

ut dicitur in eo quod uenit eum al... non potest... mado leon... uili...
... non potest... mado leon... uili...
... non potest... mado leon... uili...

Velle dicitur...
... dicitur...
... dicitur...

Quidam dicitur...
... dicitur...
... dicitur...

Super dicitur...
... dicitur...
... dicitur...

... am copla carnali cognouit
... am copla carnali cognouit
... am copla carnali cognouit

... ut eo quod postulat ut
... ut eo quod postulat ut
... ut eo quod postulat ut

Discrecionem et... non...
... non...
... non...

... sententia...
... sententia...
... sententia...

... non...
... non...
... non...

... non...
... non...
... non...

Voull 727
720

Copulata pulcherrima atq; opti-
ma sup octo libros philisoz Aristotelis: iux-
ta doctrinā excellētissimi doctoris sancti
Thome de aquino ordinis pdicatorū: ¶

Ex pre dñi Woltrau leuffge quoddā canonica collegiate ecclesie i dusseldorp

M Th. n. Sch. 248

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Quarta in initium libri
physicorum: Queritur ut
necesse sit hominem habere
scientiam: **D**icendum quod sic:
Arguitur quod non. Illud non est necessarium
sine quo homo potest esse: si homo potest esse absque
scientia: quod non est necessarium homini habere scientiam:
Dicendum quod necessarium potest capi dupliciter.
Uno modo pro necessitate absoluta: et sic per se
homo scilicet homo necessarius: quod talia per se requirunt
ad esse hominis absolute: Alio modo capitur
necessitas conditionaliter: sic necessarium est hominem
habere scientiam. Non enim requiritur scientia ad esse
hominis: cum sit actus adueniens homini per se
completi esse: et tamen si homo debet perfectus esse
per se actus: tunc scientia requiritur ad hoc
esse hominis: **P**ro intellectu ista quod est
notandum quod duplex est intellectus scilicet specu-
latus et practicus. Et secundum hoc est duplex
scientia: videlicet practica et speculativa. Et
necessarium est hominem habere scientiam in practica quod spe-
culativa: **S**ed ad speculativam per
se non habet rationem: **Q**uod stat in hoc
necessarium est unumquodque perfectibile per se a sua
propria perfectione: si scientia est propria perfectio intellectus:
et necessarium est: si non debet manere intellectus
imperfectus quod habeat scientiam: dicit enim aristoteles
de anima quod intellectus in principio suo est
sicut tabula rasa. et sic in intellectu non
est naturalis aptitudo ad recipiendum scientiam:
si naturalis aptitudo non est frustra: quod necessarium
est hominem habere scientiam: Et huic consonat aristoteles
per meta. quod dicit: quod omnes homines natura
scire desiderant. id est naturalis appetitus intellectus
est: Et ad hoc dant nobis sensus principalis
res: scilicet visus et auditus que non illis viam
in acquisitione scientie sicut dicit aristoteles per meta.

quod hoc sensus magis diligens quod magis deser-
uiunt ad accipiendum scientiam: **2^a** ratio stat
in hoc quod necessarium est unumquodque re habere
sua propria operationes (quod operatio propria est finis rei
a quo res non frustratur: si propria operatio
hominis est intelligere: quod necessarium est hominem habere
scientiam per quam bene intelligat (quod absque scientia
res non bene intelligit et debet: **3^a** ratio
stat in hoc quod necessarium est humana anima quod
suo principio: (quod in hoc principali per se
si per scientiam homo quod suum principio: scilicet deo. Non
enim homo potest localiter deo quod: quod opus
quod quod sibi per quod: et ideo per scientiam
aliquis dicit: participat deo sicut patet ex
auctoritate platonis quod dicit: philosophia
michi promittit: quod me parare deo reddat.
Et seneca ad lucillum dicit: Intellectus
sumus socii deorum: ista autem participatio in hoc
consistit. quod sicut deus habet quod: de re
bona: sic etiam per scientiam homo vivit vita intel-
lectiva: sicut deus cognoscit res: **C**um
per se quod necessarium sit hominem habere scientiam
quod: **S**icut est hominem quod: alius hominum
cum sit per se et sibi soli non sufficiat:
si ad quemcumque cum alius hominum: necessarium est
quod instruat in moribus: quod nisi sic: tunc
fieri quod illis cum quibus vivit: si per scientiam
practica alius instruit in moribus: quod necessarium
est hominem habere scientiam practica: **2^a** ratio per scientiam
practica homo naturaliter liberatur a servitute ali-
orum: et fit princeps in regendo alios si
omne aristoteles per politica sic dicitur: ratione
et ingenio vigentes: naturaliter sunt aliorum
domini et rectores: Et ideo ideo et ignari
naturaliter sunt servi: ut habet aristoteles ibi: quod
non potest alios dirigere per scientiam: quod alii
quod prudentia: ideo assilantur bestiis quibus
vivit homo in suis servitibus: vivit ergo
illius hominum sicut et bestie: in pluribus in illis

Quæritur hōibz q̄ bestis: Quid diffit phia: ¶ **Doz** p̄ sic: phia est dīnaz rerū huānarūq; ggnitio: s̄ q̄ p̄ nāle rōez iuestigāi p̄nt. Et d̄: notat (cognitio dīnaz) p̄ meta d̄ in qua tradit sapiā. n. scā de rebz dīnis: Et d̄: huānar: p̄ alias scās in q̄bz ē dīe scā de rebz huānis. n. de his q̄ s̄ p̄portioata itellectui nō huāno: Vel p̄t alit̄ expoī. p̄t res dīne dīcūt ille res q̄ facte s̄t a deo et sic oīa nālia dīcūt res dīne: q̄ s̄t opa dei: Et p̄oportū dīcūt res huāne q̄ a nob̄ s̄nt aut facte s̄t per itellectū p̄tū l̄ actū: ut s̄t mōalia: aut factū ut artificialia: rōp̄tū sub artibz mechanicis ḡtīet: ~

Quæritur utz nālia et phicalia q̄phēdat sub rebz huānis l̄ dīnis: ¶ **Rūz** q̄ dīnū capīt duplicat̄. Uno mō p̄ illo qd̄ quēit̄ deo: et sic nō s̄t res dīne: Alio mō p̄ illo qd̄ factū est a deo: et sic dīcūt̄ res dīne et nō huāne: ~

Al phia ē amatio sapiē: s̄ nō ē ggnitio: ¶ **Doz** d̄: phia a philoe ḡre ē amor latie: et sophos sapiā q̄s̄ amor sapiē: Et sic p̄cedit argumētū: Alio capīt phia s̄ q̄ vēit in v̄fū rōit̄ loquētū: et sic phia idē ē qd̄ sōphiā. n. sapiā. Et rō istiḡ vsq; est: q̄ q̄z phī dēs dīcāt̄ sōphi. n. sapiētēs. s̄ q̄z vīdebat̄ eis hoc nomē habē aliquā arrogātiā: ideo volebat̄ vocāi hoc nomē sōphus / s̄ phs. Utimur ḡ hoc nomē sōphia / et h̄ nomē phia pro codē: ¶ **Arguit̄** phia ē qdā habitū cognoscēdi: s̄ nō ē ggnitio: ¶ **Doz** q̄ ggnitio accipit̄ duplicat̄. Uno: pro actu cognoscēdi / et sic phia nō ē ggnitio. nec sic capīt̄ in diffōe phie: Alio: capīt̄ pro medio siue p̄nt̄ cognoscēdi p̄ modū habitū: Et hoc mō capīt̄: hic ggnitio: ~

Solem diffōez p̄oit̄ Greḡ de p̄mā. cū d̄: P̄mā ē p̄tita mala d̄plagi. n. h̄it̄s siue v̄t̄ q̄ p̄tita mala plāgūt: ¶ **Ar̄** Res dīne cadūt̄ sub theologia: s̄ nō sub phia: ¶ **Quēdū** q̄ theologia q̄r̄ excluditur a phia cū d̄: s̄ q̄ p̄ nāle rōez iuestigāi p̄nt: Res enī dīne accipiūt̄ dū: ¶ **Uno** s̄ q̄ iuestigāt̄ ex lūe nāle rōis: et sic cadūt̄ sub phia / siue theologia nō q̄l̄ ē meta: ¶ **Alio** capīt̄ s̄ q̄ p̄rue latōez a deo ggnoscūt̄. et sic ggnoscūt̄ in lūe fidei: et sic res dīne nō cadūt̄ sub phia / s̄ sub vna alioi scā s̄ sub theologia ḡre: ¶ **Ar̄** Hugo in didascahicon sic diffit̄ phiam. q̄ phia ē dīnaz huānarūq; rerū ggnitio / cū studio b̄n̄ vīuedi: s̄ ista diffitio ē iustificēs: ¶ **Doz** q̄ dū: diffit̄ phia / ¶ **Uno** fōrlit̄ q̄ntū ad suā eētā absolūtū: et sic diff̄: p̄oitā ē sufficēs: Alio: cā: s̄ diffōez fōr̄le et finale s̄l̄: et sic dat̄ diff̄: hugōis: Ad h̄ enī scā speculatiā p̄ficiat̄ itellectū ut ex eo habeat̄ ggnitio dei / q̄ est nata s̄rē amorē dei ex p̄te obi: ex q̄ surgit̄ studiu. ¶ **Quæritur** quid diuidat̄ ista **h̄n̄ vīuedi**: phia: ¶ **Doz** q̄ diuidit̄ in nāle et rōle: et morale: Et rō istiḡ dīstōis ē q̄ phia. n. scā ē p̄fctō itellectū. ideo s̄ dīuisa ordiez rez quē h̄nt ad rōez siue itellectū: sumūt̄ dīuisē scā. S̄nt q̄ aliq̄ eētā q̄ p̄ueniūt̄ rōez nrām. n. q̄ h̄nt p̄nt̄ eē si rō nrā nō eēt / sicut s̄ meta. n. mathe. n. et phicalia: ista cadūt̄ sub scā nāli: ¶ **Quēdā** s̄ eētā q̄ h̄nt eē in rōe nrā. et de his ē phia rōl. q̄ ille passioēs q̄ ibi rōsidant̄ / s̄nt p̄ rōez nrām / Et sic ille passioēs quēniūt̄ rebz s̄ q̄ s̄ in rōe s̄ q̄ h̄mōi: Alia s̄ eētā q̄ gsequūt̄ rōez nrām sicut s̄ opatiōēs volūtātē v̄t̄ ose et v̄tose. q̄ volūtās scāt̄ itellectū nō moueat̄ finale ab itellectū ut patet 3° de aīa: et de ill̄ ē scā moral. Et q̄bz

sunt factis rō ordie q nāl phia a de
 his q pueniūt rōz nūq; et sic e p? ps?
 Rōl e de his q sūt in rōe: et sic e sōda ps:
 Moral e de his q sequūt rōz: et sic e
 terna et vltia: **Ar?** Mechaica e vna
 ps phie: q dicitur est iusticia. **Qd?** q
 phia ca? du? **Ar?** q sūt hūi aie
 pfiētē aiaz s q hūi: et sic mechaica
 nō e ps phia q nō e p aie pfoz s corpus
 Sūt aut artes mechaice tante in illis
 s sibi? ana, nemo, miles, nauigatio, rus
 medicina. his theoz sōca s h mechaica
 dicta: **Ar?** ca? phia ipe p qnū hūi
 aie disponēte eā ad bonū pū l ad bo
 nū rōpis: et sic mechaica e ps phie:
Qd? Quō diuidit phia naturalis:
Ar? **Qd?** q in meta? mathe?
 et physia: Et rō hq dicitur e q demō
 stratio gnat sciam: q sūt tot modi sciaz q
 modi demōstratiōnū: **Qd?** at demō
 stratiōnū sumūt ex mediis: media at de
 mostradi sūt diffōes: s p diūsos modos
 diffinēdi sumūt diūstas sciaz: Sūt
 at aliq entia q diffinūt oīo absq; mo
 tu et mō: et de ill e meta? **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 q diffinūt absq; mō sensibili: et tū cū
 mō imaginabili: et de ill tūtat mathe?
 sicut patēbit i sū in 2o hūq; **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 q diffinūt p motū et mōz sensibile: p
 mōz s q h ordiez ad qūitates sensibiles:
 et de ill e physia: **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 e scia nāl: q nō e ps phie nāl. **Ar?** **Ar?**
 q de rebz nālūz e pns liber: q dicitur physia
 a physia q e nā. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
Ar? **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 nālia: **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 opatois m alio: et sic e meta? **Ar?** **Ar?**
 nālia q sūt pū vñ alia mouēt:
 sicut deq; et sbe sepāte sū cause a qbz
 ista i sōia mouētur: **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 enā tūtat de his q sūt in mō: q nō solū

de his q abstīnēt a mō. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 meta? tūtat de his q repūit in mō: nō
 tūtat de his q sūt in mō. Et rō e q
 nō repūit nūq; in mō. q cū diffīno de
 beat qpetē cūlibz qūto sub diffīno. sic nō
 pū diff? talū dai p mō: ut de ente vno
 et alio sūscēdeabz: Et didit liber meta?
 in duodeca libz ptales: et oīa q tūtat in
 istis libz referūt ad ens i qū ens: Et ma
 the? didit q aliq e de qūitate qūna:
 aliq de qū? difōeta: et nō e aliq mathe?
 de qūte in cōi. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 s facile est qgnoscē qpetates qū? in cōi q de
 se sūt note. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 qūtas in cōi nō habz passōe: Et si tū
 dicat de eē figurabile: eē nūabile q sūt
 qūitates qū? in cōi. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 e passio qū? qūna: et nō e cōi: et sūt eē
 nūabile e passio qū? difōete. De qū? qū?
 e mathe? sū du? s qūte: et i qūte: **Ar?**
 i qūte sūt e geometia q qūnet in libro Eudl
 diu: **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 scia de pūde, astronomia. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 difōeta q sūt qūda i qūte sūt e aīmetia: et
Ar? **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 sūt e musica:
Ar? **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 tūtat de rebz nālūz sūt scia:
Ar? **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 hnt passōe de sbe p pū demōstrabiles:
 s sūt e de rebz nālūz: q rō. **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 eade reqūit et suffīnūt ad demōstratiōez
 et sciam q demōstratiō gnat sciaz: s ad de
 mōstratiōez reqūit tū s pū sūm et pas
 sio p pū demōstrant sbe inec passiones.
Ar? **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?** **Ar?**
 s vna passio rez nālū pūcipal
 sū mobilitas sūe motū. et alie mūq; pūci
 pales de qbz tūtat in 2o et 2o hūq; **Ar?** **Ar?**
 est ens mobile sicut ista patēbit: **Ar?** **Ar?**
 mō sūt et pūatio ut ista habet q sūt pū?
 tūsmutatiōis: l qūoz cause q sūt pū? sūt
 ut m 2o hūq; habet: Et ex ill pūcipio pūte
 fiet dignitates q sūt pūisse in demōstratiōe.
 Ista q pū? passio demōstrat inec sbe sic

scilicet **Q**uod est quod est ex materia et forma est mobile:
si est ens mobile est quod est ex materia et forma:
quod est ens mobile est mobile: **A**rg. De
corruptibilibus non est forma: si res naturales sunt cor-
ruptibiles: quod de eis non est forma. **Q**uod quod tri-
pliat de alio est forma: **R**espondeo: sicut de illo quod
ipse et non sentitur: et sic sentitur quod demerata
qua alia vocat: primum scilicet. et sic est verum
quod de corruptibilibus solum est forma. sic enim loquitur
aristoteles: **A**lio est forma de alio sicut de
sibili remoto: quod si est aliud eius quod sentitur:
Et sic dicitur est de aliquo forma: **R**espondeo: sicut de
illo de quo aliquid sentitur: et sic de sebo est una: quod
de eo sentitur passio: **A**lio sentitur illo quod de alio
sentitur: et sic de passione est forma: quod sentitur de
sebo in quod demerata. Et loquedo de his quod
sentitur: vltimis duobus modis: sic de corruptibilibus
potest esse forma: quod sic patet: quod corruptibile potest esse
passio demerata de sebo in demerata: pro quod
quod sentitur: sicut patet in ista demerata:
Quod est quod est ex materia et corruptibile: corruptus
mixtus est quod est ex materia et forma: quod corpus mixtum
est corruptibile. **Q**uod sic: **Q**uod habet materiam
cum quantitate est passio est corruptibile: si est
corpus alterabile alterate corruptio habet materiam
quantitate passio: quod de corpus tale est corrupti-
bile. **Q**uod quod demeratio generat formam: quod or-
natio generat quod forma quod est de ista quod demerata
sentitur de re corruptibili: sicut de sebo
quod sentitur de passione. cum corruptibilitas dicitur
natio de sebo: **A**rg. Res corruptibiles
non habent naturas passiones: si hoc requiritur de
sebo sentitur: quod solum sentitur non potest esse corruptibile
cum natura sit ipsum habere naturas passiones de ipso.
Quod quod corruptibile dicitur: **R**espondeo: ipse
si ipse sentitur: tunc: et tunc sentitur aptitudinem
ad actualem corruptionem: **A**lio: cum: ipse et
omne est sua sentitur: et sic dicitur aliquid quod corruptibile
sentitur actualem corruptionem. **Q**uod hoc dicitur quod si
corruptibile accipiat: tunc aliquid solum potest habere
naturas passiones de ipso demerata: sicut
ita dicitur de corpore mixto. primo habet equum
azim et alias species animalium esse corruptibiles

nemo dubitat cum habeat in se comple-
ta in corruptibilitate scilicet materia: in-
iuncta passio: et in de ipso est forma: **Q**uod
si corruptibile accipiat: ipse potest aliquid
de actualem corruptionem (et sic cum corruptio
i. actualiter corrupti querat singularibus
de aliquid constat quod non habeat passiones natu-
ras de ipso demerata: materia sentitur quod
sic de corruptibili non est forma: Et ideo
magna est demerata sentitur corruptibili-
tate: et corruptionem: **C**orruptibilitas enim
cum sit naturalis passio illorum corporum quod habet materiam
quantitate passio: potest querat vltimis si doctrina
Aristotelis in de corruptibilibus quod dicitur quod ipse primum
querat species quod videtur. Et ideo quod dicitur
quod capiendo entia naturalia si vult rationem. enim
as sic sentitur corruptibile: si quod sentitur primum
corruptibilia ponit corruptibile per actua-
lem corruptionem: alias enim talis locutio non
possit sentiri cum veritate ut dicitur: **I**sta autem
dicitur corruptibilitatem et actualis corruptio
possit a se solam quodare in risibilitate et ri-
de: **Q**uod enim potest quodare quod risibile cum sit pas-
sio habet querat hoc per se in 2. modo per se: et
fluit ex principis eius essentialibus. et sic de
habet ipse risibile est forma: si ride querat
hoc per actum: et potest solum non adde. nec ut sic
de habet forma: cum ride et querat si singularia
Et ista dicitur plene potest actum in 2. de actum de
obis vltimis cum dicitur quod risibile est per se querat
color: et tunc non videtur sine luce. quod dicitur
passio est et essentialis: si actum querat ei
per existentiam lumen: **H**ic ride querat hoc per exist-
entiam ammirationem: quod risibile sit ei essentialis.
Hic est de corruptibili. quod esse corruptibile
querat per se in 2. modo l. modo per se enim natu-
li habet materiam quantitate passio: quod querat natu-
liter tale ens naturale generat principio: naturalium
quod generat talis materia quod est in se per se: **Q**uod
corrupti actualiter querat talis enim generat quantum
solum quod proportio passio ab actuali corruptionem:
et disproportiono facit actualem corruptionem:
plani autem est quod aliter sit existentia re-
ligio naturalibus et quod generat actualis corruptio
et illa aliter sit per se. Et hoc est quod quod

dicunt qd puaio sbalis q no e reale
disticta a ma e pu m radical corrup
tibilitat. n. apthudial corruptibilitat:
s qutates s pu m actual corrupcio. Et
h e qd d: an s 2 phicoz ubi dicit p
bae q qsidano qtuor causaz pmet ad
phm. q triplex e negotiu sive itio n
studiu phie aliqd e a imobile qda a
mobile corruptibile: qda a mobilia
corruptibilia. **Ar.** Dicit an s p: pag
q diffoes s corruptibiles. et tales diffi
noes s eentie rez physicalu: g r. **Qd**
q diff? l eentia rei nal q h m qm qm
puatoz a: dnt. **Wno:** p ordiez ad diffi
et sic manifestu e q diffio e corruptibil:
q illa hudo e puaia: **Alio:** amput dif
finito h se: et sic tal diff? cu sit eade cu
diffio e corruptibil. **Qd** in ppetuate
mudi et gnatoe rez naliu spes eent p
petue p successioe sigulatu in qbz spes
q gnuarent. et in adhuc spes aliqz
rez naliu eent corruptibiles p eentiale
pu m corruptibilitat eis qm qm no
corrupat nisi p actus s m sigulabz
qd pt expleat diffio em azim est ee
gpoit ex aia rudibili et corpe rudibili
nullo at azim supposito eent qd dicit illa
gpoit ee n forsa apud itellctu: s r sic
no e eentia rei nal. Et ideo an s in p dca
niet plane dca volut q (q dca actua
et fide sbe s m pms sbns) destructis
em oibz pms sbns ipq e aliqd alioz
remane. alioz s p dcaoz n. amitu et
sdaz sbaz: **Qd** s sbe q s eentia rez na
lu s vanc corruptibiles in his q hnt
maz quata puatoz. Et h: g sonat dntu cor
loquehu q sba p se no corrupit: q no h
griu cu corruptio actual oiat ex qutabz
dntu: e m p se corruptibil: sicut hnt in
se pu m eentiale q s pu m corruptibilitat.
Ret hoc itellige dca e de oibz eentis rez
naliu: s de his q hnt maz quata puatoz:
et ideo no oz retu ee corruptibile: qm e
eentiale: quasi in se hnt pu m gstatuoz

rez naliu s m az et for: **Qd** oibz aliis
entibz naliu conuet corruptibilitat p se
aut s totu: sicut mixtu: aut s p se sicut ali
is clis: **Ar.** De i fctis no est scia: s eentia
naliu s i fctia: g de eis no e scia. **Qd** q
entia nalia capiut du: **Wno:** qm ad i
diuidua. i. sigit: ret sic s i fctia ta q ad nos
q q ad naz: et sic de ipis no e scia. Et p h
p tres causas: p q s i fctia s de i fctis
no est scia: q no hnt passioes de eis
demrabiles p pu m: mraia: q q tales res
p se corrupit: s de eo qd actualit corrupit
no e scia: **Alio:** capiut ~~entia~~ entia na
lia quo ad spes. i. vlt: ret sic s i fctia. no
qde q ad naz: s q ad nos: q nos no gnos
cimg detianu miz spes rez naliu. et de ta
li i fctio bn e scia: **Ar.** Si spes rez
naliu s i fctio quo ad nos: g nos no habebz
sciam de eis. **Qd** q spes rez naliu ca
piut dupliat: **Wno:** m spali et diuisim
sdm sigulas passioes eis quemetes: et sic
m phia de oibz no habet scia: **Alio:** capi
ut s q aliq ois passio rept m oibz s
ed mobile: et s q gponit ex ma et for: et
sic de eis e scia ista libi: **Et** si dicatur: In
libro de aialibz ttrat spali et pntialit
de spebz aialu. **Qd** q ibi no ttrat de
oibz spebz oim aialu. s de qbzda natu
ris aialu: ex qbz possug m aliqut co
gntioe: ampe de aliis aialibz: **Ar.**
Dicit an s in p hemo de aia q ro aial s
vnuqz aial e alta et alta: g de eis non
habet scia ois qhs tradit m libro phi
Qd q aial et sili vnuqz genz pt ca
pi du: **Wno:** s i fctioe gms sciam aut
eaa s pma itctioe s q pma itctio: et sic
phicoz no habz detiare de gne: nec eaa af
figre eig passioes: qz tales s logicales: **A**
lio: a: aial s q dicit m spebz: et sic
de aiali est p hca scia: q s q dicit m
spebz dicit de ipo reales passioes sicut
ee sensible: **Et** p h: d: ad argumetu q
ro aial e alta et alta in sigul spebus:

sed p̄t in vna cōis passio de illo ḡne dia
cōis realis: **R**ecoz ponē v̄deas ad saluā
sciām de rebz nālībz sicut d̄t plato: q̄ p̄
duplicē causā posuit v̄deas. **1^a** ad saluā
gnātoē: rez nālīa. q̄ gnāto rei s̄t sit ex
aliq̄ silī: s̄ h̄ plonē nō est ponē v̄deā q̄
habz silitudē ad rē grā. **2^a** h̄ nō oportet.
q̄ sufficit silitudē nālē cē in p̄culai agē
te. sicut sufficit q̄ pater gnāns sit filio filio
grāto. **E**t cōis in causis v̄libz ē silitudo v̄de
al ad effectū p̄culai: h̄ nō nālīs. **R**ecoz in
tales v̄dees p̄ se subsistūt ex **1^a** intellectū:
sicut dicit plato: **2^a** cā ē h̄ plonē ad saluā
sciām de rebz. q̄ rez s̄t p̄culai: de p̄culai
laibz at̄ h̄ q̄ h̄mō nō est scā. **2^a** h̄ itēz
nō oportet. q̄ quīs de sigulāibz (q̄p̄nī s̄t
sigulāia) nō sit scā: in de ip̄s ē scā h̄ q̄
aliq̄d rē est rep̄tā in ip̄s. **E**t de v̄deis nō
p̄t cē scā phical: q̄ passioēs phicales cōis
que nō s̄t sigulāibz. quīs nō nōis et quā
tibz: sicut cē mobile. cē gnābile r̄t.
Quōd sufficit dicit q̄ de rebz nālī
bz sit scā h̄ q̄ s̄t in suis causis:
1^a q̄ nō p̄triplicē causā. **1^a** Recoz
sciūt. h̄ q̄ s̄t in actu. et nō h̄ q̄ s̄t in p̄o:
s̄t aut̄ rez in suis causis. solū in p̄o. **2^a**
p̄s patet. q̄ rez sabīl nōis habet mouē
intellectū: h̄ q̄d est ens in p̄o nō p̄t mouē
intellectū: s̄ q̄. **2^a** rō. Cā tūc solū rez
sciūt h̄ q̄d. q̄ scire h̄ q̄d est scire in p̄o:
h̄ rez habent in suis causis solū cē p̄o:
2^a rō. Cā scā p̄p̄ dicta ē p̄ diffōēz
demrante passioēs inesse s̄bō: h̄ rez h̄ q̄
s̄t in suis causis. nō h̄nt diffōēz (q̄ diffōēz
nō d̄t cōis rei actualē). s̄ rez nō s̄t sic
sabīles: **1^a** rō. Phica et logicā sil dicit̄
de itētibz p̄mis: q̄ nō distiguit. **2^a** rō:
q̄ dicit̄ sil de p̄mis itētibz in in or
die ad diūsas passioēs. q̄ logicā cōsidat il
las in ordine ad passioēs itētionales. et ideo
dicit̄ de rebz cōceptis ut q̄cepte s̄t: **1^a** De

phica in ordine ad passioēs reales. **E**t
ex ill passioibz sūt distinctio for̄l rōis
q̄sidādi r̄t phica et logicā q̄ ad nos:
1^a p̄t dicit q̄ nō oīs rez q̄cepta ē for̄lit
p̄o itētio: h̄ solū h̄ q̄ h̄ ordiez ad s̄dāz.
Et sic p̄t negari q̄ phica t̄tēt de p̄mis
itētioibz for̄lit.

Quōd r̄t de rebz phicalibz sit vna
scā: et a quo scā habeat vna
cōis. **1^a** ad p̄mā p̄t d̄t q̄ sic p̄ vna for̄
le rōem q̄sidādi in s̄bō: **2^a** ad **2^a**
p̄t d̄t q̄ scā h̄ vnitatē a s̄bō accepto h̄
for̄le rōēz cōsidādi: et h̄ p̄t autē an
p̄o postior: **R**ecoz sic. Cā ab eodē ē vni
tas rei et entitas rei (nō ens et vniū quā
tāt: h̄ a for̄le rōē q̄sidādi ē sp̄s scā:
et vnitās. **D**icit̄ ent̄ in oibz rebz sp̄s
sue vnitās sp̄s scā: sicut a for̄: sit in sa
entis sp̄s sicut a for̄le rōē q̄sidādi. et
nō a mā: **2^a** rō sūt ex q̄sidatōē scāz:
q̄ q̄sidādo scāz nos inuenimz q̄ in vna
scā mltā q̄sidānt mālit sicut p̄t i phica
q̄ q̄sidat corpa sup̄ior corruptibilia. et
ifiora corruptibilia h̄ ordiez ad aliq̄d for̄
le rōēz q̄sidādi q̄ est mobilitas. **E**t ē silē
cēplū ex p̄p̄itū de musica q̄ q̄sidat
canti hōm/auū et istōz musicalū

Quōd r̄t rōēz armonie:
1^a v̄nū sumat for̄le rōē cōsidādi. **D**i
cendū q̄ for̄le rōē q̄sidādi p̄t ex aliq̄ sumū
dupliat. **1^a** rōē s̄p̄liat et a p̄o: et sic
sūt ex p̄ncipis. q̄ p̄n. q̄p̄ant ad genz
sabīle. sicut for̄ ad māz. et lūmē ad colōēs.
1^a rōē sūt quo ad nos: et sic sūt a pas
sioibz. Cā nos agnosimz q̄ alia est for̄le
rōē q̄sidādi in s̄bō. ex quo referē ad alia
et alia passioēs. **E**t rōē istōz est q̄ ex p̄n
cipis et passioibz variat demrāto que
gnat sciām. **E**xēpli grā. hō h̄ diūsas
passioēs et diūsa p̄ncipia h̄ alia for̄le
rōēz q̄sidādi. q̄ in phica hō referē ad

passioez q est mobile in ethica aut ad
passioez q est felicitabile: in medicina in
ordine ad sanabile: Et hanc passioez habet
alia et alia pⁿ: qz pⁿ est q mobil / s^t
ma et for: et hanc q felicitabil / e libez ar
bitriu: hanc q sanabil / qmior pⁿme qⁿitates
ad iuncte pⁿportionate. Et sic pⁿ qz hanc diuisas
foiles roez qⁿsidandi ho hanc alia et alia pⁿ:

Quod importet foil ro qⁿsidandi. **Q**
ad qⁿ fiat relatioez hanc dia ipⁿ sig
sibi ad pⁿ et passioez. qz formal ro qⁿ
sidandi hanc illa diuisificat: Et hanc pⁿ qz ex duo
bz hanc: ex coⁿ duto qz dⁿ coⁿ qz foil ro qⁿ
sidandi hanc se ad s^tm sⁿe / sicut dⁿna ad ge
na logica. **Q**ia sicut pⁿ diam qⁿstitutur
spes / et coⁿtrahit genⁿ ad spⁿm: ita per
foile roez qⁿsidandi qⁿstitut^r spes sine s^tm
sⁿe / et coⁿtrahit s^tm ad aliqua spⁿm sⁿe /
Et sicut dⁿna no distinguit realit^r a gⁿe:
ita nec foil ro qⁿsidandi a s^to: **Q**ia
pleruqz idem e nome passioez / et foilis
roez qⁿsidandi: qⁿ hoc nome pⁿ importat
sicut passioez / ita ordiez ad pⁿ et passi
ones. Ex quo pⁿ qz no e qplexio s^t s^tm /
et foil ro qⁿsidandi vniat^r ad iuncte. cu
qplexio real et pⁿ sit illaz rez qz hnt
ad iuncte diuisitate reale ut ho et albq:

Ar. Si foil ro qⁿsidandi dⁿ relatioez
roez: tunc physica eic sⁿa roez / **C**ona pⁿ
qz spes sⁿe sumit^r a foili roez: si qⁿ dⁿna
sⁿe sit aliqd roez: qⁿ etia sⁿa eic aliqd
roez. **Q**uod dupliat ad argumetu: **Q**
qz foil ro qⁿsidandi dⁿ relatio roez / no qz
e sⁿa dⁿno / l aliqd factu p roez. si qz e
relatio hanc dia no dⁿstrita realit^r coⁿ id
qd refertur p tale roez / Et ideo no oportz
dⁿ sⁿa roez / co foil ro qⁿsidandi e re
latio hanc dia: **Q**uod pⁿ dia qz s^tm pⁿ refer

ri p relatioez dupliat: **Q**uod sic qz tal
relatio sit passio ipⁿ sibi: et sic in logica
sit relatio ipⁿ sibi ad relatioez roez. qz
reales qz s^t passioez qⁿsidate in logica /
s^t relatioez roez / Et sic rez e qz qn s^tm
refert^r ad relatioez roez / qz tunc sit sⁿa
roez: qz tunc e pⁿ s^t aliqd roez: **A**lio
refert^r s^tm ad relatioez roez / sicut ad
foile roez qⁿsidandi: et ex hoc no fit sⁿa
roez / **Q**uod e: qz tunc pⁿ manet realia /
Et hanc pⁿ in libro physicoz qz est de pⁿ /
cuⁿ mutatois qz s^t realia sⁿe ma / foil / et
pⁿuatio / Et qz vbiuqz e relatio roez i ordine
ad passionem reale est sⁿa real: et vbiuqz
e relatio roez ad passioez roez e sⁿa roez:

Quod dⁿna physica nⁿal sit vna sⁿa **Q**
ad qz capiendo physiam nⁿal pro
sⁿa physica qz coⁿinet octo libros / tunc est
vna gⁿe / et subordinatois vnitatis / et p
modu vnitatis potestatiue: hanc capiendo
ea pro sⁿa libⁿ physicoz / tunc e vna spⁿ:
pⁿ qz tal est subordinatio sⁿa / qⁿl
e subordinatio pⁿ / hanc pⁿ alioz libⁿ
sequentiu subordinat^r pⁿ sⁿe physicoz /
Exempli gra / pⁿ entis mobil ad vbi / s^t
ordinat^r pⁿ entis mobil in coⁿ (cuⁿ ois
sⁿa de gⁿe subordinet sibi sⁿa de spe):
cuⁿ qz pⁿ sint subordinata: qz et sⁿe sit
subordinate: **Q**uod sⁿe qz ordinatur p mo
du totalitatis pⁿ patet / **Q**ia illa
dⁿnat^r queire pⁿ qz vniat^r in vna ra
dice / sicut ois poe aut queunt pⁿ in
ipa aia: hanc ois libⁿ physicales queunt
in vna radice sⁿe in pⁿ libⁿ physicoz:
qz itⁿ. **Q**uod qz no e vna hanc / tota physica nⁿal
apud intellectu patet qz in oibz libⁿ phi
calibz no e vnitatis spⁿ / hanc analogia:
hanc qz sⁿa p se facit vnu hanc apud i

conueniūt / Ad quē reducat̄ liber de inspi-
ratioe et respiratioe q̄ s̄ p̄ n̄? uite in quī-
busd̄ aīalibz / Et de iuuetute et senectute
q̄ s̄ statz uite / de longitūdiē et breuitate
uite: de nutrimento et nutribili: Uel sūt
libri q̄ spectat ad ḡdū sensitiuū . et l̄ diu-
ul ad sensz extioēs / et sic e de sensu et sen-
sato (in quo detiat̄ de organis et obis seseū):
ul s̄ sensz itioēs / et sic s̄ de media et re-
mīscetia. de sono et uigilia. et de dīnatioe:
Uel sūt libri q̄ spectat ad ḡdū motz loū
et sic e liber de tā motz aīalū et motu
cordis: Uel spectat ad ḡdū itellectiū / et
sic est tīratz de itellectu et itelligibili:
Querit̄ nāl p̄ hīa sūt spēal̄ scīa l̄
gnālis. ¶ Ud̄ q̄ est spēal̄ q̄ s̄ sic
patez illa scīa est spēal̄ q̄ h̄z spēalia p̄ n̄
et passioēs: et sic e de scīa p̄ hīa: ḡ
rē. Maior p̄ q̄ ex spēalibz p̄ncipis
et passioibz surgūt dēnraōēs spēa-
les. Minor p̄ q̄ alit̄ diffit̄ p̄ hīa
q̄ mathē et meta: q̄ p̄ hīa diffit̄
p̄ māz sensibile / q̄d nulli alioz quēit̄:
s̄ diffitio e p̄ n̄? dēnraōis: s̄ q̄ alie
sūt diffōēs / erūt et alie dēnraōēs:
Ar: Phīa e scīa gnālis: ḡ rē. Pro-
bat̄ q̄ p̄ hīa dēnraōe de ente mobili:
s̄ oē ens est mobile: ḡ e scīa gnālis.
Maior p̄ q̄ oē ens est nāl h̄ns in se
nāz p̄ quē e mobile. ¶ Ud̄ q̄ sp̄ hīa
aliq̄ scīa d̄? gnālis. ¶ Ud̄ q̄ p̄ncipis sic
q̄ de oībz aliis scīis p̄ncipat̄: et sic n̄
ta e scīa gnālis: Ud̄ q̄ d̄? scīa gnālis ex
p̄te modi p̄cedē / q̄ tradit̄ eōm modū
scīedi: et sic logica (p̄ncipue q̄ d̄ditur
in libro p̄ncipis) est gnālis: q̄ dōz mo-
dū gnāle q̄lit̄ oīs scīa habet̄ p̄ uia

dēnraōis: 3° d̄? scīa gnālis ex p̄te cō-
sidant̄ q̄ s̄ q̄ sidat̄ gnālis de ente: et
sic meta: e gnālis / q̄ est de ente īgnitū
ens: s̄ scīa p̄ hīa nullo īgnō modoz
est gnālis: q̄ licet sūt de ente mobili / nō
tū oīa entia sūt mobilia nec nālīa s̄ q̄
nā est p̄ n̄? motz: **Ar**: q̄ ens habz
ordīe ad motū: ḡ rē. ¶ Ud̄ q̄ res a mā
sep̄ate h̄ntes ordīe ad motū capiūt̄ d̄n-
rē: s̄ nāz taliū rez: et sic nullo / d̄fi-
dant̄ a p̄ hīa / s̄ a metaphīca: Ud̄ q̄ cō-
sidant̄: s̄ q̄ s̄ p̄ n̄? motz: et sic de eis cō-
sidat̄ p̄ hīa: Uel p̄t̄ dicit̄. Posito q̄ oē
ens eēt mobile / adhuc ista scīa nō eēt
gnālis: p̄ s̄ rē rōē q̄ sidandū q̄ notat̄
in hoc q̄ mobile addit̄ entī / et q̄ h̄nt ens

Querit̄ Quāe sūt nō est aliq̄ fōluter:
scīa spēal̄ de ente rōis in cō / si-
cut de ente mobili in cō. ¶ Ud̄ q̄ rō e
q̄ ens rōis in cō nō habet passioēs de
ipō dēnraōes p̄ p̄ n̄? / s̄ ens mobile b̄n
habz h̄mōi passioēs: ḡ:

Querit̄ Quōd sūt sb̄m libri p̄ hīa:
¶ Ud̄ q̄ ens mobile q̄d
probat̄ aut̄ibz: et rōibz. ¶ Aut̄ibz
¶ Ar: 6. meta: ubi dicit̄ p̄ hīa /
theoica q̄dā est .i. scīa speculatiua: sed
theoica est circa tale ens q̄d p̄t̄ moueri
.i. circa ens mobile: Et xi. meta: d̄:
scīal̄ speculat̄ entia / nō īgnitū entia: ma-
ḡ ar̄ īgnitū motu p̄ncipat̄: Et pauca
it̄ posita d̄: scīal̄ amīa et p̄ n̄? speculat̄
entū / nō īgnitū entia. ¶ Rōibz. P̄ncipū
hoc debet poni pro sb̄o q̄d īgnitū
diffitioēs passiois p̄ncipalī in scīa cōsi-
date: s̄ ens in pō q̄d e mobile pōitur
in diffōē motz q̄ est p̄ncipal̄ passio

considerata in ista scia: g. Et qd ens i po
cipiat: pro sbo motu piz ex 2: diffoc
motu in qd explicitate potit: qd ipliate d:
in pi: diffocde sq qd sit entis mobil:
2^a Illud e sbrn scie de quo passio pn
cipal in scia qsidata verificatur: f. ampie
do mobile coie (qmo ena de ipso tttat:
in phia nali) queit entis no iqtu ens f
entis mobili: g. ens mobile est sbrn:
3^a Illud est sbrn alia scie qd p: cosida
t in illa scia no tnteddes methas. ad
qd oia alia qsidata hnt ordiez et attribu
tionē: f. sic e de ente mobili: g. r. Ra
ior piz ex rōe sbr: sbrn enū est qd vfa
tur itentio autois. Minor piz q oia a
lia tradita in his libris hnt ordiez ad
ipm ens mobile: v. s. p. n. entis mobil:
l. s. passioēs entis mobil: l. ptes: l. s.
mouētia. De pncipis entis mobilis ha
bet in p. et 2^a: De passioibz in 3^a: et
e. De pncipz habet in 4^a: et 6^a: De mo
uētibz in septio et octauo: **Ar.** Ens
mobile no est sbrn p: q: e p: cosidatu:
f. sbrn est vltio cosidatu: q: h. rōe: tnt.
Ad: q sbrn ~~aliqua~~ scie caput dupli
at: **Uno:** f. se et absolute: et f. qfusa qg
nutioē: et sic e p: qsidatu et notu: et h:
se sicut pn^m qsidatois: q: qfusa qgntio e
pior in nob: **Alio:** caput sbrn f. eiq ptes:
et f. detiata cognitioē: et sic e eiq cosida
tiois: q: qgntio sbr in scia acqrit ex eiq
pncipz: pncipis et passioibz in scia co
sidatis: **Dnt** at triplex ptes s. subiectie
de qbz pdiat totū in rōe v. hō e aial: alic
s. ptes pncipē de qbz eiq pdiat totū in rōe
si p. ampiat qartitue v. risibile est hō:

alic s. itegles de qbz totū p. no pdiat:
et hoc est verū de pncipz iteglibz eentahbz
sicut s. mā et s. s. sive de pncipz iteglibz
qntitatis sicut s. mang caput et atē ptes
aial: et oēs iste ptes inueniūt in ente mo
bili: et g. oia hic cosidata hnt ordiez ad
ens mobile: 2^a **Ar.** rō. **Ar.** mathē
est de ente sepato a mā sensibili sicut de
sbo suo: ita phia eiq de ente qnto mē
sensibili: qd e ens mobile: g. eiq vna
scia de ente mobili: **Ar.** Idem no est
sbrn totū et ptes: f. ens mobile e sbrn to
tū phie nāl: g. no e sbrn scie istiq libri.
Ad: q idē eodē no acceptū no e sbrn
totū et ptes: f. alio et alio mō acceptū:
Ens enū mobile dnt ampit: **Uno:** f. se
tū: et sic e sbrn libri phioz: q: ibi detiāt
de passioibz entis mobil f. q h. mō: **Alio:**
ampit ens mobile s. f. se et suas ptes:
et sic e sbrn totū phie nāl: q: de pncipz
entis mobil detiāt in alns septē libris
physicalibz: **Ar.** Videt q corpz mo
bile sit hic sbrn: g. no ens mobile. q:
q: pncipz detiatio debet addi pncipz detiā
bili: f. mobile est pncipz detiatio corpz:
g. debet addi corpz: et no entis. **Ad:**
q duplex e detiatio: **Quedā** e qntibil
tū detiabili v. hō est risibil et tal debz
addi suo pncipz et pncipz detiabili: q: alias
no eiq aduertibil: **Alia** no e qntibil: v.
risibile respō aial et tal detiatio non
addit s. pncipz detiabili: et sic e hic. q:
mobile no qntit tū ente no q mltā sūt
entia imobilia: **Ad** p. dnt q mobile
capit dupliat: **Uno:** pro forū rōe qside
radi: et sic no est pncipz detiatio sbr f. pncipz

dicitur / & supplet locum dicitur: **Alio** accipit
 loco passionis et sic accipit dicitur: **Wno** ppe
 et limitate / et sic sola quæsit hinc ubi qñti
 tate: sicut sexto hq dicitur: **Ar** et sic e ppa de
 tratio corporis: **Alio** ca. dicitur h q eia
 quæsit aliis rebz, et sic plures ut dicitur: **Ar**
 hoc noue mobile / s q dicitur: oba mouet pps
 et sic mobile no est ppa dicitur: **Ar** de tratio corporis
 sentie: qz entia no corpora mouet. ppe
 em no st corpora: et tu mouet ab obis:
Quæ corpq mobile no pnt ee sbm
 libri phicoz. **¶** **Ar** q hoc ideo est
 qz sbm aliq scie debz ee noie p suppo
 tu in tali scia: s corpq mobile no e hmoi
 s ens mobile. Dicitur em atq et pcpue
 Democriti idisibilia ee mobilia: sed
 manifestu est qz idisibilia no st corpora
 et tu st entia: ideo mobilitas de ente
 nota e et no de corpore. Ena sexto phicoz
 pbat **Ar** oc corpq ee mobile: et qdamo
 demitit corpq mobile ee: **¶** **Ar** illud debz
 assigni sbm aliq scie qd no excedit a pas
 sione pncipalit in scia qsdanta: s corpq
 excedit a mobilitate (qz eia actiua se
 pat a sbis st ppe mobilia / sicut clare
 patet in sacro altaris / ubi qntas mo
 uetur cu spibz sacralibz: **¶** **Ar** e p se
 mobil motu gnatois: s ma no e corpq:
 s no pnt adequa sbm qsdatois nãl (q
 est pncipalit de mobilitate tñ de passioe)
 ee corpq mobile: **¶** **Ar** **Ar** sexto phicoz
 pbat passioez in ee sbo: s no pbat sbm
 ee. **¶** **Ar** q quis **Ar** pncipalit pbat
 passioez mobilitatis in ee corpore: ex
 illa in pbatoc qñt pbatit sbm ee: ee

hoc ideo qz foil et spificia rō sbi sūt ex
 foili rōe qsdandi / Et sile eet si aliqz pro
 baret rudibile de azino. et rudibile pone
 ret pro dña ipiq azini / ille eia pbat
 azinu ee: qz ee azini est ex sua dñtia
 sicut eia ee calibz spci: **¶** **Ar** **Ar** e sbm
 in aliq scia qz pnt in tali scia iqñt:
 s pnt corpore mobil iqñt in hac scia
 qz ma et foil. **¶** **Ar** q no oz h: ee sbm
 attributois aliq scie qz pnt in tali scia i
 uestigat / s bn seqt qz pncipalit d
 sidant: Sicut ptz in libro meta. in q
 bz **Ar** iqñt de pncipis sbe. et tu sba
 no e sbm meta: s ens iqñt ens:
¶ **Ar** Si ens mobile eet sbm seqret
 qz ista scia eet subalternata meta: qz rō
 hit sbm meta: / Et hoc e **Ar** **Ar** Egidio de
 roma. **¶** **Ar** q ad subalternatioez no suf
 ficit qñt qñtio: s reqñt qz sit qñtio ex
 tranca / q hit no est: qz nichil subefu
 git rōez entis / Aliud em est qñ qñtas
 qñhit qñtate sicut fit in pspetua / ubi
 linea cot hit ad visuale / et in musica
 ubi nãs qñhit p sonu. no em dubiu
 est quin song sit exm. nũo. et visuale
 extitenti linee. Ena reqñt qz subalt na
 ta scia no habeat ppa pnt: qd est sim
¶ **Ar** **Ar** u ens qesabile / sbm de phicoz:
 posset ee sbm / Et **Ar** q sic qz nã
 e pnt motq et qetis: qz **¶** **Ar** q qesabi
 le no agnoscat n in ordie ad mobile
 Cu q qes sit pntio motq sic agnoscat ee
 et motu ex mobili: qz nã est magis
¶ **Ar** pnt mobilitat qz qetis: Et nã siue ens
 nãle no pnt p sbo p equoratioez ipor

tata in illa dicitur nate: de q̄ sup̄ dicitur est:
Ar. Si ens mobile est sibi libri phi-
sitor: tunc est idem sibi libri de celo et mu-
do: et libri phi 7. / cu sunt sibi eide coita-
tis: qd est inueniens. **Ad** q̄ ens mo-
bile ad ubi q̄ dicitur dupliciter. **Uno.** q̄ ad sup-
posita: et sic pot dicitur q̄ sit ead̄ coita. q̄ tot sit
entia p̄pe mobilia: q̄ sit entia mobilia
ad ubi et eod̄: **Alio.** accipit̄ s̄ fortis rōes
cosidandi: et tunc sibi libri phi 7. e coig.
Et sile eēt: si oē corp̄ eēt coloratū: tunc
scā de corpore: et de corpore colorato eēt
eigde coitatis quo ad supposita. tū scā
de corp̄ eēt coloratū: q̄ de corpore colorato:
q̄ scā de corpore p̄t tātā de q̄bdā pas-
sionibz corp̄is: s̄ scā de corpore colorato tātā
ret solū de passionibz corp̄is s̄ q̄ coloratū:
Ar. Nullū sibi e qd̄ complexū: s̄ ens
mobile est h̄mōi: q̄ r̄. **Ad** q̄ mobile
capit̄ dupliciter. **Uno.** ut fiat passione
entis mobilis: et sic facit cū ente complexū:
et sic nō capit̄: h̄c: **Alio.** ut fiat p̄t d̄
forte rōes cosidandi: et sic nō fiat facit
complexū: cū eo nō nō distinguit̄ ab eo
cū addit̄: **Pō** aut̄ q̄re sibi nō eēt cō-
plexū est: q̄ sibi scā n̄mōi h̄bit diffōes:
p̄ quā demrāt̄ sibi passio inēe: s̄ dif-
finitio qd̄ rei est solū complexū: q̄ diffinitio
dicit̄ eētā rei: iā plures res distictē
nō h̄nt unā eētā: **Enā** s̄ ar̄le p̄mo
positio: scā capit̄ unitatē a s̄bō: si q̄
sibi nō e unū complexū: s̄ complexū: q̄ nō
Quoniam d̄ns alibi sic eēt una scā:
isti op̄ōi q̄t̄ s̄ q̄ ens mobile sit
sibi. **Ad** q̄ nō. q̄ q̄ d̄ns alibi pot

corp̄ mobile eēt sibi: tunc nō vult exclu-
dē ens mobile: s̄ corp̄ dimensionabile: q̄
hoc corp̄ spectat ad mathē. **Corp̄** em̄
habet dimensionē s̄ q̄ h̄ ordies ad q̄tātē:
s̄ q̄tātē spectat ad mathē. **Et** corp̄
dimensionatū. **Ad** p̄t ex q̄mētō suo: sexto
meta. **ubi** d̄t̄ ar̄le q̄ phica speculat̄ pas-
sionē entis mobilis p̄ p̄n. **ubi** q̄mētū
d̄m̄ albi nō mutat̄ ens mobile i corp̄
mobile: q̄ nō excludit̄ ens mobile: sed
corp̄ dimensionatū. **Ar.** Scā debet
denotari a s̄bō: s̄ ista nō e h̄mōi: q̄ ens
mobile nō e sibi. **Ar.** q̄t̄ p̄: q̄ vocat̄ de
phico auditu. **Ad** q̄ nos scdm̄ q̄suetū
modū denotandi: denotam̄ istā scāz
phico: a phico qd̄ est idem qd̄ n̄. **in**
d̄: liber phico. **i.** entis n̄mōi sive mo-
bilis qd̄ idem est: **Verūm** q̄ liber p̄ns
a s̄bō vocat̄ de phico auditu: hoc
fuit p̄ duas causas. **P̄.** q̄ ista scā est
de coloribz p̄ncipis: q̄ solo auditu: et nō ex-
p̄ctia pap̄it̄: **q̄** tradit̄ e ab ar̄le
vocalit̄ et nō in scripto: illa aut̄ q̄ voce e
d̄t̄ audiūt̄: **Et** tunc ad argumētū d̄:
q̄ denotatio sit a notio nob̄: q̄ q̄ ille
modū e d̄d̄ scāz fuit color apud aīq̄s:
ideo p̄ns liber ab eis denotat̄ de phico
Quit. **Quoniam** idem sit **Auditu:**
scā de causis libri: et de cau-
sae scā libri. **Ad** q̄ nō q̄ diuisio e
fectuū: diuisio sit cause: q̄ q̄ liber est
aliqu effectū: q̄ scā: q̄ h̄nt alias causas:
Respondēdū e q̄ ad q̄ōz q̄ cause libri sit
q̄t̄or: s̄ scā m̄al: et e pap̄n: s̄ō libri
e q̄d̄ regulatio: effiāe: e factor libri: scā
est pecunia l̄ vsus libri: **Et** cause scā
libri p̄pe loquēdo solū sit tres s̄ m̄al

efficiens: et final'. Excedendo in foris ad
quodlibet forme: sic scia hinc cum effiacere du-
pliciter: scilicet principale: et istrale. Principale
est intellectus agens illius qui acquirit sciam
per doctrinam l' inuenit: si instrale e' istrator
qui alium instruit: De in malis distinguere
du' e' si tripliciter manet: scilicet ex q' q' est ex q'
cum alio aliq' sit: et tale non hinc scia / cum
sit qualitas imal'. Alia e' circa qua: et
illa habet sciam / et est eius sibi: 3^a est
in qua q' est sibi alius forme siue sibi
siue actus: et illa etiam hinc scia / q' sit
aia e' ma' scie: et sic aia potest esse ma' in
q' et circa qua' ut in libro de aia: si non
ex qua / cum ex ea nichil male constituat'.
Quid Qual sit ista diuisio me:
Quid q' analogi in sua analogata.
q' p' d' de ma' ex q' q' pl' e' in po' in
ordine ad foris / q' ma' alius modis accep-
ta / cum sit in po' simpliciter scilicet ad formam sibi
le q' dat esse simpliciter. Dem de ma' i' q'
q' est in po' ad foris actus: Et 3° de
ma' t' qua: q' in est perfectior alius du-
abus cum sit actualior / Ad e' q' q' p' p'
q' ens in actu simpliciter et perfectissimum
q'le est de q' p' e' ma' t' qua' (q' ip' scie
theologie de q' sibi) / si nullo' ma'
ex qua / aut in q': cum non sit p' rei / aut
sibi actus: Et ideo si dignitate istar'
acceptio' ma' t' qua' e' p' ma' mebrum:
dem' ma' in q': et ultim' ex q': Quia in
nomen me' sunt ex r'oe p'oe: ideo simpli-
cit' ma' ex q' p'oit' p' ma' mebrum it' ar-
ceptio' me'. De sine sciedu' q' du'

est finis s'q' in se: et extra. In t' e'
ognitio sibi: Ex t' e' duplex: s' p'rig:
et vlt' q' p'orig e' cognitio obi' t' aliqua
scia in luce nali: Alia e' cognitio dei:
in q' cognitio' consistit b'itudo hois: Et
scia non hinc p' cam foris cum sit met for'
Quia si sit: tunc est p'cessu' in istu':
q' foris e' p' se e' s' nullu' esse q' statuit' p'
aliud esse: q' foris non potest p' foris constare:
Ar. Quia habet foris t'itatu' et foris
t'itadi: s' hinc foris. De negado q'ntia
q' ar' a' dicto s' q' ad dictu' simpliciter: q'
habet foris t'itatu' et t'itadi' e' soliu' habet
quodlibet forme: Aut ar' due quodlibet
forme: Ar. est re' in esse q'ntia: Ar. e'
vna re' ab alia distinguere: Que inuenit
in scia p' silu' d'ic: ex q'ba scia p' silu'
d'ic: d'ic: habet foris. Est eni' aliq' d' scia
q' ipam constituit in esse sicut caplu' t'ita-
tu' et p'iales libri totiq' libri: et ex illis
d'ic: scia hinc foris t'itatu' q' in d'ic'oe consistit:
Alia e' quodlibet distinguere vna sciam ab
alia: et illa sit p' foris t'itadi' p' qua' v-
na scia ab alia distinguere. Et ille modus
e' duplex: Primo e' actus: et consistit in
exemplor' positioe: q' exempla p'orig non ut
ita sint s' ut sentiant addiscentes: Alia
est actus: et t'plex: s' diffinitio: diuisio
us et dem'ratio: q' com'ndet tribus opa-
tionibus intellectus: Et q'uis exp'esse non ponat
dem'ratioes in libris: in ip'itate: et h'
ideo q' ponit diff'oes et passioes sibi
q' sit p' dem'ratiois:
In apit lib' p' Ar. Strax r'ite filii
Richomani de auditu phisico: q' d'ic'at
de p' h' sibi: q' d'ic'at ens mobile in cor:

Ordinā qd̄ intelligi

Quā sit rō ordinis
istig lib: i phicoz
ad alios libros phic nāl. ¶ **O**rd̄ q̄ rō
ordinis sūt ex p̄hemio in q̄ ar̄ 9̄ d̄: q̄ in
phia nālī p̄cedēdū ē a cōdibz ad ming
cōn: s̄ ens mobile iqtū de q̄ dēciāt
in libro phicoz est cōn q̄ ens mobile
q̄tū de q̄ dēciāt in postioibz libris: q̄
iste liber p̄cedit alios: Et dicit in p̄
hemiu: et t̄tatu. T̄tatu d̄uidit i octo
libros p̄nāles. In q̄ p̄ dēciāt de p̄nā
q̄stūoibz et t̄smutatioibz rez nālī: i
p̄nā at t̄smutatioibz s̄ m̄a/ fōi/ et p̄ua
tio: s̄ p̄nā q̄stūoibz s̄ m̄a et fōi. In
2o libro dēciāt de p̄nā s̄c̄ nāl s̄z
de q̄tūo causis: q̄bz effectz nāles ondūt
ip̄is rebz nālībz inesse. In 3o dēciāt de
passioibz entis mobilis iqtū. s̄ motu
et iqtū: q̄ qz gūat cū entis mobili s̄ qz
h̄mōi dicit iqtū. In 4o de passioibz
entis mobilis. s̄ de loco/ vacio/ et
t̄p̄. In 5o de disioe entis mobilis motū
in p̄tes sbiectivas: et de unitate et cō
t̄tate motū. In sexto dēciāt de disioe
motū in p̄tes q̄titatibz. In 7o d̄ q̄ d̄eue
niedū est ad unū p̄mū motū. In 8o
ondit q̄s sit p̄mū motū/ et p̄mū motor
et de iqtūibz eoz. Et quo patet q̄ s̄
duo libri h̄nt adiūt q̄nexioez: qz duo
p̄mū dēciāt de p̄nā: t̄ng et q̄tū de pas
sioibz: q̄tū et sextū de disioe motū: septū
et octaug de motūibz et molūibz.

Et in hoc p̄hemio An̄ p̄oū duas
q̄tūoibz: q̄ p̄ est. In phia nālī p̄cedēdū

ē ex p̄nā causis et elāis ad p̄ncipatū/
causata/ et elāta. Et p̄bat sic: qz In oī s̄c̄ā
q̄ s̄ p̄nā/ aut cause/ aut elā q̄tū s̄c̄ā
re et intelligi et hoz q̄gnitōe. Maiorē p̄o
bat ex cōi hōm op̄ioe/ existētiōe/ et fama:
qz tūc unūq̄z arbitriū q̄gnoscē: cū con
gnoscaz p̄nā s̄c̄ā/ p̄nā/ vsq̄ ad elā:

CAr: p̄hemiu solet tā facē cōi. s̄. red
de auditoēs b̄nuolos/ attētos/ et dociles:
s̄ hoc nō sit h̄c. ¶ **O**rd̄ q̄ q̄uis illa non
fiat explicite: t̄n ipl̄cite. In h̄c ent̄ q̄ po
nūt due q̄tūoibz/ reddūt auditoēs dociles:
qz ex hoc d̄: ordo p̄cedēdū in s̄c̄ā: q̄ ent̄ p̄
ordiez dicitur/ facit additā p̄nt̄. P̄ced
dūt et b̄nuoli p̄ hoc q̄ d̄: de nā ē dē
minādū: nā m̄ltū vtilē est sc̄re natu
ras/ et iqtūtes earūde: Et reddūt attē
ti p̄ hoc q̄ d̄: (t̄c̄mā): in q̄ t̄ngit diffi
cultas istig s̄c̄e.

CAr: cōt̄ rōez iā d̄c̄z.
Maior istig rōis ē sup̄flua: qz in ea po
nūt plures d̄oēs idē s̄c̄tes. s̄. p̄nā/
cause/ et elā. ¶ **O**rd̄ q̄ iste d̄oēs ampi
ūt d̄c̄t. ¶ **U**no: q̄tū ad id cū nomē ip̄oūt:
et sic h̄nt se sicut sup̄ig et istig. qz p̄nā
ē genū cause/ cū sit aliq̄d p̄nā. qd̄ nō ē cā/
sicut t̄ng a q̄ in motū. addit ent̄ cā sup̄
p̄nā ifluxū: de m̄ ē aliq̄ cā q̄ nō ē elā
sicut cū efficiēs: ¶ **U**no: ampiūt q̄tū ad
id a quo nomē ip̄oūt: et sic h̄nt d̄uifi
tate adimē: qz tūc p̄nā s̄ cām efficiē
tū: cā s̄ cām f̄nale et fōile: elā s̄
cām m̄ale. P̄o est qz h̄c nomē p̄nā
ip̄oūt a q̄dā ordie p̄cedēdū i alterz: tal
at ordo queit maḡ efficiēti: qz efficiēs
ē p̄nā unū motū: cā ip̄oūt a cādo/ d̄:
ent̄ cā a q̄ res depēdet: res at d̄c̄t ab
aliq̄ depēdet/ s̄ in seī/ et sic ē cā f̄nale:
alio: in f̄o cē/ et sic depēdēz a fōi. q̄

moūe agēte / et q̄ sit r̄iq̄ actōis agētis:
et isto mō mathē q̄ nō cōsidat finē / ex q̄
abstrahit a motu et agēte sine efficiēte:
Q̄ Quae meta q̄ p̄cedit p̄ tres cas
tū. ¶ **Q̄** q̄ ideo q̄ meta q̄ abstr
hit a m̄a: q̄ s̄bm meta q̄ est ens iq̄
tū ens. q̄ illa q̄ gaurrit ad eē iq̄tū h̄mōi
habz meta q̄ cōsidare: Et esse at̄ ē q̄ for̄: q̄
for̄ est q̄ dat eē: Itē eē p̄cedit ab efficiēte
q̄ cō efficiēs facit eē: Et oē agēs agit
eē p̄ finē: Et q̄ cōsidans esse / cōsidat cām
efficiēte esse / et finē: **Ar.** Meta q̄
cōsidat ens iq̄tū ens: s̄ m̄a est ens: q̄
m̄a cōsidat ab eo. ¶ **Q̄** q̄ m̄a cōsidat
du: **Ans.** in rōe m̄e / et sic q̄ditio m̄e ē
q̄ sit s̄bm t̄ismūtois et motu: et sic meta q̄
nō cōsidat m̄a: **Alio.** iq̄tū ē ps̄ entis / et sic
meta q̄ cōsidat m̄a. Cā t̄m m̄a nō ē ps̄
entis iq̄tū h̄mōi / q̄ t̄m oē ens habet m̄a:
s̄ est ps̄ entis n̄al: ideo meta q̄ solū attri
butū det̄at de m̄a q̄ h̄ attributoes ad ens
iq̄tū ens: **Ar.** Meta q̄ cōsidat cām
efficiēte: q̄ et m̄a. Cōtra p̄: q̄ efficiēs
ē p̄m̄ motu: s̄ motu nō ē s̄m̄ matia.
¶ **Q̄** q̄ cō efficiēs ē du: **Queda** p̄
culais sicut p̄ncipalia agētia dicit̄ cause
efficiētes q̄ s̄ agūt ad p̄ductōes unius
sp̄c̄ t̄m: et sic ē verū q̄ cōsidans talē cām
efficiēte / cōsidat m̄a: et motū: Alia ē cō
efficiēs q̄ sine motu agit sicut deq̄: et cōsi
dans talē causa efficiēte nō h̄ cōsidare m̄a:
Q̄ Quae p̄h̄s / p̄h̄q̄ et sic sunt meta q̄:
p̄cedit p̄ quor̄ cas. ¶ **Q̄** q̄ ideo
q̄ ens mobile est s̄bm p̄h̄a sciē: s̄ mobi
litas est a m̄a: m̄a enī aut̄ mouet̄ ad
for̄z n̄alē: tal aut̄ motu ex m̄a ad form̄
ē ab aliquo efficiēte: efficiēs aut̄ agit p̄
finē: q̄ n̄atio p̄cedit p̄ quor̄ cas: et illud
maḡ dect̄abit̄ m̄a: h̄ug: **Et** q̄ nō
ē aliā sciā cōsidans t̄m dnab̄ cas ideo est.
q̄ s̄ sit aliā sciā cōsidans m̄a: et form̄ h̄

cōsidare oēs causas sicut p̄h̄q̄: Et sciā
cōsidans formā et finē h̄ cōsidare efficiē
te: Et sciā cōsidans formā et efficiēte / habz
etia cōsidare finē: **Ar.** Quae q̄clu
dit̄ copulatiōe in rōe sup̄d̄a. ¶ **Q̄** q̄ ideo
q̄ p̄h̄s / p̄h̄q̄ p̄cedit p̄ oēs cas sicut pate
bit̄ m̄a: h̄ug: **Ar.** Quae d̄: in ma
toi p̄p̄oē / op̄z scire et itelligē. ¶ **Q̄** q̄
ideo q̄ du: ē agnitiō ex p̄m̄ causis et
cl̄is / s̄ diffitiā: et dem̄atiā. Ad dem̄o
tadū q̄ q̄ ut̄ q̄ agnitiō ē ex causis et cl̄is
q̄ d̄: scire et itelligē: q̄ tā diffitiō dat̄
p̄ p̄m̄a / loquedo de diff̄oē eētū et ut̄m̄a
q̄ dem̄atiō: q̄ idem ē q̄d̄ et p̄ q̄d̄ / ut̄ q̄
postior: ¶ **Wel** alit̄ d̄: q̄ itelligē re
fert̄ ad p̄m̄a dem̄atiōis / q̄ illa p̄p̄oē itel
ligūt̄ p̄ habitū p̄m̄a q̄ d̄: itelligē: et
scire refert̄: ad q̄d̄ oēs q̄ p̄p̄oē scit̄: ut̄ p̄: p̄ḡ:
Q̄ Utrū in p̄h̄a n̄ali sit p̄cedē
a p̄m̄a causis / et cl̄is / ad p̄nci
piata causata / et elata. ¶ **Q̄** q̄ sic q̄
in p̄h̄a n̄ali tradit̄ sciā de n̄alibz: s̄
oēs sciā p̄cedit ex causis ad causata.
Maior est aut̄ in rōe h̄ug: Maior p̄h̄
ex ap̄le p̄ p̄ḡ: ubi d̄: q̄ dem̄atiō q̄
gnat̄ sciā est ex causis r̄r̄: **Ar.**
In n̄ali p̄h̄a sepe p̄cedit ab efficiē ad
cām: q̄ r̄r̄. ¶ **Q̄** q̄ duplex ē p̄p̄oē in
sciētis / unguo ad nos: q̄ s̄z ex notōibz
nob est: et tali ut̄m̄a in p̄m̄a: q̄n̄ itelligē
t̄m̄a in p̄m̄a aliq̄d̄ agnoscē in sciā: q̄ effectū
ē nob notior: Aliq̄ ē sciētificū et s̄ n̄az:
et tali ut̄m̄a p̄p̄oē aliq̄ā sciā a post̄
ori de s̄bili adepti sumuz: q̄ p̄p̄oē itel
lectū t̄m̄a p̄p̄oē a agnitiōē effectū ad
agnitiōē: cām quo ad nos: redit̄ sciā h̄
a agnitiōē p̄ncipioz ad agnitiōē ef
fectū. et de tali p̄p̄oē sciāli loq̄t̄: Ar̄

Respondeo ad q. no. Quid si sic nichil foret in
 resolutione ad p^{ri}mam q^{ue} p^{ri}mum est
 p^{ri}mo causa: q^{ui} si sic p^{ri}mum agnosced: et erit p^{ri}mum
 p^{ri}mo agnosceda. **Ad** q^{ue} duplex agnoscio
 Queda est p^{ri}mum et illa fit p^{ri}mum resolutione
 ad p^{ri}mum p^{ri}mum s^{ed} ad metaphisicalia q^{ue} fit p^{ri}mum
 ad q^{ue} oia alia reducuntur: Alia est agnoscio q^{ue}
 habet in g^{en}ere suo: et sic noⁿ o^mnⁿi fieri reso-
 lutione ad p^{ri}mum p^{ri}mum si sufficiat p^{ri}mum p^{ri}mum.
 Verum est q^{ue} est p^{ri}mum p^{ri}mum iⁿgreduntur q^{ue}
 cu^m dem^{on}stratione v^{er}itate. **Ar.** Imple
 est cas^{us} rez agnosce: q^{ui} male d^{icit} q^{ue} p^{re}ceden
 est a causis. **Ad** q^{ue} duplex fit s^{ed} s^{ed}
 est g^{en}er^{is}: et in g^{en}ere. Ad agnoscio q^{ue} alio
 rei sufficiat agnoscio cu^m in g^{en}ere s^{ed} actu: et
 est g^{en}er^{is} v^{er}itate s^{ed} q^{ue} idem d^{icit} in p^{ri}mo
 causis: et hoc est intelligi d^{icit} de causis p^{ri}mum.
 Sic sufficiat de p^{ri}mum causa (que est de^{us}) habe
 agnoscio v^{er}itate iⁿ q^{ue}ta eis v^{er}itate in s^{er}u^{is} cau-
 sis g^{en}er^{is}. Noⁿ em^o oportet agnosce causas
 p^{ri}mum alio effectu q^{ui} tales fit iⁿ s^{er}u^{is}: sed
 iⁿ s^{er}u^{is} est nob^{is} igno^{ra}ta.

Questio In quo g^{en}ere p^{re}cedit a p^{ri}mum cau-
 sis et elis. ad p^{ri}mum p^{ri}mum/ et
 elis. **Ad** q^{ue} q^{ue} p^{re}cedit ex p^{ri}mum/ et
 elis p^{ri}mum est p^{re}cedit a p^{ri}mum ad q^{ue}ta:
 ideo illoⁿ quo p^{re}cedit a p^{ri}mum ad q^{ue}ta:
 est p^{re}cedit ex p^{ri}mum/ et causis: **Ar.** at p^{ri}mum
 sive p^{ri}mum/ cause in dupli^c g^{en}ere cause s^{ed}
 mal^{is}: et efficiens. **Ar.** em^o in p^{ri}mum
 extremitates/ et vnu mediu^m q^{ue}ta ext^{re}mu-
 tate p^{ri}mum s^{ed} cu^m mal^{is} q^{ue}ta: q^{ue}ta mediu^m
 fit cu^m efficiens q^{ue}ta. Et hoc marie p^{ri}mum in
 syllogismo dem^{on}stratio: q^{ue}ta syllogismo de-
 m^{on}stratio h^{ic} mediu^m q^{ue} est diffia^o: s^{ed} diffia^o
 g^{en}er^{is} in se p^{ri}mum/ s^{ed} iⁿ s^{er}u^{is} cu^m effecta illig
 q^{ue}ta/ et illoⁿ q^{ue} in q^{ue}loⁿ ponit: **Ar.**
 Quid agnoscio fit p^{ri}mum aliqua similitudine: s^{ed} alia

cu^m noⁿ h^{ab}et similitudine cu^m effecta: q^{ue}ta q^{ue}ta
 p^{ri}mum: de cu^m v^{er}itate sicut de celo/ q^{ue} est cu^m ho^min v^{er}-
 d^{icit}: s^{ed} h^{ic} h^{ic} d^{icit} et ho^min g^{en}er^{is} ho^min. **Ad** q^{ue}
 dicitur est similitudo s^{ed} s^{ed} spem ne: et tal^{is} iⁿuenit
 in ca^u vnuoca effecta/ et suo effectu. **Et**
 d^{icit} cu^m vnuoca q^{ue} est cu^m aliq^uo sub vna spe
 g^{en}er^{is}: sicut ho^min g^{en}er^{is} ho^min: **Alia** est sili-
 tudo p^{ro}portioⁿis/ et tal^{is} est in ca^u equoca cu^m suo
 effectu/ et vocat^{ur} similitudo v^{er}itate: q^{ue}ta est est
 existit in tali ca^u v^{er}itate cu^m. **Et** addit
 in textu (vsq^{ue} ad elis) p^{ri}mum duas ad/ p^{ri}mum p^{ri}mum
 applicatoe: cu^m ad effecta/ **Noⁿ em^o** sufficiat
 q^{ue}ta agnosce cas^{us}: s^{ed} o^mnⁿi agnosce ad
 applicatoe ad effecta: **S^{ed}** q^{ue} ma^{xi}mum vltimo
 agnosce et agnosce p^{ri}mum/ et s^{ed} iⁿo-
 ducit: in ma^{xi}mum ab efficiens p^{ri}mum.

Inuata autem est ex notorib^{us}
 Sic aristoteles dicitur ponere q^{ue}ta h^{ic}
 p^{ri}mum: et est ista. In p^{ri}mum nali p^{re}ceden
 est a p^{ri}mum mag^{is} v^{er}itate ad m^ult^u v^{er}itate.
 Que q^{ue}lo sicut p^{ri}mum q^{ue} Inuata est nob^{is} via p^{re}-
 cedi a certorib^{us} et notorib^{us} nob^{is} ad m^ult^u
 nota nob^{is} et nota ne: s^{ed} v^{er}itate et q^{ue}ta/ nob^{is}
 s^{ed} mag^{is} certa: q^{ue}ta. **Ra**ione declarat p^{ri}mum
 p^{ro}ta posita in textu: q^{ue} noⁿ eade^m fit nob^{is} no-
 ta/ et sicut n^o na: s^{ed} illa q^{ue}ta s^{ed} s^{ed} notia
 s^{ed} m^ult^u v^{er}itate/ q^{ue}ta mag^{is} s^{ed} in actu. **Ra**ione
 p^{ro}bat trib^{us} signis. **Pr**imu^m s^{ed} a toto
 iⁿtegr^{is} sensibili/ et est dicit se h^{ic} totu^m iⁿ-
 t^{er}e ad s^{en}sibile/ ita totu^m v^{er}itate iⁿtegr^{is} ad
 iⁿtegr^{is}: s^{ed} totu^m iⁿtegr^{is} sensibile est noⁿq^{ue}
 s^{ed} s^{en}sibile: q^{ue}ta totu^m v^{er}itate est notia s^{ed} iⁿtegr^{is}.
Qua p^{ri}mum agnosce totu^m sensibile/ q^{ue}ta eis p^{ri}mum.
 sicut domu^m p^{ri}mum agnosce q^{ue}ta s^{ed} q^{ue}ta
 totu^m s^{ed} totu^m v^{er}itate est cu^m q^{ue}ta s^{ed} sua s^{ed} q^{ue}ta: q^{ue}ta est
 p^{ri}mum notia. **S^{ed}** in signu^m s^{ed} a toto iⁿtegr^{is}
 diffia^o: et est illud dicit se h^{ic} totu^m diffi-
 bile ad suas p^{ri}mum/ ita se habet totu^m v^{er}itate ad su-
 as p^{ri}mum/ s^{ed} totu^m diffia^o (i. diffia^o) est p^{ri}mum

notū q̄ sue p̄tes diffinites (et h̄ notia
 cōfusa): q̄ totū v̄le ē p̄q̄ notū q̄ sue p̄tes.
Quā notia q̄fusa? q̄ q̄gnitōe dēfīata
 et p̄fīa n̄tē ē p̄q̄ cōgnōscē diffīnōez: q̄ est
 causa notie p̄fīe ip̄a diffīa: **Z**m signū
 est: Sicut se habet cōe sensibile ad sensū
 ita se h̄; cōe intelligibile ad intellectū: s̄
 cōe sensibile ē notū s̄ sensū: s̄ cōe i
 telligibile ē maḡ notū s̄ intellectū (et
 hoc ē v̄le maḡis): q̄ r̄. p̄r̄ior p̄: q̄ pu
 ei p̄: q̄gnōscūt oēs viros p̄tulaēs: sub
 aliq̄ cōe rōe s̄ p̄r̄is: et oēs scīas sub rōe
 matris. Et q̄nus ar̄: nō exēp̄t de lo
 cō: t̄n b̄n p̄t fieri: q̄ aliq̄s p̄mo a remo
 to q̄gnōscat aliq̄d p̄tulaē sub cōe rōe cor
 p̄is: dem̄ sub rōe aīal: dem̄ sub rōe hoīs.
 et tādē sub rōe fortis: s̄c̄ h̄ t̄x̄tū pueri
 etiā q̄gnōscūt q̄fusa v̄ros et scīas: et
 postea dēfīant v̄nū q̄d: q̄d ē ex̄m̄ de t̄pe:

Que dicit h̄ notia n̄e: et q̄re
 dicit sic? **A**d q̄ nō dicit aliq̄
 notia n̄e: q̄si n̄a talia q̄gnōscat: s̄ s̄
 n̄az cor̄ s̄ talia maḡ q̄gnōscabilia. **A**
 la em̄ s̄ n̄atū pl̄ q̄gnōscabilia q̄ pl̄
 s̄ in actu: et illa s̄ m̄ng v̄lia: s̄ m̄ng
 v̄lia s̄ n̄e notia: Exēpl̄ gr̄a: aīal est
 maḡ q̄gnōscabile q̄ ad nos q̄ h̄o: q̄ ē ma
 gi in potētia: et h̄o est aliq̄d maḡ notū
 quo ad n̄az: q̄ pl̄ in actu itū habeat v̄nā
 dīam actualē in sua diffōe: s̄ rōe: q̄ est
 dīa hoīs et nō aīal. Et rō q̄re illa q̄est
 maḡ in actu: s̄ maḡ s̄ se q̄gnōscabilia
 s̄nt p̄: ex aūte ar̄: nōno metat̄ q̄ d̄
 q̄ v̄nū q̄d: ē q̄gnōscabile: s̄ q̄ ē in actu: **Z**
 De obīn p̄oe passīe habz mouē p̄oz passi
 uā: s̄ q̄d ē maḡ in actu: pl̄ p̄t mouē:
 q̄ q̄d est maḡ in actu: maḡis ē q̄gnōscabi
 le: Et s̄l̄r est de visibili: q̄ v̄nū q̄d: est
 visibile s̄ q̄ ē pl̄ lūōsū: et ideo sol̄ ē max̄

visibil̄ s̄ se: h̄o t̄n nō ē v̄erū s̄ ordiēs ad
 visū n̄r̄: q̄ visū n̄r̄: nōn p̄t vidē solē et
 radios eī: s̄ h̄o visibile maḡ videt̄ a
 visū n̄r̄: q̄d ē visū n̄r̄ maḡ p̄ortōtū:

Que dicit notia nob̄. **A**d q̄
 illa q̄ s̄ maḡ intellectu n̄r̄ p̄
 portōta: et s̄ illa q̄ p̄m̄ s̄ in actu: et
 p̄t in p̄o: Ex hoc em̄ q̄ s̄ p̄t in actu h̄nt
 quēntiā cū intellectu n̄r̄ q̄ ē s̄ et n̄al
 p̄o aīe q̄ est actū cor̄p̄is: s̄ ē in p̄o ex hoc q̄
 est creatū in v̄mbra d̄lligēte q̄si h̄nō
 defectū d̄lligēntiā p̄ op̄atōez ad d̄ll
 lectū s̄ h̄z s̄p̄atay. et ex hoc sic p̄adit de
 p̄o ad actū. et q̄ illa s̄ notia n̄r̄ d̄lligē
 tu q̄ p̄t s̄ in p̄o: Et dat̄ s̄le de visū n̄r̄:
 q̄ aliq̄ s̄ max̄e visibilia s̄ cor̄p̄ n̄az: q̄ t̄n
 nō s̄ visibilia a visū n̄r̄ sicut lūmē sol̄:
 v̄n illa s̄ nob̄ max̄e visibilia: q̄ maḡ
 s̄ p̄ortōta visū n̄r̄: et s̄le ē de v̄r̄ n̄r̄:

Que dicit in textū maḡ q̄fusa.
Ad q̄ maḡ v̄lia: Et rō ē q̄
 v̄licūz cōtīnēt m̄lta abs̄ ordiē: v̄bi ē q̄fū
 s̄io: s̄ gen̄ in se colligūt m̄lta: et sic q̄t
 net m̄lta s̄p̄s abs̄ ordiē talū s̄p̄z: sal
 tē in ordiē ad gen̄: q̄ gen̄ debite vocat̄
 cōfusa maḡ: Cōmētator at̄ alit̄ expōit
 et d̄: q̄fusa s̄c̄e maḡ cōpōita. **S** hoc
 nō b̄n d̄: quia tunc ex ista conclusionē
 non haberetur ordo librorū philoso
 phie naturalis. Determinatur em̄ in
 in libro phisicorū de magis cōfusa
 s̄l̄ret v̄niuersalibus. non autem de
 magis cōpositis. Imo v̄niuersalia
 de quibus determinatur in isto libro
 sunt minus cōposita:

Quod non eadem id est nul
 la eadem s̄nt nobis notia
 et nature. **A**d dicendum q̄ duplicia s̄nt
 intelligibilia s̄z im̄materialia que s̄nt

Handwritten marginal notes on the left side of the page.

substantie separate et materialia sicut candiditates
rerum materialium sunt de comparatio immateria
alia intelligibilia ad materialia q nulla eadem
sunt nobis notiora et nature q immaterialia i
telligibilia sunt nature notiora et no nobis. q
sunt magis in actu s comparando mater alia in
telligibilia ad inuicem sunt nobis r na
ture notiora. Primum probatur sic qd cu ex intelli
gibiliter intellectu fiat unum fm proportionem sicut
de: teo de anima oportet intellectum esse proportio
naturam intelligibili et e contra sed dupl aliqd co
tingit no hie proportione ad intellectum. pmo mo
qd excedit r ordine intellectus et sic immateria
lia no proportione nostris intellectus qz intelle
tus nostre est vtr' inorganica quersa sup cor
pus et facta materia et ideo sua rmednem accipit
ex facta materia. Immaterialia autem no pnt
cadere sub facta materia. Alio mo rtingit aliqd
deficere a proportione intellectus vel imperfectionem
qd rgnosatur qz est tris in portione vel imperfectionem
sic qz no pot mouere intellectum. Et qz immateria
lia no habent proportione ad intellectum nostrum p
pter eoz perfectionem qz sunt magis in actu rdo
sunt nature notiora et no nobis. Secunda pars ptz
qz in re materiali rtingit inuicem actualitatem
ex qua res est notior nature i fm se rgnosibiliter
et nihilomin' cum illa actualitate quadam habet
portione ad intellectum nostrum et sic videtur materialia tam nobis
q nature notiora. Similiter etiam quedam mate
rialia sicut colores snt nobis et nature notiora.
Sunt etiam quedam materialia q ta nature q no
bis sunt ignota sicut est materia prima que e de
se ignota et ignota etiam nobis.

Arguitur dicitur q prima rclusio
tradit secula rclusio
qz prima dicit qz procedo e et principis. secunda di
cit q notioribus nobis sed effectus nobis notiores
sunt et si principia. **Dm** q secunda rclusio li
mitat primam et ego ponit in secundo ordine. Est
ergo sensus rclusionis q inter principia de rbus
dixit prima rclusio procedum a notioribus nobis
qz a comunioribus prime pns ad min' comuniora
et hoc fit in ista phis naturalis qz in libro phis
sorum qui est primus ponitur rnuma principia entis
mobilis. In libro de celo et mundo ponuntur
principia entis mobilis rtracta ad ubi sic i phi
losophia naturali rceditur q magis rnumibus
ad minus rnuma.

Arguitur Confusa snt priora natu
re ergo snt notiora natu
re hoc est prius naturaliter a quo n conuertitur
na subsistendi sed a rclusio no rueritur subsiste
di rna ergo rclusio snt priora nature. **Dm** q
duplex est ordo sordo nature generatois qz su
mitur a natura fm q natura significat materi
am r isto mo vtr' est q rnumiora snt priora or
dine nature qz etia in generatoe naturali prius
generat rnume q rnum qz prius generat pla
ta q animal ut ptz ex secundo de anima. et isto
mo pcedit nostre intellect' ordine nature s isto
mo no intelligit hie textus. Alius est ordo perfe
ctiois fm que ordinem forma d: natura et sic p
fectiora et magis in actu snt priora fm nature qz
et ita dicitur hic q aliqua snt priora ordine nate.

Queritur Vtr' vniuersalia snt noti
ora singularibus. **Dm**
q vniuersale et singulari dupl pnt ad inuicem co
parati. uno mo in diuersis generibus rmednium
s in genere rmednium intellectus et sensus. r tunc
singulari accipit p singulari simplicitate qz rgnos
scitur p sensum. et vniuersale accipit p vniuersali
qz no est singulari in diuersitate et tunc est sensus
questiois vtr' vniuersalia snt prius nota singula
ribus simplicitate dicitis. Alio mo rgantur in vno
genere rmednium s intellectus tunc et tunc no pnt fm
singulari capi p singulari simplicitate dicto qz hoc no
rgnosatur p intellectum sed accipit p singulari in
respectu sive p illo qd e min' vniuersale. Per hoc
trahitur ad questionem qz comparado pmo mo vni
uersale ad singularia tunc singulari e notius. Ho
est qz nobis prius est rgnosio sensitiua qz intelle
ctua qz intellectua cognosio oritur ex sensitiua.
Et sic loquitur aristoteles pmo posteriorum ubi dicit q
singularia snt nobis notiora. Si autem e par' vni
uersale ad singulari in eodem genere rmednium tunc
vniuersale capie dupliciter. vno mo formaliter p inte
ctio vniuersalitate et sic e posterius notu suis sin
gularibus cuz abstractat a eis. Exempli gra ista
intellectio genus posteriori e animalis et aial accep
tum in ordine ad secundam intellectioem est posteri
us homine et asino. Et isto mo loquitur aristoteles in
pmo de anima cum dicit vniuersale nihil est aut
posterius suis singularibus. Alio mo accipit vni
uersale quo ad materiale et sic est iter' distinguendu
vel accipitur fm via rmednium fm qua pcedit
ad imperfecto ad perfectum et a rclusio ad determi
nata et sic vniuersalia nobis snt notiora et sic

Extensive handwritten marginal notes on the right side of the page.

Primus.

iste pñs textus intelligitur qz tunc vlt magis
 proportionat intellectui nostro qz singulari. Alio
 modo accipit singulari fm via resolutionis fm qua
 proceditur a cōpositis ad simplicia. resoluendo scz
 res in suas cās vniuersales. et sic vlt sunt maxie
 difficilia et sic methaphis tractat de vniuersali
 bus. Cuius rō est quia intellectus sic pñterat vni
 salia nō stat in pñterat vltaris. s. talia omnia i
 feriora resoluunt in eōdem vniuersali et in pñcipi
 a vniuersali cāz. Et istud ē quod dici solet qz ens
 pmo et vltimo ē agnitū a nro intellectu. qz ens
 est pmo agnitū in via ppositōis vbi proceditur
 a pñterat ad spñalia. et vltimo agnitū fm via res
 olucōis. qz valde difficile ē resoluere ista entia
 pñcipalia in pñcipia entis pñterat. sicut patz sep
 tio methaphis. Et sic pñ nō ē vlt qz methaphi
 ca sic difficilima solū ex vniuersalibz in causādo
 qz etiā habet difficultatē ex vniuersalibz in pñter
 cando que sūt trāscendētia. qz quis illa trāscen
 dētia fm pñterat primo veniat ad nostrū intel
 lectum nō in via resolutionis sūt vltimo nota et
 difficilis agnitōis sicut dñi est.

Arguitur Singulare ē nobis mag
 notū. ergo qd est pñcipi
 singulari erit nobis magis notū. sed min⁹ vni
 sale est pñcipi singulari. ergo ē nobis ma
 gis notum. Dñm qz pmo maior ē distingū
 da deinde minor fm qz duplex ē singulari. Aliqd
 vñ ē singulari magis pñcipi. hoc ens hęc sub
 stātia. et tunc ē verum qz hoc singulari ē nobis
 magis notū. Alio modo capitur p singulari min⁹
 cōmune vt hic homo tūc dñm qz singulari ma
 gis pñcipi ē nobis magis notū qz singulari mi
 nus cōmune qd est nobis minus notū. sicut patz
 in vltimo signo textus pñterat dicto. Deinde dñz
 est ad minorē qz quis minus vlt sit magis pñ
 quū singulari minus pñterat. nō tamē est pñcipi
 singulari magis pñcipi qd pñterat agnitōis a
 nobis. Arguit igit argumētum magis pñcipi
 qz oppositū. qz si singulari magis pñterat ē nobis pñ
 us notū et magis pñcipi agnitōis sensitiue. es
 go magis pñcipi ē pñterat nobis notū pñcipi
 intellectiua.

Arguitur Omnis potētia agnitōis pñ
 us suū obiectum. sed obiectum
 intellectus ē quidditas rei material que est
 aliquod min⁹ vniuersale. g. intellectus nō pñterat agnitōis
 scit min⁹ vlt. Dñm qz quidditas rei materialis
 sapitur dupl. vno modo fm specificā eōdem quiddi

tatis et sic nō pñterat agnitōis ab intellectu nō
 pñterat imperfectōem intellectus nostri qz est potētia
 alis. et sic magis agnitōis magis potētia que
 sunt vlt magis. Alio modo accipit fm qz in quiddi
 tate includuntur superiora que sunt de quidditatis
 rōne. sicut in homine includitur sba corpus. cor
 pus mixtū et. Et illo modo pmo intelligit quiddi
 tas. et nō oportz qz quidditas fm eōdem pñcipi
 specificā quidditatis pmo agnitōis. qz tūc vlt mi
 nus pmo agnitōis quod est falsum.

Arguitur Spēs intelligibilis existēs
 apud intellectū est spēs in
 telligibilis quidditatis siue spēs specialissime. et
 ergo nō potest repñterat nisi spēs specialissimā
 dñm qz quis species intelligibilis spēs specialis
 siue sit apud intellectū nōm. tamē p illā non re
 pñterat p spēs specialissima apud intellectū nostrū
 sed magis vlt. qd qz non est altera a quidditate s
 inclusum in ea. ergo et simul repñterat in quiddi
 tate. Et si queratur quare quidditas nō pñcipi re
 pñterat p spēs intelligibilis cū tamē spēs intelli
 gibilis sit similitudo quidditatis. Dñm qz hoc pro
 uenit ex imperfectōem nostri intellectus. et qz em intel
 ctus nō ex se est in potētia sic intelligit pmo in
 quidditate magis potētia et deinde pñcipi ad
 magis actualia. s. ad min⁹ vniuersalia. Et hoc aliē
 est in intellectu angelico. ex quo cñm ille intelle
 ctus est pñcipi ergo p spēs intelligibilis increa
 tam pmo intelligit naturā specificā.

Eccesse at vnus

Postqz pñcipi posuit pñcipi
 huius libri pñterat ponit parē ecc
 actiua. Et in primo libro dētermini
 natur de pñcipiis reū naturalū. et diuidit in
 duas partes. In pma dēterminat de pñcipiis
 fm opinōem aliorū. Secūdo ponit veritatē et opi
 monē pñcipi ibi Omnis igit pñcipi. Pñcipi pñ
 diuidit in duas partes. In pma recitat opinōis
 nē antiquorū de pñcipiis. Secūdo improbat eas.
 ibi. pñcipi autē maxime notum. Pñcipi ponit
 vñ sufficiētiam opinōis antiquorū. et ē pñcipi
 opinōis de pñcipiis aliqui ponit vñ. aliq
 plura. si pñcipi vel ponit hoc vñ mobile vel im
 mobile. si secundum vel ponit hoc ē finitū. et sic
 est pñcipi. qui pñcipi eōdem entis fm eōz
 forme que finitū materia et sic habet eōdem finitū.
 Vel ponit hoc vñ immobile infinitū. et sic est

Secūdo dñm

pñcipi in huius

Melissus qui assererat materiam rerum in qua inueniuntur infinita vel ponit hunc unum mobile hunc est quia dupliciter quod aliquid ponebat hoc unum esse aqua siue ethales. Aliqui ponit hoc unum esse aere sicut dyogenes vel ignem sicut Heraclitus. Alii posuerunt medium scilicet vaporem sed nullus posuit terram propter eius grossitatem quod magis apparet quod terra sit principium quod principium. Alii ponebant plura et hoc dupliciter vel ponebant plura finita vel infinita. Si principium sic sunt diversificati quod aliquid ponebat duo scilicet apparatus scilicet principium et ignem et principia rerum et dicit ignem esse principium rerum in estate et terram in hyeme secundum apparatus. Alii qui ponebant tria sicut aristoteles et plato. Plato duo ex parte materie scilicet magnam et parvam et unum ex parte forme scilicet primum. Aliqui ponebant quatuor sicut empedocles qui dicit quod quatuor elementa sunt principia rerum naturalium et coniungit principia formalia quatuor elementis scilicet item et amicitiam et sic sunt sex. Vel ponit plura principia et infinita hoc est dupliciter vel illa principia sunt unius rationis deinde figura positio et ordine et sic est opinio democriti vel diuersarum species et sic est opinio anaxagore quia democritus posuit infinita corpora atomalia unius nature secundum subam et ut saluaret diuersitatem in rebus dixit talia corpora atomalia differre ab inuicem accidentaliter et hoc quo ad tria primo quo ad figuram quod dicit aliqua tria aliqua curua aliqua quadrangularia et sic ex corporibus atomalibus triangularibus fieret alia compositio quod est ex reatis et curuis. Secundo dicebat ea differre ordine quod dicebat aliqua esse priora et aliqua posteriora. Tercio positio scilicet secundum animum et reum. sicut sum et deorsum. Sed anaxagoras posuit infinitas partes diuersarum species scilicet partes ossium et carnis infinitas. In quibus manifestum est quod ille partes sunt diuersarum specierum.

Arguntur Aristoteles non ponit opinionem anaxagore ego male habet natus. Dicitur quod quis non ponat opinionem anaxagore sub propria forma nec nomine eius tamen apparet in textu per hoc quod dicitur autem aristoteles quod opinio eius est opposita opinioni democriti.

Queritur Quare philosophi ponentes plura principia non sunt sic diversificati penes mobile et immobile sicut ponentes unum. Dicitur quod idem quod ponentes plura principia ponebant ea esse eterna scilicet eterna sunt transmutabilia ad inuicem quod eterna expellunt se ab eorum subiecto et penes

successive eis inesse. Sed ponentes unum principium non ponebant eternitatem saltem illi qui ponebant unum principium esse immobile.

Similiter autem queruntur

Hic dicit aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia quod illi qui ponebant unum tantum principium ponebant tantum unum ens esse secundum substantiam dicebant enim antiqui formas accidentales esse formas subales rerum et totam substantiam esse materiam. Exemplum est ut dyogenes dixit omnem rem esse aerem sicut homo esset aer sic figuratus lignum esse aer sic figuratus.

Ad quidem igitur si

Hic sequitur aristoteles positus opinionibus antiquorum inquit an iste opinio sit reprobanda a philosopho naturali et vult quod reprobato cuiuslibet istarum opinionum non spectat ad naturalem philosophiam et scientiam proprie opinio democriti et melissi et hoc probat duabus rationibus. Quarum prima stat in hoc nulla particularis scientia habet reprobare opinionem negantem sua principia sed opinio democriti et melissi sunt huiusmodi ergo reprobato probat inductiue quod ad geometriam non spectat disputare contra negantem principia geometrie. Minore probat quia ponentes unum ens negant omnem principium quod quando dicitur principium tunc significatur ordo ad principium ponendo autem tantum unum non ponitur principia tum ergo nec principium. Similiter si quis diceret tantum pater est ille negat patrem esse quod pater non est pater preter filium.

Queritur utrum qui dicit unum esse negat principium scilicet naturalem. Dicitur quod sic et id est quia quicquid dicitur tantum unum esse negat motum quia quicquid mouetur ab alio mouetur sed aliquid moueri est principium in philosophia naturali. Secunda ratio in nulla scientia est disputandum contra opinionem manifeste falsam sed iste opiniones sunt huiusmodi ergo reprobato illorum est quia destruunt seipsas et disputato sit solum de illo quod apparet dubium minor patet quia manifestum est quod non omnia unum sunt simpliciter etiam qualitercumque accipiamus unum.

Aut solueretur ratio

Hic consequenter aristoteles probat quod rationes istorum duorum philosophorum non sunt soluentes et hoc duabus rationibus. quarum prima stat in hoc in nulla scientia debent solui rationes manifeste falsae et sophisticae sed rationes democriti et melissi se manifeste

Hic dicit aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia

Hic mouet questionem de opinionibus antiquorum

Hic dicit aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia

Hic mouet questionem de opinibus antiquorum

Hic dicit aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia

Supra aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia

Hic dicit aristoteles quod eadem est opinio antiquorum circa entia et principia

Primus.

infecte false peccantes in materia et forma. ego
et maior pars per aristoteli primo topicorum quia quo
libet profertur contraria opinionibus scilicet esse
stultum est. Compat tamen opiniones istorum ad inui
cem et dicit quod ratio mellissi est magis onerosa id
est fatua et vana et non habens defectum. apparere
etiam et ideo ex tali opinione multa contingunt in eo
nemertia. nec hoc est difficile. Cuius uno iocundum
et dato alia contingunt. Si notaret alia et non om
nia quia ex uno inconvemienti contingunt bene plura
sed non omnia ut dicunt modernum.

Arguitur Ratio mellissi habet maiore
et defectum. ergo male dicitur
quod non habet defectum. Dicitur quod aliqua rationem
non habere defectum intelligitur dupliciter. uno modo
sicut se quia est ex veris et sicut debita forma argu
endi posita. et isto modo ratio mellissi magnum ha
bet defectum. quia peccat in materia et forma. Alio
modo ratio non habet defectum effectum quo ad in
ventum quia si non facit evidentem de fieri et sic ratio
manifeste falsa non dicitur habere defectum. quia nul
lus per eam decipitur. sicut dicimus illam rationem
non habere defectum omne lignum est lapis omnis
homo est asinus. ergo omnis homo est lapis. quia
per eam nullus decipitur.

Robis autem. Hic ponit
ad idem et est ille rationes non sunt solvenda in ali
qua scia que accipiunt in se aliquid contrarium
principijs scientie. sed iste rationes accipiunt in se a
liquod contrarium principijs istius scientie. ergo non
sunt hic solvenda. maior probat aristoteli per simile quia
in mathematica sunt due rationes de quadratura cir
culi quarum una solvenda est et alia non. Et sic ei
sic arguebat ubique est dare maius et minus ibi
est dare equale. sed est dare quadratum maius cir
culo et minus circulo. ergo est dare equale. Istud
argumentum est solvendum in geometria quia pa
cedit ex uno principio primum geometrie quod ip
se male intelligebat. Sed argumentum antiphon
is non est solvendum quia accipit aliquid in sua
ratione quod est contra principia geometrie. quia
nullum non est infinitum in infinitum. Arguebat cum
sic contingit lineam rectam dividi in partes. sed in ta
li divisione non est processus in infinitum. ergo ratio
ducitur ad circulum in tali divisione. ubi mani
festum est quod minor retadicit principio geometrie.
minor principalis rationis patet quia in isto libro
supponitur aliquid moveri quod ipse negat.

Et quonia de natura

Hic aristoteli videtur ostendit quod quis contra
eos non est disputandum ex principijs istius scientie
nec sic sunt rationes solvenda tamen adhuc contra
eos est disputandum non propter necessitate scientie
sed propter bonitatem doctrine ne obscuritas relin
quatur voluntibus perire in scia. Sed non eorum error
credatur incorrigibilis. et etiam quia loquitur de
rebus naturalibus quibus immaturaliter. Post es
go ex principijs metaphysicis sicut facit ar
istoteli cum eis disputari.

Queritur Vnde scientia habeat dispu
tatione contra negantes sua principia
cipia. Ad idem quod nulla particularis scia habet dis
putat contra negantes sua principia ex se. sed bene
potest scire superior scia quales sunt tres scientie
communes. Ratio prima est duplex. prima est quia om
nis disputatio debet esse ex notioribus. sed princi
pia scientie nihil est notius. quando ego quis negat
principia scie tunc non potest aliquid notius sumi in
illa scia per quod tale reproberetur. Ex quo sequit
ur contra negantes principia non est disputandum.
nec ostenditur nec ad impossibile. quod ostensio est sem
per ex prioribus. sed principia nihil est prius. nec
etiam ad impossibile. quia oppositis principiorum
nihil est impossibile. sed demonstratio ad im
possibile perdit ad maius impossibile quam fuit co
cessum ab adversario. Secunda ratio stat in hoc
quia oportet in omni motu principium motus esse im
mobile sicut seem illius motus quo movetur. si prin
cipia scie sunt principia motus. id est discretus ratio
nis demonstrans. ergo debent esse immobilia et non
supposita in tali scia. maior pars quia nisi sic idem
esset in actu et in potentia respectu eiusdem. He
cunda pars ostenditur quia sunt tres scie communes
que possunt disputare de omnibus indifferenter. s
icet metaphysica dialectica et sophistica. Et ratio est
quia iste scientie versantur circa omne ens. Quod
propter inductive quam metaphysice subiectum est ens in
quod ens. et sic metaphysica determinat de omni
enti. et dialectica versatur circa ens rationis quod
est eque commune cum ente reali cum omne ens. et
ale posset per rationem accipi. sed sophistica de qua
bet ente que apparetiam. et sic per per illas tres
procedi contra negantes principia etiam universa
lissima et non per alias. Et si arguatur nihil est
notius primo principio. ego non potest fieri dispu
tatio contra negantes prima principia. Ad idem quod

Disputatio

Secunda

Philicorum

quis nihil e notius talibus principijs fm se ea me in ordine ad respondentem. quia si respon des aliquid concedat. tunc potest statim redargui ex sua concessione. et sic ad magis inducens ducitur no simpliciter s; quo ad evidentem.

Queritur Verum equaliter coue miat istis trib; sciētijs disputare contra negantes principia. Dicendum q; non. quia metaphisicus facit hoc dno stratiue generado veraz scientia et firmiter stabiliēdo tale principium. sed dyaleticus facit h; generado opinioem. sed sophista facit hoc generando apparentiam. Et ratio istius e. quia metaphisicus p;derat ens nature et ex eius principijs procedit. talia autem principia sunt inexterna et necessaria. quia sunt fundata in natura rei. Dyaleticus autem considerat ens rationis. quod quis sit etiam comune sicut ens nature. tamen habet se accidentaliter et extrinsece ad ipaz rem. quia accidit rei q; per rationem apprehendatur. Sophista autem querit apparetia circa utruq;. Et hoc est quod dicit aresto. quarto metaphisice q; iste tres sciētie induunt vnam naturam q; tum ad obiectum. sed differant soluti potestate et pheresi. quia dyaleticus potest solu pbari et non demonstrare. et sic differt potestate a metaphisico. Sophista eligit apparere et no extere et sic differt pheresi id e eleatone. Dicitur et aliquis sola dyaletica habet disputare de principijs omnium aliarum sciētiarum. ergo n; sunt tres sciētie comunes sicut dictum est. Dicendum q; in illo tertio ubi ponitur illa ppositio addit ille terminus pbabiliter. et tunc verum e q; sola dyaletica habet disputare de principijs omnium aliarum sciētiarum pbabiliter. Sed metaphisicus disputat demonstratiue. sophista apparere. Et isto pōt sumi q; extrinsecus termin; omnis sciētie sunt principia metaphisicalia. quia omnis sciētia resoluit finalit et extrinsecē ad illa principia que no possunt pbari simpliciter per aliqua pōra fm se. sed soluz per priora quo ad respondentem. Item sciēdum q; principia sciētie subalternate possunt pbari per principia sciētie subalternatis. Et ratio illius est quia vnumq; q; naturaliter pbat per causam per qua ostēditur. sed sciētia subalternans ponit causam sciētie subalternate et principioruz eius. ergo possunt talia principia ostendi et pbari per principia sciētie subalternatis. Est tamen differētia in sciētiā subalternātem et vnum. quia sciētia subalternans soluz pbat principia sciētie subalternate. sed scia comūnis pbat indifferēter omnia principia.

Arguitur Dns hic statim pbat principia istius sciētie. ergo male dicit q; cōtra negātes principia nō est disputandum. Dicendum q; aresto ostendit hic sua principia ex principijs aliarum sciētie vnum s; metaphisice. quia ipse in sua pbatōne pcedit ex distinctōne entis et omnis que spectant ad metaphisicum.

Arguitur Principium metaphisicale le quod est notissimū probatur ad areste tile in eadem sciētia. ergo in qua libet sciētia sic erit. Dicendum q; principium metaphisicale pbat in libro metaphisice s; ex principijs proprijs metaphisicalibus. sed pceditur sophisticē cōtra eum qui negat principium primum metaphisicale. et non est simile de alijs sciētijs. quia alie sciētie non sunt comunes sicut metaphisica.

Arguitur In qualibet sciētia possunt fieri demonstratōes quia sed in illis demonstratōibus pbanē principia. ergo etc. Dicendum q; posse probare principia in omni sciētia potest intelligi dupliciter. vno modo simpliciter per aliqua priora et notiora et sic e impossibile. quia i sciētijs nihil e notius primis principijs. Alio modo potest contingere quo ad nos. et sic in qualib; sciētia possunt probari principia. Et hoc contingit dupliciter. vno modo variando genus demonstratōis. alio modo variando genus cause. variando genus demonstratōis proceditur per demonstratōem quia ad principia. sed variado genus cause proceditur a causa notiori ad ignotam.

Principiū autē maxī Postq; aresto ostendit q; non est disputandum cōtra Prememidum et Mellisum ex principijs sciētie naturalis. sed ex principijs metaphisice sciētie. hic consequēter disputat cōtra eos ex principijs metaphisice sciētie. et quia opinio antiquorū fuit q; ens et vnum couertūtur. ideo primo disputat cōtra eos ex parte entis.

Handwritten marginal notes in the top right corner.

Handwritten marginal notes in the middle right margin.

Handwritten marginal notes in the middle right margin.

Handwritten marginal notes in the bottom right margin.

Handwritten marginal notes in the bottom right margin.

Primus.

secundo contra eos ex parte unius et dicit quod multum refert in ista propositione dicere quid ens et quid unum. an ens significat substantiam aut quantitatem aut qualitatem aut unam substantiam unam quantitatem et unam qualitatem et sic omnia erunt una substantia una quantitas una qualitas que omnia sunt impossibilia.

Si quidem enim essent

Hic formatur ratio eadem ex parte entis contra istas opiniones. et stat id in hoc. Si ista opinio philosophorum esset vera scilicet quod ens est unum. vel accipitur ibi ens pro substantia vel accidente vel pro substantia et accidente simul. sed nullum istorum potest dici ergo ens non est unum. Non potest dici tertium quia substantia et accidens semper sunt plura siue sint ab invicem separata siue eodem nata. ergo unum non potest sic dici de ente. Nec potest dici secundum scilicet quod ens significat accidens tantum. quia accidens se parari a subiecto inconueniens est primo impossibile. ergo si dicatur ens significare accidens. tunc oportet quod etiam significet substantiam. quia accidens non potest subsistere sine substantia. Nec potest dici primum. quia Melissus dixit istud unum esse infinitum et Permenides finitum. sed substantia absque quantitate non est finita siue infinita. ergo oportet ad unum ens significare substantiam cum quantitate. sed illa sunt multa. Et pro illius probatur ne ponatur autotitas. quod infiniti ratione quantitati conuenit sic quod non nude substantie.

Queritur Verum ens sit equiuocum et verum sit equiuocum a casu aut a consilio. Pro intellectu questionis sciendum quod tripliciter aliquid de alio predicatur. uno modo sunt eadem eadem simpliciter et sic est predicatio uniuoca. Alio modo sunt rationes omnino diuersas et sic est predicatio equiuoca. Tertio modo sunt eadem partim diuersas et partim eadem et sic est predicatio analogica siue equiuoca a consilio. quia ibi sunt multa habentia ad se inuicem. vel ad alterum aliquam habitudinem in quantum scilicet referuntur ad unum non solum genere aut specie sed etiam numero. ut patet de sanitate que est in animali subiectiue et illa eadem sanitas etiam in numero sit pro medicina et significatur pro uinum. Unde patet quodammodo maiorem esse unitatem in analogis quam uniuocis. quia uniuoca uniuocata nullo modo possunt reduci ad aliquod unum

uocum uniuocans unum numero. sed necesse est quod sit vel unum genere vel specie. Per hoc ergo probatur prius dictum scilicet quod ens est analogum. primo aucto: scriptibus. secundo rationibus. auctoritatibus quia in hoc textu dicitur quod ens dicitur multipliciter. Item queritur metaphysice in principio dicitur quod ens habet se sicut salubre siue sanum. sicut ergo sanum primo dicitur de sanitate animalis et deinde de sanitate medicine dietę et uine. ita ens prius dicitur de substantia quam de accidente. Tertio patet per Aristotelem primo ethicorum ubi dicitur quod non potest esse una proca boni propter multitudinem entis et boni. Itaque potest sic formari ratio ens non est uniuocum ens non est simpliciter equiuocum. ergo est analogum a sufficiente diuisione. Antecedens probatur pro prima parte. quia si esset uniuocum vel hoc esset ad deum et creaturam. vel ad substantiam et accidens. sed nullum istorum est dicendum ergo et sequela patet ex sufficiente diuisione. ante cedens probatur pro prima parte ex tribus rationibus quarum prima est. Quęcumque non conueniunt in una diffinitione non possunt dici uniuoca. sed deus et creatura non conueniunt in una ratione id est diffinitione. Maior patet ex diffinitione uniuocorum. minor probatur quia diffinitio siue ratio est idem quod quidditas siue natura. sed impossibile est quod deus et creatura conueniant in natura cum differant penes finitum et infinitum. Secunda ratio stat in hoc si ens est uniuocum tunc necessario erit genus vel species. sed illud est impossibile. ergo illud ex quo sequitur. prima pars antecedentis patet. quia omne uniuocum uniuocans significat conceptum preuenientem sua significata. sed omnis conceptus preueniens vel est genericus vel specificus. Secunda pars per duabus rationibus. prima est. si ens est genus tunc erit de intellectu suarum differentiarum. quia ens est de intellectu omnium. sed hoc est impossibile quia tunc aliquid participaret opposita in se. Secunda ratio quia tunc deus esset in aliquo genere. quia haberet genus supra se. ens. sed hoc est impossibile propter tria. Primo quia in deo nulla est potentia saltem passiva aliam enim deus esset imperfectus. sed genus est aliquid potentiale in ordine ad differentias. ergo et si ergo deus sit in genere haberet in se aliquid potentiale et actuale quod repugnat diuine perfectiōni quia deus est actus tantum. Secundo quia tunc in deo esset aliquid oppositum quia in deo differentes est

Handwritten notes:
... analogis ad deum
... deus esset imperfectus
... genus est aliquid potentiale
... deus est actus tantum
... in deo esset aliquid oppositum

Handwritten marginal notes:
...
...
...

... analogia... Prohemium... folio 21...

Prohemium

folio 21

... ponentes deum...

... prohemium...

... sentia fm qua aliquid ponitur in genere et esse...

... potius ergo est substantia... Ddm cuiusque...

Queritur Ergo an ponentes deum in predicamento...

Queritur Anum impossibile dicens esse sine sub...

Arguitur Deus est substantia ergo e in predicamento substantie...

... Ddm q impossibile capit dupliciter uno mo...

Arguitur Deus est substantia incorporea ergo est in predicamento substantie...

Arguitur Deus non potest separari de diffinitione a diffinito...

... Duplex...

... Alio...

... In...

Et dicitur quod si sit sine materia... De infiniti non quent quod habet... Quando differt a substantia

Philicorum

accidens et nunquam potest separari a subiecto. Aliud est esse actuale quod conuenit sibi per comparationem ad primum subiectum. et tale esse non est de ratione accidentis sed est conditio quedam accidentis ipsius accidentis. quando ergo accidens est a subiecto separatum tunc adhuc habet aptitudinem ad esse quod est de ratione sui.

Arguitur Deus non potest supplere causalitatem cause materialis. sed subiectum est causa materialis accidentis. ergo deus non potest separare accidens a subiecto. **Ad idem** quod dupliciter se habet materia ad aliquam rem. Uno modo intrinsece quia intrinsece constituit rem sicut materia hominis est de intrinseca ratione hominis. et talem causam materialem non potest deus supplere. quia tunc esset pars et esset ei aliquid intrinsecum. Alio modo habet se materia ad aliquam rem extrinsece et per aditionem sicut se habet materia sine subiecto in accidentibus quia materia non est pars intrinseca ipsorum accidentium. et talem materiam potest deus supplere per aliud accidens. et sic in sacramento altaris qualitates sunt in quantitate ut in subiecto et quantitas habet quodammodo suam indiuiduationem a se et sic potest sustentare accidentia.

Arguitur Deus non potest de nouo creare accidentia sine subiecto. ergo non potest saluare accidentia sine subiecto. **Ad idem** dicitur quod creatio est ad esse simpliciter. sed accidens sine subiecto non habet esse simpliciter et perfectum. ergo non potest creari absque subiecto. consequenter tenet a simili. **Ad idem** quod non est simile quia si accidens crearetur sine subiecto tunc non haberet aliquam indiuiduationem et per consequens non posset subsistere. sed accidens quod iam fuit in subiecto habet indiuiduationem a subiecto. et ergo potest eodem modo asseruari sine subiecto quo modo prius habuit indiuiduationem sicut anima rationalis recipit indiuiduationem a corpore et ideo quicquid non potest per se creari tamen postquam receperit indiuiduationem a corpore potest illam indiuiduationem retinere post separationem.

Queritur Vix substantia in genere substantie maneat sit diuisibilis vel indiuisibilis. **Ad idem** quod duplex est diuisio. quedam est que est per partes essentielles scilicet differentias proprias. et talem diuisionem habet substantia etiam in proprio genere absque accidentibus. Aliis

Quod si sit aliud... ad rem

Quod si sit aliud... ad rem

est diuisio quantitative et illa non habet actualitatem sine quantitate quicquid possit eam habere originaliter. sed ex parte materie que est diuisibilis origo et est in predicamento substantie.

Queritur Vtrum infiniti tertio conueniat quantitati. **Ad idem** unum quod duplex aliquid dicitur infinitum. uno modo formaliter sive essentialiter quod si habet essentiam non conuenit ad aliquam speciem et sic deus est infinitus simpliciter non autem substantie separate. quia ille habent distictam speciem. dicitur tamen infinitus formaliter quod per comparationem ad materialia. quia non conueniunt ad aliquam materiam sicut ista materia haec. Alio modo dicitur aliquid infinitum formaliter partes quantitatis sive quantitative. sic quantitas extensa sine termino est infinita. tale autem infinitum inuenitur in quantitate solui. et sic loquitur hic aristoteles. **Ad idem** dicitur quod infiniti tertio conueniunt. Et si dicatur secundo modo non est aliquid infinitum. quia non est aliqua quantitas extensa sine termino. **Ad idem** quod dupliciter aliquid dicitur infinitum. uno modo formaliter actu quod si habet extensionem actualem ad quantitatem sine termino. et sic verum est quod infinitum non inuenitur a parte rei. Alio modo accipitur infinitum per infinitum in potentia et sic inuenitur infinitum a parte rei sicut patet in tertio huius.

Arguitur Vix dicitur quod in argumento textus sit petitio principij quia accipitur presupponit hic quod ens dicitur multipliciter. et hoc est minus notum quam quod debet probari. quia hoc negat antiqui cum dicebant tunc unum esse ens. Dicitur tamen quod priores et meliores negabant multitudinem rerum non tamen negabant multitudinem vocum quoniam si voces multa significarent. et ideo quod vis hic non potest dari a notioni simplicitate. petitio tamen a notioni quo ad aduersariis hoc sufficit quod aduersariis non potest negare multitudinem vocum.

Queritur Vtrum accidens differat a substantia. **Ad idem** quod sic. Et arguitur quod non quod que non habet differentias non differunt. sed substantia et accidens non habent differentias. ergo non differunt. **Ad idem** quod differre accipitur dupliciter. uno modo proprie et sic illa dicitur differre que distinguuntur differentijs. et sic substantia et accidens non differunt. quia differentia solum ducit specibus. sed substantia est genus generalissimum quod non habet differentiam a se.

Quod si sit aliud... ad rem

Quod si sit aliud... ad rem

Differt a substantia

Tunc dicitur per Aristotem quod non est quodlibet quod dicitur in Aristotele primo de anima et de potentia per quod dicitur quod non est
 et dicitur sic primo de anima quod non est quodlibet dicitur in primo de anima et hoc in quo dicitur per Aristotem primo de anima

Prohemium.

Folio xiii

nam cum non possit esse huius. Alio modo accipit
 differere commutiter scilicet quod differere est habere diversi
 rationem et sic substantia et accidentis differunt in habere ab
 invicem diversitatem reale siue realem distinctioem.
 Et quod sunt distincta realiter per autoritatem aris
 toelis et signo. Primo autoritate aristotele in textu
 qui dicit quod si ens significat substantiam et acci
 dens tunc non potest dici quod ens sit unum. quia acci
 dens et substantia sunt multa. Hec patet item quod
 to metaphysice ubi aristotele dicit ens in substantia
 m et acci dens tanquam realiter distincta. Post ter
 cio patet per aristotele primo posteriorum qui dicit illa
 oppositioem esse immediatam in qua unum potest
 mentum negatur de alio. sed immediata oppositio
 sit inter illos terminos quorum unus est de essen
 tia alterius sicut in immediata affirmativa. vel
 ubi unum terminus significat omnino diversum ab
 alio sicut in immediatis negativis. Item ratio
 nibus patet esse prima. Quorum inter se con
 ditiones substantie et accidentis sunt diverse. ergo
 et maior patet quia inter se conditiones unum
 tur ex natura rei et indicant ipsam rem. sicut et
 simile et tubibile indicant quod homo et asinus sunt
 distincta. minor patet quia conditio substantie est
 per se esse. Conditio autem accidentis est alteri esse
 que conditiones utique sunt diverse quia habent ad
 invicem contradictionem. Hec ratio talis est. illa
 sunt diversa que habent diversas rationes principi
 andi. sed substantia et acci dens sunt huiusmodi. ergo
 sunt diversa. maior patet quia modi principian
 di accipiuntur ex diversis virtutibus. ubi ergo sunt
 diverse virtutes ibi est diversa natura rei. minor
 patet quia forma substantialis principiat in se
 et informando suum proprium subiectum sed acci
 dens non agit in se in se in se in se informando acci
 dens suam materiam in quibus sunt. sed agit
 exterius supra extrinsecam materiam sicut calor
 ignis calefacit aquam que est extrinseca igni. Ter
 tia ratio quod quilibet terminat motus realiter di
 versos illa sunt diversa. si substantia et acci dens sunt
 huiusmodi. ergo sunt diversa. maior patet quia motus
 habet diversitatem et videtur ex terminis. ubi
 quod igitur sunt motus realiter diversi ibi etiam sunt
 termini realiter diversi. minor patet de generatione et
 alteratione que sunt motus diversi quod generatio terminat
 ad substantiam et alteratio ad qualitates. Signum autem est
 ad hoc quod acci dens de facto separet a subiecto ut patet per

facta de altaris. g^o est alia res realiter distincta
 a subiecto quod est substantia. Que cum sunt idem realiter non pri
 a se invicem separet sicut patet de distinctioe et distinctio
Arguitur. In analogis primis analogo
 gatorum habet totam natu
 ram communis analogi. sed substantia est primum
 analogatum. ergo habet totam naturam entis et
 sic acci dens non est ens. *Unde dicitur quod duplex est ana
 logia quantum per unum sufficit. aliqua enim est ana
 logia in qua posterior analogatum terminat natu
 ram totius analogi licet imperfectiori modo. sicut
 patet de analogia entis inter deum et creaturam.
 Nam sicut est ens et creatura sit ens licet im
 perfectum in ordine ad creaturam. et talis ana
 logia est inter substantiam et acci dens. primo aris
 totele metaphysice dicitur ens reale in decem ge
 nera in quod datur intelligi quod etiam acci dens est ens
 reale. Alia est analogia ubi ultimam analogatum
 eum non habet eandem communem analogi. ut qua
 do dividitur homo in hominem. virum et hominem
 pictum. Nam sicut est quod homo pictus non
 participat rationem hominis. et talis etiam est
 analogia sanum. quia sanum secundum suam distinctioem
 nem si solum de sanitate animalis et sanum i
 vum et in medicina non habent distinctioem sanum
 Per hoc ad argumentum dicitur est quod non oportet
 in qualiter analogia primum analogatum habet
 etiam naturam communem analogi.*

Arguitur. Si acci dens est realiter distin
 ctum a substantia. ergo habet dis
 tinctionem in proprio genere. quod est falsum ut dicitur
 aristotele primo metaphysice quod acci dens habet distinctioem
 per substantiam. *Unde dicitur quod acci dens habet duplicem distinctioem
 eodem modo est distinctio accidentis omnino inter se
 et et talem habet acci dens in proprio genere. et ista est
 completa complete essentiali quibus non sit completa complete
 complete essentiali. Hec est distinctio accidentis. cum
 completa. si inter se et extrinsece. et talis distinctio
 datur per subiectum quod non habet acci dens substantiam nisi
 in subiecto. Per hoc ergo dicitur ad argumentum quod suf
 ficit ad reale distinctioem accidentis et sibi quod acci dens
 habet perfectam essentiam in suo proprio genere.*

Arguitur. Quod est coeterna mate
 ria. si materia est substantia. ergo et generatio. *Unde dicitur
 negatio generatioem. quod non oportet quod si aliqd sit coeternum
 alteri quod non distinguatur ad alterum essentialiter.
 si cum mundo esse etiam adhuc mundus distinguatur*

116

20

duplex est analogia
 ad hoc sufficit

quod dicitur in
 distinctioem

quod dicitur in
 distinctioem

Philicorum

a deo & tamen inuisibilis esset coeternus deo. Item si homo esset eternus visibilis esset coeternus homini & tamen adhuc distingueretur ab homine. Alii qui enim quantitatem plerumque esse distinctam a materia per vterque inflatos aere quia tales non possunt compium nisi prius aere exeat et hoc non potest contingere ex materia et forma aeris ergo hoc contingit ex quantitate. ergo quantitas non distinguitur a substantia. Illud autem secundum veritatem non contingit ex parte quantitatis. sed propter repletorem vacui.

Queritur Hec quod est principium individuationis est substantia sed quantitas est principium individuationis ergo quantitas est substantia. Dicendum quod duo sunt de ratione individui. scilicet individuum in se et hoc complet essentialiter rationem individui & talis conditio aduenit individuo ex materia et sic simpliciter materia est principium individuationis in substantiis materialibus. Alia est conditio individui quod est diuisio a quolibet alio eiusdem speciei et talis diuisio est originaliter a materia. & actualiter et completiue a quantitate quia nihil diuidit nisi quantum sed talis diuisio non est de ratione individui quia si solus solus esset a parte sui adhuc solus esset individuus et tamen non esset diuisus a quolibet alio eiusdem speciei cum non esset alius ab ipso.

Queritur Utrum ens sit uniuocum ad substantiam et accidentibus. Prima est quia tunc tamen unum esset predicamentum scilicet ens. quod probatur quia predicamenta sunt prima genera sed unum esset primum genus super illa. scilicet ens quod cum ens non possit dici species ergo est genus. Secunda ratio stat in hoc. Impossibile est uniuocata contenta sub uniuoco diffinitioni per se inuicem sicut homo et asinus que sunt uniuocata animalis nisi forsitan in illis de ad aliquo ubi una species diffinitur per aliam sed non est diffinitio inter se iam accidens et substantia non sunt ad aliquo. si ergo esset ens uniuocum ad substantiam et accidentibus tunc substantia et accidentibus essent uniuocata entis et sic non possit accidens diffiniri per substantiam quod est contra aristotelem sexto methaphisicorum.

Queritur Quare ens non habet se pure equiuocum sed analogice. Dicitur quod propter du-

as rationes. Prima est quia ubi aliquid dicitur de pluribus pure equiuocum in illis unum equiuocatur non potest per alius cognosci sicut animal latrante non cognoscitur per uelutiam marinam sed deus cognoscitur ex creaturis. ergo non potest ens pure equiuocum dici de illis. Ratio maius est quod omnibus cognoscitur per similitudinem quoniam igitur aliqua per se inuicem cognoscitur necesse est quod in se habeant similitudinem. secundum habentibus similitudinem est ordo analogie et sic illa continent analogice sub eodem et non pure equiuocum. Secunda ratio quia si ens dicitur pure equiuocum de deo et creaturis tunc omnia que de deo demonstrantur haberent in se formam saltem equiuocam. Quibus ratio est quia nos deus monstramus et dicimus aliquid de deo per nomina imposita creaturis. si ergo ens esset pure equiuocum ergo omnia nomina significatia particularia entia de deo et creaturis dicta essent equiuoca. Concluditur ergo quod ens est analogum ad deum et ad creaturas ad substantiam et accidentibus.

Queritur Quotuplex est ordo analogie. Dicitur quod duplex. Primus est secundum quem aliqua dicuntur analogata quia referuntur ad aliquod tertium sicut sanum in uina sanum in medicina dicuntur analogata quia referuntur ad aliquod tertium scilicet sanum in animali. Alius est ordo secundum quem aliqua dicuntur analogata secundum quod referuntur ad inuicem sicut militare de analogum ad ipsum militem et ad ea que referuntur ad militem sicut sunt equus arma et similia. In analogia autem entis est secus modus analogie quia deus et creatura substantia et accidens dicuntur analogata non quia referuntur ad aliquod tertium sed quia habent ordinem ad se inuicem sicut creatura ad creatoris et accidens habent ordinem ad substantiam quod deus et materia accidens non est ens sentis. Est autem alia diuisio analogorum quod aliqua analogia sunt secundum genus cause efficientis sicut militare. Alia analogia sunt secundum genus cause materialis sicut analogia entis ad substantiam et accidens quod accidens habent ordinem ad substantiam secundum ad genus cause materialis. Et sunt alia analogia secundum genus cause finalis sicut analogia sanum in animalis quod sanitas animalis est finis aliorum sanorum sicut ipsum sanum in uina et medicina et si sunt aliqua analogia in genere cause formalis quod quoniam inueniunt in aliis formalis sunt uniuocata et non equiuocata cum ergo analogia spectat ad equiuocationem sic non potest aliqua analogia esse secundum genus cause formalis.

my p[ro]p[ri]a[m] r[ati]o[n]em dicit esse analogiam
quod sit analogia et dicitur esse analogia

Philosophorum

fo. xliij.

Queritur Sec[un]d[u]m quod genus c[aus]e dicitur
aut ens analogice.

Dicendum quod distinguendo vel enim ens dicitur
de deo et creaturis et sic est analogia s[ecun]d[u]m genus
causae efficientis et finalis quia deus est causa ef-
ficiens et finalis creaturarum vel refertur ad sub-
stantiam et accidens et sic analogia sumit s[ecun]d[u]m ge-
nus causae materialis. Cuius ratio est quia substantia
compatitur ad accidens in ratione causae materialis
et etiam quandoque in ratione causae efficientis quan-
do scilicet accidens a substantia fluit et principis eius
vel p[ro]p[ri]onalibus vel accidentibus quoniam sicut
album et nigrum vel ex principis essentialibus vel
accidentibus propria sicut visibile et h[um]anibile.

Queritur Quot sunt analogata
entis. Dicitur quod quatuor

or. Primo enim ens dicitur de his que habent p[er]fectum
esse sicut de substantia et ergo substantia est primus
analogatus entis. Secundo dicitur ens de his que
habent debile esse sicut accidentia. Tertio de his
que habent esse p[ri]uatum admixtum sicut motus.
Quarto dicitur ens de his que habent esse in ra-
tione et illa dicitur entia rationis quia de eis in-
tellectus aliquid affirmat vel negat et sic dicitur
aristotele quarto metaphysice quod non ens id est ne-
gatio etiam potest dici ens quia de non ente et-
iam dicimus esse dicitur sic non ens est non ens.
Primo modo ens dicitur substantia secundo mo-
do dicitur passio vel proprietas substantie tertio
modo dicitur passus ad substantiam quarto mo-
do dicitur negatio substantie et sic patet quod omnia
ista analogata habent ordinem ad unum quod est
substantia et ex hoc possunt multe questiones solui.
Si enim queratur an p[ri]uatio sit ens an materia
prima sit ens et. Dicitur quod si ens capiatur s[ecun]d[u]m
p[ri]mam eius significatorem tunc nullum illorum
est ens sed quando accipitur ens s[ecun]d[u]m duas vlti-
mas acceptiones sic p[ri]uatio est ens.

Arguitur Omnis multitudo reduci-
tur ad unitatem ergo om-
nes predicationes debent reduci ad unam uni-
uocam predicationem et quia reducitur multitudo
de reum ad ens sic ens erit uniuocum.

Dicendum quod ista propositio omnis multitudo re-
ducitur ad unitatem potest dupliciter intelligi.
uno modo quod omnia reducuntur ad unitatem quia
si fiant hoc unum ad quod reducuntur et sic est
falsum quia creaturae nunquam fiunt creatores. Alio

modo intelligitur quod omnis multitudo reducatur
ad unitatem quia omnia habent ordinem ad v-
num et sic omnis multitudo realis reducitur ad
vnum scilicet ad deum ad quem omnia habent ordi-
nem. Simile est de predicationibus quia omnis predi-
catio resoluitur in ens quod reducitur ad unitatem
scilicet ad substantiam quia omnes equiuocitates
entis habent ordinem ad unum quod est substan-
tia sic omnia entia habent ordinem ad unum scilicet
deum.

Arguitur Hoc quod predicatur vno
nomine et vna ratione hoc
est uniuocum sed ens predicatur de substantia et
accidente vno nomine et vna ratione ergo uniuo-
cum probatur quia habere esse est diffinitio en-
tis que predicatur de substantia et accidente. Dicitur
ad hoc dupliciter. primo quod habere esse non potest
esse diffinitio entis s[ecun]d[u]m quod dicitur de substantia et acci-
dente quia
diffinitio dicitur esse essentialis si habere esse accidit om-
ni substantie create et omni enti creato est enim
solus deus ens per essentiam. Secundo dicendum
quod habere esse etiam dicitur analogice de substan-
tia et accidente quia habere esse conuenit proprie-
tati et per se substantie sed conuenit accidenti per alteram
sicut dicitur septimo metaphysice et sic noster in-
tellectus non potest concipere aliquam naturam p[re]ueni-
entem substantiam et accidens quod tamen requiritur
ad uniuocam predicationem.

Arguitur Ens potest concipi ab-
sque conceptione substantie et acci-
dentis ergo est uniuocum probatur quia habet unum
conceptum p[re]uenientem substantiam et accidens quod
antiqui concipiebant lumē esse et tamen non concipie-
bant esse substantiam vel acci-
dentis. Dicitur quod
ens non potest distincte concipi nisi concipiat
quod sit substantia vel accidens et ideo antiqui con-
cipiebant lumē concipiebant vel sub ratione substantie
vel sub ratione accidentis. Sed aliter soluit alij
dicentes quod duplex est conceptus unus extra ge-
nus et est informis et quodammodo negatiuus et ta-
lis conceptus potest esse in ente p[re]ueniendo sub-
stantiam et accidens et non facit uniuocationem.
Alius est conceptus formalis et intra genus et affir-
matus et talis facit uniuocationem nec potest talis esse
de ente. Potest etiam tertio dici quod non sufficit ad uniuo-
cationem vnus conceptus p[re]ueniens si requiritur cum hoc quod
sit equaliter participatus ab uniuocatis quod
de ente dici non potest. Et ergo iste tertius solutio

arguitur sicut dicitur

si quod dicitur
fo. xliij.

Primus.

nes habent se quodam ordine quia prima dicitur quod non est aliquis conceptus preueniens. Secunda dicitur quod potest esse aliquis conceptus extra genus et negatiuus. Tercia admittit quod sit aliquis conceptus affirmatiuus sed non equaliter participatus. et sic tripliciter possumus euadere hoc argumentum.

Arguitur Quicquid potest unice distribui distributione distribui per omnes inferiores hoc est uniuocum. sed sic potest ens distribui pro substantia et accidente. ergo est uniuocum. Dicendum quod non solum uniuocum distribuitur pro suis inferioribus sed etiam equo cum a consilio ubi tamen posterius analogatum participat realiter de natura ipsius communis analogantis. et sic est de ente quia ultimum analogatum eius est reale ens. et sic homo depictus non cadit sub distributione quando homo distribuitur quia homo pictus non habet rationem hominis sicut accipiens habet rationem entis.

Arguitur Accidens non est reale ens secundum veritatem quia aristoteles comparat sanitatem ad ens. sed sanitas que est in animali est solum realis et essentialis sanitas. sed sanitas in alijs analogatis non habet essentialitatem sanitatis. ergo sic erit de ente. Dicendum quod non est per omnia similis comparatio sanis ad ens. Est enim similitudo quantum ad hoc quod sanitas primo dicitur de sanitate animalis et postea de alijs. sic ens primo dicitur de substantia et postea de accidente. Hec differentia est quia ultima analogata sanis non habent essentialiter rationem communis analogantis sicut accidens habet in se essentiam realem entis.

Amplius quonia et.

Postquam aristoteles disputauit contra opinionem Democriti et Peremmedis ex parte entis reprobandam. istam opinionem quod ens est unum. hic consequenter facit hoc idem ex parte unius et interducat talem rationem. Si ista propositio ens est unum esset vera. vel acciperetur unum pro uno continuitate. sicut dicimus quod continuum est unum ut lignum est unum. vel acciperetur unum pro uno in diuisibilitate sicut dicimus quod punctum est unum vel accipitur pro uno ratione. sicut dicimus quod illa sunt unum que habent unam rationem. ut eadem

est ratio vestis et indumenti. sed nullum istorum est dicendum. ergo ens non est unum. Maior est manifesta ex significatione unius et sufficienti diuisione unius. minorem probat per ordinem et primo quod non potest capi pro uno continuitate quia in eo quod est unum sicut continuum sunt multa entia. quia sunt multe partes quia continuum diuisibile est in infinitum. Et circa hoc mouet aristoteles istam dubitationem utrum totum sit sue partes. et si non tunc manifestum est quod unum continuitate non est perfecte unum. probat ergo aristoteles. quod non potest dici quod totum sit sue partes. quia quocumque sunt eadem unum tunc sunt eadem inter se. si ergo partes alicuius continui sunt eadem in toto. ergo sunt eadem inter se. quod est impossibile. oportet ergo dicere quod partes distinguuntur a toto et per sequeus inuenitur multitudo inter totum et partes.

At uero si est indiuisi.

Consequenter ostendit quod ista propositio ens est unum non potest esse vera capiendo unum pro uno in diuisibilitate. et stat ratio in hoc. Quia isti antiqui ponebant istud unum infinitum sicut Democritus. vel finitum sicut Peremmedes. sed indiuisibile non potest esse finitum nec infinitum. quia finitum et infinitum sunt quanta. sed in indiuisibile nec est quale nec quantum. ergo non potest dici quod unum accipatur pro uno indiuisibilitate. Deinde probat quod unum non potest capi pro uno ratione et hoc sic quia si omnia sunt unum ratione. ergo erit una ratio contradictorioum. quia contradictoria continentur sub ente. Item una erit ratio contrarioum. sicut boni et mali. et una erit ratio eorum que sunt disparata. sicut hominis et equi. Item erit eadem ratio omnium predicamentoum. quia ista omnia continentur sub ente que sunt in convenientia. ergo illud ex quo sequitur.

Conturbati sunt autem

Jam aristoteles reprobat sequentes opiniones illorum antiquorum et dicit primo quod aliqui philosophi sequentes opiniones illorum philosophorum ut non cogentur ponere idem esse unum et multa auferre hoc uerbum est a propositio ne ne cogentur aliquo modo ponere multitudinem sicut Lycofides. Alij autem philosophi attendentes quod ratio

ponit unum ens esse
primo quod male probat
et per se sequitur ens
esse unum et propositio

Arguitur
non potest
quia bene
si in ratione
et sequitur
non potest
et male
veritas et
nihil est
multitudo
aristoteles
Quia
ne respiciendo
tunc est quod inter
in ista veritas
quod non. Illud
non est sicut quod
sunt totus. sicut
accipit ut patet
interuenientia et
sunt unum. sicut
in ista est diuisio
sunt eadem. sicut
sunt unum. sicut
sunt unum. sicut
sunt unum. sicut

Ita cum dicitur homo est albus...
interlocutio...
omnino et analogie...

Philicorum

fo. xv.

Ita deo no 2 toto mundo...
toto d p h

lis dicitis esset impet' extra quando esset ablata
copula mutabant copulam in verbum dicentes
q non accit dicitur homo est albus sed homo
albat. Nec licet dicitur homo est ambulans
sed homo ambulat. Defiendatur ergo antiqui
in hoc q non sciebant distinguere inter ens et u
num quia credebant ens et unum uniuoce dici
que dicuntur multipliciter et ideo illa q se unuz
subiecto sunt multa cont' sicut album et paries
Quedam sunt unu' toto et multa partibus si
cut comuiz sed si multa et unum referre: et ad
idem tunc sunt oppo' sita sicut unum specie ad di
uerfa specie unum numero ad diuersa numero.
Unde non oportet auferre hoc verbu' e a pr' posi
tionibus quia illa inter que ponitur hoc verbu'
est habent aliquam non vnitat' siue distinctio
nem. cum enim dicitur homo est albus quis em
homo et albus sunt unum numero siue subiecto
sunt tamē multa ratione. Alia ei ē ratio hominis
et ratio albi.

Arguitur Item non potest esse al
bum et nigrū et p' cōsequē
idem nō potest esse unum et multū et ergo an
tiqui bene dixerunt q' contraria non possunt es
se in eodem subiecto. Cōcedim' q' non ē simi
le de albo et nigro et de vno et multo quia albu'
et nigrum sunt contraria specifica et specialia et
ideo non possunt fm actum vni inesse sed vnuz
et multa sunt contraria transcendentia et vni
uersalia et ergo possunt ē spectu diuersorum vni
in esse et hoc est quod solet dici q' non est aliqua
multitudo sine vnitatē et hoc est ppter transce
dentiam vniuz et multū.

Queritur Verum totū sit sue ptes
Dicendum q' totum accipi
tur tripliciter vno modo cathegramatice fm q
idem est qd' integrum habens partes et isto mo
do ista verificatur totum quod ē in mundo ē in
oculo meo. Alio modo sicut cathegramatice prout
valet em' sicut quilibet pars et sic ist' ppositō v
ficatur totus sicut est minor sorte. Tertio mo
do accipi' ut partim cathegramatice et partim
sincathegramatice et sic em' valet sicut hoc et ni
hil eius quin hoc. Accipiedo ergo totū pmo mo
do ppositō est distinguēd' a qua vel predicatum
intelligitur attribui subiecto iunctim vel diuis
sim cōiunctim scz q' totum sit sue partes simul
sumpte diuisim. i q' totū sit sue partes diuisim
sumpte. Si ergo primo mō intelligatur est ppo

ba de toto integrali et cōtentiā quia ibi totū est
sue partes simul sumpte. sed falsum est de toto
potestatiuo quia anima non est omnes partes
tie simul sumpte. Vel intelligitur predicatū sub
iecto diuisim attribui et sic vel intelligitur de to
to distinctiuo potestatiuo vel integrali. De toto
potestatiuo est simpliciter falsum. Vel intelligit
ur de toto distinctiuo et hoc est dupliciter quia vel
totum distinctiuū comparatur ad suas partes
reales que sunt materia et forma et sic est fal
sum quia homo non est anima et corpus diuis
sim sumpta vel comparatur ad partes ratio
nis que sunt genus et differentia et tunc est ve
rum q' totum est sue partes etiam diuisim sum
pte quia homo est animal et rationalis. Vel in
telligitur de toto integrali et sic iterum est di
stinguendum quia est duplex totum integrale
scz omogenium et eutrogenium. Om' genium ē
totum habens partes eiusd' m figure et specia
ficut in aqua que est eiusdem figure in toto et
in partibus si ergo intelligitur de toto omoge
nio tunc est vera in illo sensu in quo verum esse
dicit cōuenientiam in natura non autem scdm
q' dicit cōuenientiam in quibusdam accidenti
bus. Exmpli gratia nos dicimus q' tota aqua
sit sue partes etiam diuisim sumpte fm natura
sed non fm quantitatem que est accidens et q' ve
sz in toto eutrogenio est simpliciter falsum q' sit ē
q' homo est sue partes diuisim sumpte. Et ratio
istius est quia forma totius omogenij respicit
totū per se et similiter partes per se sed forma
totius eutrogenij primo respicit totum et ex cō
sequenti partes et ergo partes non recipiunt
predicationem totius sicut in toto om' genio.
Alio modo accipitur totum sicut cathegramatice
et sic predicatum potest attribui subiecto vel cō
iunctim vel diuisim si attribuitur coniunctim
subiecto semper propositio est falsa preter q' in
partibus distinctiuis rationis sicut sunt genus
et differentia. Est enim sensus q' quilibet ptes
aliquus totius simul sumpte sunt vna pars et
hoc est manifeste falsum in toto integrali et in
toto potestatiuo et cōtentiā per comparatio
nem ad partes reales quia corpus non est ani
ma et corpus simul sumpta. Similiter parti
es non est omnes partes domus simul sumpte.
Vel predicatum attribuitur subiecto diuisim et
sic potest propositio esse vera reddendo singula
singulis quia quilibet ptes est quilibet pars diuis

Handwritten notes in left margin:
Ita deo no 2 toto mundo...
toto d p h

Handwritten notes at the top of the page, including "Dicitur quod dicitur signum etc."

Philicorum.

Masit voca tantum vnu

opantur et nihil atra primu opae p sua essentia...

Arguit Omnis forma consistit in indivisibili...

Si dicatur ergo diffinitio forme esse falsa...

Arguit Sube separe sunt indivisibiles...

Arguit Continuum secundum quilibet partem...

Arguit Superficies est indivisibilis secundum...

Queritur Vnde ista propositio sit vera...

Et si arguatur opposita non possunt se simul...

Vertical handwritten notes on the left margin.

Vertical handwritten notes on the left margin.

Extensive vertical handwritten notes on the right margin.

Philicorum.

locus et sic non apponitur multitudinem quod est per
tunc de quibus patet asseritur totum ita et unum asseritur
multum. Alio modo asseritur unum formaliter secundum for-
mam indistinctam et sic unum apponitur multi-
tudinem et non potest fieri forte quod indistinctitas non
potest esse ut in se in se sicut in unitate. Per
supposita ergo distinctio unius etiam distinguen-
dum est de hoc signo tamen illud signum tamen potest
tamen dupliciter. Alio modo potest facit propositum de ex-
cluso subiecto et sic dicitur supra subiectum excluden-
do omnia alia. Exem- pli gratia ut tamen fortes currit si
tamen faciat propositum de excluso subiecto sensus est
quod fortes solitarie accipitur dicitur et si aliquis si-
mul currat eum forte adhuc ista est vera tamen for-
tes dicitur. Alio modo facit unam exclusivam que ex-
cludit omnia preter subiectum a sortio dicitur. Ex-
em- pli gratia tamen fortes dicitur sensus est quod curus que-
rit tamen forti et non alteri et ideo si aliquis simul
currat cum forte tunc ista est falsa isto modo non primo
modo. Verum tamen non potest adhuc exponi dupliciter
scilicet gratia aliteratis et pluralitatis. Exem- pli gratia ut
tamen fortes dicitur sensus est quod fortes dicitur et non ali-
us quod fortes gratia pluralitatis sic exponit forte
dicitur et non plures quod fortes dicitur. Per hoc
et procedit ad questionem quod si tamen faciat propositum
nem de excluso subiecto propositum est vera si ex-
ponat gratia aliteratis siue pluralitatis et siue ac-
cipiat unum transcendente siue per quantitate discre-
ta quia sensus est quod hoc quod est unum et non ali-
ud quod unum est vel sic hoc quod est unum et non plura
quod unum hoc est. Sed si accipiat tamen putat facit un-
nam exclusivam tunc est distinguendum quod vel tamen
exponitur gratia aliteratis et sic est vera capiendo unum
transcendente quod sensus est quod est unum et non
alteri quod unum et hoc est verum quia unum et ens co-
uertitur. Est tamen sic ista secundum quod unum est principi-
um numeri quod sic multa sunt preter hoc unum sicut de-
us et substantie separate que non habent unitatem et sic
non sunt unum de predicamento quantitatis. Vel exponit
gratia pluralitatis et sic propositum est falsa qualitercumque
accipiat unum quod sensus est quod est conveniunt unum et
non plures quod unum et hoc propositum est falsum et ad illud
intellectum reprobatur antiqui et hoc modo dicitur ista pro-
positum exponit tamen unum est quia est regula locorum
quod quando signum exclusivum addit termino nume-
rali tunc debet talis propositum exponit gratia plura-
litas. Cum ergo in ista propositum tamen unum est po-
natur terminus numeralis debet hoc signum tamen ex-
ponit gratia pluralitatis et sic propositum est falsa.

Arguitur Ens et unum dicitur sed
ista erit vera tamen unum est. Dicitur quod secundum proprie-
tatem locutionis aliter iudicandum est de ista tamen
ens est et aliter de ista tamen unum est quia ista tamen
ens est exponitur gratia aliteratis et est semper vera.
Sed ista tamen unum est secundum proprietatem locutionis ex-
ponit gratia pluralitatis et sic est falsa. Unum patet
quod simplici loquendo debet ista propositum tamen ens est de-
ti vera et ista propositum dicitur falsa tamen unum est. Sic etiam
soluitur hoc argumentum unum est et nihil aliud ab
uno est ergo tamen unum est quia ista propositum est vera
exponendo gratia aliteratis quod modo non debet exponi
sed debet exponi gratia pluralitatis et sic est falsa.

Ex quibus demonstrat.

Postquam aristoteles reprobavit opinionem Permen-
dis et mellissi que dicebat illam propositum tamen unum
est et vera. Hic incipit solvere rationes eorum et primo
eodem mellissi secundo permenidis ibi et ad permen-
idem. Primo ponit facilitatem solutionis et dicit quod
non est difficile solvere rationes eorum sed istorum propositum
quia manifeste percat in materia cum procedat ex
falsis et etiam percat in forma cum sit syllogisens
verum est tamen quod est mellissi est magis vitiosa quod
est permenidis non habens defectum quo ad respon-
dentem sicut dictum est.

Quid quidem igitur

Hic aristoteles reprobat eodem mellissi que est tal-
si aliquid est factum ipsum habet principium ergo si non
est factum non habet principium sed ens non est factum
ergo non habet principium. Quicquid non habet principium
est infinitum quod ex ea parte qua caret principium
non habet finem siue terminum. Quicquid est in-
finitum est immobile quia non habet aliquid ex se se
a quo moueat cum nihil habet extra se. Quicquid est
infinitum et immobile est tamen unum ergo tamen unum
est. Nam quod ens non est factum probatur inferius in ratione
anaxagore reprobatur ergo istam rationem quan-
tum ad quatuor illas rationes que in ipsa ponuntur.
Primo quantum ad hoc quod dicitur si aliquid est factum
ipsum habet principium ergo si non est factum non habet
principium. Vult quod ibi est fallacia consequentis quia
arguitur a tota conditionali cum destructione antecedentis
ad destructionem consequentis que est quod ista non va-
let sicut in simili non valet si homo est animal et
ergo si homo non est animal non est.

*Ind. 2. And
Jambuling*

Arguitur In isto argumēto arguitur a zertibilibus ergo ē hō bñ argumētum. **Dm** q̄ principii accipit tri pliciter uno modo p̄ principio duratōis. et sic arguitur hic ex zertibilibus quia si aliquid est factum ipsum habet principii duratōis. et si non est factū nō habet principii duratōis. sed sic non p̄t hic capi principium. q̄ tunc secūda illatō nō sequeretur ex p̄ma ubi d̄r si aliquid nō habet principium ipsum ē infinitum. **Alto** mō accipit p̄ principio magnitudinis t̄m. et sic accipitur in secūda illatōe quādo d̄r si aliquid nō habet principium ipsum est infinitū. quia hoc d̄r infinitū q̄ nō habet principium magnitudinis. **Tercio** modo accipit principium p̄ principio duratōis et magnitudinis simul et sic nec ē hic capi principium et p̄ n̄s nō arguitur ex zertibilibus. q̄ sic habere principium ē generalius q̄ v̄ factū.

Postea et hoc incon

Hic p̄s improbat secūdam illatōem mellissi q̄ fuit ens non habet principium ergo est infinitum et dicit q̄ ibi est fallacia equiuocatōis quia p̄ principium accipitur in ista illatōe aliter q̄ in p̄ma. q̄ necesse est in p̄ma illatōe principium capi p̄ principio duratōis siue effectiuo. sic em̄ valet si aliquid ē factum habet principii effectiuū si in ista illatōe capitur p̄ principio magnitudinis tūc em̄ solum valet ens nō habet principii magnitudinis ergo est infinitum. quia omne finitum debet h̄c finē magnitudinis et etiā m̄tū. **Dein** de improbat tertiā illatōem que fuit ista. si ens est infinitū est immobile. q̄ si aliquid ē infinitū nō sequitur q̄ si ē totaliter immobile quibus em̄ infinitū non p̄t moueri extra locū s̄m totū. q̄ non est assignabilis locus aliquis in quē moueā p̄t tamen intra se localiter moueri. **Exempli** grā si esset vna aqua infinita illa posset adhuc moueri p̄ partes suas et sic nō cessabit omnis motus sicut voluit mellissus. **Secūdo** nihil impedit q̄n totū infinitū posset moueri motu alteratōis. q̄a totū infinitū posset alterari quia in alteratōe nō optet ponere locū infinitū ad quē moueretur sicut in motu locali.

Arguitur Motus localis est p̄mus motus ergo si non potest moueri motu locali ergo nec aliquo alio motu. **Dm** q̄ licet in diuersis motus localis est p̄mus motus quia est causa aliorū motū non t̄m

optet q̄ in eodem motus localis precedat omnes alios motus. quia in illo quod generat et mouetur localiter generatōs p̄cedit motū localem. non ē ergo valet illatio. quia arguitur ab inferiori ad superius negatiue. q̄ nō sequitur si nō posset moueri motu locali q̄ nec alijs motibus.

Atuero nec sp̄e possi.

Hic reprobat p̄s quartā illatōem que fuit ista si ens est infinitum et immobile est t̄m vniū q̄a nō sequit q̄ esset vniū qualitercūq̄ sicut ipse ponebat absq̄ distinctōe. si em̄ ens est infinitū nō est vniū s̄m sp̄em si ens ē infinitū p̄t esse vniū s̄m materiā et hoc fuit de mente phozum q̄ ponebat vna materiā repleta infinita. sicut aere vel aquam

Et ad permenides at.

Post q̄ p̄s improbat eōdem mellissi. hic sequitur improbat ratiōem p̄mendis que talis fuit. Quicquid est preter ens ē nō ens. quod est non ens est nihil ergo quicquid est preter ens est nihil. si ens et vniū zertūtur ergo quicquid ē preter vniū ē nihil. et p̄ n̄s t̄m vniū est. et ex hoc vltimus concluderebat q̄ esset immobile quia nō haberet a quo moueretur cum idem nō moueat seipm̄. **Dicit** ergo aristoteli q̄ idē modus potest ēē ad soluendū ratiōem p̄mendis sicut fuit ad soluendū eōdem mellissi quia sicut tō mellissi peccat in materia et forma ita etiam tō p̄mendis. **Est** t̄m verū q̄ est alius modus p̄ius ad soluendū ratiōem p̄mendis q̄ p̄mendis ponebat p̄positōes aliquāliter p̄babiles. quia. s̄ in vno sensu sunt vere et in alio sunt false. et ideo p̄t cōtra eū argui ex p̄positōib̄ ab eo assumptis. **Exempli** grā q̄n d̄r quicquid est preter ens est non ens illa p̄positio est vera si ens sumatur trāscendentē quibus sic male concludatur q̄ ens est vniū. **Prosequit** ergo aristoteli p̄mū modū soluendi. s̄ q̄ tō p̄mendis peccat in materia et forma. peccat em̄ in materia quia falsa recipit. **Accipit** em̄ t̄s dicit simple. i. vno mō q̄s tam̄ d̄r multipliciter. **Secūdo** peccat in forma q̄ in simili forma datur instātia. quia si loco entis ponere ē album tūc nō valet argumentū. **Quicquid** est preter album est nō album. et nō album est nihil. ergo t̄m vniū est. quia posito albo adhuc ponuntur multa. quia albū cōnotat subiectū cum qualitate que sunt multa. quibus em̄ albedo et subiectū non sunt sepata loco et subiecto sunt tamen sepata ratiōe. et hoc p̄mendis nondum vidit. s̄ q̄ illa que

h̄ quid respicit ratiōem p̄mendis q̄ fuit t̄

Philicorum

sunt unū subiecto sunt distincta ratione. Et ideo
moderati nōdum agnoscētes distinctōem predica-
mentoz adhuc sunt in ignorātia p̄mendis.

Necessesse est igitur acci-

dicere p̄his oñdit q̄ ratio p̄mendis est falsa. et p̄
mo ostendit q̄n dicitur in maiore tōms quicquid est p̄
ter ens est nō ens. q̄ ibi ens nō potest capi p̄
suba t̄m. nec p̄ accide t̄m. nec p̄ substantia et ac-
cidente simul. non p̄t capi p̄ suba t̄m. q̄ tūc acci-
dens esset nō ens. q̄ est preter subam. et cum p̄-
dicatur de suba sc̄q̄tur q̄ nō ens predicaretur de
ente. si hoc est impossibile quia cōtradictoria non
posunt de se invicē verificari. Vel accipit ens p̄
accidente t̄m et tūc suba esset nō ens. et sic cū ac-
cidents predicatur de suba predicabitur ens de nō
ente. Non enī potest dici q̄ suba predicet de acci-
dente p̄ modū accidentis. q̄ quod vere ē nulli ac-
cidit. sed suba est id quod vere est. Nec potest ca-
pi ens p̄ substantia et accidente simul. q̄ tūc non
bene cōcluderetur q̄ t̄m unū est. quia substantia
et accide s̄ sunt multa.

Neq; igitur multitu-

do hic adesto. p̄bat q̄ ens in maiore tōms p̄meni-
dis nō potest capi p̄ substantia corporea. quia tunc
male concluderetur q̄ t̄m unū est. et hoc ideo quia
suba corporea hab; multas p̄es. sed multitudo
partium im̄pedit unitatē simple dictam. ergo nō
potest concludi q̄ t̄m unū est.

Quod autem dividi-

ditur hic p̄bat p̄his q̄ q̄n d̄ t̄m unū est q̄ nō potest
capi ibi ens p̄ substantia dissimili q̄ suba dissimi-
bilis dividit in plura quoz unūq; est illud qd
vere est. i. substantia. ergo suba dissimilis nō est
aliquid unū. añs p̄batur quia oportet omnem dis-
similitōem cōstitui ex multis p̄ibus. et p̄ter hoc
dissimilitōe eācola nō valet sicut p̄t sexto topicorū
cū ergo dissimilitōe habeat multas p̄es. vel ḡ ta-
les p̄es sunt substantie et sic habet p̄positum. vel
sū accide. sed hoc est impossibile. Et circa hoc po-
nit p̄his duas suppositōnes. Prima ē q̄ duplex ē
accide. i. sepabile et inseparabile. Accide sepabi-
le est qd p̄tingit eidem inesse et non inesse. acci-
dens vero inseparabile est i cuius dissimilitōe ponitur
subiectū. Secūda suppositō si aliquid ponat in dis-
similitōe unū tūc e contra illud nō debet poni in
dissimilitōe prioris et loquitur hic adesto. de abso-

lutis que p̄ se invicē nō dissimilitur. secus ē de ve-
laribus. Istis suppositis sic arguit. si p̄es dissim-
itōms sunt accidentia. vel sūt accidentia ipsi dissim-
ito. v. l. alicui alteri. nō possunt esse accidentia ip-
si dissimilito. q̄ exēpli grā si animal et bipes essent
accide. hominis vel essent accidentia sepabilia
vel inseparabilia. nō sepabilia quia tūc homo pos-
set non esse animal quod est impossibile. nec inse-
pabilia. quia tūc in eius dissimilitōe poneretur hō
p̄ secūdam p̄tem p̄nc suppositōms. Sed hoc est
impossibile p̄ secūdam suppositōem. quia animal
ponit in dissimilitōe hominis. ergo nō potest e con-
tra homo poni in dissimilitōe animal. nec p̄nt esse
accide. alicui alteri. q̄ si dissimilitōe ēēt accide. eri-
am dissimilitū esset accide. quia sunt eiusdē nature
sed hoc est impossibile quia hic loquimur de sub-
stantia dissimili.

Veritur Verū quilibet dissimilitōe divi-
datur in plura quoz unū
quodq; est illud qd vere est. Dōm q̄ triplex ē
dissimilitō. quedā est que datur p̄ additamentū alte-
rius generis sicut dissimilitur accidentia p̄ substanti-
am que de alio genere ē q̄ accidentia. Alia ē dissi-
mitio que datur p̄ additamentū eiusdē generis
sicut dissimilitur forma p̄is p̄ suam materiā sive p̄
iectū sicut aia dissimilitur p̄ corpus. et tam anima q̄
corpus sunt de p̄dicā ēto sube. Alia ē dissimilitō
pure inter se q̄ datur p̄ genus et differentiam
loq̄. et p̄ materiā et formā p̄sice. Et cō istius
divisiōms ē q̄ unūq; sicut habet eē ita habet
dissimilitur. sed aliqua sunt q̄ habent esse naturalē
in alio. ḡ etiā talia hñt dissimilitur p̄ alterū sicut se
accide. et forme p̄is. sed illa q̄ habent eē subfi-
stens p̄ se cōpletum dissimilitur cōplete in p̄prio
genē. Istis sic p̄suppositis videndum est ad que-
situm q̄ in dissimilitōe que datur p̄ additamentū
tam diversoz generum q̄ unū generis semper
p̄tinentur plura. quia additamentū est alterius
nature q̄ illud cui additur. In dissimilitōe autē
essenciali est distinguēdū. vel intelligit de dissim-
itōe que habet p̄es reales p̄sicales. et tūc dissi-
mitū dividitur in plura. quia p̄es talis dissimilitō-
ms realiter distinguuntur sicut patet de mate-
ria et forma. Sed loquendo de dissimilitōe loq̄ca q̄
datur p̄ genus et differentiam. Dōm q̄ ille p̄es
in eodem solum differūt fm̄ rationem. sed illa di-
similitōe rationis in eodem arguit distinctōem re-
alem in diversis in quibus talia separatim repiun-
tur. Exēpli gratia. si animal inveniatur absq;

conali sicut in asino. tunc inter aial et conale est realis differetia. et sic quodammodo talis diffinitio etia in plura dividitur.

Quidam autem rationi.

Postquam philosophus reprobaui eodem pmemdis. h. ia reprobat eos qui sentiebant incoemertis illatis extra pmemdis. Plus autem usus est duabus rationibus extra positidem pmemdis quod non sequitur quod omnia se unum propter diuisitatem accitens et subiecta. quod si ens est unum et ens capitur per seba. tunc sequitur quod accitens esset non ens. quod quicquid est propter ens quod est suba est non ens. Alia modo perdit extra pmemdis quod non potest dici quod omnia sunt unum quod magnitudo est diuisibilis in multa vel opteret ponere magnitudinis in indiuisibiles non habentes partes. Platonici autem credebant utrumque incoemertis. primo quod accitens esset non ens quod dicebant sophisticam esse. se circa non ens quod est accidens. quous ergo per se sic plato prima propositum non tamen per se secunda sequitur quod non ens est nihil. et hoc ideo quia ipse credebat quod si secundum accessisset tunc sequeretur quod tamen unum esset.

Manifestum est autem

Hic improbat aristoteli opinionem platonis. Et primo quo ad hoc quod dixit non ens esse aliud et accidens esse non ens. de alia autem positioe que ponit magnitudines indiuisibiles aristoteli ponit et tractat in 3o celi. Improbat ergo opinionem platonis dupliciter. primo quod tunc ad hoc quod dixit accidens esse non ens. dicit tamen aristoteli. quous accidens fit non ens secundum primam significacionem ensis secundum quam ens capitur pro suba. Est tamen accidens ens capiendo ens secundum alias eius significaciones. et ideo plato non accipiebat satis unum ens. Secundo reprobat eum quo ad hoc quod nisi negaret secunda propositio pmemdis. scilicet quod non ens est nihil. tunc opteret credere quod tamen unum est. h. ei est falsum. quod etia si suba ponat solum ens adhuc erunt plura entia et non unum tamen quod substantia diuisibile in plura quod unumquodque est id quod vere est.

Sicut autem philici.

Postquam aristoteli posuit opinioes philosophorum non naturaliter loquentium et easdem reprobaui. sequenter ponit opinioes philosophorum naturaliter loquentium quod sequitur non negabat mortem. Philosophorum ergo naturaliter loquentium aliqui ponebant unum principium tamen. aliqui plura. Qui ponebant unum principium tamen dicebant generacionem et corruptioem fieri raritate et

firmitate. Exempli gratia Diogenes qui posuit abstemiam per principio dixit generacionem fieri densitate et corruptioem raritate. et sic etia ponebant illi philosophi plura principia ex parte forme. scilicet raritatem et densitatem. et in hoc concordant cum alijs philosophis. quia omnes philosophi ponebant quadam raritatem in primis philosophis sicut plato posuit magnam et parvam que sunt raritatem. Plato tamen differere ab alijs philosophis quod posuit raritatem ex parte materie si alij philosophi ponebant raritatem ex parte forme. Ponentes autem plura principia sicut Anaxagoras Anaximandros et Empedocles dixerunt generacionem fieri per aggregacionem et corruptioem per segregacionem. Exempli gratia democritus qui posuit corpora aethomalia esse principia rerum. dixit quod per talem aggregacionem corpora aethomalia res generantur et per segregacionem corrumpuntur. Differet tamen Empedocles ab Anaxagora in duobus. primo quod Anaxagoras dixit solum mundum se generari et corrumpi ab intellectu segregato. Sed Empedocles dixit mundum sepe corrumpi et hoc per licet et sepe generari et hoc per amicitiam. Secunda deinde quod Anaxagoras posuit infinitas partes per principia. Empedocles autem solum posuit quatuor elementa.

Arguitur

Aristoteli posuit plura principia et tamen non dicit generacionem et corruptioem fieri per segregacionem et aggregacionem. ergo male dicit quod ponentes plura principia dicunt mutacionem fieri per segregacionem et aggregacionem. Ad id quod philosophus loquitur de illis qui ponebant plura principia quod tamen et tunc est quod qui ponebant tria principia dicebant mutacionem fieri ex hoc quod subiectum quodque stat sub uno principio et quod sub altero ad quod sufficiunt tria principia. Sed qui ponebant plura habuerunt necario aliud addere. et ideo dicebant fieri mutacionem rerum congregacione et segregacione.

Videtur autem anaxa.

Postquam philosophus recitauit opinioes naturaliter loquentium in generali. hic sequenter descendit specia liter ad opinionem Anaxagore eam reprobandam. Cuius ratio potest esse triplex. prima quod optimo sua inducit aliquantulum omnes opinioes naturaliter loquentium. Secunda quod ipse videtur assignare causam omnium specierum motus. ut primo de generacione. Tercia quod ipse videtur ponere principia omnium rerum. Empedocles autem solum ponit principia elementarum. quia posuit quatuor elementa per principia. Primo ergo de opinioe raritatis secundo eam reprobat. Circa pri-

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or correction by a reader or scholar.

in duas ponit suppositōes anaxagore ex quib⁹ elicit deductōem eius. Prima suppositō est unum omibus phis. s. q. ex nihilo nihil fit. r. ex illa sequit^r alia suppositō anaxagore q. omnia p^rterea sunt in se mixta. quia p^rterea sunt ex se mixta. s. ex nihilo nihil fit. ergo prius mixta sibi inuicem. Et ex hoc sequitur ulterius q. omnis generatio est alteratio q. res subalter est ante q. fit. Et ex istis suppositōib⁹ ponitur ratio anaxagore et stat in hoc. Omne quod fit fit ex aliquo vel ex nihilo. nō potest dici q. fiat ex nihilo. q. ex nihilo nihil fit. ergo oportet dici q. fiat ex aliquo. r. sic hoc qd dicit fieri p^rexistebat ante q. fieri. Et ex ista rōe fuerūt omnes antiqui moti ad dōz q. ens nō est factū. quia ens p^rexistebat factōm. s. ex ista rōne coneludebat anaxagoras suā positōem que est q. quodlibet est in quolibet. quia qdlibet fit ex quolibet.

Queritur Quid dicitur solui eo anaxagore. **Dōz** est ad maiorem q. omne qd fit ex aliquo fit. et quādo dicitur ergo p^rest in ipso distinguendū est. vel s^m actum sicut anaxagoras voluit et tunc est falsū. v^l s^m potētiā et tunc est verū. **Exempli grā** ignis fit ex ligno in ligno nō p^rexistebat ignis s^m actū s. s^m naturalem potētiā in q^o lignum r. materia ligni naturaliter pōt recipere formam ignis. et sic nō sequit^r q. quodlibet est in quolibet nisi s^m potētiā. et sic defectus fuit ex eo q. nō sciunt distinguere int^r actū et potētiā.

S; propter paruita.

Hic aristotele ostendit quō anaxagoras respondebat ad obiecta p^rter suā positōem. Pōt ei p^rio sic obijci. si quodlibet est actu in quolibet debet illa p^ricipi sensu ead^m fit si in ligno est ignis. Rōne anaxagoras q. quodlibet est in quolibet s^m inf^r sibiiles ptes ppter paruitatē talium p^rium q. nō sunt ibi s^m actum. **Hic** obiectō. si quodlibet ē actu in quolibet ergo res nō debet plus nominari ab vno q. ab alio. si ergo ignis est actu in ligno nō debet lignum magis nominari lignū q. ignis. **Respondet** anaxagoras q. ab illo res s^m nominat^r quod magis abundat in eo. et ideo non recipitur in rebus aliquid p^rter quod nō habeat 2 mixtionē t^r aliqua alia re. **Exempli grā** quis in ligno est actualiter ignis s^m opionē anaxagore tamē nō vocatur ignis s. lignū. quia sūt in ligno plures ptes ligni q. ignis.

ostendit quomodo.

Si igitur infinitum.

Postq^o aristotele posuit opionē anaxagore h^{ic} sequēter improbat eam et p^rimo q^o tum ad ipsam opionē in se secūdo q^o tum ad modū positōis eius. Quātum ad p^rimū ponit q^o ratōnes et stat p^rma in hoc. Infinitū s^m q. hui⁹ est nobis ignotū. si ergo p^rincipia re^r naturalū sūt infinita sicut dixit anaxagoras tunc erūt ignota. s. ignozatis p^rincipijs necē est ignorare p^rincipiata et sic tollitur omnis scia de rebus naturalibus. dicitur notāter s^m q. hui⁹. quia infinitū s^m multitudinē est ignotū s^m multitudinē. Infinitum s^m magnitudinē est ignotū s^m magnitudinem. Et ratio illius extra textū est. quia quecūq^o est notū apud nost^r intellectū hoc apprehendit a nostro intellectu. sed infinitū nō potest comprehendī a nostro intellectu. q. tunc esset finitū.

Amplius autē si necē

Hic ratio stat in hoc si partes actuales actū totius sunt infinite necē est etiā totū esse infinitū. s. anaxagoras posuit in qualibet re naturali actuales partes infinitas. et hoc p^r quia in infinitum potest aliquid ex alio generari. et quicquid generat^r ex alio hoc sem^p p^rest in alio sequitur ergo q. totum est infinitum. s. hoc ē impossibile. Quia entia naturalia sūt determinata ad maximū et minimū. sic nō potest ens naturale esse infinitum. dicebatur notāter in maiore de p^ribus actualibus. quia in continuo finitō sunt infinite partes s^m potētiā diuisionis sed nō s^m actum. Ratio maioris ē quia totum dicitur ex p^ribus actualibus.

Arguitur

In continuo sunt infinite ptes et tamē non est infinitum. ergo maior p^reditatē ratiois est falsa. **Dōm** q. s. duplex ptes alicuius totius. quedā sunt partes potētiāles que sumūt s^m potētiā diuisionis. et in illis nō oportet q. si ptes sunt infinite q. et totū erit infinitum. Alie sunt partes actuales sicut in homine caput pectus. et si tales partes sunt infinite oportet totū esse infinitū. tales autē ptes posuit anaxagoras in quolibet ente naturali. q. dixit quodlibet esse in quolibet s^m actum.

Queritur Vtrum ista ppositō quodlibet est in quolibet possit a liquo mō verificari. **Dōm** q. illa ppositō pōt

Primus.

laxabilis loquendo de cane domestico. et canis n̄ est laxabilis loquendo de fivere celesti.

Queritur **Dei** creatio sit impossibilis. **Dei** dupliciter q̄ aliquid dicitur impossibile. uno modo simpliciter quia per nullam potentiam fieri potest. et sic creatio nō est impossibilis quia fides credit mundū esse creaturū. sed fides nō potest subesse falsum. Alio modo aliquid dicitur impossibile sibi quod. q̄ se nō potest fieri per potentiam creatam. Pro p̄me partis veritas ratio est scilicet quod triplex est mutatio. una est mutatio in qua acquiruntur forma accidentalis sicut est alteratio per quam acquiruntur qualitates. Alia est mutatio per quam acquiruntur forma substantialis sicut est generatio. Tercia est mutatio nō tamē physica in qua acquiruntur tota substantia sicut est creatio. Et est differentia inter has mutationes. quia in prima mutatione presupponitur tota substantia in secunda presupponitur materia. in tertia nihil presupponitur. stat autē primas duas mutationes esse. et ideo de tertia mutatione probatur nunc. q̄ etiam necesse est credere creatio nem in qua totum ens producit. et hoc probatur tribus rationibus. Prima ratio stat in hoc. et sumitur ex ordine agentium. effectus universalissimus debet competere et correspondere universalissime cause. quia causa et effectus debent proportionari. sed est aliquid agens primum et universalissimum. ergo debet sibi correspondere effectus universalissimus. talis autem est esse. ergo esse produci per primum agens. sed producere totum esse est creare. ergo deus creat. quare creatio est possibilis. Et hoc est quod dicitur in libro de causis q̄ prima rerum creatarum est esse. Secunda ratio sumitur ex ordine actionum et hoc sic quāto. aliqua actio est prior tanto pauciora presupponit. sed actio dicitur simpliciter prima. ergo nihil presupponit. sed produci ex nullo presupposito est creare. ergo deo convenit creatio. maior potest quia ars et natura sese habent q̄ unū presupponit alterū et actio nature est prior actio artis. et ideo actio nature etiam pauciora presupponit actione artis q̄ materia et actio artis plura presupponit q̄ totū dispositum. Tercia ratio sumitur ex ordine effectuum sic. quicquid est in aliquo per participatōem hoc causat ab eo quod est tale per essentiam. sicut omnia accipiuntur a primo per participatōem. ergo totū quod ad eum pertinet est ab illo primo. sicut materia et forma producantur ad esse rei. ergo materia et forma producantur

per creatōem. ergo creatio est possibilis. **Secunda** pars probatur. sicut nō potest provenire creatio creature. q̄ si proveniret creature hoc esset vel principaliter vel instrumentaliter. sicut nullū illorum est dicendum. nō principaliter quod probatur duabus rationibus. Prima quod actio creativa provenit universalissimo agenti quod agit in totū ens. sicut nulla creatura est universalissimum agens sicut solus deus qui operatur omnia in omnibus. ergo creatio nō potest provenire creature. Secunda ratio stat in hoc. actio creativa est a virtute infinita. sed est impossibile creaturam habere virtutē infinitā. ergo impossibile est creaturam creare. maior potest. quia sicut produci ex aliquo requirit potentiam finitā. ita produci ex nihilo requirit potentiam infinitam. quod quāto aliquid produci ex magis distantī tanto requirit maior potentia. minor probatur q̄ si creatura haberet potentiam infinitam haberet etiam essentiam infinitam. et sic nō esset creatura. Nec etiā potest creatura creare instrumentaliter. quia agens instrumentale semper sibi propriam formam agit in effectū sicut securis agit per acutiem in lignum ad edificium sed creatio nihil presupponit. ergo nō potest creatura agere ad creationem etiā instrumentaliter. Ex quo ulterius sequitur. primo q̄ in substantiis separatis nō potest una substantia separata produci ab alia. quia ille substantie sunt solū per creationem producte. sed nulla creatura potest agere ad creandum. Secundo patet q̄ quicquid nō potest creatura agere ad creationem tamen habet ad increationem. sicut patet de anima rationali. quia natura operatur ad dispositōem corporis que dispositio corporis instrumentaliter valet ad increationem anime rationalis. Et ratio illius est quia in increatione aliquid presupponitur in quod potest creatura agere sicut materia. sed creatura potest hanc disponere. **Arguitur** Quicquid potest convenire re actio maior illi etiam potest convenire actio minor. sed create convenit creatio instrumentaliter et illa est maior actio sicut dicitur scilicet thomā quia multa plura mutabilia sequuntur talem actōem q̄ creatōem. ergo etiam potest convenire multiplicari actio creandi. **Ad idem** quod nō est simile. quia in translatōe presupponit aliquid sicut panis cui creata potest instrumentaliter applicare suam actōem. sicut in creatōe nihil presupponit. sicut si potest applicare ibi suam actōem. quia semper in actōe creature aliquid presupponit.

Arguitur Prima principia naturis se habent sicut anti-

q̄ habuerit hoc p̄ uno principio scilicet q̄ ex nihilo nihil fieret ergo est verum. ¶ Dicendum q̄ si et accipitur dupliciter uno modo prout significat fieri naturale et sic habebant philosophi pro principio q̄ ex nihilo nihil fieret. Alio modo accipitur fieri generaliter prout est qualitercumq̄ procedere de non esse ad esse et sic non est ista propositio principium quia sic est falsa. proceditur enim quandoq̄ de non esse ad esse ex nihilo.

Arguitur Omnis mutatio est ex subiecto presupposito sed creatio est mutatio ergo est ex aliquo presupposito.

¶ Dicendum q̄ mutatio accipitur dupliciter uno modo proprie sicut Aristoteles loquitur de mutari in quinto huius. et sic mutari est transire de quodam in quoddam et talis processus non potest esse nisi in subiecto et ideo presupponitur subiectum aliter et aliter se habens in utroq̄ termino mutationis. Alio modo accipitur mutatio generaliter et improprie sicut q̄ mutatio significat quamcumq̄ acceptionem ipsius esse post non esse sicut est ex quodam sive ex nihilo et sic etiam potest creatio dici mutatio et creati mutari.

Queritur Quid significet creatio. ¶ Dicendum q̄ creatio accipitur dupliciter uno modo active et sic est ipsa divina essentia sicut q̄ creans id est essentia accepta cum relatione rationis ad creaturas quod notanter dicitur quia si creatio esset divina essentia absolute tunc deus semper crearet quia deus semper est sua essentia sed non habet semper illam relationem ad creaturas. Alio modo accipitur creatio passive et sic non est passio predicamentalis quia talis passio causatur ex actione predicamentali sed creatio activa non est actio predicamentalis sed est divina essentia sed passiva creatio est quedam ratio realis in creatura sicut quam creatura refertur ad creatorem sub noveritate essendi quod ideo dicitur quia semper creatura habet relationem realem ad creatorem quia ab ipso conservatur sed non semper habet relationem realem cum noveritate essendi talem autem relationem solum habet quando creatur unde patet q̄ deus dicitur creator non ex hoc q̄ aliqua realis relatio sit in deo sed ex hoc q̄ creatura realiter refertur ad ipsum. Et est simile quia columna quandoq̄ potest dici dextra non ex dextro quod est in columna sed ex dextro quod est in animali sic deus dicitur creator ex relati

one creature ad ipsum. Et ex illo iterum patet q̄ deus non dicitur creator sive creans ab eterno quia ista relatio que est creatio passiva non semper fuit in creatura. Et quia dicitur est q̄ sicut illam realiter dicitur creator ergo non dicitur ab eterno creator. Similiter dicitur de domino quia deus non dicebatur ab eterno dominus cum antequam creatura esset non fuit servus ergo etiam non dominus.

Arguitur Omne accidens sequitur suum subiectum sed creatio intelligitur precedere creaturam ergo non est accidens.

¶ Dicendum q̄ creatio accipitur dupliciter uno modo ex parte obiecti sive termini quod est ipse deus et sic creatio precedit creaturam sic enim intelligitur creatura procedere a deo per creationem. Alio modo accipitur creatio ex ea parte qua coniungitur creature et sic creatio sequitur creaturam quia est accidens ipsius creature et omne accidens sequitur naturaliter suum subiectum. Et si dicatur si creatio est tale accidens ergo oportet illam rem fieri per aliam creationem et sic descendere in infinitum. Dicendum q̄ hoc non oportet quia creatio non est id quod creatur sed quo aliquid creatur illud autem quod creatur procedit ab alio per creationem mediam.

Arguitur Omne quod fit potuit fieri et vel possibile fuit fieri antequam fieret sed potentia significat materiam ergo quod fit prehabuit materiam ergo non fit ex nihilo maior probatur quia alias non posset fieri.

¶ Dicendum q̄ in isto argumento est fallacia equivocationis quia potentia accipitur dupliciter uno modo pro potentia materie que est ipsa materia et sic maior est falsa et minor vera. Quia non est verum q̄ omne quod fit fuit possibile fieri sicut illam potentiam sicut quam potentia significat materiam. Alio modo accipitur potentia pro potentia logica vel pro potentia activa agentis et sic maior est vera et minor est falsa quia hoc quod de novo fit habuit potentiam producentem illud quod fit. Etiam non repugnabat ex parte facti q̄ ipsum factum fieret et dicitur potentia logica q̄ nihil aliud est q̄ non repugnantia terminorum quibus ergo creatura non habet repugnantiam ad esse ideo possibile fuit ipsa esse antequam esset sicut illam talis potentiam.

Arguitur Si creatio esset possibilis tunc simul esset fieri et factum esse. Si fieri prece dit factum esse ergo et factum. ¶ Dicitur q̄ duplices sunt mutationes scilicet successivae et instantanee. Successivae

Significat

Primus.

mutatōes sunt in tempe sicut alteratō et loci mutatō et i talib' vey ē q' fieri pcedit factū esse In toto em tpe talis res fit et i fine tempis facta est. Alie sunt mutatōes instātaneē q' fiunt i instāti sicut sūe gñatō et corruptō et i talibus simul est fieri et fōi cē: q' dū fiunt simul sūe quia instās i quo fiunt est idiusibile et tale fit ei sigficatur per creatōem.

Queritur Qualē circūstantiam dicitur ex i ista pōne ex nihilo aliquid fit. **Adm** q' ex i ista pōne non dicitur p'prie circūstantiam scē: sed potius circūstantiā ordinis. Prīmū p'p' q' si diceret circūstantiā scē tunc diceret circūstantiam scē materialis. q' ex notat materiā: et significat q' ex materia sicut ex nihilo aliquid fit: et q' est falsū. **Secūm** p'p' q' q' ex significat tū sicut post: et sic accipitur ex cū d' ex mae fit meridies: et sic est vey q' ex nihilo aliquid fit: post nihil. non tamen est ordo accipiendus i ista locutōe sūm tēps s' sūm naturā: q' si mund' fuisset ab eterno creat' tūc nō p'cessisset nō esse mundi ēē mundi i tpe. s' tū naturaliter: q' accipitō cēntiam diuinā accipim' absolute nō ē se mundi: et illa cēntia naturalis est an' mundi: vel p' ex dicitur circūstantiam cause material' negatē sic q' negatō cadat sup' illaz p'p'ositōem ex v' fit sensus ex nihilo aliquid fit id ē nō ex aliquo fit aliquid.

Queritur V' creatōem ēē posset agnosci naturali lumine. **Adm** est q' lumē naturale capie' dupl'e vno mō d' lumē naturale mediū agnosce' di sumptum ex p'ncipijs scie natural'. et sic creatōes ēē nō pōt cognosci siue scari ex lumine naturali: q' plus dicit q' ex nihilo nihil fit: sed dicit q' fit sic ex materia. **Alio** mō capie' lumē nat'ale p' medio agnosce' di sumptum ex lumine nat'ali rōnis: et sic p' scari ex lumine naturali q' creatō est: sicut patuit ex rōnibus p'us adductis. Et itēz posset sic argui materia prima est vel ergo ē ex aliquo p'ducta: vel ex nihilo: nō pōt dici q' fit p'ducta ex aliquo: q' si esset p'ducta ex aliquo tūc materia h'et materiā ex qua ēē p'ducta et itēz illa materia aliā sic q' fieret p'cessus i infinitum.

Arguitur Per fidē agnosim' creatiōis ēē: et ergo nō pōt haberi ex lumine naturali rōnis. **Adm** est dupl'e p'mo q' creatō capie' dupl'e vno mō absolute et sic p' agnosce' creatōem ex lumine rōnis naturalis.

Alio mō capie' creatō sūm q' est scā cū certis circūstantijs: s' i p'ncipio tempis et q' omnia sunt creata sil' et disticta i septē diebus: et sic d' alijs circūstantijs: et tunc creatō tenet vel habet p' fidē. **Vel** p' dici q' nō est incōueniēs aliqd' ē se demōstratū apud p'hm q' est creditū apud laicū. **Nō** em p'nt omnes hoies intendere ac q'stōem scie: et iteo necē fuit etiā aliqua tradere p' fidē p'ccotis q' tū possūt demonstrari apud sapientes: sicut dicit doctor scūs in p'mo libro 2^a gentiles.

Queritur V'z infinitū fit rōis ig' **Adm** q' infinitū capitur dupl'e vno mō p' infinito sōli et sic infinitū est nob' simpliciter ignotū in lumine naturali. **Alio** mō accipit infinitū p' infinito materiali: et hoc ē dupl'e: vnu est infinitū materiale acceptū arte grammatice: et hoc itēz a nob' nō agnosce' sūm rōis sūm quā est infinitū. **Alio** capie' infinitū sūca: et grammatice et sic potest infinitū a nob' agnosce'.

Pro q' intellectū ē sciendū q' duplex ē infinitū: s' formale et materiale: et t' illius ē q' infinitū d' p'nes negatōem finis sive termini: s' dupl'e aliqd' finit' vno mō p' materiā: q' em ois forma ē comunicabil' op'z q' recipiat incōmunicabilitatē ex materia et sic terminat' p' materiā ad e se idiuidualē. **Alio** mō aliqd' terminat' sive finit' p' formā sicut p'ngit de rebus hūilibus aliqd' sp'z. **Dicit** ergo infinitū formale q' nō h'et terminum materiale in quo recipitur: et sic forma que naturaliter subsistit siue materia vocatur infinita si aut est forma in subsistētijs separatis. **Et** idō dicitur autor libri causarū q' intelligentia est infinita vey sus inferius et dicitur notanter vey sus inferius: quia in ordine ad materialia intelligentie sunt infinita: quia nō habent materiā: tamē i ordine ad superius: s' in ordine ad eum sic sunt simpliciter finit': et hoc idō quia quis non habet t'es intelligentie formā receptam i materia: habent tamē esse receptū in ess'ntia determinate speciei: et iteo sunt simpliciter finit'. **Sūt** em in aliquo p'dicamēto quia in p'dicamēto subsistit: sed cēntia diuina est simpliciter infinita: p'mo quia non recipitur i materia: secūdo quia sua essentia nō est aliqd' determinate speciei. **Ex** quo p'p' q' nulla suba material' p' dici infinita aliq' istoz mōy. **Nō** em p' cē infinita materialē: q' h'et materiā i quā recipit et sic finit' idiuidualit' nec ē infinita formaliter quia habet essentiam determinate speciei. **Omnia** autem creatura est finita for

Infinitum est quod non habet terminum
et non habet materiam
et non habet formam
et non habet materiam
et non habet formam

Philicorum

liter. quia habet essentiam determinate speciei
quod tñ quedā creatura. immaterialis possit
dici infinita materialiter qz nō habet materiā.
Ex quib⁹ omnibus patz qz solus deus est infinit⁹
formaliter. Sed infinitū materiale dicitur per prius
tionem terminū formalis. unde si materia subsi-
steat ab qz omni forma ipsa diceret infinita ma-
terialiter. et qz quātitas tenet se ex parte mate-
rie. ideo est qz si esset aliqua quātitas extensa si-
ne termino diceret infinita materialiter. hoc ergo
infinitum accipitur duplici. vno mō cathedrā
matrice et tunc infinitū significat quātitatem ex-
tensam sine termino. et hoc infinitū reprobat are-
sto. 2⁹ huius. Alio mō capitur infinitū sine the-
gramatice et tunc valet i terminis nō tantū quin
maius et in discretis non tot quin plura. His
sic presuppositis respondendum est sicut prius dān
est. et ponantur tres conclusiones. Prima est infini-
tum formale est nobis ignotū in lumine natura-
li. In qua conclusio pmo dicitur nobis qz hoc infini-
tum formale est sicut se maxie cognoscibile cum
sit maxime in actu. sicut quia excedit proportionē no-
stri intellectus. ideo nō est a nobis cognoscibile.
agnoscitur ergo pfecte ab intellectu diuino. Dicitur
etia notāter in lumine naturali. qz in lumine
gle quo intellectus noster eleuatur ad vniōnem
intelligibile p lumē glorie cū diuina eētia. sic de-
us qui est infinitū formale potēit a nobis agno-
sci nō tamē eo mō quo deus agnoscit seipm quia
agnoscit seipm apprehēsiue qz apprehēdit seipm. sic
autē nō potest aliqua creatura etiā in gloria ex-
istens cōprehēdere deū. Secūda conclusio est infini-
tum acceptū materialiter et cathedrāmatice est
sicut se nobis ignotum sicut eadē infini-
tū. Dicitur notāter nobis. qz intellectus diuinus possit
etiā tale infinitū si esset agnosceret nō eo modo qz
intellectus noster agnoscit. sed colligēdo omnia in
vno nunc eētinitatis et sic deus agnoscit omnia
que sunt in potētia sua que sunt infinita. Ne autē
intellectus noster potest agnosceret tale infinitū. Cui⁹
eātō est quia noster intellectus accipit suā agni-
tionē ex fantasmatib⁹. et sic agnoscit vniū p^o al-
terum. cū ergo in infinito nō sit terminus et finis.
nō potest intellectus noster capere tale infinitū nec
pōt habere speciem intelligibilem illius infini-
ti. Tercia conclusio est infinitū acceptum materia-
liter et sine thegramatice potest a nobis agno-
sci. Cui⁹ eātō est qz quilibet potentia pōt natu-
raliter agnosceret suū obiectum. sicut tale infinitum

agnoscitur sub obiecto intellectus qd est quidditas
rei materialis. ergo pōt tale infinitū per intelle-
ctum agnosci. minor patz qz cōtinuum dicitur sic infini-
tum et terminū pōt sub quidditate rei material
est em tale infinitum proportionatū speciei intellis-
gibili. quia species intelligibilis representat vni-
uersale quod vniuersale sicut potentia pōt in se
infinita singularia. qz nō tot quin plura.

Arguitur Deus est infinit⁹ et ē a no-
bis agnoscibilis. ergo infini-
tū est a nobis agnoscibile. scda ps autē patz
qz in hoc consistit beatitudo humana qz agnoscat de-
um. Dicitur qz de⁹ est a nob agnoscibilis nō ag-
tōne naturali. sicut ex agnōtōne supnaturali qz sit p
lumē glorie sicut dān est.

Arguitur Spēs re⁹ sunt infinite ut dicitur
in porphirio. et sūt a nob agno-
scibiles. ergo infinitū est a nobis agnoscibile.
Dicitur qz sunt duplices spēs re⁹. quedā sūt spēs
re⁹ impfctarum sicut sunt spēs nōr et tales sūt
infinitē sicut potentia. et ideo sicut eadē infini-
tis tales spēs nō sunt agnoscibiles. Alie sūt spēs
re⁹ pfectarum sicut sunt spēs re⁹ naturalium.
et tales spēs etiā sūt infinite quo ad nos. et ideo
nos nō agnoscim⁹ numerū talium spēs. de illis
tamē est scia sicut qz hūc aliqua cōmune p^o sione
sicut in pncipio huius dictum est.

Arguitur Plura corpa pōt esse i eo-
dem loco pmo infinita. ergo
pōt infinite spēs esse apud intellectū. autē pbat
qz ea tōe qz duo corpa sūt in eodē loco eadē tōne
infinita. Dicitur qz pl⁹ repugnat infinitas seu
indēmitas spēs intelligibiles et apud intellectū
qz plura corpa infinita eēt i eodē loco. qz plura cor-
pa nō veniunt necēario i vniū locū p successiōem.
sicut necē est spēs intelligibiles venire ad intellectū suc-
cessiue. In ill autē in quib⁹ ē successio vniū natu-
ralitē est post alter⁹ qd repugnat infinito.

Arguitur Intellectus noster est deus inorgā-
ca. qz est deus infinita. Dicitur
qz aliqua sūt pōt dici infinita duplici. vno simple-
qz. nō hēt eētia ptractā ad determinatā spēm
et sic sola eētia dicitur infinita. Alio dicitur aliq
sūt infinita sicut qz. nō habet materiā in qua
recipit. hoc autē ptingit duplici. sicut forma recipi i
materia. vno mō quia immergiē matie sicut i brutis
ptingit in quib⁹ nō est forma eleuata sup mate-
riā. Alio mō sūt est in materia sicut tñ qz sit sup
materiā eleuata sicut ē. sicut patz de aia hūana

Primus.

et ideo talis fortis est quodammodo finitatem mathematicam
infinitam quod non potest in tot operari quod in plura dicitur
est ergo quod ex hoc quod intellectus est virtus inorganica
finita quod est finitatem mathematicam in finitum.

*ad p[ro]p[ri]etate[m] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
v[er]o m[ax]im[um] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]
q[ui]d e[st] h[oc] p[er] d[omi]n[u]m ad m[ax]im[um]*

Queritur Vnde entia naturalia sunt
determinata ad maximum
et minimum. Dicitur enim quod sic et hoc potest probari
primo generaliter secundo specialiter. Quia ad ma-
ximum probatur quod in rebus naturalibus non inveniuntur
in finitum sicut probatur tertio huiusmodi ergo res natu-
rales sunt determinate ad maximum. Et si res na-
turales sunt finitae ergo habent terminum quantitativum
Quod ad minimum sic patet quod secundum aristotelem in hoc tex-
tu dicitur quod minima caro quod si ulterius dividatur
resolvitur in continentem scilicet in aerem vel aquam quod tri-
nent tale continentem. Secundo modo potest probari specia-
liter per ea que inveniuntur in rebus naturalibus. In
rebus enim naturalibus tria inveniuntur scilicet quantitas
virtus activa et passiva et qualitativa dispositi-
ones. Si nullum horum potest esse infinitum primo enim
datur maximum et minimum in quantitate quod potest
iterum dupliciter intelligi. uno modo accipiendo mate-
riam corpoream ex qua oritur quantitas absolute se-
cundo accipiendo materiam corpoream per compositionem
nem ad corpus determinatum vel ad determina-
tam speciem. Capiendo absolute materiam corpoream
in universo est divisible maximum corpus primo celum et mi-
nimam quod ulterius dividere potest scilicet minima caro.

Queritur Minima caro est aliquid primum
um ergo dividitur in infini-
tum. Dicitur enim quod minima caro potest accipi dupliciter ex pre-
teritis. uno modo capiendo quantitatem carnis ma-
thematically scilicet sine ordine ad corpus phi-
sicum in quo est talis quantitas et sic quilibet quantitas
potest dividi in infinitum et sic non datur minima ca-
ro. Alio modo capiuntur quantitates physice scilicet secundum habitum
dum ad aliquam rem vel ad aliquod corpus physicum et
sic loquendo de quantitate carnis secundum speciem carnis
non potest quantitas carnis dividi in infinitum sed
est divisible minima caro et hoc est quod dicit aristoteles
in textu quod si minima caro divideretur non maneret ca-
ro sed resolveretur in continentem ita quod caro non tenet
illam naturam physicam quam prius. Secundo probatur quod
summe maximum et minimum per proportionem ad determi-
nata specie rei naturalis quod quilibet res huiusmodi spe-
ciem habet determinatam naturam illius speciei ergo etiam
omne habet determinatam accidentia que sequitur speciem
scilicet quantitas est actus sequens speciem ergo etiam habet de-
terminatam accidentia et determinatam quantitatem et hoc

ideo quod accidentia cuiuslibet rei proportionari ipsi fi-
ni ad que talis res ordinatur sunt indeterminate. Quan-
titas non veniet operari aialis que est finis aialis.
ergo quod quantitate determinata est in quilibet aialis.

Queritur In specie humana homines sunt dicitur i
quantitate quod ibi non est determinatio
ad maximum et minimum. Dicitur enim quod quantitas in specie hu-
mana habet determinatorem ad maximum et ad minimum et i-
ter maximum et minimum quodammodo potest accedere ad maximum
et ad aliquid sicut quod potest accedere ad minimum. Et sic patet quod
habetur de defectu ab illa quantitate secundum quam sumitur
maximum in illa specie et abundantia in illa secundum quam si me-
nimus in illa specie licet ille quantitates sunt nobis igno-
te. Sicut inveniuntur in rebus naturalibus maximum et mi-
nimam secundum virtutes activas et passivas in quibus non solum
inveniunt maximum et minimum extrinsece sed et intrinse-
ce. Et quod secundum quod aliquid moderatum dicitur quod in rebus
naturalibus datur maximum et minimum extrinsece quod scilicet illud
maximum penes quod sumitur determinatio non potest attingi
a re naturalis nec minimum potest attingi si omnes quantitates
rei est infra maximum et supra minimum. Sed aliquid dicitur quod
est datur maximum et minimum intrinsece scilicet quod species rei
naturalis est potest attingere habet maximum ad quod determinat
talis species in maximo sicut et de minimo datur igitur maximum
et minimum intrinsece in potentibus actus sicut patet datur ma-
ximum potest quod fortis potest et non amplius.

Queritur Optima excedit potentiam actuam ipsam
partem quod quod potentia portativa
fortis excedit resistenciam ipsam potestis probatur quod a pro-
portione equalitatis non est actus vel quod excedit in indivi-
sibili vel in divisibili non primum quod in indivisibili non
potest fieri excessus nec secundum quod tunc potest aliquid addi
Dicitur enim quod potentia portativa fortis excedit scilicet tal
excessus est in aliquid indivisibili physice et ideo est physice non
potest aliquid addi ad potestem alias non preterit quod si ali-
quod adderet tunc non fuisset determinatum ad primum po-
tens sicut ad maximum quod tunc supponit. Et si dicatur in
divisibile non facit excessum. Dicitur enim quod indivisibile sa-
cit excessum physice licet non mathematice et sicut patet in tellu-
gi sicut virtutes passivas quod virtutes passiva est determinata
ad minimum a quod potest pati sicut vis non potest pati a sensu
quod quo color nec auditus a quod quod visus sonus. De
tunc potest idem in quantitate dispositiva quod datur ma-
ximum raritatem in igne naturalis et dispositiva sicut in aqua
et in aere quod videtur quod si aqua multum rarefiat resolvit
in aere et si aer multum rarefiat resolvit in igne sicut
est datur summa velocitate in motu diuino. Et cum omnes
istorum dictorum est ista quia nature rerum sunt de-
terminata secundum suam primam sed ex determinatio

ne principiorum summe determinatio in esse quatuor ad divisiones quantitativas. Similiter determinatio ad posse primum ad qualitates activas et passivas et ad operari quantum ad qualitates dispositivas que sunt principium operandi.

Arguitur Dato maximo homine adhuc potest dari maior ergo natura non est determinata ad maximum et ad minimum. Ans probatur quod dato maximo homine adhuc potest dari corpus humanum rarefieri et sic fit maior. Dicitur quod homo vel quantumque res naturalis potest capi dupliciter uno modo scilicet quod habet substantiam permanentem in natura et sic non potest dari maximo homine corpus humanum rarefieri quod non maneret substantia naturalis. Alio modo accipitur hoc vel alia res naturalis scilicet quod disponit ad corruptionem et sic dato maximo in re naturali adhuc res naturalis potest vltius rarefieri et disponi ad corruptionem et ideo bene dicitur quod res naturales i. res scilicet quod habent aliquam naturam non possunt in infinitum augmentari quod natura in illis est corruptibilis.

Arguitur Intellectus humanus est determinatus ad maximum et ad minimum assumptum quod prima pars patet quod est ens in materia ergo est ens naturale. Dicitur ad partem primam assumptam quod intellectus non est ens naturale sed est ens supernaturalis quod non dependet intellectus humanus ex materia in suo consuetudine sicut forme naturales nec etiam accipitur virtute naturali effectiva prout sunt dispositiva. Ad secundam etiam partem assumptam est dicitur quod intellectus etiam quodammodo est determinatus ad maximum et ad minimum quod maximum intelligibile est quod dicitur ex materialis quod est sui obiectum quod perfectissime agnoscit ipsa potentia et minimum intelligibile est ipsa materia quod agnoscit per analogiam ad formam

Arguitur Motus et tempus sunt entia naturalia et tamen durat in infinitum quod sunt entia naturalia prout sunt passives entium naturalium. Dicitur quod motus et tempus possunt dupliciter capi uno modo quantum ad illud quod actu inveniunt in ipsis et sic sunt finita et determinata ad maximum. Alio modo capiunt quantum ad id quod potentia et successione reperitur in ipsis et sic sunt infinita quod tempus per durare sunt successione in infinitum sicut et motus unquamque aut debet tendere ab illo quod est in actu ut dicitur in secundo huius et sic simple dicitur quod sunt finita.

Arguitur Ignis crescit in infinitum apposi-

to combustibili sed ignis est ens naturalis ergo entia naturalia non sunt determinata ad maximum.

Dicitur quod aristoteles loquitur ibi conditionalis et ans illius conditionalis est impossibile sicut et ans. Dicitur enim sic quod si igni apponatur infinitum combustibile tunc in infinitum augetur si impossibile est apponere infinita combustibilia quod si quatuor elementa et mixta essent parva in igne tunc non essent plura ignibilia. Secundo dicitur quod aristoteles in illa autoritate loquitur copulative operando signem ad aiatam quod in aiatas est de terminatio ad maximum et ad minimum ex parte forme quod forma in aiatas non potest informare quantumque materia sed ignis non est sic determinatus ex parte forme quod forma ignis in quantum ignis potest quantumque materia informare sive magna sive parvam ut latius dicitur in secundo de anima.

Queritur Verum datus maximo igne possit addi stippa vel lignum. Dicitur quod questio presupponit falsum quod datus maximo igne non esset stippa ignibilis vel possit duci quod dato maximo igne si in una parte adceret aliquid quantumque modo tunc in alia parte fieret excessus et sic maneret quantitas ignis quod prius fuit.

Nones igitur co.

Postquam aristoteles determinavit de principijs secundum opiniones antiquorum hic consequenter tractat in questione veritate de principijs rerum naturalium et primo facit hoc per modum disparationis sive dispositionis. Secundo facit hoc demonstrative ibi. Sic igitur dicam. Primo inquit de contrarietate principiorum. Secundo de numero ipsorum. Circa primum primo apponit opiniones antiquorum de contrarietate principiorum. Secundo inducit circa hoc rationem. Et tertio ostendit quomodo philosophi differenter se habebant ponendo principia contraria. Dicit ergo primo quod omnes antiqui dicunt principia esse contraria et hoc probat per tres opiniones quod aliqui ponebant unum principium innaturaliter loquentes sicut pythagoras et mellissus et illi etiam dicebant contrarietatem esse in principio quod pythagoras ponit calidum et frigidum esse principia et dicit calidum esse ignem et frigidum esse terram non distinguens accidens a subiecto. Alij ponebant unum principium mobile et sunt naturaliter locuti et illi etiam ponebant contrarietatem in illo principio quia dicebant hoc principium diversificari secundum contraria et densum. Alij vero ponebant infinita principia sicut democritus et illi etiam ponebant

Philicorum

Philicorum

contrarietate in principiis. quod democritus dixit cor-
pora atomalia differre sicut plenum et vacuum. Itē
dicebat ea differre sicut figuram positionem et or-
dinem. quod aliqui essent atomi recti aliqui circu-
lares. Positione aliqui essent sursum et alii deorsum
et ordine alii essent poros et alii posteriores.

Queritur Quare aristoteles non dicit
aliquid de opinione anaxa-
gore et empedoclis. *Dicitur quod id quod prius dictum
est in principio quod ipsi ponunt contrarietatem in prin-
cipiis. quia dictum sunt quod ipsi dicebant generationem
et corruptionem fieri congregatōe et segregatōe et il-
la sunt contraria non ergo sunt necesse repetere illo-
rum opinionem.*

Arguitur Prius dictum est quod primis
res posuit tamen unum. *primi
cipium quod nunc male dicitur quod ponat duo principia scilicet
ignem et terram calidum et frigidum. Dicitur quod per
memores dicit tamen unum esse principium sicut substā-
tiam sicut sicut apparetiam sensus essent duo princi-
pia quia sicut sensum apparet quod calor est. incipi-
um rerum in estate quod generat res et frigidum ē
principium rerum in hyeme quod corrumpit res. et quia
primis memores non dicit distinctionem inter actus et
substantiam. ideo dicit calorem esse ignem et frigidum esse
terram. Posuit ergo primis memores terram non solam
quod sicut prius dictum est nullus horum posuit so-
lam terram a principio propter eius grossitatem sed po-
suit terram simul cum igne.*

Et hoc ratio nabiliter

*Hic sequitur aristoteles probat ratione quod prius probavit
auctoritate antiquorum quod principia sunt contraria. Et
potest stare id in hoc quibuslibet conveniunt dicitō-
nes primorum contrariorum illa sunt prima con-
traria. Sed principia conveniunt conditiones pri-
morum contrariorum ergo principia sunt primo contra-
ria. maior probat quod dicitōes indicat subiectum minor
propter quod tria sunt de ratione primorum contrariorum. primum
scilicet quod non sunt ex aliis. secundum quod non sunt ex alteru-
tris. in unum ex alio. tertium quod alia sunt ex ipsis. Ita
autem tria conveniunt etiam primis principis. quod prima
principia non habent aliqua portio se et sic non fiunt
ex aliis. quia contra rationem primum est habere aliquid
prius se. principia etiam non fiunt ex se invicem et
sic non fiunt ex alterutris. et quia prima sunt sic
omnia alia fiunt ex ipsis.*

Sed oportet hoc *hic in-
vestigat*

ultima dicitōem primorum contrariorum. quia illa est mi-
nus manifesta. quod omnia sunt ex contrariis. Et
dicitur quod actio et passio non sunt inter contrarios. Et
tangentia. in determinata nisi forte per actus.
sed oportet actionem et passionem fieri inter contraria
quod probatur in textu inductivae quod omnia que fi-
unt vel sunt simplicia vel composita. sicut in omnibus
his aliquid fit ex contrariis. In simplicibus patet
quod musicum fit ex immusico albo et non albo. Simi-
liter in compositis consonans. inpositum fit ex
inconsonante. et in composito. Et ratio istorum est quia
omne quod fit non est antequam fit. hoc ergo non esse
quod credit fieri contrariatur illi esse quod postea fit
oportet ergo omne esse habere prius non esse quod est
sibi contrarium. Similiter quod corrumpitur prius
est antequam corrumpatur. et hoc esse contrariatur non
esse quod acquiritur per corruptionem.

Blas quidem igitur.

Postquam aristoteles probavit quod principia sunt contraria
tam ponit philosophus motuum antiquorum quare poneret
principia contraria. et secundo ponit convenientiam
et differentiam ipsorum. Quod ad primum vult quod an-
tiqui philosophi ponebant principia esse contraria non
moti aliqua ratione sed coacti ipsa veritate. quia
in ipsam veritatem melius naturaliter inclinaret
licet quibus rationem veritatis non percipiat.

Arguitur

Coactio fit per motum violentum
sed intellectus naturaliter incli-
natur in veritatem. ergo non cogitur ad veritatem
Dicitur quod intellectus noster accipit dupliciter.
uno modo absolute et sic non cogitur per veritatem. quia
coactio dicitur motu violento. sicut intellectus noster in-
clinatur in veritatem sicut in suum finem. sicut ergo
res naturales non dicuntur cogi quando tendunt
ad sua loca. ita non dicitur intellectus cogi quando ten-
dit in veritatem. Alio modo dicitur aliquid cogi per actus.
scilicet per appationem ad rationem que habetur contra veri-
tatem. et sic intellectus potest cogi ad vitium. et sic cogit
per comparationem ad rationem falsam quam prius in-
tellectus accepit et non absolute. Potest etiam dici
quod coactio quandoque idem est quod cogitatio. et sic ali-
qua coactio potest esse naturalis. Potest etiam aliter
dici quod si coactio dicat necessitate absque violentia
tunc etiam intellectus potest cogi. non autem voluntas
quod voluntas habet libertatem intellectus vero non
et sic dici solet quod veritas vincit intellectum etiam
cum veritas creata sed nullum bonum creatum potest

*plurimorum esse
hoc ratione*

Philicorum

Philicorum

Philicorum

Philicorum

116

¶ Medio p[ro]batu[m] et duo de sua natura no[n] d[omi]nari et duo p[ro]prietate ad me

¶ De h[uius] m[od]i d[omi]n[ati]o[n]e
¶ De d[omi]n[ati]o[n]e d[omi]ni in d[omi]no
¶ De d[omi]n[ati]o[n]e d[omi]ni in d[omi]no

Probemium

Folio xxiij

¶ Condicio[n]e p[ro]batu[m] p[ro]prietate p[ro]prietate p[ro]prietate

vincere voluntatem quam voluntas tenere possit in oppositum illius.

Differunt tamē ab in-

Postq[ue] aristoteli dixit q[uo]d p[ri]ncipia sunt contraria hic ponit diff[er]entias et p[ro]prietates antiquo[rum] in tali p[ro]prietate et p[ri]mo ponit duas diff[er]entias. quia t[er]m[in]a p[ri]ma est quia aliqui ponebant p[ro]prietates contrarias aliqui posteriora. Sec[un]da d[omi]n[ati]o[n]e aliqui posuerunt p[ri]ncipia esse notiora s[ibi] e[ss]em sicut illi qui ponebant numeru[m] partem et imparē. Sec[un]da d[omi]n[ati]o[n]e et discordiam sicut Empedocles q[ui] sunt notiora s[ibi] intellectum quia p[ro]prietates. Aliqui ponebant e[ss]e notiora s[ibi] sensum ut p[ro]prietates posuit calidum et frigidum Deinde ponit tres cōuenientias quar[um] p[ri]ma est q[uo]d p[ri]ncipia sunt ad inuicē p[ro]prietates. Sec[un]da ē q[uo]d vnu[m] p[ri]ncipiu[m] est melius et alter p[er]ius. Tercia est q[uo]d omnia p[ri]ncipia sunt notiora. Differunt tamē in hoc sicut d[omi]n[ati]o[n]e est quia aliqui ponebant notiora s[ibi] p[ro]prietates sicut hi qui ponebant vniuersalia et q[ui] vniuersale est s[ibi] p[ro]prietates notiora singula et s[ibi] sensum.

Queritur Vt p[ro]prietates p[ri]ncipio[rum] sunt h[uius] p[ro]prietate D[omi]n[ati]o[n]e q[uo]d sic et cō est quia de ratione p[ri]ncipij ē e[ss]e p[ri]mu[m] ex hoc autē q[uo]d p[ri]ncipiu[m] est p[ri]mu[m] duo includunt in p[ri]ncipio. p[ri]mu[m] est negatō p[ro]prietate ex hoc habet p[ri]ncipiu[m] p[ro]prietate non fit ex alio. Et ex hoc q[uo]d h[uius] ordinē ad posteriora p[ro]prietates sibi q[uo]d alia sunt ab ipso et quia ista p[ri]ncipia etiā sunt p[ro]prietates contrarietas vniuersales q[uo]d non s[un]t ex alterutris. i. ex se inuicem quia vnu[m] p[ro]prietate no[n] fit formalit[er] ex alio sicut infra patebit q[uo]d p[ri]ma p[ro]prietate

Arguitur Si p[ri]ncipia sunt contraria vel intelligit d[omi]n[ati]o[n]e p[ri]ncipio ex tra genus et hoc est falsum q[uo]d illud est t[er]m[in]a vnu[m] s[ed] de v[er]o vel intelligit de p[ri]ncipijs in genere s[ibi] e[ss]em notiora qualia sunt p[ro]prietates hoc it[er]um non p[otes]t dici q[uo]d p[ro]prietates no[n] sunt p[ro]prietates. Nec potest intelligi de p[ri]ncipijs in genere s[ibi] rem q[uo]d illa sunt materia et forma que no[n] p[ro]prietates. D[omi]n[ati]o[n]e q[uo]d triplex possumus loq[ui] de p[ri]ncipijs. vno m[od]o de p[ri]ncipio efficiēte et hoc est simple vnu[m] q[uo]d est deus. et ideo platonis certauerūt ponentes duo effectiua p[ri]ncipia quor[um] vnu[m] esset p[ri]ncipiu[m] bonor[um] et ali[ud] ad p[ri]ncipiu[m] malor[um]. Et aliqui heretici s[ed] manu ch[risti] i sequebatur opinione platonis dicentes q[uo]d e[ss]e vnu[m] p[ri]ncipiu[m] bonor[um] q[uo]d substantiu[m] veru[m] et aliud malor[um] q[uo]d corp[or]aliu[m] veru[m]. Sed possum[us] loq[ui] de

p[ri]ncipijs re[sp]ect[us] acceptis sicut e[ss]e loq[ui] et sic p[ro]prietates m[er]ita sunt de[sp]ect[us] re[sp]ect[us] p[ri]ma p[ri]ncipia. quia p[ro]prietates p[ro]prietates d[omi]n[ati]o[n]e d[omi]n[ati]o[n]e d[omi]n[ati]o[n]e d[omi]n[ati]o[n]e loq[ui]mur hic de p[ri]ncipijs. Tercio modo accipiunt p[ri]ncipia p[ro]prietates intrinsecis re[sp]ect[us] naturalium et sic sunt t[er]tia p[ri]ncipia. sicut materia forma et p[ro]prietates et illa p[ri]ncipia sunt ad inuicē p[ro]prietates. q[uo]d p[ro]prietates uatio p[ro]prietates forme accipiēdo p[ro]prietates e[ss]em muniē. Dicebat notat[er] re[sp]ect[us] naturaliu[m] p[ro]prietates p[ri]ncipia re[sp]ect[us] sp[irit]ualiu[m] q[uo]d talia no[n] habent materia[m] Dicebat etiā notat[er] p[ro]prietates intrinsecis p[ro]prietates tam efficiēte et finalit[er] q[uo]d efficiēs et fins sunt p[ri]ncipia re[sp]ect[us] naturaliu[m] sed non sunt intrinsecis p[ri]ncipia. Et addebat re[sp]ect[us] naturaliu[m] i. mobiliu[m] quia res naturales necesse habet ista t[er]tia p[ri]ncipia p[ro]prietates mobiles sunt. sufficiunt em[en] duo p[ri]ncipia ad p[ro]prietates dem re[sp]ect[us] ad mobilitatē requirunt t[er]tia q[uo]d motus fit ex p[ro]prietates in forma et ex forma in p[ro]prietates p[ro]prietates mat[er]iam sicut p[ro]prietates subiectu[m].

Arguitur Contraria s[un]t ex alterutris. s[ed] p[ri]ncipia s[un]t p[ro]prietates ergo s[un]t ex alterutris. ans p[ro]prietates ex t[er]tia p[ro]prietates que dicit q[uo]d oia s[un]t ex cōtrarijs. D[omi]n[ati]o[n]e q[uo]d contraria accipiuntur dupl[ic]i vno m[od]o accipiuntur formalit[er] et sic vnu[m] cōtrario[rum] no[n] fit fieri ex alio q[uo]d albedo non potest fieri ex nigredine et sic salua[m] s[ed]a condicio q[uo]d no[n] s[un]t ex alterutris. Alio m[od]o aliquid fit ex alio materialit[er] et sic est v[er]o q[uo]d cōtraria s[un]t ex se inuicē q[uo]d quod ē prius albu[m] hoc p[ro]prietates motu amittit albedinē et fit nigra et sic salua[m] t[er]tia condicio q[uo]d omnia s[un]t ex p[ro]prietates.

Arguitur forma fit ex mat[er]ia q[uo]d mat[er]ia p[ro]prietates fit ex alio. D[omi]n[ati]o[n]e q[uo]d dupl[ic]i aliq[uo]d fit ex alio vno m[od]o substantia[li]t[er] q[uo]d suba vnius mutat in substantiam alterius et sic forma no[n] fit ex materia q[uo]d suba mat[er]ie no[n] mutat in substantiam forme. Sed m[od]o aliq[uo]d fit ex alio subiectiue quia s[ed] est subiectum factio[n]is alterius et sic forma fit ex materia q[uo]d est subiectu[m] factio[n]is ipsi[us] forme naturalis. Potest etiā dici q[uo]d q[uo]d forma fit ex mat[er]ia q[uo]d hoc intelligat[ur] de forma totius que s[un]t ex vno materia et forme part[is].

Cōsequens autē vti

Postq[ue] aristoteli inq[ui]t disputatiue de contrarietas p[ri]ncipio[rum] cōsequenter inq[ui]t disputatiue de n[atu]ra p[ri]ncipio[rum] et circa hoc primo mouet vna questione istam. s[ed] ut[rum] duo t[er]tia aut plura s[un]t p[ri]ncipia

¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio
¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio
¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio

XIV

Contraria capiuntur

¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio

¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio
¶ De p[ro]prietate d[omi]n[ati]o[n]e vno p[ri]ncipio

Philicorum.

pia reꝝ naturaliuꝝ. et pmo excludit hoc qd no ea
dit sub questione. an sit unū principiuꝝ qd fiat
prius dñi est principia sūt ztaria. s; unū et idē
nō potest ēē subijpsi ztariū ergo non potest esse
tñ unum principium.

Arguitur Est tñ unū principiuꝝ ut
per pñm 12° metaphisice
ubi dicit omnis pluralitas principum mala et
go unus pñeps. Dñm q loquendo de pñia
pio effectiuo sic est tñ unū principiuꝝ reꝝ. s; p de
us. sed loqndo de pñcipijs merisicis reꝝ natu
raliuꝝ nō sūt esse tñ unū principiuꝝ. sed sūt duo lo
quēdo de pñcipijs ztitudinis. vel tñ. loqndo
de pñcipijs tñsmutātōis.

Infinita autem non

hic ostendit aresto. qd pñcipia reꝝ naturaliuꝝ
nō pnt esse infinita et ad hoc ponit quatuor rō
nes. Prima stat in hoc si pñcipia reꝝ naturali
um sunt infinita nō erit scia de rebus naturali
bus. qñ tenet qd infinitū ē nobis ignotū. sed ex
pñcipijs sumit cognitio rei. si q^o pñcipia sūt ig
nota nulla erit scia de reb^o naturalib^o. Secūda rō
stat in hoc. pñcipia sunt pñia ztaria sicut pri
us dñi est. s; pñia ztaria nō pnt ēē infinita. er
go nō pnt pñcipia esse infinita. minor per quia
pñia ztaria sūt pñi generis qd est suba. sed
in unoquoq; genē est una pñia ztarietas. ergo
nō possunt esse infinita pñia contrarietatis.

Arguitur In suba nulla est contrarietas
ergo male dicit qd in suba q est pñ
mū gen^o sit una pñia ztarietas. anō pbatut
ex qarta pñcipate sube ubi dicit q sube nihil ē
cōtrariū. Dñm pmo q est duplex suba. qdā
est suba pñcipia sicut est genus et spēs et sic nūq;
suba habet ztariū qualitercūq; accipiat ztari
etas. Alio mō accipit suba p suba inōpleta q eti
am apud pños vocat qualitas sicut ē differentia
sbalis. et sic pnt esse contrarietas in illis substan
tijs. Circa qd tñ ztarietas est qd ztarietas ac
cipit duplici. uno mō pñcipie fm q est repugnātia
duarū formarū actiuarū et passiuarū in se inuicem
vel cātarū ex actiuis et passiuis. et sic solū in ter
ra spēs qualitatis inuicē contrarietas et non in
suba nec in alijs spēbus qualitatis aut etiā pre
dicamētis. Alio mō accipit cōtrarietas cōtrarietate p
ut se extendit ad pñcipiatū oppositō. m vel etiā
p exitu duarū dñarū ex potestate genētis. et vtro
q; mō in suba est ztarietas qñ forma et pñcipatō

cōtrarietas. et etiā due differentie eiusē generis
cōtrarietas sicut nūc dicitū est in argumēto.

Et qd cōtingit ex fini

Hic ponitur tertia rō ad idē et stat in hoc. qd
pōt fieri p finita magis ponēdum est qd qd pōt
fieri p infinita. Cuius rō est qñ sensu ea sit p plu
ra qd pnt fieri p pauca. cū natura nihil faciat
frustra. s; si ponātur finita pñcipia sicut posuit
empedocles pnt dari ratio omnū que sūt in reb^o
naturalib^o. ergo melius est ponē finita q infinita
ta pñcipia. Quarta rō stat in hoc si infinita
sūt pñcipia tñe omnia ztaria erūt pñcipia. s;
illud est impossibile. ergo illud ex quo sequitur qd
infinitū omnia includit et extra infinitū nihil ē
si ergo pñcipia sūt infinita. ergo omnia includūt
in pñcipijs. minor patet dupl. Primo qñ pñ
cipia sūt pñia ztaria sed nō oia ztaria sunt
pñia. qñ multa ztaria sūt ex pñcipijs ztarijs
ergo nō pnt oia contraria esse pñcipia. sicut al
bum et nigrum sūt ex talido et scijs. Secūdo
quia pñcipia nō debēt fieri ex alterutris. i. unū
ex alio. et hoc itē ē quia oportet pñcipia sp ma
nerē. sed multa ztaria sūt ex se inuicē. ergo nō
sunt omnia ztaria pñcipia

Arguitur Pñcipia nō semp manēt. et
go ista pñcipatō est falsa oportet
pñcipia semp manē. anō pbatut qñ forma cor
ruptū et pñcipatō corruptū et quodā mō mate
ria. Dñm q ista pñcipatō oportet pñcipia sem
p manere pnt dupl. intelligi. uno mō fm opinio
nem antiquorū et sic ē absolute et simpliciter vera
quia antiq; ponebāt unū ens in actu ex quo oia
sbaliter pñcipiunt. qñ ergo fm eos omnū reū ē
una suba sic non est pñcipatō corruptio alicuius rei.
Exempli grā d pogenes posuit aērē p pñcipio
et dixit aērē semp manere. quia qñ homo corrup
tetur dixit q aēr accipiet a liā figurā. sed tamē
maneret unus aēr fm subam et ad istā intentō
nem loquitur aresto. ztaria antiquos. Alio mō pnt
pñcipatō intelligi loqndo. s. de pñcipijs fm men
tē aresto. et tñ materia manet fm numerū qñ ē
una materia omnū generabilū et corruptibilū
vinitate indifferentie. sed forma et pñcipatō ma
nēt nō in nōo nec in spē. s; in cōi analogia. oportet
tñ semp aliquā formā ēē in matē. s; nō opt; ta
lem formā specificā et sp. sile dñm ē de pñcipatō.

Quoniam autem li.

respondit p qd pñcipia
nō sūt unū pñcipiuꝝ
pñcipia et hō pñcipia

S. pñcipia
sūt unū pñcipiuꝝ

Hic ostendit aristoteles tribus rationibus quod non sunt
tamen duo principia. Et prima stat in hoc quia ex
principiis debet aliquid fieri siue generari. Et ex du-
obus contrariis non potest aliquid fieri siue genera-
ri nisi addatur tertium. Ergo oportet dicere quod sunt ad-
min? tria. scilicet duo contraria et unum subiectum. minorum
probat inductiue quia caliditas non fit ex frigiditate
et nec frigiditas ex caliditate. sed subiectum habens
in se frigiditatem transformatur ad calorem. Potest etiam
dari ratio extra textum que stat in hoc quia quedam fi-
unt ex alijs oportet quod illud ex quo tota sunt ha-
bent habitudinem ad illud quod postea fit. si una pars
contrarietatis non habet habitudinem ad aliam partem
ergo non sunt ex se inuicem.

Adhuc autem amplius.

Hic ponitur secunda ratio et stat in hoc si ponantur
tamen duo principia et plus probatum est quod sunt con-
traria. sequitur quod duo contraria erant principia. sed hoc
est inconueniens. quia tunc sequitur etiam quod principium esset
principium. quia contraria sunt accidentia cum in substantiis
non fit contrarietas. sed accidentia habent principium. scilicet sub-
stantiam. et sic contrariorum principiorum accidentium
erit principium non substantia.

Arguitur Primum de non esse quod prima con-
traria sunt de predicamento
subiecti. ergo male dicitur quod sola contraria sunt de predicam-
tis accidentium. Dicitur quod aristoteles hic preedit dispu-
tatur. et ratio ponit oppositas que sunt vere secundum
opinionem antiquorum quas ipsi concordant. sed secundum
opinionem antiquorum qui ponunt principium unum ens
in actu. verum est quod quecumque sunt in illo principio
sunt accidentia sicut sunt calor et densum. quia contra-
rietatem ponebant antiqui ponentes tamen unum princi-
pium materiale. Si tamen ista ratio accipiat secundum opi-
nionem aristoteles et veritatem. Dicitur est quod etiam partem
et forma que contrariatur sicut partem opposita ha-
bent se sicut accidentia. quia insunt materie et inesse est
conditio accidentis.

Amplius non esse di-

Tertia ratio stat in hoc si duo contraria sunt tamen
principia sequeret quod ex non substantiis fieret sub-
stantia. sed hoc est inconueniens. quia ex accidente non est na-
ta fieri substantia cum nihil fiat ex alio nisi quod preest
in eo secundum aptitudinem sequela probatur quia contraria non
sunt sicut accidentia non fit contraria sub-

Arguitur Contraria que sunt principia
sunt substantie sicut sunt partem

et forma. ergo si ponerentur tamen duo principia non
fieret substantia ex non substantiis. quia illa principia
contraria duo sunt sibi. Dicitur quod hic aristoteles ar-
guit contra antiquos et ideo supposita opinio an-
tiquorum istud argumentum est optimum quia tunc con-
traria se solam accidunt. Vel si supponatur opinio ar-
istoteles. tunc est dicitur quod substantia accipit dupliciter.
uno modo a dando esse et sic utique unum contrarium
est substantia. scilicet forma. Alio modo accipitur substan-
tia putatur dicitur a subiecto. et sic principia contraria de
quibus loquitur aristoteles non sunt substantie. quia partem
et forma non substantie sed insunt. fieret ergo sub-
stantia a subiecto dicitur ex non substantia etiam
cum secundum opinionem aristoteles.

Arguitur Ex non substantia fit sub-
stantia sicut ex non homine
fit homo. Dicitur quod non substantia potest capi
dupliciter. uno modo negative secundum quod illud dicitur non
substantia in quo est absoluta negatio substantie.
et sic ex non substantiis non fit naturaliter substantia. sicut
ex non homine non fit homo. nec ex non equo equus.
Alio modo non substantia capitur partem secundum quod
aliquid dicitur non substantia quod non est substantia tam
aptum natum est esse substantia. et sic utique ex non substanti-
is fit substantia. sicut ex non homine fit homo. semel enim
humanum est non homo partem. sed lapis est non ho-
mo negatiue. per hoc dicitur est ad contrarium quod aristoteles
tales loquitur de non substantia negative cum dicit quod ex
non substantiis non fit substantia.

Unde si aliquis et pri-

Hic aristoteles ostendit quod in hac positione etiam contra-
dabant antiqui. scilicet per duo contraria necesse est pone-
re etiam subiectum. quia illi qui ponebant aerem ponebant
preter aerem calorem et densum. sic ponebant preter con-
traria. scilicet calorem et densum subiectum. aerem. sicut quod po-
nebant ignem et aquam. Dissimulabant tamen isti philosophi quod ali-
qui ponebant materiam plus separabile a contrariis sicut
quod ponebant aerem et aquam. quia aer fit cito frigidus
et calefit. Si aliqui ponebant principium materiam
le minus separabile a duobus contrariis sicut illi qui po-
nebant ignem. quia ignis non est bene separabilis a calore
vni quantum ad hoc pessime ponebant illi qui dicebant
ignem esse principium. Circa quod considerandum est quod in prin-
cipio sunt duo consideranda. scilicet partem et quantum ad
hoc optime dixerunt quod posuerunt ignem esse principium.
Alio modo potest capi ignis quantum ad hoc quod non est
separabilis a contrariis et sic pessime dicunt illi qui
ponebant ignem esse principium.

Sed omnes unum hoc

Hic aristoteles ostendit quod sunt unum principium materiale antiqui etiam ponunt duo contraria...

Plura autem tribus

Hic ostendit aristoteles quod non sunt plura principia tribus et hoc probat duabus rationibus...

Queritur

Queritur an tria sint principia naturalium. Dicitur quod sic et ratio est quia ista principia dicuntur...

principaliter h loquimur de transmutatione substanti...

Queritur

Queritur an differant ista tria principia. Dicitur quod differunt in ratione principandi...

Queritur

Queritur an ordinem habeant ista tria principia. Dicitur quod ista principia possunt tripliciter ordinari...

Queritur

Queritur quare necesse est ponere privationem in materia. Dicitur quod ideo quia privatio est principium transmutationis...

Conclusio

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like 'ad hoc' and 'materia'.

Alio modo si aliquid est in potentia. et sic etiam materia prima est. Et si tunc replicet quod non est in actu non est causa vel principium materia non est in actu. ergo materia non est causa. Maior pars quod careere presupponit esse. Dominum est quod dupliciter aliquid est causa pro tunc sufficit. Uno modo secundum genus est efficiens. et sic est verum quod causa presupponit esse in actu. Alio modo aliquid est causa secundum genus est materialis. et quod sic est causa de se in potentia. et tunc istius est quod causa efficiens agit effectivum extrinsecum. sed nihil potest sic agere nisi sit in se perfectum si causa materialis careere receptivum. et tunc modo. sed forma. sed quod recipit aliter hoc est in potentia secundum quod habet. ne esse est ergo dicere quod materia careere secundum quod est in potentia et non secundum quod est in actu.

Arguitur Privatio est simple non ens quod est negatio. ergo non est principium. Dominum quod ens accipit dupliciter. Uno modo secundum primas duas eius acceptiones que sunt subiecta et accidentia. et sic est verum quod privatio non est ens quod non est subiecta nec accidentia. Alio modo accipit ens secundum totam latitudinem sue significationis. et sic etiam privatio est ens quod est ens secundum tertiam acceptiorem entis. Est ergo privatio ens privatum.

Arguitur Ens privatum non potest esse principium alicuius positivum si ens naturale est ens positivum. quod privatio que est ens privatum non potest esse principium entis naturalis quod est positivum. Dominum quod privatio est principium transmutationis sicut deum dicitur transmutatio ex una parte est ens privatum quod privatio terminum a quo. et ideo optime dicitur quod est principium privatum transmutationis. Ex isto patet quod privatio non potest dici causa rei naturalis. sed bene principium. quod causa aliquid insluit in effectum. si principium nihil insluit et sic est de privatione ut patuit.

Queritur Verum privatio privatio incommensurata in corpore celestibus. Dominum quod non quod ibi non est privatio forme subialis que est privatio privatio. Sed arguit tunc quod sic. quod in celo est negatio forme subialis. si forme huiusmane. et est aptitudo ad formam subalem celi. ergo ibi est negatio forme subialis et aptitudo forme subialis et per hanc privatio subialis. Dominum quod non quod est negatio cum aptitudine facit privationem. sed negatio alicuius forme cum aptitudine ad eandem facit privationem. Est ergo in celo negatio alicuius forme si non est aptitudo in celo ad eandem formam. quod tunc non habet aptitudinem ad aliquam formam tunc habet negationem. Ex istis etiam patet quod principia sunt extranea. quod illa extraneitas accipienda est secundum principia trans-

mutationis et non constitutionis. quia nihil constituitur ex contrariis.

Arguitur Materia et privatio sunt unum numero. ergo se unum principium. Dominum quod quibus sunt unum subiective et materia. aliter dicitur tunc dicitur et ideo dicitur etiam sicut principia diversa sicut patet per Aristotem infra que ponit multas divisiones inter privationem et materiam. Quodcumque autem sunt ideo et tunc non potest distingui in dicitur principandi.

Arguitur Quatuor elementa se principia tunc naturalium. ergo se ipsa principia que tria. Dominum quod elementa se bene principia tunc saltem inter se non sunt principia adequata tunc naturalium. quod ergo elementa se res naturales. et cum ideo non sit principium sui ipsius oportet preter elementa ponere aliqua quatuor principia. et se ista de quibus hic diximus. Et si dicatur etiam appetitus materie est causa principium tunc naturalium. Dominum quod ille appetitus apprehendit sub materia que appetit materiam et materia idem se cum nihil aliud sit appetit materiam que naturalis ordo materie ad formam ut infra dicitur in materia de nichilitate forme.

Queritur Verum materia prima possit se subsistere. Dominum quod non quod hoc quod implicat contradictionem est simpliciter impossibile. et per nullam potentiam fieri potest cum sit nihil quod non cadit sub aliquid potentiam. sed materiam per se subsistere implicat contradictionem. ergo per nullam potentiam fieri potest. Minor probatur quod quod subsistit habet esse actualem. si ergo materia prima subsistat. ergo habet esse actualem. sed esse actualem est a forma cum esse sit propria conditio forme. ergo materia subsistens habet formam. si ergo materia per se subsistit habet formam que subsistit. et tunc non habet formam que est materia prima.

Arguitur Forma potest subsistere sine materia. ergo materia potest subsistere sine forma. Ans patet in substantiis separatis.

Dominum non quod est simile quod non dependet forme materiam forma a materia. si materiam forme rei generabilis et corruptibilis. illa enim dependet a materia. et ergo si est forma rei ingenerabilis et incorruptibilis illa non dependet a materia sicut se forme separata. sed materia secundum quod habet semper dependet a forma. quia materia secundum quod habet non habet actualitatem per quam possit subsistere. si forma in quantum habet semper habet actualitatem per quam potest subsistere sine materia.

Arguitur Materia habet esse sine forma. et ergo habet subsistere sine forma. quod sicut forma habet esse actualem ita materia habet

esse potèntiale. Dñm q̄ quīs materia hēat eē potèntiale tñ p̄ hoc non p̄t subsistere. p̄mo impossibile ē q̄ p̄ hoc eē potèntiale ip̄a mat̄ia sub̄stat in eēz mat̄ia. q̄a subsistentia nō est sine aliquo actu quē actū materia nō h̄t nisi p̄ formam. et id̄ ista bene p̄cedit q̄ mat̄ia h̄t p̄ se esse q̄a h̄t p̄ se eē potèntiale. sed nō cōcedit q̄ materia possit p̄ se subsistere quia hoc necessario fit p̄ formam.

Arquitur Deus p̄t supplē cālitatem cuiuslibet cause sc̄d̄ h̄t for̄mā cōsuetat materiam. ergo deus potest cōseruare materiam sine forma. Dñm est q̄ deus p̄t supplē cālitatē cuiuslibet cause extrinsec̄e. s̄ finalis et efficiētis. s̄ nō p̄t de' supplē cālitatē cuiuslibet eē intrinsec̄e. Et id̄ ē q̄ tunc si ret̄ ps rei q̄d̄ repugnat d̄me eēntie. et id̄ nō p̄t supplē cālitatē cause formalis. Et sic etiā soluit aliud argumētū q̄ arguit. De' p̄t accūs p̄seruare sine subiecto. ergo materia sine formā. q̄a t̄ a fili. Dñm q̄ n̄ est fili. q̄ subiectū nō ē nec̄m̄sca cā siue ps ip̄i accūs. et id̄ p̄t deus p̄seruare accūs sine subiecto. s̄ forma ē intrinsec̄e. ps rei q̄ de' nō p̄t supplēre causalitatē eē formalis. q̄n̄ etiā accūs s̄b̄sistit sine subiecto tūc tale accūs saluat in q̄ritate q̄ ē subiectum quo fitur prius dictum est.

Arquitur Ex isto sequeret q̄ mat̄ia eēt ita simplex sicut deus q̄ fm̄ se nō h̄t p̄positōem. Dñm q̄ duplex est simplicitas. quedā ē simplicitas p̄ remordē. ois p̄fectōnis. q̄ sc̄ nulla p̄fectō ē in ip̄o. et sic materia p̄ma ē simplex. q̄ si fm̄ se accipiat nulli hēet in se actualē p̄fectōem. Alio aliq̄d̄ est simplex p̄ remordē ois p̄positōis. q̄ sic de' est simplex. q̄ quīs in deo s̄t ois p̄fectōes eēz nō tñ h̄nt in deo p̄positōem sicut in creaturis. q̄ in deo nō ē p̄positio mat̄ie et forme. nec eē et eēntie. nec etiā accidētis et subiecti. q̄a ibi nulla est p̄positio.

Sic igitur nos dica. Postq̄ aresto. determinat de nōo principiorū disputatiue. hic determinat de nōo p̄ncipiorū demōstratiue et fm̄ veritatē. Et p̄mo facit h̄. Sc̄d̄o excludit errores antiquorū ibi. q̄d̄ autē antiq̄. Et t̄ca p̄mū vult ostēdere q̄ in q̄libet fieri naturali iue niēt̄ tria. Sc̄d̄o ostē q̄ illa tria s̄t p̄ncipia. P̄t̄mo p̄ponit q̄d̄a p̄ambula q̄ defuiūt sibi ad suoz p̄positū. et dicit q̄ vult generalit̄ loq̄ de oi mutatiōe. s̄tā de eēntiali fm̄ quā aliud d̄i fieri ex alio q̄ etiā de mutatiōe accidētali fm̄ quā alit̄z d̄i fieri

et ex alit̄o. Intēdit q̄ Accēto. q̄ in utraq̄ mutatiōe tā accidētali q̄ eēntiali p̄tingit eēntios assignari ut simplices. ut h̄ō fit musicus. vel ex im̄ musicus fit musicus. vel p̄nt̄ t̄ni assignari in p̄posito dicēdo sic. ex h̄ōie im̄ musicus fit h̄ō musicus.

Horum autē q̄ nō solū

h̄e Accēto. ponit diuersitatē mēbroz diuidentū prioris diuisionis. Et ponit duplicē dñam. P̄t̄ma stat in hoc. q̄n̄ assignat̄ t̄mini mutatiōnū ut p̄positi tūc possit̄ uti duplici mō loq̄ndi. s̄ i nōia tūc. et i ablatiō. exēpli gr̄a possum' dicē ex h̄ōie im̄ musicus fit musicus. vel h̄ō immusicus fit musicus. H̄z q̄n̄ t̄mini assignant̄ ut simplices tūc utimur t̄ni uno' loq̄ndi. ut in utro vel in ablatiōe et h̄ō sub tali dñā. q̄a q̄n̄ hoc incōple p̄ significat subiectū tūc utimur mō loq̄ndi in utro t̄ni. ut dicimus q̄ h̄ō fit musicus. et nō dicim' q̄ ex h̄ōie fit musicus. s̄ q̄n̄ hoc incōple p̄t̄ p̄uat̄ dē tūc utimur mō loq̄ndi in ablatiōe t̄ni. ut nō dicim' homo fit musicus s̄ dicim' q̄ ex h̄ōie fit musicus. et dicimus ex im̄ musicus fit musicus. et non im̄ musicus fit musicus. Et id̄ diuersitatis extra textū ē. q̄ p̄uat̄ abiat̄ in mutatiōe. q̄n̄ q̄ ponit̄ p̄uatiō p̄ p̄ncipio tunc d̄ locuto fieri in ablatiōe. s̄ mat̄ia significat̄ p̄ncipiū q̄d̄ nō abiat̄. et id̄ significādo materiam utimur mō loq̄ndi i nōo. q̄ ille ē mod' significādi nōi

Corum autem que fi.

Hic ponit sc̄dā dñā t̄mini mutatiōis et ē ista. q̄n̄ t̄mini mutatiōnū significat̄ ut p̄positi tūc aliq̄d̄ illius t̄mini p̄manet in mutatiōe. s̄ subiectū. et aliq̄d̄ illius nō p̄manet. s̄ p̄uatiō. s̄ q̄n̄ assignat̄ t̄mini ut simplices tūc absolute significat̄ aliq̄d̄ q̄d̄ p̄manet. s̄ si assignat̄ subiectū. vel aliq̄d̄ q̄d̄ non p̄manet si assignat̄ p̄uatiō. exēpli gr̄a. si dicat̄ ex h̄ōie im̄ musicus fit musicus ibi manet h̄ō mutatiōne facta. sed non manet im̄ musicus.

Determinatis igitur

Postq̄ aresto. p̄misit̄ q̄d̄a p̄ambula. hic p̄t̄mo dicit p̄bare q̄ in oi factōe requirunt̄ tria et circa h̄ duo supponit̄. P̄mū est q̄ in oi factōe p̄supponitur subiectū. Sc̄d̄m q̄ hoc subiectū q̄d̄ p̄supponit̄ in factōe quīs sit vni nōo nō tam ē vni ip̄e et eōne. et ista duo supposita p̄bat̄. s̄ ordine retro d̄o. q̄ p̄mo s̄ d̄m et sc̄d̄o p̄mū. Et ergo subiecti factiōis est duo eōne p̄bat̄ duabus eōnibus q̄ eōes sumūtur ex p̄ambulis prius positis. et stat

Vir ponit 2a q̄ra t̄ d̄icōm mutatiōis

Philicorum.

Illud quod generat fit totum oppositum

prima est in hoc illa non sunt eadem quorum unum permanet alio non permanere. sicut in subiecto factiois sunt duo quorum unum permanet post mutationem facta alio non permanere. quod non potest illa duo esse unum specie. Potest exemplum quod ex immusico homo fit homo musicus tunc non sunt idem homo et immusicus quod mutatio ne facta manet homo et non immusicus.

Sed ex aliquo fieri.

Hic ponit secunda ratio et stat in hoc. Illa non sunt eadem in quorum assignatione utimur diversis modis loquendi. sicut in assignatione materie et privationis uti videtur diversis modis loquendi. ergo non sunt eadem. Maior pars quod dicti modi loquendi stant in diversis modis recipiendi et eadem. Maior pars quod assignando ipsum subiectum utimur modo loquendi in modo dicimus enim homo fit musicus. Sed assignando ipsam privationem utimur modo loquendi in ablativo. dicitur mus esse ex immusico fit musicus.

Multipliciter autem

Hic aristoteles probat aliam suppositionem que fuerat prima in ordine. sicut oportet in omni factioe esse subiectum. hoc probat dupliciter. Primo ex parte eorum que sunt. secundo ex parte modorum fieri. Duo ad primum dicit sic. omnia que sunt vel sunt simpliciter. sicut balneum sicut quod homo animalis bos dicitur fieri. aut sunt accidentales ut quod fit aliquid secundum accensum quod aliquid fit album vel nigrum sicut in omnibus istis mutationibus oportet esse subiectum. quod in omni mutatione presupponit subiectum. Maior pars primo de mutatione accidentali inductiva. quod si debet fieri oportet quod qualitas ad aliquid oportet se presupponere subiectum. Cuius ratio est contra textum. quod eodem modo aliquid fuit quomodo hinc est quod fieri est via ad esse si accensum non est naturaliter sine subiecto quod etiam non fit naturaliter sine subiecto. Secundo probat idem de mutatione subalterni. et hoc facit inducendo in animalibus et plantis. quod plantae et animalia fiunt ex semine sicut ex subiecto. et accipiunt per mutationem subalternam. ergo in mutatione substantiali oportet presupponere subiectum.

Arguitur

In secundo philosophorum dicit aristoteles. quod semine habet se efficienter ad esse productum quod male dicitur habere se materialiter. Dicitur quod in semine sunt duo attendenda scilicet una pars ex qua producit vetus sive fructus illa habet se materialiter. Alia est pars que facit organica eodem in materia et talis pars habet se efficienter. Exemplum gratia. In ovo vitellus habet se materialiter ad pullum quod ex illo fit pullus. sicut deus formativa que

est ministrata ab efficiente sive ab agente habet se efficienter ad productionem pulli.

fiunt autem ea que fiunt

Hic aristoteles probat quod ius dem est. sicut in omni mutatione oportet esse subiectum in modis fieri. quia eorum que fiunt aliquid fuit refiguratio sicut statua. aliquid apponit sicut fons ex rivulis. aliquid fuit abstractio sicut sicut que fiunt per sculpturam sicut mercurius ex lapide. alia fuit oppositio ut domus. aliquid alteratio sicut nutritum fit ex nutrimento. sed in omnibus istis presupponit subiectum. quod in omni mutatione necesse est presupponit subiectum. Maior pars quod quod aliquid transfiguratio tunc presupponit subiectum quod caput aliquid et alia figurata. et sic etiam de alijs est dicendum.

Quare ostensum est

Concludit principale propositum et est istud quod illud ex quo aliquid fit est semper compositum quia materia ex qua fit aliquid habet compositionem cum privatione. id est ex quo fit aliquid est compositum ex subiecto et privatione. et addit prout in textu quod non solum illud ex quo aliquid fit est compositum. sicut etiam id quod fit quod illud ad quod terminat factio est totum compositum. Ex quibus videtur concludit quod id est quod aliquid fit est duplex. quia aliquid fit ex aliquid sicut ex subiecto. et aliquid fit ex aliquid sicut ex opposito sicut ex privatione. secundum privationem tamen locutionis potius dicitur esse quod ex privatione fiat aliquid quod ex subiecto. et ponit aristoteles exemplum de privatione ut non musici. et subiecto ut homo. et iterum in figura ibi ordinationes sunt privationes et lapis aureum sunt subiecta.

Querit

Unde illud quod generat fit totum compositum. Dicitur quod sic. et est est. quod eodem modo aliquid dicitur fieri a modo sibi dicitur esse. sed totum compositum habet ergo totum compositum dicitur fieri. Maior pars quod fieri est via in esse. ergo eadem dicitur fieri cui dicitur esse. Maior pars patet quod partes totius compositi non habent esse nisi in toto. et ex hoc etiam sumit quod accidentia non habent fieri nisi in subiecto quod sic habent esse. prout ergo diffinitio generationis intellectus de generatione subalterni que est ad esse simpliciter et de generatione accidentali que est ad esse secundum quid. Et si querat an materia et forma aliquid quo modo conveniant fieri. Dicitur quod sic sed cum addit et in proprio. Quod probatur ex fundamento id dicitur. quia eodem modo convenit aliquid fieri quo modo convenit sibi esse. sed secundum philosophum secundo de anima dupliciter aliquid convenit esse. Uno modo impro-

Et patet probat quod rationem et patet et hoc

Et patet probat aliam suppositionem que fuerat

Et patet quod in omni mutatione oportet esse subiectum

Et patet quod illud ex quo aliquid fit est semper compositum

Et patet quod id est quod aliquid fit est duplex

Et patet quod in semine sunt duo attendenda

Et patet quod illud quod generat fit totum compositum

Totus h[oc] d[icitur] generari et
nullo illor[um] p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o d[icitur] generari et
p[ro]p[ri]o d[icitur] generari et

Prohemium.

pric sicut quo aliquid est. Et hoc coningit dupl[ic]e.
Uno m[od]o sicut subiectu[m] alio m[od]o sicut forma sicut
dicitur Aristoteli ibi q[uod] aliquis dicitur sanus corpe sano
vel sanitate. Alio m[od]o dicitur aliquid esse p[ro]p[ri]e sicut
totu[m] p[ro]positu[m] cui p[ro]p[ri]e couenit et. Sequitur ergo ex
illo q[uod] etia[m] subiectu[m] siue materia p[ro]p[ri]e dicitur generari
sicut quo aliquid generat[ur] s[ed] subiectiue. et forma
p[ro]p[ri]e dicitur generari sicut quo aliquid generat[ur] forma
liter. sed totu[m] p[ro]positu[m] est illud q[uod] p[ro]p[ri]e generat[ur]
Unde p[ro]p[ri]e dicitur sicut aliq[ui]d dicitur q[uod] materia dicitur ge
nerari subiectiue. forma aut[em] dicitur generari imma
turi. et totu[m] c[om]positu[m] dicitur generari completiue.
Iste tam[en] p[ro]p[ri]e materia generatur forma ge
neratur n[on] sunt p[er]tinent[ur] absq[ue] additione. sicut
ista conceditur totu[m] p[ro]positu[m] generat[ur].

Arguitur Commentator auerrois dicit q[uod] materia e[st] que in rei ve
ritate generatur. ergo materia debet dici genera
ti. // D[omi]n[u]s q[uod] ipse manifeste loquitur de genera
tione q[ui]ntu[m] ad subiectu[m] quia ibi ponit distinc
tione[m] inter generat[i]o[n]em simple[m] et p[ro]p[ri]e quid. et ideo
intellectus istius p[ro]p[ri]e est q[uod] materia est
que in rei veritate e[st] subiectu[m] generat[i]o[n]is. Per h[oc]
em[en]t[em] distinguit generat[i]o[n]em q[ui]ntu[m] ad subiectu[m] ab
alijs motib[us] q[ui] generat[i]o[n]e[m] est ex subiecto q[uod] e[st] ma
teria p[ri]ma. sed in alijs mutatiu[m] subiectu[m] n[on]
est materia p[ri]ma sed totu[m] c[om]positu[m].

Arguitur Subiectum motus dicitur deno
miari a motu. sed materia
est subiectu[m] generat[i]o[n]is ergo materia dicitur ge
nerari. // D[omi]n[u]s q[uod] motus accipitur dupliciter.
Uno m[od]o p[ro]p[ri]e p[er] mutatione[m] successiua[m] et sic ma
ior est u[er]a q[ui]a in illa subiectu[m] motus denomi
a[m] a motu. sicut aqua calefacta deno[n]iatur calefieri.
Alio m[od]o accipitur motus generaliter p[er] etia[m]
se extendit ad mutatiu[m] instantanea[m] aut[em] sub
iectu[m] est materia p[ri]ma et sic p[ro]p[ri]e est falsa q[ui]a sub
iectu[m] talis motus vel mutatiu[m] n[on] p[ro]p[ri]e a motu
deno[n]iari. Et t[ame]n dicitur p[ro]p[ri]e q[uod] motu[m] p[ro]p[ri]e
est actus sicut motu[m] alterat[i]o[n]is e[st] qualitas. motu[m]
augmentatiu[m] q[ui]ntu[m] ad actus. h[oc] actus ex sua natura
h[oc] deno[n]iare subiectu[m] ergo talis p[ro]p[ri]e motu[m] deno[n]iat
ip[s]u[m] mobile q[uod] e[st] subiectu[m] h[oc] in instantanea mu
tatiu[m] subiectu[m] n[on] e[st] deno[n]iabile q[ui]a est ens in p[ri]ma
p[ro]p[ri]a q[uod] n[on] suscipit deno[n]iatiu[m] aliau[m] forme si
aut alia subiecta nisi p[ro]p[ri]e sicut dicitur est q[uod] ma
teria generatur subiectiue.

Arguitur Omnis motus recipit sua[m] de
nominatiu[m] a termino ad que[m].

sed forma e[st] terminus ad que[m] in generat[i]o[n]e. ergo
forma generatur. // D[omi]n[u]s q[uod] ista p[ro]p[ri]e motus re
cipit denominatiu[m] a termino ad quem p[ro]p[ri]e dupl[ic]e
intelligi. Uno m[od]o sic q[uod] motus denominat termi
nu[m] et sic est falsa q[ui]a ista est falsa albedo de albe
tate calor calefit et ideo n[on] p[ro]p[ri]e dicitur forma genera
ti sicut p[ro]p[ri]e dicitur argumentu[m]. Alio m[od]o p[ro]p[ri]e intel
ligi q[uod] motus denominat q[ui]ntu[m] ad terminu[m] q[ui]ntu[m] ad deno
minat subiectu[m] a termino et hoc est u[er]u[m] in mu
tatiu[m] accidentib[us] in q[ui]bus subiectu[m] deno[n]iatur
a termino ad que[m] sicut aq[ui]a dicitur calefieri q[ui]ntu[m] ad caloris
q[ui]ntu[m] ad terminu[m] ad que[m]. Vel d[omi]n[u]s q[uod] motus recipit de
nominatiu[m] specificu[m] a termino ad que[m] q[uod] magis p[ro]p[ri]e
dicitur deno[n]iatio q[ui]ntu[m] ad deno[n]iatio q[ui]ntu[m] ad deno[n]iatio dicitur e[st]
talem p[ro]p[ri]e dicitur sicut deno[n]iatio accidentalem.

Arguitur Hoc generat[ur] q[uod] p[er] generat[i]o[n]em
acquiri[ti]t h[oc] forma p[er] generat[i]o[n]em
acquiri[ti]t ergo forma generat[ur]. // D[omi]n[u]s q[uod] duplici
ter aliq[ui]d acquiri[ti]t p[er] generat[i]o[n]em. Uno m[od]o sicut
terminus quo puenit ad u[er]u[m] terminu[m] genera
t[i]o[n]is. et sic forma acquiri[ti]t p[er] generat[i]o[n]em. Alio
m[od]o aliq[ui]d acquiri[ti]t p[er] generat[i]o[n]em sicut terminus
qui e[st] terminus u[er]u[m] terminu[m] et sic totu[m] p[ro]p[ri]e ac
quiri[ti]t p[er] generat[i]o[n]em. In signu[m] cui[us] aliq[ui]d genera
tur ubi nec forma nec materia acquiri[ti]t p[er] ge
nerat[i]o[n]em sicut in generat[i]o[n]e h[oc]is. ergo oportet
dicere q[uod] totu[m] p[ro]p[ri]e generat[ur] alias n[on] esset u[er]u[m]
e[st] dicit q[uod] h[oc] generat[ur] p[er] hoc ergo dicitur ad argumen
tu[m] q[uod] hoc generat[ur] q[uod] acquiri[ti]t p[er] generat[i]o[n]em si
aut terminus q[ui]ntu[m] ad u[er]u[m] terminu[m] generat[i]o[n]is
sed hoc est totu[m] c[om]positu[m] ergo totu[m] p[ro]p[ri]e
dicitur u[er]e generari.

Arguitur Illud generat[ur] in q[ui]ntu[m] e[st] similitudo ge
nerat[i]o[n]is ad q[ui]ntu[m] m[od]u[m] h[oc] p[er] forma[m] ge
nerat[i]o[n]em sic sicut generat[i]o[n]e[m] q[ui]ntu[m] ad forma[m] generat[ur]. // D[omi]n[u]s
q[uod] forma accipit dupl[ic]e. Uno m[od]o p[er] forma[m] p[ro]p[ri]e et sic
n[on] e[st] p[ro]p[ri]e similitudo generat[i]o[n]is ad q[ui]ntu[m] m[od]u[m] p[er] forma[m]
q[ui]ntu[m] ad tal[em] fo[rm]a[m] n[on] e[st] u[er]u[m] terminu[m] generat[i]o[n]is. Alia
e[st] forma totu[m] q[ui]ntu[m] ad idu[m] ta[m] materia[m] q[ui]ntu[m] ad forma[m] p[ro]p[ri]e
et p[er] illa id q[uod] generat[ur] e[st] sicut generat[i]o[n]e[m]. Et ex isto
p[ro]p[ri]e sumi q[uod] significat generat[i]o[n]e[m]. Generat[ur] em[en]t[em] p[ro]p[ri]e rei
p[ro]p[ri]e capi. Uno m[od]o accipit et sic significat actu[m] gene
ratiu[m]. Alio m[od]o passiu[e] et sic significat passione[m] gene
ratiu[m]. Tercio m[od]o accipit neutraliter p[er] mutatiu[m]
et tunc generat[i]o[n]e[m] significat totu[m] c[om]positu[m] h[oc] q[ui]ntu[m] ad
erit de potentia ad actu[m]. Verum est tamen q[uod]
aliqui dicunt generat[i]o[n]em captam pro mutati
o[n]e esse forma[m] p[ro]p[ri]e quia forma p[ro]p[ri]e est ter
minu[m] mutatiu[m] sed hoc in p[ro]p[ri]e dicitur quia

Motus recipit denominationem
a termino ad quem

Quod aliq[ui]d dicitur
p[er] generat[i]o[n]em

Forma recipit
quodq[ue] motu[m]

Generatio recipit
dupl[ic]e

Philicorum.

Quis forma ptis sit tmin' q' ipsi' generatōis nō tamē ē termin' q' siue tminus ultimatus. a quo pprie debet fieri denominatio ipsi' mutatis

Arguitur sed forma ē tminus generatōis ergo dicitur acq' i p motū. generatōem. Tūc sic hoc generatō qd est termin' generatōis. sed forma ē termin' generatōis. ergo forma acq'it p generatōem. Dōm q' forma ptis accipit duplicat.

Uno mō fm se et absolute. et sic forma non acq'it p generatōem. Alio mō accipit forma fm q' est in materia. et sic forma acq'it p generatōem. Sed ex hoc q' forma est in materia fit totū cōpositū. q' totū cōpositū est illud qd pprie generatur. Et si dicat forma subalis est id q' distinguit generatō ab alijs motib'. Dōm q' duplex ē pncipiū distinguit ex pte forme. unū q' sit distinctō et sic p forma ptis est distinctio generatōis ab alijs motib'. Aliud est distinguit qd et pfectū et hoc est totū cōpositū cui pprie inuenit generatō

Arguitur Nihil q' totū cōpositū nō generat. pbat. q' hoc totū non generat cui nulla ps generat. si qnq' nulla ps totū generat. sicut pz in generatōe hōis ergo

Dōm q' totū accipit dupl'e. Uno mō sicut the gramaticē put tūc valet sicut q' ibet ps. et sic pcedit argumentū q' si ptes nō generant q' totū nō generat. Alio mō totū accipit cath' gramati ce put valet tūc sicut integrū et pfectū. et sic nō valet argumentū. q' tūc nō arguit ab eodem ad idē si a dispatis. Pōt em' aliqd totū generari cuius tamen nulla ps generat. sicut pz de hōie q' uis em' non generat corpus humanū nec anima tamen vntū esse corpus et anime generat quia hoc acq'iritur p generatōem.

Manifestum igitur.

Postq' aristō ostēdit q' in quolibet fieri naturali tria inueniūt. h' vltim' ostēdit q' illa tria sūt pncipia nate et rez naturalium. et pmo ostēdit q' duo sūt pncipia nate p se. dēinde addit tertiū p accidēs. et stat rō in hoc illa sūt pncipia nate p se ex q'bus res naturales sūt et sūt p se et non fm accidēs. s' ex materia et forma res naturales sūt et sūt p se et nō fm accidēs. ergo materia et forma sūt pncipia rez naturalium. Maior patet q' de rōe pncipij ē q' ex ipso s'itua' pncipia. tū. Minor pbat aristō. exēplo et rōe. Exēplo q' musicus hō pōmē ex hōie et musico sicut ex ma-

teria et forma. Rōne sic. Ex illis res pōmē p q' diffinit. s' res naturales diffiniūt p materia et forma. g' etiā sūt et pōmē ex materia et forma. Maior pz q' diffinitio dicit totā rōem diffinit et fm cōs ptes. Et dicebatur notāte in maiore pncipalis rōis sūt et sūt. ad notandū q' ista sunt pncipia et transmūtatiōis et s'itutōis et ideo sūt q' tūm ad transmūtatiōem et sunt q' tūm ad cōsūtatiōem.

Est autē subiectum.

Hic addit tertiū pncipiū qd ē pncipiū p accidēs et pē sic sum' rō. Pncipio ē pncipiū s'itutōis fm qd addit materie. s' materie ac dicit pncipio fm accidēs. q' pncipio ē pncipiū fm accidēs. s' s'itutōis. Et si dicat q' cētē tūc duo pncipia quia p accidēs ē relinquendū ab arte. Dōm ē q' aristō. exēpse loq'it hic de pncipijs s'itutōis q' dicit q' ex pncipio fit aliud fm accidēs. et sic sūt duo pncipia. s' loq'ndo de pncipijs transmūtatiōis tūc sūt tria etiā p se. Si q' accipiat materia et pncipio ex pte subiecti sic sūt unū. si autē fm spēm sic sūt duo. et hoc est qd dicit in textu q' materia est numerabil' et includit in se numerum fm q' ei pncipio est annexa.

Unde est q' sicut duo

Hic soluit dubitatōes ex veritate prius dēmita. q' dubiū sūt apd antiq's vtz eēt duo pncipia vel tria. dicebant em' antiq' q' eēt tūc duo. Primū soluit. q' loquēdo de pncipijs s'itutio nis p se sūt tūc duo. et loquēdo de pncipijs transmūtatiōis sūt tria. Itēz aliter. duo sūt pncipia distingūdo pncipia fm nām siue fm subiectū. q' pncipio et materia nō distingūtur subiecto. s' tamē tria distingūdo pncipia fm eōdem. q' pncipio et materia distingūtur rōne.

Quod quidem igit.

Soluit aliud dubiū vtz s'q' necesse sit in omni mutatiōe esse duo contraria. Respondet q' est qnq' necesse in mutatiōe esse duo contraria et quādoq' non. quia quādoq' sufficiens est alterum contrariorum sua pntentia et sua absentia face re mutatiōem. Circa qd sciendū est q' cōtrarietas accipitur dupliciter. Uno modo prout se extendit ad pncipiū oppositiōem. et sic in omni mutatiōe necesse est semper esse duo contraria. et ideo in omni mutatiōe saluantur

Forma pte

Dulz p d' pncipiū

Tota rō

ostendit q' in quolibet fieri naturali tria inueniūt. h' vltim' ostēdit q' illa tria sūt pncipia nate et rez naturalium. et pmo ostēdit q' duo sūt pncipia nate p se. dēinde addit tertiū p accidēs. et stat rō in hoc illa sūt pncipia nate p se ex q'bus res naturales sūt et sūt p se et non fm accidēs. s' ex materia et forma res naturales sūt et sūt p se et nō fm accidēs. ergo materia et forma sūt pncipia rez naturalium. Maior patet q' de rōe pncipij ē q' ex ipso s'itua' pncipia. tū. Minor pbat aristō. exēplo et rōe. Exēplo q' musicus hō pōmē ex hōie et musico sicut ex ma-

Itēz p d' pncipiū

Itēz addit

Itēz soluit

Itēz soluit

Itēz soluit

V panaro sup adit materie aliquid

V Ma sit cogno scit p analogia et aut
quod nite illi p
folio xxvi

Prohemium.

tria principia rei naturalium. Alio modo accipit compositio prout est repugnancia duarum formarum positivarum. et sic dicitur huius aristotelem quod non est necesse in omni mutacione duo esse contraria. id est duos terminos positivos sicut in mutacione subalterni sufficit unum terminum positivum scilicet forma que sua absentia et privatio facit mutacionem. quia ex privatione forme fit generatio. et ex absentia forme fit corruptio. Sic autem motus accidentales in quibus necesse est esse duo contraria capiendos etiam contrarietatem proprie.

Subiecta autem natu.

Postquam aristoteles dixit quod sunt principia tria manifestat aristoteles. et papue materia. et dicit quod materia est cognoscibilis secundum analogiam. Quod sic probat aristoteles. quia sicut materia in artificialibus cognoscitur aliquo distincto a formis quod tunc subsistat unum forme postea alteri. et etiam materia naturalis cognoscitur esse distincta a formis. quia quicquid subsistat unum forme et quicquid alteri. Unde patet quod aristoteles intendit in textu quod materia cognoscibilis est secundum analogiam ad materiam rei artificialis. quibus tamen etiam dici potest quod materia sit cognoscibilis secundum analogiam ad formam rei naturalis.

Unum quidem igitur

Hic aristoteles concludit quod tria sunt principia rei naturalium. quorum unum est ens in potentia quod non est hoc aliud. id est subalterni. Aliud est quod est res forma. tertia est quod est contrarium huic forme. id est privatio. et quod sunt res privatio et materia et quod non demum est. Deinde recapitulat aliquid prius dictum. et dicit quod prius dictum est quod principia tria sunt contraria. deinde demum est quod necesse est aliquid subiacere duobus contrariis. et inde manifestat est demum contrariis cum quicquid subiectum subiacet unum contrariis et quicquid alteri. Adhuc tamen non manifestum est utrum forma sit magis species vel subiectum. materia. sed hoc infra dicitur. in secundo huius. ubi probatur quod forma est magis natura quam materia.

Queritur

Utrum privatio supradicta aliquid materie. Dicitur quod duplex aliquid supradicitur alteri. Uno modo secundum rem sicut album supradicitur homini. et sic privatio non supradicitur alicui quod materia. quia si sic privatio significat formam positivam quod est falsum quia significat negationem cum aptitudine. Alia est additio secundum rationem. et talis additio fit per privationem. quia privatio supradicitur negationem cum relatione rationis ad formam. et ideo non est propositio propter rem materiam et privationem secundum rationem tamen

Arguitur

Si est compositio rationis ex go est compositio logica. et si est compositio logica. ergo non est privatio principii unum rei naturalis. Dicitur quod duplex est compositio rationis. quodammodo est que tenet se ex parte rationis ordinatis tamen et illa est solum logica. Alia est propositio que tenet se etiam ex parte rei ordinabilis et talis compositio plenaria dicitur realis. non quod proponat res reales ad invicem sicut ista est realis habet albus. sicut quod fundata est in natura rei. et sicut est de cetero in oculo. quia ceteras in oculo non addit super oculum reale formam super addit tamen relationem secundum dicitur ad visum. Sic etiam dicitur de materia et privatione in materia. quia materia significat modum subiectum. sed privatio addit ordinem ad formam quam non habet. et illam non importat materia ex sua significatione.

Arguitur

Ordo ad formam est de ipsa subalterni materie. ergo non addit materie per privationem. Dicitur quod duplex forma. Alia est forma que habet materiam. et ordo ad tale formam est de subalterni materie. in signum cuius in materia que non habet privationem est etiam aptitudo ad formam quam habet. sicut patet de materia celi. Alia est habitudo materie ad formam quam non habet. et illa addit materie per privationem. Quia in privatione nihil realiter addit super materiam. sic patet dicitur quod ille ordo est ex ipsa natura materie quod est utrum secundum rem. sicut enim privatio est ea de re realiter cum materia. ita quicquid realiter attribuitur privationi potest etiam realiter attribui materie.

Queritur

Utrum materia sit cognoscibilis per analogiam. et modo dicitur intelligat ista propositio. Dicitur quod ista propositio potest dupliciter intelligi. Uno modo sic. materia est cognoscibilis per analogiam. id est per proportionem materie naturalis ad materiam artificialium. et ista est expositio textus. et quod artificialia sunt nobis notiora naturalibus. ideo multum quicquid agnoscitur materia naturalis per analogiam. id est ordinem ad materiam artificialem. Sed modo potest sic intelligi. materia cognoscitur per analogiam. ordinem sive habitudinem ad formam rei naturalis. et hoc est. quia unumquodque cognoscitur secundum quod est in actu. sed materia est in actu per formam ergo etiam debet cognosci per analogiam ad formam. Et quod patet quod materia rei naturalis agnoscitur per formam et licet forma per materiam. sicut patet de anima que cognoscitur per corpus. sicut dicitur in secundo de anima

Ditgo
tu ion

Sto p alit? Dicit ad ar

Dit

Sto p analog

Immutabilis
na
a gignit
mat. ium

Conclud
g sub tu
na pzo
thuf

aliqui
Dicitur

Quot sunt vie cognoscendi p[ro]p[ri]as
Omnis corp[or]alis sit una ma[ter]ia

Philicorum

Acquiritur Unūquodque agnoscit sicut quod est in actu. quod non est agnoscibile. **Primo** quod hoc argumentum bene probat quod materia sicut se accepta non est cognoscibilis sed adhuc cognoscatur per formam non sicut per se in intelligibile forme agnoscat materia. sicut agnoscit materia per spiritum intelligibile totius compositi per quam spiritum agnoscit forma inesse materie. et sic etiam materia agnoscit. Et si dicatur unum relativum cognoscit per reliquum. sed forma et materia habent se relative ut in secundo huius. **Dicendum** quod in relativis realibus in quibus addit realis forma verum est quod unum relativum agnoscit per alterum. sicut materia non sic relative ad formam sicut de aliam relatam. sed solum materia dicitur ad formam per relationem sicut dicitur.

Queritur Quot sunt vie cognoscendi ipsam materiam. **Primo** quod est triplex via veniendi in cognitionem materie. **Prima** est via resolutio et metaphisica. **Alia** est via transmutatio et physica. **Tercia** predicatio et logica. **Secundo** prima via sic procedit quod accipitur de una substantia apposita ex materia et forma ut puta hominem possumus ab illo homine per intellectum resolvere et deponere via accidentia. et tunc in intellectu remanebit appositum ex materia et forma. si tunc intelligatur ab illo homine forma separari a materia tunc quod remanet est materia prima. et tunc manifestum est quod illa materia est aliquid quod est corpus humanum. **Alio modo** potest materia agnosci sicut via transmutationis. **Videmus** enim quod una res transmutatur in aliam. et agnoscimus quod res in qua fit transmutatio augetur per hoc quod alterum transmutat in ipsum. sed ista augmentatio non potest esse per nihil. quod est per aliquid et non per accidentia. nec per formam subalem. quia illa non manet. ergo est per materiam. **Hoc autem** quod manet in transmutatione sub veritate termino est materia. **Tercia** est via predicatio eo quod est ultimum in predicando. et sic quod de nullo predicatur hoc est materia. quod materia potest cognosci per viam predicationis. et ratio istius est quod modi predicandi et subiicendi sudant in modo eandem sicut materia est ultimum in eandem ergo etiam est ultimum in predicando. **Horum** quod quis sit in dividuum adhuc tamen potest predicari de sua materia que est in predicando subiicere dicitur hoc materiam est sortis.

Queritur Vtrum omnium creaturarum sit una materia. **Circa** istam questionem est considerandum quod auctoritatem dicebat omnium

creaturarum una est materia. et hoc probat duobus rationibus. **Prima** est obviaque repiunt proprietates materie ubi repiunt materia que etiam non separatur a subiecto sicut in omnibus creaturis repiunt proprietates materie que sunt subiecta et substantie. quod etiam in omnibus creatis invenitur materia. **Secundo** arguebat auctoritatem sic quodque invenitur admittit et dicitur ab invicem invenitur in materia et dicitur in forma. sicut sube separate ducuntur cum istis inferioribus et dicitur ab eis quod habent materiam in qua invenitur et formam in qua dicitur. **Hic** ista positio est impossibilis propter duo. **Primo** quod ponit materiam in substantiis separatis. **Secundo** quod ponit unam materiam. **Primo** sic patet oportet enim substantiam separatam esse immaterialem simpliciter. cuius ratio est quod operatio alicuius rei non potest ex eodem modo sube rei quod effectus non dicitur esse dignior causa sua. sicut operatio sicut separate est immaterialis. quod per se obiecto est quod est immaterialis. quod etiam substantiam separatam esse immaterialem. **Nec** sufficit dicere quod in substantiis separatis sit materia spiritualis et non corporalis. quod impeditur agnoscit non est ex corporeitate cum forma corporea sit corporeitas et forma de se est cognoscibilis. **Hic** impeditur agnoscit est ex ipsa materialitate. **Unde** sequitur quod ponendo quodque materia in substantiis separatis non erunt tales forme per se intelligibiles quod est falsum. **Secundo** ista positio est impossibilis quod ponit unam materiam. et hoc sic patet quod non potest esse una materia saltem modo que habet in se formam spiritalem et corporalem quod tunc eadem res non esset sicut spiritualis et corporalis cum res habeat naturam et individuatem ex materia. **Optime** quod dicitur quod talis materia est alia modo in spiritualibus et corporalibus. sed divisio naturalis fit ex quantitate. quod in materia spirituali est quantitas. sicut quantitas non est sine corpore. quod illa materia spiritualis est corporea quod implicat. **Per** hoc ergo videtur ad argumenta. **Et** ad primum dicitur est quod iste proprietates subiecta et substantie non sunt proprietates materie sed potentie sive illius quod est in potentia. **Invenitur** enim tales proprietates manifeste in re immateriali. in anima rationali. quia anima rationalis subiicitur suis potentie habitibus et virtutibus. cum ergo in omni substantia creata sit aliqua potentia cum non sit purus actus preter deum gloriosum. ideo necesse est dicere quod etiam subiecta et substantie inveniantur in omnibus creaturis etiam absque materia. **Substantia** enim separata substantie spiritibus intelligibilibus intellectui et voluntati que sunt in ipsa sicut accidentia. et ideo quis dicitur simplices sube quod non est in ipsis appositio ex materia et forme non tamen se simpliciter simplices. quod in ipsis est appositio subiecti et accidentis.

Prima via cognoscendi
per se materiam

Alia

18
p[ro]p[ri]as
f[er]re
C[on]tra

Philicorum.

quia talis potentia formalis formabilis non est in materia sicut infra patebit. Secundo est. possit talis potentia poni sicut aliquos in materia inferiorum non tamen potest in materia superiorum poni. Tercio quia nunc etiam dictum est per istas rationes quod potest esse in subiectiva et alia in istis inferioribus et superioribus.

Arguitur In celo non est materia. ergo in celo non est materia ab istis inferioribus distincta. antecedens probatur quia mouens et motum debent proportionari. sed in mouente non est aliqua materia. ergo nec in mobili quod est celum. Dicitur quod duplex est proportio quedam est proportio in esse nature sic quod aliqua habeat ut premissa nature. et talis proportio non est inter mouens et motum vel mobile. quia non oportet quod mouens sit eiusdem nature cum mobili. Alia est proportio in esse mobilitatis et consistit in hoc quod mouens excedat mobile in virtute. et sic est verum quod oportet mouens et mobile proportionari. Sic ergo est proportio inter animamobilem et ipsum celum quia anima nobilis suo intellectu practico mouet corpus celeste. et hoc ideo quia materia corporealis obedit substantiis spiritualibus ad nutum siue ad voluntatem. sicut enim subde separate excedunt corpora in nobilitate nature. ita excedunt etiam quo ad operationem. et ideo possunt quascumque materiam corpoream mouere.

Arguitur Omnis distinctio est ab actu sed materia non habet actum ergo non habet distinctioem. minor probatur quia materia est ens in pura potentia. ergo de se non habet actum et per consequens male dicitur quod alia est materia istorum inferiorum et superiorum. Dicitur quod duplex est distinctio. quedam est absoluta que per se reperitur. et per propriam differentiam. et talem distinctioem non habet materia. quia non est ens completum. Alia est distinctio respectiva que sumitur per comparationem ad alterum et sic materia habet distinctioem. sicut per comparationem ad formam sicut prius dictum est. Et si dicatur ergo materia est aliquid respectuum siue de predicamento relationis. Dicitur quod duplex est habitudo unius ad alterum. quedam est habitudo obiectiva. et sic verum est quod quicquid hoc modo dependet hoc est relatiuum. Alia est habitudo siue dependentia subiectiva scilicet quando aliquid dependit ad alterum sicut ad suum subiectum. et sic forma naturalis dependet a materia. sicut etiam aliquid dependens est ab aliquo sicut habens ab eo est subiectum. et sic materia dependet ad formam. et talis

dependentia spectat ad predicamentum subiecti. Et si dicatur materia est simpliciter de predicamento et latetis quia totum eius esse est ad aliud se habere. Dicitur quod in materia est duplex esse. aliud est esse quod materia habet ex sua natura. esse potentiale. et sic falsum est quod materia habeat hoc esse per ordinem ad formam. Aliud est esse actuale. et hoc habet materia ex forma. unde patet quod non totum esse materie est ex forma. quia non esse potentiale. sed in re latius totum esse relatiuum est ad aliud se habere.

Arguitur. Quia quod ueniunt genere sumat a materia. sicut corpora celestia et inferiora conueniunt genere. ergo ueniunt materia. Dicitur quod genus accipit triplex. uno modo pro genere sabili et sic subiectum sic uocatur genus. Alio modo pro genere loico et sic genus predicamentale uocatur genus. Tercio modo capitur genus. pro genere physico et sic materia uel subiectum uocatur genus. Per hoc ergo dicitur ad actum generis quod quod ueniunt in genere physico conueniunt in materia. sed sic non conueniunt inferiora corpora et superiora. quia dicitur aristoteli metaphysice quod genus de genere physico corruptibile et incorruptibile plus quam genere differunt.

Arguitur Quia ueniunt genere loico etiam ueniunt genere physico. quia genus loico sumit a materia. Dicitur ad secundum per assumptum quod materia capitur duplici. uno modo pro materia reali quod est altera per se posita et sic ista propositio est falsa. genus sumit a materia. quia etiam in immaterialibus est genus et dicitur et tamen manifestum est in eis non est realiter materia. Alio modo accipit materia per illo quod habet eodem modo materia. et sic est verum quod genus sumit a materia. quia genus sumit a toto proposito sicut aliquid diffusum et inde determinatum. et dicitur sumit a toto proposito sicut aliquid diffusum et inde determinatum. quia materia est de se indeterminate et diffusa sic genus. Si sumit ex materia exempli gratia in subiectiis separatis genus sumit ab intellectualitate quod est et confusa est. sed dicitur sumitur a determinato gradu intellectualitatis.

Arguitur Est unum actus omnium corporaliu. quod est una potentia omnium corporaliu. quia tunc quod potentia distinguitur per actum. ante probatur quod sunt corporales est actus omnium corporaliu. Dicitur quod sunt corporales est una sicut eodem generis loico in omnibus corporibus. sed non est una sunt corporales accipiendo formam corporales sicut quod est actus perfectus materie. quia sunt corporales ingenerabilis respicit materia superiorum sed forma corporales generabilis et corruptibilis

respicit materia istoz inferiorum et sic patet qd no est una for na corporeitatis p companionē ad materia hinc qd forma est actus materie superioris et inferiorum.

Arguitur Aug. dicit qd de creaturis duo vni ppe se. s. s. bas se p rias et alia ppe nihil. s. materia prima. ergo est una materia superioris et inferioris. Itē Auero is dicit qd in fundamentū nature nulla est distinctio sed materia ē fundamentū nature. qd in materia nulla est distinctio. s. erit vna in oibus. Dm qd au gusti loquitur hinc opinione platonis cui fuit inse cutor qd dixit qd celū ēē eiusde nature cū elementis s. igneum. hoc autē reprobatur plus primo celi. Vel potest dici qd est vna materia vnitatis generica. sicut etiā sub separe non habent vnitatem specifi cam sed genericā. Ad autoritatem auerois dōm est qd ipse loquitur explicitē de materia vni generi bilium et corruptibilium. quia illa materia est fun damentum nature. i. naturalis mutationis et illa est vna et indistincta.

Arguitur Si est vna ergo erit vna aliqua vnitatis. s. vel nume rali vel specifica vel gener. ex. Dm qd mate ria istoz generabilium et corruptibilium est vna vni tate potenciali vnitatis negatiue et indifferētie quod sit patet quia materia istoz inferiorum hinc se accepta non intelligitur habere formam sic non potest habere vnitatem actualem. sed qd habet v nitatem potencialē sic patet quia illa materia ē potentialis ad omnes formas rerū generabilium et corruptibilium. nō potest distingui ex vna forma tñ. sed ex omnibus simul et p modum in differentie quia indifferētē potest subesse cuiuslibz forme rei generabilis et corruptibilis. Per hoc er go ad argumentum dicitur qd ille vnitatis. s. ge nerica numeralis et specifica et spiciunt entia in actu et ideo non oportet aliquam illatum vnitatem poni in materia.

Arguitur Materia istoz inferiorū distinguitur specie in eod habentibus formas specificē distinctas. pbatue quia distinctio materie est a forma cum autē forme sint specificē distincte. ergo et materia. Di cendū qd ista ppositio distinctio materie sumitur a forma p dupliciter intelligi. vno mō s. forma quacūqz et sic est falsa. Alio modo de forma ad quā p se ordinatur talis materia et non p acci dens. Et dicitur materia p se habere ordinē ad

illam formā quā semp in se habet cum p se plup ponat de omni materia ergo istoz inferiorum p accidens habet ordinem ad formā quā nunc ha bet. quia potest illam non habere. sed habet p se ordinem ad formā rei generabilis et corruptibilis et id ab illa forma sumit et distinctio p accidens ac est sub forma hōis leonis bouis et lapidis.

Arguitur Quocūqz habent vnitatem proprietatis specificē sūt vniū specie. sed materia inferiorum et superiorum ha bent vnam proprietatem in specie. s. quātitatem. ergo sunt vniū in specie. Dicendum qd duplices sunt proprietates in diuersis speciebus. quedā sūt que fluūt ex ipsis hinc rōnem generis. et tales p proprietates pnt ēē vniū spē. etiā in diuersis. sicut pti de sensibili in hōie et equo. Alie sūt p etates q fluūt ex diuersis speciebus hinc p rias rōnes specificas et tales p proprietates in diuersis speciebus sunt diuer saz specierū vt cisibile et rudibile. Per hoc ergo dicitur est qd quis est vna p p etas quā fluūt ex materia istoz inferiorum et superiorum quia tamē fluūt ex eis hinc rōnem generis potest in eis esse vna specie. Et si dicatur est vnus primus actus ergo erit vna prima potentia. Dicendum qd nō est simile quia primus actus non dependit ab alio quo sed omnia dependent ab ipso. sed prima potē tia dependet ab actu. et ideo oportet potentias di stingui ex actibus.

Queritur Verum sit vna materia omnium corporum cele stium. Dicendum qd nō et ratio est. quia mate ria significat potētiā ex sui natura. obicūqz ergo est vna materia ibi est vna potētia ad for mam. si ergo omnium corporum celestium ēē vna materia. ergo in materia corporū celestium esset ordo ad formas alioz corporū celestium. et p con sequens materia vnus corporis celestis haberet naturalem ordinem ad formā alterius. ergo pos test in illam mutari. et sic corpus celeste possz re cipere nouam formam et hoc non esset absqz cor ruptione prioris corporis. et sic corpora celestia essent corruptibilia quod est impossibile. Ex quo sequitur qd quodlibet corpus celeste ex sua mate ria tota est. quia non est aliqua materia eiusdez ratiōis extra hoc corpus. hoc autem est impossi bile dicere de inferioribus. quia materia istoz inferiorum vnus corporis habet etiam materiā am eiusdez ratiōis sub alio corpore. quia materia asūm est eiusdem ratiōis cum materia hominis

Handwritten marginal notes:
p. 100 nō pbat a rōne mē s. p. 100
p. 100 nō pbat a rōne mē s. p. 100
p. 100 nō pbat a rōne mē s. p. 100

Arguitur In omnibus corpibus celestibus est unus motus qd est eadem materia in omnibus. pna tenet quia motus co sequit matiam. Ddm q quis corpa celestia hnt unū motū localem in genere non tñ habent in se illum motū ad quē sequit unitas materie quia unitas materie sequit ex motu generationis et corruptionis quia que ex se invice generat et corrūpūt hnt eandem matiam q materia vna sic matia alterius sed manifestū est q in corpibus celestibus nō est generatio neq corruptio. ergo ibi nō est una materia.

Queritur Vtr forma an generatio nem habeat aliquid ee in materia p inchoatōem. Ddm q circa istam questionem an Aristotele fuerunt due opinionēs. Altera: una opinio posuit latitudinem formaz in materia fm actum sicut Anaxagoras q dixit qd licet in quolibet pexistere actualiter. h ista opinio est prius reprobata in textu. Alia opinio fuit q tēz naturalium forme nō haberēt originem ex materia sic q aliquando pexistere in ea sed simplici advenirent ab extrinseco et ista opinio fuit platōis q dixit tales formas advenire ad pces sepatis et avicenna dixit tales formas advenire ab intellectu sepato quē ipse dixit esse datōem formaz. Sed istud est inodueniens q tunc eodem mō acquireretur forme alie sicut aia rōnalis. Aristotele autem tenet mediā viam et dicit q forme tēz naturalium ptm veniunt ab extra et p tm ab intra. q sunt ab intra fm esse potētiāle et sic remouet opinio platōis. et sūt ptm ab extra cum nōn sūt ab intra fm esse actuale. et sic remouet opinio anaxagore. Est ergo intentio aristotele q forme naturales an generatōem p haterēt esse in materia fm ee potētiāle. Istud at dictū Aristotele ad insequut: ab eius duplici expositur. Aliqui em dicunt q forme pexistāt in potētiā materiae s. subiectiua. q s materia hēt naturalem habitudimē ad formā et in illa naturali habitudie pexistit aliquid forme fm quācā analogiā sicut infra ptebit. Alij exponunt sic forme pexistūt in potētiā materie non solum subiectiua sed etiā formali formabili. quod sic intelligit quasi in materia an generatōem pexistat forma nō fm ee specifita sicut dixit anaxagoras. s fm ee genericū et cōsum qd est ee potētiāle nō solum se tenēs ex pre materie sicut dixit prima opinio. sed etiā se tenēs ex pre forme. Q. at forma nō sit in s

*homoines dicit qd fm ee actuale
sua vult et separat
si ptebit fm fm hnt quācā*
*homoines
opinionēs*

choata fm potētiā formale formabile. pbat pri mo autōritatibus. scilicet rōnibus. Ponitur qui dē qtuor autōritatē in hoc pmo libro illi positi omi contrarie. Primo em dicit aristotele q pūatio nō manet sed materia manet. si at pūatio signifi ficaret forma inchoatā. ergo etiā pūatio manēt. Secūdo dicit aristotele q pūatio est ens p accūs qd uerū est salūm s forma. Tertio dicit aristotele q p uatio est ens p accūs et machinat in maleficiūm forme. et nteriaz forme. ergo pūatio nō signifi cat formā inchoatā. Item quarto dicit aristotele q materia fm suipsius rōnem appetit formā. ergo non appetit eā fm ee formale formabile. Pro intellectu istoz est sciendū q oēs ponētēs qualitunq inchoatōes formatum dicit q forma ē in choata in materia p hoc q materia habet ordinem ad aliquā formā. et q ordo materie ad formā quā nō hē est grā pūatiōis. itē dicit cōsequenter q pūatio ē forma inchoata. Qui ergo dicit q forma sit inchoata fm esse formale formabile dicit hoc esse formale formabile significati p pūatiōem. Exempli gratia pūatio est negatio forme in subiecto apto nato. illā aptitudinē dicitur alteritate esse formā inchoatā. s homi sic dicit illā aptitudinē ee potētiā subiectiua materie. Pōt etiā rē rephari rōnibus. et pmo rōnibus ostēditur. scilicet ad impossibile. Primo p rōnibus rōnibus ostēditur pbari fm tria q. e iue munē in naturali mutatiōe. s. subiectū mot⁹ tēz mōt⁹ motus et ipse motus fm se. Primo ex pre subiecti motus. q oportet in omni motu seu mutatiōe subiecti motus in termino a quo intelligere sub pūatiōe termini ad quem. qā si terminus a quo haberet terminū ad quē tunc nō mouētur ad terminū ad quē. et hoc est quod dicit sclet q ois motus est de pūatio in contrariū. ergo oportet subiectum in generatōe naturali in termino a quo intelligi sub negatiōe termini ad quem. s. forme substantialis. Nō potest ergo dici q forma substantialis pēst in materia an generatōem. Nec hāet si dicatur q pūatio pēst forme fm genus q uis non fm spēm. qā tunc forma est pūis fm essentiā genericā. Tuuc sic arguit. qd additū aliā habenti essentiā hoc ē accidens. ergo formā substantialis aduenēs p generatōem est accidens. nec etiā pūatio abijceretur in aduentu forme. s. modus eius pficeretur. Secūda ratio sumitur ex pre termino ad quē siue forme acquirere p motū. et stat in hoc. Indivisibile vbiāq est

*Summario
pma*

Secunda

Secundus.

Dōm ē q̄ p̄ veritate q̄ forma aū generatōe
nō p̄existit ī mātia s̄m aliq̄ forme s̄i s̄z eētā
sicut p̄batū est. sed p̄existit s̄m eē analogicū siue
ordōis ad formā. Habet em̄ mātia s̄m se natu-
rale in ordīe ad formā. q̄ in tali ordīe in mate-
ria p̄est forma. et sic non p̄est s̄m eē genericū nec
specificū nec nūale s̄ s̄m eē analogicū siue otuale

Circa q̄d sciendū q̄ duple aliquid p̄existit in
alio otualiter. Uno^o excellēter sicut efficiēs cause
efficiētis p̄existit in sua cā vbi. et sic forma nō p̄-
existit in materia otualiter. Alio mō aliq̄d p̄ex-
istit ī alio otualiter s̄m defectū. q̄ hoc ī q̄ p̄ex-
istit est indignū et min^o p̄fectū. et sic forma p̄-
existit in materia q̄ habet in materia imp̄fectū eē
q̄ in seipsa. et hoc ē q̄d alij dicūt q̄ forma p̄existit
in materia s̄m occubitū. s̄m defectū siue imp̄fec-
tionē. Et tō est. q̄ sicut cā efficiēs ē dignior sub
efficiē p̄fectior et excellēior. ita cā materialis ē in-
dignior et imp̄fectior sua forma. et id sicut aliq̄d
p̄existit otualit̄ excellēter in cā efficiēte. ita p̄ex-
istit aliquid otualit̄ defectiue in cā materiali.

Hec arguit in cōtrariū. p̄mo autoritatibus
sedo rōnib^o. Primo autoritatib^o Aresto. in p̄n. o
hui^o vbi dicit q̄ materia appetit formā q̄ habet
in se formā imp̄fectā grā aū appetit p̄fici. Dōm
q̄ p̄ia nō vj. p̄mo ex antecēdēte sequit̄ oppositū eē
sequētis q̄ vñ sequit̄. si materia appetit formā
q̄ nō habz formā. q̄ appetit^o ē respectu absentis.
Circa q̄d sciendū q̄ appetitus accipit duple. Uno
mō p̄ actu appetendi et sic ē s̄ respectu absentis
q̄ tūc appetitus ē quasi peritus ad aliud. Alio^o
accipit appetitus p̄ pōia appetēdi. et sic appetit^o
p̄t eē tū p̄tis q̄ absentis. q̄ sunt aliq̄ passioēs
in appetitu q̄ respiciūt p̄is. sicut delectatio et tri-
sticia. Sūt etiā q̄dā passioēs in appetitu q̄ re-
spiciūt absens. sicut desiderū timor et spes. Non
em̄ habet aliq̄s s̄m de eo q̄d habet. s̄ delectat̄ in
sp̄o. Et si dicat̄ appetit^o ē pōia aie q̄ nō ē aliq̄d
quēdēs materie. Dōm q̄ ē duplex appetitus in
genere. s̄ naturalis et agnitiv^o. Quis ergo appeti-
tus agnitiv^o. ī q̄ sequit̄ agnitōem sit pōia aie. q̄
in puris naturalibus nō est agnitio. ē tū in puris
naturalibus appetit^o naturalis q̄ appetitus nihil as-
liud est q̄ inclinatio aliquid in p̄fectionē sibi nas-
turalē. ergo tū mātia inclinē in suā formā sicut
in p̄fectionē naturalē. sic vñq̄ materia d̄r habet
re appetitū naturalē.

Arguitur Si materia appetit formā
vel appetit unā vel plures

nō unā q̄ habet inclinatioē ad plures. nec plu-
res. q̄ appetit^o naturalis nō ē frustra. s̄ mātia
nō p̄t plures formas recipere ergo nō p̄t plures for-
mas appetere. Dōm q̄ quīs materia nō posset
s̄t plures formas suscipere hoc accidit sibi ex pre-
fome quā habet. q̄ forma subalis dat eē simple-
sed nō p̄t in vna materia eē duo esse simpliciē
p̄t em̄ successiue suscipere plures formas. et sic est
dicendū q̄ materia appetit plures formas s̄ siue
ex siue suscipiēdas. et sic illi appetit^o nō ē frustra

Arguitur Appetitus materie est in-
tellectualis. ergo nō p̄t eē na-
turalis. Ans p̄bat. q̄ ē sibi inuicē ab autote na-
ture. q̄ ē agens intellectuale. Dōm q̄ appetit^o
mātie p̄t ad duo compari. Uno mō ad p̄ncipiū
a quo dat talis appetitus. et sic p̄t dici intellectu-
alis q̄ d̄t a p̄ncipio intellectuali nō errate s̄z
a deo. Alio mō cōparē appetitus mātie. ad id in
quo est s̄z ad ipsam materiā. et sic est appetit^o na-
turalis. Et q̄ res nō ē app̄e dēdenda a causa
efficiente que est ab extrinseca. sed ab illo q̄d est in
ipsam id simple dōm ē q̄ talis appetit^o ē natura-
lis et nō intellectualis.

Arguitur Appetitus naturalis est ad
unū em̄. s̄ appetit^o mātie ē
ad plures formas. q̄ in ea nō ē appetitus naturalis

Dōm duple. Primo q̄ illa autoritas intelli-
git de nata q̄ est forma q̄ illa ē in genere dēmi-
nata et determinat̄ ad unū s̄z ad informatōem
et in specie ē dēminata ad unū q̄ ad unā op̄ati-
onē. sicut forma ignis determinat̄ ad calēfactionē
dū. Vel p̄t alit̄ dici q̄ quīs mātia nō dēminatur
ad unū specificē tū dēminat̄ ad unū s̄m gen^o. q̄
dēminat̄ ad formā rei generabilis et corruptibilis
quia sicut materia in specie dēminat̄ ad formā
in specie sicut materia hominis ad formā hoīs ita
materia in genere dēminat̄ ad formā in genere.

Arguitur P̄uatio est quoddam mō
species et forma vt dicit̄
in secundo huius. ergo p̄uatio est forma inchoa-
ta. Dicendum q̄ est duplex p̄uatio. Quēdā
est p̄uatio forme accidentalis. et talis p̄uatio
semper est in subiecto sub opposita forma. et ideo
talis p̄uatio est species et forma sicut p̄uatio
caloris est cum frigiditate. et de tali p̄uatio re
loquitur Arestoteles in secundo huius. Alia est
p̄uatio forme substantialis de qua nunc loquit̄
mur. et illa p̄uatio nullo modo est species. nec de
illa loquitur Arestoteles in illo textu. q̄ in illo

tertu sic ait. si autem est privatio aut contrariū aliqd circa simpliciter generatōem aut non posterius dixerandū est. s. in libro de generatōe et corruptiōe. sed generatio simpliciter est generatio substantialis.

Arguitur Aresto dicit septimo metaphisice qd in quibusdam generabilib⁹ et corruptibilib⁹ forma introducenda in materia perisistit fm prem. et hoc probat de sanitate. quia sanitas prequitur prem sanā in materia. Dm qd forma perisistat in materia fm prem pōt dupliciter intelligi. Uno modo forma licet sic qd forma formabilis perisistit in materia sicut dicunt aliqui et hoc est simpliciter falsum. nec sic loquitur Aresto. Alio modo pōt intelligi qd forma producabilis preexistat in materia fm efficientiam et hoc est verū. Loquitur em̄ Aresto ibi qd duplices sunt forme artificiales. quedā sūt que non habent in materia aliquid preexistens quo pōtiant effectū sicut patet in illis formis que sūt solum p̄ artem sicut forma dom⁹. Alie sunt forme artificiales que fiunt p̄m ab arte et p̄m a natura ut sanitas. et talis forma habet p̄m effectivā in materia et non formalem. quia oportet in corpore sanabili esse aliquā p̄m effectivā quā alia pars infirma ducat ad sanitatem. et hec p̄cipue est cor in aiali. et ideo ille infirmitas que inficit cor est incurabilis. qd non habet p̄m quō natura se iuvet ad sanitatē.

Sed contra arguitur non esset dñā in generationibus et corruptionibus artificialib⁹ et naturalib⁹. quia sicut in naturalibus forma nō ē inchoata ita nec in artificialibus. Dm qd duplex est dñā. quedam est ex pte cause efficientis quia forma naturalis inducitur in materiā p̄ agens naturale. sed in artificialib⁹ inducitur p̄ agens artificiale. et hec est bona dñā inter materiā naturā et materiā artificiali. qd materie bene possunt distingui ex agentibus. Hec dñā qd in naturalibus materia est ens in pura potentia habens ordinem naturalem ad illam formā quam recipit sed materia in artificialib⁹ est totū compositum et nō habet naturalem ordinem ad formam quam recipit ab arte. sed illum ordinē acquirit ex voluntate artificis.

Arguitur Aresto. St in 6° de aiali⁹ quod forme naturales sūt ab intra et intellectus est de foris. Si ergo naturales forme sunt ab intra ergo habent p̄m in

materia. Dm qd Aresto non loquitur de forma li inchoatione sed de effectiva. Est ergo ille intellectus qd forme naturales sūt ab intra ex parte agentis. quia scz materie rerum naturalium coniungit aliqua virtus qua forma inducit in materia et intellectus venit de foris. quia non deducit de materia virtute agentis naturalis. Si tamen intelligatur talis autoritas de formali inchoatione tunc est dicendū qd forme naturales sunt ab intra p̄ quandam actualem inchoationem et non actualem.

Arguitur Dicit commentator septimo metaphisice qd tot sunt potentie in materia quot sunt forme. sed hoc nō p̄ esse verum de potentia subiectiva. quia illa ē una ergo forme sunt inchoate in materia. Dm qd materia accipit dupliciter. Uno mō fm se et propriam naturam. et sic est tñ una potentia i materia scz potentia subiectiva. Alio mō accipitur materia prout substat diversis dispositionibus apparentibus ipsam ad formā et tunc in materia sunt diverse potentie qd fm alias dispositiones habet ordinem ad alias et alias formas. Requirit em̄ alia dispositio p̄ forma agni q̄ pro forma eq̄. In illis autem accidentalib⁹ dispositionibus est quedā inchoatio virtualis effectiva et nō formalis. Et p̄ idem soluitur autoritas Augustini qui dicit qd in materia sunt quedā occulta semina. qd manifeste intelligit hoc de virtutibus actibus que sunt in materia et p̄ tales virtutes non est inchoatio forme nisi effectiva. et hoc patet cū dicitur occulta semina qd semen fm Aresto. sed p̄ hoc p̄met ad genus cause efficientis.

Arguitur Oportet in omni motu esse in substantia et variatum fm esse. sed hoc est forma in generatione. ergo sequitur qd in generatione forma sit inchoata. Dm qd maior intelligitur de motu p̄dicto quia in tali motu oportet esse aliquā formā que manet eadem in substantia in toto motu et variatur fm esse. qd fit materia perfecta ex minus perfecta sicut p̄t in calefactione aque. ubi motus calefactionis est vnus calor fm essentia qui continue perficitur in subiecto. Hec est de generatione qm in generatione non acquiritur forma fm successionem sed in instanti. et ideo ante illud instās nihil forme p̄est

Arguitur Quicquid educitur de alio quo prius fuit in eo. sed

Secundus.

forme naturales educant de potentia materie ergo prius fuerit in potentia materie. Dicitur quod eo modo quo aliquid educit de alio fuit in eo. Duplex autem aliquid educit de alio. Uno modo scilicet esse formale substantialiter et actualiter sicut aliquid educit de domino et sic non est intelligendum quod forme educant de potentia materie quod forme non sunt in materia sicut aliquid fuit in loco vel quocumque modo subalio. Alio modo aliquid educit de alio potentialiter sive virtualiter et hoc persistit in eo virtualiter non autem actualiter et sic forme dicuntur educi de potentia materie et hoc notatur cum dicitur quod educant de potentia materie ad de notandum quod forme persistunt solum potentialiter et virtualiter. Dicebatur notatur forme naturales propter animam rationalem quod anima rationalis transiens dicitur deum ipsius nature et ideo non potest dici quod anima rationalis sit aliquo modo inchoata vel quod educat de potentia materie.

Arguitur Potentia materie vel super addit aliquid materie vel nihil. Si super addit aliquid materie ergo est forma inchoata si nihil hoc est inconueniens quod tunc esset sua potentia et tunc circa primum nihil est sua potentia.

Dicitur quod nihil super addit. Et ad argumentum est dicitur quod duplex est potentia scilicet actiua que est ad agere sicut estibile est potentia ad ridere et sic est verum quod nihil circa primum est sua potentia actiua. Alia est potentia passiuua que est potentia ad recipere et non ad agere et sic aliquid creatum potest esse sua potentia scilicet passiuua. Hoc diuersitatis est quia secundum Aristotem nono metaphisice actus et potentia dicitur esse eiusdem generis cum ergo actus potentie passiuue sit de genere substantie scilicet forma substantialis que est actus materie ergo etiam potentia est de predicamento substantie. Sed actus potentie actiue est accidens quod est operatio de potentia inchoata actiua ergo oportet etiam talem potentiam esse aliquid accidentis et per consequens talis potentia super addit aliquid illi cuius est potentia.

Queritur Vtrum sit vna potentia in materia vel sunt plures. Dicitur quod potentia materie est vna substantialiter et realiter sed est diuersa ratione. Primum patet quod potentia materie est eadem cum materia sicut dictum est sicut ergo materia est vna ita oportet potentiam esse vnam. Secundum patet quod potentia materie significat materiam secundum quod habet ordinem ad formas sed manifestum est quod sunt diuersae forme ad quas materia habet ordinem ergo est alia et

alia potentia secundum eandem. Simile est de potentia ad suscipiendum contraria quod illa potentia est vna quod est immutabilis subiectum est tamen ratione alia propter ordinem ad diuersa contraria.

Arguitur Si forme naturales non sunt inchoate in potentia materie ergo non erit deus inter productionem anime rationalis artificialium et aliarum formarum naturalium quod anima rationalis non est inchoata sicut nec quecumque alia forma naturalis. Dicitur quod est duplex deus. Primum est quod alie forme naturales sunt per animam rationalem hinc inchoatione virtutem esse animam in materia quod virtute seminali educit de potentia materie hoc autem impossibile est dicere de anima rationali. Et si dicat ergo vno anime rationalis tunc corpe non erit naturalis. Dicitur quod duplex dicitur naturale. Vno modo quod complete fit et perfectum de per agens naturale et sic est verum quod virtus anime rationalis ad corpus humanum non est isto modo naturalis. Alio modo dicitur aliquid naturale dispositiue quod scilicet disponit ad hoc ut forma superior naturaliter inducatur ab aliquo agente superiori in materia et sic vno anime rationalis ad corpus humanum est naturalis. Secunda deus est quod ille virtutes alteratiue que sunt in materia disponit materie et simul introducit formas naturales. Sed virtutes alteratiue que sunt in semine humano tunc disponit materie animam et non introducunt formam scilicet animam rationalem. Est tamen considerandum quod anima rationalis in fieri dependet a corpe quod impossibile est animam rationalem habere individuationem per se subsistendo quia tunc esset substantia separata. Et dicitur notatur in fieri quod anima rationalis postquam acquisiuit individuationem in corpore tunc potest etiam illam individuationem retinere separata a corpe.

Arguitur Si forme non essent inchoate in materia tunc generationes rerum fierent violentas quod fierent a principio extrinseco. Dicitur quod dupliciter aliquid dicitur naturale. Vno modo ex parte principii actiui et sic generationes non sunt naturales quod in materia non est principium actiuum secundum quod virtuti. Alio modo dicitur naturale ex parte principii passiuui sicut dicitur quod motus generatiui et leui sunt naturales et eodem modo etiam dicitur diu est quod generationes sunt naturales quia in materia est naturalis aptitudo ad formam et hoc sufficit ad naturale. Dicitur tamen in diffinitione violenta et tercio ethico violentum est quod passum non potest esse vnum quod non est naturalis inclinatio ad illud quod

agens nititur inducere in passum.

¶ autem singulariter

Postquam Aristoteles terminavit veritatem de principiis philosophis. inter excludit errores antiquorum prementes ex ignorantia principiorum. Et primo excludit errores prementes ex ignorantia materie. Secundo excludit errores prementes ex ignorantia privationis. Quo ad primum dicitur quod antiqui propter infirmitatem intellectus receperunt a veritate et incederunt in duos errores. Primum est quod nihil generat et corrumpit. Secundus est quod omnia sunt unum et probat sic suos errores. quod omne quod fit vel fit ex ente vel non ente. Non ex non ente. quod ex nihilo nihil fit. ergo ex ente et sic non erit generatio. quod quod est non generat et quod ens et unum converteuntur ideo tamen unum est. Si autem cognovissent materiam scilicet quod est ens in potentia non incidissent in istos errores.

¶ Nos autem dicimus.

Hic ponit Aristoteles duas solutiones ad argumentum prius factum. quartum prima est quod non differt aliquid dicere fieri ex ente vel ex non ente. quod ex utroque fit aliquid per accidens. sed ex ente in potentia fit aliquid per se. Pro autem intellectu est sciendum quod dupliciter aliquid fit ex alio. Uno modo per se quod si per naturam est fieri ex illo. Alio modo per accidens. quod accidit illi ex quo aliquid fit. fit ergo ex ente aliquid per accidens. quod accidit ei in quantum habet quod aliquid fiat ex eo. ut ex aiala fit aiala per accidens. Etiam ex non ente fit aliquid per accidens. quod ex privatione que est non ens non fit aliquid per se. quod non inest rei cui res facta est. Unde per quod argumentum antiquorum soluitur per interruptionem. quod omne quod fit ex ente in potentia fit. et non ex ente in actu. et sic nec fit ex ente nec ex non ente.

¶ Amplius autem esse.

Jam ponit aliam solutionem istam scilicet quod ens dividitur in ens secundum actum et in ens secundum potentiam. et quod antiqui non cognoscebant illam divisionem ideo credebant aliquid fieri ex ente in actu. sed secundum veritatem aliquid fit ex ente in potentia. Sed si accepissent ens per ente in potentia tunc argumentum fuisset bonum. nec tunc oportuisset quod negasset generationem. quod in generatione ens in potentia presupponit sed ens in actu accipit.

¶ Tangentes quidem.

Postquam Aristoteles posuit errores prementes ex parte materie iam soluit erroris prementis ex parte privationis

et est iste quod ex non ente fit aliquid per se. et hoc sic probatur primo ex ratione premissis que sic arguebat. Quia quid est preter ens est non ens. sed materia est preter ens quod non est ens in actu. ergo est non ens. et sic est eadem tunc privatione. Secundo movebantur ex hoc quod quicquid que sunt unum subiecto sunt unum simpliciter scilicet potentia et virtute. id est spiritus. sed privatio est eadem materie subiecto. ergo est eadem materie. sic et ratio. sed privatio est non ens. ergo aliquid per se fit ex non ente. Probat ergo Aristoteles in sequentibus quod privatio non est eadem cum materia. et per hoc reprobat istum errorem.

¶ Sed hoc differt pluri

Hic Aristoteles ponit tertiam inter privationem et materiam et sunt quinque. quartum primo ponit duas. secundo comparat suam opinionem ad opinionem platonis. prima est. Privatio est non ens per se. quod negatio ponitur in definitione privationis loco generis et generis maxime secundum definitionem significat ut patet sexto topicorum. sed materia est non ens per accidens quia gratia privationis. Quando enim materia habet in se formam tunc est ens. ergo est non ens per accidens quod per privationem. et per istam rationem etiam excludit inchoatam formam sicut dicitur est. quod si privatio significaret formam inchoatam tunc non esset non ens sed ens per se.

Secunda ratio est. quod materia est per substantiam quia est pars constitutiva substantie. sed privatio nequaquam est substantia immo est potius negatio substantie.

¶ Quidam autem quod.

Interponit Aristoteles ante duas rationes suae opinionis ad opinionem platonis. et vult quod plato ponit tria principia sicut et Aristoteles. sed differunt. quia plato posuit duo principia ex parte materie scilicet magnam et parvam. et unum ex parte forme scilicet primum et desperit privationem quam non posuit in materia. Sed Aristoteles ponit duo principia ex parte forme scilicet privationem et ipsam formam. et unum ex parte materie quia necesse est materiam supponi id est unam materiam esse subiectum duorum contrariorum et sic non sunt ponenda duo principia ex parte materie.

¶ Subiecta quidem na

Hic Aristoteles ponit tertiam rationem inter privationem et materiam. et stat in hoc. Materia coarctat ad constitutionem rei sicut causa et ideo sicut

Primus.

mater quia recepit cum accipiat formam. sed privatio non potest concurrere sicut causa rei sed concurret ad corruptionem rei. quia materia in materia forme. Quod sic probatur in textu quod hoc spectat ad malum quod est contrarium illi quod est bonum optimum et appetibile. ergo privatio spectat ad malum.

Queritur Utrum materia concurret ad productionem forme.

Quod forma accipit dupliciter. Uno modo per forma totius et sic materia concurret ad productionem forme quia est pars intrinseca illius forme. sicut corpus humanum concurret intrinsece ad constitutionem hominis. Alio modo accipitur forma per forma partis et sic materia que est pars totius compositi et sic materia accipit dupliciter. Uno modo secundum se et sic non concurret ad productionem forme effectiue sed materialiter quia ipsa in se habet hunc est susceptiva forme. et ideo talis forma per se non producit absque materia. Alio modo accipit materia gratia dispositionum qualitativarum et sic etiam materia concurret effectiue ad formam partis loquendo de forma pure naturali. quod dicitur per Aristotelem rationale quod non fit in esse virtute materie

Aliud autem appetit

Hic ponit quartam dictionem que sumitur ex ratione ducente ad impossibile et stat in hoc. Si privatio esset eadem cum materia simpliciter tunc aliquis appetit esse simpliciter corruptibilem sed hoc est impossibile. ergo illud ex quo sequitur. Sequela patet. quia materia secundum sui naturam appetit formam et quando forma aduenit materie tunc privatio abijcit si ergo privatio est simpliciter eadem cum materia ergo oportet dicere quod privatio etiam appetit formam sicut materia. quia ergo post formam privatio abijcit privatio appetit simpliciter corruptionem. Et hoc est quod additur in textu quod materia appetit formam sicut turpe bonum et femina masculinum. Jam turpitudine non appetit pulcritudinem vel bonitatem quia per pulcritudinem turpitudine abijcitur sed id quod est turpe appetit bonitatem. ita etiam privatio non appetit formam sed materiam cui accidit privatio. Est tamen considerandum quod appetit formam non habita aduenit materie gratia privationis sicut quod turpe appetat pulcritudinem non appetit pulcritudinem sed illud quod est turpe et sic privatio non appetit formam eo quod forma non

est perfectio privationis. sed materia appetit eam tanquam sui perfectionem.

Queritur Utrum aliquid potest appetere simpliciter corruptionem et videtur quod sic quia turpe appetit pulcritudinem. Quod forma turpe accipitur dupliciter. Uno modo formaliter gratia turpitudinis sive privationis. et sic turpe non appetit pulcritudinem et hoc patet eodem Aristotele in textu. Alio modo accipitur turpe gratia materie et tunc turpe appetit pulcritudinem. Est tamen sciendum quod quodammodo privatio non potest dici appetere formam ipsa tamen est causa sine qua non appetitur forma quia generata privationis materia habet ordinem ad formam non habitam. non illius est forma forma non est perfectio privationis sed materia iam unum quodque appetit sui perfectionem.

Arguitur Aliquid appetit suam corruptionem sicut pars de dante natus qui vellent quod non essent et illi etiam qui se ipsos occidunt despatit et sic de alijs. Quod forma duplex est appetitus. quidam est naturalis et tali appetitu unumquodque appetit suam perfectionem cum ergo nulla perfectio potest esse absque tali appetitu nihil est quod appetat non esse et de tali appetitu loquitur hic Aristoteles. Alius est appetitus deliberativus de quo fit talis distinctio quod talis appetitus potest fieri in aliquo dupliciter. Uno modo per se. et sic non potest fieri in non esse quod omnis appetit est respectu boni sed non esse non potest accipi ut aliquis bonum. Alio modo fertur talis appetit in aliquo per accidens quod fertur in aliquo bonum cui coniungit non esse et sic appetit deliberativus aliquis appetendo appetit non esse ut pars in dante natus et in illis qui deliberate se suspendunt quia tales non appetunt nisi esse absolute si non esse vel sub miseria vel sub pena et quod non potest a pena separari nisi per non esse ideo per accidens et ex consequenti appetunt non esse.

Arguitur Privatio est eadem cum materia quia in diffinitione eius ponitur. Quod forma quodammodo per se sufficit duplex est diffinitio. quodammodo est pure additativa et essentialis et talis si deest per partes logicas tunc est verum quod quilibet per diffinitionem est eadem cum diffinitio. Alia est diffinitio data per additamentum sicut actio diffinitio et sic nullo modo verum est quod ea que ponunt in diffinitione sunt eadem cum diffinitio quia quodammodo in illa diffinitione ponuntur alia que sunt alterius generis sicut quod propria passio diffinitio per sui subiectum.

Corrumpitur autem.

corruptio est innaturalis. qz corruptio est ad no esse. sed forma dat esse. Alio mo aliqz est natale ex pte materie q etia est natura scario. z sic etiam corrupo pr dici naturalis et hoc duplt. Uno mo qz puenit ex nata materie in sua suba accep te. et sic ista inferiora sunt corruptibilia. qz habet materia puiatoti zuncta. Alio est corruptio naturalis ex pte matie qz s. puenit fm dispositioez que est in materia. et sic dispositioes disponit ad corruptioem. et ex eis dz corruptio naturalis. Vn sequit qz est qda corruptio oino violenta. q scz no puenit fm dispoem materie. sicut qn aliqs cum gladio occidit au sua periodu. qz talis corrupo n fit fm dispoem materie. Et ideo quis etia ista corruptio fm q est in facto e pr dici naturalis. no tn fm q est in fieri. qz mod talis corruptiois est innaturalis. Simile est de lapide q qn mouet eosum traheret p sun ab aliquo deorsum q uis em ille mot fit natal mod tn mot e innaturalis

Primus.

corruptio est innaturalis. qz corruptio est ad no esse. sed forma dat esse. Alio mo aliqz est natale ex pte materie q etia est natura scario. z sic etiam corrupo pr dici naturalis et hoc duplt. Uno mo qz puenit ex nata materie in sua suba accep te. et sic ista inferiora sunt corruptibilia. qz habet materia puiatoti zuncta. Alio est corruptio naturalis ex pte matie qz s. puenit fm dispositioez que est in materia. et sic dispositioes disponit ad corruptioem. et ex eis dz corruptio naturalis. Vn sequit qz est qda corruptio oino violenta. q scz no puenit fm dispoem materie. sicut qn aliqs cum gladio occidit au sua periodu. qz talis corrupo n fit fm dispoem materie. Et ideo quis etia ista corruptio fm q est in facto e pr dici naturalis. no tn fm q est in fieri. qz mod talis corruptiois est innaturalis. Simile est de lapide q qn mouet eosum traheret p sun ab aliquo deorsum q uis em ille mot fit natal mod tn mot e innaturalis

Arguitur Ita n e ca generatioz s pua est ca generatiois vt pu dicitur est. ergo no est pncipiū corruptiois qz corrup tio et generatio sunt zratia. Dm qz zra tia dnt referri ad id. s sic no est de puiatote. pui uatio alie no est ca generatiois et corruptiois ista dem forme. sed diuersay formay. qz est ca corrup tiois forme habite. i. forme q nre est in materia et est pncipiū generatiois forme habente q no est in maia. ex epli gra. Puiua zuncta matie huane est pncipiū generatiois cadaueris. z est pncipiū corruptiois hois. et sic no referunt ad id. Hec tundo dm est qz duo sunt in ipsa puiatote. scz aptitudo et negatio forme. Hde aut aptitudinis ad alia forma no habita puiatō est p se ca gene ratiois. qz tūc puiatio facit materia suscipe no uam forma. in signū au' no fit generatio ex ma teria corporū celestiu. qz qnis in illa materia. fit negatio aliax formay no tn est ibi aptitudo ad alia forma. Pde tū puiatio p accūs vt sic e ca corruptiois m qru scz p acquisitionē omis forme alia corrupit. sed tōe negatiois est ca p se cor ruptionis et p accūs ca generatiois. qz negatio dicit absentia forme q est corruptio.

Arguitur Materia vocat ca ztingē te vt dz sexto metaphisi re. ergo puiatō no est pncipiū corruptionis sed materia. Dm qz materia accipit duplt. Uno mo fm se et absolute. et sic no est ca siue pncipiū ztingēte z corruptiois. qz in corporibus celestibus

est materia. sed ibi nulla est ztingentia siue cor ruptio. Alio mo accipit materia fm q est zuncta puiatōi. et sic materia est ca ztingēte. et talis materia inuenit in istis inferiorib' in quib' ali qua ztingēte euenit. Vem em zingētia in te bus ex dispoē matie q originae ex puiatone

Arguitur Omne creatū est corrup tibile. sed multa sunt crea ta sine puiatōe. qz puiatio no est sufficiēs prin cipū. Maior pbat qz quicquid pressit de no e h' redit in no e. Dm qz est dña inter ambila tionē et corruptioem et fit e duplex dña. primo qru ad pncipiū. sedo qru ad terminū. Quātū ad pncipiū. qz ambilatio significat ordinē ad aliqz poñam extēseca. et idē deus q sua poñā oia cre auit p se sua poñā oia creata ambilare. s corrup tibilias significat ordinē ad aliqz qd est cōiun etū illi qd corrupit et ideo dz hō corruptibilis. qz habet in se materia puiatōi zunctā p quā habet ordinē ad no esse. Sed dña est ex parte terminū. qz ambilatio tendit ad nihil. s corruptio tendit ad materia scz ad ens in poñā. et idē cor ruptio vni' est generatio alterius. et hoc idē qz materia no p se stare nuda. et ergo corrupta vna forma optet in instati alia succedere.

Querit Deū p se hic diffinitio nes matie et forme sunt bñ assignate. Dm qz Aresto. no intōit hic ponē diffinitioem materie nec forme. s ponit quōsdā dōtōnes matie et for me q s accepte pnt dici descriptōes. qz descripti ones dāt p puiatates. Est ergo talis descriptio materie. Materia est subiectū vniūqz primū ex quo fit aliquid cū inste p se et no fm accūs et si qd corrupit in hoc abibit vltimū. H forma est quōdam diuinū optimū et appetibile.

Arguitur Diffinitio materie est super flua. qz idē significat p pui mū et p se. et idē significat p se et no fm accūs Dm qz illa puiatō p se no ponit ab aresto in textu. et si ponat tūc illa puiatō et no fm ac cūs referretur ad illā puiatō p se expositiue. Et ad aliud argumentum dm qz primū accipit du plicē. Uno mo aduertibaliē put primū valet tm sicut primo siue primo. et sic sensus est qz materia est subiectū ex q primo et primo aliqz fit. Alio mo capit noialiter adiectiue. z tūc sensus est qz materia est subiectū primū. i. primū et. Est tūc du plex materia. qdā est materia prima et quedā est

At male dz dōtōne utē mā sicut dōtōne p m qz p se no pnt formay puiatōe p se mā dōtōne puiatōe p m qz p se quālibet et corrupit. Et hō dōtōne alie puiatōe hō qz puiatōe fit fm mōz puiatōe qz no dōtōne puiatōe abte et puiatōe p se quālibet et corrupit

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Philicorum

fo. xxxv.

materia prima sicut elementū est materia p̄ma mixta sed nō est materia prima et sic utraq; expositio valet ad excludendū materiā primā que nō est subiectū primo nec primū. Deinde ad dīc p se et nō fm accīs ad remouendū priuatio nes q̄a q̄uis priuatiō iungat materie tñ ex pri uatione nō fit aliquid p se sed p accīs. Pōt eti am priuatio excludi p hoc qd̄ dīcū in fit. Vel est dōm q̄ duplex est priuatio quedā est priuatiō q̄ expellit s̄q̄ priuatio forme habite et illa excludit p hoc qd̄ dīcū in fit q̄a illa nō immanet. Alia est priuatio q̄ manet s̄q̄ priuatio forme habende et illa excludit p hoc qd̄ dicitur et non fm accīs.

Arguitur Ista diffinitio uenit ele mento et tñ elementū nō est materia q̄ diffinitio non est bona. Dōm q̄ elementū excludit a diffinitioe materie p illā p̄tialam primū q̄a elementū nō est primū subie ctum s̄ materia elementū et etiā materia exclu ditur a diffinitioe elementū p hoc qd̄ dicit̄ indiu sibile specie in aliā sp̄m q̄a materia nō habet spe ciem i formā eo q̄ est ens in pura potentia.

Arguitur Materia est cognoscibilis fm analogiā ad formam s̄ in ista diffinitioe materie nihil p̄tens ad for mā ponit ergo diffinitio nō valet. Dōm q̄ quīs explicite nihil ponatur in diffinitioe materie p̄tens ad formā implicatur tñ in hoc qd̄ additur vnicuiq; q̄ sens̄ ē q̄ materia ē subiectū vnicuiq; s̄ forme. Et si dicitur ergo erit subiectum forme se gate q̄ etiā est forma. Dōm q̄ Aresto loquit̄ re forma fm fm q̄ est principū rei naturalis. eo q̄ sermōnes sunt intelligendi fm materiā subie ctam iā forma sepata nō est forma rei natura s̄ lisiō vnicuiq; refertur ad formas naturales tñ q̄a materia est subiectū illaz formatū pure naturalium.

Arguitur Aresto hic notificat ma teriā p̄ metaphora illa at locutio nō spectat ad p̄m sed exhorē vel poetā. Dōm q̄ absolute loquendo phisicus nō dicit uti in sua doctena metaphora s̄ pōt respectiue in ordine ad aliq̄ aduerbiū uti metaphoris et sic est in p̄posito q̄ arguit hic p̄ta platōnē q̄ alucuit uti metaphoris et iō p̄ tales metapho ras mittit cum cōuincere.

Arguitur Ista diffinitio uenit p̄ma me sube que est primū sub iectum ut p̄z in p̄dicamentis ubi dīc q̄ sit primū

subiectū oim generū accidentiū et itē tñ q̄ corrup tis oibus p̄m̄s substāty impossibile est aliq̄ aliq̄ remanere. Dōm q̄ dupl̄ aliq̄ dīcū p̄m̄ Uno mō simpliciē et p̄ ordinē ad formā subalem et sic materia p̄ma dīc subiectū p̄m̄. Alio modo dīc aliq̄ p̄m̄ in ordine ad aliqua p̄dicata suba lia et accidentalia et sic p̄ma suba est subiectum p̄m̄ q̄ de ea tam cēntialia p̄dicata q̄ acciden talia dicuntur.

Arguitur Contra diffinitioe forme videt̄ q̄ sit sup̄flua q̄ dicitur q̄ sit qd̄dā diuinū et optimū que vidēt̄ esse idē. Dōm q̄ ille p̄tiale p̄nt capi dupl̄. Uno mō fm q̄ refertur ad idē et sic nō ponitur in diffinitioe forme. Alio mō fm q̄ refertur ad diue sa et sic forma dīc esse diuinū p̄ ap̄tōem ad cām efficiētē cui est s̄litiudo quedā s̄q̄ dīcū. Ex quo tñ dīcū est actus pur̄ ergo aliq̄ mō p̄ticipā actū p̄t dīcū diuinū sed sic est de forma ergo. Sed forma dīc optimū et appetibile p̄ comparōem ad materiā appetit̄ em̄ materiā suā p̄fectionē s̄ for mā nō ergo oportet q̄ forma sit simple optimū sed q̄ sit optimū in ordine ad materiā et inter p̄ncipia rerum naturalū.

Arguitur Esse diuinū non uenit re bus naturalibus sed cōue nit solū rebus sp̄ualibus habentib; intellectū et ergo male dicit̄ q̄ forma sit qd̄dā diuinū q̄ forma nō habet intellectū et sic nō diligit nec amat deū.

Dōm q̄ diuinū accipit̄ dupl̄. Uno mō cēntia liter fm q̄ illud est diuinū qd̄ est deus et sic nul la res creata p̄t dīcū diuina s̄ dīcū q̄ s̄t tres p̄sone diuine q̄ sunt ip̄semet deus. Alio mō dicit̄ aliq̄ diuinū fm p̄ticipatōem q̄ s̄ p̄ticipat dīcū et h̄ attingit dupl̄ q̄ v̄ p̄ticipat dīcū s̄ natura v̄ s̄ q̄ p̄ticipat aliq̄ de diuina natura p̄ s̄litiudo et sic forma dīc qd̄dā diuinū q̄a natura diuina est pur̄ actus et ergo forma sit actus p̄t dīcū qd̄dā diuinū. Alio mō dīc aliq̄ diuinū q̄ p̄ticipat dīcū fm agitiōem et amorem et sic sola creatura intellectualis pōt dīcū diuina q̄a illa sola p̄t p̄ticipare dīcū fm cognitiōē suā.

Explicit primus phisicorum.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Ita ut 2 p[ri]ncipia et 3 dicit p[ri]ncipia ut sic me[n]t[em] et 2 me[n]t[em] me[n]t[em] 2 motu[m] et 2 me[n]t[em] 2 h[ab]it[us] f[aci]t et h[ab]it[us] q[ui]d dicitur d[e] p[ri]ncipio q[ui]d dicitur

Secundus.

In p[ri]mo libro dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia.

Ad p[ri]ncipia q[ui]bus dicitur

Quorum que sunt alia quidem sunt natura

Postq[uam] Aristo. in p[ri]mo libro determinavit de p[ri]ncipijs reru[m] naturaliu[m]. Hic p[ro]ter in sc[ec]do determinat de p[ri]ncipijs scie[n]te naturalis sc[ilicet] de causis p[er] se et p[er] accidens. Et t[er]o ordinis est q[uo]d est duplex t[er]o habitu dicitur p[ri]ncipioru[m] q[ui]bus em[en]t ordinat[ur] p[ri]ncipia ad subiectu[m] q[uo]s intrinsece constituit et sic de p[ri]ncipijs determinat[ur] e[st] in p[ri]mo libro. Alio[quin] co[m]pan[itur] p[ri]ncipia ad passiones q[ui]s constituit extrinsece in genere cause efficietis. et sic determinat in sc[ec]do libro de p[ri]ncipijs q[uo]d q[uo] p[ri]ncipia co[m]pan[itur] prius penes h[ab]itudin[em] ad subiectu[m] q[uo]s constituit intrinsece q[uam] ad passiones quas demonstrant ideo prius litera p[re]cedit se[qu]ens.

Queritur Quare Aristo. determinat in hoc sc[ec]do 5 q[ue]tuor causas et in primo determinat tantum de duabus.

Dicendum q[uo]d in primo libro huius determinat naturam de p[ri]ncipijs constitutionis reru[m] naturaliu[m] sed in sc[ec]do determinat de p[ri]ncipijs cognitionis reru[m] naturaliu[m]. p[er] solu[m] dicit cause p[er]tinet ad constitutionem et o[mn]es q[ue]tuor cause ad cognitionem. q[uo]d in p[ri]mo libro determinat de duabus causis. et in sc[ec]do de quatuor. Ex isto etia[m] soluit quare determinando de causis no[n] dicit aliq[ui]d de p[ri]vate in hoc sc[ec]do q[uo]d p[ri]vate no[n] manet in re facta. et id ex p[ri]vate nihil cognoscit. Volens at[er] Aristo. determinare de p[ri]ncipijs scientie. determinat de eis que oportet agnoscere in se[ci]a. et sunt duo sc[ilicet] subiectu[m] et mediu[m] demon[st]ratis.

stradi siue principiu[m]. Aliud ergo ex hoc iste litera in duas p[ar]tes. In p[ri]ma determinat de subiecto id est de quib[us] est p[ri]ncipio naturalis p[ro]p[ter] quia de rebus naturalib[us] et occasione illius diffinit naturam. Sec[un]da p[ar]s est de causis ex quibus demonstrat que sunt sicut mediu[m] scientie.

Queritur Quare Aristo. ponit hic diffinitionem nature.

Dicendu[m] q[uo]d ideo. quia intendit dicere q[uo]d ista scientia determinat de rebus naturalib[us]. et ideo ponit d[ist]in[ct]ionem inter mathematicu[m] et physicu[m]. s[ed] res naturales sunt in se h[ab]ites natura. ergo oportet prius cognoscere quid sit natura. Primo ergo investigat diffinitionem nature. sc[ec]do dividit eam. Investigat ergo diffinitionem nature per unam divisionem que est ista. eorum que sunt. quedam sunt a natura. alia p[ro]p[ter] alias causas sc[ilicet] ab arte. Et primo exemplificat de p[ri]ncipijs. secundo ponit d[ist]in[ct]ionem inter ea. et dicit primo q[uo]d animalia quecu[m]q[ue] et partes ip[s]o[rum] animalium et plante et similia p[ro]p[ter] corpora sicut terra ignis aqua et aer sunt a natura. Deinde ponit d[ist]in[ct]ionem inter illa que sunt a natura et ab arte. Et vult q[uo]d illa que sunt a natura habent intra se principium motus et quietis. quandoq[ue] s[ed]m] locum ut corpora celestia. q[ui]bus s[ed]m] augmentum et decrementum ut plante et vegetabilia. q[ui]bus s[ed]m] alterationem. ut elementa et elementata. sed artificialia non habent intra se principia suorum motu[m] quia lectulus et indumentum et quecu[m]q[ue] s[ed]m] artem facta non habent intra se principium motus inq[ui]tum artificialia sunt sed habent principium motus in artifice ad cui[us] voluntate[m] sic artificialia formant. et si habeant motum ille convenit eis s[ed]m] q[uo]d habent in se alio[quin] quod naturale. sicut lectulus movetur deorsum inq[ui]tum lignum et lignum est aliquid naturale.

Ex quo claudit diffinitionem nature. et vult q[uo]d si illa differentia sit vera tunc natura erit principium et causa movendi et quiescendi eius in quo est p[ri]ncipiu[m] p[er] se et non s[ed]m] accidens.

Arguitur Omnia naturalia et omnia creata sunt ab arte. ergo ista divisio non est bene posita. Probatur. quia sunt p[er] voluntatem literam scilicet divina nam dicendum q[uo]d duplex est ars scilicet divina et humana. Tunc ad argumentum dicens dum est q[uo]d omnia naturalia p[ri]mo omnia creata sunt ab arte divina. quia sunt p[er] literam dei voluntate[m] et no[n] sunt ex naturali origine facta.

In p[ri]mo libro dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia.

Ad p[ri]ncipia q[ui]bus dicitur

Offi[ci]o

In p[ri]mo libro dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia. Et dicitur q[uo]d p[ri]ncipia sunt naturalia et artificialia.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Philicorum

quidam phi false dixerant. Alio mo accipit ars p arte humana. et sic capit in textu. Cui' rō est quia illa que fiunt ab arte diuina fiūt etiam p causas naturales. et iō etiā dicitur naturalia. s. que fiūt ab arte humana in qm hōi fiunt sine causis naturalibus et iō fiūt solū ab arte et nō a natura.

Arguitur Illa que fiūt a casu et for tūna nō fiūt a natā nec ab arte ergo rē. Dm q' duplici' aliquid fit ab alio. Vno mō p se et sic est vtz q' casualia et forūta nō fiūt ab arte nec a natura. Alio mō aliquid fit ab alio p accūs. et sic casualia fiunt a natura. et forūta ab arte sicut in fca patebit.

Dico autem non lectū

Hic dnter Aresto. expōit vltimā p'icūlā. s. r nō fm accūs. et vult q' alicui posset apparere q' ars esset natura. quia ars est principū mouēdi id in quo est. sicut ars medicīne in medico est principū sanationis sup'ius. et sanatio est motus. ergo ars medicīne videtur esse natura. Sed are sto. vult q' e' rē vult p' vltimā p'icūlā se; et nō fm accūs. Circa qd sciendum q' illud est p'nci s um mouēdi alicui' p se quod semp inuenitur in eo quod mouetur. xempli grā. principū mouens di sursum p se est leuitas. Quia autē ars medicī ne nō semp inuenit in eo qd sanatur sic ars me dicīne non est principū sanationis p se sed per accidens.

Est igit natura quod

Hic Aresto. ponit dānam intere nat. rā habēs na turam et fm naturam. quia natura est principū um mouēdi sicut dictum est. habens naturam est qd habet in se hoc principū sicut totum com positum. Scdm naturam dicitur aliqua passio consequēs p se entia naturalia. et ideo dicit fm quasi sequendū a sequor quasi sequens naturā. xempli gratia. in lapide forma lapidis est nat uralia lapidis. spēs siue substantia lapidis est ha bens naturā et grauitas lapidis est fm naturā

Arguitur

Materia est habens natu rā et est natura. ergo sicut idem hns naturā et natura. Ans pbat q' mate ria habet formā que est natura. Dm q' dupli citer dicit aliquid alterum habere. Vno mō sicut materia habet formā. et qd sic habet naturā non dicit hic habens naturam. Alio mō aliquid has

bet alterum sicut totū habet ptes. sicut homo di cit habere corpus et aiā. et qd sic habet naturā hic dicit hns naturā. Per hoc ergo dī q' materia nō habet formā sicut totū habet formā sed sicut ps habet formam.

Quod autem est natura

Hic excludit Aresto. errorem aliquoz volentium demonstrare naturā esse. et ex hoc soluit vnā ex citam obiectionē. Quia obijci posset. questio an est p'supponē ad questionē qd ē ergo prius fuit. s. q' questio an esset natura anq' fuisset data diffini tio nature. Rndit aresto. q' nō oportet inuestiga ti de natura an est. q' ridiculū est temptatē demō strare naturā esse. Cui' rō est q' ridiculū est illō demonstrare qd est manifestū ad sensum. Sed naturam esse est manifestū ad sensum. ergo nō pōt demonstrari naturā esse. Maior p'z quia de monstratio est semp de ignotis. sed quod est ma nifestum ad sensum hoc est maxime notum. et iō nullus demonstrat q' mix sit alba. quia negās ta lem p'positiōem indiget sensu. sicut dicit primo topicor. Maior ostenditur sic. quia ad sensum est manifestum aliqua moueri et p'cipue localitē sed ex motu cognoscimus naturam. ergo per sen sum cognoscimus naturam. Et addit aresto. in sextu q' volēs demonstrare naturam esse habet se sicut cecus disputās de coloribus qz in hoc cōueni unt q' vtz qz cecus et demonstrās naturam esse non sūt distinguere inter hoc quod est per se notum et hoc quod est per se ignotum. Quāuis ad hoc se habeat opposito modo. quia demonstrās naturam videtur illo quod est maxime notum tā quā ignoto. quia quod demonstratur fm q' hōi est ignotum. sed cecus disputās de coloribus vtz tur ignoto tanq' noto. quia cecus natus dispu tat de coloribus quasi sibi essent noti et sunt ta men sibi ignoti. et ideo talis cecus disputat de vobus et nō de rebus cū cognitio nostra sit ex sensu.

Arguitur

Aresto. in pmo hui' demō strare materiā esse. sed ma teria est natā. q' natā p se demonstrari eē. Dm q' in pmo hui' aresto. nō demonstrat materiā esse sed demonstrat eam esse principū transmutati omis. Probat ei q' in oī trāsmutatōe requirē ma teria. et h' ē p'batē materiā eē principū trāsmutatōis

Queritur

Utq' diffinitō nature sit hū assignata. Dm q'

Omnia sunt a se...

ff. de...

Ita manifeste est...

Secundus.

sic Sed contra hoc arguitur naturam esse est manifestum. ergo non indiget aliqua notificatione. Dico quod natura accipitur dupliciter. Uno modo quod est ad quia est sic natura est est per se notitia quia sensui natura notificatur per motum sicut dictum est. Alio modo accipitur natura quod tunc ad quod est et sic natura est multum difficilis cognitionis. quod patet ex diversis diffinitionibus nature datis a diversis autoribus. Circa quod considerandum est quod natura accipitur quinq; modis. Primo modo impositum est nomen nature ad significandum generationem viventium. et sic natura idem est quod natiuitas. Secundo modo expressum est nomen nature ad significandum principium illius generationis. Tercio modo impositum ad significandum principium intrinsecum cuiuscumque motus. Quarto accipitur pro materia et forma que etiam sunt principia intrinseca. Quinto accipitur natura pro toto composito siue pro forma totius et sic diffinitur a Boetio cum dicitur. Natura est quod cum in se rebus ab intellectu quod modo capi potest. Est enim aliquid intelligibile secundum formam specificam et ideo forma sicut sic vocatur tunc natura. De ordine istorum modorum dicitur quod natura secundum ordinem perfectionis dicitur primo de forma et toto composito. Sed secundum ordinem impositionis dicitur primo de prima acceptione quia ad illam primo nomen nature est impositum. Nec sunt omnes iste acceptiones pertinentes ad philosophiam naturalem. quia ultima acceptio transcendit istam scientiam tunc etiam species rei inueniatur in immaterialibus. alie autem acceptiones spectant ad naturalem philosophiam. Est ergo intellectus diffinitionis nature est principium scilicet quo ad priuationem. quod etiam dicitur natura et causa quo ad materiam et formam. Est enim priuatio principium et non causa cum non influat in effectum sicut causa. vel potest exponi principium pro principio actiuo et causa pro principio passiuo. Quia in quibusdam ut in animalibus natura est principium actiuum motus. in quibusdam sicut in pure naturalibus ut in grauib; et leuib; natura est principium passiuum. Adde ulterius mouendi et quiescendi que dictiones possunt tripliciter exponi quia sunt gerundia que habent triplicem expositionem. hic tamen principaliter debent exponi passiuo quia ex hoc aliquid est naturale quia est mobile et non quia mouens quod sic dicitur maxime esset ens natu-

rale cum maxime mouet et etiam substantie sepe que mouent. Additur quiescendi quia illa que mouentur naturaliter ad locum etiam quiescunt in loco. Additur in quo est ad ordinem artificialium quodorum principium non est in re artificiali. sed est in mente artificis extra rem artificialem sicut dispositio in materia scamm non est ex natura scamm sed ex actione artificis. sicut carpentarius. Additur consequenter primum propter motum mixtorum. quia ille motus non conuenit primo elemento sicut patet in animali quia quous animal mouetur deorsum tamen hoc non fit ex natura animalis secundum quod animal sed gratia elementi predominantis sicut terre et sic anima proprie non dicitur natura nisi forsan capta secundum inferiorem gradum eius sicut cor potestatis vel mixtionalem ut infra dicitur. vel dicitur primum propter accidentia. sicut grauitas in terra quous enim est principium motus terre non tamen est natura quia non est principium mouendi primum et principale sed ipsa forma substantialis terre est tamen principium instrumentale. Hoc dicitur per se et non secundum accidens propter artem que quandoque inuenitur in illo quod mouetur per artem et tamen ars non est natura quia concurreit solum ad illum motum per accidens sicut dictum est circa textum.

Arguitur Natura est aliquid absolute. Sed principium est aliquid respectu. ergo male diffinitur natura per principium. Dicitur quod tam natura quam principium possunt capi dupliciter. Uno modo absolute. Alio respectu sicut patet et filius tunc est dicitur quod capiendo naturam absolute etiam principium dicitur capi absolute. sicut capiendo naturam relative etiam capiet principium relative. Est tamen verum quod formaliter nata non significat aliquid absolute et ideo dicitur potius diffinitur per principium quam per aliquid absolute. Unde patet quod ista diffinitio que datur ab antiquis est inconueniens. sicut nata est vis in se rebus ex se ipsis sicut per accidens.

Arguitur Ex diffinitione sequitur quod priuatio non habet quod priuatio non est principium et causa. Dicitur quod illa priuatio copulatiua et sic dupliciter capi. Uno modo putat copulata illa duo principium et causa adiuuare et sic non dicitur capi ista diffinitio quod sic procedit arguuntur. Alio modo accipit illa priuatio et putat copulata utraq; priuata ad diffinitum quod est natura sic quod sit sensus. Natura est principium mouendi et quiescendi.

Primo
2°
3°
4°
5°
Off. nat. a boetio

Ma n p d l s q p ad d m d s m q p b a d p d d p d d
 q p d d d d p p f d a d p d d p p d d d d d d d d d d d d

et natura est causa mouendi et quiescendi: quia natura
 est quiescens est principium sicut patet de priuatione. quiescens
 est causa sicut patet de materia et forma.

Arguitur Ars est etiam principium mouendi
 di illius in quo est. ut patet
 de horologio. quia ars est principium mouendi horolo-
 gium et partes eius puta lapides. ergo etiam ars est
 natura

Dicendum quod motus horologii vel
 tepudij potest capi dupliciter. Uno modo quantum ad sub-
 stantiam motus. et sic illi motus fiunt a natura
 et sicut motus in horologio est a forma generis
 Alio modo accipitur quantum ad modum motus sicut tax-
 ditatem et velocitatem eius. et tunc non est ex natura
 sed ex arte. quia quod motus est velocior vel tardior hoc
 fit ab arte impediente aliqua mobilia. vel etiam talis
 motus contingit ex commensuratione talium
 mobilium admutem.

Arguitur Motus celi est naturalis
 et tamen in celo non est principium
 quiescendi. quia celi continue mouetur. Dicitur dupliciter
 Primo quod quantum in celo non fit principium quiescendi
 sicut partes quod partes celi continue mouentur tamen est ibi prin-
 cipium quiescendi sicut totum quod totum celi quiescit quous-
 que libet pars moueatur. Secundo patet dicitur quod duplex est
 motus. quidam est motus qui tendit ad quietem sicut
 motus rectus et sic propter quietem. et in tali motu
 natura est principium mouendi et quiescendi. sicut
 patet in grauiibus et leuius. Alius est motus qui non
 ordinatur naturaliter ad quietem sicut motus celi. et
 in tali natura non est principium quiescendi. Sed
 contra. ergo celi nunquam quiescet quia nunquam habebit na-
 turaliter ordinem ad quietem sicut dictum est. Ad hoc
 patet dicitur quod motus celi potest ad duo comparari. Uno
 modo ad primum finem. ad primum generatorem et
 corruptorem istorum inferiorum quem finem cognouerunt
 ipsi philosophi. et sic celum non quiescat naturaliter. quia
 sicut illos generatorem semper durabit. Alio modo
 comparatur motus celi ad ultimum finem qui finis est
 completio numeri beatorum quem finem philosophi non cognoue-
 runt. et sic etiam celi naturaliter quiescet. Et quo
 potest sic argui. Sicut se habet motus rectus ad su-
 um terminum ad quem ita se habet motus circularis
 ad suum finem quem acquirit per motum celi. Cuius ratio
 est quod sicut motus rectus sic propter finem qui est
 consuetudo mobilis in suo loco. ita motus celi sic
 propter suum finem ultimam qui est completio numeri
 beatorum. sed habito fine siue termino motus in mo-
 tu recto fit naturaliter quies. ergo habito fine
 in motu celi fit naturaliter quies. Et si dicatur quod

naturaliter mouetur hoc non quiescit naturaliter.
 Dicitur quod hoc est verum per eodem tempore. et ideo quod moue-
 tur motu recto hoc mouetur per totum spatium natura-
 liter et tamen in termino motus quiescit naturaliter.
 Sic dicitur de celo quod nunc celum mouetur naturaliter et
 tamen habito fine motus eius quiescit naturaliter.
 sicut dicitur posset de lapide piceto qui mouetur natu-
 raliter quousque acquirit sibi locum.

Arguitur Motus celi est ab aliquo
 extrinseco ergo non est natu-
 ralis. Ans. probatur quod est ab aia nobili que est ex-
 tra celum. Dicitur quod duplex est principium mouendi.
 quoddam est actuum. et tale principium non ha-
 bet in se celum. sic enim motus celi est potius in-
 tellectualis. quia est ab intellectu practico ani-
 me nobilis. et sic in motu celi sumuntur differen-
 tie positionum. natura autem est determinata
 ad unum. Aliud est principium passiuum. et sic mo-
 tus celi est naturalis. quia ipsum mobile habet
 aptitudinem naturalem ad motum circulare et hoc suffi-
 cit. Prius enim dictum est quod mouendi debet hic
 principaliter exponi passiuum.

Arguitur Grauius et leuius mouentur
 a generante. ergo non
 est motus eorum naturalis. quia mouentur ab
 aliquo extrinseco scilicet ab ipso generante.

Dicendum quod est duplex principium motus scilicet
 passiuum quo aliquid est mobile naturaliter. et
 aliquid actuum quo aliquid mouetur. Dicendum
 est igitur quod grauius et leuius habent intra se prin-
 cipium passiuum quia ipsa sunt naturaliter mo-
 bilia et hoc sufficit. quia sicut ad violentiam re-
 quiritur quod passiuum non conferat vim. ita econ-
 tra ad naturale sufficit quod passiuum conferat vim
 id est quod passiuum habeat naturalem aptitudinem
 ad motum suscipiendum qui fit ab agente.

Queritur Vtrum grauius et leuius ha-
 beant intra se principium
 actuum sui motus. Dicendum quod duplex est
 principium actuum scilicet principale. et est quod
 principaliter agit et hoc est ipsum generans. et sic
 non habent grauius et leuius intra se principium
 actuum sui motus. Aliud est principium actuum
 secundarium quod dicitur ab alijs subesse actuum
 et sic grauius et leuius habent intra se principium
 actuum sui motus. In signum cuius generante
 corrupto adhuc graue mouetur per formam que est
 in ipso graui in qua forma retinetur quedam vis
 sus generantis.

Secundus.

Arquitur Motus vaporū sursum est naturalis et tñ nō mouet a principio intrinseco. probat q̄ ille motus est naturalis quē natura facit. Dñm q̄ vapores accipiunt dupl̄. Uno mō fm̄ principii materiale siue fm̄ materiā et sic motus vaporū sursum est naturalis. q̄ materia vaporū p̄t ad oēm dñam moueri. Alio capiunt vapores ex pte forme. et tñc ē dñm q̄ in vapore ē duplex forma. s. forma s̄balis aq̄. et sic motus vaporū sursum ē p̄tra naturā. Alio accipiunt vapor ex pte forme inducte ab extrinseco q̄ ē raritas et leuitas. et sic motus vaporū sursum ē naturalis. Ex pte aīc ē efficiētis. s. celi motus eorū ē obediētial̄ in q̄tū ista inferiora naturalit̄ obediūt influxui superiorū corporū. Similiter p̄t dici de fluxu et refluxu maris q̄ si effluxus maris p̄teret ex pte forme s̄balis aq̄ tñc ē p̄tra naturā. si aīc p̄teret ex pte forme inducte in aquā a luna et a superiorib⁹ corporibus tunc motus eius est naturalis.

Querit̄ An motus ignis circularis in sua sphaera sit naturalis. Dñm q̄ dupl̄ aliq̄o dicitur naturalis. Uno q̄ quirit sibi fm̄ p̄p̄riā naturā q̄ ē s̄balis. et sic motus ignis sursum ē ignis naturalis. Alio dicitur aliq̄o naturalis fm̄ naturā eorū fm̄ quā corpora ordinat̄ adinuit̄. et sic motus ignis circularis p̄t dici naturalis q̄ quirit ignis fm̄ q̄ ordinat̄ ad influentiā corporis celestis. Vñ p̄t q̄ ille motus circularis ē minus naturalis q̄ motus vaporū sursum vel motus effluxus maris. q̄ sc̄z in illis aliq̄ forma imp̄mit fm̄ quā fit motus. et id vocatur ip̄siones. s. in igne nō imp̄mit aliq̄ forma fm̄ quā ignis ē mobilis circularit̄. et hoc ē q̄d alij dicūt et bñ q̄ motus ignis circularis nō ē simpliciter fm̄ naturā nec simple p̄tra naturā. q̄ si sic tñc ēt violentus. s. est p̄tra naturā sc̄z p̄p̄riā.

Arquitur Motus aialis ē a principio intrinseco et tñ nō est naturalis q̄ ē aialis q̄ distinat̄ ē p̄tra naturā et violentū. Dñm q̄ motus aialis accipit dupl̄. Uno mō ex pte totius aialis. et sic motus eius deorsum ē naturalis subiectiue ex pte forme. et passiuē ex pte materie. Alio p̄t capi motus aialis fm̄ q̄ aialis. i. ex pte aie et tñc motus naturalis accipit dupl̄. Uno p̄t naturale solū distinguitur eōtra violentū. et sic etiā motus aialis est naturalis q̄ nō violentus. et sic multi dicūt q̄ ista diffinitio sit intelligēda illo mō. et dicūt vlt̄erius q̄ aia sit natura fm̄ istā diffinitōem. et q̄ motus aialis sit naturalis. Qd̄ p̄t sic p̄bati q̄ p̄ naturā dicit̄

aliq̄ ens naturalis. s. manifestū est q̄ aialia sunt entia naturalia q̄ de eis dēminat̄ in p̄p̄ria natura. ergo etiā aia ē natura. Sed p̄tra arguitur natura ē dēminat̄ ad unū. n̄ aīc sic ē de aia. Dñm q̄ in illa autouitate accipit natura fm̄ q̄ distinat̄ quē p̄tra aiam sicut etiā capie Aristot. in sc̄do de aia. Alio mō accipit natura sp̄cialit̄ p̄t distinat̄ quē eōtra aiam. et tñc ē dñm q̄ aia accipit dupl̄ p̄ter. Uno mō fm̄ gradū aie in q̄tū aia est siue vegetatiua siue sensitua siue intellectuua. et sic aia nō ē natura q̄ ē aliq̄o altius natura cū aia moueat ad opposita. Alio accipitur aia fm̄ gradū imp̄fectū. s. in ratiōnalē. et tñc etiā aia ē natura q̄ mouet solū ad unū. Perfecta em̄ aialia naturali motu solū mouent deorsum. sicut dicitur in sc̄do de generatōe. Et si dicat̄ capiendo animā fm̄ p̄p̄rios gradus aie. tñc adhuc motui aialis quē diffinitio. dñm q̄ excludit̄ p̄ illā p̄ticularē mouēdi q̄ mouēdi stabit̄ tñc p̄ motu pure naturali. aia aīc fm̄ gradū aie nō ē principii mouēdi motu pure naturali. sed motu aiai q̄ tñc mouet ad opposita.

Arquitur Si natura est aliquid vel ergo est substantia vel accidens substantia vel materia vel forma. Non materia q̄ illa est ens in pura pōt̄. Nec forma q̄ forma est terminus motus. Nec etiā accidens q̄ hoc non est p̄mū principii mouēdi. Dñm q̄ natura p̄ncipaliter est substantia. q̄ est mat̄ia vel forma. s. sc̄dario p̄t dici accidens et improprie. Et hoc sic p̄bat̄ q̄ eorū mō aliquid est natura quo mō est principii mouēdi. sed principale principii mouēdi est forma et materia. et accidens est principii instrumentale et secundarium. Maior est nota. Minor probatur tribus ratiōibus. Prima est q̄ in agentibus subordinatis secundaria agentia non agunt nisi virtute p̄mū agentis. sed accidens est secundarium agens ergo non agit nisi in virtute sui subiecti. ergo substantia est principale mouens. Secunda ratio operari sequitur esse. sed forma substantialis est primum principium essendi. ergo etiam est primum principium operandi. Tercia ratio. Causa vniuersalis plus mouet q̄ alie cause secundarie. sed substantia se habet sicut causa vniuersalis in agendo quia forma substantialis est principium primum omnium operationum. Sed forma accidentalis agit solum ad unum sicut calor solum calefacit. ergo forma substantialis est primum principium operandi.

Arguitur Ego forma substantialis agit p e sentia Dm q forma substantialis est bene principium primu operandi sed no proximu quia principium prioris mu operandi est natura is potentia siue aliud accis. Et si dicatur illa accidentia generat formam substantialem ergo illa accidentia sunt forme substantiales quia unuquodq generatur a suo simili. Dm q forme accidentales capiuntur dupliciter. Vno modo fm proprias naturas et sic no inducunt formas substantiales qz nihil agit ultra suam spem. Alio modo fm q habent in se virtutem forme substantialis cuius sunt instrumenta et tunc etiam inducunt formam substantialem. Cuius ratio est quia instrumentu no sequitur formam ppriam in agendo sed formam principalis agentis. Sicut securis non facit securim sed scannu.

Arguitur Natura no est principiu oppositorum sed quies et motus opponuntur ergo natura non est principium mouendi et quiescendi. Dicendu q est duplex quies. scilicet quies in termino a quo et talis quies opponitur motui et illius quietis natura no est principium. Alia est quies in termino ad quem et illius quietis natura est principium. Et talis quies non opponitur motui sed est consummatio motus. vt patz quinto huius sicat natura in lapide est principium motus lapidis deorsu et etia quietis deorsum.

Videtur autem nata.

Postq Aristoteles posuit diffinitionem nature. consequenter ponit ei diuisionem. et vult q natura dicatur de tribus primo de materia secundo de forma tertio de priuatione. Primo ergo ostendit q materia dicitur natura et hoc sic sicut se habent artificialia ad materiam eorum ita etiam naturalia et hoc fm antiquos. sed substantia et natura eorum artificialium est materia ergo sic est in rebus naturalibus. Maior patz quia fm antiquos forme naturales sunt accidentia de quarta specie qlitatis. Ponebant em antiqui materiam esse substantiam rei et res solum differre penes figuras accidentales. Exempli gratia. Drogens qui posuit aerem pro principio omnium rerum dixit aerem sic figuratum esse hominem et aerem sic figuratum fore agnum et sic de alijs. Et sic patz manifeste q forme naturales habent se sicut artificiales. Maior

morem probat Aristoteles p signum antiphosis illius philosophi quia hoc est substantia et natura rei quod redit p naturalem generationem sed materia in artificialibus redit p generationem naturalem ergo materia est substantia et natura rei. Maiorem probat exemplatim quia si aliquis pparat lectulu ad terram sic q lectulus accipiat potentia geminandi tunc in germine non redit lectulus sed lignu ergo lignu est natura que est materia. Et addit Aristoteles duas differentias inter materiam que est natura et formam que est natura fm antiquos. Prima est q materia est substantia et forma est accidens. Secunda differentia est quia materia est perpetua et forma est transiens et corruptibilis.

Arguitur falsum quia forme in naturalibus et artificialibus non habent se eodem modo. Dm ad hoc dupliciter. Primo q hec ratio no procedit ex veris simplicitate sed ex veris quo ad tenentes opinionem antiquorum et sic etiam ratio ista non est probata apud omnes sed solum apud illos. Hec dicitur q bene potest concludi verum ex falso. ista autem ratio est vera quo ad suam conclusionem scilicet q materia est natura quous ex pmissis falsis fm se concludat.

Alio autem modo for

Hic probat secundam partem scilicet q forma sit nata et hoc tribus modis. Prima est stat in h. eodem modo aliqde naturale q modus aliqde de artificialibus. scilicet de alijs artificialibus ex sua forma natale ex sua forma. scilicet ante q aliqde accipiat formam artificialem no est artificiale. q ante q aliqde accipiat formam naturale no est naturale. ergo forma rei naturalis dicitur esse nata. Et addit q forma sit magis nata q materia quia ab illo aliqde plene denotat fm qd aliqde est in actu q fm qd est in potentia. scilicet fm materia aliqde est in potentia et fm formam in actu. q res magis habet denotari a forma q a materia.

Amplius sic ex homi.

Hic potest secundam rationem q stat in h. illud est nata qd redit p generationem naturale. scilicet forma redit p generationem naturale q forma est nata. Maior patz quia generatio est ad naturam. Maior probat q si rei veritate p generationem naturalem redit forma naturalis. quous antiqui dicebant illam formam includi sub materia sicut lignu est ens naturale huius formam naturale.

Secundus

Amplius autem natu.

Hic ponit tertiam eodem et est ista. nativitas est via in natura. sed nativitas est ad formam. quod forma est natura. Maior pars ex dicta in nativitate et in medicatione. quia medicatio dicitur a termino a quo et non ad quem. quod medicatio non dicitur via ad medicinam sed a medicina in sanitatem sed sanatio dicitur nativitas quia dicitur a termino ad quem. dicitur enim sanatio via in sanitatem.

Queritur Quare medicatio dicitur a principio et generatio a termino. Dicitur quod ratio quia medicatio dicitur actioni. sed actio dicitur a principio cuius est agere. sed sanatio et generatio dicitur motui sed motus dicitur a termino ad quem. ergo sanatio et generatio denominantur a termino ad quem.

Sed forma et natura

Hic probat tertiam esse scilicet quod privatio sit natura. et hoc sic forma est natura. sed privatio est quoddam species et forma. ergo etiam privatio est natura. et hoc est verum in generatione accidentali. et vult Aristoteles. quod sicut forma dicitur duplex et analogice. scilicet de forma perfecta et imperfecta. sic etiam dicitur natura tam de forma quam de privatione. Quod autem intelligat de privatione. que est in accidentibus patet. quod dicitur in textu quod si est privatio et generatio aliquid circa simplicem generationem id est substantialem generationem. cuius subiectum est materia prima aut non est posterius dixerunt scilicet in libro de generatione.

Queritur Verum natura bene dividatur in materiam formam et privationem. Dicitur quod sic et est divisio analogi in sua analogata. quod forma veritate natura dicitur prius de forma. deinde de materia et ultimo de privatione. quod forma est principium et terminus generationis et forma illa dicitur aliquo actu naturali. Sed autem materia non dicitur aliquo naturale nisi forma potentia id non dicitur materia natura nisi in quantum est subiectum huius aptitudinem ad motum. De privatione autem dicitur simpliciter per actum forma quod est privata materia. Et si dicat Aristoteles ponit alium ordinem quod proponit materiam formam. Dicitur quod Aristoteles loquitur secundum opinionem antiquorum de materia quod si esset vera plus esset materia natura quam forma et ergo proponit materiam primo formam non esset natura sed sola materia esset natura.

Arguitur Materia est pura potentia ergo non est principium movendi.

Dicitur quod duplex est principium movendi scilicet actus vel motus siue effectivum et hoc semper est in actu. quia unusquisque agit secundum quod est in actu. Aliud est principium movendi passivum sicut subiectum. et sic etiam ens in potentia est principium movendi. Unde dicitur super quod illa generatio non dicitur et quiescedi debent exponi principaliter et passive.

Arguitur forma est terminus generatio nis. sed natura est principium ergo forma non est natura. Dicitur quod forma naturalis accipit dupliciter. Uno modo forma quod est in generatione et sic est principium generationis. quod generatio forma sua formam est principium generis. Alio modo accipit forma forma quod est in generatione. et sic est terminus motus. Est tamen querendum quod terminus etiam potest dici principium quod quia forma non sit principium effectivum generis. est tamen principium generationis passivum vel generis formale. Sed dicitur quod forma substantialis est principium motus consequentis talis forma substantialis. et id forma etiam est principium effectivum scilicet motus qui sequitur terminum generis.

Arguitur Privatio non est ens per se quod non est principium siue natura. Dicitur quod sicut privatio est ens. ita etiam est natura. privatio enim est ens secundum analogiam entis. ita etiam est analogice natura. quia est principium transformationis. quoniam sine ipsa non fieret transmutatio sicut dicitur est primo huius.

Queritur Verum forma sit magis natura quam materia. Dicitur quod sic. et accipit quod non. quia materia est plus substantia quam forma. ergo videtur quod materia sit plus natura. Alii probant. quia hoc est plus substantia quam plus substantia sed materia plus substantia. ergo videtur. Dicitur quod substantia videtur dupliciter. Uno modo videtur dicitur a substans. et sic materia est plus substantia quam forma. et sic loquitur Aristoteles in primo philosophorum. Alio modo substantia dicitur ab essendo vel a substantiando scilicet et sic forma est magis principium siue natura quod forma dat esse. materia recipit esse. substantia autem principaliter est denominanda ab essendo et non a substans.

Arguitur Diffinitio datur per formam sunt dyalectice et non physice. ergo forma non est magis natura probatur. quod dicit Aristoteles in primo philosophorum quod diffinitio dyalectice sunt casse et vane quod non sunt physice. Generatio nis Dicitur quod duplex dicitur diffinitio dyalectice. Uno modo quia dantur intentiones loquas sicut diffinitio datur per genus et dicitur. et sic verum est quod

tales diffinitōes nō sunt naturales sed sunt lo-
gicę. Alię sunt diffinitōes date p formas reales
absq materia. 7 tales diffinitōes q̄uis sunt va-
ne quo ad demonstra tōem sicut loquit̄ aristot. in
phemio de aia. sicut tñ in se bone diffinitōes. Nec
Aristot. in problemio de aia loquit̄ de diffinitōib⁹
subar sed accidentiū. Vult em̄ q̄ diffinitōes pas-
sionū date absq materia sunt casse et vane.

Arguitur Aliquid est ens naturale
q̄ est trāsmutabile vel mo-
bile. Sed trāsmutabile eē est potius a materia. Er-
go materia est magis natura. Dm̄ est q̄ qñ
d̄r aliq̄ ens trāsmutabile duo dicūt. scē 7 trāsmu-
tabilitas. Quantiū ḡ ad hoc q̄ d̄r eē sic pl⁹
esse trāsmutabile est a forma. q̄ forme conuenit
plus dare eē q̄ materie. tñ q̄tū ad trāsmutabili-
tate sic eē trāsmutabile est plus a materia. Vel
p̄t dici q̄ q̄uis trāsmutabilitas magis depende-
at ex materia subiectiur. tñ magis dependet ex
forma terminatiue q̄ forma terminat trāsmuta-
tionem naturalem.

Quoniam aut̄ deter.

Postq̄ Aristot. diffiniuit et diuisit naturę. Con-
sequēter in his duobus ultimis capitulis intēdit
dicē de quo determinat̄ phia naturalis. et hoc fa-
cit in capitulo sequenti dicēs q̄ de materia 7 for-
ma. Et anq̄ hoc faciat ponit dñam mathema-
tica a phisico. q̄ illa dñia inducit q̄s intendit.
Propōit ergo intētiū suū p modū q̄stionis que-
rentis an mathematicus differat a phisico. Et
ponit duas rōes principales q̄ nō dñt. quarum
p̄ma est. Quęcūq̄ scie q̄siderant eadem subiecta
ille sunt eadē vel vna est ps alterius. quia scie di-
stinguūt penes obiecta. s̄ mathematica q̄siderat
eas subiecta cū phisica. s̄ superficies corpa et mag-
nitudines que etiā sunt in corpb⁹ phisicis ḡ 7 r̄.
Secūda rō tangit ibi. Amplius at̄ astrologia. Et
stat in hoc. astrologia est ps mathematicę 7 etiā
est ps phisicę. ergo ad min⁹ q̄tū ad aliq̄d comā
dñt. ḡ nō sūt simplt scie distinet. Et at̄ astrolo-
gia est ps phisicę pbat. q̄ ad quācūq̄ sciam p̄ti-
net q̄siderare subam et naturā eorū. ad illā etiā
p̄tinet q̄siderare passiones illarū eorū. s̄ ad phis-
icā p̄tinet q̄siderare subam solis et lune. q̄ sunt
corpa naturalia. ergo etiā p̄tinet ad ipm̄ q̄sider-
are de accidentib⁹ solis 7 lune. s̄ de illis acciden-
tib⁹ determinat̄ mathematica sc̄ astrologia. Er-
go mathematica 7 phisica nō dñt. Addit etiam

q̄ phisica inueniūt determinare ex figura solis 7 lu-
ne in phisica. ergo mathematica et phisica non
dñt. et has rōes soluit aristot. postea in textu.

De his quidem igitur

Hic Aristot. soluit istā questionē motā. et vult q̄
q̄uis mathematicus et phisicus determinent de
eodem nō tñ eorū mō. q̄ de istis p̄dictis sc̄ de su-
perficiēbus de corpe et magnitudine determinat̄
phisicus in q̄tū sunt termin p̄tatiui in rebus
naturalibus et q̄tū sunt in materia sensibili.
sed mathematicus q̄siderat has passiones fm̄ q̄
eis insunt alię passiones. et sic determinat de eis
p modū subiectoy. sicut cōsiderat magnitudines
fm̄ q̄ in eis p̄t aliqua figura haberi. et iō cōside-
rat eas vt abstractas a motu et materia sensi-
bili. Et istā abstractionē possum⁹ facere absq̄ in-
conuenienti. quia abstractentiū non est mendaciū.

Circa q̄s sciēt ū q̄ duplex est materia q̄dam
est materia sensibilis. i. materia fm̄ q̄ habet or-
dinē ad qualitates sensibiles. Alia est materia
p̄maginabilis. i. materia fm̄ q̄ habet ordinē ad
q̄titatē. Quāuis igit̄ eadē sit materia fm̄ tam
q̄ habet in se quātitates et qualitates sensibiles
est tñ alia fm̄ rōem. q̄ materia accepta in ordine
ad quātitatē naturaliter est p̄ior sc̄ ipsa fm̄ q̄
h̄ ordinem ad quātitatē. et sic materia p̄magia-
bilis p̄cedit naturaliter materiā sensibile. Ex h̄
sic arguit̄ p eōdem regulā. quācūq̄ aliqua duo sic
se h̄nt q̄ vnū ē naturalit̄ p̄ior altero. etiā si sp̄
i cēndo iungāt̄ tūc p̄ior p̄t intelligi absq̄ posteri-
ori in p̄ma opatōe intellectus. quia ergo materia
p̄maginabilis est p̄ior materia sensibilis. i. do p̄t
mathematicalia intelligi absq̄ hoc q̄ intelligāt̄ cū
materia sensibilis. Hile est de hoīe 7 risibili. q̄ hō
et risibile semp̄ iungūt̄ur fm̄ rē. tñ q̄ homo est
p̄ior risibili fm̄ naturā p̄t hō intelligi sine risibili.

Latet autem hoc faci.

Hic p̄ter ex p̄dictis excludit errorem plōm̄s q̄ po-
suit p̄reas sepatas a materia in reb⁹ physicali-
bus et nō in mathematicis. Posuit em̄ homi-
nē sepātū a p̄ticularib⁹ hoīb⁹ 7 nō 7 i mathema-
ticalibus. q̄ in figuris et numeris nō posuit ali-
quā p̄rea vt p̄t sc̄ de aia. Dicit ergo aristot. q̄
ex quo mathematicalia sunt plus sepata phis-
icalibus ergo plato plus posuiss̄ p̄reas sepatas
in mathematicis q̄ in physicalibus. et iterum
phisicalia nō sūt sepata nec fm̄ rē nec fm̄ rōem.

et in plato dicit in phisicis esse yreas sepadas q̄ sunt sp̄s phisicales et nō essent in materia.

Sciet autem utiq; hoc

Hic manifestat p̄dictā solutem. s. q̄ mathematica talia sunt sepata a materia et phisicalia nō. et hoc dupl̄. Primo p̄bat ex diffinēde phisicaliū et mathematicaliū. q̄ mathematicalia diffiniuntur absq; materia sensibili sicut sunt par et imp̄. curvū et rectum. et phisicalia qualia sunt caro os et homo nō diffiniunt absq; materia sensibili. Vñ p̄t q̄ iste scie dñe sicut symū et curvū. quia curvū nō determinat sibi ceterā materiā sensibilem sed symū diffinit p̄ nasum q̄ est maeria sensibilis

Demonstrant autem

Hic ostendit item et hoc p̄ scias medias inter mathematicā et phisicā que sūt p̄spectiva armonice id est musica et astrologia. q̄ iste scie hñe se p̄tatio nō ad scias pure mathematicas. q̄ scie pure mathematice p̄titerāt aliquid mōstratū. s. iste scie entie medie p̄titerāt aliquid p̄tate q̄ ad aliq̄ phisicū et tōo sunt magis phisice q̄ mathematice. et q̄ accipiunt aliquid mōstratū et applicat hoc ad p̄tatum. Et p̄t tō sic formari. Sic medie distinguitur a mat̄. e. natica q̄ tñ hñe p̄tem mat̄e mat̄ice q̄tū ad subiectum mōstratū. ergo phisice plus distinguit a mathematica q̄ nō hñe p̄tem cū mathematica q̄tū ad subiectū. Et quo seq̄. ē p̄positum s̄ q̄ mathematice sicut dicit a phisicis p̄ abstractionem.

Querit̄ Verū cōuenient̄ adesto. hic assignat dñam inter scias mat̄e mat̄ice et phisice. s. Dñm q̄ sic q̄ ista dñā dat p̄ modos diffinēdi. s. ex modis diffinēdi p̄t sum dñā in scientijs. et hoc p̄t ex duob̄. Primo q̄ diffinitio est mediū demonstrādi ut p̄t sc̄do posteriori. ergo ex diversis modis diffinēdi sumit̄ diversus modus demonstrādi. sed diversis modi demonstrādi generāt diversas scias. cū demonstratio generat sciam. sicut p̄t p̄mo posteriori. Itē sc̄do diversitas sciarū sumit̄ p̄tes p̄ncipia ut d̄ p̄mo posteriori. s. ex diversis modis diffinēdi sumit̄ur diversa p̄ncipia. q̄ p̄ncipia p̄stituitur ex diffinēde et subiecto. vel ex diffinitione et passione.

Queritur Quotuplex sit modus diffinēdi. Dñm q̄ triplex. Unus est p̄ materiā sensibilem. i. p̄ materiā

acceptā fm ordinē ad qualitates sensibiles. et sic diffiniuntur phisicalia. q̄ talia includunt materiā habentē ordinē ad qualitates sensibiles. Cui⁹ tō est q̄ naturalia diffiniunt sub habitudine ad motū. s. aliq̄ id mouet q̄ hñe in se materiā sensibilem. Sunt cñ q̄litates p̄ncipia quib⁹ aliquid actua liter corrūpit alterat vel augmentat. Exēpli grā homo est res phisicalis et diffinit p̄ corp⁹ humanū qd̄ est corpus nō solū habēs in se figurā sive p̄tationē. s. etiā necesse est tale corpus habere cōplexionē q̄ p̄plexio est ex unione p̄max p̄tatum. Alius modus diffinēdi est cū materiā p̄maginabili. i. cū materiā accepta p̄ ordinē ad quātitatem q̄ quātitas p̄tē cognoscit p̄ p̄maginatōem et p̄ talē materiā diffinit mathematicus. Cui⁹ tō est q̄ forme mathematicales nō sunt oīno sepate a materia ergo oportet q̄ diffiniat p̄ materiā q̄ vñ quo d̄ q̄ hñe diffinit sicut habet esse. s. q̄ nō includit illā materiā fm q̄ habet in se qualitates sensibiles. s. fm q̄ hñe ordinē ad quātitatem. ergo sic diffinit hñe. Exēpli grā figura t̄i irregularis est aliq̄ mathematicale et hñe aliquam materiā sed nō respicit materiā fm q̄ in ea sunt qualitates sensibiles.

Arguitur Materia sensibilis nō sepatur a materia p̄maginabili ergo si diffinit p̄ materiā p̄maginabile etiā diffiniunt p̄ materiā sensibilem. Dñm q̄ quis sicut idem fm et in sine subiecto q̄ in omni materia reperiunt quātitates et qualitates. dñe tñ fm naturalem ordinē intelligēdi. et sic dñe fm cōnem q̄ naturaliter prius intelligit̄ materia fm q̄ p̄maginabilis q̄ fm q̄ sensibilis. Cui⁹ tō est q̄ naturaliter materia p̄t hñe ordinē ad quātitatē q̄ ad quātitatē. et id p̄t intelligi materia ut p̄maginabilis et fm ordinē ad quātitatē q̄ nō intelligatur materia sensibilis. i. fm ordinē ad qualitatē. Vñ illa materia fm q̄ p̄maginabilis est p̄t seipsa fm q̄ est sensibilis. sicut hñe est p̄t seipsa fm q̄ est al q̄ fm q̄ est hñe. Tercius mod⁹ diffinēdi est oīno sine materia. et iste mod⁹ est p̄t metaphisico. q̄ metaphisicus determinat de reb⁹ sepatis a materia. s. de substantijs sepatis et de transcendentib⁹. q̄ transcendentia est p̄t p̄t in materia nō tñ determinat de eis in q̄tū sūt in materia s. q̄ reperiūt extra materiā. Sic manifestū ē q̄ materia nō est de eōe illarū rerū. Ex istis q̄ p̄t intelligi hoc qd̄ cōter d̄ q̄ phisice diffinit p̄ materiā tā fm q̄ fm cōnem q̄ diffinit p̄t materiā

tam fm rē q̄ fm rēdem qz diffinit p̄ materiā sensibile. H; mathematica diffinit p̄ materiā fm rē et nō fm rēdem qz illa materia q̄ ponit in diffinitionib; mathematicaliū est fm rē physialis cum oīs materia sit physialis. s; nō fm rēdem qz illa materia nō ponit in diffinitionib; mathematicaliū s; qz physialis. s; fm qz mathematica. Et metaphisica abstrahit a materia tā fm rē q̄ fm rēdem.

Arguitur Scie secant quāmodo rē res de q̄ sūt. tercio de aīa sed physicus et mathematicus asiderat de eisdem reb; ergo nō distinguūt. Dōm qz res accipiūt dupl. Uno mō materialiter et sic nō ē incōueniens plures scias asiderare easdē res. Alio mō accipiunt res fm formales rōes cōsiderandi sc; fm qz referunt ad p̄ncipia et passionē. sicut p̄ncipia hui; dictū est. et tūc est incōueniens diuersas scias asiderare easdē res. Per hoc ergo dōm est ad argumentū qz quis physicus et mathematicus asiderat easdē res referūt tūc eas ad diuersas rōes cōsiderandi. qz physicus determinat de superficie lineis et figuris fm qz inimi corpōz naturalium et p̄ rōes put hnt tractōem ad materiā sensibile. sed mathematicus asiderat de illis quātitatib; fm qz eis p̄nt inesse alie passionē. Nū mathematicus determinat de linea fm qz figurabilis sicut patet p̄ totum libellū Euclidis. et ex isto sumi p̄t qz vnā cōclusionē differētē demonstrāt physicus et mathematicus. Exempli grā. Istam cōclusionē terra est sp̄cie figure demonstrat physicus ex motu. qz cū p̄tes terre equaliter tendūt ad centrum p̄ motum iō necesse est terra ē. Te sp̄cie figure fm physicos. s; mathematicus siue astrologus sic demonstrēt necesse est h; ē circularis figure qz facit eclipsim circularē. s; terra facit eclipsim circularē ergo est sp̄cie figure.

Arguitur Intell. a; intelligens rē aliter q̄ est. s; falsus. sed intellectus intelligēs mathematicalia rē sine materia intelligit rē aliter et sic q̄ est q̄ est falsus. Dōm qz intelligere rē aliter q̄ est dupl. p̄t intelligi. Uno mō in p̄ma opatōe intellect. et tūc sine oī incōuenienti res intelligit aliter q̄ est. qz in p̄ma opatione p̄t vnū intelligi alio nō cōm. tellecto quis tūc il'a a pte rei sine iuncta. et h; est verū si vnū nō sit de diffinitōe alterius. sicut p̄t de hoīe et risibili. qz hō nō ē a pte rei absqz risibili et tūc p̄t intelligi homo nō intelligēdo risibile. Alio mō p̄t intelligi in sc̄da opatione intelles

etis s; remouēdo vnū ab alio p̄ negatōem et h; nō attingit absqz falsitate. sicut si intelligatur qz homo nō sit risibilis. Et sic est in sensitiua opatione. qz sensus visus p̄t asiderare colorē corpis odoriferi s; pomi absqz eius odor. et tūc nō subsistit color pomi absqz odore. sic ad p̄positū p̄nt mathematicalia intelligi cum materia ymaginabili in prima opatione. intellectus non cōtelligēdo materiā sensibilem. Quis hoc in secunda opatōe intellectus fieri nō possit cum semp sine

Arguitur Mathematicus p̄sup iuncta. ponit materiā. p̄ materiā diffinit. ergo nō abstrahit a materia p̄bat qz impossibile est diffinitōe; abstrahi a diffinito in quacūqz opatōe intellectus. Dōm qz diffinitōes mathematicas abstrahūt a materia sensibili. i. nō dātur p̄ materiā fm qz habet ordinē ad qualitates sensibiles. s; dāt p̄ materiā ymaginabile. i. p̄ materiā acceptā in ordine ad quātitatē que naturalitē p̄uenit materiā sensibilem sicut dictū ē prius. Per hoc soluit argumentū qz arguit Abstrahere cōuenit metaphisico ergo nō mathematico. Dicendū qz metaphisico iuncta abstractio ab oī materia. qz p̄ nullā materiā diffinit sicut dictum est in corpore questionis.

Arguitur Omnis scia abstrahit a materia. ergo abstrahere a materia nō est p̄mū mathematico. Aliis patz qz singulariū nō ē scia. ergo oportet omnē sciam abstrahere a materia singulari. Dōm qz est duplex abstractio. quedā est vltis a p̄culari. et illa iuncta cuiuslibet scie. Alia est abstractio forme a materia. et talem a stractionē habet metaphisicus qz nullā materiā asiderat. et fm quid cōuenit mathematico. qz nō asiderat materiā sensibile.

Arguitur Materia sensibilibis est subiectū mathematicaliū que sunt accia talis materis. s; accia habet diffinitōem p̄ suū subiectū ergo mathematicalia debent diffinitōem p̄ talem materiā. Dōm qz materia sensibilibis est subiectū formaz mathematicaliū p̄ accidēz. qz quib; omnia mathematicalia sūt in materia sensibili nō tūc illa materia est subiectum formaz mathematicaliū fm qz sensibilibis sed fm qz eadē materia est ymaginabilis. hās ordinē ad p̄tates. qz nūc ē multitudo ex vnitatib; aggregata. vnitās at d; p̄t. nūc indiuisū. sed contmuitas spectat ad p̄t. vnitatē quātitatis.

Arguitur Mathematicis etiā diffinitur p motū. ergo male dicitur qd abstrahit a motu. Ans. probat qd circulus est aliquid mathematicū et diffinitur p motū ut patet ex diffinitione circuli. qd circulus est linea plana cuius mediū est centū a quo linee motu ad circumferentiam sunt equales. Dicitur qd est duplex motus quidā est physicus. et ab illo abstrahit mathematicalia. qd talis motus cōcernit materiā sensibilem. Alius est motus ymaginarius et talis motus etiā hinc mathematicalia. Sic in dicitur qd ex fluxu puncti in longū causat linea qd physice est oīno falsum qd punctū nō potest moueri sicut patet sexto huius. capite igitur ibi motus p motu ymaginatio. Similit̄ est hic dōm qd motus in ista diffinitione capitur p motu ymaginatio et nō physico.

Queritur Vtrū scie medie sint magis physice q̄ mathematice. Pro qua questione est considerandum quod sint scie medie et que sint. Dicitur ergo est qd sunt tres. scilicet musica perfectiua et astronomia. et dicuntur medie. qd mediū est quod aliquid participat de utroque extremo. sed iste scie participat aliquid de mathematica et aliquid de physica. ergo dicuntur medie inter physica et mathematica. Ans. ostendit qd accipiunt aliquod mathematicū et illud applicat ad aliquid physicū. Exempli gratia. musica determinat de nota que est aliquid mathematicū applicato ad sonū qui est obiectū naturalis potentie. et sic est aliquid physicū. Perfectiua determinat de linea q̄ est aliquid mathematicū et applicat ad visum qui est potentia naturalis. Sic astronomia accipit magnitudinē que est aliquid mathematicū et applicat ad motū astrorum sicut ad astra. et sic componitur iste scie quod est ad subiecta ex aliquo mathematico et aliquo physico. et ita dicuntur medie. Per hoc ergo ad questionē dicitur est qd iste scie medie sunt plures magis physice q̄ mathematice. Circa quod sciendū est qd in scis sunt duo consideranda. scilicet ipsa res considerata q̄ habet se materialit̄ ad haberi scientiā. et principia sive media demonstrandi habent se formalit̄ penes q̄ sumit formalis rō considerandi. Quamvis igitur ad res consideratas sic sunt simple physice. qd in istis scientiis accipiunt aliquid mathematicū et applicat rei physice sicut dictū est. et isto modo perdit rō doctoris in commento et aristotele. qd dicit Aristoteles qd sunt simple magis physice. et doctor probat qd motus debet habere speciem ex termino. cum ergo terminus est simple physicus. ergo scie medie

sunt simple physice. Alio modo consideratur in ipsa scientia principia. et tunc dicitur est qd in scientiis mediis sunt considerari duplicia principia. scilicet illa que proprie et adequate se habent ad illa sciam. et illa in scientiis mediis sunt etiā physica. Cuius est qd illa principia in scientiis mediis dicitur proportionari rei considerate. sed res considerata est magis physica. ergo iste scie quod ad talia principia propria magis erunt physice. Item si illa principia essent simple mathematica tunc essent eadem principia scie subalternantis et subalternate et per hoc essent una scia quod est falsum. Alia sunt principia in scientiis mediis in que finalit̄ scia media resoluitur. et illa sunt plus mathematica q̄ physica. quia iste scie sunt subalternate mathematicis. Nam astronomia et perfectiua subalternantur geometrie q̄ est scia mathematica. et ergo scia huius specificā distinctiōnem et entitatem ex propriis principijs ergo scie medie etiā quod ad principia dicere sunt simple plus physice q̄ mathematice.

Arguitur Scie medie dicitur inter mathematicas sicut patet in generalibus scientiis. ergo sunt mathematice. Dicitur qd scie medie sunt duplex capi. Uno modo quo ad principia propria que sunt eis adequata. et tunc sunt plus physice et a talibus principijs scia specificat. Alio modo accipiuntur scie medie secundum illa principia in que finalit̄ resoluitur. et tunc sunt simple mathematice. qd scie medie subalternantur mathematicis. sed principia scie subalternate resoluitur in principia scie subalternantis. et quod ad hoc erunt inter se scia mathematicas. Nam patet qd sunt simple physice et secundum quid mathematice. Et sic soluitur illud argumentū quo sic arguitur. Scia subalternata spectat ad genus subalternantis. Dicitur ergo hoc est verum quo ad eadem principia si non quo ad propria principia a quibus sumit scia speciem. quia ex istis specialibus principijs scia sumit speciem rationem.

Queritur Quare est aliquid scie considerandi media inter mathematica et physica et non inter mathematica et metaphysica. Ans. etiam habent ordinem ad invicem sicut mathematica et physica. Dicitur qd hoc est id quod scia metaphysica et mathematica habent se ad materiā per gradatōnem qd metaphysica sunt oīno absque materia secundum hinc et mathematica sunt cum materia. si inter eos traditoria nullū est mediū. qd nō potest aliquid scia inter eas mediare. si mathematica et physica sunt gradata materie quibus diuersimodo. et sic mathematicis

De medio qd dicitur hinc et inde et quod sit medium inter philosophiam et mathematicam
De medio qd dicitur hinc et inde et quod sit medium inter philosophiam et mathematicam. Ans. ostendit qd accipiunt aliquod mathematicū et illud applicat ad aliquid physicū. Exempli gratia. musica determinat de nota que est aliquid mathematicū applicato ad sonū qui est obiectū naturalis potentie. et sic est aliquid physicū. Perfectiua determinat de linea q̄ est aliquid mathematicū et applicat ad visum qui est potentia naturalis. Sic astronomia accipit magnitudinē que est aliquid mathematicū et applicat ad motū astrorum sicut ad astra. et sic componitur iste scie quod est ad subiecta ex aliquo mathematico et aliquo physico. et ita dicuntur medie. Per hoc ergo ad questionē dicitur est qd iste scie medie sunt plures magis physice q̄ mathematice. Circa quod sciendū est qd in scis sunt duo consideranda. scilicet ipsa res considerata q̄ habet se materialit̄ ad haberi scientiā. et principia sive media demonstrandi habent se formalit̄ penes q̄ sumit formalis rō considerandi. Quamvis igitur ad res consideratas sic sunt simple physice. qd in istis scientiis accipiunt aliquid mathematicū et applicat rei physice sicut dictū est. et isto modo perdit rō doctoris in commento et aristotele. qd dicit Aristoteles qd sunt simple magis physice. et doctor probat qd motus debet habere speciem ex termino. cum ergo terminus est simple physicus. ergo scie medie

partio
Primo

alia q̄ sunt iuncta materie p̄maginabili p̄nt eō
trahi ad hoc q̄ cōm̄gatur materie sensibili.

Quonia autem natu

Postq̄ Aristo p̄mo diffiniuit naturā in vno ex
pitulo in sc̄do diuisit naturā in tercio dicit diffe
rentiā p̄phica a mathematico. Nūc in isto capitu
lo p̄ncipaliter intendit dicere de quibus p̄siderat
sc̄ia naturalis. et vult primo q̄ p̄hia naturalis
tractabit de materia et forma. et p̄bat hoc duab̄
rōnibus. Prima est q̄ p̄hus naturalis h̄ dēminatē
de natura q̄ aliquid d̄ naturale ex q̄ h̄ naturā
sed natura d̄ de materia et forma. Secda rō est
q̄ p̄sideratio p̄hie naturalis est sicut cōsideratio
syn̄i ut patuit in capitulo sc̄do. n̄i. h̄ p̄sideratō
mathematica est sicut p̄sideratio cu uis h̄ syn̄i h̄
gnificat formā in dēminata materia. ergo p̄hia
uis h̄ simul p̄siderare materiā et formā.

Etenim iā et de hoc.

Hic p̄sequēter aristo mouet duas dubitationes
circa p̄dicta. Ex quo em̄ dicitū est q̄ p̄hia natura
lis debet dēterminare de materia et forma. inq̄rit
an etiā dēminatō sit de toto p̄posito naturali qd̄
est ex verisq̄. et q̄ illa questio est satis nota ex
p̄dictis. sic mouet aliā quā p̄endit istam sc̄. q̄ in
p̄hia naturali sunt multe p̄ticularēs sc̄ie. vtrum
ergo ad eandē spectat dēminare de materia et for
mā. vel ad vnā spectat dēminare de materia et ad
aliā de forma. Sic em̄ est de mathematicis
q̄ mathematica sc̄ia est de nūis et magnitudinib̄
bus et tñ nō dēminat in eadē sc̄ia de nūis et ma
gnitudinibus h̄ in alia et in alia. q̄ in geometria
dēminat de magnitudinib̄ et in arismetica de
numeris.

In antiquos quidem

Hic aristo soluit sc̄dam questionem et p̄mo fm̄
opinionē antiquorū et dicit q̄ fm̄ antiquos p̄hia
naturalis solū erit de materia. q̄ antiq̄ nihil vel
parū de forma tractauerūt. Democrit⁹ autē et em̄
p̄dides vident formā aliquāliter tetigisse cū dice
bant aliqua fieri ex alio p̄ agregatōem q̄ tñ non
est p̄rie forma substāntialis et iō impecte formā
cognouerunt.

Si autē ars imitatur

Hic Aristo ostendit tribus rōnibus q̄ ad eandē
sc̄iam spectat dēterminare de materia et forma.

Prima stat in hoc. Ars p̄mitat naturā. h̄ eū dē
artis est cōsiderare formā et materiā. sicut patet
in medico qui p̄siderat colerā et flegma et h̄iores
in corpe naturali in quib̄ p̄xime subsistit san
tas. Et similit̄ p̄ hoc de cōficatore qui p̄siderat
lapides et ligna. ergo sicut eadē sc̄ia naturalis debet
p̄siderare materiā et formā.

Adhuc quod cuius.

Hic p̄mit sc̄dam eōem et stat in hoc. Ois sc̄ia
ua considerās finē h̄ etiā p̄siderare ea q̄ sunt ad
finē. media quibus attingit finis. sed forma est
finis materie. ergo sc̄ia considerās formā h̄ etiā
p̄siderare materiā. Maior p̄t q̄ ex fine sumit rō
medior ad finē. Minor p̄bat Aristo. dupl̄. Pri
mo ex cōditionibus finis. Secdo p̄ similitudinē in
artibus. q̄ duo sunt d̄ rōe finis. Primū est q̄ est
cū cā. sc̄dm̄ ē q̄ est qd̄ vltimū. h̄ forma est h̄m̄d̄
q̄ est cā et est qd̄ vltimū q̄ for est finis matie

Quoniam autem fa

Hic p̄bat idē p̄ similitudinē in artib̄. et p̄t sic su
mi rō. Sicut se h̄ vsus ad formā in artibus. ita
forma ad materiā. sed vsus forme est finis forme
ergo forma est finis materie. Pro ista eōe sc̄i
endū q̄ triplex inuenit̄ ordo artū. quedā em̄ sunt
artes q̄ disponit materiā et tales artes sunt im
nus p̄ncipales. Alię sunt artes introductiue for
me rei artificialis. et ordinat̄ p̄me artes ad sc̄das
sicut ad finē. Tercia est ars vsualis q̄ vtit̄ re fa
cta. et illa est finis sc̄e artis. exēpli gr̄a. Est ali
qua ars que disponit ligna ut nauis fiat ex li
gnis. Et est alia ars que facit nauē ex lignis sic
dispositis. et est tertia ars nauigand̄ q̄ vtit̄ nauē
facta. et ista tertia ars vocat̄ architectonica quā
si p̄ncipalis ars. et d̄ ab archi qd̄ est p̄ncip̄ et
tegm̄ sc̄ia quasi p̄ncipalis sc̄ia. Et h̄ p̄bat ma
ior et minor quia vsus est finis vsus forme. cum
idē fiat forma ut vsus habeat. ergo forma est fi
nis materie. Ideo em̄ disponit materiā ut forma
introducatur. Et sic habet eōdē mō se vsus ad for
mā sicut forma ad materiā. Et subdit Aristo
in textu q̄ nos sumus quodāmodo finis oim̄ ars
tificialiū. q̄ oia artificialia sūt p̄p̄e nos. Ars
tes em̄ multę sunt ad hoc ut vbi natura deficit hoc
ars suppleat q̄ q̄ artes sunt ad supplementū na
ture. sic sequit̄ q̄ sunt p̄p̄e hoies. Et est sciendū
q̄ etiā in sc̄do de aia dicit aristo. q̄ homo est fi
nis omnū naturalū et hoc declarat sic. q̄ mixta

Ita enim dicitur in philosophia quod materia est in potentia et forma est in actu. Et sic patet quod materia est in potentia ad formam et forma est in actu ad materiam.

sunt propter plantas et propter animalia. et animalia sunt propter homines. quia nutriunt homines ergo et.

Amplius eorum sunt.

Hic ponit tertia ratio ad idem et est ista. ea que sunt ad aliud spectant ad unam sciam. scilicet materia et forma sunt ad aliud. ergo spectant ad unam sciam. Maior nota est. quod unum relativum se agnoscit per reliquum. Minor ostendit quod quilibet materia habet formam sibi proportionatam. huius ordinem ad formam sibi proportionatam.

Arguitur

Materia et forma sunt in relatione. cum predicamenta sunt inter se distincta. Dicitur quod dupliciter sunt relativa quod tunc per nunc sufficit quedam sunt relativa secundum esse. et illa sunt solum de predicamento relationis ut pater et filius. dominus et servus. Alia sunt relativa secundum dici. et illa sunt principaliter de alio predicamento que relationis. et talem relationem habent materia et forma.

Arguitur

Esse materie dependet a forma totaliter. et sic videtur quod materia et forma habent relationem secundum esse. Dicitur quod totum esse actuale materie dependet a forma. huius enim materia est aliud esse reale. quod quis potest per se. huius relativa habent totum esse suum a correlativis. quod per nullum esse habet nisi a filio. Est tamen considerandum quod illa relatio potest dici realis quasi in re reali fundata sicut dicitur est in primo libro. Dicitur etiam potius materia dependere a forma que e contra. quia materia secundum quod habet in se dependet secundum esse actuale ab ipsa forma. scilicet forma secundum quod habet in se non dependet a materia. quia sunt quedam forme immateriales.

Blq; ad quantum ergo.

Quia nunc dicitur est quod plus naturalis habet determinate de materia et forma possit aliis dubitare an habent de terminare vult de omnis formis. et videtur aristoteli. quod non. Et vult quod consideratio philosophie naturalis solum est ad illas formas que sunt in materia. et hoc probat quod medicus considerat sanitatem secundum quod est in determinata materia. sic etiam philosophus habet considerat formam secundum quod est in materia. De separatis igitur formis non habet philosophus considerat huius metaphysice. Et quod ulterius concludit quod est terminus consideratio philosophie naturalis. et dicit quod terminus est forma rationalis. hoc enim est de ratione terminus quod est quod ultimum. quia omnes formas ista animalia rationalia considerat philosophus. et nullam formam animalia

ita animalia rationalia. ergo ipsa est finis et terminus consideratio philosophie naturalis. Quia autem anima rationalis considerat a physico probat sic. quia forma existens in materia est physice consideratio huius anima rationalis est habitus. Aristoteles non probat. quia omnis forma rei generata ex materia est in materia. huius anima rationalis est forma rei generata ex materia quia homo ergo. Maior est manifesta. Minor notem probat. quia sol et homo generat hominem ex materia.

Queritur

Utrum scia considerat formam etiam habet considerare materiam. Dicitur quod sic. Cuius ratio est quia omnis scia procedit per causam. sed forma est causa materie. ergo cognoscens formam etiam scit considerare aliquid materiam. Maior patet ex primo posteriorum. Minor ostendit eodem et similitudine. Eodem modo sic. quia finis est causa eorum que sunt ad finem. sed forma est finis materie. ergo est causa agnitionis eius. Per similitudinem patet in diversis artibus. quia ars considerat formam necessario habet dirigere illum qui disponit materiam. sicut patet de illo qui introducit formam navis. Non enim potest forma navis introduci nisi materia sit debito modo disposita. Oportet ergo quod introducens talem formam primo dispositionem illius materie cognoscat. hoc autem non oportet e contra. quia potest aliqua ars cognoscere materiam sine forma que est introducibilis in materiam. sicut patet de manuartifice. id est de illo qui operatur materiam. Et idem dicit aristoteles. primo metaphysice quod manuartifices operantur sicut quedam materia quod non agnoscunt finem operis quod spectat ad iactata. Habet tamen scia introductiva forme aliam superioris arte que vocat architectonica quasi principalis scia. quia illa ars dirigit artem introductivam forme.

Arguitur

Artifex considerat formam artis. et materiam eius considerat physicus. ergo considerat formam non habet considerare materiam. Dicitur quod materia reperiatur artificialium potest dupliciter accipi. Uno absolute et secundum eam naturam. et sic potest considerari a physico. quia talis materia est ens naturale sicut lignum vel lapis. Alio modo accipit materia rei artificialis secundum quod habet in se. huius forma est materia rei artificialis. et sic materia necessario considerat ab artifice. Et hoc sic patet. quia non potest quicquam forma in quacunque materia introduci. etiam loquendo de forma artificiali. Oportet ergo quod artifex eligat sibi determinatam materiam. et sic oportet quod agnoscat materiam ut introducat formam.

Arguitur

Diverse sunt artes agnoscere materiam et non intro

ducere formā ergo sit aliqua ars considerat materiam et non formā. Dicitur quod illa res bene probat quod non sit ars considerans materiam habens considerare formā. si ars considerat formā habens considerare materiam. Cur res est quod in omnibus potestis et habitibus superiora ponit aut habitus potest illa considerare quod sunt inferioris potentie vel habitus et non e contra. Cum ergo ars factiva forme est aliorum sic cognoscit id quod agnoscat se preparativa materie sed non e contra.

Arguitur forma est pars materia. si considerat posterioris ergo sit cognoscit formam absque materia. Dicitur quod artifices qui considerant formam naturaliter existentes in materia non possunt considerare formas sine materia. Quod res est quod quod vis forma est pars via perfectionis non tamen via generationis. quod modo considerat ars formam habentem esse in materia. Et id scia bene potest considerare formas separatas quod ille forme non sunt in materia. Et si dicat prius omnia considerat formam sine materia. Dicitur quod prius omnia considerat formam sine materia tractata et certat considerat tamen materiam sibi proportionatam scilicet duas partes et tres terminos.

Queritur utrum ars imitatur naturam. Dicitur quod sic. Arguitur quod si quod aliqua sunt a natura simple et non sunt ab arte ergo ibi ars non imitatur naturam. Dicitur quod in rebus inveniuntur replices effectus. sunt enim aliqui effectus qui soli sunt a natura et in illis manifestum est quod ars non imitatur naturam quod ad tales effectus ars nihil facit nec principaliter nec instrumentaliter ut sunt habetis animi et sic de alijs. Alii sunt effectus qui sunt ab arte tamen ad quos non parit opus nature sicut domus vel tunica. Alii sunt effectus sicut producti a natura et ab arte sicut parit de sanitate quod quicquid generat per beneficium medicine et ex ea parte sit ab arte et tamen principaliter atque per virtutem naturalem. In signum autem si virtus naturalis sit debilitata nunquam potest medicina efficere sanitatem et hoc id est quod instrumentum non operatur nisi sit motum a principali agente. si medicina est instrumentum nature. Rationem autem huius ponit aristoteles septimo metaphysice quod operatur in omni materia esse aptitudinem ad formam. Illa autem aptitudo quicquid est parte passiva sic scilicet quod nihil sit in materia quo moueat ad formam effectivam et sic sunt artificialia alia ut domus et tunica que sunt per arte tamen. Alii quoniam in materia persistit forma secundum virtutem activam secundum quam virtutem potest seipsam mouere ad formam quod vis tamen per arte inuari possit et sic producat etiam

forme per naturam et eo modo est de sanitate sicut dictum est. Per hoc ergo dicitur est ad questionem quod in alijs duobus effectibus scilicet tamen in his qui sunt a natura et ab arte sicut quod in his qui sunt ab arte tamen ars imitatur naturam. In primis ergo effectibus ars imitatur naturam dupliciter. Primo quod tamen ad efficaciam operandi. Secundo quod tamen ad modum operandi. Quoniam ad efficaciam operandi quod ars imitatur virtutem naturam sicut sicut principali agente et id tota efficacia operandi habet ex natura. Et parte etiam modum operandi quod in operando ars observat eundem modum et processum quem natura servaret si ipsa tale effectum produceret. Exempli gratia. Natura sanat repletionem humorum. primo per digestionem. secundo per mollesationem tertio per expulsionem. Sic similiter ars facit in medicina.

In alijs autem effectibus qui sunt ab arte tamen ars imitatur naturam secundum quandam similitudinem que consistit in ductibus. Primo ex parte rerum factarum quod sicut per naturam sunt effectus naturales ita etiam per artem sunt effectus artificiales. Procedit enim natura ab imperfecto ad perfectum. Unde si natura faceret aliquid quod non sit ars facit tunc natura eodem modo operatur sicut modo operatur ars ut si natura produceret domum tunc in fundamento poneret graviora et in parte superiora poneret leviora. Secundo ex parte principij quod sicut opera nature sunt ab intellectu ita etiam opera artis sed differenter quia opera nature sunt ab intellectu non errante scilicet ab intelligentia et anima nobili et hoc probat ordinatus processus nature quia naturalia agunt sine defectu sua opera. Sed opera artis sunt ab intellectu humano non qui errare potest. Ex hoc sumitur causa quare illa que sunt ab arte divina sunt istis rebus consubstantialia quia scilicet est causa substantie rei et omnia subsunt sue operationi sed ars humana solum est causa quorundam accidentium.

Arguitur Ars precedit naturam et ergo non imitatur naturam. Antecedens probatur quia ars est principium nature quia a divina arte omnia procedunt. Distingendum quod est duplex ars. Una est divina et illa precedit naturam quia est principium nature. Alia est ars humana et talis ars imitatur naturam vel sequitur. Et dicitur notate imitatur et non assimilatur quia imitatio importat quandam sequelam proportionis sed similitudo vel assimilatio importat perfectam convenientiam. Sufficit ergo quod in eis sit quedam imitatio scilicet proportionis sicut dictum est.

sed similitudo vel assimilatio importat perfectam
conuenientiam sufficit ergo q in eis sit quedam
ymitatio scz portiois sicut dictu est.

Arguitur Natura agit ad unu et ars
ad opposita. ergo ars non
ymitat naturam. Ddm q illa rō bñ pbat q nō
est pfecta similitudo inē opa nature et artis. Suffi
cit tñ q sit quedāq silitudo portiois. q autem
ars est ad opposita contingit ex imf: aōe artis

Arguitur Natura agit ad delicta humane
ratione et natura nō. q natura nō co
gnoscat. delictatio at est cū cognitione ergo rē.

Ddm q pfecta ars etiā nō delibet. q pfecta
ars hz habitū inclināre sicut natura. Vel pē dicit
q quis natura nō hēat agnēdem sibi cōiunctā ha
bet tñ cognitionem separātā.

Queritur Utrū aia rōnalis sit de cō
sideratione phie naturalis.

Ddm q sic Cui rō est qz eodē mō aliqō cadit
sub aliqua scia quo mō hz ordinē ad sul: icatū illi
scie. et hoc est id. qz oia in scia rōnerata hnt ordi
nē ad subiectū. s: aia rōnalis hz ordinē ad ens mo
bile qd ē subiectū phie naturalis qz est ps entis
mobilis. ergo aia rōnalis cadit sub rōneratione
phie naturalis. Hecō rō ad idē qz in genē entiu
triplicia repunt entia. quōdā em sunt simplicē
imobilia et imaterialia. et illa dicitur cadūt sub
rōneratōe metaphisice quīs tñ talia attributē
cadere pnt sub rōneratōe phie naturalis fm q hnt
ordinē ad motū. ut pē de pmo motore de quo in
phie naturali dēminat ut pē in octauo huius.
In alio at ordinē sūt entia oino mobilia et ma
terialia. sicut sūt res generabiles et corruptibiles
et tal: s res dicitur cadūt sub rōneratōe phie na
turalis. Alia sūt entia medio mō se hnt. ia sicut
est aia rōnalis q pē accipi duplt. Uno mō fm q
pfiat materiā corpālē cōstitūēs speciem rei nata
lis et sic est phisice rōneratōis. qz sic uenit cum
alijs formis corpālīb. Alio mō accipit aia put
est forma nō rōducta de potēa materie potēs sepa
ri a materia. et sic uenit aia rōnalis cū formis
imaterialīb. Capiēdo ergo aiam pmo mō tunc
est phisice rōneratōis. Capiēdo autē cā scdo mō
est metaphisice rōneratōis. Circa qd sciendū
q in aia rōnali sūt tria rōneranda. scz esse posse
et opari. qūter ei forma hz i se ista tria. Accipēdo
ergo aiam rōnalē quo ad eē pē duplt rōnerari.
Uno mō qz ad pncipiū originis. et sic est meta
phisice rōneratōis et nō phisice. qz talis origo nō

Handwritten marginal note:
aia rōnalis ē corruptibilis p unū
mō rōnerari quod nō sūt p
nā rōnalis hz motū pē et nō ē
pē

fit p motū phisicū sed p creatōe n. Alio mō acci
pit aia rōnalis qz ad terminū sue sul: stentie
et sic eius rōneratio spectat ad naturālē phm. qz
aia rōnalis subsistit in dēminatā materia et est
act⁹ materie ex qb⁹ resultat unū compositū. et sic
phisicus dēminat de unione aīe et corpis. et de
aia fm q est in corpe. Hic posse aīe pē duplt cō
siderari. Uno mō qz ad illas potēas fm quas
aia cōicat corpi. et sic posse aīe rōnerat a phisico.
tales em potēs sunt uēgetatiue et sensitīue. Alio
mō accipit aia fm potēas fm quas aia nō cōi
cat corpi. et sic posse eius spectat ad metaphisicū.
Un pē q metaphisicus hz pē dēterminare an
aia intelligat post sepatōnem a corpe et quomō
mō ligat. Hic ddm est de opatōe. qz phisicus hz
dēterminare de illis opatōib⁹ aīe fm quas cōicat
corpi. Et rō qz intellect⁹ qz iū ē in corpe utē san
tasmatib⁹ et corpālīb⁹ organis in sua intellectu
one. pōt etiā naturalis phis de intellectu ali qd
considerare

Arguitur Phis naturalis hz dēminat d natura
s: aia rōnalis nō est natura. ergo
nō hz dēminare de aia. Ddm q aia accipitur
duplt. Uno mō fm gradū aīe et sic aia nō est na
tura. et hoc est uerū i istinguēdo animā aīa na
tura que est pncipiū mouēdi ad unū. qz nō est
pncipiū motus naturalis sed aīalis. Alio modo
rōnerat aia fm inferiorē gradū aīe scz fm q est
forma corpis vel corpis mixti. et sic aia est natura
qz est pncipiū motus naturalis dēminat ad unū
sic em oia aīalia mouentur deorsum. Vel pē dicit
q anima est ps rei naturalis et rō cadit sub cō
sideratione phie naturalis.

Arguitur forma naturalis acquirit
p generatōem naturalem.
sed anima rōnalis nō acquirit p generatōem na
turalē sed p creatōne ergo rē. Ddm q dupli
citer aliqō acquirit p motū naturālē. Uno mō
interfere qz scz generās est cā efficiēs introductō
mō illi⁹ forme. et sic oēs forme pter aiam rōnalē
acquiruntur p motū naturālē. Alio modo acq
ritur aliquis p generatōnem dispositīue. quia scz
materia disponē ad hoc ab agēte naturali ut
forma introducat a supiori agēte et sic aia rōna
lis acquirit p generationem naturalem.

Arguitur Ex hoc sequetur q homo
minus generaret hominem
qz aīa⁹ aīmū. qz hō nō introduct formā. Ddm
quīs homo non inducit formam uirtute feminis

Handwritten marginal note:
qz palus dicit
ad huc qz pē

humani tñ disponit materiã sub quadã necessitate ad talẽ formã. qz scz disposita materia necesse est proportionata necesse sitate formã introduci. et hoc ex ista p̄cedit qz si deus vult servare ord. nẽ quẽ in rebus p̄stituit tñc materia sufficã. et disposita necesse est talẽ formã introduci tali materie. sed nõ est necessariũ necessitate absoluta à coactõis. Per hoc dicitur ad argumentũ qz magis est disposita materia ad formã superiorẽ et introducere formã inferiorẽ sicut facit se nẽ humanũ qz solum m̄troducere formã inferiorẽ.

Arguitur Ab eodẽ agente est dispositio materie et m̄tductio forme. ergo nõ disponit materia ab agẽte naturali et introducit aia r̄onalis p̄ agẽs sup̄naturale. Dicendum qz duplex est forma. quedã est que p̄sistit cãlter in dute seminali matie. sicut sunt forme oẽs p̄ter aiam r̄onãle. et sic verũ est qz ad eodẽm agente est dispositio materie et m̄tductio forme. Alie sũt forme q̄ nõ p̄sistũt in dute seminali materie cãlter. ut p̄t̄ de aia r̄onãle. et in talibus necesse ẽ materiã disponi ab vno agẽte et formã m̄tducta ab alio. Sufficit em̄ agentia ẽ subordinata q̄uis nõ sunt vniũ.

Arguitur Si aia r̄onalis crearet q̄ hoc modo dicitur dicitur et ñ generat. qz dicitur dicitur fieri a forma. Dicitur qz est duplex forma. quedã totius ut h̄. et quedã p̄tis ut aia. Dicitur ergo qz dicitur dicitur fieri a forma totius et nõ a forma p̄tis. q̄uis ergo aia r̄onalis nõ generat tñ h̄ generat. qz generat ad hoc terminat qz forma vniũ materie et ex illa vniõne resultat forma totius.

Queritur Utẽ sol et h̄ generant hoicm. Dicitur qz sic arguit qz nõ qz h̄ generat dute oim̄ corporũ celestium. ergo nõ solis tñ. Dicitur qz sol non capit hic p̄ vno planeta tñ. s̄ capit hic p̄ dute totius corporũ celestis. et hoc id qz dicitur corpus celestis nobis magis manifestat p̄ solẽ et eius motũ qz per eius accessum ista inferiora generat et p̄ recessũ corrupunt. Dicitur qz sol ad generatõnẽ sicut cã vniuersalis instrumentat. et homo cõcurrit sicut cã p̄ticularis.

Determinatis autem

Postq̄ aucto. determinavit de quib̄ est scia naturalis. s. de materia et forma et de rebus naturalibus. Hic p̄terit dicitur de causis ex quib̄

bus p̄cedit scia naturalis. et p̄mo ponit necessitatem determinandi de causis. Secõdo determinat de eis. Probat ergo p̄mũ scz qz necesse est determinare de causis. et hoc sic qz ista scia determinat de rebus p̄ticularibus scientifice. s. fm̄ qz de eis est scientia. et ergo h̄c negotiũ. ista scia differt a p̄ticularis scientijs in quib̄ p̄sistunt res opabiles a nobis. sed scia est rem p̄ eam agnoscere ergo oportet in ista scia determinare de causis ex quibus sciuntur res naturales. Et ideo in ista scientia est accipiẽda p̄ma causa. r̄ proxima. et ita manifestũ est qz hic determinandum est de causis generatõnis et corruptõnis et p̄ticipis mutationis.

Arguitur Metaphisicus considerat de causis. ergo nõ p̄ticipis. Dicitur qz duplex est determinatio de causis. q̄dam est vniuersalis et de causis vniuersalibus q̄ sunt cause esse rei et sic metaphisicus considerat de causis. Alio modo determinat de causis fm̄ qz referuntur ad aliquos determinatos effectus. et sic p̄ticipis determinat de causis qz de causis vniuersalium generatõnis et corruptõnis et p̄ticipis mutationis ut dicitur in textu.

Vno quidem modo.

Hic consequenter requirit secundam partem. et p̄mo facit hoc. Secõdo insertit reia correlativa ex dictis. et dicit p̄ qz eã di vniũ multis modis. Vno quidem modo dicitur causa ex qua fit aliquid cum insidet illa causa est materia. ut es dicitur causa statue et argentum si ole. et etiam genera eorum ut metallum et sic de alijs. Et dicitur. vno tamen cum insidet ad remouendum p̄uacionem et coneratum id est n. g. r̄tionem. que quãuis sint cause rei naturalis in fieri et transmutari non tamen sunt cause in fact. et sic statua fit ex terra tanq̄ materia. non autem est p̄uacio causa statue id fact. sed est causa per accidens tantum ut p̄ius dictum est in p̄mo huius. et sic est bene principium et non causa quia nihil insluit in causa tantum.

Alio autem modo.

Hic ponit secundum modum causatam dicens qz alio modo dicitur causa species et exemplum. Dicitur em̄ exemplum propter platonem qui posuit p̄tis esse exemplar et paradigma eorum omnium rerum. Dicitur etiam species qz species vel forma ẽ id q̄ dicitur rei sicut quod quid erat esse. qz

Secundus.

est illud p quod dicitur in cognitionem ipsi rei
ut scilicet sciamus quid ipsa res in se sit. Et si
aut dictum est in textu precedenti q genera cau
se materialis sunt cause in genere cause materi
alis sicut dicit q genera cau formalia sunt cau in
genere cau formalis. Et exemplificat dicit q ppter nra
respcu sicut h: se ut ca solis et nris respectu duo
vel trium habet se ut forma vel spes. Et dicit ad
huc modum cause etia educantur ceteris ptes diffinitio
nis que etia respectu diffinitio habent se ut cause
formales. Na ut dicitur septimo metaphysice ptes spe
iei ponit in diffinitioe no autem materie. Et est sa
ndu q hoc dicitur intelligendu est q pibus mate
rie individuali no autem q pibus materie cois. q ipse
etia intrat diffinitioem rei naturalis. de necessi
tate sicut in diffinitioe hois ponit carnes et ossa
no autem hie carnes et hie ossa.

Amplius unde princ.

Hic ponit tertiu modum cui dicit q tertio mo dicitur
ca. ca est principiu motus et actus. et illud est ca
efficientis sicut filius dicitur ca consiliari. et pater dicitur ca fi
lij et frater dicitur ca facti et comutatis comutari. No
tandum q quadruplex est ca efficiens. scilicet. ut
illa q motui et mutationi dat complementu. Di
spontis que pparat et disponit materia ad vlti
mu complementu. Coadivuas ut q no opat ad
finem ppter se alienu. Consiliari que dat formam q
agens cpat et ptingit in agente sicut ppositu qd
agit p sciam qua dicitur dicitur. sicut in reb naturalibus
generatis dicitur mouere genia et leuia q
res idiois formam naturalē ad qua sequit motus
lectis eorum sursum et deorsum.

Adhuc autem que ad.

Ponit quartu modum cui dicit q qarto mo ca est
illud gra cui sit aliqd et illa e finis. et no solum
finis vltim dicitur talis ca pmo oia media ordina
ta in fine si hnt ppter aliud hnt rone cause fina
lis. Et exemplificat de his in textu dicitur. Ut que
cliq ia asia mouentia snt fines ut sanitatis ma
gis purgatio potio et organa. q oia hnt rone
cau finalis mptu ordinatur in vltimu fine q est
sanitas. sicut em instrumenta et organa ppter mi
strare potione egrotati. et potio ministrat ppter
purgationem et purgatio snt ppter macie et macie
es snt ppter sanitatem. et hec oia picipat rone cau
finalis. Et pbat specialiter plus fine habere rone
cause tali mo. Illud h: rone cause qd dicitur dicitur

ad interrogatōes sciam p ppter qd. Cū em qdam
ppter quid ambulat homo. dicitur videt ut sa
net. ergo sanitas est ca finalis sanationis. Iso
cludit q finis h: rone cause cū tot erunt cause
quot modis dicitur videt ad interrogatōem
facta p ppter quid. Et hoc pbat plus potius de
ca finali q de alijs. Cui rō est q minus videt
habere rone cause cū finis est vltim dicitur in
qvis sit pimus in intencōe agentis. sed de rone
cause est esse pmiu. Tunc cludit plus q tot mo
dis dicitur cause. i. tot sunt genera causay.

Contingit autem multi.

Enumeratis speciebus capiam insret tria corre
lata seu conditōes ipsarum. Prima dicitio est q
vni et eiusdem effectus sunt plures cause p se et
no sicut actus. et hoc no sub eadem rone ut statuis
ta et es sunt cause p se statue. sicut statuis est ca
efficientis statue et es est causa materialis ipsius
statue p se. et edificator est causa efficiens per
se domus et lapides et ligna sunt causa materia
lis domus.

Arguitur. Vnus rei non est nisi vni
esse. ergo vnus rei no sunt
plures cause sed solum vna causa. Dicitur
dum sicut textum q vnus rei non snt plures cau
se sicut vnā et eandem rone. sed nihil prohibet
vni rei plures esse causas sicut diuersas rones
et inde est q possunt esse plures diffinitōes vni
us et eiusdem rei sicut diuersas causas date. et p
diffinitōem causalē intelligimus diffinitōem
datam p causam efficientē vel finalem.

Sunt autem quedā.

Hic ponit sciam conditōem causarum que est q
cause sunt sibi inuicem cause. ut ambulatio e cau
sa sanitatis et sanitas est causa finalis ambu
lationis. sed non in eodem genere cause. quia am
bulatio est causa efficiens sanitatis. sed sanitas
est ca finalis ambulationis.

Arguitur. Item non potest esse cau
sa et effectus. sed sanitas
est effectus ambulationis. igitur non potest esse
causa finalis eiusdem. Dicitur q sicut aliā
rationem est causa. et sicut aliā rationem e esse
ctus. Est enim causa finalis sub intencōe agē
tis inquam agens intendit illum finem sed
est effectus inquam agens talem effectum cō
pletive intendit et perficit ipsum.

7° fund. e. effm. et m. e. in ordine effm. q. p. e. p. ad et dicitur ab eis qd. p. m. effm. h. d. ordine de causis h. p. fund.
 et prima causa 2° e. effm. d. v. q. m. fundat. e. effm. et m. e. effm. d. ordine quodammodo et de causis h. p. fund.
 in ordine p. fund. et d. d.

Amplius aut eadem.

Hic ponit tertiam rationem cuius est quod idem potest esse causa creationis effectuum quod est verum si hoc idem habeat se alio et alio modo sicut idem navea est causa salutis navis per sui pilotam quod debite gubernat navem et idem navea est causa submersioms navis et hoc si non debite gubernat navem.

Omnes aut fere dicte

Hic reducit aristoteli omnes causas ponitas ad quatuor genera causarum. et dicit quod omnes cause prius dicte cadunt in quatuor modos manifestissimos. i. in quatuor genera causarum. Unus est generis cause materialis. quia elementa sunt materia sillabarum et es est materia vasorum et ignis et alia elementa sunt materia mixtorum. Partes vero sunt materia totius et suppositio. i. pmissa sunt materia clustiois. Quia enim ista elementa habent se sicut subiectum et partes. Alia est causa formalis que est quod quod erat et totum positum et spes quod dicit aristoteli. propter duplicem formam quod aliqua est forma positiva que consistit in quadam compositione. Alia est forma simpliciter que forma dicitur spes. Alia est causa efficiens que est principium mutationis status aut motus. sicut semel est causa efficiens illoque que ex femine generant et medicus et filians et oino. i. vult faciens. i. est causa facti in genere cause efficiens. Alia est causa sicut finis et bonum aliorum et illa est causa potissima quia movet omnes alias causas ad causandum. Movet enim primo finis efficiens et efficiens movet materiam et formam. Et ad idem aristoteli in textu quod nihil refert dicere siue finis sit bonus siue videat bonus quod utroque modo movet efficiens.

Queritur

Utrum quatuor sint genera causarum. Dicitur quod sic. Cuius ratio est quod totum sunt genera causarum quod modis contingit aliquid influere concurere ad esse rei naturalis si hoc contingit enim quatuor modis quod vult maior patet quod per hoc differet causa principio quod principio nihil influat in principium sicut causa et ideo p. ratio est principium et non est causa cum non influat. Non oportet quod res naturales procedunt de potentia ad actum. Ex hoc igitur oportet ponere in eis duas causas scilicet materialem que est potentia et formalem que est actus. Et quod nihil duarum seipsum de potentia ad actum nisi moueat ab ente in actu id oportet ponere causam efficientem que dicitur ab aristoteli principium unum motus. Et quod causa efficiens non agit nisi propter finem ideo etiam oportet ponere causam

finale que efficiens agit. Unum patet quod in constitutio ne rei naturalis siue materialis oportet concurrere et quatuor causas quod notatur dicitur quod in rebus separatis non oportet omnes istas causas concurrere quia separata dependent tamen a tribus causis scilicet ab efficiente formali et finali. Mathematicales autem ab una tamen scilicet formali ut in phemio dictum est.

Queritur Quod distinguatur cause. Dicitur quod prima distinctio causarum est quod quedam sunt extrinsece et quedam intrinsece. Intrinsece sunt que intrinsece concurrunt ad esse rei naturalis. i. que manent in re naturali facta sicut sunt materia et forma. Alie sunt cause extrinsece que non manent in re facta sicut sunt efficiens et finis. Potest ergo dari sufficientia causarum. Omnis causa concurrere ad effectum vel extrinsece vel intrinsece. Si intrinsece concurrere ad esse rei susceptive quia suscipit esse et sic est materia vel dat esse formaliter et sic est forma. Si extrinsece hoc est duplex vel est principium vel sit motus. et sic est causa efficiens vel est causa propter quam fit motus et sic est finis.

Queritur Quis sit ordo causarum. Dicitur quod in causis potest sumi duplex ordo scilicet causalitatis et ordo finis quod magis currit ad effectum. Primum ordo ad hoc subdividitur quia est duplex causalitatis scilicet finis via intentionis et sic finis est prima causa vel finis executionis et sic efficiens est prima causa. Et quia via intentio omnis presupponit a via executionis ideo simpliciter finis est prima causa finis via causalitatis. Sed finis que concurrunt ad effectum est distinguendum quia aliquid concurrere ad effectum duplex scilicet finis via generationis et sic materia est prima vel finis via sectionis et sic forma est prima.

Queritur Materia non est causa ergo non sunt quatuor cause. Respondens probatur quia causa est ad cuius esse sequitur aliud sed materia non habet esse ergo non potest esse causa. Dicendum primo quod ista diffinitio cause principaliter intelligitur de causa efficiente quod ad eius esse sequitur aliud. Secundo potest tamen etiam intelligi de alijs causis et tunc dicendum est quod quous materia non habeat esse in actu habet tamen esse in potentia et hoc sufficit ad causalitatem in cause materialis quia causa materialis in sua causalitate non agit et ideo non causat effectum sed solum recipere sed hoc quod est in potentia hoc potest recipere alterum.

Item et sic dicitur in 2° d. 2° q. 1° q. 2° q. 3° q. 4° q. 5° q. 6° q. 7° q. 8° q. 9° q. 10° q. 11° q. 12° q. 13° q. 14° q. 15° q. 16° q. 17° q. 18° q. 19° q. 20° q. 21° q. 22° q. 23° q. 24° q. 25° q. 26° q. 27° q. 28° q. 29° q. 30° q. 31° q. 32° q. 33° q. 34° q. 35° q. 36° q. 37° q. 38° q. 39° q. 40° q. 41° q. 42° q. 43° q. 44° q. 45° q. 46° q. 47° q. 48° q. 49° q. 50° q. 51° q. 52° q. 53° q. 54° q. 55° q. 56° q. 57° q. 58° q. 59° q. 60° q. 61° q. 62° q. 63° q. 64° q. 65° q. 66° q. 67° q. 68° q. 69° q. 70° q. 71° q. 72° q. 73° q. 74° q. 75° q. 76° q. 77° q. 78° q. 79° q. 80° q. 81° q. 82° q. 83° q. 84° q. 85° q. 86° q. 87° q. 88° q. 89° q. 90° q. 91° q. 92° q. 93° q. 94° q. 95° q. 96° q. 97° q. 98° q. 99° q. 100°

Secundus.

et agere exceptive. Tercio fit dicitur quod materia non habet esse per se habet esse per formam quod sufficit ad suam causalitatem.

Arguitur Causa est principium cognoscendi sui causatum. sed materia non est principium cognoscendi sui effectum. ergo non est causa. Dicitur quod materia accipitur dupliciter. Uno modo per materia signata. id est determinata. et tunc materia est principium cognoscendi aliquid secundum sensum. quod sic est principium cognoscendi singularem tantum in individuis. Alio modo capitur materia per materia in vltimo secundum quod est accepta in specie. et tunc etiam est principium cognitionis intellectuales. quod est per quidditatis et quidditatis est principium cognoscendi diffinitum.

Arguitur Materia qualiterque causa potest esse in potentia. sed unumquodque cognoscitur secundum quod est in actu. ergo materia non est cognoscibilis. et per consequens nec principium cognoscibilitatis. Dicitur quod hoc argumentum probat quod materia secundum se accepta nec per se cognoscitur nec est principium cognoscendi. tamen secundum quod est sub forma. sic est etiam aliquid in actu.

Et si dicatur. ergo cognoscibilitas aduenit materie a forma. Dicitur negando consequentiam. quod etiam forma cognoscitur ex materia sicut patet in diffinitione forme patet. et tamen ex hoc non arguitur quod forma non sit causa. sed probatur quod nec forma nec materia sunt principium cognitionis completum vel naturalis tamen utriusque est principium cognitionis periale.

Arguitur Omnis causa est prior suo effectu. sed finis non est prior suo effectu ergo non est causa. Dicitur quod illud quod est finis accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod est in intentione agentis. et sic precedit omnes alias causas et sic habet rationem in causa. quod de ratione cause finalis est mouere efficientem. sed illo modo mouet efficientem. Alio modo accipitur illud quod est finis secundum quod est in executione operis. et sic non habet rationem in causa sed effectus. quod tunc non mouet efficientem sed est aliquid acquisitum ab efficiente.

Arguitur Intentio non mouet realiter si ergo finis est intentio ergo non mouet realiter. Dicitur quod est duplex intentio. quedam est intentio secunda que est logica. et talis non mouet realiter quod fit per intellectum. sicut genus et species. Alia est intentio prima. scilicet per materiam conceptam. et talis est duplex. quedam est per se speculativa que non ordinatur ad opus extrinsecum.

autem suae practicum. et illa intentio non mouet realiter. Alia est intentio practica que est de re factibili a nobis. et talis intentio fit realiter mouere et talis intentio est finis. Exempli gratia. plius habet intentionem domus a pud suum intellectum. et etiam carpentator. sed in philosopho domus non est finis quia non mouet eum ad operandum. sed domus concepra in anima carpentatoris est finis quia mouet eum ad domificandum.

Arguitur Finis est effectus ergo non est causa. Ans. probatur. quia vltimum quod acquiritur in operatione est effectus et hoc etiam est finis. ergo finis est effectus. Dicitur quod illud quod est finis accipitur dupliciter. Uno modo potest esse in intentione agentis. et sic est causa et non effectus. Alio modo secundum quod est in executione operis. et sic est effectus et non causa. Et ratio est. quod primo modo finis mouet efficientem secundo autem modo non.

Arguitur Finis quique persistit operationem. ergo non mouet sic operantem secundum quod est in apprehensione. Dicitur quod illud quod est finis nunquam preest eo modo quo acquiritur per operationem. exempli gratia. pecunia est finis auari non qualiterque. sed posse. scilicet quis igitur pecunia persistat non tamen usus vel possessio pecunie.

Arguitur Finis non debet vocari causa. quia eo modo quo est finis est aliquid vltimum sed causa est aliquid principium. Dicitur quod quia vocatur aliqua causa finalis tunc ille periale debent referri ad diuersa. quod eo modo quo est causa non habet eodem finis sed principium. si eo modo quo est finis habet eodem vltimum et non principium.

Arguitur Postea dicitur quod forma et finis coincidunt. ergo non sunt quatuor cause. Dicitur quod quibus coincidunt materia liter quod sunt in vno subiecto. non tamen formaliter et in eodem causandi. quod idem habet aliam eodem causandi secundum quod est forma et secundum quod est finis. quod forma habet calitatem intrinsecam in ordine ad materiam quam informatur. sed finis habet causalitatem extrinsecam. Etiam efficiens habet calitatem extrinsecam in ordine ad materiam quam mouet. Ex quibus possumus elicere rationes causandi omnium causarum. quod calitas materie est subiecta intrinsece alicui forme. Calitas forme est informata materiam intrinsece. Efficientis est mouere materiam. finalis est mouere efficientem. Et ille rationes nunquam coincidunt.

Arguitur Patet diffinitio scilicet datur ad genus cause materia

terialis et formalis ut patet in textu. ergo materi-
 alis et formalis cae comadunt. Ddm pmo q
 duplices sunt ptes sqz inuivdui et specter. Pars
 tes inuivdui spectant ad genus cae materialis.
 et ptes spci spectant ad genus cae formalis. Non
 em dicit Aristo. q ptes diffinitonis spectant ad
 genus cae formalis et materialis. sed dicit q spe-
 ctant ad genus cae formalis et postea generalit
 addit q ptes spectant ad genus cae materialis
 qd intelligit de pteb? materialibus sicut dicit in
 textu. Hedo dicit q si vtriqz intelligat de ptebus
 diffinitionis tunc dicendum q ptes diffinitionis
 pnt ad duo compari. Vno mo quo ad suppositu
 in quo recipiunt et sic snt formales. qz recipi e co
 ditio forme et supius semp compat ad inferius
 sicut forma. Alio mo tles ptes comparant ad nas-
 turam qua constituitur scz ipsius diffinitio. et sic hnt
 se sicut ptes materiales. Cui? rō est. quia de rōe
 matricie est esse aliqd imperfectu. cu ergo ptes cōs-
 pte ad ipm diffinitu habeat eodem imperfectu ideo
 sic hnt rōem matricie. Et si dicat oppositōes snt
 cae materiales et efficiens comadunt. Ddm q pmi se
 accipiunt duple. Vno mo grā extremitatū. et sic
 pmissae sunt cause materialis conclusionis. qz ex
 trema sunt termini positi in cōclusionē cū mediū
 nō intret conclusionem. Alio mo capiuntur pmissae
 grā mediū et sic sunt cae efficiens cōclusionis. quia
 vno extremitatū in medio facit unionem extrea-
 mitatum in cōclusionē.

Arguitur Aliqua est cae exemplaris.
 ergo sunt plures q quatu-
 o. Ddm qz pntet sub vno genere causatum.
 Pro quo notandū q cae exemplaris pōt ad duo
 compari. Vno mo ad subiectū in quo est. et sic re-
 ductū ad genus cause formalis. qz tūc cae exempla-
 ris est forma intellectus practici siue ptea que ē
 in intellectu practico. et sic plius pprie non habet
 in se pteam domus. sed bñ habet spem intelligibi-
 lem domus qua cognoscit domū. qz ptea dicitur ta-
 lis spēs intelligibilis relata ad opus et illa dicitur
 cae exemplaris. vel ptea fm alios est obū practi-
 cū obiective cōns in intellectu practico. et hoc vide-
 tur magis ddm. et tūc adhuc ptea habet se p mo-
 dū forme qnis em nō informat tūc ordinat intel-
 lectum practici ad opandū p modū forme. Alio
 mo accipit cae exemplaris fm q referet ad effectū
 qui natus est fieri p talem ptea. et sic spectat ad
 gen? cause efficientis. qz est pncipiū effectiū illi.

prati. i. effectus q fit p talem ptea. Et si dica-
 tur opatio vel efficientia fit p pōnam. ergo non
 fit p pteam. Ddm q est duplex agens. Quoddā
 est agens p naturā et hoc habet ex eodem effica-
 ciam opandi et determinatōnem ad opus. qz hoc
 agens agit solū ad vnu ex conditione sue pprie
 forme. sicut ignis calefacit p ppriam eius formā.
 Aliud est agēs intellectuale quod pōt agere ad
 opposita sicut homo. et hoc agens habet efficaciam
 opandi a potentia. sed determinatōnem ad opus
 habet ab ptea. qz ptea determinat intellectū pra-
 ctici nūc ad vnu opus. et nūc ad aliud. qz iā pōt
 opari scannū iā domū fm diversitatē ptearum
 et sic determinat p ptea vel p artem. Est enī notā-
 dum q pncipaliter habet se cā exemplaris ad ge-
 nus cause efficientis q formalis. qz exemplaris
 cā dicitur ad cui? similitudinē aliquis fit et ideo habet
 potius ordinē ad effectū q ad subiectū.

Arguitur Subiectū est cā passionis
 et nō videtur in quo genere
 cae. q? erit plura genera cāz. Ddm q subiectū
 ē cā passionis in triplici genere cāz. Primo ma-
 terialis quia passio est in subiecto sicut forma in
 materia. Hedo subiectū est cā efficiēs passionis.
 et hoc grā pncipiorū. qz ex pncipijs subiecti sicut
 passio effectiue vel potius subeffectiue sicut dicit in
 notatis circa scdm de anima. Dicit notatē de p-
 pria passione. qz subiectū nō est causa efficiēs cui?
 libet accideris. qz multa accidentia oriunt in sub-
 iecto ab extrinseco. tū subiectū est cā materialis
 cuiuslibet accidentis. Tercio subiectū est cā finas
 lis passionis. qz subiectū est pfectibile p accidens
 sed pfectibile est finis pfectionis.

Arguitur Etia subiectū ē cā formalis
 passionis. qz potit in eius
 diffinitōe. Ddm q duplex est diffinitio. Quoddā
 est intrinseca et essentialis. et illius ptes snt for-
 males. Alia est diffinitio data p additamentū
 alterius generis. et illius ptes non oportet esse
 formales quia sunt extrinseca.

Arguit In diffinitōe centiali potit ma-
 teria p pte diffinitōis. qz i diffi-
 nitōe hois ponit materia et forma. qz aia rōna-
 lis et corpus humanū. ergo in diffinitōe centiali
 ptes nō sunt formales. Ddm q materia acci-
 pitur dupliciter. Vno modo p materia signata
 et sic nūq est ps formalis. Alio mo accipitur p
 materia in cōi que est ps quidditatis. et sic etiā
 materia pōt dici ps formalis.

In artho domus et domus pteat
 dante dicitur domus pteat

211
 212
 213

214
 215
 216

217
 218
 219

in q? pteam domus
 qz ptea dicitur talis
 spēs intelligibilis relata
 ad opus et illa dicitur
 cae exemplaris.

Secundus

Arguitur Si subiectū est cā efficiēs
et materialis ergo idē erit
in potia et i actu. Dōm q duplex est materia
quedā est materia pmo prima. et illa est ens in
pura potia et nūq̄ p̄t coincidere cū efficiēte quia
nūq̄ p̄t ēē in actu qd est de rōne cāe efficiētis.
Alia est materia scda q̄ est ens in actu sicut est
materia forme accidentalis. et hec pōt coincidere
cū efficiēte. q̄ illa est etiā ens in actu.

Arguitur Quadruplex ē cā efficiēs
ergo sunt plures cāe. Unō
pbat̄ q̄ aliqua est cā efficiēs p̄ficiēs aliqua coad
iuuās aliqua p̄parās et aliqua p̄siliās. Dōm
q̄ ille quatuor nō diuertificāt gen^o cāe efficiētis.
q̄ in eis est vna eō causandi specifica. mouē ma
teriā ad formā q̄ tū aliter reperitur in p̄ficiēte q̄
in p̄parāte. q̄ p̄ficiēs mouet materiā inducēdo vl
timā formā. p̄parās mouet materiā vt a p̄ficiēte
forma introducat. coadiuuās mouet materiā q̄a
opat̄ ad finē p̄ficiētis. cōsiliās mouet materiā
q̄ dat formā q̄ efficiēs p̄ncipale opat̄.

Queritur Verū diffinitōes cāp̄ sint
lene date. Dōm q̄ sic
sed arguit̄ q̄ nō. q̄ diffinitio materię cōuenit for
me cū forma sit ex quo cū alio. aliquid fit. Dōm
q̄ illa p̄positio ex p̄t capi dupl. Vno mō in p̄p̄a
significatione. et sic importat circūstantiā cāe ma
terialis. et sic accipit̄ in diffinitōe materię. Alio^o
accipit̄ ex fm̄ q̄ h̄ ordinē ad aliā cām. et sic etiā
p̄t dicere circūstantiā alterius cāe. pōt etiā dici q̄
ex forma fit aliquid formaliter. f̄ nō p̄t dici abso
lute q̄ ex forma fit aliqd. s̄ necesse est adiungere
formaliter. Ista ergo est p̄p̄a locutio. ex macia
fit aliquid cū alio et p̄ formā fit aliquid cum alio

Arguitur Ista diffinitio p̄uenit solū
materię p̄manenti. q̄ illa
solū inest ergo nō est sufficiens. q̄ nō p̄uenit cū
let materię. Dōm q̄ illa diffinitio cōuenit ma
terię fm̄ q̄ h̄mōi. et sic p̄uenit cūlibet materię. et
ad argumentū dōm q̄ materia nō s̄ transiens
vōe materię. q̄ materia p̄ma de qua loq̄mur q̄ est
vera materia manet eadē et vna etiā in macia
trāseunte. exempli grā. q̄n̄ ex farina fit panis trā
sitiō fit respectu forme forme et nō respectu mate
rie. Dicit̄ ergo materia trāsire q̄ accipit̄ nouā for
mam et nō ex p̄t sui.

Arguitur Primo phisicorū dicit̄ q̄ ex
immusico fit musico. et tū
nō est materia musici. ergo nō est verū q̄ ex ma

teria fit aliqd. Dōm q̄ illa p̄p̄o ex p̄t capi du
plicat̄. Vno mō put̄ dicit̄ circūstantiā cāe materię
alis. et sic ista p̄p̄o est admittenda ex homie fit
musico. Alio mō p̄t ex dicē circūstantiā originis.
et sic ista est p̄p̄ie vera ex immusico fit musico.

Arguitur Ista diffinitio nō cōuenit
materię celi q̄ tū est mate
ria ex qua. Dōm q̄ fieri accipit̄ dupl. Vno^o
put̄ significat̄ actū. et sic ex materia celi nihil fit
fm̄ actū. q̄ in illa materia nō est trāsmutat^o actū
alis. Alio mō accipit̄ fieri put̄ dicit̄ aptitudinē.
et sic ex materia celi aliqd fit. q̄ si celi fieret per
naturalē trāsmutatōem tūc fieret ex sua matia
eo mō quo alie res naturales. Aliq̄ tū dicit̄ q̄
ista diffinitio materię nō p̄uenit materię celi. sed
materię inferozū q̄ p̄t ēē actuale subiectū trās

Arguitur Aliq̄ forma mutatōis
est ps̄ sicut aia rōnal^{is}
ergo forma nō est spēs. Dōm q̄ duplex sunt
forme. quedā accidentales sicut albedo et nigredo
et siles qualitates. et tales sunt spēs et nō p̄tes.
Alie sunt forme subales et sunt duplex. quedā
sunt naturaliter sepeate a materia. et ille sūt spe
cies. quedā sunt naturalit̄ in materia. et quis ta
les nō sunt spēs fm̄ actū q̄ spēs sumit̄ a diffinitio
one q̄ includit̄ mat̄. iā et formā. tūc t̄les forme sūt
species in radice vel origine. q̄ ex hoc q̄ tales for
me cōiungūt̄ materię p̄stituit̄ tota species.

Arguit̄ finis est p̄ncipiū vñ fit motus
et mutatio. ergo nō est diffinitio
cāe efficiētis. anō pbat̄ q̄ finis est mouens ad
agendū. Dōm q̄ est duplex p̄ncipiū vñ mot^o
vñ qd̄ mouet executiue et hoc ē causa efficiēs.
et talis motio est p̄p̄ie motio phisica. et iō p̄nci
piū motus phisici est efficiēs. Aliud est p̄ncipiū
vñ motus qd̄ mouet intentionaliter et agnitue
et nō fm̄ motum phisicū. et sic finis est p̄ncipiū
vñ de motus.

Querit̄ Verū tres p̄ditiones causaz
sunt bñ posite. et videt̄ q̄ nō. q̄a
nō p̄nt ēē plures cause eiusdem efficiēs. pbat̄ q̄
cā s̄ relatiue ad effectum. q̄ multiplicata causa
multiplicabitur effectus. Dōm q̄ causa accipi
tur dupliciter. Vno mō relatiue. alio mō absolu
te. Si capiatur relatiue tunc equaliter multipli
cantur causa et eff. ctus. quia ad multiplicatōem
causarū effectus multiplicat̄ relatiue quōis non
absolue. Exempli grā. Homo est effectus habēs
quatuor causas et habet aliā relationem ad cām

materialē q̄ ad tām formale sed si effectus capi
atur materialē tūc om̄i effectus sunt plures cāe
q̄ vnus effectus pōt habere retardem ad multas
cās. Contra scđam dicitōem arguit si cāe sunt
sibi inuicē cāe tūc vnū et idem esset prius et posterius
respectu eiusdem q̄ cā est p̄or effectū. Dōm q̄ nō
est in duciens idē cē prius et posterius respectu
eiusdem s̄m diuersos modos p̄ioritatis vel s̄m
diuersa genera causarū q̄ aliqd qd est prius na
tura pōt eē posterius tpe sicut cā finalis que est
posterior tpe s̄m executionē et tū p̄or s̄m inten
tionē et hoc etiā respectu eiusdē q̄ ergo cāe habēt
ordinē mē se sic aliquid est prius s̄m vnū genus
cause et posterius s̄m aliud. Contra tertiā cō
ditōem arguit oppositorū effectūū oppositē s̄m cāe
ergo idem nō est cā retardior. Dōm q̄ vnū eodē
mō se h̄ns nō est causa retardior sed vnū context
rio nō se h̄ns et sic est cōterarietas in causa sicut
in effectū q̄ nauta est cā salutis nauis p̄ suā p̄i
tiam et causa submersiōis p̄ suā absentia. Et si
dicat priuatio nō est causa alia sed absentia
est p̄uatio ergo nō cā. Dōm q̄ causa priuatiua
nō pōt eē cā effectus positīū nisi forsan p̄ accūs
Et si dicat si absentia est cā submersiōis sic ab
sentia cuiuslibet a nauē et cā submersiōis na
uis qd tū est falsum. Dōm q̄ absentia negatiua
nō est causa submersiōis nauis s̄ absentia pri
uatiua. Dicit em̄ absentia negatiua quecūq̄ non
p̄ntia sed absentia p̄uatiua s̄ nō p̄ntia illius
qd debet adesse sicut est in gubernatore nauis
vel naua q̄ adesse nauē est sibi debitū. Vñ notā
dū q̄ in moralibus sumit p̄uatiō cū dicitur inesse
sed in naturalibus sumit ab ap̄onato in se.

Modi autē causarū

Postq̄ aresto posuit genera causarū q̄ genera di
stinguūt s̄m cēntiales eōdes causandi. Hic autē
ponit modos causarū q̄ modi distinguūt in ea
dem sp̄e penes accidentales dīas. Et p̄mo pōit
quatuor diuisiones s̄m quas distinguit finalē
xij. modos causarū. Prima diuisiō est aliqua est
cā v̄lis et aliqua est cā p̄icularis. Vlis vt arti
fer. p̄icularis vt medicus. Sunt em̄ plures arti
fices q̄ medici et iō artifex est aliqd cōmū q̄
medicus. Hic aresto exemplificat in genere cāe
formalis q̄ d̄p̄apason est cā posterior et p̄ortio
dupla est cā p̄or q̄ generalior. Vñ pōt sumi talis
regula q̄ quecumq̄ cā continet aliā in sua cōita
te est vniuersalior et p̄ior.

Amplius sicut accid.

Hic ponit scđaz diuisionē et ē ista. Causarū alia
p̄ se alia p̄ accidens. Cā p̄ se est ad quā semp est
natus seq̄ effectus sicut edificator d̄: cā p̄ se do
mus. Cā p̄ accidens est ad quā nō sp̄ est natus seq̄
effectus vt albedo in edificatore est cā p̄ accidens
domus q̄ ad albedinē non est semp natus sequi
effectus ille. s̄ domus. Et addit aresto q̄ inter cās
p̄ accidens quedā sunt p̄p̄iniores et quedā remo
tiores. p̄p̄iniores dicunt q̄ sunt in eodē subiecto
cū cā p̄ se. Per oppositū dicunt remotiores exem
pli grā musici ē est cā p̄ accidens statue p̄p̄inior
cāe per se q̄ ars faciēdi statuā est cā p̄ se q̄ est in
aia sicut musica sed albū ē cā est remotior p̄ ac
cidens statue q̄ nō est in eodē subiecto cū cā p̄ se
q̄ est in corpe et nō in anima.

Preter om̄es autem.

Hic ponit tertiā diuisiō q̄ est. Quedā sunt cāe in
pōia quedā in actu. Exemplū p̄m vt edificator
q̄ significat p̄ modū habitus et quietis et habitus
est p̄ncipiū actus in pōia. Exemplum scđi. edifi
cans q̄ est cā in actu similē pōt distinguē effectus
sicut dicit aresto in textu.

Amplius autē cōplexe

Hic ponitur quarta diuisiō causarū que est q̄
causarum quedam sunt complexe et quedam in
complexe. Exemplum p̄m vt polidetus statuisi
ca. quia ibi coniungit causa p̄ se cause p̄ accidens
statuisi em̄ est causa per se et polidetus est cā
per accidens sicut dicitur iohannes pelliparius.
Quedam s̄m cause incomplexe vt statuisi per
se vel polidetus per se.

Queritur

Quos modi causarū sumā
tur ex istis diuisionibus.
Dōm q̄ xij. q̄ sumēda sunt m̄bra p̄me scđe
et quarte diuisionū et sic habem⁹ sex modos cau
sandi et vniquodq̄ illoz membrorū distinguēdū
est penes actū et potētiam sicut dicit tertiā di
uisiō et sic erūt xij. modi. Exempli gratia. Causa
vniuersalis in actu et potētia. Causa p̄icularis
eis in actu et potētia et sic sunt quatuor. Simi
liter faciendū est circa secundū et quartum mo
dum causandi.

Differūt autem in tan

Hic aresto elicit tria correlatiua sequētia p̄dicta

Secundus.

hūdy primū est q̄ cāe actu opantes. i. in actu sūt
fil. r. nō sunt fil. cū effectibus in actu. sicut edifi-
cans est fil. cū domo edificata. Et si dicat ergo
cōtradictoria erūt fil. vera. Dōm q̄ cause in actu
capiunt duple. Vno mō fm se. et sic nō est verū
q̄ sunt fil. r. nō sunt fil. Alio mō accipiunt cāe in
actu in ordine ad effectū. r. sic fil. sunt cū effectū.
vel nō sunt fil. cū effectū. q̄ si effectus in actu nō
est vel sit etiā cā in actu nō est.

Opportet autē semper.

Hic ponit sedm frequens sue correlatiū. r. est q̄
in naturalib⁹ oportet semp supmā cāz vniuersaliūq̄
rei inquirere. r. hoc pbat in artibus p simile. quia
prima cā edificij p se est edificator. r. edificator ē
edificator fm artē edificatiuā. sic ars edificatiua
est pma cā edificij.

Arguitur Inquire pma causam spectat ad
metaphysicū. ego icōueniēter dī
q̄ p̄s naturalis debet hoc facere. Dōm q̄ du-
pliciter aliquid dī pma vel supmā cā. Vno mō
simple sic s̄z q̄ nō habet priorē cām. r. sic inquire
re pma cām spectat ad metaphysicū. Alio mō dī
suprema cā in aliquo genere sicut dicit aristō. in
textu. q̄ ars edificatiua est supmā cā edificij q̄
absolute nō est verū s̄z q̄ sit simple pma cā. sed
est verū in tali effectū. sic phisicus habz inquirere
pma cām in suo genere id est pma.

Amplius autem alie.

Hic ponit terciū correlatiū et est istud. q̄ cāe dnt
effectibus pporionari. sic q̄ generalib⁹ causis des-
cent attribui generales effectus et singularibus
effectibus dnt attribui simpliciores cāe. Exempla-
grā. artifex debet dici cā artificij. r. nō domus q̄
domus est effectus edificatiōis.

Arguitur Causa prior r. posterior est
vna causa. ergo nō erit dia-
stinctio cāe in vlem et p̄cularē. Dōm q̄ vlem
et p̄cularē in causis p̄r duple capi. Vno modo
genēs eōdem intelligendi siue p̄dicandi. ut dicatur
cā vlem q̄ vniuersalius intelligit. sicut artifex vni-
uersalius intelligit q̄ medicus. r. tūc est verū q̄
nō dnt cā vlem et p̄cularis fm tē sed fm eōdem
tūc q̄ sufficit ad modos causandi. et sic loquitur
aristō. in textu. sic enī cā r. līs p̄cedit p̄cularē
tūc fm eōdem intelligendi. Alio mō accipiunt vlem
et p̄cularē in causis subordinatis sicut dicimus
dnt intelligentie aīa nobilis sunt cāe vniuersa

les et homo et animus sunt cāe p̄culares. Tuñc
dicit q̄ cā vlem est q̄ habet vniuersalem influxū que
est cā multorū effectū fm spēm. et cā dī p̄cularis
res que habet p̄cularē influxū ad vniā spēm tūc.
et isto mō capiēdo vlem et p̄cularē tūc cā vlem
et p̄cularis etiā realiter distinguūt. ut deus ani-
ma nobilis r. homo realiter distinguūt. cōtēdet
tūc adinūcē cā vlem in p̄dicādo. r. cā vlem in influ-
tudo. q̄ causis vniuersaliorib⁹ in influēdo cōtēdet
vlem effectus vniuersaliores in p̄dicādo. Exempla-
grā. Celi est cā vniuersalior q̄ sol. r. iō suus effe-
ctus est mouere r. alterare ista inferiora. sed sol
qui est cā vlem sub celo habet effectū q̄ est caleface-
re. sed manifestū est mouere esse supius ad calefa-
cere etiam in p̄dicādo.

Arguitur Causa p̄ accidens nō est cā. ergo il-
la diuisio cāz in p̄ se r. p̄ accidens
nō est bona. aīa pbat. q̄ omnis cā debet aliquis
influerē in effectū. sed causa p̄ accidens nihil influit
ergo r. dōm q̄ duple aliquid dī cā p̄ accidens.
Vno mō fm q̄ p̄ accidens tenet se ex pte cā. i.
fm q̄ p̄ accidens iungit cāe p̄ se. sicut dicitur albi
in edificatore edificat. ibi albi tenet se ex pte cāe
p̄ se q̄ iungit edificatori. r. sic est verū q̄ talis
causa p̄ accidens nihil influit in effectū. r. sic capien-
do cām p̄ accidens est diuisio analogi in analogo.
r. ideo primū significatū habet totā eōnem
analogi. Et est filis diuisio q̄ homo diuiditur in
hominē verū r. pictū. Alio dī cā p̄ accidens fm q̄
p̄ accidens se tenet ex pte effectus. i. fm q̄ iungit
effectū. Et hoc p̄tingit triple. Vno mō aliquid
p̄ accidens iungit effectū r. tūc sp̄ sequit ad talē effe-
ctum sicut casus lapidis de colūna sequit semper
remotionē colūne. r. tale p̄ accidens vtiq̄ aliquid
influit q̄ tūc cā facit aliq̄ effectū ad quē effect⁹
p̄ accidens necessario sequit. Sed mō sequit aliq̄s
effectus p̄ accidens ad aliq̄ effectū ut in pauciori-
bus. sicut p̄tingit in effectib⁹ fortuitis. et tūc cā
illius effect⁹ etiā aliquid influit q̄ nō influit
essentialiter ad vltimum effectū tūc ad primū ad
quē vltim⁹ effectus q̄q̄ sequit. Tercio mō aliq̄s
effectus sequit p̄ accidens solū fm estimatōem alia-
ius. sicut si motus terre diceret seq̄ ad hoc q̄ ali-
quis intraret domū vel balneū. Dōm ergo est q̄
cā p̄ accidens ex pte vltim⁹ effect⁹ etiā nihil influit.
Et quib⁹ patet q̄ q̄n cā p̄ accidens se tenet ex parte
effectus etiam influit aliquid saltem in p̄mis du-
obus modis. r. sic etiā cā p̄ accidens vocat cā fm
q̄ diffinit cā ad cui⁹ esse sequit aliud.

Arguitur Vm^o effectus est tm̄ una causa. sed cā cōplexa non est una. q̄ cōplectit̄ ex plurib⁹ causis. Dm̄ q̄ cōplexio in causis p̄t̄ dupl̄ attendi. Vno modo fm̄ vocē tm̄ et tunc manet una cā simpliciter et fm̄ rem. sicut polidictus statufica d̄: una cā fm̄ rē. Alio mō p̄nt̄ dici cāe cōplexa fm̄ rē. et hoc cōtin̄ ḡt̄ etiā dupl̄. Vno mō in causis subordinatis. et sic nō sumūt p̄ modū pluriū sed p̄ modū vni⁹. q̄a superiores cāe dant et inferiorib⁹ et iō influit p̄t̄ modū vni⁹ cāe sicut sol et homo generat̄ hominē. Alio mō est p̄plexio cāe nō subordinatay. et hoc cōstringit̄ dupl̄. Vno mō q̄n̄ plures cāe vniū sub eō vni⁹ d̄ntis. sicut plures trahentes vnā nauem. et tūc q̄uis sit complexio materialiter non tū formaliter et in rōne causandi q̄ talia plura colligunt̄ sub vna rōne causandi. Vel vniū plures cause oīno dispat̄. et tūc est verū q̄ nō sequitur vnus effectus.

Queritur Verū in causis sit aliqua subordinatio. Dm̄ q̄ sic et h^o ē verū p̄mo fm̄ diuersa genera cāe. q̄ fm̄ finis est p̄ma cā in rōe cāitatis. efficiēs est p̄ma fm̄ executionis. et forma fm̄ viā p̄fectionis. materia dō fm̄ viā generationis. Secūdo p̄t̄ etiā subordinatō sumi fm̄ iōe generis cāe q̄ in oī genere cāe inueniē subordinatio q̄n̄ cāe p̄ se subordinat̄. Dicūt em̄ cāe p̄ se subordinari in eodē genere cāe q̄n̄ intentio p̄me cāe respicit̄ vltimū effectū p̄ oēs cās medias. sicut ars fabrilis respicit̄ extensionē ferri p̄ manū mallei. et dicūt tunc cāe p̄ accūs ordinatē q̄n̄ intentio p̄me cāe nō respicit̄ vltimū effectū p̄ medias cās sed p̄ accūs ad hoc se h̄. sicut si multe candele accendant̄ abinuicē p̄ multas medias. Inueniē ergo subordinatō p̄mo in genere cāe formalis. q̄ et qd̄ est causa p̄o formalis cōmū. et vehementius influit q̄ viuere et intelligere. et itez viuere et intelligere p̄tinent̄ d̄ualiter in se eē qd̄ est causa formalis p̄o. Hinc etiā est ordo in cā materiali quia materia p̄ma est cā substādi elementis et elementa sunt causa substādi mixtis et cetera. Hinc in genere cāe finalis. q̄ p̄ncipalis finis est p̄ma causa mouendi efficiētē ad inferiorē res fines et motio ad scōs fines fit d̄ute p̄mi finis et sic deinceps. Et sicut in genere cāe efficiētis p̄mū efficiēs est causa efficiēs aliorum secundarioz efficiētium. Est tamen considerādi q̄ subordinatio p̄mo et p̄ncipaliter inueniē in ge-

nerē cause efficiētis. et deinde derivatur a causa efficiēte ad alias causas. quia enim cause adinvicem correspondēt. sic p̄mū efficiēs est causa p̄ime materie quia deus causat̄ materiaz p̄mā per creationē. Item est causa p̄ime forme quia eē est a deo sibi etiam correspondet p̄mus finis. quia fm̄ ordinem agentium est ordo finium. et sic p̄mū efficiēs et p̄mus finis correspondēt.

Arguitur Cause particulares sufficientes ad producendum effectum. ergo non oportet ponere causas vniuersales. Dicendum q̄ cause particulares accipiuntur dupliciter. Vno modo fm̄ suam naturam absolutam. et sic cause particulares nullo modo sufficientes ad producendum effectum. cuius ratio est quia causa particularis non potest agere ad totam speciem. quia si sic produceret seipsam. oportet ergo vnā causam vniuersalem ponere virtute cuius causa particularis dirigatur ad producendum effectum. Alio modo accipitur causa particularis fm̄ q̄ in se habet virtutem cause vniuersalis. et tunc verum est q̄ causa particularis sic accepta sufficit ad producendum et causandum. et ideo oportet etiam presupponere causam vniuersalem si particularis causa debeat aliquid agere.

Arguitur Non est aliqua causa vniuersalis. quia omnis effectus debet esse similis cause sed nullus effectus est similis cause vniuersali. ergo non est aliqua causa vniuersalis. Dicendum q̄ duplex est similitudo. Quedam est similitudo nature fm̄ quam aliquid est simile alteri in natura. et talis similitudo est in causa particulari et in suo effectu sicut in causis vniuersis. Alia est similitudo p̄portio nis que sumitur fm̄ p̄eam intelligibilem existentem in intellectu. et sic causa vniuersalis siue eā uoca. etiam est similis effectui. et hoc patet nominando causas vniuersales. Sicut enim cause vniuersales deus intelligentia anima nobilis. in dō ergo p̄existunt rationes p̄cales omnium reum factarum. sicut ergo dominator est similis domui propter p̄eam quam habet in mente ita etiam deus est similis rebus creatis propter p̄eam quam habet in sua mente. Similis est dōm de intelligentijs et anima nobilis.

Arguitur Celum non habet similitudinem ad ista inferiora nec p̄calem nec naturalem ergo et. Dm̄ q̄ celū

Et sic videtur quod ...

Secundus

De ...

accipit duplici. Uno modo cum inclusione aie nobilis sicut dicit aristoteles ...

Arguitur Celum est magis simile istis inferioribus ... ergo est magis principalis causa ...

Arguitur habet effectus infinitos ... in infinitum non potest esse ordo ...

Domus quae alie est iudicandi de causa infinita agente per intellectum ...

Arguitur causa particularis est per se ... ut ergo non est subordinata ...

Domus quae primum accipit dupliciter. Uno modo potest valere tamen sicut primum ...

sic assimilatae causae particulari in natura ...

Arguitur Si in causis esset subordinatio tunc perfectiora haberet perfectiorem causalitatem quod tamen est falsum ...

Dicitur autem et fortis.

Postquam aristoteles determinavit de causis manifestis et per se ...

Marginal notes on the right side of the page, including phrases like 'De ...' and 'et ...'

quod inuenitur casus et fortuna in causis per se. id est quomodo reducantur ad causas per se. Secundo dicitur est verum idem sit fortuna et casus. Tertio quod sit casus et quid sit fortuna. et de his questionibus determinat ordine retrogrado. et quia istud quid est presupponit questionem si est. ideo inquit verum casus et fortuna habeant esse.

Quidam enim et si sint.

Hic aristoteles ponit tres opiniones antiquorum de casu et fortuna. Prima est quod antiqui dicebant nihil fieri a casu et fortuna. et mouebantur duplici ratione. Prima est quod quicunque habent causam determinatam non sunt a casu et fortuna quia causa determinata est causa per se. sed omnia que sunt habent causam determinatam. et in illa que dicitur fieri a casu et fortuna habet causam determinatam ergo nihil fit a fortuna quia impossibile est fortunam esse a causa per se. et ponit exemplum in rebus sicut inuentio debitoris est fortuna sicut in vulgare. et tamen inuentio debitoris habet causam determinatam quod volens emere pisces in foro est causa determinata illius inuentio. Similiter inuentio thesauri per fossionem est fortuita et tamen habet causam determinatam scilicet fossorem.

Quoniam si aliquid.

Hic aristoteles ponit secundam opinionem antiquorum de casu et fortuna qua mouebantur et stat in hoc. Si aliquid fieret a casu et fortuna. tunc inueniuntur dicitur quod antiqui philosophi nihil determinauerunt de casu et fortuna. Sed queritur quomodo possent solui iste rationes. Dicitur quod in prima ratione est fallacia equiuocationis in illa dictione determinata. quia dupliciter dicitur aliqua causa determinata. Uno modo dicitur causa determinata ex qua semper natus est sequi effectus. et sic sunt veram causa determinata et causa per se. et sic maior est vera et minor falsa. Alio modo dicitur causa determinata ex qua per nunc sequitur effectus. et sic fortuna etiam potest dici causa determinata. et sic minor est vera et maior falsa. fit enim effectus fortuitus a causa pronunc determinata sicut iste fossor determinatus est causa inuentiois thesauri que est effectus fortuitus non tamen ex fossore semper nata est sequi inuentio thesauri. Ad secundam rationem dicitur est quod arguitur negative per locum ab autoritate. et ergo non valet. quia si antiqui nihil determinauerunt de casu et fortuna nihilominus prius

esse casus et fortuna. et ergo id eorum non valet.

Sed mirabile hoc videtur.

Hic aristoteles prosequitur secundam rationem per us motam et reprobat antiquos in hoc quod nihil determinauerunt de casu et fortuna. et ponit ad hoc duas rationes quarum prima est. Antiqui philosophi determinabant de causis sed casus et fortuna spectant etiam ad causas. quia multa sunt per accidens in rebus que sunt a casu et fortuna. ergo inconuenienter dimiserunt determinationem de casu et fortuna. Non enim possunt omnes effectus reduci ad causam per se oportet ergo etiam adiungere causas per accidens. Secunda ratio stat in hoc quia vel antiqui fortunam et casum esse credebant et sic inconuenienter dimiserunt tractare de eis. Vel putauerunt fortunam non esse. et sic inconuenienter vsi sunt illis nominibus casus et fortuna. Empedocles enim dixit quod tota ordinatio partium vniuersi facta esset a casu et fortuna. et ideo dixit quod mundus potest corrumpi scilicet per amissionem corporum vniuersi et de novo generari per conuersionem immixtionem. Et quod ista fierent a casu sic patet quia non oporteret in noua generatione elementa sic stare sicut nuncstant sic scilicet quod ignis esset supra aerem et aer supra aquam et aqua supra terram. quia dixit quod illud elementum quod citius moueretur curreret a ceteris confuso et acciperet superiorem locum. et sic fieret dispositio vniuersi ex fortuna.

Sunt autem quidam.

Hic ponit aliam opinionem que dicitur fuisse de democrito qui dixit quod casus et fortuna essent causa celi et omnium partium mundi. Dicebat enim Democritus corpora atomalia id est indiuisibilia esse principia omnium rerum sicut patet primo huius. et per concursum talium corporum qui celi autus fieret a casu et fortuna constituerent omnes res. et sic celum et omnes partes vniuersi essent constitute per accidens et per consequens a casu et fortuna.

Et multum hoc admittit.

Hic reprobat istam opinionem duabus rationibus. Prima stat in hoc si illud quod magis videtur inesse non inest. nec illud quod minus. sed magis videtur quod omnia deberent fieri a fortuna in istis rebus inferioribus et tamen multa sunt ibi

Secundus.

causis p se ergo multo minus delect dici q oia
fiat a casu et fortuna in corpibus celestibus. ams
per quia corpa superiora sunt incorruptibilia et im
mura bilita fm substantiam. et sic in istis inferiori
bus est maior contingentia q in superiorib. et sic
videt q magis in illis aliqua delect fieri a casu
et fortuna. Et q in inferiorib sunt aliqua a cau
sa p se pbat exemplariter. quia plante et animalia
nascunt ex determinatis semimb sicut ex causa
p se. quia ex his semimb semp nate sut fieri pla
te et animalia. Hecda ro stat in hoc q p experie
tiam videmus q in istis inferiorib multa sunt
a casu et fortuna. et iteru videm q in superiorib
oia vno modo fiunt et determinate. ergo in infe
rioribus fiunt aliqua a casu et fortuna et non in
superioribus.

Sunt autē quidā qui

hic ares. ponit alia opinio: antiquoz de casu
et fortuna et est ista q aliqui dicebant fortunam
esse sic en q sit aliquid inmanifestum intellectui
humano quasi quoddā diuinū existens supra in
tellectū humanū. et sic illis videat q intellectus
diuinus ordinans aliqua pter intentionē nrām
fortuna vocaret. Ista aut opinio ares. expse
no reprobat sicut alias. q determinate de intellectu
diuino spectat ad metaphisicū.

Querit

Verū intellectus diuinus pot
dici fortuna. / Dm q non. et
ed est quia illa causa dicitur fortuna cui pot aliquid
accidere pter intentionē. Exempli gra. Intellectus
practicus solus fm phos dicitur fortuna. q inuen
tio thesauri accidit sibi pter intentionem. q ergo
deo nihil pot accide pter intentionē cū omnū
cognitionē habeat. ideo nullo modo pot dici intel
lectus diuinus fortuna. sed intellectus cuiuslibet
creature potest dici fortuna. quia nulla creatura
habet cognitionē omnū et ideo potest aliquid eue
nire creature qd nō est intentū et hoc est fortuitū

Queritur

Verū de casu et fortuna
sit scientia phisicalis.
Dicendum q sic. quia philosophus naturalis
habet determinare de causis. sed fortuna et casus
spectant ad causas ergo de eis habet determina
re naturalis philosophus. Et si dicatur casus et
fortuna non habent causas determinatas ergo
de ipsis non est scientia. Dicendum q de casu et
fortuna contingit loqui dupliciter. Vno modo fm
cōmunes rationes casus et fortune et in ordine

ad ea que sibi conueniunt fm cōmunes rationes
sic scilicet quia sunt cause p accidens. et q fortu
na est in agentibus fm propositum. et sic de casu
et fortuna potest esse scientia sicut de his de quib
bus aliqua sciuntur. quia sic de casu et fortuna
formantur quedam propositiones habentes ne
cessariam veritatem. Nam ista est propositio ve
ra et necessaria. fortuna est causa per accidens.
Similiter de falso illo modo est scientia et etiam
de impossibili. Per hoc ergo dicitur ad argumen
tum q quāuis fortuna in particulari accepta nō
habeat causam determinatam. tamen propositio
vera formata de fortuna habet causam determi
natā sue veritatis et hoc sufficit ad hoc q de ea
sit scientia. Alio modo contingit loqui de casu et
fortuna fm q sunt in re adextra et fm q ali
quid sit casualiter a casu et fortuna. et sic de eis
non est scientia. Cuius ratio est quia ea que fiūt
in re a casu et fortuna non habent causam deter
minatam necessariam et per se. sed scientia fit ex
causa determinata per se et necessaria sicut patz
pimo posteriorum. ergo de ipsis non est scientia.

Et q patet q aliter est scientia de rebus gene
rabilibus et corruptibilibus et de casu et fortuna
quia de rebus generabilibus et corruptibilibus
non solum est scientia in cōmuni scz ut cōueniūt
in aliquo cōmuni videlicet q sunt generabiles et
corruptibiles. sed de ipsis etiam est scientia fm
specificas rationes fm quas differūt. sicut de ho
mine est scientia non solum in qmum mobilis qd
conuenit sibi fm rationem genericam quo mo
do solum est scientia de fortuitis. sed etiam de eo
est scientia fm q risibilis quod conuenit sibi fm
specificam rationem.

Arguitur

Dicitur est in primo huius q
de generabilibus et corrup
ptibilibus est scientia fm communem rationem
ergo male hic negatur. Dicendum q commu
ne capitur dupliciter. Vno modo prout excludit
singulare tantum. et sic est verum q solum est sci
entia de rebus generabilibus et corruptibilibus
in cōmuni. quia de singularibus non est scientia.
Alio modo capitur commune fm q etiam exclu
dit speciem. et sic solum de fortuitis in cōmuni
est scientia. q nō est d ipsis scia fm specificas ra
tiones. Nec valet si dicatur ergo scientia de
fortuna est logicalis. quia fit fm rationem gene
ricam. Dicendum q genus accipitur dupliciter.
Vno modo fm intentionem generis. et sic gen

arguitur loqui de
casu et fortuna

est aliquid logicum et consideratio eius spectat ad logicam et non ad physicam. Alio modo accipit genus finis quod reperitur in suis speciebus vel finem ordinem ad passionem realem. et sic de genere est etiam scientia physialis. Manifestum enim est quod ens mobile non est aliquid specificum quia non est species specialissima et tamen de ente mobili est scientia. sic etiam de casu et fortuna est scientia finis quod referuntur ad passionem realem.

Arguitur Omnis effectus habet causam determinatam ergo non fit aliquis effectus a casu et fortuna. Consequenter tenet quia fortuna est causa indeterminata

Domini quod dupliciter intelligitur quod fortuna habet causam determinatam. Primo quod habeat causam a qua semper natus est sequi effectus. et sic a se esse falsum quia idem effectus etiam natus est fieri ab alia causa. sicut inuentio thesauri non est semper nata fieri ex fossore. sed potest etiam fieri ex alia causa scilicet ab illo qui vult ire ad forum ad aliquid emendum. Alio modo dicitur causa determinata a qua per nunc sequitur talis effectus. et sic fortuna vel garruler accepta scilicet per effectum fortuito habet causam determinatam.

Arguitur Sexto metaphisice dicitur quod de ente per accidens non est scientia. sed casus et fortuna sunt entia per accidens ergo etc. Domini quod dupliciter de aliquo est scientia. Uno modo sicut de illo quod vere scitur. et sic solus est scientia de conclusione demonstrata. et sic verum est quod de ente per accidens non potest esse scientia quia ens per accidens non est necessarium. Alio modo de aliquo est scientia sicut de illo de quo aliquid scitur. et sic de ente per accidens potest esse scientia quia de eo sciri potest quod est ens per accidens. et sic de casu et fortuna est scientia finis communes reses quia sic habent passiones necessarias de ipsis demonstrabiles.

Arguitur fortuna non est scientia. ante per habet. quia nullum preintendit est fortuitum. sed omnia sunt a deo preintenta. ergo nulla sunt fortuita

Domini quod effectus fortuitus potest ad duo comparari. Uno modo ad primam causam. et sic verum est quod nihil est fortuitum quia omnia sunt preintenta a deo tamen minima quod maxima. sed de talibus effectus fortuiti est quod non sunt preintenti. Alio modo potest effectus fortuiti comparari ad causas primas et sic aliqua sunt a fortuna quia multa sunt que non sunt preintenta a causa prima.

Et si dicat ab effectu fortuito non potest preintenti deus. Ergo effectus fortuitus finis quod hinc est preintenti et per quod non est fortuitus. Domini quod preintenti que fit per intellectum divinum aliquid effectus accidit ipsis rebus. et id potest res intelligi absque preintenti. Vel potest dici quod hoc argumentum probat quod in ordine ad preintenti deus nihil est fortuitum. Nec est simile de ista preintenti impossibile potest esse verum. quia impossibilitas est intersecata impossibilitati et non potest ab ipso separari. sed preintenti non est intersecata rebus a deo preintenti et ergo potest res accipi absque hoc quod sunt a deo preintenti et sic aliquid fit a fortuna. Uterius per ampliori intellectu sciendum quod circa hanc materiam fuerunt due contrarie opinionis quia Tullius dixit quod deus non habet omnimodiam providentiam quia dicit deum solum habere preintenti illorum que sunt in celo. et sic loquendo tunc in ordine ad intellectum divinum aliquid potest esse fortuitum. Avicenna autem dixit oppositum scilicet quod omnia eveniunt ex necessitate. quia posita causa necessaria ponitur effectus necessarius. sed deus est causa omnium rerum ergo. Prima opinio reprobat in hoc quod ponit deum non habere preintenti omnium. Quod autem deus habeat providentiam omnium patet quia quanto aliqua causa est altior tanto ad plura se extendit. cum ergo prima causa est altissima necesse est dicere quod ad omnia se extendit. Tunc sic arguitur. Ad quemcumque se extendit causalitas aliquid cause ad illa etiam se extendit providentia illius cause quia causalitas non fit sine ordinatione et ordinatio non fit sine providentia. habet ergo quelibet causa providentiam omnium que cadunt sub sua causalitate. cum ergo omnia cadunt sub tali dei causalitate manifestum est quod omnia cadunt sub eius providentia. et sic in ordine ad ipsum deum nihil est fortuitum quia omnia sunt a deo preintenta. sic autem non est de aliis causis inferioribus quod aliquid potest exire casualiter cause preintenti eis quod in apprehendat sub intentione et ordine cause superioris. et idem quod aliquid causa habet minor providentiam tanto plura eveniunt sibi a fortuna. et idem factum dicitur habere magnam fortunam quod habet parvam providentiam. et sic patet preintenti. sic quod potest intelligi autoritas. aristotelem in libro de bona fortuna. ubi minor intellectus ubi maior fortuna.

Arguitur Omnia que sunt in terra sunt preintenta a deo. ergo nihil fit a fortuna.

Domini quod effectus non est denominandus a prima causa quia illius prime cause non habet filium

Handwritten notes: Et si dicat ab effectu fortuito non potest preintenti deus. Ergo effectus fortuitus finis quod hinc est preintenti et per quod non est fortuitus.

Secundus.

divine providentia sed est denominatus a prima causa cuius habet similitudinem sicut etiam contingencia in rebus et necessitas non sumitur per proportionem ad primam causam quia sic omnia essent necessaria quia ipse cognoscit omnia necessitate in se emittit quod abicit omne tempus. Sicut autem aliquid est necessarium esse quoniam est in actu in se ad certam necessitate proportionata sic quod deus videt omnia tanquam presentia id est omnia sunt sibi necessaria et ponit causas Thomae unum sicut quod res naturales in se sunt materiales per se et ad intellectum sunt immateriales quia ut intelligunt sic sunt immateriales. Est tamen considerandum pro opinione auctore quod deus est causa omnium tanquam necessarius quod contingendum et non immediate sed mediatis aliis causis preparavit enim quod usus effectibus causis necessariis et illos effectus sunt necessariis. Aliis effectibus preparavit causas contingentes et harum sunt effectus contingentes unum simpliciter est deus quod multa sunt contingencia in rebus sicut illi effectus qui sunt a libera voluntate et hoc id est quia prima causa est contingens. Et sic patet esse verum quod predestinatus potest damnari licet predestinatio quoniam refertur ad deum sit necessaria. si si refertur ad causam primam ad liberam voluntatem hominis sic predestinatio est contingens.

Arguitur fatum est in rebus inferioribus et ideo non est aliquid fortuitum in eis quia fatum imponit rebus necessitate. Deum quod fatum non impedit quoniam aliquid fiat a fortuna. Et cui sciendum est quod fatum est explicatio divine voluntatis sive providentie in rebus creatis per causas secundas creatas. Et id fatum dicitur ordo secundarum causarum. Si ergo potest aliquid evenire preter ordinem secundarum causarum tunc etiam potest aliquid evenire preter fatum sed manifestum est quod preter ordinem secundarum causarum aliquid contingit et hoc fit dupliciter. Uno modo ex parte materie quod scilicet materia est indisposita in istis inferioribus ex qua debet aliquid effectus produci et id propter eius indispositionem non producit effectus interius a superioribus causis secundis. Secundum impedimentum est quod aliqua inferiora sunt que non cadunt sub fato sicut sunt operationes humane quibus enim anima rationalis potest inclinari ad aliquid opus ex fato vel ex superioribus causis secundis non tamen necessitate ad hoc quoniam possit oppositum agere et sic multa sunt preter fatale dispo-

Primum quidem igitur. Postquam Aristoteles posuit opiniones de fortuna hinc consequenter determinat veritatem de casu et fortuna et primo inquit diffinitioem fortune. Secundo ponit

conditiones et ea que sequitur fortuna. Inquirent autem diffinitionem fortune per quatuor divisiones que sic docuit in secundo posteriorum. Est ergo prima divisio. Effectus quidam sunt semper ut ortus solis qui dicitur esse frequenter ut cum homo nascitur cum duobus oculis et isti effectus non sunt casuales et fortuiti. Alii sunt ut in paucioribus ut quod homo nascatur sine oculis et isti effectus sunt a casu.

Arguitur Contra primum ortus solis non fit semper ergo divisio non valet contra exemplum primi membri. Deum quod ortus solis non fit semper per proportionem ad tempus quia aliquo tempore est occasus solis sed fit semper per proportionem ad causam quia ex motu celi supra nostram hemispherium cadit ortus solis id est posita causa ponitur effectus.

Arguitur Aliqui sunt effectus ad utrumlibet ergo ista divisio non valet. Deum quod propter nullus effectus est ad utrumlibet quod effectus ad utrumlibet dicitur qui fit a causa ad utrumlibet sed causa ad utrumlibet non est causa alicuius effectus quia quod in causa non est determinata ad aliquem effectum producendum tunc non est causa quia nihil operatur ergo oportet ante operationem causam determinari ad unum ut si aliquis velit ire ad summum et tunc ad summum ad gerendum tunc non posset ire ante quod se determinet per appetitum ad unum locum determinatum.

Eorum autem que sunt. Hic ponitur secunda divisio et est ista. Quaedam sunt propter finem scilicet que sunt propter aliquem effectum habentem in se notabilem bonitatem vel malitiam. Alia sunt non propter finem ut levatio festuce de terra vel frictio barbe preter intentionem.

Arguitur Omne agens agit propter finem ergo omnis effectus est propter finem. Dicendum quod dupliciter agens dicitur agere propter finem. Uno modo quia agit propter quemcumque finem et sic omne agens agit propter finem quia intendit aliquid agere. Alio modo dicitur aliquid agere propter finem secundum quod finis dicitur aliquem effectum habentem aliquam notabilem bonitatem vel malitiam et sic non omne agens agit propter finem quia quidam agunt propter effectum qui non habet in se aliquam notabilem bonitatem vel malitiam sicut si aliquis levet festucam et hoc modo loquitur aristoteles in textu.

Secundus pars

Secundus

Infio

Horum autem alia

Hic poit tertia diuisione effectui q̄ est ista eoz q̄
fuit ppter sine qda fuit fm ppositu. voluntate
et intellectum. sicut sunt opationes facte ab ho
mine fm q̄ hmoi vl ab aliquo habente intellectu
Alia sunt que no fuit fm ppositu sicut opatōes
facte p res naturales et p q̄cuq̄ no hntia intellectu

Arguitur

Opa nature sunt ab intel
lignencia no erante q̄ fuit
fm ppositu. // Dsm q̄ effectus naturales pnt
ad duo compari. Uno mo ad cam pma r sic fuit
fm ppositu. q̄ fuit ab intelligentia no erante.
Alio modo comparē ad cas proximas. et sic fuit
no fm ppositum. sicut motus corum in lapide
no sic fm ppositu qd est in lapide. Effectus enī
debz denotari a ca pta ergo simpliciter est dsm
q̄ effectus naturales fuit non fm ppositum.

Infio

Sicut enim et quod ē

Consequēter ponit quartā diuisione ad inquiren
dū diffinitionē fortune et est ista. sicut ens diuis
dit in ens p se r in ens p accidens. ita cā diuiditur
in cam p se et cam p accidens. Et ponit dnam mē
membra diuisionis dicens q̄ causa per se est fini
ta et determinata. sed cā p accidens est infinita et in
determinata qd sic pbat. qd infinita vni accidit.
Est ergo intelligendū q̄ cā p se dicitur finita et deter
minata in ordine ad effectū sic q̄ semp natus
ē fieri effectus ex tali causa. et p oppositū causa p
accidens dicitur determinata in ordine ad effectum
sic q̄ ex ea no est semp natus sequi effectus.
sicut edificator est causa p se domus. et albedo
est cā p accidens. Pōt etiam assignari alia dnam
extra textū. q̄ causa p se est cui effectus similitu
do est in agente siue in causa. sicut edificator p
pream quā habet in mente est causa domus. quā
domus facta ad verba habet similitudinē ad pre
am que est in intellectu pratico edificatoris.

Arguit

Infinitū no est in rebz. ergo no
pnt infinita vni accidere. Dis
tendū q̄ infinitū capie duple. Uno mo cathedrā
matice r sic significat materia sine forma vl quā
tita tē extensam sine termino. et sic est verū q̄ in
finitū no est in rebus. Alio mo capie infinitū fin
cathedrāmatice. et sic valet in terminis no tñ qn
mains et in discretis no tot qn plura. et sic vtiq̄
infinitū pōt esse in rebus. sic enī accipit infinitū
p indeterminate et sic infinita vni accidunt. id est

non tot quin plura.

Arguitur

Si infinita vni accidunt
ergo de accidentibz no est
scientia. Dsm q̄ duplicia sunt accia. quedam
ppua et illa non sunt infinita in vno. et de illis
est scia. q̄ talia accia sciunt de subiecto. Alia sūt
accia communia et illa sunt infinita in vno fm
potentiā. et sic de illis non est scientia in ordine
ad tale subiectum.

Sicut ergo dictū est.

Hic consequēter ostēdit siue reducat fortunam ad
membra dictay diuisionū. et vult q̄ fortuna quo
ad vltimā diuisionem continet sub causa p acci
dens. Et quo ad primā diuisionē fortuna est cau
sa eoz que fuit extra semp et frequenter. Et quo
ad tertiā diuisionē fortuna est cā illoz q̄ fuit ppe
finē. Quo ad quartā diuisionē fortuna est cā eoz
q̄ agit fm ppositū. Quid q̄ his fil collectis elicit
talē diffinitionē fortune dices. Ex fortuna ē cā p ac
cidens in his q̄ fuit extra sp et frequenter ppe hoc in
agentibz fm ppositū. Ex quo elicit vni correlari
um. q̄ circa idē sūt intellectus r fortuna. in eoz
subiecto. q̄ ppositū no est sine intellectu pratico
qui est materialiter fortuna.

*Quid fortuna
reclama*

Querit

Vtē ista diffinitio sit p casu et
fortūa sufficiēter assignata. Et
videt q̄ no q̄ hic nihil dicit de casu. // Dsm q̄ sub
hac diffinitōe etiā includit diffinitio casus. ex hoc
vni q̄ illa pncula fm ppositū omittit r ei? oppo
sitū opponat tūc est diffinitō casus. Vn casus p
sic diffinit. Casus est cā p accidens eoz q̄ fuit extra
sp et sequēter ppe h? m no agentibz fm ppositū
id ē fm voluntate. q̄ fortuna ē in agentibz fm volū
tate. Casus dō in no agentibz fm voluntate s fm

*De casu et fortuna pncipalē p artē
et affert h? casu ppe h? ad
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
ad h? h? h? h? h? h? h? h? h? h? h?
Et casus ē pncipalē pncipalē pncipalē
pncipalē pncipalē pncipalē pncipalē*

Arguit

Casus r fortuna sūt ef natura
facti fortuna q̄ no sunt cāe. ans
pbat. q̄ inuēto thesauri ē effūsus r cōit dicit fortuna
Dsm q̄ duple accipit fortuna. Uno fm vulga
res r sic effūsus fortunē dicit fortuna qz ipi solū acci
piūt esse fortunē p fortuna. Quid no ē q̄ noia im
ponūt a nobis. nob. enī q̄ effūsus sit notior nob
q̄ fortuna iponit a vulgaribz ad significandū effūsus
Alio accipit fortuna pat h? cam tal effūsus. et sic
phi accipiūt fortunā exēpli grā. Ipe fossor inuenit
ens thesaurum dicit fortuna fm phos. Et si dī
catur ex hoc sequitur q̄ album est fortuna qz est
cā p accidens. Dsm q̄ dupliciter aliquid dicitur per
accidens. Uno modo fm q̄ p accidens se tenet ex

*De casu et fortuna pncipalē p artē
et affert h? casu ppe h? ad
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
ad h? h? h? h? h? h? h? h? h? h?
Et casus ē pncipalē pncipalē pncipalē
pncipalē pncipalē pncipalē pncipalē*

*De casu et fortuna pncipalē p artē
et affert h? casu ppe h? ad
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
agentibz fm voluntate pncipalē pncipalē
ad h? h? h? h? h? h? h? h? h? h?*

Secundus.

parte cause et sic alibi in domesticatore dicitur causa per accidens est enim in domesticatore sicut accidens in subiecto. Alio modo per accidens se tenet ex parte effectus quia scilicet coniungit effectum per se et sic causa per accidens est fortuna quia coniungit effectum per se intento ab agente sicut inueniens thesauri coniungit fouere. Circa quod queritur in quo predicamento sit fortuna. Dicitur quod fortuna capitur dupliciter. Uno modo formaliter pro forma relationis cause per accidens ad effectum fortuitum et sic est in predicamento relationis sicut etiam hoc nomen causa a toto genere est in predicamento relationis. Alio modo capit fortuna materiale scilicet pro illo in quo subiectatur talis relatio et hoc materiale est duplex scilicet proprium in quo immediate fundatur sicut intellectus practicus aliquid agentis per intellectum cui accidit aliquid per intentionem. Aliud est materiale remotum scilicet ipse totus homo agens. Dicitur est ergo quod secundum materiale proprium est in secunda specie qualitatis sed secundum materiale remotum est in predicamento substantie. Ex quo patet quod fortuna significat causam per se non secundum quod habet sed secundum quod est relata ad effectum per accidens. Unde non est inconueniens idem esse causam per se et per accidens si comparatur ad diuersos effectus. Exempli gratia fossor potest ad duo comparari scilicet ad foueam et sic est causa per se. una fouea est semper nata sequi ex fossore. Alio modo comparatur fossor ad inuentionem thesauri et sic est causa per accidens quia talis effectus non est semper natus sequi ad tali causam et sic dicitur fortuna.

Arguitur Omne per accidens reducat ad per se si ergo fortuna est causa per accidens ergo reducat ad per se et sic non erit per accidens. Dicitur quod duplex est reductio aliquorum adiuuic. Una est secundum premissam sic quod reductio fiat idem cum eo ad quod reducat et sic maior est falsa quia per accidens nunquam fit idem cum causa per se. Alia est reductio per coniunctionem quia scilicet illud quod reducat ad alterum coniungit illi ad quod reductur et sic maior est uera quia effectus fortuitus coniungit effectum per se et causa per accidens que dicitur fortuna coniungit cause per se et hoc est quod infra dicitur quod casus et fortuna reductur ad genus cause efficientis quod casus reducat ad naturam que coniungit naturali agenti et fortuna ad intellectum practicum.

Arguitur Aristoteles dicit septimo metaphisice quod causa entis per accidens est agens ut in pluribus sed illud est causa per se ergo

fortuna erit causa per se. Dicitur quod agens ut in pluribus accipit dupliciter. Uno modo ut agens ut in pluribus et sic agens ut in pluribus est causa per se non autem per accidens. Alio modo capit agens ut in pluribus secundum quod deficit ut in paucioribus vel secundum quod sibi euenit aliquid ut in paucioribus et sic causa per se etiam est causa per accidens respectu illius quod euenit ut in paucioribus. Utroque enim modo potest agenti aliquid accidere propter intentionem. Uno modo ex defectu agentis. Alio modo ex indistincte materia et ideo aristoteles. vii. metaphisice dicit quod materia est radix contingencie quod intelligit de materia secundum quod est in effectu quod sic materia impedit intentionem agentis.

Arguitur Omnis causa per accidens est indeterminata sed fortuna est causa per accidens ergo est indeterminata sed ex causa indeterminata non potest fieri aliquis effectus. Dicitur quod dupliciter causa dicitur indeterminata. Uno modo per modum differencie quia scilicet habet se differenter ad unum effectum et ad alium et sic causa ad utrumlibet dicitur esse causa indeterminata non autem fortuna si que tam dicitur auerria et sic est uerum quod ex tali causa non fit effectus. Alio modo dicitur causa indeterminata per modum contingencie quia scilicet talis causa contingentem habitudinem habet ad tale effectum et sic fortuna etiam est causa indeterminata quia effectus fortuitus non solum natus est fieri ex tali causa ex qua modo fit sed potest fieri a multis alijs causis. Et per hoc potest sciri diuina inter fortunam et causam ad utrumlibet quia quibus in hoc conueniunt quod ex utroque potest sequi effectus vel non tamen in hoc differunt quia fortuna est causa per nunc determinata ad aliquem effectum sicut fossor inueniens thesaurum est pronunc determinata ad inuentionem thesauri sed causa ad utrumlibet secundum quod habet nunquam est determinata ad aliquem effectum.

Arguitur Effectus fortuitus nunquam est per intentionem ab agente quod fortuna non est eorum que sunt propter habere in fine. Dicitur quod duplex dicitur aliquid agere propter hoc. Uno aliquid causa agit propter hoc secundum actum quod intendit in fine propter que agit et sic causa per se est causa agens propter hoc sicut fossor secundum actum agit propter foueam. Alio aliquid agens agit propter hoc secundum aptitudinem quod scilicet est talis effectus quod agens egit propter hoc si talis effectus per se in fine fuisse futurum et sic etiam fortuna est causa agens propter hoc quod nullus effectus dicitur fortuitus nisi habeat in se aliquam notam bonitatis vel malitiam et propter tale effectum per agens egit si sciam scilicet etiam affecturum sicut fossor utique egit propter

Duplex materiale proprium et remotum

Duplex reductio adiuuic quod adiuuic

inventionem thesauri si prescivisset inventionem thesauri. sed fossor non diceretur fortuna si inveni...

Arguitur Vanū et frustra videntur esse propinqua ad casum et fortunam. et tamen non sunt propter finem

Dicendum qd vanum et frustra conueniunt et differunt cum fortuna. Conueniunt quia comuni...

Arguitur Si fortuna fieret extra semper et frequenter. sequeretur qd eclipsis lune et solis essent fortuita quia...

Dicendum qd aliquid dicitur fieri raro dupliciter. Uno modo per comparationem ad tempus et sic eclipsis solis et lune sunt raro. Alio modo aliquid dicitur fieri raro per comparationem ad causam...

Arguitur Aliqui dicuntur vniuersaliter bene fortunari. sicut alicui milites et medici ergo fortuna nō fit ut in paucioribus. Dicendum qd si aliquis effectus ut in pluribus contingat talis nō est a fortuna...

Arguitur Aliqua sūt ut in pluribus ut aliquis amb. las p viā lutosam maculat se. ergo fortuna est eorū qd sūt ut in pluribus. Dm qd dupliciter aliqd cadit sub intentione. Uno mō sub intentione p̄maria. qd hoc p̄ncipaliter intendit. et sic verū est qd maculatio nō cadit sub intentione ambulātis p viā lutosam...

Infinitas qdem ergo

Postq̄ Aresto posuit diffinitōem fortune. p̄ter assignat eam p̄prietatū fortune. et hoc arguit quia diffinitio est mediū demonstrandi passivem de subiecto. Ponit ergo in summa sex p̄prietates quarum tres ponit a sapientib⁹ et tres a vulgarib⁹. Prima qd p̄prietas fortune p̄ se a sapientib⁹ est qd eā illius qd fit a fortuna sūt infinite. Secunda est qd fortuna est immanifesta hominib⁹ et p hoc expōnitur tertia opinio data de fortuna. Tercia p̄prietatis ē nihil fieri a fortuna. et p hanc expōnit p̄ma opinio antiquorū de fortuna. Causa p̄me p̄prietatis est qd fortuna est cā p accidens sed sicut dictū est. infinita vni accidit. qd hoc qd p accidens contingit habet infinitas eas. Et t̄de p̄prietatis est. quia sicut dictū cause eius qd est a fortuna sunt infinita sed infinitū est nobis ignotū sicut s̄ in p̄mo hui⁹. ergo etiā fortuna est immanifesta nobis. Dicē notanter nobis qd effect⁹ fortune a deo p̄iūtur sicut effectus p se et t̄de tertia opinio simple est falsa. Et t̄de t̄p̄prietatis est. qd fortuna est cā p accidens sed qd p accidens est quodamō nō est. qd qd p accidens nō est cā simple. qd fortuna quodam modo non est.

Et dicere aliqd extra

Hic pot̄ alias tres p̄prietates positas a vulgarib⁹. Prima est qd fortuna est sine rōe. Secunda qd aliqd est fortuna bona et aliqd mala. Tercia est qd aliqd hnt eufortunū et aliqd diffortunū. Et p̄me p̄prietatis est qd rōinari non possum⁹ nisi de his que sūt semp̄ et frequēter. cū rōinū sit ex necessitate. s̄ fortuna fit extra sp̄ et fr̄q̄ntē se habentibus quia effectus fortuitus contingit p accidens et de causis p accidens non possumus habere eōdem Et circa hoc mouet dubitationem. utrū dis...

De p̄prietate forme

Opina de p̄prietatibus

Sola

5

De p̄prietate p̄me p̄prietatis

De p̄prietate p̄me p̄prietatis

Aliquid dicitur fieri raro per comparationem ad causam...

Aliquid dicitur fieri raro per comparationem ad tempus...

Secundus.

causa per accidens potest dici causa effectus fortuiti siue fortuna. et vult q non sed solum illa causa p accidens dicitur causa effectus fortuiti que aliquid influit in effectum p se intentu. et id vultus estus siue calor potest dici ca fortuita fameatis sed no depilatio. i. abrasio crimi.

Fortuna enim quide.

Hic ponit eodem alterius proprietatis sc q aliqua fortuna dicitur bona et aliqua mala. et stat eo in hoc. Ex quo fortuna est ca p accidens eius qd euemire preter intentione. potest aliquid euemire preter intentionem dupl. Uno mo euemire aliqd bonu et dicitur fortuna bona. et qnq euemire aliqd malu et dicitur fortuna mala. et hec proprietates fortune e fm vulgares. ideo ipa respicit fortunam fm q significat effectum fortuitum.

Eufortunius autem.

Hic ponit eam tertie proprietatis quare sc aliqui dicitur eufortunatus et aliqui diffortunatus. et vult q eufortunus contingit dupl. sile diffortunus. Prmo contingit eufortunus qd aliqd magnu bonu euemire preter intentione. Dicitur em eufortunus ab eo qd est bonu. Secdo mo contingit eufortunus qn aliqd siue ppinqu magno malo a quo sepaat preter intentionem quia pinnati a malo est aliqd bonu. Hic etiam diffortunus dicitur dupl. Uno mo qn aliam accidit magnu malu preter intentione. Secdo si aliqd sit ppinqu magno bono et sepaat ab illo preter intentione tunc dicitur diffortunatus. Et eam istius ponit aristoteles in textu. qd qd parum deest nihil deesse videt. et ideo si aliquis e ppinqu magno bono et pinnat ab eo habet diffortunus qd videt ac si haberet illud magnu bonu. Ex omnib istis elicit q eufortunus et diffortunus sunt incerta qd p accidens sunt et extra sp et sequitur sunt incerta.

Queritur.

Utrum unus homo possit esse melius fortunatus alio. et videt q no. quia fortuna est intellectus practicus in homine. sed intellectus no e magis in uno q in alio ergo fortuna no e magis in uno q in alio.

Secdo q fortuna capie dupl. Uno mo ex parte cause fm q fortuna significat ipm intellectum practicum vel ipsum agens p intellectum. et sic in uno no est plus fortuna q in alio. quia sube et sicut et s de scda specie no suscipiunt magis et minus. Alio mo capie fortuna ex parte effectus fortuiti et sic est magis in uno q in alio. quia vni accidit

plures effectus fortuiti q alteri. hoc autem potest contingere ex duobus. Uno mo ex parte agentis. ex quo em effectus fortuitus accidit preter intentionem sic illi agenti multa accidit a fortuna qd parum intendit vel preuidet. et sic fatuus multa accidit a fortuna. Alio modo contingit istud ex parte illorum que concurrunt ad actionem hominis. et sunt etiam scilicet corpus intellectus et voluntas. Ex parte corporis potest aliquid accidere vni q ipse inclinatur ad aliquid agendum. et ex illa actione euemire aliquid fortuitum preter intentionem. sicut si aliquis ex influentia corporum terrestrium diminuat sanguine. diminutio sanguinis est fortuita. quia homo per se mouetur ad calorem per talem influentiam et ex tali calore diminuitur sanguis. Ex parte intellectus potest eorum contingere. quia boni angeli possunt mouere nostrum intellectum. mouent ergo quantum deq intellectum ad aliquid operandum cui coniungitur aliquid preter intentionem operantis. et hoc fit a fortuna. et quia hoc non accidit equaliter omnibus sic fortuna non accidit equaliter omnibus. Similiter ex parte voluntatis que mouetur efficaciter a deo qui potest mouere voluntatem ad aliquod opus cui accidit aliquod bonum preter intentionem voluntatis et potest contingere vni et no alteri.

Differunt autem quo

Posita diffinitione casus et fortune. iam consequenter comparat ea adinuicem et primo ponit conuenientiam. et vult q casus habet se in plus q fortuna. et ideo omnis fortuna est casus si non omnis casus est fortuna.

Acquitur. Si hoc est verum tunc non sunt distincta casus et fortuna. sed dictum est prius q sunt opposita. Dicendum q casus capitur dupliciter. Uno mo fm eius primam impositionem. et sic casus significat quantumcumque tam per accidens siue sit in agentibus fm propositum siue non. et sic est verum q casus est genus ad fortunam. Alio modo accipitur casus prout significat causam per accidens in non agentibus fm propositum. et hoc contingit per regulam topicam que dicit. Quandocumque est aliquod nomen commune duobus. si tunc vni ex eis imponat speciale nomen et alteri no tunc alteri vsurpat sibi nomen commune. quia ergo causa per accidens in agentibus fm propositum habet

Et fortuna non est intellectus et non est finis. Et fortuna est intellectus practicus.

notten impositum scilicet fortuna ideo casus vocatur causa per accidens in non agentibus sicut propositum.

Fortuna quidem est.

Hic ponit dñam inter fortunā et casum dicens q̄ fortuna est in agētib⁹ sicut propositū. i. intellectū et voluntariē q̄d p̄bat rōe et signo. Rōe sic. In ill est fortuna in quib⁹ est agere q̄ ex actione cōtingit cucontingere. i. bona fortuna seu bonū cōtingere. effectus em̄ fortuitus cōiungit alicui effectui p se sicut dictū est. sed actio est solū in hūicib⁹ intellectū et voluntariē. quia agere est se ad finem dirigere. sed solū hūicū intellectū et voluntariē diri gūt se ad finē. Alia autē aīata potius dirigūtur ex instinctu nature. et ideo potius dicuntur agi q̄ agere. q̄ agūtur ab instinctu nature

Signum autem est.

Consequēter p̄bat idē p signū et stat in hoc fortuna videt eē eadē felicitati vel p̄ felicitatē. sed manifestū est q̄ felicitas solū inueniē in hūicib⁹ intellectū et voluntariē ergo etiā fortuna. Minor est manifesta. q̄ bruta nō sunt felicitabilia. Maior p̄t q̄ aliqui dicebāt q̄ felicitas consisteret in diuitijs. q̄ ergo dicitur illos eē fortunatos q̄ possident magnas diuitias idē sicut fortuna esset eadē felicitati. sicut veritate tū felicitas practica que consistit in habitib⁹ prudentie iunctis virtutib⁹ moralibus est p̄ fortunā. q̄ talis nō p̄t p̄fecte haberi absq̄ diuitijs vel bonis fortune. q̄d sic p̄t q̄ sunt multe virtutes morales quas vsus haberi nō pōt absq̄ diuitijs. sicut est liberalitas et magnificencia. et idē inueniēter dicit q̄ fortuna est p̄ felicitatē. q̄ bona fortune seruiūt ad felicitatem et notant dictum ē de felicitate practica. q̄ felicitas speculatiua q̄ consistit in habitu sapiētie nō habet ordinē ad fortunam. Circa q̄d scōdum q̄ est duplex felicitas. q̄dam p̄māria et p̄ncipalis q̄ sicut aristoteli p̄mo et secundo ethicorū consistit in opatione optime potētie circa optimū obiectū et talis felicitas consistit in cognitiōe dei p̄ intellectum. Alia ē felicitas secundaria q̄ consistit in opatione prudentie in qua p̄nectunt oēs virtutes morales. et de ista dicit q̄ ē p̄ fortunam

Et propter hoc neq̄.

Hic elicit ex p̄dictis correlariē in quibus nō ē fortuna. et dicit q̄ in inanimatis in brutis et pueris

nō ē fortuna. et tō sumē ex dictis q̄ nō hūc propositum. Dicit tū inanimata hūc fortunā sicut similitudine sicut dicit Plutarchus talis plus q̄ lapides ex quibus sūt are. i. altaria sunt bñ fortuna et quia honorantur. et alij lapides qui ponuntur in pavimento sunt mfortunati quia calcantur pedibus. quia ergo illi dicuntur bñ fortunati sicut tē quibus impendūtur magni honores. sic ad illius similitudine lapides dicuntur bñ fortunati qui honorantur.

Arquitur Infantes habent p̄positū quia habent intellectum. sicut mliet et fatu. ergo in eis est fortuna. Dicit q̄ quis habent propositum sicut habitum q̄ habet potētiā intellectuā et volitiuā. non tamē habet sicut actum. quia actu non operatur sicut in intellectu et voluntariē.

Sed casus est in alijs

Consequēter ostēdit q̄ casus sit in plus q̄ fortuna. quia non solū est in hominibus qui voluntarie agunt sed etiam est in alijs animalibus et etiam in rebus inanimatis. Et ponit exemplum de alijs animalibus sicut dicit q̄ equus casu venit quando salutē adeptus ē non venēs p̄ salutē. sed ut accipet pabulum. Aliud exemplum ponit in rebus inanimatis dicit q̄ tripeda cecidit casu. i. q̄ sic stat p̄ casū ut sit apta ad secundum. licet ista de tā nō ceciderat ut staret apta ad secundū sicut quia gravis. et sic hoc sit p̄ ne a casu p̄ter intentionem nature. Et q̄o concludit q̄ quodcumq̄ alicui accidit aliquid quod sit propter finem tunc talis effectus dicitur esse a casu quando est in non agentibus sicut propositum. et est effectus fortuitus quā sit in agentibus sicut propositum.

Signus autē est quod

Hic ostendit q̄ casus sit in his que fiunt propter finem et hoc sic. Vanum et frustra fiunt propter finem sed casus videtur esse idem cum vanis et frustra. ergo etiam casus sit propter finem. Maior probatur per diffinitionem eius quod est frustra. quia frustra est quod aptum natum est esse alterius causa. cum non includat id est attingit illud cuius erat aptum natum esse causa. Sicut ergo aliquis dicitur frustra ambulasse post cenam si non deposuit ventrem quia ambulatio post cenam est causa illius frustrari. Et dicitur notanter q̄ est aptum esse alterius causa q̄

si aliquis dicat se esse frustratū illo fine q̄ aptus natus nō est sequi ex aliquo ope et si sequit̄ tūc nō egit frustra. ut si aliquis dicat se frustra balneasse sine eclipsi solis ip̄e est deridendus. q̄ ex balneatione nō solet fieri eclipsis. Maior pt̄ q̄ casus et vanū h̄nt idem nomē apud grecos. quia vocant̄ anthomatiū. Habent em̄ in hoc iuuentiam q̄ utriq̄ sit p̄pter finem tñ differētē. q̄ vanū est p̄pter finem actualem quē non attingit. s̄ casus nō est p̄pter finem actualem sed aptitudinalem quē finē aptitudinalē attingit.

Maxime autē semper

Ex his omnib⁹ cōcludit duplicē dñam inter fortunā et casum. Prima est q̄ casus est in his que fiūt a natura. q̄ bruta et inanimata agunt solū naturaliter in quibus est casus. sed fortuna est in a gētib⁹ fm̄ p̄positū. Ex quo sequit̄ alia dñā q̄ casus est in illis agentib⁹ quorū p̄ncipiū agendi est intra. q̄ natura est p̄ncipiū eius in quo est. sed fortuna est in his quorū p̄ncipiū agendi non est intra. s̄ q̄ agentia fm̄ voluntariē accipiūt speciem et formā a rebus. ad extra. sic ergo dicit̄ q̄ p̄ncipiū op̄ationis eorū est ad extra.

Arquit

P̄ncipiū agendi est in agente sic a cā cui⁹ p̄ncipiū est intra. Dñm q̄ duplē s̄ aliquid p̄ncipiū ab intra. Primo q̄ subiecta tur in agēte. et sic est p̄ncipiū intra in agentib⁹ fm̄ p̄positū. Alio mō p̄ncipiū agendi s̄ ab intra q̄ oūē ex intrinsecis p̄ncipijs vel est p̄ncipiū intrinsecū. et sic p̄ncipiū agendi in naturalib⁹ est ab intra et in voluntariē agentibus non. quia p̄ncipiū agendi siue op̄atōi in naturalibus est forma substantialis. sed in voluntariē agentib⁹ illud p̄ncipiū agendi non est ab intra sed ab extra. q̄ ē p̄cepta a re ad extra que p̄ speciem intelligibilē est subiective in intellectu licet ip̄a sit obiective in intellectu.

S; modorū causarū.

Postq̄ p̄his dixit q̄ casus et fortuna sunt cāe p̄ accūs. et q̄ cā p̄ accūs semp̄ iungit̄ cause p̄ se. ergo ostēdit ad qd̄ genus cāe reducāt̄. cui iungāt̄ tur casus et fortuna. et vult q̄ reducāt̄ ad genus cāe efficientis. qd̄ sic p̄bat̄. q̄ casualia fiunt a natura. fortuna ab intellectu. et hoc p̄ ex dñā p̄ius data de casu et fortuna. sed natura et intellectus spectant ad genus cāe efficientis. ergo

etiā fortuna et casus reducūt̄ ad genus cause efficientis. Maior p̄bat̄. q̄ natura et intellect⁹ mouent̄ executiue. s̄ executiua motio spectat ad genus cāe efficientis ergo &c.

Queritur

Quare casus et fortuna nō p̄t̄ reduci ad alias cās. Dñm q̄ ideo nō em̄ dñt̄ reduci ad genus cause materialis. q̄ effectus fortuiti acquirūt̄ p̄ actionē. sed materia p̄iat̄ actioni et sic nō p̄t̄ ad cām materialem reduci. S̄cō nō ad genus cause formalis nec etiā finalis. q̄ tam forma q̄ finis intendunt ab agente. sed effectus fortuitus nō est p̄nt̄ utus actualiter. et sic repugnat̄ ea reduci ad genus cause formalis vel finalis.

Quoniam autē sunt.

Hic ex p̄dictis reprobat̄ scđam op̄inōē antiquorū p̄ius datā de fortuna sc̄ q̄ fortuna est causa celi et oim̄ mundanorū. et stat̄ reprobatio in hoc. Si fortuna est cā celi et oim̄ mundanorū ergo erit aliqua cā p̄ior cā celi. sed hoc est impossibile. quia p̄mus effectus habet p̄inā cām. sed celi est p̄m⁹ effectus inter res naturales siue corporales. Maior pt̄ quia fortuna est cā p̄ accūs iuncta cāe p̄ se sicut dicit̄ est. sed oē p̄ se est p̄ius eo quod est per accidens.

Queritur

Utū illud poema de fortuna qd̄ dicit̄ fortunā eē deā immortalē administrantē tp̄alia velatam linteis voluentē rotā sic verū vel non. Dñm q̄ illud poema pōt̄ duplē intelligi. Uno mō fm̄ veritatē sic q̄ veraciter esset talis dea immortalis administrans tp̄alia et sic simplē est falsum. q̄ p̄ma causa sc̄ deus sicut administrat sp̄ialia ita et tēporalia. q̄ sicut dicit̄ sapiens. Sapia diuina at̄ t̄ngit̄ a fine vsq̄ ad finē fortiter et disponit̄ oīa suaviter. Alio mō pōt̄ istud poema intelligi fm̄ apparentiā nostrā. et sic p̄t̄ poema saluari. quia fm̄ nostrā apparentiā apparet q̄ ista tp̄alia q̄si ceco mō administrant̄ hoībus. q̄ bonis quib⁹ danē in paucitate. et malis in abundantia. et ideo dicit̄ dea esse ceca siue velata linteis quasi non cognoscens quib⁹ distribuāt̄ tp̄alia. et s̄cō voluētē rotā p̄pter magnā mutabilitatē istarū rerū tp̄alium. q̄ sicut in rota que voluēt̄ fit magna mutacō fm̄ situm rote et sic rediūt̄ p̄t̄ rote ad eundē sitū in quo p̄ius fuerant. sic etiā est multiplex mutatio in istis tp̄alibus. q̄ multi veniūt̄ de paupertate ad diuitias et eōtra. sed fm̄ veritatē ista

nō sunt a fortuna sed a deo pūdente et ordinā
te. q̄ em̄ mali recipiūt multa epalia hoc forsan ē
q̄ deus pōrdinat ut recipiāt p̄mū epale si forsa
in vita aliqua bona fecerunt de genere bonoz q̄
post hanc vitā in eternū damnabūt cū ergo non
pōt p̄mari post hanc vitā et nullū bonū manet
iterminatū necesse est ut hic recipiāt p̄mū. et
sunt multe alie cause fm̄ occulta dei iudicia.

Que autez sunt cause

Postq̄ Aresto determinavit de causis p se et p
accūs. hic dicit ostēdit q̄ nō sunt plures cause his
que dicte sunt. et hoc pbat. q̄ tot sūt cause quot
modis contingit amenter tūceri ad interroga
tionē factā p̄ ppter quid. q̄ ppter quid querit de
causa sed hoc attingit quatuor modis. ergo sunt
tū quatuor genera causaz. q̄ mox ostēdit exempla
riter. q̄ q̄q̄ ppter qd̄ reducat ad cām formalem
sicut in mathematicis q̄ diffiniūt p̄ formā sic q̄
nō p̄ materiā sensibile. q̄q̄ ppter qd̄ reducat ad
cām efficientem. ut ppter qd̄ illi certauerūt q̄ su
eati sunt. furtū em̄ mouet aliquos ad certamen.
q̄q̄ reducat ad cām finalem ut si dicat p̄ qd̄
aliqui pugnāt rīdet q̄ ut dominēt. q̄ dominēt ē
fims belli. q̄q̄ ad cām materialē. ut p̄ qd̄ ali
qd̄ est corruptibile. rīdet q̄ p̄positū ē ex p̄arijs.

Quoniam autē cause.

Postq̄ plus determinavit de causis. dicit p̄ponit
q̄ ad physicū spectat determinare de omnib⁹ istis
causis. et q̄ habet demonstrare p̄ omnes istas cās

Veniunt autem tres.

Esequit sūū intentū. et p̄mo pbat q̄ naturalis
plus habet determinare et p̄dicare oēs causas. et
hoc pbat supponendo duo pambula. Primū ē q̄
multotiens tres cause coincidunt scz efficiēs forma
et fims. q̄q̄ autē due coincidunt sicut forma et fi
nis. sed in istis coincidentis est dūa. q̄ tres cau
se coincidunt in vno sp̄ et nō nūo sicut sunt effi
ciēs forma et fims. sed forma et fims coincidunt
in vno numero.

Arguitur

Celū et aīa nobilis sūt cā
efficiens istoz inferior. et
nō coincidit in vno sp̄ cū istis inferiorib⁹ q̄ r̄.
Dōm q̄ duplex est tā efficiēs. Una est equos
ca et illa nō coincidit cū forma in vno sp̄. Alia ē
tā efficiēs vniuoca et talis coincidit cū forma in
vno sp̄. sicut homo generat hominē et forma ho

minis generātis est vno sp̄ cū forma hominis
geneti. Et si dicat. fims nō coincidit in vnum
sp̄ cū forma. q̄ fims domus est inhabitatō et for
ma est vno partū domus. Dōm q̄ duplex est fi
nis. fims quo puenit ad vltimū finē et ille coin
cidit cū forma. q̄ vno partū in domo est forma
et etiā fims quo. Alius est fims vltimat⁹ ut in
habitatio. et ille nō coincidit cū forma. et hoc ali
dicūt sic. forma est fims generatiōis. sed fims
grā au⁹ est fims generātis. Dōm est ergo q̄ fi
nis quo coincidit cū forma in vno nio. nec seq̄
tur q̄ cāe coincidat. q̄ ista est coincidentia mate
rials et nō formalis ut p̄ius dictū est.

Et teneat phisicus con

Hic ponit scōm pambulū et est istud. q̄ phisicus
teneat considerare quecūq̄ mouent mota. si autez
sunt aliqua que mouēt et nō mouent nō sunt phi
sice p̄dicatōis. et hoc iō q̄ phisicus debet p̄dicare
de rebus naturalib⁹. et naturalia dicūt q̄ hnt
intra se p̄ncipia motus passui. q̄ ergo mouet et
nō mouet nō est res naturalis. Et iō ipsius
phie est triplex intentio sicut studium. q̄ aliquid
est circa immobile sicut studiū metaphisice. aliq̄
est circa mobile et incorruptibile et est phisice con
sideratiōis sicut studiū in quo querit de corpib⁹
celestibus. Aliud est circa mobile et corruptibile
et etiam p̄inet ad physicū. Ex quo patet q̄ ista
diuisio nō sumit fm̄ diuersitate sciaz s̄ fm̄ diue
sitate rerū extra aīam existentium.

Quare propter quid.

Hic ex p̄dictis suppositōibus pbat q̄ ad natura
lem phm̄ p̄inet considerare oēs causas. et p̄mo
pbat hoc de tribus causis. scz de efficiente. materia
et forma. scz de fine. Intendit ergo talē rōnem
Plus naturalis habet determinare de generabi
libus et corruptibilibus sicut p̄t ex scda sup̄pōe.
ergo habet etiam determinare de his que p̄currūt
ad generatōem. sed tres cause concurrūt ad ge
neratōem. quia oportet in generatōe eē aliq̄ qd̄
fiat post aliud. i. oportet eē formā que acquiritur
materie p̄sistenti. Hecō oportet eē aliquid qd̄
faciat generatōem. i. efficiēs. Oportet terciō esse
aliquid qd̄ sustineat. i. materia que est subiectū
et ex istis tribus causis p̄sequit generatū. nō em̄
omne mouēs p̄dicat a phisico sed mouēs motū.
quia aliquid est mouēs omnino immobile quod
est p̄ncipiū omniū.

*Quoniam p̄t quā rōnē q̄
q̄ dicitur plus naturalis*

Secundus.

Et quod quid est et.

Hic ostendit qd ad naturalem phm spectat asidera
te finē et hoc sic forma et fims coincidunt p pma
suppōem. sed phisic⁹ hz asiderate formā ergo finē
et posset aliquis dicere ergo phisic⁹ nō hz asidera
te finē inq̄rū fims. addit aristot. scđam eđem sq
istā phis naturalis habet asiderate naturā s̄ na
tura agit p̄tē finē ergo hz asiderate finē inq̄rū
fims. et sic phisicus habet cōsiderate oēs causas.

Et penitus reddendū

Hic pbat scđaz p̄tē s̄ qd phisic⁹ habet demonstrare
p oēs cās. et pmo dicit qd p oēs cās demonstrandū
est a phisico. et dicit qd p̄tē qd est in naturalib⁹
penitus reddendū est ip oēs cās. Dem̄ ponit def
ferentiā. et vult qd si p̄tē ex causis p̄tibus in
generatōe s̄q ex materia et efficiente tūc q̄nq̄ se
q̄tur aliq̄d simple. i. necessario. q̄n cā habet neces
sariū ordinē ad effectū. Exemplū de efficiente ut
sol oituz ergo dies est. De materiali hoc est apo
firū ex cōtrarijs g⁹ est corruptibile. q̄nq̄ sequitur
ut sequēter q̄n cā nō habet necessariū ordinē ad
effectū. ut semē est ergo fructus erit. Pōt em̄ sta
tus multipliciter impediri et ergo nō sequitur ne
cessario. Necessē est ergo ad hoc qd argumentū in
illis causis valeat qd cā firmatur cū debitis circū
stantijs. ut semē ē nō impeditū ergo fructus erit.
De cā efficiente ut edificat or est nō impedit⁹ ergo
domus p̄t esse. Pōt tñ argui in istis causis ab ef
fectu ad cām ab qz circūstantijs. Dicebatur notan
ter de causis p̄tibus in generatōe qz fims et for
ma sunt p̄iores absolute. sed efficiens et mate
rialis sunt p̄ores in generatōe.

Et si hoc debet fieri si.

Hic ostendit quōd phis demonstrat p cām finalem et
formalem. et vult qd q̄n demonstratio fit p causas
formales tūc sequitur effectus ex tali cā sicut cōclu
sio demonstratōis ex p̄tibus necessarijs. sed illa
sequitur ex necessitate. g⁹ talis effect⁹ se q̄tur nes
cessario. Dile est de cā finali. qz ex illo qd dign⁹
est. i. ex cā finali etiā sequitur effect⁹ sic. i. p necessi
tate optz tñ finē ap̄tati ad subam rei. et nō se
quitur argumentū et q̄tūqz finē ad effectū. s̄ ex
p̄tē finē. Exemplū de cā formali. s̄ em̄ sequitur
aia est ergo vita vel aiatū est. Vita em̄ ē effect⁹
aime in genere cāe formalis intermscē. In genere
cāe formalis formatis. ut aia cōnalis est g⁹ effi

tile est. De fine inhabitatis ē ergo domus est.

Arguit

Terū natural phs hz asiderate
oia genera cāz. Dm̄ qd sic
ē ē. qz q̄libz scia hz asiderate illa q̄ spectat ad as
deratōem sui subiecti. qz q̄libz scia ē p̄ncipaliter
de subiecto. s̄ subiectū qd ē ens mobile depēdet ex
q̄tuor causis. Primo ex materia. qz oē mobile ne
cessario hz materia. qz qd ē mobile est in pōna ad
formā q̄ acquirit p motū. Secdo depēdet a forma
qz mot⁹ nō ē illius qd ē in pōna simple cū moue
ti p̄supponit eē. qd ē verū de motu accidentalī. s̄ lo
quēdo de motu subali tūc mot⁹ est ad formā sub
stantialē sicut ad em̄nū. et sic sp mot⁹ depēdet a
forma sicut a em̄no. Tertio depēdet ab efficiente qz
mot⁹ ē actus mobilis a mouite. nihil em̄ seipm̄
ducit de potētia ad actū. et qz cē agēs agit p̄tē
finē. sic mot⁹ depēdet in ordinē ad finē. et sic p̄tē
oia ista conuertit ad ens mobile. Necessē ē ergo
phisicū asiderate oia genera cāz.

Querit

Terū phs naturalis hz demonstrat
te p oia genera cāz. Dm̄ qd sic
ē ē. qz phisicus hz diffinire p oia genera g⁹ hz
demonstrare p oia genera cāz. p̄tē. qz oēs
cāe p̄tē ad asideratōem ens mobile. g⁹ d̄z ens
mobile diffinire p oēs cās. q̄nā t̄z. qz mediū demō
stratōis est diffinitō. g⁹ sp eodē mō aliq̄d diffini
tū mō demonstrat passiones inesse subiecto. et hoc
est qd d̄z scdo posteriorū qz idē est qd et p̄tē qd
Ex isto p̄tē d̄z tā diffinitionis qz demonstratōis
in metaphisica mathematica et phisica. qz metaphis
ca diffinit et demonstrat p res cās. Mathematicus
dō diffinit et demonstrat p vnā cām. s̄ formale. phi
sicus at p oēs. cui⁹ rō dicta ē in p̄hemio hui⁹.

Querit

Terū phisicus sp demonstrat p
oēs cās. Dm̄ qd nō. Pro quo
sciendū qd duplex ē demonstratio. q̄dā ē simple p̄tē
eta. et talis p̄tē p oēs cās in phisica. Alia ē im
p̄fecta et p̄tē p̄tē p vnā tñ vel aliquas tñ.
Et rō h⁹ est. qz oīs syllogism⁹ teniatur a medio
q̄n ergo mediū demonstratōis ē diffinitio simple
p̄fecta vocat demonstratio simple p̄fecta. q̄n dō
ē diffinitio imp̄fecta demonstratio vocat imp̄fecta.
Contingit ergo arguere p vnā cām duplex. Vno
arguēdo a causa ad effectū. Alio mō p̄tēdo
ab vna causa in aliā. Pmo mō contingit argue
re a causis p̄tibus in generatione. et a causis
posterioribus in generatōe sicut p̄tē circa textū.
Secdo arguit ab vna cā ad aliā. et tūc cā q̄ ē p̄
ta et p̄tēta ē p̄ncipiū demonstratōis alias causas

minus pfectas et sic finis demonstrat oēs cās. et hoc est qd infra dicitur in hoc scdo qd rō necessitatis in oibus alijs causis sumit a fine. Pōt etiā illo mō forma demonstrare materiā. qz est dignior materia et sic sicut dicitur qd diffinitio formalis est pncipiū demonstrandi diffinitōem materialem.

Arguitur de causis ergo nō phisicus

Dōm qz tā accipit dupliciter. Uno mō fm suā trāsēndentiā et sic est trāsēndēs naturā. cū etiā cōueniat pmo enti. et sic dēminat de causis spectat ad metaphisicū. Dēminat etiā de tā entis fm qz hmoi. et iō dēminat metaphisicū etiā de causis que sunt cāe entū. Alio mō capit cā cōtracte fm qz p̄trahit ad res generabiles et corruptibiles et sic phisicus h̄z dēminat de causis. et hoc est quod prius dictū est in textu qz vult dēminat de causis generatiōis et mutatiōis.

Arguitur dū ergo phisicus nō habet dēmon

strare p oēs cās. aūs pbat qz materia nō est pncipiū cognoscendi qz est in pōia. et aliq cāe sunt extrinsece sicut efficiēs et fims. sed diffinitio q̄ est mediū demonstrandi d; dari p intrinseca. Dōm qz materia accipit dupl. Uno mō fm se et absolute. et sic nō est pncipiū cognoscēdi. Alio mō fm qz substat forme. et sic sit cū forma est pncipiū cognoscendi. Ad aliud argumentū dōm qz duplici aliqō est intrinsecū alteri. Uno mō fm subam. et sic materia et forma sunt cāe intrinsece ipsi effectui qz ex ipis p̄struit effectū. et sic est verum qz diffinitio data p intrinseca est diffinitio data p materiā et formā. Alio mō aliqō est intrinsecū alteri fm dūt. et sic cāe extrinsece dicitur etiā intrinsece. Vñ qz ex dūtē alicui⁹ rei aliqñ res cognoscit. sic ex cā finali et efficiēte p̄t res cognoscā q̄uis min⁹ p̄prie qz ex materia et forma.

Dicendū quidē igitur

Postq̄ phis dēminat et dixit qz phisicus diffinit et demonstrat p oēs cās. iam pbat unum qd suppositū est. s. qz natura agit ppter finē. et qz ex illa questione dependet alia questio. s. vtrū necessitas in rebus naturalib⁹ dependat ex necessitate materie v̄l finis. iō postea illā dēminat. pmo subiungit eōdem dēminandi. Et dicit qz atiq̄ phis dūtū oēm necessitatē q̄ est in reb⁹ naturalib⁹ ad materiā. sicut si querat ab eis quare dētēs anteriores sunt acuti et posteriores sunt obtusi. dicitur

Ita dicitur qd finis intrinsecus est p̄t de dōm fm p̄t fm
ex h̄z p̄t qz dīpō est fm dēminat qz e p̄t rōs
qz qz e m̄ m̄ est e m̄ m̄

cū qz anteriores h̄nt partē de materia et posterior res multū. Est aliq̄ antiq̄ videbant tāgere cām efficiētē sicut Empedocles lītē et amicitia et ana ragoas intellectū segregantē a cāhos cōfuso. tñ de h̄ dicit aristot. nō h̄nt gaudere qz p̄fecte tange bāt cām efficiētē. qz licet ponebāt cās efficiētēs in p̄stitutione mūdi. tñ in p̄stitutione partū mūdi nō posuerūt causas efficiētēs.

Habet autem opinio

Hic ponit aristotiles motiū antiquorū quare dicebāt naturā nō agere ppter finē. et arguebāt sic Si natura ageret ppter finē tūc ageret qd melius est. sed nō sp agit qd melius est ergo nō semp agit ppter finē. Maior ē nota qz fims et bonū cōm tūdūt. Minorē pbat qz si in p̄terit pluit tūc ex illa pluvia aliq̄s malū p̄tingit. s. destructio frumentū qz si frumenta sunt in aceruo et pluvia adueniat tūc frumenta destruit. Ex quo vltērius p̄cludunt necessitatē eē ex materia. et ita dicit pluvia cadere deorsum qz est gravis et anteriores dentes dicit eē acutos qz h̄nt partē de materia. sed aristot. non soluit istud argumentū. Dōm est tñ ad hoc qz natura sp agit qd melius est in vbi et p se licet non in p̄ticulari et p actūs. op̄ret etiā cās effectib⁹ proportionari. cū ergo actō nature nō ordinatur ad unū effectū tñ. ergo sufficit qz natura in vbi agit qd melius est. et iō q̄uis in hoc at tuo frumentū destruat tñ alia terre nascentia p hoc generatur et p̄seruant. et sic natura nō sp agit qd melius est in p̄ticulari effectū tñ sp in vbi. Et ad illud quod querit in rōe dōm est qz q̄uis effectus accidat in rebus ex dispōne materie. tñ op̄ret p̄ter materiā aliā inuenire cām quare materia ē sic disposita. Exempli grā. dentes anteriores sunt acuti. quia h̄nt partē de materia s. cā illi⁹ dispōis matie vltēri⁹ resoluit ad finē et q̄ sūt acuti p̄ores dētēs vt diuidant abū. et sic materia bñ cōcurrat se. nō est causa talis dispōis.

Ubicumq; enim omnia.

Hic excludit obiectionē q̄ p̄t obija cōtra antiq̄s et est ista. qz nos videm⁹ qz in reb⁹ naturalib⁹ frequenter res euertit fm qz ē melius. et multe utilitates psequūt dispōes rez. et sic videt natura agere ppter finē. H̄nt aristot. ex eadē p̄t qz utilitates p uerētes ex actiōe sunt p actūs. pueniūt etiā rēs dispōes vt res saluēt qz nisi talitē res euertit nō pmanerēt. et iō empēdōcēs dixit qz in pncipio cō

h z

Secundus.

stutōis unāsi fuerit pducte virgine et bouigine
et mixta existentia pro media parte vites et p
media pte homines. et qz nō fuit dispō debita p
tū necesse ē qz tale al' corā peret vt nō generaret
sibi sile. et id dispōes facte in reb' fuerūt ppē con
sistentiā rerū et nō pp. ex vtilitate aliqua vl finē

Sed impossibile est.

Hic ponit aristotē qz rōes pta opinione pōictā
p qz vult ostēdere qz natura agit ppē finē. pma rō
est. Oia qz fiūt fiūt a casu vel ppē finē. sed multa
fiūt in naturalib' qz nō fiūt a casu ergo fiūt ppē
finē. Minor pty qz qz fiūt a casu fiūt extra semp
et frequēter sed qz fiūt fm naturā fiūt semp et se
quēter. q' ea qz fiūt a natura fiūt ppē finē. qz se
quēter hō generat hoīem et agn' agnū. et hō se
quēter generat cū qzqz digitis in onā manu.

Arguitur Illa que fiūt a casu etiam
fiūt p ter finē sicut dicitur in
diffinitōe casus qz fiūt ppter hoc. Dōm qz du
pliciter aliqua fiūt ppter finē. Vno mō ppter fi
nē actualiter intentū. et sic casualia nō fiūt ppē
finē qz fiūt pter intentōem. Alio mō aliqua fiūt
ppter finē aptitudinalit' qz scz efficiēs egisset ppē
finē si pccuisset illū eventū. et sic casualia et for
tuita fiunt ppter finem.

Amplius in quibuslibet

Hic ponit sēda rō qz pmo supponit vni. s. qz vbi
cūqz agit aliqz ppter finē tā pōia qz posteriora
agunt grā finis. tūc sic. vniqzqz agit naturalit'
sicut aptū natū est agi s' naturalia sic agunt vt
tendāt in aliquē finem ergo natura agit ppter
finē. Maior pty qz nisi aliqz ageret sicut aprum
natū est agi tūc ageret violente. Exēpli grā Cū
lapis mouet dorsum. tūc agit sicut aptus nat'
est agi. et ergo tūc agit naturaliter. si autē moue
atur sursum tūc nō agit sicut aptus nat' est agi
ergo agit violēte. Minor pbat. qz naturalia hnt
naturalē inclināōem ad suos fines. sicut lapis
ad locū dorsum et ignis sursum. et hoc id ptingit
qz vbiqz est aliquis finis ibi pōia et posteriora.
agunt ppter finē. cū ergo naturalia habeāt ali
quē finē tenendū est qz opatōes eoz sūt ppē finē

Omniino autem ars.

Hic ponit tēcia rō et ē ista. Ars agit ppē finem
sicut domificator ppē domū et medic' ppē sanita
tē. s' ars pntat naturā ergo natura etiā agit p

pter finē. Maior pty qz ars h' etiā delimitata in
strumenta in actōib' suis sicut dicitur est de medi
co. Minor pty qz aliqz sunt qz simul fiūt ab arte et
a natura. et in illis ars eoz mō pducit effectum
ac si esset natura.

Maxime autē manife

Quarta rō est ista. aliqua entia pure naturalia
nō hnt intellectū nec volūtātē agūt ppē finem
ergo natura agit ppter finē. Maior est manife
sta de animalib' alijs ab hoīe. Minor pty qz qz cōiter
vl semp eoz mō fiūt ppter finē. s' multa na
turalia pducūt suos effectus eoz mō. sicut pum
do semp eoz mō facit mōū et aranca telā. Et
plante eoz mō pducūt ramos folia et fructus. qz
nata in ill' agit ppter finē. Et maioris est qz illa
qz sp eoz mō agūt suos effect' semp et sequēter
agūt ergo agunt ppter finem.

Et quoniam natura.

Quinta rō stat in hoc. forma est finis materie.
sed materia agit ppter formā ergo natura agit
ppter finē. Maior pty qz materia disponit vt for
ma introducat. et id finis materie sumit ex for
ma sicut dicitur est. Minor pty qz generatio natu
ralis est ad hoc vt forma acquirat materie.

Querit Quare naturalia agūt sp eoz
mō et intellectualia agūt multis
modis. Dōm qz id. qz pncipiū actionis natura
lis est forma substantialis p quā res est. sicut ergo
illa forma est vni fm naturā. ita etiam opus se
quēs talē formā est vni. sed agens p intellectum
agit p formā quā accipit a reb'. sed hoc agēs pōt
diuersimode res cōcipere ergo etiā pōt diuersimode
de res operari.

Peccatum autem fit.

Hic excludit tēcia motiua antiquoz quibus mor
uebant dicere naturam nō agere ppter finē. quo
rum pmi est qz in naturalibus accidunt mōstra
et defectus nature. se d nō sūt dici qz natura agit
ppter peccata mōstra siue defectus ergo nō agit
ppter finē. Contra hoc motiū pcedit Aristotē
quatuor rōibus. Prima est. ars manifeste agit
ppter finē. qz ars intendit aliquē finē sicut domi
ficator domū. sed manifestū est qz in arte etiam
sunt peccata. quia qzqz artifex intendit aliquid
pducere qz tū nō pducit si ergo ex hoc nō impo
ditur ars qn agat ppter finem. et si deficiat a fi

ne ergo filiter erit in natura. et sic istud motum includit oppositum opinionis antiquorum. quod bene sequitur si natura efficiat a fine prout dicitur in philosophia ergo agit propter finem quod ubi non potuit esse habitus ibi non potest esse privatio. ergo pro oppositum ubi est privatio ibi natus est esse habitus si ergo natura efficiat a fine ergo agit propter finem.

Amplius necesse est.

Hec est ratio ista. Vbi quod sunt determinata principia et determinatur ordo prout dicitur ibi in medio de terminatur finis. si in naturalibus et sapientie in generatōe naturalium sunt determinata principia et determinatur ordo prout dicitur ibi in medio de terminatur finis. Maior pars quod nisi intendit determinatur finis tunc poterat capi in determinata media. quod alia media inducit alium finem. ut qui vult parare domum habet alia media quam vult parare scammum. Minor pars probat exemplarietate quod semine animalis non statim est aliquid in principio molle et rāde induratur ad ossa et cetera. quod ibi determinatur ordo prout dicitur.

Amplius et in plantis

Tercia ratio stat in hoc. Si natura non agit propter finem quod quibus deficit a fine. ergo in illis in quibus natura minus videtur agere propter finem erit maior defectus sicut in plantis. sed hoc est falsum. quod secundum Empedocleum non inueniuntur monstrata in plantis sicut in animalibus. quod ipse dixit quod in principio fuerit facta animalia quod fuerit per media propter vires et per media propter homines.

Adhuc oportebat et.

Quarta ratio stat in hoc. si natura in semine non ordinaret semine ad determinatum finem. tunc naturaliter ex uno semine fieret quodcumque animal. quod natura non plus ordinaret hoc semine ad unum animal quam ad aliud. sed non sensum videtur oppositum. quod natura agit propter finem.

Omnino autem destruitur.

Hic excludit secundum motum antiquorum quo eis videtur quod natura non agit propter finem et est illud. quod dicebant illa que sunt in natura provenire ex quibus causis scilicet agente et materia. Sed contra hoc dicit philosophus quod ille qui dicit naturam non agere propter finem omnino destruit naturam. id est motum naturalem. et hoc probat per diffinitionem. eo est quod dicitur moveri secundum naturam. quod secundum naturam dicitur esse illa moveri quodcumque ab aliquo principio intrinseco determinato moverentur continue quousque deventum

ant ad aliquem finem determinatum. Si ergo tollat finem a rebus naturalibus tunc nulla dicerent secundum naturam moveri quod est impossibile. et quod finis et principium coincident id ubi est determinatum principium ibi est determinatus finis. Et addit aristoteles. quod si finis esset contingens et indeterminatus tunc naturalia fierent a casu quod casualia dicuntur quod non ordinantur ad aliquem determinatum finem sed accidunt propter intentionem agentis.

Inconueniens autem est.

Hic excludit tertium motum antiquorum quo videbatur eis naturam non agere propter finem et fuit istud. hoc non agit propter finem quod non deliberat de fine. sed natura non deliberat de fine. Et addit aristoteles. quod hoc inconuenienter dicitur. quod sunt multa que sunt propter finem et tamen non deliberant de fine sicut ars quod ars non deliberat. Si enim sic aliquis perfectus artifex tunc absque deliberatione agit opera artis. ubi natura videtur differere ab arte in hoc. quod natura est principium intrinsecum agendi propter finem. sed ars est principium extrinsecum. si autem ars fieret intrinseca ipsi materie artificiali tunc etiam ars fieret natura. Et idem ars assilatur nature in hoc quod non deliberat.

Arguitur Ars est in artifice ergo est principium intrinsecum. Dicitur quod dupliciter dicitur aliquo intrinsecum. Uno modo quod quocumque modo subiectatur in eo in quo est. et sic etiam ars est aliquo intrinsecum. Alio modo dicitur aliquo intrinsecum quod est per se intrinseca. et sic natura dicitur intrinseca in ordine ad illa in quibus est. quod materia et forma sunt natura et sunt partes intrinsece illius cui sunt materia et forma.

Arguitur Artifex sepe deliberat de operibus artis ergo et. Dicitur enim quod notat dicit aristoteles. quod ars non deliberat quod ars habet formam utrisque secundum perfectionem eius rationem. quod habitata non sit deliberatio de operibus artis. sed artifex habet aliquem habitum tale formam siue perfecte siue imperfecte. et idem artifex propter imperfectionem potest deliberare sicut imperfectus citharedus.

Queritur Vtrum natura agat propter finem. Dicitur quod sic. et ratio est. quia in causis subordinatis si abstrahatur prima causa necesse est omnes causas subtrahi. si finis est prima causa subtrahatur finis in rebus naturalibus non erit aliqua talitas in eis. et sic auferretur omnis mutatio quod est contra sensum. A fine enim mouet efficiens. Efficiens mouet materiam ad formam. Item si non intendat natura finem non posset dari causa quare natura

Secundus

plus ageret p ista media q̄ p alia.

Querit Utrum natura eorū mō agat ppe finē in singulis. Ddm q̄ nō. et eō est q̄ aliq̄ d̄ agere ppter finē mōtū dēz iminat ad finē. s̄ triple aliqua dēminat ad finē. ergo triple agūt ppe finē. Maior est manifesta. q̄ agere ppe finē est se ad talē finē dēminat. s̄ d̄ nō pbat. q̄ vñ mod⁹ dēminatōis est pure acti uus q̄ s̄ agēs seipm dēminat ad aliq̄ agēdū. p liberā electionē. et cū electio est actus volūtatis et intellectus. ideo oportet q̄ talis modus solū sit in hūtib⁹ intellectu. Dēminatō em̄ se ad finē est cognoscere ordinatōem finis ad media. hoc at̄ s̄ lū est in hūtib⁹ actionem eōis. Hōis mod⁹ est p̄m acti⁹ et p̄m passi⁹. q̄ sit p̄ octusū dēmi nati obi. at̄ ad cuius p̄ntiam mouet aliq̄ natū. ē. ilī instinctū ad p̄secutōem vel fugā. et iste mod⁹ est in aialib⁹ brutis. q̄ mod⁹ d̄ acti⁹ ex pte ip̄s obiecti q̄ mouz sensum ip̄s aialis. et d̄ passi⁹ q̄tū ad exercitō. in mōtū s̄ p̄nt obiecto ad exercitōnē mouet at̄ absq̄ illo q̄ ordinet media ad finē. sicut fit i hoīe. et iō q̄ uis brutū agnoscat q̄nq̄ naturaliter finē ad quē mouet. tñ nō cognō scit finē sub eōe finis. q̄ nō cognoscit finē sub res latione ad media q̄ est p̄prie cognoscere finem. Tercius mod⁹ est pure passi⁹ q̄ p̄uenit ex moti one agētis a quo talis forma imp̄mitur materi e ad quā formā sequit opatio q̄ est finis illius na ture. et iste mod⁹ agēdi ppe finē est sine oī cognō tione illius q̄ mouet ppe finē. p̄supponit tñ cog nitōem in agere q̄ est cā talis rei naturalis. Diffe rāt ergo isti mōi dēminatōis ad finē. q̄ p̄mus sit p̄ intellectū. scōs p̄ sensum et t̄. p̄ formam naturalē. Et quo p̄nt elici tria correlaria. Quoz p̄mū est q̄ in mōtib⁹ brutoz aialū et naturalū nō est error sicut in opib⁹ humanis. Cui⁹ eō ē. q̄ opa in aialibus brutis et naturalib⁹ p̄ncipaliter sunt ab auctore nature et ab agente infallibili a quo dirigunt ad suos fines. Sed opa humana hnt p̄ncipiū fallibile sicut intellectū humanū. et ideo in illis opationib⁹ est maḡ diuersitas. Secū dū correlariū est q̄ natura occulte opat in rebus. Cui⁹ eō ē q̄ nata dirigitur ab aliq̄ intelligentia cui⁹ stus est nobis occulta. et sic etiam opa facta d̄ntur talis intelligētie sunt occulta nisi illa opa in effectibus cognoscamus. Tercū correlariū est. Aialia bruta suas opationes opant dēminate. Cui⁹ eō est q̄ agūt ab aliquo agere infallibili et dēminatō. et hoc est q̄ cōmūter dicit q̄ op⁹

nature est opus intelligentie nō errantis.

Arguit hoc nō agit ppter finē q̄ non cognoscit finē. s̄ naturalia non cognoscūt finē ergo n̄ agunt ppter finē. Ddm q̄ triple aliq̄ agit ppter finem sicut dictum est. Illa ergo q̄ agūt ppe finē actiue cognoscūt finem etiā sub eōe finis. s̄ d̄ nō oportet q̄ ea q̄ nō agūt actiue ppe finē vel p̄m actiue et p̄m passiue co gnoscūt finē. Aliter p̄t dici sic q̄ uis natura non cognoscit finē dirigē tñ ab aliquo agere q̄ cog noscit finē. Sicut q̄ lapis descendit ad locū dex sum q̄ uis nō cognoscit illū locū dirigē tñ ab au tore nature q̄ cognoscit illū finē sicut locū dexū. Sic est de sagitta missa ab arcu. talis em̄ sagit ta nō cognoscit methā dirigē tñ a sagittate q̄ co gnoscit methā. Est tñ ista d̄na. q̄ mot⁹ sagitte ē violētus q̄ passi⁹ nō p̄fert vim. i. sagitta nō habz naturalē idinationē ad talē motū. s̄ naturalia di rigūt ab auctore nature naturalē et n̄ violēte. Et eō est q̄ q̄ntū aliq̄ mobile est naturalē subordina tū mouēti. tñ q̄quid in mobili at̄q̄tē a mouente est naturalē. s̄ naturalia sunt subordinata aucto ri nature. sic autē sagitta nō est subordinata sagit tate. et iō imp̄sio facta a sagittate in sagittā ē violēta. Ex quo sequit correlatiē q̄ oīs opatio fa cta in natura a deo est naturalis cū d̄ sit p̄mū agēs. et iō oīa sunt sibi subordinata m̄ eē et opati.

Arguit Ex hoc sequit q̄ natura nō agit sed agit. Ddm q̄ dupl̄ aliq̄ res agit. Uno mō p̄ncipale effectiue. et sic est ver⁹ q̄ pure naturalia potius agūt q̄ effectiue agāt. Alio mō aliq̄ agūt secundario effectiue. i. subeffe ctive. et sic etiā pure naturalia dicūtur agere. q̄a hnt intra se aliquā formā receptā ab agere p̄ quā p̄currūt ad finē. Exēplū grā. grauit in se h̄ formā grauitatis p̄ quā etiā subeffectiue cōcurrūt ad lō tum deorsum qui est finis.

Arguitur Partes p̄ducit mōstra et go nō agit ppter finē. p̄na t̄. q̄ agēs ppe finē agit q̄ melius est Ddm q̄ mōstrū d̄ a mōstrādo. q̄ est mōstratōe siue ostē sione dignū. igit effect⁹ q̄ d̄ficiat ab intencitōe agē tis vocat monstr⁹ siue hoc fiat i naturalib⁹ siue i artificialib⁹. P̄d̄t ḡ argumētū triple solui. P̄mo sic q̄ si natura d̄ficiat a fine ergo agit ppe finem q̄ nullus d̄ d̄ficiere ab illo q̄ nō intencibat. si aut d̄m̄ficatōr nō d̄ d̄ficiere in p̄ductōne dom⁹ q̄ nō intencibat p̄ducere domū. Secō est d̄m q̄ q̄ uis mōstr⁹ d̄ficiat ab intencōe nature p̄natatis

nō tñ ab intentōe nature vñs. q̄ natura vñsō
lis mēdit monstrū fm q̄ ex mōstrō sumē decō
vñsō. Tercio ē dōm q̄uis mōstrō deficiat ab in
tēōe nate accepte h̄ sp̄s q̄ deficiat a p̄fectōe sp̄s
ñ tñ deficiat a nate accepta h̄ iduūduū q̄ ex ta
li dispōe matie ñ poterat ñ tale iduūduū pouē.

Querit Quotuplex sūt mōstra. Di
cendū q̄ mōstra sunt ex trib⁹
causis. Et h̄ iō q̄ mōstra sunt in reb⁹ naturalib⁹
ex eisdē causis ex quib⁹ dependēt res naturales. De
pendēt q̄ res naturales r̄ monstra ex matia ex
agere et ex p̄mēte. Et matia em̄ p̄tingit q̄nq̄ rō
ne quātitatis q̄nq̄ rōe q̄litate. Et dōe quātitatis
duplex. q̄ vñ p̄tinue vel discretā. vñ in p̄titate cō
tinua vel discretā. et vñ q̄nq̄ p̄tingit duplex. q̄ q̄nq̄
matia abūdat q̄nq̄ deficiat in p̄titate p̄tinua.
Et abūdat vel in toto. et sic generat ḡgates. si
deficit i toto. et sic generat gnami. Vel p̄tingit mō
strū ex pte p̄titanis discretā. et hoc iterū duplex. q̄
vel matia abūdat in p̄titate discretā. sicut q̄n q̄
nerat̄ sex digiti in vna manu. vel deficiat sicut q̄n
q̄ generat̄ quatuor digiti in vna manu. Et dōe q̄lita
tis matie sit mōstrū. q̄ q̄nq̄ matia ē valde sic
ca. r̄ sic impedit̄ excessio vel magnitudo corpis. q̄n
q̄ dō ē nimis humida. r̄ sic sit mōstrū. et excessio mate
rie et sit corp⁹ magnū et debile. Sed p̄tingit cō
mōstrū ex pte agētis q̄ sp̄ agēs mēdit pouere
p̄te tam tē. si autē dōm agētis sit debilis pouit̄
tē imp̄fectā ex debilitate dōm. Et isto cōtingit
q̄ nō sp̄ ples affilatur generat̄. Et isto mō ois
femina est mōstrū. q̄ natura in semine sp̄ intēdit
pouere qd̄ est p̄fectū. s. masculū h̄ deficiēte dōm.
femini ali sc̄ i naturali calore pouit̄ natura quod
possibile ē pouci. s. femina. et h̄ ē qd̄ dicit aristō.
i libro de animalib⁹. q̄ mlier ē mas occasionalis. i. ha
bens defectū in calore. Tercio p̄tingit monstrū ex
p̄te p̄mētis qd̄ est duplex. q̄ aliqd̄ est inreinfecū
sc̄ qd̄ p̄tinet in semine siue setu sicut accidit i sub
recto. ut est dōm corporū celestū incorporata fetū
siue embriōn q̄ dōm si ē in p̄porcionata r̄ incōue
niēs rei genite tūc sūt mōstra. Et ex isto p̄tingit
q̄ q̄nq̄ res i sp̄e hūana generate sub certa p̄stella
tione acquirūt facies longas ad modū porcorū.
quia influentia celestis nō fuit cōueniens ad in
fluendum cum sp̄e humana sed porcina. Aliud est
contingens extrinsecum. et est quedam pellicula
circūdans embriōnem que dicitur matris. et ex
parte illius contingens p̄t fieri monstrum. q̄n
q̄nq̄ talis pellicula rumpitur ex motu matris. et

Et in fetu gibbus in dorso vel in pectore fm q̄
rumpitur dōm anteriorem partem vel postero
rem. Et quia mater est etiam continens extrinse
cum ideo monstra que proveniūt ex fantasia ma
tris reducantur ad illa mōstra que sunt ex par
te continens extrinseci. Et magna enim fanta
sia alteratur materia que est in matrice et per
consequens causat monstruositatem in fetu.

Arguitur Agens propter finem de
bet deliberare de medijs q̄
sunt ad finem. sed natura non deliberat de me
dijs ergo r̄. Dicendum q̄ duplicia sunt agen
tia propter finem. quedam agunt propter finem
passive quia diriguntur ab alijs. et in illis non
oportet esse deliberationem de medijs. quia ipse
non agunt sed aguntur. Alia sunt que agunt p
propter finem dirigendo se ad talem finem. et sic ha
bentia intellectum et voluntatem agunt propter
finem. et in illis ñ oportet semper deliberare de me
dijs. sed solū quādo agēs habet arē imp̄fectā.
q̄ tunc necesse est inquirere de medijs ad finem. si
si agēs habet p̄fectam arē tūc h̄ certa media
p̄ q̄ dirigat ad finem r̄ ḡ tūc ñ deliberat de medijs.

Arguitur Natura non intendit finem
ergo non agit propter finem
Antecedens probatur. quia natura non intendit
monstrum. Dicendum q̄ duplex est natura sc̄
vniuersalis r̄ particularis. Natura autem parti
cularis non intendit monstrum quia intendit bo
num effectus particularis. sed monstrum est dese
ctus effectus particularis ergo non intenditur a
natura particulari. intenditur tñ a natura vniuersali
non absolute quia tunc intenderet aliquod malū
nature. sed fm q̄ tale monstrū facit ad decōrē vñs
uerfi. et hoc contingit duplex. s. directe et indirecte.
Directe quia decōr vniuersi directe consistit in or
dine rerum. sed ex hoc q̄ aliqua deficiunt a p̄
fectione. aliorum sit ordo. Indirecte quia opposita
iuxta se posita magis elucescunt. et sic imp̄
fecta posita iuxta perfecta faciunt perfecta. perse

Queritur Vtū natura vni
uersalis vel particularis in
tendat monstrum. Dicendum q̄ monstrū ex
p̄tatur duplici. Vno mō materialiē et sic natura
particularis intendit monstrū. i. illud quod est mō
strum. quia intendit id quod est possibile produci.
Sed non intendit monstrum formaliter id est
sub rōe monstri. et iō aliqui mōrem contēbant
istā p̄dem mōstrū intendit natura particularis. s.

14 deliberare & dubitare et h̄
15 q̄nq̄ agens dicitur q̄nq̄ r̄
16 q̄nq̄ agens h̄ p̄ agibilib⁹ sic finem
17 a vñsō ab ip̄s q̄ p̄ p̄tate

18 p̄tate & utro mō dicitur

Arca initium tercij libri philozoz. Querit

Que sit rō ordis isti? ter. ij ad sed; r pmi. Dōm q rō est qz sicut pncipia sunt an passiones ita de determinatio de pncipijs pcedit determinatōem de passionib. Sed in pmo et in scdo determinabatur de pncipijs et hoc sub ista dñia qz in pmo determinabatur de pncipijs fm q sunt pncipia situentia subiectū. in scdo de determinabatur de pncipijs fm q sūt pncipia scie. fm q hnt ordinē ad passionē. s in tēcio et sequētibz determinat de passionibus. q tera sequit pmi et scdm. Maior p. qz tā pcedit effectū sed pncipia sunt tā passionū. q pncipia pcedit passionē. et sic determinatio de pncipijs pcedit determinatōem de passionib. quare tera hū sequit pmi r scdm. Rō aut ordinis isti tercij ad quartum est. qz in tercio determinat de passionib. intrinsecis entis mobilis. sed in quarto determinat de passionib. extrinsecis entis mobilis. sicut ergo intrinsecū est an extrinsecū ita tercius liter pcedit quartū.

Arguitur Nulla est passio extrinseca. ergo male dicitur in quare determinat de passionib. extrinsecis. Dōm q iste passiones locus r tpus q dicuntur hic extrinsece pnt ad duo cōpari. Uno mō ad pncipia subiecta et sic sunt passiones intrinsece. sicut si locus comparatur ad corpus locū est passio intrinseca. Et si tempus comparatur ad pncipium mobile quod est celum est passio intrinseca. Alio modo possunt iste passiones comparari ad subiectum huius sci

entis quod est ens mobile. et sic sunt extrinsece. quia non fluunt ex pncipijs entis mobilis fm q hnt. quia non sunt in quolibet ente mobili. locus enim non est in corpore locato. nec tempus ē in re temporali saltem subiective. Et simile esset si diceretur q visibile ēē passio extrinseca animalis et sensibile est passio intrinseca ipsius. quia sensibile fluit ex pncipijs proprijs animalis fm q huiusmodi. sed visibile non fluit ex pncipijs animalis fm q huiusmodi. sed fm q est homo. et sic ē impossibile q sit aliqua passio extrinseca comparata ad pncipium subiectū.

Arguitur Motus etiam non conuenit omni enti mobili fm q huiusmodi. ergo non est passio intrinseca iuxta predictum modum. Antecedens patet. quia multa sunt entia que non mouentur. Dicendum q motus accipitur dupliciter. Uno modo fm q importat actum imperfectum tendentem ad esse perfectum. et sic motus non est passio intrinseca entis mobilis. et hoc propter duo. Primo quia passio intrinseca est semper cōuertibilis cum subiecto. sed motus sic acceptus non conuertitur cū ente mobili. quia sunt multa entia que sunt in quiete fm aliquam formam. Secundo quia omnis passio erit naturalis subiecto. sed multi sunt motus innaturales sicut quando aqua calefit vel quando lapis mouetur sursum. Alio modo accipitur motus s; q per ipm arcū loquimur aptitudinem ad motum. et sic motus ē passio entis mobilis. et hoc potest sic pbari. quia in scientijs cōmuniter formalis rō considerandi et passio habent idem nomen. ergo mobile cū sit formalis rō considerandi debet etiā passio nominari. Secundo quia sic conuenit omni enti mobili soli et semper que sunt de rōne pncipij.

Arguitur Nulla passio debet pcedere suū subiectū sed mobilitas pcedit suū subiectum. ens ergo non est passio entis mobilis. Quod probatur. qz aliquid est mobile anq est. sicut patet de materia prima. Dicendum q mobilitas accipitur dupliciter. Uno modo fm q sit aptitudinē ad motum pncipiatū. et sic mobilitas sequit ens. et ē passio entis in actu. qz nihil ē pncipium mobile actualiter nisi sit in actu. Alio modo accipit mobile fm q dicit aptitudinē ad motum improprie dictū. s. instātanēū r tūc pncipium mobile pcedat ens in actu nō tñ pcedit ens in potentia. et illo modo mobile est passio entis in potentia.

Secundus.

spem et quo ad quid est. Pro declaratoe maioris sciendi. q. dicitur effectus equiuoc. dicit in eadem cause et effectus uniuocus. q. effectus equiuocus dicit in cognitoem sue cause quo ad q. est si em talis effectus est oportet supponere cam ee et ideo ex effectu arguit q. est cause. sed effectus uniuoc. dicit in eadem cause quo ad q. est et etia quo ad q. est. et t. illius est. q. effectus uniuocus repitat cam quo ad ultima diuiam cause. sed q. p. ultima diuiam compleet diffinitio io talis effectus dicit in cognitoem ipi. cae quo ad q. est. sed effectus equiuocus non repitat cam nisi fm quanda analogia. et ideo no pot ex tali effectu cognosci quidditas cause.

Arguitur Contra minor. Effect. uniuoc. est un. sp. cu natura. ergo no est effectus uniuoc. et p. nis no dicit in eadem nature. **Q. d. m.** q. dupl. aliquis effect. d. uniuocus. Uno mo q. est p. se un. sp. cu ca. sicut homo d. effect. uniuoc. hois. r. sic est veru. q. effect. uniuocus est un. sp. cu ca. Alio mo d. effectus uniuoc. q. est p. oratione. et adequatus p. n. ipius cause. et sic quelib. p. n. pas. sio p. dia effectus uniuoc. q. fluit ex p. n. p. n. sp. r. sic motus d. effectus uniuoc. ipi. nature. et ex veroq. effectu uniuoc. p. r. agnosc. ca. quo ad q. est. q. effectus uniuoc. qui est p. oratio. nature p. n. cae dicit in notia essentialium p. n. ex quib. fluit talis effectus. et sic r. sibi. le est effectus uniuoc. p. oratione. p. n. hois. et io dicit in notia hois. quo ad quid est.

Arguitur Motus no est effectus uniuoc. nature etiam capiēdo scdo mo. p. bat q. in diuersis naturis inuenit alius. r. ali. motus. et sic no est p. oratione. nature. **Q. d. m.** q. natura accipit dupl. Uno mo fm genus. r. sic motus fm genus est effectus nature fm genus. et sic ponit in diffinitioe eius. Alio mo accipit natura fm sp. et sic specialis motus est effectus specialis nature. sicut motus deorsum est effect. nature grauis. motus sursum est effectus nature leuis. et io aresto. in pmo. celi inuestigat num. elementoz. ex nullo motu. q. illi motus sunt. nature. r. tales illis corporibus simplicibus. de quibus ibi determinatur.

Arguitur Motus q. agnoscit ubi no cognoscit natura. sicut patet de fluxu et refluxu maris. **Q. d. m.** q. mo-

tus dicens in cognitoem nature est motus pure naturalis. et p. hoc excludit duplex motus q. non dicit in cognitoem nature. s. motus violentus. sicut motus lapidis sursum. r. motus obedientialis. q. illi motus no oriunt ex p. n. p. n. mobilis sed veniunt ab extrinseco. Motus em obediē. tialis aduenit inferiorib. corporibus ex obedientia superiorū corporū.

Querit Veru. uniuersaliter sit veru. q. si ignorato aliquo ignoret alteru. ergo eto. r. cognito altero cognoscit alterum.

Q. d. m. q. in hoc casu. p. sio. s. de natura et motu. veru. est q. ignorato motu ignorat natura. et cognito motu cognoscit natura. hoc t. non est vlt. veru. et t. est q. q. multa cōserunt ad cognitoem alicui. que oia oportet cognosci. anq. res cognoscit. pot. t. res ignorari ignorata vna p. r. sicut ad cognitoem hois requirit cognitiō am. malis et rōnalis. sed ad ignorantia hois sufficit ignorantia un. ex illis.

Arguitur Veru. p. r. cognosci absq. p. r. steriori. sed natura est p. r. motu ergo r. **Q. d. m.** q. natura accipit dupl. Uno mo relatiue et sic no est veru. q. natura est p. r. motu. q. relatiua sunt simul natura. sed sic no pot capi natura in scdo hui. q. natura diuis. diē p. materia forma et p. r. nature sunt de genere substantie sed nulla relatiō habet sp. r. de p. r. substantie. et sic no posset illa diuisio dari in p. r. substantie natura relatiue accepta. Alio mo pot capi natura absolute. sicut capiēdo scdo p. r. et sic adhuc capiēdo dupliciter. Uno mo fm modū nostre agnitionis. et sic est im. possibile cognoscere natura sine motu. Alio mo pot capi natura ex p. r. rei agnoscibilis. et sic vti. q. natura pot cognosci absq. motu. Et file est de. tudibili et azino. quia manifestū est q. azim. pot agnoscit ex parte sui absq. tudibili. q. habz aliqua. intrinsecam diuiam p. qua est cognoscibilis. s. non ex parte intellectus nostri. q. diuina eius no habet nomen impositū ergo intellectus n. no pot cognoscere azim. sine tudibili sic est de natura q. ad nos. s. q. no est agnoscibilis nisi p. motu. sed fm suā essentia siue natura est agnoscibilis p. suam diuiam que est nobis ignota. et p. hoc pot dici ad argumentum q. p. r. pot cognosci sine posteriori. nisi posterior sit de diffinitioe prioris quod potest contingere in diffinitioe descriptiua que datur quo ad nos p. passionem.

Arguitur Natura et cōtentia sunt res
mobiles. ergo ille nō cognoscunt p motū. **Dm**
q natura pōt accipi dupl. Uno mō generalit̄ p
quacūq; natura sp̄ificā. et sic dicim⁹ q gabriel ē
alterius nature q̄ raphael. et sic est verū q natura
p̄t agnosci sine motu. Alio mō accipit̄ natu
ra fm q̄ diffinit̄ in sēdo hui⁹. et tunc natura non
cognoscit̄ nisi ex motu. et p hoc p̄t aliud argumen
tum solui qm̄ d̄ q cōtingit naturā abstrahere a
motu et sic agnosci q̄ nō oportet agnosce naturā
p motū. q̄ abstrahentiū n̄ ē mēdaciū. **Dm** q̄ qm̄
aliq̄ duo sic se hnt q̄ unū n̄ ē de diffinitōe alteri⁹
tūc unū p̄t abstrahi ab alio i p̄ma opatōe itellec⁹
sed qm̄ unū est de diffinitōe alterius tūc nō p̄t ab
eo abstrahi sicut est de motu. q̄ est ver de diffini
tione quo ad nos sicut dictū est. **Et** si dicatur
natura etiā cognoscit̄ p quietem q̄ nō solū p mo
tum. aīs pbat. q̄ natura lapidis est ut quiescat
deorsum et natura ignis q̄ quiescat sursum. **Dm**
q̄ est duplex quies sc̄ in termino a quo et talis q̄
res est p̄natio motus et non ducit in cognitionē
nature nisi forsitan per accidens. Alia est quies in
termino ad quē et talis quies est cōsummatō mo
tus sicut d̄ in q̄nto hui⁹. et iō p̄t talē quietē pōt
etiā natura cognosci sicut p motū. et hoc est qd̄
in diffinitōe nature d̄ q natura est p̄natiū mo
uendi et quiescendi qd̄ intelligit̄ de quiete que est
in termino ad quē. sicut natura lapidis est p̄nati
cipiū motus deorsum et etiā quietis.

Arguitur Contingit̄ esse ignorat̄ mo
tum et etiā naturā ergo nō
est necessariū aīs pbat. q̄ multi ignorat̄ motū
et naturā. **Dm** q̄ duplex est necessitas. que
dam est necessitas consequētis sc̄ qm̄ psequēs est
necessariū in se et habet necessitatis sue causam
in antecedēte. sicut hic homo est aīal cōnale ergo
homo est risibilis. et tal̄ necessitas nō est i ista p
p̄sitione. Alia est necessitas consequētis. i. habi
tudinis cōsequētis ad aīs et talis est hic cū d̄
ignorato motu necesse est naturā ignorare. et ta
lis necessitas pōt esse in p̄p̄sitiōibus contingentī
bus. ut sortes currit ergo sortes mouet. et etiā
in p̄p̄sitiōibus falsis. ut si azimus volat azimus
habet pennas.

Est igitur aliquid en.

Hic art. sc̄. psequit̄ determinatōem de his de quib⁹
bus dixit se determinatū. et p̄mo exequitur de

motu. sc̄do de alijs. q̄ motus ē p̄ncipalior passio
entis mobilis. **Primo** ergo intēdit ponere duas
diffinitōnes de motu. sc̄do ponit aliqua dubia de
motu. **Circa** p̄mū inquit̄ p̄mā diffinitōem mo
tus ex tribus diuisionib⁹. q̄ sicut d̄ sc̄do posterio
rum talis via est utilis ad inuestigandū diffini
tōem. **Prima** ergo diuisio est ista. **Entiū** aliud in
actu aliud in potentia. et ista est diuisio analogi
in sua analogata. q̄ p̄ius d̄ ens de ente i actu
q̄ de ente in potentia. q̄ tū ista diuisio est gene
ralior q̄ entis in x. predicamenta ideo p̄missit
istam diuisionem.

Arguitur Nullū est ens in potentia
quia ens d̄ ab existēdo. s̄
ens in pōtia nō existit ergo. **Dm** q̄ ens acci
pit̄ dupl. Uno mō fm p̄mā eius impositiōnem.
et sic ens d̄ ens i actu. q̄ illa est significatio p̄n
cipalior entis q̄ ens in pōtia. Alio mō accipit̄
ens fm totā eius latitudinē. et sic ens in pōtia
etiā est ens. **Et** tūc ad argumētū d̄m q̄uis ens
in potentia nō habeat p̄pletam substantiā habi
tam substantiā incōpletā. q̄ subsistit essentiali
ter p̄ formā que est actus eius.

Et eorum que sunt.

Hic ponit sc̄da diuisio et est. **Entiū** in actu aliud
est suba et hoc aliquid. aliud est quātitas aliud ē
q̄litas aliud relatio aut aliqd̄ alior p̄dicamentor.

Arguitur Ens qd̄ est in actu male diuidi
tur p̄ x. p̄dicamenta. q̄ ens in
potentia etiā est in p̄dicamento. **Dm** q̄ ali
quid dupliciter est in p̄dicamēto. Uno mō p̄ se. q̄
sc̄ est genus vel sp̄s p̄dicamenti. et sic solū ens
in actu est in p̄dicamento. q̄ p̄dicamentū noiat
ordinatē; genētū et sp̄s que sunt entia in actu.
Alio mō aliquid est in p̄dicamēto reductiue. et sic
etiā ens in potentia pōt esse in p̄dicamento si
tut materia est in p̄dicamento.

Sed eius quod ē ad

Hic ponit terciā diuisionē ad inuestigandū diffi
nitōem motus et est ista. **Relatiuor** alia dicunt̄
fm sup̄abundantiā et defectū. i. aliqua fundat̄ in
quāntitate ut duplū et dimidiū. Alia dicunt̄ fm
actiū et passiuū. i. fundant̄ in actione et passio
ne. et illa p̄nt se tripliciter habere. quia quedā fun
dant̄ in ipso actuali agere. sicut calefacere quod
d̄ relatiue ad calefactū. Alia fundant̄ in p̄terito
sa actione. i. in egisse sicut relatio patris ad filiū

quia nō dicitur ille pater qui generat filium si q̄ ḡnauit
filium. Alia fundant in futura actione sicut in po-
tencia agendi sicut relatio dñi ad seruū. q̄ ille dicitur
dñs qui potest coercere seruū. Potest ergo dari rō
istius diuisionis q̄ ista diuisio dat s̄m fundamē-
ta relationis. s̄ sunt tria fundamenta relationis
sc̄: quātitas actio et passio. ergo ista diuisio est
trinembris.

Querit Quē ordine habz mot⁹ ad istas
tres diuisiones. Dñm q̄ ex
istis tribus diuisionib⁹ potest aliquāliter nata mo-
tus cognoscī. q̄ ex p̄ma diuisione agnoscit q̄ mo-
tus est tñs in potentia. Ex sc̄da agnoscit q̄ mo-
tus est reducibilis ad p̄dicamētū. Ex tertia cog-
noscit q̄ motus consistit in quadā p̄paratione siue
habitudine nōuetis ad motum.

Arguitur Motus est de p̄dicamēto
absoluto ergo nō est in p̄-
dicamento relationis. Dñm q̄ motus accipit
dupl̄. Uno mō q̄tum ad suā entitā. et sic est de p̄-
dicamento absoluto. q̄ est eiusdem entitatis cū tñm
nō ad quē. et tñm ad quē motus est de trib⁹ p̄-
dicamētis sc̄: q̄titate qualitate et ubi. Alio mō
accipit motus q̄tū ad suū esse. et sic motus habet
in se tres relationes que spectant ad esse motus
sc̄: ad mouens ad subiectū et ad terminū. q̄ relati-
ones si nō sint in forma tunc forma non dicitur
motus ut infra dicitur.

Arguit Est tñm unū subiectū relatiuorū
ergo est tñm unū fundamentum
relatiuorum. Dñm negando q̄nam. q̄ aliud
est esse subiectum relatiuorū et esse fundamentum
eorum. q̄ fundamentum relationis est quo me-
diāte alicui subiecto innascitur relatio siue res-
pectus relatiuus. sed subiectū relatiuorū est in quo
subiectatur relatio. Exempli grā. Duplū est una
relatio q̄ est in ligno sicut in subiecto et est in q̄-
titate ipsi lignū sicut in fundamēto. q̄ duplā quā-
titas est id quo mediāte lignū innascit ille res-
pectus sc̄: duplū. Hic est de p̄tinate. q̄ s̄ba patris
est subiectū paternitatis et actio generatiua patris
est fundamentū paternitatis. q̄ p̄ actionē gene-
ratiuā innascit alicui relatio paternitatis.

Querit Quare alia p̄dicamēta nō hñt
fundamentū sicut relatiuū.

Dñm q̄ is q̄ substantia est p̄fectissime entita-
tis. et relatio est imperfectissime entitatis. cū q̄ nō possit
fieri exteius de extrems in extrema nisi p̄ mediū
oportet q̄ relatio fundat in suba p̄ quadā actiua

media. et illa media actiua dicitur fundamenta si-
cut dictū est. et is actiua p̄ etiā est fundamentum

Arguitur Creatio est relatio fundamē-
ta in substantia creature.
q̄ suba creature est creata seclusis oibus accidē-
tibus. ergo suba nuda potest esse fundamentū relati-
onis. Dñm q̄ relatio creature fundat in reali
passione ipsi creature. quous em̄ actiua creatio nō
sit actio p̄dicamētalis. q̄ est ipsa suba diuina. tñ
creatio passiuā est realis passio ipsi creature. et
ideo in passione q̄ est realiter in creatura p̄ fun-
dant realis relatio ad creatorē. sed in creatore est
solū relatio s̄m dici ad creaturā.

Arguitur In qualitate etiam fundat
relatio sicut p̄t̄ de similitudine
et sc̄ia. Dñm est q̄ nūq̄ relatio fundatur in
qualitate nisi in q̄tū accipiat in ordine ad quā-
titatē vel ad actionē vel passionē. s̄m ordine ad q̄-
titatē sicut p̄t̄ in similitudine. q̄ similitudo funda-
tur in una qualitate specifica que tñ est diuiden-
da s̄m nūq̄. et q̄ distinctio nūalis spectat ad q̄-
titatē discretā rō similitudo fundat in qualitate s̄m
q̄ habet ordinē ad q̄titatē discretā. q̄ similitudo est
etiam differentii nūo et tñ hñt unā q̄titatē
in se. Sc̄ia est relatio et etiā dñs q̄ fundat in q̄-
titate p̄ ordinē ad actionē et passionē. q̄ dñs dicitur
ex p̄tina actiua coherentē. talis autē potētia
habet ordinē ad actionē coherentē. Hic sc̄ia agit
in sc̄ibile speculative. et is etiā sc̄ia fundat in qua-
litate p̄ ordinē ad actionem.

Non est autem motus

Postq̄ aristoteli p̄sunt sup̄ tres diuisiones ad
inuicem stigandū diffinitōem motus. nunc tñm ostendit
quō motus reducitur ad istas diuisiones. et p̄cipue
quō reducitur ad sc̄dam diuisionem. q̄ sc̄da diuisio
aliquāliter p̄tinet alias diuisiones. Vult ergo q̄
dupl̄ motus reducitur ad sc̄dam diuisionē que est
entis in. et p̄dicamēta. Primo reducitur motus ad
p̄dicamēta q̄tū ad tñm motus. q̄ tot sunt spe-
cies siue tñm mot⁹ quot sunt genera eorū. quia
ois mot⁹ vel ē ad subam vel ad quātitatē vel ad
q̄titatē vel s̄m locū. nō em̄ p̄ se mot⁹ habet sicut
aliq̄s eōe ad p̄dicamēta. q̄ p̄nta nō hñt aliq̄s eōe
sc̄: uniuocū sup̄ se. Nec etiā p̄t dici q̄ mot⁹ signifi-
cet aliquā naturā extra p̄nta. q̄ nihil ē extra. et
p̄nta. Un̄ est p̄stendendū q̄ p̄ istū textū excludit
duo errores. p̄m⁹ ē q̄ mot⁹ ēēt an̄ p̄dicamēta q̄tū
aliq̄s exteius extra p̄dicamēta. Sc̄ds ē q̄ mot⁹ ēēt

supra predicamēta quasi gen⁹ ad ipsa Sedm erro- rem excludit primo cū dicit q^d eōe his nullum est accipe Primū at errore excludit cū dicit q^d neq³ mot⁹ neq³ muta⁹ ē extē pūta cū nihil sit extra ea

Unumquodq; autem

Hic ostendit quōd reduciē motus ad predicamēta fm similitudinem . et vult q^d sicut in quoli- bet genere reperitur aliq³ vt pfectū et aliq³ vt im- pfectū ita etiā in oī gnē motus q³ i genere q³ ē ad substantiā inueniē generatio tēq³ pfectum et corruptio tāq³ impfectū in gnē quantitatis iue- nitur augmentatio tāq³ aliq³ pfectū et diminutio tāq³ impfectū. Et in alteratione q³q³ pcedit ad pfectā formā q³q³ pcedit ad impfectā. sicut mo- tus calefactōis est ad pfectionē formā q³ motus frigiditatis. Et quo patet q^d ista ppō mot⁹ di- uiditur sicut ens potest dupl⁹ intelligi. Vno pe- nes terminos sic q^d sūt tot species motus quot sūt genera in q³us terminat⁹ motus. et sic intelligit⁹ textus pōit⁹ an istū. Alio⁹ motus reduciē ad p- dicamēta p assimilationē q³ s³ eodē mō diuidi- tur predicamēta et motus fm pfectū et impfectū et isto mō intelligit⁹ iste textus.

Queritur Vtrum motus sit eiusdem essentie cū termino ad quem Dm q^d sic Quod patet auctoritate et rōne. Au- thoritate aristotelis in q³nto hui⁹ dicens in p³o q^d motus denotatur a termino ad quē. et q^d n³ habz spēm a termino a q³ sed a termino ad quē et postea de cōtractatib⁹ motū dicit q^d sicut mot⁹ habet spēm a termino ad quē. ita etiā habet cōtractatē. Ratōe pbatur sic unūquodq³ sumit spēm ab aliq³ indivisibili sed termin⁹ motus ē stans et indivisi- bilis. an terminū autē est successio et divisibilis ergo a termino motus sumit specē. maior patet quia spēs rerū hnt se sicut numeri sed numerus sumit semp ab aliquo indivisibili q³ ab vltēa vni- tate q³ dat speciem numero.

Arguitur Termin⁹ motus ē distans a motu ergo motus nō po- test sumere specē a termino ad quē. q³ nihil sumit spēs ab aliquo extrinseco et distante Pro tnsio- ne sciendū q^d quidā dicit ad istud argumentū q^d duplices sunt res. aliq³ sunt res que habent suum principū specificās extra se. sicut hieus et potētie quia hieus specificant⁹ p actus. et actus sunt ex- trinseca habitib⁹ et sile potētie distinguunt⁹ p ob- iecta que sunt eis extrinseca. et fm hoc dicit illi

q^d motus etiā sic specificat⁹ ab aliquo extrinseco. Sed istud incōueniē dicitur q³ ē dupl⁹ x specifi- catio quedam ē archilocutiua et ista p³ ē p aliq³ extrinseca. archiloq³mur em distinatione speciatā potentiariū p actus et obiecta. Alia ē specificatio p³ie dicta et ista nūq³ p³ ē extrinseca illi quod specificat⁹. Unde melius sic dicit q^d dupl⁹ aliquid habet in se principū specificans. Vno modo fm essentiā tū et n³ fm ē sic motus habz ita se p³ cipū specificās. q³ forma fluēs in motu specificat motū que ē intrinseca motui. et quīs ista in mo- tu nō sit pfecta fm ē est tamē pfecta fm cēntiā. Aliud est q³ habet intra se principū specificās tā fm cēntiā q³ fm ē sicut subē que non susci- piūt magis et min⁹ Unde patet q^d motus specifi- catur a termino ad quē qui ē i motu cēntiā. Et d³ notat⁹ q^d motus ē eiusdē cēntiē cū termino ad quē s³ non dicit⁹ q^d sic eiusdē esse quia hoc nō est verum

Querit⁹ ergo quid sit motus cēntiā. Dm q^d est ipsa forma fluēs in motu exēpli grā. motus calefactōis ē ipse calor nō qualitāt⁹ acceptus sed fluēs id ē tendēs ab eē impfō ad eē pfectum et iō mot⁹ calefactōis nō significat calōē sicut ē igne q³ ille nō redit ab esse ipfō ad eē pfectū s³ calōē in aqua fm q³ iste calor accipit pfectus ē in subiecto. Quod iterū notant⁹ d³ quia calor in aqua pfecte et sūne calida nō est motus q³ talis calor nō tendit ab eē impfō ad eē pfectū

Queritur Vtrum pfectus ab eē imp- fecto ad esse pfectū aliquid addat supra formā Dm q^d sic q^d addit supra formam tres respectus sicut relationes s³ admo- uēs q³ pfecti illā formā in mobili. et ad subiectū q³ illam formā pfectius recipit et ad terminū ad quē. que ipsa forma pfectius accipit. Et rō illius ē quia motus ē forma fluēs in motu vt dictū est s³ for na nō fluit in motu nisi quia mobile mouet⁹ a mouēte et pfecti i mobili et accipit terminū ad quē exēpligrā calor n³ fluit ad accipiendū pfectius cē nisi plere igne. Q³ g³ formā referri ad istata si for- ma debet dici motus.

Arguitur Ergo motus realit⁹ differt a termino ad quem quia rela- tio ad mouens est realis quia ē relatio effectus ad cām efficiēte et distinguit⁹ realit⁹ a forma Dic- dum q^d motus accipit dupl⁹. Vno mō fm suam cēntiā et sic iste relationes nō spectant ad mo- tum quia cēntiā motus est forma fluēs. et sic est verū q^d motus nō distinguit⁹ a termino ad quē salū

Tercius.

et fm eētā. Alio mō accipit motus fm suam
subsistentiā et eēt sic iste relatōes spectant ad
motum. et tūc mot⁹ acceptus fm eēt p̄t hōe realez
distinctionem zrea essentiā forme et sicut ē de hoie
qz si capiat hō fm suā subsistentiā tūc hz realem dī
stinctionem ab hoie accepto fm essentiā p̄t esse
existētie hois qd distinguūt reatē ab homine.

Querit *Querit* motus sit in aliquo p̄tōis
camēto. Dicendū qz duplicat
aliq̄d est in p̄dicamēto. Uno mō p se qz est genus
vel spēs alicui⁹ p̄dicamēti et sic motus nō est in
aliquo p̄dicamēto qz motus trāscendit tria p̄tōis
camēta. qz repitue i qualitate q̄titate et ubi vel
repitue in quatuor capiēdo motū cōtine p̄t ex
tendit se ad mutatōes p̄prietatū. Alio mō aliq̄d
est in p̄dicamēto r. ductiue qz scz est aliq̄d imp̄s
fectū in p̄dicamēto et reducibile ad naturā p̄s
cti et sic motus ē in p̄dicamēto qz motus redu
citur ad p̄dicamētū sube loquēdo de motu gene
ratōis et corruptōis. vel ad p̄dicamētū q̄titas
tis loquēdo de motu augmentatōis et dīminutō
nis. et sic de alijs. Vñ patet qz mot⁹ in cōi nō se
ducit ad aliq̄d p̄dicamētū s̄ fm suas spēs.

Arguitur Motus ē in p̄dicamēto
fm suas spēs. ergo nō re
ductiue. Vñs p̄bat qz hz p se essentiā p̄dicamēti
ti. et vñq̄qz ponit in p̄dicamēto fm suā eētā
tiā. Dicendū qz dupl̄t aliq̄d r. ductiue ad p̄dicamē
mentū. Uno mō fm essentiā. qz scz ipm nō habet
essentiā p̄dicamēti ad qd r. ductē et sic p̄s iē
gales et essentielles substātiay s̄ r. ductiue i p̄tōis
camēto. Exēplū de p̄tōis essentialib⁹ ut aia. de p̄tōis
b⁹ integralib⁹ ut man⁹ et caput qz nullā habent
essentiā p̄s fm qz s̄ p̄s. Alio mō r. ductit aliq̄d
ad p̄dicamētū fm esse siue fm r. nominatōne qd
tūc est i p̄dicamēto fm essentiā. sicut dicit Aristo.
in p̄dicamēto q̄titaris de passioib⁹ scz qz sunt
minime q̄titaris. qd nō est vcz quo ad essentiā
qz habet essentiā p̄fectam qualitatis. s̄ quo ad r.
nominatōem qz subiectū nō r. nominatē penes tal
les qualitates. Et isto mō mot⁹ r. ductit ad p̄dicamē
tū qz hz p̄fectay essentiā p̄dicamēti s̄ n̄ p̄fectū eēt.

Arguitur Perfectū et imp̄fectū dñt
spēs vcz p̄t de hoie et asino
s̄ mot⁹ et suus termin⁹ dñt sicut p̄fectū et imp̄s
ctū ergo dñt spēs. Dñm qz p̄fectū et imp̄fectū
accipiuntur dupl̄t. Uno mō p̄t repunt in diāsis
specieb⁹. et sic dñt spēs sicut p̄fectū in hoie et imp̄s
fectū in asino. Alio mō p̄t iuēniunt in vna spēs

et sic nō dñt spēs. sicut imp̄fect⁹ hō p̄tā p̄tē nō
dñt a p̄fecto hoie spēs s̄ dñt qz i diāsis spēs p̄fectū et
imp̄fectū s̄ differētie specificē sicut p̄fectū in hoie
qd est rōnale p̄stituit spēm in hoie. et imp̄fectū i
asino qd est ruidibile p̄stituit spēm in asino. Sed
p̄fectū et imp̄fectū s̄ modi accidentales in eadē spēs
qui nō faciunt diāsitatem specificā. et hoc p̄t ex il
lo agnoscī. qz imp̄fectio p̄t separi ab imp̄fecto i ea
dē specie sicut puer sit vir. et illo mō dñt mor⁹ et
su⁹ termin⁹. P̄t ei motus p̄fectū accidentaliē. fm
suū esse. Et nō illa imp̄fectio nō est de eadē mor⁹. cas
lor ei ip̄fect⁹ et aq̄ p̄t fieri p̄fect⁹ nō variatō spēm

Arguitur Si motus ē forma q̄ habet i
termino. tūc termin⁹ est acqui
tus an terminū motus. Vel tūc est forma acqui
ta an terminū motus. p̄bat qz motus est forma
et est ante terminū. Dicendū qz forma in motu
accipit dupliciter. Uno mō fm essentiā et fm esse
imp̄fectū. et sic est acq̄ta an terminū mot⁹ sicut qn
aqua tale sit tūc in aq̄ est calor fm eēt ip̄fectū an
te terminū mot⁹. Alio mō accipit fm eēt p̄fectū et
sic nō habet nisi in termino motus. sicut etiā ē dñm
de forma in motu qz fm eēt ip̄fectū habet ante ter
minū. et fm eēt p̄fectū habet solū in termino.

Arguitur Illa nō sunt eadē q̄ h̄t opposi
tas p̄tōis s̄ mot⁹ et termin⁹
h̄t oppositas p̄tōis qz nō sunt iē. Vñmōz p̄s
baret qz mot⁹ ē successū et termin⁹ ē p̄manens
Dñm qz dupl̄tes sunt p̄tōis r. qdā sunt
qz oriūtur ex intrinseca natura r. et tales argu
unt distinctionē specificā i vcb⁹ quaz sunt p̄tōis
ones. et sic hō et aym⁹ dñt spēs. qz ruidibile et r̄si
bile dñt spēs. Et fm hoc p̄s. ut dicit qz accidēs et
subiectū sunt diāsa. qz h̄t diāsas p̄tōis. et eti
am diāse spēs sub eadē gnē. Aliē sunt p̄tōis
accidentales qz nō oriūtur. et naēa rei. et tales nō
arguūt eētialē et specificā dñam s̄ solū accidēs
eāt. et fm illā dñam vñū et iē p̄t differētia a se
ipso et sic est de motu et termino ad quē. Et sicut ē de
calore p̄fecto et ip̄fecto qz nō p̄t se cōpari i eadē
subiecto et in manifestū ē qz nō distinguūt spēs licet
h̄ant oppositas p̄tōis.

Arguitur Illa nō sunt eiusdē eētē quoz
vno posito remouet aliud s̄ sic
ē de motu et termino ad quē. qz posito termino remouet
mot⁹. Dñm qz mot⁹ sumit dupl̄t. Uno mō fm suā
eētā. et sic mot⁹ nō remouet adueniēte termino
p̄mo tūc mot⁹ p̄ficiē sicut dicit arist. i q̄nto h⁹ qz q̄
es i termino ad quē ē p̄sumatio mot⁹. Alio mō accipit

motus q̄tū ad suū eē et tūc ē vey q̄ aduēte
termino mot⁹ abijcē q̄ ip̄sato a motu abijcē in q̄
cōsistit eē motus.

Arguitur Si motus ē eiusē essentie
cū ēmino tūc vnus et idē
motus eēt in diūsis p̄dicamentis q̄ vn⁹ et idē mo
tus h̄ terminos diūsoy p̄dicamentoy sicut termi
nus generatōis est suba et figura Dōm q̄ du
plex ē termin⁹ in motu q̄dā est intrinsecus et ime
diatus et ille ē vn⁹ vnus et ab illo motus h̄ suā
sp̄m. Dē at̄ termin⁹ intrinsecus q̄ imēdiate acq̄
ritur in mobili p̄ motū. Alius ē termin⁹ extrinse
cus mediāt⁹ et p̄secuti⁹ in motu q̄ sc̄ seq̄t ad p̄
mū ēminū motus et sic mot⁹ p̄ h̄c multos ēmi
nos q̄ mulea accidentia p̄nt se qui ad formā que
acquirunt p̄ motum.

Arguitur Videt q̄ vn⁹ et idē motus
h̄cat plures ēminos intri
secos vt mot⁹ q̄ sit de albo in nigrū ē p̄ medios co
lores q̄ sit p̄ multos ēminos. Dōm q̄ dupl̄ sit
mot⁹ ab vno extremo colore in aliū extremū per
medios. Vno⁹ sic q̄ in medijs colorib⁹ sit stat⁹ et
tūc sunt multi mot⁹ fm q̄ sunt multi termini sicut
si motus de albo in rubrū fieret ibi sicut do et pos
tea a rubredie in nigredinē tūc p̄mus mot⁹ ē rube
lesactōis et sc̄d̄s ē mot⁹ nigresactōis. Alio⁹ sit
motus ab extremo in extremū p̄tinue p̄ medios co
lores sic q̄ nō sit stat⁹ et tūc ē tñ vnus mot⁹ ha
les vnū ēminū q̄ medijs colorib⁹ nō dāt sp̄m cuz
icis n̄ sit stat⁹ et sic q̄libet mot⁹ h̄c tñ vnū ēminū

Arguitur Generatō et corruptō sūt
diūsi motus et tñ habent
vnū ēminū sc̄ eē vel subam Dōm dupl̄ p̄
q̄ i generatōe et corruptōe nō sunt plures ēminū
positiui s̄ tñ vnus sc̄ eē sunt tñ ibi plures ēmi
ni q̄ vnus ē positiuus sc̄ eē et alius p̄uati⁹ sc̄
nō eē et p̄ aliq̄ mutatio sc̄ p̄uatiā h̄c ēminū p̄
uatiū sicut corruptō. H̄cō dōm q̄ q̄uis sit v
nus ēminus tñ positiuus tñ generatō et corrup
tio h̄t illū ēminū sub oppositis mōis q̄ genera
tio tēdit ad illū ēminū sicut illū accipies et corrup
tio recedit ab illo ēminio sicut ab eo recedēs s̄ ac
cessus et recessus ab eodē ēminio faciūt p̄uarietas
tē in mutandibus sicut p̄t i q̄nto huius s̄ q̄ p̄ua
rietas ē dñā fm sp̄m. x. metaphisice ideo ex cō
sequenti differunt sp̄cie.

Queritur Vey motus sit fluxus for
me supadditus Dōm q̄
nō s̄ ipsa met forma et iō ista locutio motus ē

tendētia sic expōit. i. forma tēdes. et h̄ sic p̄bat.
q̄ si motus significet fluxū forme supadditū tūc
fluxus eēt aliq̄d realit̄ distinctū a motu et a for
ma fluente et p̄ q̄ns motus nō suscipet sp̄m a ē
minio q̄ motus eēt oīno diūsus a ēminio si h̄ ē p̄ta
arresto. i. mltis locis Itē si fluxus eēt res i dēmi
nato p̄nto q̄ necesse ē dicē si sit res real̄ seq̄t q̄
motus habet ēminū i diūsis p̄dicamentis et flux⁹
eēt i vno p̄nto. et sic fluxus motus et mor⁹ eēt
res oīno dispate. et sic oportet fluxū ponē in alio
p̄dicamēto a motu q̄ nullus p̄hoz vn⁹ dixit Itē
motus et ēminus dñe sicut p̄fectū et ip̄sectū i ca
dē sp̄i q̄ n̄ ē specifca dñā. et sic nō p̄t dici q̄ mo
tus significet fluxū realit̄ a ēminio distinctū q̄
sunt eiusdem sp̄i.

Arguitur Si motus nō eēt aliud q̄ ēmi
nus tūc calor eēt motus q̄ ē sal
sū. Dōm q̄ calor accipit dupl̄. Vno⁹ fm se et
absolute. et sic nullo mō ē motus. q̄ i q̄cūq̄ ē mo
tus hoc mouet Si q̄ calor absolute acceptus eēt
motus ergo i q̄cūq̄ eēt calor hoc mouet q̄d est sal
sū. q̄ ignis ē calid⁹ et tñ fm calefactōe nō mouet
Alio⁹ accipit calor fm q̄ ē i aliq̄ subiecto tēdēte
ab eē ip̄secto ad eē p̄fectū. et sic calor ē motus. Et
empli grā calor q̄ est i aqua tepida tendente ad
p̄fectum calorem est motus.

Diuisio autem. Postq̄ arrest
posuit tres di
uisiōes ad iuestigādū diffinitōes motus h̄ic p̄nt
pōit p̄mā diffinitōē et postea eā p̄bat. diffinit̄ ei
sic motum. Motus ē entelēchia. i. actus entis in
pōtia fm q̄ h̄mōi. et p̄bat illā diffinitōē exēpla
rit. P̄tio q̄ alcatio ē actus alcatib⁹ fm q̄ altera
bile. augmētatō ē actus augmētabilis fm q̄ augmē
tabile. Diminutō ē actō diminuit̄ il fm q̄ diminui
bile. loci mutatō ē actus locabil̄ fm q̄ locabile. et
generatō ē actus generabil̄ fm q̄ generabile. Ex
quo dāt i telligi q̄ aristo. h̄ extēdit motū ad mu
tandē q̄ h̄c exemplificat de generatōe. Vñ itel
lectus diffinitōis ē motus ē actus. ibi ponit act⁹
loco generis q̄ sicut dēn̄ ē motus ē forma fluēs i
motu. s̄ q̄ dēn̄ ē q̄ forma n̄ q̄licūq̄ accepta ē mo
tus. s̄ fm q̄ tendit ab eē ip̄secto ad eē p̄fectū i c̄tē
addit̄ i diffinitōē actus eētis i pōtia. i. subiecti q̄d
est in potētia ad p̄fectōnē illius forme. Et addit̄
fm q̄ h̄mōi. i. fm q̄ stat actualit̄ sub illa potē
tia. i. fm q̄ actualit̄ tēdit ad p̄fectōnē formā. et
iō aqua q̄ ē ip̄secta calida h̄c potētia ad p̄fectōnē
calorem tñ nō s̄ moueri nisi fm q̄ actualit̄

tendit ad maiorem pfectōem illius forme.

Arguitur Autēna ponit aliā diffinitōem motus. qd dicit qd motus est exitus de potia ad actū nō subito. ergo ista diffinitio nō ē bñ posita. Dm qd ista diffinitio autēne nō est bona p̄ duo. Prio qd i illa diffinitōe motus ponit exitus qd sit sp̄ u motus localis nō dicitur gen̄ diffinitio ei p̄ s̄m. ergo m̄conuenit diffinitio motus p̄ exitū. Seco nō valet ex qd addit nō subito. qd subitum importat t̄p̄s. s̄ t̄p̄s ē posteri⁹ motu cū sit p̄sto ei⁹ ista diffinitio dicitur dari p̄ potia. Ex qd patet qd nō potuit motus alie diffinitio p̄ potia qd h̄ diffinitio. qd em̄ in q̄stione p̄us mota dictū fuit qd motus cor̄ accēptus trāscendit qdā p̄dicatōem nō potuit motus alie diffinitio qd trāscendentia. cū ergo actus et potia tāq̄ d̄ne entis p̄cedat p̄nta. sic motus diffinitio est p̄ actū et potentia sicut p̄ qdā potia. Est em̄ motus forma qd est i subiecto qd ē in potia ad p̄fectōem illi⁹ forme sicut calor in aq̄ qd tendit ad p̄fectius esse caloris vocat motus. et intelligit hoc ex diffinitōe cū dicitur actus. i. forma. entis i potia i subiecto qd est i potia ad vltiorem p̄fectōem fm̄ qd huiusmodi.

Arguitur Si motus est actus vel est actus p̄mus vlt̄ sc̄s. Dm qd motus accipit dupl̄. Uno mō p̄ forma fluentē i motu absolute. et sic q̄q̄ est actus p̄mus sicut patet de motu generatōis. qd generatō ē forma subal. Cūq̄ motus est actus sc̄s sicut ē mutatio actualis. qd talis motus ēminat ad actus sicut ad formā accidentalem. Alio mō accipit motus fm̄ p̄fectōem forme qd est i motu. et sic motus s̄ p̄ dicitur actus p̄mus qd cōditio forme i motu est qd forma sit ipsa. s̄ ipsa est p̄us p̄fectō. et hoc ē qd alij dicūt qd motus est actus p̄mus in ordine ad p̄fectōem forme quā recipit in cōmō ad quem.

Arguitur Ex isto sequit̄ qd idē esset in actu et i potia. p̄bat̄ qd mobile est i actu p̄ motū et i potia ad p̄fectius eē

Dm qd nō est icōueniens idē esse i actu et i potia resp̄u dīstōr. qd item mobile p̄ eandem formā s̄q̄ motū est i actu et i potia. i actu fm̄ formā ipsam et i potia fm̄ formā p̄ctā. Exēpli gr̄a. aq̄ ipse est calida qd h̄ motū calefactōis ē i actu fm̄ calorem ipse et in potia fm̄ calorem p̄fectum quem adhuc non habet.

Quāt sit Post̄ aresto. posuit diffinitōem motus. nūc manifestat eā et p̄mo manifestat singulas p̄tes. sc̄do diffinitio

nē tota p̄mo p̄nta p̄t sic manifestat. Illud qd alie qd sit i actu p̄us i potia ex is h̄ ē actus s̄ p̄ motū aliqd sit i actu p̄us i potia ex is ḡ motus est actus. Maior p̄t. qd nihil sit i actu nisi p̄ actū sicut formā. Minor p̄t. qd i motu aliqd accēpt formā quā p̄us nō habuit. ut i calefactōe accēpt calor et sic p̄ motū potia calidū sit actu calidum.

Arguitur An motū etiā mobile est i potia ḡ nō em̄ i motu.

Dm qd dicit mobile ē in potia an motū et in actu. qd an motū ē in potia simple s̄q̄ tā ad actū p̄ctā qd ad ipsam. ut aq̄ an motū calefactio nis ē in potia tā ad calorem p̄ctū qd ipsam s̄q̄ mobile sub motu entis ē solū in potia ad actū p̄ctū. qd t̄c h̄ i se actū ipsam. et idē bñ dicit aresto qd p̄ motū aliqd in potia ex is sit in actu.

Quoniam autē Hic p̄bat̄ sc̄da p̄ticulari diffinitiois scilicet qd motus ē actus entis i potia et stat p̄batio i hoc. ois actus ē actus ei⁹ i qd s̄ i uerū s̄ motus s̄ i uerū i t̄e i potia ḡ motus ē actus entis i potia. Maior p̄t. qd hoc ē de t̄e forme naturalis qd s̄ i uerū ma i suo p̄o subiecto. Minor patet qd aliqd dicitur moueri ex hoc. qd dicitur de potia ad actū p̄ motū. oportet ergo qd illud qd moueri sit i potia et ergo si aliqd ē solū i actu ipm̄ ē in b. le. sicut patet de p̄mo moueri immobile. et si aliqd ē sit i actu et i potia ipm̄ s̄q̄ moueri et moueri. et idē agentia naturalia mouent et mouent a seiu. et. Quod t̄c ē qd actus. i. forma agentis est i potia i patiente. qd patens ēt eā recipe. exēpli gr̄a. manū calida calefactio pomū frigidū. et pomū frigidū frigiditate manū. et hoc ē qd dicitur p̄mo de generatōe qd ois agit p̄fectū qd agit p̄ actū i agēdo reparat. nō autē hoc sit fm̄ eandem formā. qd agit fm̄ vnam formā et patitur fm̄ aliam.

Dico autē hoc Jā manifestat aliā p̄ticulari sc̄ illa inq̄tū h̄mōdi. et vult qd necesse ē illā p̄ticulari addē qd p̄bat̄ exēplo et rōne. Exēplo sic. qd si motus absolute ēt actus entis i potia tūc sequit̄ qd es s̄q̄ moueret qd diu ēt i potia ad statuā. qd p̄ oī t̄p̄e et qd diu es ē habet potentia ad statuā sed hoc ē falsū. qd es tūc solū dicitur moueri ad statuam qd supponit actōi statuā. qd tūc ē i potia fm̄ qd huiusmodi.

Manifestū autē Hic p̄bat̄ t̄t̄ia p̄ticulari diffinitiois p̄ t̄em et h̄ sic. qd nō ē eadē rō subiecti

ingrū ē qdā ens et ingrū hīs ordine ad ptra-
ria. et id in diffinitōe nō sufficit dicē q' mot' est
acc' entis i poīa ubi notat subiectū. s' etiā oportet
dicē fm q' hmoi in q' notat ordo ad formā p
fctā. q' si eēt potētia ad ptraia eadē tūc etiam
ptraia eēt eadē. pna t' q' poīa h' distictōem ex
obiecto. si g' eēt vna poīa ad ptraia tūc etiam
eadē eēt ptraia. exēpli grā. si eadē eēt poīa ad
santitatē et ad egritudinē. tūc idē esset santitas et
egritudo. q' poīa ad santitatē h' distictōem a
santitate. et poīa ad egritudinē h' suā distictōem
ab egritudine. Et sile si visus et audit' eēt idē
tūc color et son' eēt idē.

Arguitur Eadē ē poīa ptraioy sicut
cut d' p' philicoy g' male
d' h' q' nō sit eadē. Dōm q' poīa ad cōtraria
accipiē duplē. Vno materialit' fm q' se t' ex pte
subiecti. et sic est vna poīa ad ptraia q' est vni
subiectū qd' ē susceptibile duoy ptraioy sicut p'tz
ex vltima p'p'tate sube. et etiā ex diffinitōe ptra-
ioy. Alio poīa ad ptraia accipiē formalit' fm
q' i potētia ipoztat relatō ad actū et ad obiecta.
et tūc sunt aliē et aliē potētie ad ptraia. Cuius
rō ē q' r' latō h' s'ēm a t'mino ad quē siue ex cor-
relatio. cū g' sit aliud correlatiuū qn' subiectū re-
feret ad diūsa cōtraria. sic subiectū siue potentia
fm q' hmoi d' alterius s'p'i.

Arguitur Vniūq' d' actuat fm q' ē in
actu s' mot' ē acc' g' debet
actuare fm q' ē in actu. et sic d' diffinitō p' actū et
nō p' potētia. Dōm q' duplex ē acc'. Aliq's est
actus p'fect' simple tā fm eēt q' fm eētia. et tal'
actuare fm q' ē in actu. et eo mō solū actuare for-
me p' se tē nō at ip'fecte. Alius ē acc' ip'fect' et tal'
actuare fm q' ē in poīa q' tal' n' h' p'fectū eēt in s' b'
ie ato. et id actuare fm q' ē i poīa ad vltiorē p'fectō.

Quod quidē Hic pbat totam
diffinitōem eēt bo-
nā. et pmo pbat hoc directe. scō. d'ndirecte. et q' tū
ad p'mū ponit talē rōem. edificatio ē acc' edifica-
bil' fm q' edificabile ē edificatio ē mot' g' motus
est acc' entis fm q' hmoi. maior p'tz q' edificabi-
le ē in potētia g' h' aliq' qd' ē in actu. Vel g' dō-
mus ē acc' et' vel edificatio ē dom' n' p't eēt acc'
eius q' acc' d'z eēt sil' cū potētia sua s' qn' est dom'
tūc nō ē edificabile s' qn' ē edificatio tūc adhuc ē
edificabile g' edificatio ē acc' edificabil'.

Et bene Hic p'nt oñt diffinitō
nē mot' eēt bonā idire-
cte et d' oñsio idirecta q' sit tal' oñsio ex remo-

tōne diffinitōnū q's ponebat alij phi. Ponunt
g' duo ex q'bus sit oñsio idirecta. P'mū q' diffi-
nitōes q' alij diffinitōe motū sunt ieductōes
g' ista ē bona. scō q' mot' nō p't aliē diffinitō m'
si sit. ex q' mot' nō ē i genē acc' tū nec ē genē po-
tētie tū s' includit actū cū potentia.

Manifestū at Hic p'nt diffini-
tōes mot' alto
tū et sūt tres q' qdā dixerūt motū eēt altitātē q' id
qd' mouet aliē et aliē se h' p't successiōne forme
in motu. Aliq' dixerūt motū eēt ieq'litatē q' id qd'
mouet s'p' magis ac magis accedit ad t'minū. Alij
dixerūt motū eēt nō ene. et id qd' mouet nondum
h' id ad qd' mouet. Im pbat aresto. istas diffini-
tōes triplē p'mo ex pte subiecti scō ex pte t'mini
ad. quē. et. o ex pte t'mini a q'. Ex pte subiecti q' si
mot' eēt altitās ineq'alitas vel nō ens tūc cū
cūq' ista iēnt hoc mouet q' cūq'q' mē mot' hoc
mouet s' ista sunt mot' fm antiq's g' et hoc at
ē falsū. et multa sunt iequalia in q'bus nō ē mo-
tus. etiā mot' nō ē in nō ente simple. Ex pte t'mi-
ni ad quē sic r' pbat q' mot' nō ē magis in equalita-
tē q' i iequalitatē nec in altitātē q' i silitudinē.
q' ad oia ista p't eēt mot'. Etiā qdā mutatio ē in-
ens sicut generatō qdā in nō ens sicut corruptio.
Etiā iste diffinitōes nō p'nt eēt cēntiales q' nō s'p'
quēnt motū. Ex pte t'mi a quo mot' etiā nō ē
ex nō ente et mot' corruptōis ex ente. Nec plus
ex equalitate q' ex ineq'altate.

Causa at in Hic oñdit cām quāē
atiq' sic diffinitōe mo-
tū. et vult q' id q' motus ē de genē iedēminatoy q'
mot' nec est p'ue' acc' nec pura poīa. et id q' iste
diffinitōes sūt negatiue et iedēminate sic vidēt
quēnt motū q' ē de genē iedēminatoy id mot'
sp'ctare vidēt ad gen' siue ordinatiōem p'uatoy.
qd' p'tz ex opione pithagore q' posuit duas coordi-
nates t'p' vna bonoy et aliā maloy. Ponebat
em' ista. et de genere bonoy sinitum. par. vniū. de
t'p'ū. masculinū. q' scens. rectū. lumen. bonū. trian-
gulum. cālatep. De genere maloy ponebat ista. i-
sinitū. ipar. multitudo. sinitū. femineū. mot'. ob-
liquū. tenebre. malū. altera p'te longius. Et rātō
istius ē. q' ipsi dicebāt mathematicalia esse p'nci-
pia naturalū qd' r' pbat in materia infra de in-
sinito q' hos dixit phi in naturaliter locutos eēt.

Et motus qui Hic ponit causā
ipsi' dicti qd' d'
atbat antiq' q' mot' ē de genē iedēminatoy et

blat q' lo q' mot' neq' e' po'na simple neq' actus
simple s' e' act' mixt' cu' po'na siue act' ipsecus.
Si em' e' po'na em' e' q' q' e' po'na ad q' tita
re hoc mouet ad q' tita et q' e' i' po'na ad q'
tita hoc mouet ad ea. Si at' e' p' actus
e' q' q' e' in actu h' e' n' d' e' q' e' falsu' i' d' e' a'
cu' po'na. Ex isto p' q' difficile e' acci'pe agnitoez
mot' . 2 p'no aspectu' apparet q' oia sunt act' vel
po'na s' motus p'prie no' p'met sub aliquo horz.

Queritur An dicitur difficultas cognoscendi
eius motus. Dicitur q' non
dicitur ex pte agnoscens principaliter s' ex pte cognos
cibilis. Circa q' sciedu' q' illa q' h'nt multu' de actu
alitare s' se sunt b'n cognoscibilia sicut sunt de'
et sube separe. s' illa q' h'nt e' in pot'ia et s'nt de
bil entitatis difficulte agnosent ex pte agnosibilis
q' t' agnosibile no' p' moue' intellectu'. Est em'
intellect' ne' d'us p' sua i' necessitate h' moue'
ei ab obiecto. s' q' no' h'nt e' b'cau' pot'ia m'ltien
di intellectu' q' s' p' actualitatem t'ic difficulte
cognosent. sic at' e' de motu. q' motus e' ipse en
titatis i' no' p' moue' intellectu'. p' t'n p' accidens
p'ingit etia' ista difficultas ex pte agnosentis i' q'
cu' ipse cognosentis no' h' debita p'prietatem ad
cognoscendum res minime entitatis.

Mouet at Dicitur q' accedo potuit vna
diffinitio: m' motus q' est for
mal' h' p'one alia diffinitioem q' h' se ad p'iaa' si
cut matialis et sicut p'clusio ad p'ncipiu' q' b'n se
quit' i' motus e' a' tus entis in po'na s' q' h'ndi
et ens in pot'ia e' mobile. q' motus e' act' mobil
Ad inuestigandu' q' illa diffinitioem i' d'ic' istud
p'base q' motus p'uenit moueri s' no' in q' t' h'ndi
di s' in q' t' moues e' mobile ergo mot' e' act' t'ris
mobil in q' t' mobile. An p'bat duab' r'ndib' q'
e' p'na stat i' hoc. Quicq' q' n'q' e' i' pot'ia r' po
stea in actu hoc q' d'amo' moue' s' moues e' p'us in
pot'ia et postea i' actu q' etia' mouetur. Maior
p' q' q' e' i' pot'ia nata de q' h' p' h' lo' h' hoc
reducit ab illa pot'ia ad actu' p' motu' ergo oport
et etia' ipm' moueri. ex p'li gra' m' mouetur' p' h'fi
eis p' p'actu' ibi agēs i' agendo repant sicut p' de
pomo et manu et p' p'ns mouet ab illo q' p'us
fuit mobile et ducit ipm' moues de po'na ad actu'

Et cuius imobilitas

Hic ponit scda r' et sta' in hoc. cui' cu'q' imobil
tas e' q' illi inest mot' s' imobilitas. i' cessat' a
motu iph' mouetis p' h'ic e' q' e' tali mouet' in
e' motus. Maior p' q' opposita h'nt ficilitas r'z

s' q' e' et mot' sunt opposita ergo cui inest q' e' illi
inest mot'. Est at' aliq' imobilitas q' no' e' q' e' si
cut illa q' e' in substatijs i' matialib'. et i' d' etia' in
illis no' e' motus q' ibi no' e' apertudo ad motum.
Minor p' q' q' d' moues cessat a motu s' q' e' e'.

Adhuc agere

Hic dicitur accedo. v' n'
de accidit ipsi mo
ueti q' mouet. et d' q' hoc n' accidit mouenti ex
hoc q' mouet. q' si sic o' moues mouet s' ex hoc q'
mouet ex p'actu. mouens em' q' tagit suu' mobile
tactu p' h'ico hoc itez mouetur a suo mobili sicut
man' et pomu' q' man' tangit pomu' et sic n' o'
et pomu' et mouetur a pomo.

Unde motus

Ia cludit ex d'ic'is
scda' diffinitio: mo
t' r' e' ista. Mo' e' act' mobil in q' t' mobile. qua'
diffinitio sic p'bat q' sicut dicitur e' q' uis moues
moueat no' t'n p'uenit mot' moueti in q' t' moues
est s' q' mouet p' p'actu. s' ex hoc q' s' mouet p' p'ra
ctu' etia' e' mobile q' mo' etia' p'uenit moueti s' m'
q' moues e' mobile. et ergo b'n s' q' mo' est act'
mobil s' m' mobile. Secdo p'bat item q' ex alio
p'ncipio p'ingit q' aliq' e' moues q' p' forma' s' m'
qua' e' in actu. aliquid enim mouet s' m' q' e' i' actu
et sic dicit aristoteles in textu q' sicut alicui
s' estimabile moues. Et p' aliud p'ncipiu' aliquid
est mobile. q' aliq' e' mobile p' p'nam siue matia'
mot' ergo siue moueri n' p'uenit moueti i' q' t' mo
uens s' p'uenit moueti s' m' q' h' aliq' pot'ionas
le in se s' s' m' q' est in potentia mobile.

Queritur

Uex iste diffinitioes mo
tus s'nt b'n assignate. Di
cendu' q' sic. cu' r' e' est q' abstracta d'nt diffinit' p'
aliq' q' e' p' h' generis positu' loco generis in
recto et p' subiectu' positu' loco d'nt in obliq'. s' mo
tus e' actus i' abstracto acceptu' ergo diffinit' p' ali
q' p' h' generis p' hoc q' s' act' et p' subiectu' in
obliq' cu' d'nt entis mobilis vel entis in po'na ergo
ille diffinitioes sunt b'n d'nt et p' h' m' diffinit' ei
s'ymitas sic. s'ymitas e' n'asi curuitas. Et si q'ra
tue q' e' actus i' abstracto sic diffinit' d'nt q' hoc
est i' d' actus i' abstracto accipit p' h'ic p' modum
accidens. et i' d' loco generis aliq' d' p' h' e' i' d' e'
generis q' e' de' d'ntia t' et loco d'nt subiectu' p'
q' d'ntio qu' d'ntia. in p'cto a'nt accipit p' modu'
sube. diffinit' ergo in p'cto ad modu' subay. s' in
diffinitioe subay. q' q' sumit a mat'ia. ponit p'
p'na p' diffinitioe. et d'ntia q' sumit a forma po
nit sicut p' h' d'ntis. sic etia' i' acc' d'nt i' p'cto
subiectu' ponit loco generis q' e' mat'iale. r' forma

It' motus e' actus q' h' h' h'ic q' e' actus p' actus
e' o' h'ic et motus e' abstractus et mouet et mouet
p' h' generis et q' q' q' motus e' actus et d'nt e' e' e' e'
p' h' d'nt et h' d'nt h' d'nt motus p' h' d'nt h' d'nt h' d'nt
e' q' d'nt h' d'nt h' d'nt h' d'nt h' d'nt h' d'nt h' d'nt

*14. in foris et mobile hinc se p^o demonstrat et p^o demonstrat et ad foris hinc se p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 2° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 3° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 4° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 5° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 6° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 7° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 8° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 9° p^o demonstrat q^o h^o rone medij
14. 10° p^o demonstrat q^o h^o rone medij*

Philicorum

Folio lxiij.

potest loco dñe q̄ p̄trabit subiectū.

Arquit Un^o diffimilis ē tñ una diffi
med. h̄ mot^o ē unū diffimile ce
go hēbit tñ una diffimilit^o m̄ Dñm q̄ q̄rū p̄
nūc sufficit duplex ē diffimilit^o q̄dā ē diffimilit^o de a
scriptura et loquido de tali diffimilit^o om̄ rei p̄nt
esse multe diffimilit^oes. au^o rō est q̄ descriptio dat
p̄ x̄pas pa liones. sed om̄ rei sūt multe x̄pe pas
siones. Alio mō capitur diffimilit^o pro diffimilit^one
q̄dōratia et cēntialia et tal iterū est duplex. q̄dā
est cēntialis et m̄pleta sicut illa q̄ dat p̄ mate
riā : m̄ vel q̄ dat p̄ formā tñ et sic iterū unus rei
p̄nt e. se plures diffimilit^oes essentielles. Alia ē diffi
mitio e. s̄ntialis z̄leta q̄ dat p̄ cēs cās. et non
p̄nt sic esse plures diffimilit^oes om̄ rei q̄dōratue
et essentielles. au^o rō est q̄ talis diffimilit^o de p̄
sectā et z̄leta essentia rei. h̄ om̄ rei est tñ una
p̄fecta et z̄leta essentia. p̄ hoc ergo d̄. ad argum̄
tū q̄ iste diffimilit^oes mot^o sunt essentielles i z̄ple
te. q̄ una s̄q̄ p̄ma est formalis et sc̄da materialis.
et iō p̄ma est p̄ncipiū demōstrādi sc̄sam. Cui^o rō
fuit dicta i sc̄do h̄. q̄ ip̄ dignior at̄ demōstrat
m̄n^o dignā a p̄ncipiū. Cum^o g^o h̄m̄ sit dignior alijs
causis. sic demōstrat alias cās. et forma ē dignior
mācia g^o diffimilit^o formalis demōstrat mācialē.

Arquitur Prima diffimilit^o est etiam
materialis. q̄ dat p̄ subiectū
s̄q̄ entis i p̄ncipiū Dñm q̄ duplici^o aliq̄ diffimilit^o
tōe p̄t p̄ncipiū subiectū. Uno^o sub noie trāscēditis.
Alio mō sub noie p̄tra ti. sicut ens i p̄ncipiū est iō
iectū magis trāscēdit^o acceptū q̄ ens mobile.
cū g^o magis tōe p̄pat ad m̄n^o tōe sicut forma ad
mācia iō diffimilit^o data p̄ subiectū sub noie alio^o
tōis p̄t dīa formalis ad illā i qua potest subiectū
sub noie p̄tracti et iō p̄ma diffimilit^o est formalis i
ordie ad sc̄sam. et p̄ hoc p̄t dīa ad maiorē tōis
q̄ nō ois diffimilit^o data p̄ subiectū ē mācialis. q̄
q̄nq̄ subiectū p̄t p̄ncipiū i diffimilit^o sub noie trāscē
ditis et tūc est diffimilit^o formalis.

Arquitur Cōtractū ē magis forma
le q̄ i z̄tractū et h̄ se i rōe
forme ad i z̄tractū. h̄ in p̄ma diffimilit^o potest iō
iectū i cōtractū. et i sc̄da potest subiectū p̄tractum
g^o sc̄da ē formalis et p̄ma materialis. Dñm q̄ ē
duplex z̄ditio forme. p̄ma ē cōtractibilitas. et fm̄ il
lā z̄ditōem cōtra sunt formaliora q̄ sunt magis
cōtractibilia. Alia z̄ditō forme ē actualitas. et fm̄ il
lā z̄ditōem magis p̄tracta sūt s̄oliora. q̄ sūt ma
gis i actu n̄ sit p̄tractio mācialis cōtractibilitas at̄ ē
z̄ditō p̄ ipsi^o forme cū s̄ōi fm̄ q̄ h̄m̄ sit cōtractibil

Arquitur Generatio et corruptio sūt
mor^o et tñ diffimilit^o nō que
rit eis sc̄da ps assumpti z̄ b̄t q̄ generatio nō est
act^o t̄tis i p̄ncipiū fm̄ q̄ h̄m̄ōi Dñm q̄ mot^o cas
p̄t duplici^o. Uno^o generalit^o p̄ q̄nq̄ exitu de pos
tēria ad actū siue hoc fiat succē. siue siue istanta
nee. et sic accipit h̄ mot^o. et tūc generatio ē mot^o
q̄licūq̄ accipiat generatio. generatio tñ accipit
duplici^o. Uno^o p̄ istantanea introductōe forme sub
stācialis. Alio mō accipit p̄ instantanea introdu
ctōe simul cū alteratōe p̄ncipiū ad formā subalem i
troducēdā. Alio^o accipit mot^o p̄ncipiū exitu successivo
de t̄mino in t̄minū et sic accipit in q̄nto huius. et
tūc generatio p̄ncipiū capiedo motū nō est mot^o n̄
si accipiat generatio sc̄do mō s̄q̄ p̄ illa istantanea
introducēdā simul cū alteratōe p̄ncipiū.

Arquitur Si generatio est mot^o et
go forma subalis est. s̄et mo
tus p̄bat. q̄ motus est eiusdem sentie cū t̄mino
ad quē. sed generatio t̄minat ad formā subalem.
ergo forma subalis est motus Dñm q̄ forma
subalis capit duplici^o t̄no mō fm̄ se et abso
lute et sic nullo^o ē m̄ t̄. s̄ nec sic forma accēdit
ē mot^o. q̄ si sic t̄. s̄ mouēt q̄dū h̄t formā suba
le. q̄ i q̄nq̄ ē mot^o h̄ mouēt. Alio^o accipit forma
subalis fm̄ q̄ stat sub dēp̄dētia ad agēs q̄d edu
at talē formā de p̄ncipiū mācie. et sic etiā forma s̄b
stācialis est motus illa s̄q̄ forma substācialis
que educibilis ē de potentia materie. q̄d addit p̄
ter animam rātionalem que nullo mō potest dīa
morus quia nō habet ordinem et dēp̄dētia ad
aliq̄ agēs naturale sed ad agēs diuinū quod
agit p̄ actōem et nō p̄ motum.

Arquitur Quicquid cōuenit alicui in
q̄ntum h̄m̄ōdi hoc que ne si
bi soli et semp. sed si motus tō. e. n̄t enti m̄ potē
tia fm̄ q̄ h̄m̄ōdi ergo cōuenit sibi s̄. l̄. et semp. Di
cendū q̄ illa p̄ncipiū fm̄ q̄ h̄m̄ōdi potest capi du
plici^o. Uno mō reduplicatiue fm̄ q̄ reduplica
tō dīat causam p̄ncipiū quare predicatum inest
subiecto. et sic est verū q̄ quicquid cōuenit alicui
fm̄ q̄ h̄m̄ōdi cōuenit oī tali et semp. Alio mō fm̄
q̄ h̄m̄ōdi capitur specificatiue. put specificat unā
p̄ncipiū cui adiungit et sic capit h̄. q̄ specificat
h̄ illā p̄ncipiū t̄tis i p̄ncipiū. et tūc fm̄ q̄ h̄m̄ōdi n̄
d̄t cōtractatē sicut q̄n p̄ncipiū accipit s̄ōt specificatōz̄.

Arquitur Si successio ē in motu p̄ncipiū dicto
g^o nō ē aliq̄s mot^o p̄ncipiū dicit^o nisi
in q̄ntitate. Sequela p̄bat. quia in successione
sumit ps p̄ncipiū sed solū in q̄ntitate sumit ps post

item ergo solū in q̄ritate est successio et nō in
qualitate et p̄ n̄s nec mot⁹. Dicendū q̄ duple
aliqua forma habet partem post partem intēsi
ue sic etiam qualitas habet ptes quia succēssue
intenditur in aliquo subiecto.

Arguitur Si auget qualitas s̄m in
tēsiōne forme ergo s̄m plu
res forme t̄m numero differētes in vno subiecto
Sicla pbat q̄ addit aliq̄o illi forme p̄existēti.
et itēz addit aliq̄o et sic videt q̄ sunt plures for
me in vno subiecto t̄m numero differētes q̄ nō
p̄t dici q̄ differāt sp̄e. D̄m q̄ nō oportet i m̄
tēsiōne qualitatis addi aliā formā aliū genē
tis numeri vel sp̄e s̄ illa forma q̄ p̄existebat p̄
ficiē in subiecto q̄ subiectū p̄ agens magis dispo
nitur ad talē formā. et nō oportet nouos gradus
supaddere tali forme sicut dicit aliq̄ q̄ intensio
nō fit p̄ nouā formā q̄ si fit tūc p̄sen et imp̄sen
essent s̄l in eodē respectu eiusdē. Nec valet si dica
tur q̄ ip̄fectiones gradus cessant aduementibus
p̄fectionibus sicut dicit aliq̄ q̄ tūc nō fieret addi
tio gradus ad gradū. Additio t̄m solū fit in re
bus p̄manentib⁹ oportet ergo p̄mū gradū p̄ma
nere cū sc̄do et sic p̄sen et ip̄sen e. sent in eodē res
pectu eiusdē. Est t̄m p̄siderandū q̄ qualitates res
pectiue sicut est sc̄ia p̄nt suscipere magis dupliciter
Vno mō s̄m intensiōem sicut si q̄s habeat scien
tiā de aliquo p̄ mediū dyaleticū et postea acq̄rit
eādem scientiā p̄ mediū demonstratiū tūc sc̄ientia
est p̄fectior intensiue. Alio mō p̄t exercitiue suscipere
magis sicut q̄n aliq̄s de aliquo sc̄ibili accipit plu
res conclusiones q̄ prius habuit et hoc ex eo q̄ sc̄ie
tia est q̄ritas v̄ritatis siue d̄ualis et id̄ p̄t auge
ri p̄ cōparatōem ad suū obiectum.

Motū autē actus et

Postq̄ a rest. po sūt duas diffinētes ipsius mo
tus et in vltima dixit q̄ motus est actus mobil
Nūc q̄nt intendit quō se habeat motus ad mouēs
et circa hoc duo supponit q̄ postea pbat. Primū ē
q̄ mouentis est aliq̄s actus. Sc̄dm est q̄ id̄ est
actus mouentis et mobil. Primo pbat primū et
hoc sic q̄c̄do d̄ q̄nq̄ s̄m potētia et q̄nq̄ s̄m actū
hoc habet aliquem actū q̄ per actū d̄ esse in actu
s̄ mouens q̄nq̄ d̄ in potentia et q̄nq̄ in actu q̄
aliq̄o potentia mouet et aliquid actu mouet. er
go mouentis est aliquis actus.

Sed ē actiū mobilis

Hic pbat sc̄dm sc̄ilicet q̄ id̄ est actus mouentis

et mobilis et hoc sic q̄ a tus mouētis d̄ hoc q̄s
mouēs mouēdo cāt et aa? mobil d̄ h? q̄s mobile
patiēdo t̄cipit s̄ id̄ ē q̄s mouēs mouēdo cāt q̄s
mobile patiēdo recipit q̄ ē id̄ act⁹ mouētis et mo
bil. Maior p̄t ex diffinēte v̄tū q̄ act⁹ ē mot⁹
hui⁹ ab hoc. i. forma p̄cedens ab agente. s̄ passio
est motus hui⁹ in hoc. i. forma recepta in patiente.
Ista t̄m forma distinguit eōe s̄m p̄paratōem ad
mouens et mobile q̄ refertur ad mouēs sicut ad
p̄ncipiū effectiū et refertur ad mobile sicut ad p̄n
cipiū materiale sicut subiectū. Mōiō pbat a rest. p̄
exēplū q̄ eadē ē distātia v̄m? ad duo et duoz ad
v̄nū et eadē ē via a theb ad athenas et ab athenis
ad thebas. Quis t̄m t̄m diffinēti. et sic vic disse
tūt eōe. Sic est id̄ actus mouentis q̄ p̄cedit ab
agente et recipitur in patiente.

Arguitur Actus id̄ non ē i diuersis
subiectis ergo nō est idem
actus mouentis et mobil. D̄m q̄ act⁹ capie
dupl. Vno mō p̄ forma inherēte et sic nullo mō
est id̄ actus mouētis et mobil q̄ nō p̄t eadē for
ma esse i mouēte et mobili. Alio mō accipit act⁹
p̄ effectu s̄m q̄ actus est opatio v̄l opat⁹. hoc
ergo d̄m est q̄ q̄n d̄ q̄ motus est actus mouē
tis ibi actus sumē p̄ opatōne siue effectu. et q̄n
d̄ q̄ motus ē actus mobil accipit p̄ forma. et id̄
textus ē sic intelligend⁹ q̄ ille actus agentis et
patientis ē id̄ s̄ est agentis sicut p̄ncipiū et mo
bilis siue patientis sicut subiectū et id̄ etiā motus
nō denominat mouēs sicut subiectū motus s̄ sicut
p̄ncipiū. exēplū grā calor in aqua receptus ab
igne est actus ignis. i. effectus q̄ est ab igne sicut
a p̄ncipio effectiū et ē actus aque q̄ ē forma i
aqua. Ex quo textu sc̄ie p̄t q̄ a rest. aliē hic acci
pit actōem et in predicamentis q̄ dicit q̄ act⁹ mo
uentis et id̄ q̄s causat mouēs. et ideo accipit hic
actōem p̄ motū q̄ motus causat a mouēte et sic
diffinēti actōnem q̄ ē motus hui⁹ ab hoc. s̄ in p̄oi
tamētis accipit actōem p̄ forma qua agens dicitur
formaliter agere.

Habet autem defectū

Hic a rest. circa p̄missa mouet vnā dubitatiōem
quā vocat rōabile nō q̄ ē de ente rōis. s̄ q̄ h̄ ad
v̄trāq̄ p̄t rōes p̄bables. et aūq̄ moueat illam
p̄mittit q̄ act⁹ actiū. i. mouentis ē actio et actus
passiū. i. patientis ē passio. et h? pbat sic q̄ op⁹ et
fims v̄m? cuiusq̄ ē act⁹ ei⁹. s̄ act⁹ ē fims et op⁹ agē
tis et passio ē fims patientis. q̄ act⁹ agētis ē act⁹
et actus patientis ē passio. In qua rōe p̄siderā d̄ i

quod plus dicitur est quod actus non dicitur solum capi per formam secundum quam significatorem verum est quod actus passivus sui est passio quia actus patientis est forma patientis. Sed dicitur actus sumi pro effectu vel opere operato sive per re operata secundum quam significatorem dicitur cum quod actus est actus agentis.

Quonia iquit. Hic ponit dubitacionem eodem que talis est superposito et actio et passio sunt motus sicut probatum est que ut sunt diversi motus vel unus motus et quod in se eius probatur quod non sunt unus motus. id est per se que hanc aliam per se que dicitur que ut videtur si sunt diversi motus utrum tunc actio et passio sunt sicut in patiente vel actio in agente et passio in patiente. Nec potest que ut videtur sicut in agente quod probatur et quod actio est motus et motus est in mobili. Nec etiam potest que ut videtur actio sit in patiente et passio in agente quod tunc per actionem significat eam passio et per passionem actio et sic esset manifestum si a equoatio in terminis.

Sed si hoc. Hic aristoteles arguit ad pres aristoteles et primo quod actio non sit in agente et hoc probatur quod actio est motus sicut probatum est plus. si ergo actio est in agente quod motus est in agente. si hoc est inconueniens quod motus sit in agente vel mouente quod in quibus est motus hoc mouet sicut in quibus est albedo hoc est albus. si ergo motus sit in mouente ergo mouens secundum quod mouens mouet quod est inconueniens vel aliquid hinc in se motum non mouet quod iterum est inconueniens.

Si aut utraq. Hic per seque primus motus diuisionis quod scilicet non potest dici quod tunc actio et passio sunt in patiente et hoc probatur duplitate. Primo quod si actus semper est in eo cuius est actus. si actio est passio actus motus uentis ergo erit in agente et non in patiente. Secundo quod sequeret quod unus et idem sicut moueret duobus motibus terminatis ad eandem speciem. si hoc est impossibile ergo id est quod sequit. Sequela patet quod si supponit quod actio et passio sunt duo motus et quod sunt sicut in patiente et quod est eadem forma secundum quam agens agit et patientis patientis ergo in patiente sunt duo motus terminati ad eandem speciem. unus scilicet motus que vocat actio et alius que vocat passio. Minor patet quod impossibile est duo accidentia terminis numero diuina esse in eodem subiecto quod accidens habet numerum a suo subiecto et id non potest in uno subiecto contingere quod ibi sunt duo accidentia terminis numero diuina.

Sed impossibile. Hic per se que se

auditu membrum diuisionis per se potest scilicet an actio et passio sint unus motus. Et intendit probare quod non sunt unus motus quod si essent unus motus sequerentur quatuor inconuenientia quorum prima est istud quod idem esset actus diuisionis secundum speciem quod agens et patientis sunt distincta secundum speciem secundum quod habent et habent unum actum scilicet motum. Secundum inconueniens est quod actio et passio essent idem et hoc id quod actus agentis est actio et actus patientis est passio. si actus agentis est idem cum actu patientis ergo actio et passio sunt idem et sic doceret que tenet se ex parte docentis erit eadem cum disciplina que se tenet ex parte addiscentis. Tertium inconueniens est quod agere esset idem quod pati et docere esset idem quod addiscere quod si albedo et nigredo sunt idem ergo sunt idem albus esse et nigrum esse quod per se probatur et quod actio et passio sunt idem quod agere et pati. Quartum inconueniens est quod sequeret quod oporteret docens addiscere et oporteret agens patientem et e contra quod agens sunt eadem que addiscentis bene unum etiam et alterum. si tertium inconueniens dicitur quod idem sunt docere et addiscere ergo que docet docere et hoc etiam uenit addiscere. Circa hanc questionem intendit aristoteles per ueritatem quod actio et passio sunt unus motus et sunt in patiente et idem necessario habet solue que quod eodem per se probatur quod actio sit in patiente etiam per se dicit illa eodem que probatum sunt quod si actio et passio sunt duo motus et sunt in patiente tunc idem mouere est diuisis motibus terminatis ad eandem speciem id est etiam non soluit eam. Sed prima et ibi posita que fuit quod si actio et passio sunt in patiente tunc plus actus non esset in eo cuius est actus etiam claudit si actus et passio sunt unus motus. ideo aristoteles eam cum quatuor ultimis soluit.

Aut neque aliter. Hic soluit que quod inconuenientia per se illata. Quorum prima est si actio et passio sunt in patiente tunc plus actus non est in eo cuius est actus si in altero. Secundum quod actus capere duplitate. Uno modo potest per se forma et sic per se est in eo cuius est actus quod omnis forma est in sua propria materia. Alio modo accipit actus per effectu sicut actio dicitur actus agentis et sic non oportet actum esse in eo cuius est actus. si tunc actus est ab eo cuius est actus et sic actus agentis est ab agente. Et sic dicitur in textu actus alius esse in altero inconueniens non est.

Neque enim. Hic tunc ad ueritatem que quatuor inconuenientia et primo ad primam in que inferebat quod esset unus actus diuisionis secundum speciem. Hinc aristoteles quod non est inconueniens unum actum fuisse in altero tunc secundum eodem esse diuisionis secundum speciem

Probatur quod actio et passio sunt unus motus per se magis

am

3m

27

Probatur quod actio et passio sunt in patiente

Probatur quod actio et passio sunt in patiente

Neque enim ne hic creto. tñois
ad ultima eria
in edumentia et hoc facit ordie retrogrado. qz p
ad oleimū et hoc ideo qz ultimū se qz ex secdo et
se dñm ex pmo. Est ergo ista icōuemēs qz oē docēs
addiscēt et oē agēs pateret. Rñdit qz nō opt; in
his q̄ sunt eadē fm et et diūsa fm eōdem qz q̄qz
attribuit omi qz hoc etiam alteri attribuit sed
si sunt eadē fm et et eōdem tūc q̄qz omi attribuit
tūc etiā necesse ē alteri attribui. actō at et passio
sunt diūsa fm rōnem. qz illa forma dicitur actio fm
qz refert ad agens sicut ad pñcipiū. et dicitur passio
fm qz refert ad patiens sicut ad subiectum.

Aduero neq; hic tñt ad aliud in
cōuemens s; qz ad
discere et docere eēt idē. et vult qz si doctrina et
disciplia eēt idē nō tñt xpe h' oporteret dicere qz
docere et addiscere eēt idē qz doctrina et disciplina
dicūt absolute. s; addiscere et docere dicūt respecti
ue. et id quōis sic vna forma fm quā docens do
cet. et addiscēs addiscit s; scia illa tñ forma h;
aliā relatōem ad doctē et ad addiscētē. qz re
ferē ad docētē sicut ad pñcipiū effectiū et refert
ad addiscētē sic ad pñcipiū subiectiū s; materiale.

Quino autē hic tñt ad aliud in cōuem
ēs qz erat. si actō et passio
sunt vñ? mot? tūc actio et passio essent idē. Rñt.
actō qz nō oē actōes et passioē sōlūt eēt vñ? s;
mot? est vñ? qui dicitur actō et passio fm diūsas rela
tōes. qz actio dicitur mot? huius ab hoc. i. mot? fm qz
pcedit ab agente et passio dicitur motus huius in hoc
id est forma fm qz recipitur in patiens.

Quidē igit hic in fine huius
tractat? actō.
diffinit motū in pñcipali. Ex quo ei pñcipiat dicitur ē
qz mot? i. cōi ē act? mobil fm qz mobile. sic se qz
mot? i. spēal ē act? ill? mobil i. spē. et sic alēatio ē
act? alterabilis fm qz alterabile. et edificatio est
act? edificabilis fm qz edificabile. et sic de alijs.

Queritur Vtū actio et passio sint
mot? et vñ? vñ? motus.
Et arguit? pñcipiū qz nō qz mot? ē i. reib? pñcipiū
tis s; qzitate qzitate et vbi s; actō ē spēale pñcipiū
mētū et sicut passio qz actio et passio nō sunt mot?.

Dñm qz actio et passio accipiūt dupl? Vno?
pñcipiū. i. sicut pñcipiū capiat actionē et passionē et
sic actio fit forma qz agit ab agente. et passio fit for
mā qz recipit in patiens. et sic actio et passio sūt idē
tū motu etiā subaliē sive essentialē qz mot? ē for

ma pñcipiū amouēt sicut ab agente. et sic itē mot?
est forma recepta i. patiens. et cēpiū grā calor aq̄ est
actō qz agit ab igne et passio qz recipit i. aquā. et
isto mō capiendo actionē et passionē nō sūt distincta
pñcipiū s; sūt i. eodē pñcipiū cū motu sicut arguit argu
mētū. Alio? accipiūt actio et passio loyce. sicut loy
e? accipit actionē et passionem qz etiā pñcipiū res
reales in pñcipiū. et sic actio fit forma fm quā aliqz
formaliē dicitur agere et passio dicitur forma fm quā aliqz
dicitur formalitē pati. et sic actio et passio et mot? rea
litē et pñcipiū distinguūt. qz mot? ē de trib? pñcipiū. sic
dicitur ē et actio et passio sūt distincta pñcipiū ab alijs.

Arguit Pñcipiū ē magis aerifer real
qz loyce. qz si loyce dicitur actionē et
passionē eēt distincta etiā pñcipiū. Et ea eēt distincta.

Dñm qz si actio capiat fm vñā significatōe; tūc
in actōe et passioē nō est minor distinctio apud pñ
cipiū qz apud loyce. s; hic in noī? est equuocatio. qz
actio accipit in alia accēpñōe apud pñcipiū et apud
loyce. et qz pñcipiū admittit qz in accēpñōe
actionis et passionis quas ponit loyce etiam
actio et passio realitē distinguūt.

Querit Vtū actio et passio sint vñs
mot?. Dñm qz si actio et pas
sio capiat pñcipiū tūc sūt vñ? mot? essentialē ad
sic pñcipiū actio dicitur forma qz agit ab agente et passio
dicitur forma qz recipit i. passio. mot? dicitur forma qz pcedit
ab eē ipso ad eē pñcipiū iuxta textū. actō. pñcipiū s;
manifestū ē qz illa forma ē vna nō essentialē i. vno
motu. et sic grā i. calēfactōe ē idē calor nō qz pce
dit ab igne. et qz recipit in aquā. et qz pcedit ab eē
ipso ad esse pñcipiū. Est tñ pñcipiū qz actio et
passio distinguūt formalitē ab invicē. qz actio fit
talē forma sub relatōe ad agēs. et passio fit talē
forma sub relatōe ad patiens qz ē subiectū. et mo
t? fit talē forma pñcipiū sub relatōe ad emētū quē
impfctē h; qz iste relatōes nō spectāt ad essen
tiā actionis et passionis vñ? mot?. id vñ? dicitur est qz
sunt idem essentialē et sūt in vno pñcipiū.

Arguitur Si actio et passio sūt vñs
motus ergo nō distinguūt
pñcipiū. pñcipiū t; qz illā qz zuemūt vñ? tertio singu
lari essentialitē zuemūt et sūt eadē iter se. cū qz
sic ē de actōe passioē et motu qz mot? actio et pas
sio sūt vñ? nō qz nō distinguūt actio et passio pñcipiū
litē. Dñm qz h; argumētū pñcipiū qz actio et passio
sūt idē sicut pñcipiū accipit ea et vñ? sic nō sūt distincta
pñcipiū et pñcipiū ē qz nō distinguūt pñcipiū. s; tñ
accipiant loyce tūc distinguūt pñcipiū. et realitē

et dicitur quod non dicitur aliqua actio transiens quasi forma que est agendi principium transcat in aliquo exteriorius si quod obiectum actus est extra agens. ex epli gratia domificatio est actio transiens quod est circa obiecta sicut ligna et lapides que sunt extra ipsum agens. si intelligitur est actus immanens quod est circa obiectum scilicet velle quod est in agere sed in anima secundum aristotilem in secundo de anima homo enim intelligitur secundum quod est in intellectu. Et que sequitur quod in omni actu sive in manente sive transiente principio formale actus est semper in agere. hoc est actio nem esse in agere quous obiectum actus non sit semper in agere sicut obiectum actus transiens si forma que est principium agendi est in agente.

Queritur *Ut motus sit aliqua res in natura per rationem naturam*
Dicendum quod motus capere dupliciter uno modo secundum suam substantiam et sic est in rebus natura per naturam rationem que est forma fluens in motu. Alio modo accipitur quod ad esse motus quod consistit in successione prioris et posterioris et hoc modo non est a parte rei secundum si multat nisi per operationem intellectus. quod posteriori aduenire non est plus potest tamen rationem naturam sume prius tamen posteriori.

Quoniam autem de natura

Postquam a determinavit per eadem tractatu de motu huius in hoc secundo tractatu intendit determinare de infinito et primo ostendit quod ad naturale philosophum spectat determinare de infinito et hoc per se et per signum. Et sic sciencia naturalis consistit circa magnitudines motuum et temporis quia ista sunt conditiones subiecti scilicet entis mobilis si in istis necesse est reperiri finem et infinitum quod ad naturale philosophum spectat determinare de infinito. Et quod posset aliquis dicere quod omne ens est finitum vel infinitum ergo de hoc spectat determinare ad metaphysicum que determinat de ente in quantum est. Et quod superpositum est falsum scilicet quod finitum vel infinitum conveniant omni enti quia sunt multa entia quibus nec convenit finitum nec infinitum sicut punctum que nec est finitum nec infinitum nec passio nec possibilis quantitas. quod finitum et infinitum reperitur in quantitate. si punctum et passio si habent quantitates et sic esse finitum vel infinitum non dicitur esse.

Arguitur *si finitum et infinitum opponuntur preaditione ergo dicitur de quolibet ente quod inter preaditionem non est medium.* Dicitur quod in finitum capere dupliciter. Uno modo negative secundum quod habet dicitur infinitum quod non est finitum et sic est verum quod finitum et infinitum dicitur de quolibet ente modo. si sic non accipitur hic infinitum. Alio modo accipitur infinitum positive

secundum quod dicitur negatorem in subiecto apto nato. et sic finitum et infinitum referunt ad quantitates sicut ad primum subiectum et sic non habentia quantitates non possunt dici finitum vel infinitum et sic capere hic infinitum.

Arguitur *Metaphysice determinat de infinito quod de deo que est formaliter infinitus ergo.* Dicendum quod metaphysicus tractat de infinito formali si non de infinito materiali huius autem loquimur de infinito materiali quod invenitur in rebus materialibus.

Arguitur *Mathematice huius de terminis a re de magnitudine et de passio magnitudinis ergo de infinito quod infinitum est passio magnitudinis.* Dicendum quod magnitudo accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod invenitur in materia proportionabili. in materia accepta sub quantitate vel in ordine ad quantitatem et sic magnitudo spectat ad rationem mathematicam et etiam infinitum quod mathematicum in suis demonstrationibus infinitum. Alio modo accipitur magnitudo secundum quod invenitur in materia sensibili et sic magnitudo spectat ad operationem physicam.

Arguitur *Infinitum non invenitur in materia sensibili sed solum in materia proportionabili ergo physicus non habet determinare de infinito.* Ans. per quod etiam habentia mathematica et insensibilia determinata sunt ad maximum et minimum. Dicendum quod materia sensibilis potest dupliciter accipi. Uno modo secundum quod reperitur in determinata specie rei naturalis et sic est verum quod sunt determinata ad maximum et ad minimum. Alio modo accipitur secundum eadem eadem corporeitatis et sic etiam invenitur in finitum in materia sensibili. et sic physicus habet determinare de infinito.

Signum autem quod.

Hic aristoteles probat idem a signo. et stat in hoc omnes philosophi qui tractaverunt de rebus naturalibus etiam tractaverunt de infinito. ex quo accipitur argumentum probabile ab autoritate sapientium quod ad philosophum naturalem pertinet determinare de infinito.

Et omnes *Hic autem determinat de infinito et per se facit hoc secundum opinionem propriam.* Pro potest determinare omnium philosophorum de infinito. et vult quod omnes antiqui philosophi conveniunt in hoc quod posuerunt infinitum sicut principium entium. et hoc est verum de omnibus philosophis sive sint naturaliter locuti sive non. Dicit tamen in hoc quod aliqui sunt in naturaliter locuti de infinito sicut pythagorici et platonem que ponebant infinitum esse quoddam per se ens et non esse actus aliquid que ponebant istos et quantitates esse substantias reas.

Arguitur Plato nōat in pmo phico
 taliter locuti ergo male dicitur hic qd sit innaturalis
 locutus. Dicitur qd plato non dicitur in naturalis
 locutus de rebz naturalibz qd ipse nō negabat mo-
 tum. s; dicitur innaturalis locutus de infinito. qd sc; at-
 tribuebat mathematicalia quo ad constitutōem
 ipsiis physicalibz. ponebat em̄ res phisicales ex nu-
 meris sicuti qd est oīno innaturalis loq; cū p̄m̄
 cipiū debeat ēē magis ens q̄ principiatū.

Preter quod pitha.

Hic ponit dñam inter pythagoricos et platonē
 de infinito. et primo qd ad pōnē. scdo qd ad radicem
 Quo ad pōnē dicit in duobz. qd pythagorici di-
 cebant infinitū ēē in sensibilibz et extra celū. sed
 plato posuit infinitū ēē extra sensibilia et nō celū
 Pythagoras dō sic p̄bauit suā pōnē. qd nās in
 quo repit infinitū est suba terū sensibilibz. cū ergo
 suba nō repit extra illud cū est suba g° oportet
 nām inuenire i sensibilibz et etiā infinitū. et qd sit
 extra celū sic p̄bauit. qd quicqd includit in alio est
 finitū. qd includēs finitū ipm̄ qd includit. g° illa q̄
 sunt infra celū sunt finita qd sunt in celo. g° oportet
 dicē qd infinitū sit extra celū. Plato at sic oī-
 debat suā pōnē. qd nās in quo inuenit infinitū
 etiā inuenit in p̄cis sepatis que nō sunt sensibi-
 lia sed intelligibilia. et qd nō extra celū sic p̄t. qd
 oīno nihil est extra celū. pmo p̄ce nō p̄t dici
 ēē extra celū fm̄ plōnē. qd extra importat locum
 si ergo p̄ce ēēnt extra celū ergo ēēnt in loco. sed
 fm̄ platonē p̄ce nūsq; sunt ergo non pōt dici qd
 sunt extra celum.

Arguitur Dicitur primo celi qd sube separte
 sunt extra celū. g° extra celū ali-
 qd est. aīns p̄bat. qd ibi dicitur qd extra celū sunt en-
 tia optinā vitā ducentia. Dōm qd duple dicitur ali-
 quid ēē extra celū. Uno mō qd est extra creaturē
 tiam quēā primi celi et sic ē simple dōm qd nihil
 est extra celum. pmo sic sube separte sunt in celo.
 Alio mō dicitur aliqd ēē extra celū qd ē extra influen-
 tiā corpis celestis. et sic sube separte sunt extra ce-
 lū. qd tales sube nō recipiūt influentiā a celo sicut
 ista inferiora. et sic plato in hoc bñ dixit qd extra
 celum nihil est. nec tñ necesse ē qd extra sp̄ dicat lo-
 cū put plato voluit. sicut nec aī sp̄ dicat t̄pus. qd
 aī et extra p̄nt duple capi. Uno affirmatiue. et
 sic extra notat locū et aī t̄ps. Alio mō accipiunt
 negative fm̄ qd aī negat t̄ps et extra negat locū

et sic dicim; qd extra celū nihil est. et sicut dicimus
 qd aī institutionem mundi nihil est.

Et hi quidem in finitū

Hic p̄nt ponit dñam opionū antiquoz qd tū ad
 radicē infiniti. qd pythagorici ponit radicē in fini-
 ti ēē nām parē. s; plō posuit radicē infiniti ēē ma-
 gnū et pulū. p̄mū p̄bat rōe et signo. Rōe sic. qd qd
 includit in alio qd tū ē de se h; rōnē infiniti. qd qd
 cūq; claudit hoc t̄miat et finit. s; nās par includit
 sub impi. g° nās par qd tū est de se h; rōnē infiniti
 Minor p̄. qd duo nām impaēs claudit sub se vnū
 parē. Etiā nās parē diuisibilis s; addit; vnitati
 sit diuisibilis cū g° diuisibile icludat sub i diuisibi-
 li sic nās par includit sub impi. Signū qd ponit
 stat in hoc. qd viformitas spectat ad nām iparē.
 et difformitas ad nām parē. s; difformitas spectat
 ad rōnē infiniti. g° nās p est radicē infiniti. aīns p
 bat. qd accipiendo p̄mū nām qd ratū. s; vnū qd est qd
 dicitur in vtrute lic; nō in actu et addendo primū
 nām iparē sc; ternariū sit iterū quadrat; s; quat
 nariū. et si iterū capiat ille nās quadrat; et ad-
 dat ali; nās prim; imp sit iterū quadrat; et sic de
 inceps. s; ad dō nām parē nō sit quadrat;. Exē
 pli grā. capiendo vnitatē cū pmo nō imp. s; cū ter-
 nario hēē nās quadrat; qd quaternari; ē nās qua-
 drat;. Est em̄ nās quadrat; resultās ex nōo du s
 eto m se ut dicēdo bis duo. tert rīa. quat quatuor
 et sic de alijs. si g° accipiat vnitatē cū ternario sicut
 bis duo g° ē nās qd adrat;. Capido vltimus illū
 quadratū sc; quatuor cū primo nōo imp. s; qnq;
 habet ali; nās quadrat;. s; ix. qd ter rīa. et si vlti-
 mus capiat ille nās quadrat; sc; ix. cū alio nōo
 imp. p̄rio. s; vij. sit iterū nās quadrat; sc; xv. qd
 quat quatuor. Sed plō posuit radicē infiniti esse
 magnū et pulū. et hoc id qd magnū et pulū tenēt se
 ex p̄te materie s; materia de se ē indēminata et
 infinita ergo magnū et pulū sunt radicē infiniti

Arguitur Vnitatē nō est nās quadrat; qd
 nās quadrat; surgit ex vnitatē
 et et pmo nōo imp. s; ternario. Dōm qd dupliciē
 dicitur aliqd nās quadrat;. Uno mō fm̄ cēntiā. et sic
 vnitatē nō est nās quadrat; qd non resultat ex
 nōo ducto in se ex h; solū est p̄ncipiū nūeri. Alio
 mō dicitur aliqd nās quadrat; fm̄ vtrute. et sic etiam
 vnitatē p̄t dici nās quadrat;. qd est p̄ncipiū astris
 tutōis nām quadrati. s; effectus semp cōmetur
 in suo principio vtrualitē. et sic nō solū nās qd rat;
 bus sed omnis nās p̄tinet in vnitatē vtrualitē

Tertius.

De natura autem om.

Hic philosophus ponit opiniones philosophorum naturaliter loquentium de infinito et dicant naturaliter locuti. quia non dicebant infinitum esse substantiam alicuius rei. sed dicebant infinitum esse accidens alicuius nature. Exempli gratia. qui ponebant unum principium materiale sicut thales eratidius et dyogenes ponebant hoc unum esse infinitum. ut dyogenes ponebat aerem esse infinitum principium. Eratidius vero ignem infinitum et iterum qui ponebant plura principia. quidam dicebant illa esse infinita secundum numerum ut democritus. posuit infinita corpora aethalia secundum numerum que tamen dixit ipse esse unum spiritum et naturam. sed differre solum in accidentibus. sed anaxagoras posuit illa principia esse diversarum naturarum.

Rationabiliter autem

Postquam aristoteles posuit opiniones antiquorum de infinito. hic ponit quatuor in quibus omnes antiqui concordabant. Quorum primum est quod infinitum est principium rerum. et hoc probabatur. quod infinitum non potest esse stricta in rebus. vel ergo erit principium vel principiatum sed non potest esse principiatum ergo est principium. quod non potest esse principiatum sic probatur. quod est principiatum habet principium quod habet principium non est infinitum. Sed est considerandum quod istud argumentum procedit secundum fallaciam equivocacionis. quod quia omne principiatum habet principium hoc est verum de principio essendi sive duracionis. et quia addit quod habet principium non est infinitum. ibi capit principium per principio magnitudinis. quod sic unum est si aliquid non habet principium magnitudinis hoc est infinitum. unum si esset aliquid lignum infinitum a deo creatum hoc lignum haberet principium effectivum scilicet deum qui ipsum produxisset sed non haberet principium magnitudinis. quod si sic tunc haberet terminum sue quantitatatis et per consequens non esset infinitum.

Amplius autem et.

Consequenter aristoteles ponit secundam conditionem quam philosophi attribuerebant infinito. et est quod infinitum est ingenerabile et incorruptibile. et hoc probatur. quicquid non habet principium nec finem est ingenerabile et incorruptibile. quod generabile necessario habet principium. et corruptibile necessario habet finem. sed infinitum non habet principium nec finem. quod tunc esset finem. Hic etiam patet quod equivoce utuntur principio et fine. quod infinitum non habet principium magnitudinis sed bene duracionis. sed in-

genitum non habet principium duracionis quod quis posset habere principium magnitudinis.

Et continere omnia.

Hic ponit tertiam conditionem et est ista quod infinitum continet et gubernat omnia. Quod continet probatur quia nihil potest esse extra infinitum. si enim esset aliquid extra infinitum tunc et illa per infinitum esset finem. quod ibi haberet terminum. Quod gubernat probatur. quod de ratione principii est gubernare in quo iterum desecerunt antiqui quia gubernare non est de ratione principii materialis de quo ipsi loquebantur. sed est de ratione principii efficientis quod principium est infinitum formale. Deinde ergo quod antiqui fuerunt decepti quod non novit divinum inter genera causarum. hoc enim quod attribuerunt principio efficienti attribuerebant principio materiali que tamen valde multum distant. quia principium efficiens secundum quod habet est perfectum et in actu. sed principium materiale secundum quod habet est in potentia et non in actu.

Et hoc esse divinum.

Hic ponit quartam conditionem infiniti et est quod infinitum est aliquid divinum et hoc probatur quod hoc est divinum quod est ingenerabile et immortale gubernans omnia. sed prius dictum est quod infinitum est habet ergo est quoddam divinum.

Queritur. Utrum iste conditiones date ab antiquis sint bene assignate. Dicitur quod infinitum capit duplex. Uno modo pro infinito materiali. et sic iste conditiones date de infinito non conveniunt sibi. Cuius ratio est. quod hoc infinitum secundum quod habet est ad imperfectionem quod dicit aristoteles quod habet rationem imperfecti et partis. sed iste conditiones spectant ad aliquam perfectionem. ergo non possunt convenire infinito materiali. Alio modo capit infinitum per infinito formale. et illi conveniunt omnes conditiones date ab antiquis. hoc enim est principium rerum cum imperfectiora dependant a perfectis. et deus est ens perfectissimum ergo omnia alia dependent ab ipso. Item secundo tale perfectissimum quod est maxime in actu non potest esse generabile. quia generabile habet materiam sed hoc primum ens non habet materiam cum sit ens simpliciter in actu. Item tertio. quicquid est generabile dependet ab alio quia a generante. sed primum ens simpliciter non dependet ab alio ergo non est generabile. Item quarto quia hoc infinitum continet omnia effectivum. quia est causa omnium rerum. quod non localiter sicut infinitum materiale. et quia continere omnia effectivum.

illud primum a nulli modo dicitur
de deo 2^a p^{ra} p^{ri}mo et h^{oc} g^{er}e
et de 2^a p^{ra} p^{ri}mo

quia est causa oim rerum quibus non localiter si-
tur in finitū materiale et quia cōtere oia effe-
ctiue est gubernare sic bene addit q̄ omnia gub-
nat. Et si sic sequitur quarta cōditio q̄ est aliq̄s
diuini q̄ deo ex hoc q̄ habet vniuersalem p̄uicē
tā in oim rerum imponit hoc nomē deus.

Arguitur Nō est aliquis effectus infi-
nitus ergo nō est aliqua cō-
infinita. Ans pater quia omne creatū est finitū
sed ois effectus est creatus ergo rē. Dicendū
q̄ est duplex effectus. Quidā est effectus cause
agentis p̄ naturam et tūc est v̄x q̄ si causa est
infinita effectus erit infinitus. Alius est effectus
p̄ccens ex causa agente p̄ intellectum et tūc po-
test esse cō infinita et tū effectus finitus. q̄ tal
causa nō p̄ducit effectū sicut potest s̄ sicut vult

Arguitur Si primū principū sit in
finitū ergo mouet in non
tpe quia stus eius est infinita. Dm q̄ duplex ē
agens infinitū aliq̄s ei est agēs infinitū fm na-
turam et sic est v̄x q̄ tale agens infinitū agit i
nō tpe vt patet in octauo libro huius. Aliud est
agens quod agit p̄ voluntatem et intellectū. et n̄
oportet tale agens agere in nō tpe q̄ tale agēs
nō agit iuxta extrēmū posse sed iuxta dictamen
sue sapienti. si autē agens naturale esset in finitū
hōc ager iuxta extrēmū posse et p̄ sequens
improporcionabiliter ageret cū agente finito sed
agens finitū mouet sem̄ p̄ in tpe ergo tale agens
infinitū moueret in nō tpe

Arguitur In finitū habet tōem ma-
terie et potentie ergo nō p̄-
dici q̄ infinitum cōueniat p̄mo enti. Dicē-
dum q̄ ille cōditōes s̄z habet rationē ptis et im-
p̄fecti potētie et materie sunt cōditōnes infiniti
materialis accepti s̄ncathegramaticē. sed iste cō-
ditōnes hic enumerare zueiūt infinito formalē
quod habet omnino oppositas cōditōes. q̄ hoc ē
maxime in actu et p̄fectum.

Esse autem aliquid.

Postq̄ Aresto. dēterminauit de infinito fm opinio-
nē alioz. sequentter dēminat de infinito fm opi-
nionē p̄p̄iam. et p̄mo dēminat de infinito an est
Sec̄do quid est. Circa primū ponit quāz ratōnes
ad p̄bandū q̄ infinitū est. et postea ponit ratio-
nes ad p̄bandū q̄ infinitū nō est. Prima ratō
ad p̄bandū infinitū esse ē ista. tps ē infinitū. q̄a
s̄z sicut et s̄z se erit. s̄z t̄pus ē ergo infinitum est.

Et ex magnitudinib.

Secūda rō est ista. magnitudo est diuisibilis i in-
finitū. et mathematici in suis demōstrationibus
v̄tūtur infinito dicentes sic linea infinita. sed sci-
entia mathematicalis nō est de falso. ergo v̄ctum
est q̄ infinitum est.

Amplius sic utiqz.

Tertia ratō stat in hoc. generatōnes sunt per-
petue ergo oportet ponere materiam infinitā ex
qua fit generatō. ergo infinitū est. n̄a tenet q̄a
in omni generatōe oportet accipere aliquāz p̄tem
materie si ergo materia nō esset infinita tūc q̄n
q̄ nō esset materia p̄ generatōibus. et sic cessa-
ret generatō q̄ nō possit capi p̄s materie

Amplius includendo

Hic ponit quarta ratō et est ista de ratōe corpis
finiti dicitur esse q̄ claudatur in alio. Detur es-
go aliquod corpus vel hoc est finitum vel infini-
tū si infinitū habetur p̄positum. si finitū ergo oportet
q̄ includatur in alio. Vel ergo illud aliud cor-
pus includitur in alio vel nō. si semp̄ corpa iclu-
dantur et includant se in infinitum tūc erit infi-
nita corpa multitudine et sic est infinitum. Vel de
v̄nem ad v̄nū quod includit et nō includitur tūc
hoc erit infinitum q̄ nō clauditur in alio

Maxime at et magis

Hic ponitur quāta ratō que maxime inducit an-
tiquos ad credendū q̄ infinitum est. et stat in h̄.
intellectus siue ymaginatio que ipsi idem crede-
bāt nūq̄ deficiat scilicet de suo indicō. quia quicq̄
apparet est v̄x fm a nequos sicut patet p̄ p̄m
quarto metaphisicē. sed ymaginatio potest app̄-
hendere infinitum ergo infinitum est. Minor pro-
batur ex tribus. primo ex numero. q̄ non potest
tātus numerus dari quin possit dari maior fm
ymaginatonem. Secundo ex magnitudine quia
data quacūqz magnitudine potest dari maior
fm ymaginatonem. Tertio ex spacio quod est ex-
tra celum. quia pythagorici ymaginabantur q̄
extra celum esset infinitum spaciū.

In finitum autem.

Hic prosequitur Aresto. de tertia p̄batōne que ē
de spacio infinito extra celum. et vult q̄ si extra
celum sit spaciū infinitum tūc extra celum esse

corpus infinitum quod probat duabus rationibus. Prima stat in hoc quod spatium extra celum existens est secundum se uniformiter et unum rationis ergo non erit maior ratio quare in una parte illius spatii erit corpus quam in alia. sed invenimus quod in una parte spatii est corpus quia in universo scilicet mundo ergo etiam in alia parte spatii erit corpus quod etiam erit mundus: quia non est maior ratio de una parte quam in illa sit corpus quam de alia et sic erit infinita mundi si illud spatium erit infinitum.

Similiter autem et si va.

Hic ponit secundam rationem et stat in hoc si infinitum spatium est extra celum vel illud est plenum vel vacuum. Si plenum tunc est actu aliquod corpus infinitum. si autem est vacuum ergo est ibi locus infinitus possibilis repleri corpore. Sed in preteritis non differunt contingere id est posse et esse. Si ergo potest ibi esse infinitum corpus ergo actu est ibi infinitum corpus.

Queritur Verum esse et posse differant in preteritis. Dicendum quod hoc verbum differere potest capi dupliciter. Uno modo proprie prout id est est quod differentiam habere. et sic solum in primo ente non differunt esse et posse. sed in omnibus rebus creatis differunt esse et posse. quia nulla creatura habet esse a se sed ab alio. et per hoc quod habet esse ab alio sic distinguitur ab eius essentia. quam intelligitur habere a se et per se. Alio modo accipitur differere prout est id est distare. et sic iterum distinguendum est quia est duplex distantia. quedam est secundum eternitatem. et sic iterum in omnibus rebus creatis differunt posse et esse. quia ab eterno creatum poterat esse creatum et tamen de facto non fuit creatum ab eterno sed in tempore id est in principio temporis condita est. Alia est distantia secundum tempus. de qua hic loquimur. et tunc est distinguendum de preteritis. quia duplicia sunt preterita. quedam sunt perpetua imperfecta sicut anime rationales que naturaliter sunt preterita corporum. et talia preterita etiam distant ab esse secundum tempus. quia in aliquo tempore potest anima rationalis creari a deo que tunc non creatur a deo. sed in alia parte temporis. Alia sunt preterita perfecta. et sic est distinguendum de posse. quia est duplex posse scilicet posse accidentale et centrale. Si intelligitur de posse ad esse accidentale. tunc iterum posse distat ab esse in tempore. quia substantie separate que sunt perfecte perpetua posse sunt in se suscipere aliquas

formas accidentales sicut aliquas novas illuminationes quas primo non habebant et tales illuminationes attenduntur penes aliquid accidentale. Vel intelligitur de posse centrale et sic posse non distat ab esse nec in corporalibus nec in incorporeis preteritis. et sic loquitur aristoteles hic quia hoc spatium extra celum est preteritum et perfectum. et ideo posse et esse sunt simul producta et sic posse non precedit esse.

Habet autem dubitatio.

Hic aristoteles disputat ad contrarium illius quod dictum est et intendit probare quod non est aliquod infinitum. et primo ostendit illam questionem esse dubitabilem. Secundo ponit acceptiones infiniti. et tertio ex his probat infinitum non esse. et hoc ideo facit ne aliter videretur quod rationes predictae probantes infinitum esse concluderent omnino verum. Probat ergo quod ista questio an infinitum est sit multum dubitabilis et hoc sic quia tam ponentes infinitum esse id est sustentantes questionem affirmative quam ponentes infinitum non esse. sustentantes questionem negative inveniunt multa media. et inveniunt per multas rationes ad utramque partem. Etiam aliqui dubitabant de infinito an sit substantia vel accidentis. et sic multe dubitationes accidunt in isto tractatu de infinito.

Primum igitur. Hic ponit secundum se acceptiones infiniti et primo proponit acceptiones. secundo divisiones. Circa primum vult quod infinitum capitur tripliciter. In primo modo negative sive contradictionis et tunc dicitur infinitum quod non est de genere transibile sicut punctum. vel forma substantialis dicitur infinitum. quia secundum quod huiusmodi non habent quantitatem. Secundo accipitur infinitum privative. et tunc dicitur infinitum quod est male et difficulter transibile. quia tamen sit de genere transibilium quia habet in se quantitatem. et sic profunditas maris dicitur infinitum vel via ad indiam vel alia longa distantia. Tertio modo accipitur infinitum contrarie. et tunc dicitur infinitum quod est de genere transibile. quia habet quantitatem. sed tamen hoc non habet transitum sive finem. et sic quantitas extensa sine termino dicitur infinita. et isto tertio modo proprie dicitur infinitum. Istud enim infinitum tertio modo habet quandam contrarietatem ad hoc quod tractatur sive finem. quod scilicet habet quantitatem sine termino.

Amplius infinitum est.

Hic ponit diuisionē infiniti et est q̄ infinitū q̄ q̄
 s̄ p̄ appositōem t̄m̄ sicut in numeris. q̄ numerus
 crescit in infinitū ex additōe unitatū. Alio s̄ infini-
 tū p̄ diuisionem t̄m̄ sicut in magnitudinib⁹ que
 diuidunt in infinitū. Tercio mō s̄ infinitū utroq̄
 mō. s̄ tā fm̄ diuisionē q̄ fm̄ appositōnem. sicut in
 tpe q̄ tps est numer⁹ et cū hoc est quātitas. xi-
 nua. et ea ergo rōe qua est numer⁹ est infinitum
 fm̄ appositōnem. et ea rōe qua est continuū est infi-
 nitum fm̄ diuisionem.

Separatū quidē igit

Hic facit ratiō q̄ dicitur e. l. s. pbando infinitū nō
 ē. et circa hoc p̄mo excludit op̄m̄ōes aliorū. pla-
 tonis q̄ innaturaliter locutus est de infinito ponē
 do s̄ infinitū subam̄ tē r̄ p̄ se subsistēs. Secō
 excludit op̄m̄ōes naturāle loquentiū dicentiū
 infinitū esse accūs alicui nature. Circa p̄m̄ū ponit
 tres rōnes phisicas et duas loptas. p̄ma rō stat
 in hoc. Si infinitū est separatū vel ergo habet in se
 aliquā quantitātē vel nō. si nō habet in se aliquā
 quantitātē tūc nō erit aliq̄ infinitū pp̄ie. et rō
 mō. s̄ de quo tūc hic querit sed erit for̄a infinitū
 p̄mo nō. s̄ infinitū negatiue. vel habet in se quan-
 titātē r̄ p̄ illā m̄est ei infinitū. tūc infinitū nō pōt
 esse p̄ncipiū sicut tū ipsi ponebāt. q̄ p̄ncipiū nō d̄
 habere eē p̄ aliud. q̄ si sic tūc ip̄m̄ esset p̄ncipiū.

Amplius quō contin.

Hic ponit scōdam rōem et stat in hoc. Passio vel
 pp̄rietas nō p̄t e. se plus sepata vel sepabilis q̄
 subiectū. q̄ d̄ rōe passiois est q̄ infit subiecto. hoc
 autē nō est de rōe subiecti. s̄ infinitū est passio ma-
 gnitudinis que nō est sepata sed in suba. ergo nō
 p̄t dici q̄ infinitū sit separatū siue p̄ se existens.

Manifestum est autē.

Hic ponit tertia rō que cludit duo incōuenientia
 quorū p̄m̄ū est. si infinitū est substantia et p̄nci-
 piū tunc sequit q̄ idem erit infinitū et esse infiniti
 i. essentia et eē erit eadem in infinito. sequela p̄t
 q̄ hoc est de rōe p̄ncipiū q̄ in ip̄o idem sine e. sen-
 tia et eē sicut p̄t de deo q̄ est p̄m̄ū p̄ncipiū. Se-
 cundū incōueniēs est. q̄a v̄l h̄ infinitū ē partibile. i.
 diuisibile vel indiuisibile. si est partibile ergo quilibet
 ps̄ eius erit infinita q̄ sic patet. q̄a q̄l bet ps̄ sub-
 stantie est substantia s̄ infinitū fm̄ antiquos est
 suba. ergo quilibet ps̄ infiniti erit infinita. s̄ hoc ē
 impossibile. q̄ tūc aliq̄ infinitum constitueret ex

pluribus infinitis q̄ nō pōt dici. q̄ vnum infinitū
 occupat omnia sic. nō potest dici q̄ aliquod totum
 q̄titatiū cōstituat ex pluribus infinitis. vel est
 impribile et sic nō erit infinitum pp̄ie acceptum
 t̄rcio mō s̄ quod hic est ad p̄positum.

Ratiōnabiliter quidē

Consequēter aresto. re pbat op̄m̄ōnem p̄horū na-
 turali loquentiū d̄ infinito et p̄mo facit hoc p̄ rati-
 ones loptas. deinde p̄ ratiōes phisicas. Prima rō
 stat in hoc de ratiōe corporis est q̄ sit d̄terminatū
 sup̄ficiē. de ratiōe sup̄ficiē est q̄ sit d̄terminata du-
 abus lineis. de ratiōe linearum est q̄ sit d̄termina-
 te duobus p̄ncipiis sicut p̄t ex diffinitōibus eorū
 Tūc sic arguit. Nullum d̄minatū est infinitum s̄
 omnis q̄t̄is continua est terminata. d̄go r̄.

Ac uero nec numerus.

Hic ponitur secunda ratiō que principalit̄ procedit
 de numero r̄ stat in hoc. nullum numerabile est in-
 finitum sed omnis numerus est numerabilis. et
 ergo null⁹ numerus est infinitus maior patet q̄ om-
 ne numerabile potest numerando p̄rāsi sed q̄
 p̄rāsiatur nō est infinitū q̄ infinitū nō h̄ c̄minū

Arguitur.

Iste ratiōes sunt phisice et
 ergo male dicitur est q̄ sunt lo-
 p̄. Alio patet quia sunt de infinito quod ē passio
 phisica. D̄m̄ q̄ aliqua ratiō potest dici lopta
 dupliciter vel phisica. Uno modo q̄t̄m̄ ad o b̄iet-
 tum de quo ē demonstratio vel probatio et sic iste
 ratiōes sunt phisice quia sunt de infinito quod ē
 passio phisica. Alio modo accipiuntur tales rōnes
 quo ad modum demonstrandi vel quo ad modum
 p̄cedendi et sic sunt loptas. et hoc p̄ter duo p̄mo
 p̄ter formam quā p̄ditur a diffinitōne ad di-
 finitum scōdo p̄ter materiam quā mediū arguē-
 di in istis est diffinitō rōis que fuit cōiter conce-
 sa ab antiquis q̄uis nō ab oibus q̄ illi q̄ ponebau-
 corpus infinitū nō habebant istā diffinitōem con-
 ce-tere q̄ corp⁹ terminat duab⁹ sup̄ficiēb⁹

Phisice autem magis

Hic phisice ostendit ex p̄ncipiis scientie naturalis q̄
 nō est aliq̄ corpus sensibile actu infinitū et in il-
 la p̄batione supponit ē duo. P̄m̄ū est q̄ elemēta
 sunt finita in magnitudine. Secōm̄ q̄ celū sit de na-
 tura quatuor elementorū q̄ tū aresto. p̄mo celū
 re pbat. Sed ponit sanctus thomas ratiōnem isti-
 us diuersitatis. q̄ de cōsuetudine aresto est q̄ v̄ra

Tercius.

huc opinionibus aliorum etiam falsis dicitur veniat ad
aptum locum reprobationis talium opinionum. si aptus
locus ad reprobandum quod celum distinguit ab elementis
est in libro de celo. et sic videtur hic illa opinio usque
ad illum locum et ex illo etiam potest solui que a aristotele in
predicationibus videtur falsa opinio antiquorum de loco
quod si nondum venit ad locum reprobationis que locus est in
quarto philosophorum. Ponit ergo talem eodem nam si esse
aliquid corpus actu infinitum vel illud esse simplex
vel compositum non compositum siue mixtum quod si sic vel
vnum elementorum illud mixtum constituens esset infini-
tum et alia finita et si sic tunc hoc vnum elementum
destrueret omnia alia elementa in illo mixto quod videtur
sequitur subam rei cum ergo talis res sit infinita etiam
am habet virtutem infinitam et sic excederet virtutem
vniuersalem finiti. Vel quodlibet elementorum illud mix-
tum constituentium esset infinitum sed hoc iterum non est
possibile quod de eodem corpore infinitum est quod habeat tres
dimensiones infinitas. Hi ergo propter vnum infini-
tum continent alia infinita tunc corpora penetrarent se quod
est impossibile primo vnum infinitum occupat omnia et
sic non potest aliquid infinitum esse preter vnum.
Secundo potest dici quod illud corpus sit simplex quia tunc
hoc corpus videtur conuertisset omnia alia corpora in sui na-
turam et hoc est verum supponendo quod tale corpus
esset elementum quia elementa sunt adiuuata in co-
traria et contraria sunt apta uata agere in sem-
uicem cum ergo tale elementum infinitum haberet actio-
nem sic omnia conuerteret in sui naturam et eodem modo
dicendum est si ponatur vapor infinitus. ponatur enim
antiqui corpus medium infinitum inter elementa
quod esset subtilius aqua et grossius aere. Et cir-
ca hoc reprobandum aristotele duo facit primo probat quod
hoc non potest esse infinitum sicut dictum est sed
quod etiam tale corpus nullo modo est ponendum
et hoc probat sic quia vnumquodque componitur ex his
in que resoluuntur sed mixta non resoluuntur in vapo-
rem sed in quatuor elementa ergo etiam mixta non
componuntur ex vapore sed ex quatuor elementis.

Arguitur. Probatur quod illud corpus infinitum sit
valde pure virtutis. et quod non potest
corrumperet corpora que sunt magne virtutis sicut si sit
terra infinita que est pure virtutis non posset talis ter-
ra corrumpere finitum ignem ergo etc. Dominus quod quia
vniuersis componendo corpora adiuuata in eandem virtuta-
tem vnum corpus habeat magna virtutem in ordine
ad aliud tamen infinitum corpus que tunc pure virtus
eis sit excedit quacumque virtutem corporis finiti. et hoc
iterum quia quilibet pars corporis infiniti habet in se alia

quam virtutem ergo totum corpus infinitum habet infi-
nitam virtutem in se. sed nullum corpus finitum habet
infinitam virtutem. et sic corpus infinitum excedit
in proportionabiliter in virtute corpus finitum.

¶ Oportet autem de oi

Hic aristotele dicit absque suppositionibus predictis quod
non potest esse aliquid corpus sensibile actu infinitum. et
hoc ostendit quatuor rationibus. Circa primam patet tri-
ta. primum est quod omne corpus naturale habet na-
turalem aptitudinem ad hoc quod sit in aliquo loco cu-
ius ratio est quia locus est naturalis passio corpo-
rum et conseruatur aliquid in suo loco. Secundum est quod
naturaliter quilibet corpori conuenit aliquis locus
eorum locorum qui sunt. et hoc ideo quia nisi sic non
haberetur motum naturalem. Tercium est idem est locus
naturalis totius et partis. et hoc ideo quia ratio est
natura totius et partis et sic in eodem loco conser-
uatur totum et pars. Istis premissis sic arguitur. Si
est aliquid corpus actu infinitum aut totum cor-
pus est tunc in se in suis partibus sicut si po-
neretur aqua infinita vel aer infinitus. aut est dissi-
miliu specierum in suis partibus sicut si diceretur
quod vniuersum est finitum quia habet multa corpora
Si dicatur primum tunc vel illud corpus quiescat vel
mouetur si quiescat ergo nunquam poterit moueri et sic
tolletur motus a rebus quia non est ratio que vna
pars totius corporis homogenei moueretur toto qui
est tunc cum totum et pars sunt vnius nature sicut
dictum est. Aut hoc corpus moueretur et sic nunquam
quiescat quia non est ratio quare vna pars quiescat
et non alia cum sint eiusdem nature et sic tollitur
motus vel quies quorum vtrumque est inconueniens.
Si dicatur secundum scilicet quod illud infinitum sit dis-
similiu primum secundum speciem hoc est inconueniens pro
duo primo quia tunc hoc infinitum non erit ali-
quid vnum simpliciter sed solum erit aliquid vnum aggrega-
tione eo modo quo dicimus quod vniuersum sit vnum
secundo quia vel ille partes dissimiles sunt finite secundum
numeros vel infinites si sunt finite secundum numeros tunc
non faciunt aliquid infinitum nisi vna pars sit infi-
nita et si sic tunc vna pars corrumpere alias partes vel
dictum est in priori ratione. vel ille partes sunt in-
finites secundum numerum et tunc loca etiam sunt infinita
et sic erunt plura infinita simul. Item principia
eorum naturalium erunt infinita quod reprobatur est primo
huius non ergo potest dici quod sit ali-
quod corpus actu infinitum.

Anaxagoras autem.

Hic aristoteles inquit opinione anaxagore q̄ dicit
 infinitū quiescēt. et hoc id q̄ fulciet. i. sustentat. et
 seipm. et q̄ fulcit seipm ergo nō p̄t extra se mo-
 ueri. nō em̄ ē locus extra ipm̄ i quē moueat. H̄
 istam opinionē anaxagore reprob̄t aristoteles. duab̄
 rōnib̄. Et p̄mo arguit q̄ta suā rōem q̄ ana-
 xagoras dixit infinitū quiescēt. q̄ infinitū ē ubi
 ap̄tū natū ē esse quasi dicit q̄cō quiescēt in ali-
 quo loco ē ap̄tū natū ē in illo loco m̄ q̄ quiescēt
 q̄ nō est v̄m̄salit̄ v̄tū q̄ aliq̄ quiescēt in ali-
 quo loco p̄ violentiā sicut lap̄ in colūna d̄rēt̄
 et id oportet adhuc aliā cām adiungē q̄re in fini-
 tū quiescēt. Et simile ē de terra q̄ si terra esset in fini-
 ta tūc tota terra quiescēt in medio non solum ex
 ea rōe q̄ apta nata sit ibi quiescēt s̄ q̄ est gr̄uis
 sic etia anaxagoras habet vnam aliā cām ponē
 quare infinitū quiescēt. Secūda rō q̄ si totū id q̄
 c̄stat q̄ manet in seipso q̄ sic esset dicendū de p̄-
 tibus q̄ est falsum. q̄ si tota terra esset in finita
 tūc tota terra quiescēt. s̄ nō oportet h̄ de q̄ aliter
 p̄t q̄ adhuc p̄tes p̄nt moueri.

Omnino autē manife

Secūda rō p̄ncipal̄ est oē corp̄ sensibilē siue na-
 turale habet grauitatē vel leuitatē. si habet gra-
 uitatē q̄ ferēt ad mediū si habet leuitatē ergo
 ferēt ad extremū sursum s̄ in infinito nō p̄t affig-
 nari mediū vel extremū q̄ ista sunt em̄ maḡtu-
 dinū q̄ nō p̄t dici q̄ sit aliq̄ corp̄ naturale in finitū

Arguitur.

Maior est falsa q̄ celum ē
 corpus naturale et in me
 est graue nec leue sicut patet p̄mo et quarto celi
 Solum em̄ clemēta sunt graua et leua. Di-
 cendū q̄ aristoteles loq̄t in ista rōne s̄m̄ opinionēs
 antiq̄ qui ponebāt celum ē de nata quatuor
 elementor̄. et id ista rō tenet ac si celū ēt igne-
 um sicut ipsi volebāt q̄ ferēt sursum. Vel d̄m̄
 q̄ aristoteles intelligit p̄ corp̄ sensibilē corp̄ cōagibile
 sicut loquit̄ de corp̄ sensibilē sc̄do de generatōe.

Amplius omne cor.

Tercia rō talis ē oē corp̄ sensibilē ē in aliq̄ loco
 sed quibet locus habet in se aliq̄ d̄m̄a loci sc̄i
 licet sursum deorsum aut̄ retro d̄rēp̄ aut̄ finitū
 sed h̄m̄i d̄e nō p̄nt ēē in corp̄ infinito cum ali-
 bet d̄m̄a talis ip̄ortat aliq̄ terminū qui rep̄-
 gnat̄ infinito.

Arguitur.

Celum nō ē in loco q̄ non
 omne corp̄ sensibilē ē in loco

It̄ sup̄p̄m̄ s̄ nā corp̄ d̄m̄a s̄ loq̄ ē nā cōm̄

D̄m̄ q̄ dupl̄e aliq̄ ē in loco. Vno mō q̄ cū
 cūscribit̄ loco. et sic celū nō ē in loco. Alio mō ali-
 quid ē in loco q̄ eius p̄tes d̄m̄ināt̄ aliqua d̄m̄a
 loci. et eo mō etiā celū ē in loco q̄ vna p̄s i celo ē
 sursum alia deorsum alia aut̄ et alia retro r̄cūs

Simpliciter autem.

Quarta rō ad idē stat in hoc si impossibile ē esse
 locū infinitū q̄ impossibile ē esse corp̄ infinitū cū
 oē corp̄ sit in loco. sed impossibile ē locū ēē in finitū
 q̄ p̄bat q̄ hec duo sequūt̄ se sc̄z ēē in loco r̄ ēē
 in aliq̄ loco sicut ēē quāritatē et aliq̄a quāritatē
 sed impossibile ē aliq̄e locū ēē in finitū q̄ nec loc̄
 sursum nec loc̄ deorsum p̄t ēē in finitū q̄ sursum
 et deorsum imp̄ortat̄ d̄m̄inatos terminos. Et isto
 textu solet elici ista autoritas. Nihil ē in genere
 quin sit in aliqua suā sp̄z. sicut hic d̄t aristoteles.
 q̄ nihil est in loco q̄n̄ sit in aliquo loco.

Quod quidē igitur.

Postq̄ aristoteles posuit rōes ad verāq̄ p̄tē de ēē in
 finitū hic d̄m̄inat̄ iā veritatē. et p̄mo de hoc an
 infinitū ē sc̄do quid est. d̄t q̄ aristoteles q̄ ex sup̄iori-
 bus quodāms̄ manifestū ē q̄ infinitū quodāms̄
 est et quodāms̄ nō est. q̄a si dicat̄ simple in finitū
 tū nō esse tūc r̄p̄s habebit̄ principū et finē q̄ ē
 impossibile sup̄posita m̄di cōm̄itate. et sile maḡ-
 ḡtudo nō erit̄ inuisibil̄ in infinitū ergo sequitur
 q̄ infinitū quodāms̄ modo est.

Dicitur igitur esse ali

Hic ponit aristoteles quō infinitū ē. et vult q̄ infini-
 tū nō ē in actu sicut p̄bat̄ vlt̄ie rōes s̄ est in
 pot̄tia. Et hoc p̄bat̄ur q̄ infinitū de q̄ hic loq̄m̄ur
 inuenit̄ in arith̄m̄icis s̄m̄ diuisionē r̄ i numeris s̄m̄
 app̄ositōem s̄ manifestū ē q̄ in ill̄ inuenit̄ infini-
 tū in pot̄tia q̄ nō ē aliq̄s numer̄ actu infinitus
 q̄ tūc nō ēēt numer̄ rep̄gnat̄ em̄ q̄ numeratū
 sit infinitū. s̄ numer̄ d̄r̄ p̄ resp̄m̄ ad numeratū
 It̄p̄ vlt̄ima v̄itas cōm̄itat̄ numer̄ q̄ nō est in
 finitū. H̄c nō ē magnitudo infinita s̄m̄ actū sed
 solū s̄m̄ potentiam.

Non oportet autem.

Hic vlt̄ius exp̄onit̄ a quod dixit sc̄z q̄ ē infinitū
 in pot̄tia q̄ posset quis sic arguē si infinitū ē in po-
 t̄tia q̄ quāq̄ aliq̄s infinitum erit̄ in actu q̄ fru-
 stra ē pot̄tia q̄ nō reducīt̄ ad actū. Et aristoteles q̄
 dupl̄e aliq̄ est in pot̄tia. Vno mō aliq̄ est in

Infinitum est... si per se... et contingit... non sunt nisi... et sic patet posse et operari ut habeat ordinem...
Infinitum est... si per se... et contingit... non sunt nisi... et sic patet posse et operari ut habeat ordinem...
Infinitum est... si per se... et contingit... non sunt nisi... et sic patet posse et operari ut habeat ordinem...

Tertius.

poena ad actum pertinet sicut de se poena statua. qz es
pe fieri pfecte et plecte actu statua. et eo modo infini-
tū nō ē in poena. Alio aliqō ē i poena ad actū
imperfectū q̄ existit in aliq̄ fieri et nō in seō esse. et
sic infinitū ē ens in poena reducibile ad actū imp-
fectū qz infinitū nūq̄ ē totū sibi. s; vna ps accipit
p̄ alia sicut p; in diuisione zēnuū in q̄ diuisione
nō accipit ptes infinitū sibi s; successiue diuidit i
infinitū. Et in textu ponit sillic de ludo agonali
scō in olipo. i. in tali mōte q̄ ludi dicūt tunc ē in
actu qn̄ aliq̄ ps illoz ludoz p̄fessit et aliq̄ ps ē
veritura. Et p̄ istud soluit arguētū sibi qz non
d; q̄libet potētia reducitur ad actū plectū et pfectū
s; sufficit qz ducat ad actū q̄libet qz sibi p̄portio
haci. Et idē buridan⁹ sic istā p̄cedem expōit
zēnuū ē diuisibile in infinitū. i. zēnuū diuidit
in has et in has ptes et sic de alijs et nō d; sic
expōit. cōtinuū ē diuisū in infinitum.

Aliter autem et intē.

Postq̄ aristo dixit an sit infinitū in potētia.
Cōtē oñt in q̄bus expit infinitū. i. vult qz in rei
bus s; in tpe in generatōe hoim et in diuisione
magnitudinū. Dem̄ potit zēmentia et dñam in
ter ista infinita. Cōuenientia ē qz in oib; istis iue-
nit infinitū accipiedo aliqō p̄ aliud fm quāda;
successionē et idē q̄q̄o actu suscipit ē sp̄ finitū. sed
infinitas fit in illo qd̄ h; aliqua successionē.

Arguatur. Cōtinuū ē ens infinitū et tē
ēre sō infinitū fm aliqua successionē. Dñm qz
cōtinuū tā p̄t dupl. Vno⁹ fm illas ptes quas
actualitē h; et sic zēnuū ē aliqō pmanēs et nō ē
in zēntio infinitas. Alio⁹ accipit zēnuū fm suc-
cessiua diuisionē in ptes eiuscē p̄portōis et sic cō-
tinuū ē aliqō successiue et sic fm hoc iucuetur in
finitum in cōtinuis.

Sed in magnitudinē

Hic oñt dñam istoz infinitoz. et stat i hoc qz ille
ptes fm quas sumit infinitas in tpe sic se hñt
qz nulla eaz manēt. s; ille ptes fm quas sumit i
finitū i generatōe hoim sic se hñt qz aliq̄ manēt
et aliq̄ nō manēt. qz aliq̄ hoies sunt et aliq̄ sue-
rūt. s; in diuisione magnitudinū oēs ptes fm q̄s
sumitur infinitum manēt.

Quod autem secundum

Hic potit zēmentia in infinitū i magnitudinē

bus fm diuisionē et i numeris fm oppositōem
Et ē ista zēmentia qz verobiq; infinitū accipitur
fm poenam. s; ē dñm qz in oppositōe magnitudi-
nū nō excedit q̄cūq; magnitudo data qz als cē
actu infinitū. s; in diuisione q̄cūq; q̄ritas ex-
dit in min⁹ qz nō ē ita pua magnitudo qn̄ vltē
eius diuidat. et qz sic ē duplex infinitum zēndat
op̄ioni platōis q̄ posuit infinitū ex pte maie
pōnēs duo p̄cipia ex pte maie. s; magnū qd̄ p-
tinet ad additōem et suū qd̄ p̄met ad diuio-
nē. videt tñ qz plato solum vsus fait infinitos fm
op̄ositōem. qz posuit infinitū ēē in numeris. et i
numeris aliqō crescit fm oppositōem i infinitū.

Querit

Querit sit aliqō infinitū actu in
tpe nata. Dñm qz infinitū
in poena ēē in tpe nata ex tpe p̄batū ē. et qz h
q̄rit de infinito i actu. Ad q̄stionē igit dñm qz in
finitū capit dupl. Vno⁹ p̄ infinito formali qd̄ i
finitū ē forma in nullo zēntia nec ad matia s;
aut sunt forme natales. nec ad ēē specificū sicut
sunt sube separe. et eo⁹ dñs et primū ens solū est
infinitū qd̄ sic p̄bat. qz hoc ē infinitū qd̄ in n⁹ ē
cōtractū. s; sicut iā dñt est. et lat⁹ in pmo. hoc p̄
nū ens in nullo ē zēntiū ergo ē simple infini-
tū. Et tale infinitū necesse ē ēē. qz hoc ē necessariū
esse ubi ēē de cēntia rei. qz cēntia nō separe ab
eo⁹ ē cēntia. s; ēē de cēntia et de tōē pmi ētis
seu p̄nt cāe. ergo p̄mū ens necesse ē esse. Itē hoc in
finitū nūc est ēē vñū qd̄ p̄bat dupl. p̄mō qz im-
possibile ē p se subsistēs et p̄fā m̄ltiplicari. s; ist⁹
infinitū ē p se subsistēs et p̄fā ergo n̄ p̄t multi-
plicari. minor ē manifesta maior p̄. qz ois multi-
plicatio vel ē indiuidual et p̄ matia. vel ē forma-
lis et specificā p̄ dñam. s; qz p̄mū ens ē p se sub-
sistēs. sic nō multiplicat p̄mo mō p̄ matia. et qz ē
sūme p̄fā. iō non multiplicat scōd⁹ s; p̄ dñam
specificā. qz qd̄ sic multiplicat hoc ē pus imp̄fā.
qz dñā adde it p̄fā ēē; illi cū addit. Sedā rō ad
idē q̄q̄o ē sūme p̄fā nō p̄t multiplicari. s; est
sūme p̄fā ergo infinitū tale nō p̄t multiplicari.
minor ē nō maior p̄bat. qz si ēēt duo infinita for-
malia i actu tē ē hñt aliqua dñam adiuit als
nō ēēt duo. Illa qz dñā erit i vno et n̄ in alio
Si qz illa dñā dicit aliqua p̄fā ēē; tē i vno ē
aliqua p̄fā q̄ nō ē in alio. qz vñū nō ē sūme p̄-
fā. Vel tal dñā ēē i p̄fā ēē. et tūc vñū erit
imp̄fā. et sic nō erit infinitū formale. Alio⁹ acci-
pit infinitū p̄ infinito material. et hoc p̄t capi dupl.
Vno⁹ p̄p̄tēgrammaticē et sic d; i discretis n̄ tot

Condit qz in qd̄ dicitur dicitur
s; d tpe p̄ d quātoē q̄m p̄
n d p̄t magnitudinū

terminū sicut corp⁹ terminat duab⁹ superficiebus
superficies terminatur duabus lineis et linea duo-
bus punctis.

Arguitur Quicquid dicitur generi et
am dicitur alicui sp⁹ si ce-
go p⁹teritati in genere dicitur infinitū ergo etiā
alicui sp⁹ p⁹teritatis. D⁹m q⁹ dupl⁹ aliq⁹ d⁹
uenerit generi. Uno mō q⁹ ponit actu h⁹ et in ge-
nere et sic ē ver⁹ q⁹ aliq⁹ d⁹ uenerit generi etiā d⁹
m⁹ alicui sp⁹. Et tō est q⁹ gen⁹ non est in actu
subsistendi nisi in sp⁹bus. si ergo aliqua p⁹teritas
subsistat h⁹ actu in genere etiā debet ēē i aliqua
sp⁹rum. Alio mō aliq⁹ d⁹ uenerit generi p⁹ nō rep⁹
gnantiā q⁹ s⁹ nō repugnat tōm generis. et tunc
nō oportet q⁹ illud etiā d⁹ uenerit alicui sp⁹ et tō
illius est q⁹ aliq⁹ p⁹teritatis repugnat h⁹ tōem
d⁹m q⁹ tū non repugnat sibi h⁹ tōem generis
sicut ēē volatile repugnat aiali tōnali. sed nō re-
pugnat aiali in genere q⁹ ergo infinitum repug-
nat aulibet magnitudinē accepte h⁹ tōem d⁹m
ideo nō p⁹teritatis aliqua magnitudo ēē infinita.

Arguitur Quicquid contingit ab alio
abstracti p⁹teritatis alteri ad
di⁹ses p⁹teritatis infinitas p⁹teritatis abstracti a magni-
tudine h⁹ diuisione. et si ille p⁹teritatis addant⁹ alteri
ei tūc sit infinitū in actu. D⁹m q⁹ nō est fini-
te in diuisione magnitudinū et i apposite ma-
gnitudinū. q⁹ in diuisione magnitudinū accipit
infinitū sed in apposite magnitudinū nō sit infi-
nitū au⁹ tō est q⁹ infinitū h⁹ tōem potentie et
materie sicut d⁹ hic in textu q⁹ ergo p⁹teritatis ad
diuisionē magnitudinū tūc p⁹teritatis ad potentiam
et tō tūc p⁹teritatis ad infinitū sed q⁹ p⁹teritatis in
apposite magnitudinū tunc p⁹teritatis a potentia
ad actu. et ideo tūc nō accipit infinitū.

Arguitur In diuisione magnitudi-
nū nō est p⁹teritatis i infinitū
p⁹teritatis q⁹ magnitudo h⁹ terminatas p⁹teritatis qui-
bus acceptis nō sunt alie p⁹teritatis accipiente sicut
in ligno. x. pedum illis. x. pedibus acceptis nō
sunt accipiente alie p⁹teritatis q⁹ tūc ē finis. D⁹m
q⁹ magnitudo dupl⁹ diuidit. Uno mō h⁹ p⁹teritatis
eiusdem p⁹teritatis. et sic nō p⁹teritatis in infinitū in
diuisione q⁹ dat prima p⁹teritatis et ultima. exēpli grā.
si lignū decupedale diuidatur in. x. pedalia nō
est p⁹teritatis in infinitū. Alio mō diuidit magis-
tudo h⁹ p⁹teritatis eiusdem p⁹teritatis sicut q⁹ diuidit⁹
tūc magnitudo in duas medietates. et iterū illa
medietas in. ij. medietates et alia in. ij. medietas

tes. et sic sit p⁹teritatis in infinitū in diuisione. Di-
citur autē iste p⁹teritatis eiusdem p⁹teritatis. q⁹ omnes
p⁹teritatis h⁹ eandē p⁹teritatis ad totū a quo p⁹teritatis
diuiditur sicut mediū ad integrū vel sicut dimi-
diū ad duplum. et tō nō sunt p⁹teritatis eiusdem p⁹teritatis.
q⁹ p⁹teritatis posteriores sunt minores p⁹teritatis
sunt tamen eiusdem p⁹teritatis.

Arguitur Tempus et motus sunt infini-
ta et sunt in actu. ergo erit ali-
quod infinitum in actu. et q⁹ motus fundat⁹ in
magnitudine ergo magnitudo erit actu infinita.

D⁹m q⁹ motus et tps h⁹ infinitate potētia
lem h⁹ successione potētia et posterioris. et tū nō
sequitur si illa sint infinita q⁹ magnitudo erit in-
finita. q⁹ magnitudo ex sui natura h⁹ tū ēē sit
si ergo ponere magnitudo infinita tūc esset ali-
quod actu infinitū. sed ad hoc q⁹ tps et motus sūt
infinita sequitur q⁹ sit aliq⁹ infinitū h⁹ ponant⁹.

Arguitur Numerus est potentia infinita. q⁹
oīs p⁹teritatis ē reducibilis ad actu. D⁹m q⁹ duplex
est p⁹teritatis sicut duplex ē act⁹ q⁹ dā ē p⁹teritatis reducibi-
lis ad actu cōpletū et p⁹teritatis. et sic nō ē numer⁹
in p⁹teritatis infinita. Alia ē p⁹teritatis reducibilis ad actu
imperfectū s⁹ p⁹teritatis cū p⁹teritatis q⁹ actus p⁹teritatis in
fieri. et nō in scō esse. et sic numer⁹ ē infinitus in
p⁹teritatis. q⁹ dato q⁹ numer⁹ numero p⁹teritatis dati maior nu-
mer⁹ nō ēē dat numer⁹ actu infinita. An valde
dicit⁹ hō ē p⁹teritatis albus et numer⁹ ē p⁹teritatis infinita
q⁹ hō ē p⁹teritatis albus q⁹ p⁹teritatis sit reducibilis ad actu p⁹teritatis
et h⁹. Sic sic nō ē numer⁹ p⁹teritatis infinita q⁹ actu fiat
q⁹ h⁹ infinita. si d⁹ p⁹teritatis in infinita q⁹ s⁹ ei p⁹teritatis aliq⁹
ad di. An sicut p⁹teritatis numer⁹ sūt p⁹teritatis infinita
ita etiā in diuisione numer⁹ sed repugnat nu-
mer⁹ habere infinitate in actu.

Arguitur Infinitū ē in reb⁹ q⁹ infinitū p⁹teritatis
p⁹teritatis q⁹ si unū cōtentionē ē in na-
tura et reliquū erit i natura sicut patet in p⁹teritatis
tib⁹ p⁹teritatis. D⁹m q⁹ infinitum caput dupl⁹.
Uno p⁹teritatis infinita materiali in actu. et sic infinitū oppo-
nit⁹ finitū p⁹teritatis. si nō o⁹ si unū p⁹teritatis
o⁹ sit i natura q⁹ etiā alter sit i natura. q⁹ alter cō-
tentionē ē nō ēē. Alio accipit infinitū p⁹teritatis
to i p⁹teritatis et p⁹teritatis. et tūc etiā infinitū erit in
natura et tūc nō opponit⁹ p⁹teritatis p⁹teritatis si pot⁹ p⁹teritatis
tūc. et sic infinitū ē in reb⁹ h⁹ ponant⁹ sicut d⁹ ē

Arguitur De infinito ē scia ergo infini-
tū est. Consequētia proba-
tur q⁹ illud quod nō est in actu nō habet passio-

Handwritten notes at the top of the page, including the title 'Philicorum' and 'folio xli'.

Philicorum

folio xli

mes ergo de illo qd nō ē in actu nō est facta. Quid
 tendū qd si capiat in finitū p infinito materiali in
 actu tūc infinitum nō est. nec habet diffinitōem qd
 rei sed solū quid nois. nec de ipso est facta: nra pprie
 sq qd est sed qd non est. Alio mō accipit infinitum
 p infinito in poia. et hoc mō finitū est suo modo
 sq i poia. et hoc habet passiones sue essentie coram
 deus pot: st facere finita. Dm qd vtz est infi
 nita fuita thegeamatic. qd non tot qn plura. f nō
 infinitum eadegeamaticē sq quātitate exten. am
 sine tmino. qd hoc iplicat eoradua dem sicut dāi ē.

Queritur Vtz iueniat infinitum in cō
 tinuis fm diuisionē: m et in
 numeris fm appositōem. Dm qd sic qd sicut dī
 citur in textu. infinitum iuenit i rebz fm poiaz. r
 fm successione. f i numeris pē esse successua ad di
 cō i infinitū fm tmino. r i pzius succ: sua diuifio
 fm tmino qd i eis iuenit infinitū de qd hic loqmur.

Arguitur In diuisione cōtinui deuenit
 ad minimū. et i appositōe nu
 meri deuenit ad maximū. ergo nō est infinitas i
 eis. Pzmiū patet i pzimo hui. vbi dictum est qd ē
 dare maximū et minimū i rebz. Dm qd qz
 tas pē capi dupliciter. Vno mō fm qd iuenitur in
 materia pmaginabili. et sic qritas pē ca. se. te. in i
 finitū loquendo de discreta qritate qd potest pē
 pmaginatōem semp fieri maior. Hic pē etiam
 qritas diuipi i minus si est cōtinua. Alio mō ac
 cipitur qritas phisice fm qd habet relationem ad
 corpus phisicū et sic dicit aliqui qd infinitū nō iue
 nitur in qritate. sed hoc nō pē dici qd tūc infinitū
 non esset passio phisicalis et sic male tractabitur
 in phisica de infinito. Et ideo aliē dicentū est qd q
 ritas phisice accepta pē accipi dupliciter. Vno mo
 do fm rōnem generis sq fm rōnem corporeitatis r
 sic infinitū nō repugnat qritati sic accepte. Alio
 mō accipit qritas phisica fm qd ponit sub aliqua
 rēminata spē rei naturalis r sic repugnat sibi in
 finitas quia forme rerum naturalū nō saluane
 sub quacūqz pua qritate sed oportet esse rēmina
 tam qritatem in rēminata spē. Et sic dicit arist.
 pmo hui. qd ē dare minimam carnem qd si diuideret
 nō maneret caro sed resolveret in cōmēs.

Arguitur Hoc est impossibile quo pos
 sito sequit impossibile si posi
 to qd diuidatur cōtinuū in infinitū. sequit impossi
 bile. ergo ipm erit impossibile. Minor pbatur quis
 pntendo eam in esse sequit impossibile sic sq som

tinuū est diuisum in infinitū. Dm qd nō dī pos
 si in esse in vna de piti fm actu pfectum sed fm
 actum impfectū et ideo dicit pon in vna de piti
 sic. Continū diuidit in infinitum qd sicut dicit est
 ista poia diuisionis nō reducit ad actū pfectum.

Arguitur In primo hui. dictum ē qd oī
 finitū p ablatōem finitū con
 sumitur. sed abstractōe ptes a cōtinuo finitum
 cōsumit ergo nō pē diuidi in infinitū. Dm qd
 a cōtinuo r nō auferei duplices ptes qdā sq eius
 dem qritatis et sic statim pluriē. Alio mō pnt
 auferei ptes eiusē pporōnis et sic nō cōsumitur
 etiam pcedō in infinitū.

Accidit autē cōtrariū.
 Postq arist. oit an sit infinitū qd sq cōtē qd sic
 in poia. hic pnt oit qd ē h iūmētz et pmo ponit
 diffinitōem antiquoz et de qd pteratio mō diffini
 en ū est infinitū quō antiqui i infimitē dicebant
 em antiq qd infinitū ē extra qd m ilē. Sz arist.
 de qd opposito mō diffinitōē ē sic sq qd infinitū ē
 cū qritate accipit. sp ē aliqd extra accipe.

Signum autē est et.
 Hic arist. oit diffinitōnem suā p signū qd sumi
 ex cōi locutōe hoim qd dicunt qd anuli sunt infiniti
 qd accipiēibus qritatem in anulo sp est aliqd de
 nouo accipe qd pularatōem in infinitū. Est in dōia
 qd in anulo nō accipiē noue ptes sp. f qnqz ptes
 pius accipit itoz accipit f i diuisione tenui in
 infinitū sp accipiuntur noue ptes in infinitū quia
 semper minores ptes.

Cuius autē nihil est.
 Hic im pbat diffinitōem antiquoz sq qd infinitū ē
 extra qd nihil est. et stat im pbatō in hoc illud qd
 est diffinitō totius et pfecti nō pē esse diffinitō in
 finitū. f ista ē diffinitō totius et pfecti ergo nō ē dif
 finitō in finitū. Maior pz qd infinitū nullo mō pē
 esse totū et pfectum. qd aliquid dī pfectum qd ha
 bet finē qd finis est pfectio rei. f ergo in finitū est
 pfectū qd in finitū hūc finē sic nō ē infinitū. mior
 pbat qd sicut aliqd dī totū in vniūso qd simple ni
 hil ē extra ipm sic aliqd dī totū picularare qd nihil
 est extra ipm pccatōs ad sui naturā et ideo totum
 et pfectum idem sunt vel propinqua fm naturam
 sunt em propinqua fm naturam. quia pfectum
 est cōtinuus qd totū pprie em totum inuenitur
 in pccatōis cōtinuis sicut in materialibus sed pfectū

Handwritten notes in the left margin.

Handwritten notes in the right margin, including the word 'Dispositio'.

Tercius.

huenitur etiam in non quatis. quia sub e separe
dicitur pfecte et tñ nō cōuenit eis xpe q sine tota
Arquitur Si pfectum est quod habet fi
nem tñ sequeret q deus non
esset pfectus quia non habet finem. Dicendum
q aristō loquitur de hys que nata sunt habere fi
nem deus autē nō est natus habere finem et ideo
etiam potest dici q deus est sibi finis et pfectō

Unde melius opinan.

Hic ex pōictis compat adinuicem opinionem mel
lissi et pmenois. et intendit q pmenoides melius
dixit mūdum et vniuersum esse finitum p eq pu
gnans i. eqñtē distās a medio in quo significabat
vniuersum esse sperice figure. s. Melliss³ dixit vni
uersum esse infinitum qz ergo vniuersum habet cō
tinem totius et pfecti sic repugnat sibi q sit infini
tum et ideo totum et infinitū nō psequitur semui
tem sic q cōtinuant adinuicē sicut linū lino in si
lano. Pro cuius intellectu sciendū q puerbium
erat apud antiquos q illa que cōsequitur seui
tem dicitur cōtinuari in silando sicut linum lino.

Quoniam hinc accipi

Hic excludit aristot. falsam opinionem ortam ex
illa diffinitōe antiquorū et quia oppositorū subiecto
rum sunt oppositae passiones. et qz antiqui diffinie
bāt opposito mō infinitū et aristō ideo etiam de in
finito ponūtur oppositae pprietates quia cñ anti
qui dicebant infinitū esse idē cū pfecto ideo dicebāt
q totum esset ex rōne infiniti. Et qz totū et perfe
ctum fm q hñdō est agnoscibile sic vltius dicebāt
q infinitū est p se notū. et qz totū cōtinet ptes di
cebant infinitū cōtinere oia. Sed arist. attribuit
infinito oppositas pprietates. Contra pma dicit
q infinitum habet rōz ptes qz infinitū accipit fm
potentiā in aliq re sicut dicitur est s. tal. pōnaltas
accipitur vel in appōitōe ptiū vel in diuisione et
ideo infinitum habet rōnem ptes. contra scdaz p
prietatem dicit aristō q infinitū est ignotū et h^o
ex eo qz infinitum habet eōdem matie sed materia
fm q hñdō est ignota sicut dicit primo hui³. Con
tra tertiā pprietatem dicit q infinitū cōtinetur
et non cōtinet quod itez patet ex pōictis qz ma
teria cōtinetur sub forma et ps sub toto et cum infi
nitum habet rōnem matie et ptes seqtur qz time
atur et non continet.

Quando lic continet.

Hic cōsequētē specialitē excludit opinionem plotis
qui posuit infinitum i sensibilib et i intelligibilib³
quia posuit etiam infinitū in ptes que sunt itelli
gibilia et tamen addidit q magnū et puū sūt ra
dix infiniti. Istō at ē incoemēs quia si sic tñ sen
sibilia cōtinetēt intelligibilia qz magnū et puū sunt
sensibilia et hñt i se infinitū qz iuēnt i intelligibilib³
ergo intelligibilia cōtinetur a sensibilibus. Et autē
istud sit inuēntes patet qz intelligibilia sunt for
maliora sensibilibus et magis in actu. tū ergo for
ma ptimeat materiā et nō ecōtra nō pōt dici q sen
sibilia ptimeant intelligibilia sed pot³ ecōtra scdō
quia intelligibilia cū sint magis in actu sunt ma
gis nota s. sensibilia cum habeant aliquid de ma
teria sunt ignota sed ignota ptimeat p nota et nō
ecōtra ergo intelligibilia ptimeat sensibilia.

Secundum rōnē aut.

Hic ex pōicta diffinitōe infiniti posita ab aristō.
assignat rōnem eoz que dicitur vere de infinito et
est pmiū qre infinitum ptimeat et non cōtinet et
vult qz ratio ad hoc est quia infinitū habet rōnem
materie ipsi et ptes sed forma cōtinet materiā
et nō ecōtra et totum cōtinet ptes ergo infinitū
etiam continetur et non cōtinet. Et hoc vltius
elicit tertiā pprietatē infiniti que est qz in diuisio
ne magnitudinū pceditur in infinitum. s. in appo
sitōe magnitudinū nō pcedit i infinitū qz i diuisio
ne magnitudinū pcedit ab actu ad potentiā et qz
infinitum tenet se in rōne potentie ideo sic ptes
dicitur in infinitum sed in appōitōe pceditur a pōi
tā ad actū sed infinitum nō sumit ex pte actus.
et ideo sic nō pceditur in infinitū.

Rationabiliter autem

Hic ponit aliam pprietatem infiniti et est qz i nu
meris non pceditur in infinitū in min³ sicut i ma
gnitudinib³. cuius rō est qz in numeris tūcitur
ad unū terminū indiuisibilem in minus scz ad vni
tate vltra que nō pōt esse pgressus vltior s. i diui
sione magnitudinū pceditur in infinitū in min³.

Querit Item unū sit indiuisibile. Di
cendū qz unū potest capi dupli
citer. Vno mō materialitē p illo qd ē unū et sic ē ma
terialitē qz unū ē diuisibile qz hz ptes qz itatūas
diuisibiles loqndo de uno qd est de pto qz itatis
Alio³ accipit unū formalitē p vnitatē qz ē forma il
li³ qd ē unū et sic unū ē totalitē indiuisibile qz diuisio
repugnat vnitati.

De magitudine et unitate et motu et similibus

In plus eni semper e

Hic aristoteli ponit cam alteri... addit in numeris excedit oem determinatam...

Arguatur

Numero non causat ex diuisione... Dicitur quod omnis numerus materialis...

In finitum autem non

Consequenter ostendit quod differentia finitum... in diebus et vult quod recipit in diuersis...

Non remouet autem

Hic ponit casus illarum proprietatum... de infinito et primo dicit quod mathematici...

to cathegematice accepto sed sine cathegematice... quod dicitur hoc esse infinitum...

Reliquum autem aggredi

Hic aristoteli soluit quatuor rationes... dicitur quod sit aliquid infinitum...

Amplius tangi et sic

Hic soluit aristoteli aliam rationem... dicitur aliam rationem in qua fuit...

Intelligentie autem cre

Handwritten marginal notes in the right margin, discussing infinity and generation.

Handwritten marginal notes in the right margin, discussing the nature of infinity.

Similiter autem necesse est

Quæritur que sit ratio ordinis huius quarti ad tertium. **Adm** q. ista quia in tertio determinatum est de passionibus inrensibus rebus mobilis et dicitur intrinsece quia consequitur ens mobile sicut q. hinc. et sic convenit omni enti mobili. Est enim omne ens mobile propriabile ad motum sic q. quicquid motus convenit sibi. Item omne ens mobile est infinitum in potentia. quia. est terminum de quo in tertio libro determinatum est. in hoc autem quarto determinatur de passionibus extrinsecis entis mobilis scilicet de loco. vacuo et tpe. que dicuntur extrinsec. quia non conveniunt subiecto huius scientie sicut q. hinc. sicut circa principium tertii dictum est. **Adm** quo ad tertium q. sicut de terminatu est de infinito an est vel non est ita similiter necesse est scilicet per naturalem determinatione de loco an est sicut de infinito. de loco enim determinatur q. est. et de infinito q. non est. Et idem similiter dicitur similitudine quo ad modum determinandi quia sicut aristoteles posuit rationes ad probandum infinitum esse et non esse. ita similiter facit de loco. sed non est similitudo quo ad existentiam cum locus sit simplex et infinitum sicut q.

Et ea namque que sunt

Hic consequenter aristoteles probat q. physicus habet de terminare de loco. et circa hoc considerandum est. q. rebus modis excluditur aliquid a scientia. primo quod est singulare et particulare. quia de singularibus sicut q.

hinc non est scientia cum singularia non habeant principia necessaria et passionibus demonstrabiles de ipsis. Secundo modo de aliquo non est scientia quod habet se per accidens ad aliquam scientiam. et sic geometria demonstrans veritatem non considerat qualitates. ut utrum linea sit alba vel nigra. Tertio aliquid excluditur a scientia quia circa ipsum non est difficultas. Artes enim et virtutes sunt circa difficultates et ideo aristoteles ponit tres rationes per quas excludit ista tria imperimenta. Prima ergo ratio stat in hoc. De illo habet determinare physicus quod est commune omnibus rebus naturalibus. quia iste liber tractat de corporibus et in posterioribus libris physicis dicitur ad entia physicalia specialia. si locus est communis omnibus rebus naturalibus quia omnia entia naturalia sunt in loco. et hoc probat aristoteles auctoritate antiquorum qui non ponebant alia entia quam entia naturalia. et dicebant esse ens esse in loco. sic arguentes quod non est nullibi est ergo quod aliquid est in loco est. et ex ista opinione sequebatur sicut antiquos q. ista scientia physica esset prima physica quia non sunt aliqua entia perfectiora sicut ipsos q. physicalia.

Quæritur Quomodo peccat argumentum antiquorum probans scilicet q. omne quod est in loco est. **Adm** Dicendum q. argumentum eorum peccat penes fallaciam consequentis. quia arguebant a tota conditionali vera a destructione antecedentis ad destructionem consequentis. et hoc ideo quia affirmativum destruit negativum. et ideo aliquid esse destruit nihil esse et in loco esse destruit nullibi esse. valet ergo argumentum a destructione consequentis ad destructionem antecedentis sic scilicet q. non est nullibi est ergo quod in loco est aliquid est.

Quæritur Utrum omne quod est sit in loco pitur dupliciter. Uno modo communiter put se extendit ad omne modum extendi in loco sive repletiue sive diffinitive sive circumscriptione. et sic omne quod est in loco est quia deus est in loco repletiue. quia replet omnem locum entia propria et operativa. et substantie separate sunt in loco diffinitive. quia diffinitive ad illum locum in quo operantur. Alio modo accipitur esse in loco proprie put aliquid quod est in loco circumscriptione. et sic non omnia sunt in loco. sed solum corpora que circumscribuntur aliquo loco. Ille enim res que non habent quantitatem. non possunt loco circumscribi. **Circa** quod sciendum quod esse ubique convenit soli deo. quia si dicatur q. de

It Com 2 qd et qd p[ro]p[ri]e s[un]t p[ro]p[ri]a d[omi]ni d[omi]ni s[un]t p[ro]p[ri]a d[omi]ni et d[omi]ni et d[omi]ni p[ro]p[ri]a d[omi]ni et d[omi]ni

Quartus

fit in celo non excludit qm etiam fit in omnibus
celestibus. sed significat q in celo est fm digniorem
effectum qui est glorificatio sanctorum. vel si intelli
gitur de deo fm humanitate assumptam. tunc e
in celo circumscribitur. et in sacramento altaris e
substantialiter sacramentaliter. et no circumscrip
tione. Nec convenit esse ubiqz modo vel uniusmo
quia univ[er]sum est ubiqz p actus scz gra ptium
gratia em suatu ptu replet omne locum. et no
gratia totius sicut de nec et az p[ro]mit v[er]u. nisi
nisi negatur. quia univ[er]sale e sic ubiqz q no de
minatur ad locum sive eps sicut singularia.

Arguitur Locus e mathematico co
siderato ergo no phisice
Ans p[ro]bat[ur] quia locus est superficies. et superfic
ies est q[ui]ntitas. et q[ui]ntitas est mathematico consi
derato. ergo etiam locus. Dm q superficies
accipitur dupliciter. Uno modo absolute et fm
se et sic superficies non est locus qz sic etiam superfic
ies corporis locati esset locus quod est fm plac
falsum. Alio modo accipit[ur] superficies fm q e p[ro]p[ri]e
uans sive cōmens. i. fm q habet in se virtutes
cōservatiua locati influxa a primo locante. et
sic superficies est locus per hoc ergo d[omi]n[us] est q
uis superficies absolute accipit[ur] spectat ad cōser
uatione mathematici tñ superficies cōservatiua
fm q h[ab]et spectat ad cōsiderationem phisice sci
tie quia virtus p[ro]servatiua est qualitas et non
q[ui]ntitas.

Et de motu commu.

Hic ponit scdm rationem ad p[ro]bandum q phisic
us habet determinare de loco et stat in hoc phis
icus habet determinare de motu ergo habet det[er]mi
nare de loco. Consequenter patet quia p[ri]ncipa
lissima sc[ilicet] motus est motus localis. et hoc p[ro]p[ri]e
ex duobus. primo quia ille motus est cōis omni
bus corpibus mobilibus et non alij mot[us]. scdm
quia ille motus est regularis uniformis et p[er]pe
tuus sicut p[ro]bat[ur] octavo huius. et quia no p[ro]p[ri]e
motus localis cognoscit[ur] absq[ue] loco. sic necesse est
phisicam determinare de loco.

Habet autē multas.

Hic ponitur tertia rō ad idē et stat in hoc de illo
est determinandū in aliqua scientia de quo sūt
multe dubitationes. sed de loco sunt multe dubi
tationes tam quo ad questionē an est q[ui]ntitas quo ad
questionem qd est. quo ad questionem quia est q[ui]ntitas

aliqui dicunt locum et aliqui vero dicunt locum no
esse. Item quo ad quid est. quia aliqui dicebant
locum esse materiam aliqui formam aliqui spacium
dimensionatum q oia falsa sunt sicut ista patebit

Quoniam locum qui

Hic aristoteles determinat de loco an est. et primo ponit
rationes p[ro]bantes locū esse scdm ponit rationes p[ro]b
antes non esse. De primo ponit tres rationes quar[um] p[ri]ma
est ista si transmutatō fm locū est. locus est
sed transmutatō fm locū est ergo locus est. minor
est manifesta. maior p[ro]bat[ur]. quia sicut transmu
tatio a formis qz materia nūc est sub una forma. et
postea sub alia. ita transmutatō fm locū probat
locū esse aliquid distinctū a locato. ex quo locus
q[ui]ntitas habet unū locati et q[ui]ntitas aliud

Amplius ac loci mu.

Hic ponit scdm rō et stat in hoc. hoc e quod ha
bet passiones reales. sed locus est h[ab]et ergo lo
tus est. maior patet qz passiones no p[ro]p[ri]e esse di
gniores subiectis. ergo ubi sūt passiones reales
oportet subiectū esse reale. minor p[ro]bat[ur]. qz lo
cus h[ab]et attrahere locatū et habet p[ro]servare locatū. Itē
in loco sunt diverse d[omi]ne p[ro]p[ri]etate no solū disti
cte quo ad nos. s[ed] etia ex natura rei sicut e alia
virtus realis cōservatiua locati que est in loco
superius. et alia virtus cōservatiua gravium que e
in loco inferiori. Et qz posset aliquis dicere qz ma
thematicis no sunt iste virtutes. qz sunt phisic
ales. s[ed] et aristoteles qz mathematicis attribuit
positō solū quo ad nos. et no quo ad naturā rei
et ita in eis non sunt d[omi]ne p[ro]p[ri]etate que d[omi]ne
sumuntur penes diversas virtutes phisicales.

Arguitur

Si locus habet attrahere
re locati. ergo locatū mo
uetur violente ad locū qd est falsum. Ans p[ro]p[ri]e
quia tractio est motus violent[us] sicut p[ro]p[ri]e septio
huius. Dm q est duplex tractio q[ui]ntitas p[ro]p[ri]e nūc
sufficit quedā est tractio effectiva. et illo mō lo
cus no attrahit locatū. et hoc p[ro]p[ri]e p[ro]bat[ur] duab[us] rō
nibus quar[um] prima est. qz si sic locatū moueretur
violente ad locum. Secda quia tūc aliquod corp[us]
grauē difficilius posset leuari a terra q[ui]ntitas in aliq[ua]
distantia a terra. qz terra que est locus grauis
traheret ad se graue. et sic graue difficili[us] ab ea
separat[ur]. Simile est de magnetē et ferro qz diffia

It e[st] motus n[on] p[ro]p[ri]e et n[on] p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including some numbers and small text fragments.

lius fertur separare a magnete si coniungat sibi
 quod in distantia. Alia est tractio in genere cause
 finalis quod perfectio dicitur trahere suum perfectibili-
 le et sic forma trahit materiam. et eo modo locus
 trahit locatum quod locatum proficitur ex hoc quod ac-
 cipitur in suum locum et talis tractio est maxime
 naturalis quia unquam quod naturaliter inclinatur
 ad suum finem et perfectionem.

Arguitur. Quanto graue magis appropinquat
 locum mouetur quod sequitur quod trahatur effectus a loco ad
 quem mouetur. Ans probatur quod dicitur aristoteles quod est
 aliquis motus qui est in principio tardior et in
 fine velocior et est aliquis motus qui est in fine
 tardior et in principio velocior. Et est etiam aliquis
 motus qui est in principio tardior et etiam in
 fine sed in medio est velocior sicut motus animalis.
 Sed in motu naturali quanto mobile magis appropinquat
 pinquatur suo loco tanto velocius mouetur. ergo
 dicitur quod trahatur a suo loco effectus. Dicitur quod
 illa probatio non valet quod ex hoc non mouetur graue
 velocius circa proprium locum quasi trahatur a tali lo-
 co sed in graui descendente confortatur graue et sic
 motus fortificatur hoc autem non est sic intelligendum
 quasi aliquid addatur ad grauitatem corporis descen-
 dentis sed per remotionem a contrario fortatur gra-
 uitas quo ad actum secundum. Ex quo enim graue cie-
 ta proprium locum certis iungitur sue perfectio sequitur lo-
 co deorsum et elongatur a contrario sequitur a loco sue-
 lum sic perfectius habet suum actum grauitatis quam prius.

Queritur. Quotupliciter sumatur dicitur
 positionum in rebus. Dicitur quod
 dupliciter sequitur quo ad nos et quo ad naturam rei
 quo ad nos assignantur dicitur positionum tripliciter
 ter sequitur per iuxta positionem sicut aliqua columna
 dicitur dextra que ponitur ad dextrum animalis et
 illa dicitur sinistra que ponitur ad sinistrum
 animalis et quod illo modo dicitur positionum non sumatur
 secundum naturam rei patet quod tales dicitur ponit per
 simplicem motum animalis variari quia illa co-
 lonna que fuit dextra per statim fieri sinistra ex
 hoc quod homo mouetur ad aliud latus vel colu-
 na quod non ex natura rei. Secundo dicitur per contrapositionem
 sicut est de imagine in speculo quod illa pars ima-
 ginis dicitur dextra que opponitur sinistro nostro.
 et hoc ideo quia ymagines recipiuntur opposito
 modo in speculis quam inueniuntur in hijs que recipiuntur
 in speculis. Tertio fit per similitudinem positionem sicut
 in status et ymaginibus quia in ymagine illa ma-

nus dicitur dextra que habet similitudinem ad dex-
 tram naturam. Sed dicitur positionum ex natura rei su-
 muntur secundum diuersas reales virtutes exites in di-
 uersis rebus vel etiam in diuersis partibus eiusdem
 rei et sic sumuntur dicitur tres dicitur positionum
 in celo in vniuerso et in animalibus. In celo su-
 muntur secundum tres dimensiones acceptas secundum diuer-
 sas virtutes et sic in polo arctico est alia virtus
 quam in polo antarctico et in oriente quam in occidente
 et in aequinoctio quam in meridie. In vniuerso sumuntur
 sursum et deorsum penes motum elementorum quia
 hoc est sursum quod mouetur leuia et hoc est deorsum
 quo mouetur graui et manifestum est quod est
 alia virtus in loco leui et in loco grauium. In
 animalibus autem sumuntur iste dicitur secundum triplicem motum
 quia secundum motum alimenti sumuntur sursum et deorsum
 hoc enim est sursum in quolibet aiatu ubi sus-
 mitur nutrimentum et hoc est deorsum ubi emittitur
 tur superflua nutrimenti. An autem et retro secundum
 motum sensationis quia hoc est ante ubi viget sen-
 sus et hoc est retro ubi non viget sed dicitur
 et sinistrum sumuntur penes localem motum quia
 hoc est dextrum unde incipit naturaliter motus et
 in illa parte est sinistrum ubi motus naturaliter ter-
 minatur.

Amplius vacuū at.

Hic ponitur tertia ratio et est ipsorum antiquorum
 et stat in hoc. Vacuū est locus non repletus corpore
 sed vacuū est ergo locus est forma enim istius argu-
 menti est bona quia deficit in materia quia mi-
 nor est falsa secundum veritatem quia sit vera secundum an-
 tiquos valeret enim bene si forte est homo mor-
 tuus et homo mortuus est ergo fortes est.

Videtur autem et helio

Hic affirmat deum suum per auctoritatem hesiodi qui
 dicit quod non solum locus est sed est primum in omni-
 bus corpora. Probat quia res constituentes mundum
 non ponit referuari nisi in loco siue in aliquo recep-
 ticulo et ergo oportet ponere locum ante alias
 res sicut receptaculum earum.

Atuero sed habet de se

Hic aristoteles ponit sex rationes in oppositum probatur
 quod locus non est quatum prima stat in hoc
 quia si locus esset vel esset aliquid corporale vel
 incorporale non potest dici quod sit incorporale quia
 habet tres dimensiones quod est proprium corporis

nec etiam potest dici qd sit aliquid corporale qm locus et locatum sunt simul fm omnes philo-
sophos. sed manifestum est qd locatum est corp^u
si ergo locus est corpus sequitur qd duo corpora
sunt simul.

Amplius si nature.

Hic ponitur scda ratio et stat in hoc sicut se ha-
bet locus puncti ad punctum ita locus linee ad li-
nearum et superficies ad superficiem et corpus ad cor-
pus sed locus puncti no est aliud a puncto. ergo lo-
cus superficies no est aliud a superficie. nec loc^u cor-
poris a corpore. et sic locus no erit aliud a corpore
locato ergo locus no est maior e manifesta. Ma-
ior pbatur quia punctum est quid indivisibile et
sic si unu addatur alteri no fit excedere alteru
nec continet alteru. quia continens est maius con-
to sed unu indivisibile no est maius alio. Item
si distinguuntur due superficies in diversis corpo-
ribus tunc distinguuntur ex pte situs sed superficies
es locans et locata habent unu situm ergo sug-
ficies locans et locata sunt unu sed superficies lo-
cans est locus qd no distinguit a locato.

Queritur Vtrum locus corporis sit aliud

a corpore et vtru loc^u puncti
est aliud a puncto. Dicitur qd superficies corporis lo-
cantis et locati pnt duplici considerari. Uno mo-
do ex pte situs fm qd mathematicus distinguit res
ab invicem. et sic superficies corporis locantis et locati
sunt una superficies. qd mathematicus abstrahit
a materia. et id non distinguit tales qditates
nisi ex pte situs sed superficies corporis locantis et
locati habet unu situm. Si em conspiciatur ille super-
ficies ad unu punctum in corpore locato. tunc erit ex
dem distantia illar^u superficies ab illo puncto et h^{oc}
est qd dicunt mathematici qd impossibile est du-
os circulos equales describi circa unu punctu cu er-
go sup^{er}fici^{es} loci et locati sunt e. p.ales superficies
no pnt esse due superficies mathematice. Alio mo-
do pnt distingui superficies pbisice et ex pte subiecto-
rum. et tunc sunt due superficies corporis locantis et
locati. qd superficies locantis est in corpore locante
et superficies locati e in corpore locato. Et similiter
pnt dici de puncto et de loco puncti. Est en consideran-
dum qd no est qd omnia sile de puncto et loco pun-
cti. de superficie et de loco superficies qd superficies et
corpore dat p se locus sed puncto no daret p se loc^u.

Quid enim forte et.

Tertia ratio stat in hoc si locus est vel est elementu
vel ex elementis. sed nullu istoru potest dici ergo loc^u
no est. Maior patet fm opinionem antiquoru et scilicet
tunc omnia esse principia vel puncta ita qd et elemē-
ta vel elementata. Minor pbatur quia ta elemē-
tum qd hoc qd est ex elementis e corpus. qd mix-
tum est corp^u. sed locus no potest esse corpus. qd tunc
duo corpora essent simul. Etia no est elementu quia
elementu est principiu corporis. si ergo locus est ele-
mentum sequitur qd est corpus. quia corpus no con-
struitur ex no corporibus.

Amplius et cuius vti

Hic ponitur quarta ratio et stat in hoc omne qd
est. e aliquo modo causa alterius. sed locus no est
aliquo modo causa alterius. ergo locus non est.
minor patet inductive. quia locus no potest esse
causa sicut materia. quia si locus esset materia re-
rum res constituerentur ex loco. constituitur enim
aliquid ex materia ut patuit primo hui^{us} nec po-
test dici causa sicut forma. quia forma dat spem
et sic sequitur qd illa que sunt in uno loco essent
omnes ipse et quando res mutaret locum muta-
ret etia spem. nec potest dici causa sicut finalis
qd locus videtur magis esse ppter locata qd e contra
et sic locata erunt finis locorum. Nec e causa effici-
ens. qd causa efficiens est principiu motus sed loc^u
est terminus motus ergo locus nihil est.

Amplius et ipse si est.

Hic ponitur quinta ratio et stat in hoc quia fm
a. totu item ipsius tenoris omne quod est in
loco est. si ergo locus est ergo locus est. et in loco
sed hoc est impossibile quia esset processus in infi-
nitum omnis enim locus haberet locum. ergo loc^u
no est.

Amplius sicut omne

Hic ponitur sexta ratio et stat in hoc si loc^u est
tunc locus crescit et decrescit et sic fit maior et mi-
nor sed hoc est impossibile ergo locus no est. ma-
ior patet quia locus est semp equalis locato. sed
quando qd locatum crescit. ergo etiam locus cres-
cit. minor pbatur quia locus est aliquid immobi-
le ergo ipsum crescere vel decrescere est impossi-
bile.

Queritur. Vtrum locus crescat cum
locato. Dicitur qd du-
pliciter aliquid crescat uno modo p se et sic solū

corpus crescit qd extenditur ad maiores dimen-
siones. et sic locus cresceret si significaret tres
dimensiones separatas sicut dicebat antiqui Alio
mo crescit a liqo p accis qz sz accipit per accis
maioris dimensiones. et sic locus crescit cresce
locato. et oportet locu extendi cum suo locato et
hoc fit p eiss onē qz oportet qz corp locas cedat
corp locato et sic p accis crescit locus.

Quoniam autem ali

Post q aresto disputauit an locus est hic ita in-
tendit inqere disputatiue quid est locus et ce-
ca hoc duo facit. Primo ponit opiniones antiq
rum. Secdo opiniones propriam. Circa primu po-
nit primo conem phantuu q locus est forma. et
stat eo in hoc locus proprius qui est locus p se est
terminus. sed forma est terminus ergo locus e for-
ma. Pro de lae rde maioris dicit q sicut ens di-
uidetur in ens p se. et in ens p accis. ita etiam
locus diuidetur in locu p se et p accis. p se dicit
qui adequare continet locatu. et ille est terminus
sicut dictum est.

Queritur

Quo valet h' argumentu
antiquum phans q lo-
st forma. Dm q in isto argumento comit-
tur tres fallacie. se equocatis accis et iplicate
pntis. Equocatis quia ista dicitur terminus qui
uocatur. Terminus eni dicitur duplici. Uno mo-
do p imino comensuratio. et sic capitur in pma
positioe cu dicitur locus est terminus. et co modo
vas sz terminus vni et modius terminus critici
Alio mo accipit terminus p termino tenali qui
terminat materia ad aliquam spem. et sic forma
substantialis sz terminus. Secdo e ibi fallacia acce-
ditis qz arguit ibi ex pntis affirmatiuis in se-
cunda figura. Itē e fallacia pntis qz arguit stua-
liter a positioe pntis ad positioem antis sic sz
si aliquis est locus ipsum e terminus ergo si e ter-
minus ipsum est locus. si hoc no valet.

Arguitur

Locus est accis. ergo loc-
est forma. Dm q isti
antiqui volebat pbare q locus esset forma subs-
stantialis et contra hoc pcedit inferius in textu

Secudu autem qz vi-

Consequenter ponit epimone plonis qui dicebat
q locus esset materia et ponit conem plonis ad
hoc que fuit ista. locus est quoddam receptaculum
indeterminatu. materia est quoddam receptaculu

indeterminatu. ergo locus est materia. Maior
patet. quia si capiatue locus p distantia sepa-
a magnitudine. i. p tribus dimensionibus sepa-
tis a corpe tuc talis locus est indeterminatus ad
quelibz corpa. quia pnt multa corpa recipi succes-
siue in illas dimensiones sicut distantia que est
inter pres om vasis qnqz pt recipi vnu liquo-
rem. et qnqz aliu. Addit tn aresto qz dicitur lo-
catus est pls in quoda libro qui vocat thimcus
et in doct. ma sua qua vboten? dedit qz i thimco
dixit materiam esse locu. sed in dogmatib? suis
dixit magnu et puu esse locu. Potest tn dictoru
suoz esse pcedia. qz magnu et puu etia tenet se
ex pte materie et ergo no refert quod illorum po-
natur fm eum.

Querit

Utrum valca: illa ratio psonis
Dm q no sed in illo argu-
mento etiam mittunt tres fallacie dualiter si-
tur in argumento de forma. Comittitur emi falla-
cia equocatis. s in ista dicitur receptaculu qz ma-
teria est receptaculum forme etialis quia facit
cu forma vna entia totius. quia corpus recipit
animam et facit vnu ens sz hominem. sed lo-
cus fm veritatem recipit locatum fm localem
ar. iscriptoem que est extrinseca recepto. Secda
est fallacia accis quia arguit ex pntis affir-
motis in scda figura. tertia est fallacia pntis
quia arguit virtualiter a positioe pntis ad po-
sitionem antis sic arguendo si aliquid est locus ip-
sum est receptaculum. ergo si ipsum est recepta-
culum ipsum est locus sed sic debuisset arguise.
si ipsum no est receptaculum ipsum no est loc-

Merito autem ex his

Hic inferet vnu correlatiu et pntis opinioib? et
vult si locus sit materia vel forma tunc difficil-
le videtur cognoscere qd sit locus. qz materia et
forma habet difficilē speculatem. cuius eo est. qz
vnumquod qz agnosca fm q est in actu. qz sic pt
mouere ponam vt ipsuz agnoscat. sed nec materia
nec forma naturalis hnt p se et seorsum esse in
actu. ergo difficiliter agnoscutur.

Atvero qz impossibi-

Hic ponit qnqz rdes in pccatiu istaz opinionum
sz q locus non est materia nec forma. pmo in coi-
pbat q materia et forma no snt locus scdo hnt
lic pbat id de materia. Hnt qz eo in h' materia et
forma no sepag a te cui? sunt materia et forma qz

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like "na pntis loq" and "qz sit ma et".

Quartus.

sunt ptes eñales ipsi toti in q sunt nihil eñi
sepat a sua eñtia. s locus p sepat a suo loca
to qz locus ppat ad locatu sicut vas ad vasatu
s p se vas sepat a vasato. g etiã locus a locato
et p pns loc nō ē forma nec matia. sedo pbat
idem spaliē de materia. qz locus cōtinē locatū
s matia nō pmet pmo pmet g loc nō ē matia

Videtur autē semper.

Hic ponit sedo rō q pbat q locus nō ē materia
vel forma etiã si locus nō sepat a locato. et stat
rō in hoc locus ē extra locatū. qz locatū mouet i
loco s id qd mouet in alio h ē extra ipm in quo
mouet. s matia et forma nō sunt extra tē cuius
sūt matia et forma. g matia r forma nō sē loc.

Platoni ergo dicen.

Hic ponit tertia rō q est spaliētera plata nē
qui posuit locū cē materia. et itē posuit ptes
picipari a matia. tūc sic arguit pta eū oē pns
patū ē in picipate. s fm platōnē ptes picipatē
a matia g sunt in matia. s hoc ē pta suā rōz
et opimōnē q dixit q ptes nūq sunt. nō g p
dici q materia sit locus.

Amplius quō ferrēt

Hic ponit qta rō et stat in hoc si matia et for
ma sunt loc. g locus ē in loco qd est mōuem
ens. pbat qz omne qd trāsmutat fm locū in lo
co ē. qz i ill qrdō est loc q mutat fm locū. s ma
teria et forma trāsmutat fm locū. qz qñ totum
mutat etiã ptes eius mutant. et p pns sunt i lo
co. et si sunt locus g locus est in loco.

Amplius cum ex aere

Hic ponit qta rō et stat in h si locus est for
ma. g corrupto vno corrūpitur alter. s hoc ē fal
sum. qz forma qñqz corrūpit. et loc nō corrūpit.
qz aliqua res pē manē in suo loco et corrūpit. et
aliqua pē mutar. sūū locū et non corrūpi qd ra
men fieri nō posset si locus esset forma.

Post hec at accipien

Postq aresto. disputauit an locus ē pnter acce
dit ad dēminādū veritatē. et pmo pmetit qd
pmetit g pmo qd mōis dī aliqd eē i loco et h
facit vt agnoscat ille modus quo aliqd ē in loco.
qz ille modus pē optime agnosci p dēnam ab alijs
mōis cēndi m. sedo qz ex istis mōis mouet vni

dubū s; an aliqd posset eē i seipso. Est g p m
modus cēndi in q aliqd ē in alio sicut ps in toto
vt digitus in manu r man in brachio r brachū
in homie. Sedo modus ē sicut totū ē in pib
intelligib q mō dom ē in pietibus tecto et sūda
mēto. Terti modus ē sicut spēs ē in genē vt hō i
niali. Quartus ē sicut genē i spē vel etiã ptes dis
finitie spē sunt in spē et sic animal et rōnale sē
in hoie. Quintus ē sicut forma ē in matia sive sū
subalis sive accñtalis. Sextus ē q effectus ē effi
cientis est in cā efficiente sicut id qd mouetur ē
in ipso mouente. Sep. im modus ē sicut aliqd est
in suo fine vt cor amātis vel appetit amantis
et icē esse in amato. Octauus modus est quo vasa
tū est in vase vel locatū in loco.

Queritur

Queritur mox cēndi i. Dm q ista
quia ois modus essendi in vl sumit penes formā
et materia vel penes pines et pētum vl penes
cāz et cātū. si primū sic ē qñ modus fm quē forma
est in materia. si penes cōmens et pētum hoc ē
dupl. vel pētum est sepatū et sic est octa^o modus
vel pētum et hoc dupliciter vt est ibi pmentia
realis. et sic sunt duo pmi mēdi vcl est pmentia
eōms et sic sunt duo alij mōi. qz gen^o et spēs con
tinent se fm eōm vel sumit penes tām et cāsa
tum hoc est dupl. vel sumit fm cām efficiētem
et sic est sextus modus. vel penes cām finalē et
sic est septim^o modus.

Queritur

Queritur Qualis sit ista diuisio
mox cēndi in. Dm q
est diuisio analogica. et dī pms eē in de octauo
mō quo aliqd est in alio sicut in loco. cuius eō ē
qz ad hoc q aliqd sit in alio pprie rēqūtur duo
Primū est q cōtineat in eo et ppter hoc sex^o et
septim^o modi sunt imperfecti. qz effectus pprie nō
cōtinetur in sua causa. sedo rēqūtur q sit ab eo
distinctum qz idem non est pprie in seipso et ppe
hoc alij modi sunt mēpleti. quia non est distin
ctio sive i instantia illius qd pmet ab eo qd con
tinet. et quia iste pns rēpūtur in vltimo mō
ergo ille modus est perfectissimus. et vnde post
octauum pfectior modus est quo totum integra
le est in suis pibus r ps in toto. Deinde quo ge
nus est in spē et spēs in genere. vnde sicut accūs
in subiecto. et dēnceps sicut effectus in cā efficiē
te et vltimo sicut aliqd est in suo fine. quia isti
duo vltimi modi sunt virtuales et nō actuales
quia effectus ē efficiētis et finalis sunt solum

est motus q ad aliud q hō sicut alle
mouet ad aliud qd nō hō vt calefi
aliquid qd aliqd ē motus s qui hō
aliquid pē ut calefi nō ē motus
s motus mouet ad aliud qd nō hō

in suis causis virtualiter et non actualiter.

Arguitur locus est in aliquo sicut forma in materia. Aliquod est in loco quod non modo et non octavo modo. Dominus quod locus fit ad duo pariter primo modo ad corpus locans. et sic est verum quod ad hoc paratur sicut forma ad materiam. quod corpus locus est subiectum superficies locantis que est locus. Alio modo paratur locus ad corpus locatum. et sic locatum in loco secundum octavum modum. Potest etiam dici quod si locus accipiat gratiam virtutis conservatiue. tunc etiam locus potest esse in locato sicut in subiecto. quia talis virtus conservatiua penetrat locatum conservando ipsum.

Arguitur videtur quod sint plures modi cendi in quod octavo paratur quod aliquid est in alio sicut in tempore etiam aliquid est in alio sicut in signo. et isti modi cendi in non ponuntur in textu. Dominus quod isti modi apprehenduntur sub alijs modis cum quo aliquid est in tempore reducitur ad octavum modum quo aliquid est in alio sicut in loco. et hoc id est quod sicut locus est mensura mobilis. ita tempus est mensura motus. et id octavo modo significat quod aliquid est in loco sicut in mensura extrinseca. et hoc est eodem modo in ordine ad tempus. et rei locum in ordine ad locum. Modus autem cendi in quod aliquid est in alio sicut in signo non est proprie loquendo modus cendi in. sed solus modus analogus. et proprie talem analogiam potest reduci ad quintum modum quo aliquid est in alio sicut accidens in subiecto quod accidens preter inherentiā est etiam signum subiecti.

Dubitabit autem alii

Hic aristoteles circa predicta movet unam dubitationem et est ista vox idem potest esse in seipso. Et movet hic ista dubitatio propter duo primo ut explicentur modi cendi in. Secundo ad intelligendum dictum anaxagore que dixit de infinito quod fulciet seipsum. et sic infinitum esset in seipso. Soluit ergo aristoteles hanc questionem dicens quod aliquid esse in seipso potest intelligi dupliciter. Uno modo primo et per se. id est in toto et gratia sui. et sic est impossibile idem esse in seipso. Alio modo potest intelligi idem esse in seipso secundum accidens et secundum partem et sic idem potest esse in seipso. et hoc id est quod contingit quando quod aliquid totum habet duas partes quarum unaquodque recipit denominationem totum et tunc contingit hoc totum gratia unius partis esse in seipso gratia alterius partis sicut dicimus quod stascula vini est in stascula vini quod stascula vini significat stasculam et vinum et quod stascula vini est in stascula vini gratia vini quod potest dici tota

si modo idem esse in seipso.

Primum autem non.

Hic respondet aristoteles membra posita in solutione dubitationis predictae. et ostendit primo quod sit aliquid esse primo in seipso quod declarat per oppositum. ubi aliquid non recipit esse primo in alio. et sic quod album non est primo in corpore sed est primo in superficie. et scientia non est primo in homine sed est primo in anima ex quo sumitur quod esse primo in alio est secundum totum esse in eo. sic scientia non est primo in homine. quia scientia non est in toto homine sed in anima. Et quo ulterius manifestat quod non fit aliquid primo esse in seipso. et hoc probat inductione. et ratione. Inductiue sic per modos cendi in. quod neque totum est totum sui ipsius neque pars est pars sui ipsius neque aliquid est generis sui ipsius neque species sui ipsius. Ratione sic. Si aliquid est in seipso primo tunc idem contingit seipsum quod est impossibile. prima pars autem patet quod quicquid est in alio sicut in loco contingit ab eo. ergo si idem est in seipso sequitur quod idem contingit seipsum. Secunda pars autem probatur quod contingens locale circumscribit alterum. sed idem non potest circumscribere seipsum. ergo impossibile est idem esse in seipso. Item sequitur quod idem esset vas et vinum ex hoc cum aliquid est vas quod circumscribit vel contingit si ergo idem sit vinum et alterum. ergo idem erit vas et vasatum.

Ac vero neque primo.

Hic probat aristoteles quod aliquid non potest esse in seipso primo per accidens. Circa quod sciendum est quod aliquid esse in seipso est primo sicut dictum est. aliquid esse in seipso secundum totum et aliquid esse in seipso per se est aliquid esse in seipso gratia sui. et non gratia alterius. Sed aliquid esse in seipso per accidens est aliquid esse in seipso gratia alterius. Probatur ergo aristoteles quod idem non potest esse in seipso primo per accidens. id est secundum se totum et gratia alterius sicut si dicerem quod stascula vini accipiendo secundum se tota esset in seipsa gratia vasis sic quod stascula vini esset in vase. quod tunc oportet habere vas esse in stascula vini simul cum vino et stascula. Probatur ergo aristoteles hoc esse impossibile. quia esset mixta penetratio dimensionum. quia maius non potest esse in minori absque penetratione dimensionum. sed vas in quo est stascula vini cum vino est maius stascula. ergo non potest esse vas in stascula vini per accidens.

Quod autem zeno oppositum.

Quartus.

Hic ex modis eendi in soluit eodem tenoris p^rus positam que fuit q^d si locus est tuc locus erit in loco. Soluit aristoteli q^d no oportet dicere si locus est q^d fit in alio sicut in loco sed locus est in alio sicut accns in subiecto quia locus est accns corporis locantis quia superficies et ideo est in corpore locante sicut in subiecto. Ex qbus oibus ecludit p^r q^d locus est sicut vas p^rmens et q^d nihil p^rinet seipsum totum. Ex quo etiam elicitur q^d materia et forma no sunt locus cum no eent neant extrinsece.

Queritur Vtū idem possit eē in seipso. Arguit q^d sic. Quia hoc quod no est in alio est in seipso sed substantia no est alio ergo est in seipso. Dōm q^d aliquid eē in seipso potest dupl^r intelligi. Uno mō negatiue q^d no est in alio et sic substantia d^r esse in se ipsa q^d no est in alio. Alio mō intelligitur aliqd esse in seipso affirmatiue et tūc accipitur esse in seipso octauū modū et sic ite^r aliquid esse in seipso potest duplici^r intelligi. Uno mō p^rmo et fm totum et sic no p^r aliquid esse in seipso q^d nec p^rmo p se nec p^rmo p accns. Alio mō aliqd intelligitur esse in seipso no p^rmo sed fm p^rem. et sic aliquid potest dici esse in seipso q^d si aliqua res habeat duas p^res quatū vnaqueq^z h^z denominatōnem totius tūc idem potest dici esse in seipso p^r illas duas p^res q^d vñ sit p^rmes et alia p^rta sic q^d cōtenta sit in continente sicut dicimus q^d flascula vni est in flascula vni quia vnum est in flascula.

Arguitur Totum et p^res sunt idem sed p^res sunt in toto ergo idem p^r esse in seipso. Dōm q^d in oibus mōis eendi in oportet p^rferre vnitatē et diuersitatē et eo mō quo aliqua sunt eadem sic no sunt in seipso si eo mō quo aliqua habet distinctōm p^rnt dici esse in seipso. Exēplū grā gen^z et sp^z sunt eadem fm eē id v^t sic genus no est in sp^z si genus est sp^z. Sed q^d distinguitur fm eodem ideo dicitur q^d genus est in sp^z et sic etiaz dicimus totum eē in suis p^rtibus et eōtra in q^rtū sc^z p^res h^zne aliquā distinctōem p^rta totum et sic infra etiam dicit de celo q^d est in suis p^rtibus lo caliter et analogice.

Quid autē forte sit.
Postq^d aristoteles posuit modos eendi in ex quibus cognoscitur quō aliquid est in alio hic p^rnt in

tendit determinare de loco q^d dicitur et circa h^z duo facit p^rmo p^remittit aliqua q^d valent ad cognoscendum locū sedo inuestigat p^riculas diffinitōis. Duo ad p^rimum tria facit p^rimo p^remittit quatuor suppositōes. sedo dicit qualis habeat esse diffinitō loci et tertio p^remittit quatuor p^rambula. Duo ad suppositōes est p^rima ista q^d locus p^rinet locatū sic tñ q^d non est p^r locatū q^d dicitur ad excluendū formā que p^rinet materiam et ē p^r rei. Secūda suppositio est q^d locus qui p^rime p^rinet est locus p^rmo ille ē equalis locato no maior vel minor. Tercia suppositio est q^d locus no dicitur vnicuiq^z locato i oportet omne locatū esse i aliquo loco. Quarta suppositio q^d in omni loco inueniuntur aliq^d ex d^ris positionum sc^z ante retro sursum deorsum dextrū et sinistrum. Et si hoc extendat ad corpus celeste tūc intelligitur q^d corp^z celeste ē in loco fm p^res quia etiā habet d^ras positionū sc^z totū celū no h^z d^ras positionum q^d ibi nec est sursum nec deorsum. ut patet p^rmo celi.

Arguitur Locis h^z in se duas dimēnsiones et locatū h^z tres dimēnsiones ergo non est equalitas inter locatū et locū et p^ris sc^z a suppositio no bñ ponit. Dicendū q^d duplex ē equalitas q^dam est equalitas p^rfecta que attendit fm oēs dimēnsiones et sic locus no est equalis locato. Alia est equalitas q^d sumit resp^zu aliquarū dimēnsionū et no oim^z sic dicim^z q^d iohānes et petrus q^d h^zne vñā longitudo dimē equalis. et sic locus est equalis locato fm vltimā sup^rficiē q^d vltima sup^rficiēs corporis locantis est equalis rei locato.

Oportet autē temp.
Hic aristoteles oñt quales d^ritōes debet h^z diffinitio dāda de loco et d^r q^d debet h^z quatuor d^ritōes. Prima est q^d p^r ipsam oñdatur q^d est loc^z quia diffinitio est omnino indicās q^d est esse rei. Secūda d^ritō est vt soluantur quicūq^z obiecta sunt vel opposita circa locum quia veritatis inuentio est dubitatorū solutio. Tercia ē vt p^r tā manifestent p^rietates q^d sunt in loco. Ex qua d^ritōe siue p^rietate sumē q^d mediū demonstratōis potissime ē diffinitio subiecti q^d dicit h^z ar^z st^z q^d diffinitio loci q^d est subiectū in ordine ad suas p^rietates debet manifestare quāsi tales p^rietates insunt subiecto et demonstrant passionē loci de loco. Quarta d^ritōis ē q^d p^r tā manifestat

Handwritten marginal notes:
Hic dicitur q^d si locus est tunc locus erit in loco. Soluit aristoteli q^d non oportet dicere si locus est quod fit in alio sicut in loco sed locus est in alio sicut accns in subiecto quia locus est accns corporis locantis quia superficies et ideo est in corpore locante sicut in subiecto. Ex quibus omnibus excludit per quod locus est sicut vas premens et quod nihil preinet seipsum totum. Ex quo etiam elicitur quod materia et forma non sunt locus cum non eent neant extrinsece.

Handwritten marginal notes on the right edge:
Hic dicitur q^d si locus est tunc locus erit in loco. Soluit aristoteli q^d non oportet dicere si locus est quod fit in alio sicut in loco sed locus est in alio sicut accns in subiecto quia locus est accns corporis locantis quia superficies et ideo est in corpore locante sicut in subiecto. Ex quibus omnibus excludit per quod locus est sicut vas premens et quod nihil preinet seipsum totum. Ex quo etiam elicitur quod materia et forma non sunt locus cum non eent neant extrinsece.

ea p qua aliq sic disco daret circa locū Et tali
dissimōne dissimetur unūquodq; pulcherrime ut
dicit aristoteli. obseruatis illis quatuor conditōm
bus.

Prīmū quidē igitur.

Hic pnter aristoteli. pcedit quatuor pambula q
cum primū est q nō fuiset questum de loco nisi
fuisset et esset aliq; motus fm locū. Ex quo sumi
tur q motus localis ducit in pgnōnem loci. et
ppter hoc aliq opinant q celū maxime ē in loco
qz celū maxime mouet. qd tū nō est verū. quia h
maxime mouet fm locū qd mutat locū fm pter
et fm totū. sic at nō est de celo qz celū mutat so
lū locū fm ptes. et id addit aristoteli. q aliq; ē mo
tus fm locū p se sicut ē loci mutatio. Alius est
motus fm locū ex pnti sicut ē augmentatio et di
minutio. qz augmentatō p se terminat ad pntita
tē. et q illa pntitas accipit maiorem locū sic mo
tus fm augmentatōem ē motus fm locū ex pnti
quia gratia pntitatis que ē in illo quod augmē
tatur.

Est autem quod mo

Hic ponit scdm pambulū et ē q aliq; mouetur
fm locū p se et in actu sicut corpus qd p se habet
esse in loco et aliq; mouet fm locum p actūs. et
hoc sic ptingit duplex. Quia aliq; mouet p actūs
qd tū natū est p se moueri sicut ptes i regles ut
manus pedes. qz tales ptes separte a toto mouē
tur p se. quedam at mouent p actūs et non sunt
nata moueri p se. sicut sunt actūs que mouentur
grā subiecti. et tū nō sunt nata moueri p se. Ex
isto pambulo elicit q eo nō aliq; est i loco quo
mō nō est moueri fm locū.

Quoniam autem di

Hic ponit tertiu pambulū et est q duplex est lo
cus. scilicet et ppius. Cōis sicut aliquis dicit ē in
celo aut i aere. Et ppter et aliq; dicit ē illo qz ē i
supficie aeris pime pimente ipm que supficies
est ppius locus. et ex isto pambulo scimus q lo
cus ē pima extremitas corporis locatūs. qz alias
locus nō esset equalis locato.

Cum quidem igitur.

Hic ponit quartum pambulum et est qz pntes
nō est diuisum a pnto sed pntiu ei tū pntes

nō est in pimente sicut locatū in loco s; potius
est p in toto. sed qz pntes est diuisum a pnto
to. sic pntum est in pntē sicut locatū in loco
Et istud pambulū pbat duab' rōmbus. quarū.
Prima est quia locatū nō mouet fil cū loco s; qz
aliquis est pntum alteri tunc mouetur simul
cum eo. ergo tunc nō est in eo sicut locatum i lo
co. sicut manus mouetur simul cum homine. et id
manus nō est in hmine sicut locatum in loco s;
sicut pars in toto. scilicet a rōe est quia sunt aliq;
modi essendi in quo pars est in toto et locatum
in loco quia locatum in loco est sicut vinū est in
vase sed esse in vase est esse in cōmēte separte
to. ergo locatum est in loco sicut aliquos diuisus
qd sicut pbandum.

Itam igitur manifest.

Postq aristoteli. posuit aliqua pambula ad dis
simōnem hic cōsequenter inuestigat diffinitio
nem loci et circa hoc tria facit. primo ponit diffi
nitōnem cum probatōm. secundo mouet questio
nem. tertio ponit proprietates loci. Quo ad pntis
mū primo inuestigat diffinitōnem loci quo ad ge
nus secundo quo ad differentiam. quo ad gen
inquit per viam diuisionis. et hoc sic quia loc
fm genus vel est materia vel forma vel spaci
um dimensionatum vel extremitas corporis cō
pntis. Sed nō potest dici q sit materia vel for
ma vel spaciū dimensionatum ergo est exte
mitas corporis cōmēntis. Maior patet ex suffi
cienti diuisione quia omnes qui opmati sunt cie
ca locum ponebant locum esse unum ex hīs. ma
iorem probat ulterius in textu.

Horum at q tria nō

Hic primo excludit q locus nō ē forma et circa
hoc primo dicit quali tē videbatur antiquis q
locus esset forma ad quod probandum antiquas
tali utebantur ratione. Quia scilicet locus est
terminus et etiam forma est terminus ergo lo
cus est forma. Qz autem locus non fit forma sic
probat aristoteles quia forma est terminus illis
us cuius est forma sicut forma hominis est ter
minus illius cuius est locus quia locus est loci
ti locus sed locus est terminus locantis.

Sed ex eo q̄ mutat̄.

Hic ostē q̄ locus nō est spaciū dimensionatū et primo dicit qualē videbatur hoc antiquis et dicit q̄ id quia de natura loci est q̄ materia ut vult q̄ quis recipiat diuersa locata sic etiam iste dimensiones spaciū manent eadē mutatis diuersis corporibus receptis in tali spacio. Exempla gratia Antiqui dicebant locum esse spaciū quod continetur inter latera vasis quod recipit in se diuersa locata sed manifestum est q̄ illa distantia quam deus recipit in se vinū quāquā aqua quādoque aerē

Hoc autem non est.

Hic probat duabus rationibus q̄ locus nō est huiusmodi spaciū dimensionatū. Et stat prima ratio in hoc quia si aliquod spaciū prout inter corpora esset locus tūc infinita loca essent simul. probatur quia cuiuslibet parti corporis correspondet locus. cum locus penetrat qualiter partem receptam in spacio tali. cum ergo corpus receptum in tali spacio habet infinitas partes. ergo illis partibus correspondent infinita loca et cum partes sint simul in toto sequeretur q̄ infinita loca essent simul.

Simul aut erit et locus.

Hic ponit secunda ratio et est ista. Si locus esset spaciū dimensionatum prout inter corpora locatum et locans tūc locus esset mobilis cum locato. sed hoc est impossibile. ergo locus nō potest esse spaciū dimensionatum. maior patet. quia transmutato corpore simul transmutatur distantia que est inter partes corporis. cum ergo ista distantia est locus. sic locus transmutaretur cum locato.

Et materia aut videtur.

Hic aristoteles ostendit q̄ materia nō est locus. et primo dicit qualē videbatur alijs q̄ materia sit locus. et vult q̄ ideo quia sicut in vna materia succedunt sibi diuersae forme. ita in vno loco succedunt sibi diuersa locata. et ex duobus probat istud primo quia prout diuersis modis loquendi designando materiam et locum. quia designando successione localem dicimus q̄ vbi est aqua ibi prius fuit aer. sed ad designandum successione formatum in materia dicimus q̄ id quod fuit prius aqua iam est aer. Secundo quia materia non est diuisa a re cuius est materia nec etiam continet illud cuius est materia sed locus est diuisus a locato et continet locatum.

ergo locus nō est materia.

Siquitur nihil horū.

Hiccludit quartū mēbrū prius diuisione. scilicet q̄ locus ē terminus corporis continētis. et sequitur hoc mēbrū ex predictis q̄ locū a diuisione. deinde dicit aristoteles. quid ē locatū. et vult q̄ locatū est quod aptū natū est moueri secundum loci mutationem.

Videtur autem magis.

Assignato genere ipsius loci videtur q̄ locus ē terminus corporis continētis huiusmodi prout dicitur in dicitur et vult q̄ dicitur loci est q̄ locus ē immobilis. hoc aristoteles primo probat ex falsa opinione antiquorum. Secundo probat id ex opinione propria quo ad primum vult q̄ antiqui dicebant spaciū dimensionatū eadē prout inter corpora esse locū. quod est immobile. ergo sequitur q̄ immobilitas est dicitur vel eadē loci.

Est autem sicut vas.

Hic aristoteles ponit suam propriam opinionem et vult q̄ nō est sic intelligenda immobilitas loci quasi loci sit aliqd prout inter corpora locata sicut dicebant antiqui. sed est intelligendum q̄ locus est sicut quod dicitur vas quod est iuxta corpora locata. est tamen ista dicitur in vas et locū. quod vas est locus transmutabilis quod transmutatur cum vasato. sed loci est sicut vas immobile. quod nō mouetur cum corpore locato sicut vas cum vasato. Ex quo satis patet q̄ aristoteles in textu intendit q̄ locus sic ē immobilis. quod nō mouetur cum locato quod quis aliter moueat. Et istius est. quod sicut in primo sambulo dicitur est quicquid mouetur secundum locum hoc ē in loco. quoniam ergo locus accipit moueri secundum locū tūc amplius nō est locus sed est in loco. exempli gratia. Vas nō potest dici locus. tamen quod vas mouetur sicut cum vino et id vas ē etiam in loco. et nō ē locus. si ille aer quod ē circa vas ē locus. Unde dicitur patet q̄ si aliquid ligaret aerē circa vas cum pelle tūc talis aer nō ē locus vasis. sed aer quod circumdat pellē. quod ille aer nō habet eorū loca sed locum quod moueretur cum locato.

Quare terminus est.

Hic concludit ex predictis diffinitionem loci. et vult q̄ locus ē terminus corporis continētis immobilis prout et intellectus diffinitiois ē talis locus ē terminus. id est superficies corporis continētis. id est scilicet superficies prout. id est immobile quod nō mouetur cum locato. Et quod dicitur q̄ primum in dicta diffinitione est aduertendum et dicitur. sicut cum

1° loco dicitur a loco et loco am^o et loco
partes et huiusmodi et alii magis locat et nunc
locat et huiusmodi locat magis locat et huiusmodi
est q̄ q̄ nunc nunc corpus et huiusmodi nunc nunc
nunc est dicitur a loco nunc et a loco et
nunc nunc nunc nunc et nunc nunc nunc nunc

Quartus.

que sunt in aere no sunt in aliquo subiecto.

Arquitur. Extrinsicum et intrinsicum no pnt esse vnius spci sed locus est extrinsecus et superficies intrinseca ergo no pnt ee in eode. Ddm q extrinsecu et intrinsecu pnt capi dupl. Uno mo fm pparonem ad idem et sic e ver q no sunt eiusde spci sicut eudibile et visibile no sunt eiusde spci respectu hois qz visibile est intrinsecu hois et eudibile e ei extrinsecum. Alio mo intrinsecu et extrinsecu pparur ad diuersa et sic no o; q distinguantur hie qz qd est vni intrinsecu pt alteri esse extrinsecu sicut logi tu: o vln e intrinseca ligno et est extrinseca pa no est en eadem longitudo numero etnali. Hi militer ddm e de loco et superficie qz vna qz eas numero est superficies et locus p pparonem en ad diuersa qz dicitur superficies mptu; copatur ad corpus locans et de loco mptu; pparur ad corpus locatum. Et p hoc pt pbari esse impossibile locu et superficiem distinguere si capiat locus fm veritatem et pprie et h' sic quecuq; sit vnius numeri etnalis non pnt distinguere specifi ce ab vni; si est vna qzitas numero etnali q e superficies et locus q no pnt specificie distinguere. Neq; val; qd alij dicit q distinguuntur in ratione mensure qz eo mensure addit solii supra formas et latorem romis que no pt dici spes fuerit et tamen aliqui q dicebant q locus et superficies distinguuntur p se loyca et no spe physica qd impriment dicitur qz spes est natura rei et eo ois spes e physica et nulla loyca dicerent q melius q distingaerent loyca i fm rationem et hoc e ver sed non valet qd dicit q distinguantur spe loyca hnt dmi se superficies et locus sicut superius et inferius que distinguuntur loyca i fm rationem. Est en omis locus superficies sed no ois superficies est locus. solum superficies continens sic ergo superficies q sola est coepta no est locus.

Arquitur. Deus est in loco et etiam no hnt corpus et inens ergo locus no est superficies corporis et inentis. Ddm q dupl; aliquid dicitur ee in loco qdum nre sufficit. Uno mo ar describitur qz circumscribitur loco et qd sic e in loco h; corpus et inens ipsum et de tali loco dicit q est superficies corporis continentis. Alio mo aliqd est in loco repletive vel diffinitive et quod sic est in loco no habet corpus extra ipsum continentis ipsum sum ratio huius distinctionis est quia aliquid e

in loco fm actus sed est duplex contactus. Uno est contactus qritarij et corporalis et sic corporalia sunt i loco quia circumscribitur loco. Alio mo aliquid est in loco fm actum virtualem et sic spalia sunt in loco ille autem contactus virtualis potest esse duplex sicut habet dupliciter fieri. Uno modo fit ad omnem locu et ille actus virtualis conuenit soli deo qui sua virtute conuenit in fluendo in omnem locum. Alio mo fit ille actus virtualis solum ad vnu determinatu locum et sic contactus virtualis conuenit substantie spiali create cuius ratio est quia talis substantia est finis virtutis sicut finis essentie et ideo non potest contactu virtutis repleat omnem locum et sic dicitur aliqd esse diffinitive i determinatu in loco quia determinat se ad locum p pparonem extrinsecam sive practica et ideo p oparionem pure speculatiuam no dicitur pprie esse in loco et ergo angelus dicitur esse in illo loco vbi opatur p oparionem extrinsecam et no in alio loco. Hoc autem de deo dici no potest quia si hic opetur nihilominus etiam opatur in alio loco.

Arquit. Locus est physice considerandus ergo locus est mobilis. Consequencia tenet quia physice tractat de ente mobili vt de subiecto et ergo omnia que in scia physica considerantur debent habere ordinem ad subiectum sc; ad ens mobile. Verum q no oportet q omnia in scia physice tractata habeant ordinem ad subiectum sic q de eis pducitur in rdo sed sufficit q subiectum de aliquibus verificetur i obliquo quous ergo locus no est ens mobile sufficit en q fit passio entis mobilis et fit in obliquo pducatur ens mobile de loco. Etiam potest dici scdo q locus e mobilis quia mouetur cu locante per accidens quous sit immobilis sic q no mouetur cum locato sicut circa textu dictu est.

Arquit. Locus est mobilis ergo male ponitur illa pteula in diffinitione loci i immobilis. Antecedens probatur quia locus est superficies corporis locantis sed talis corpus mouetur ergo etiam superficies q est locus mouetur. Ddm q locus est sic immobilis qz no mouetur cu locato sicut dictum e. Vel pt dici q in loco sunt tria consideranda sc; materiale loci qd est superficies corporis continentis et sic locus est mobilis cu corpe locante sicut pbatur argumtu. Aliud qd consideratur in loco est formale quod e duplex sc; formale mathematicu et est distantia

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like "fuit hoc dicitur" and "ad locum".

in loco potest tamen fm partes dici esse in loco quia sic mouetur fm locum.

Queritur ^{co} Dicendū q̄ circa hāc questionem fuerūt diuerse opinionēs quia aliqui ponentes dimensiones sep̄atas esse locum ponebant celum p̄ se et pp̄ie esse in loco q̄ distantia p̄tū celi it̄a celum est locus celi sicut distantia polorum fm longitudinem distantia orarū ab oriente fm latitudinem distantia meridiē a septentrione fm pfunditatem. Sed quia p̄batum est q̄ locus nō significat tres dimensiones sed significat superficiem corp̄is cōtinentis ideo nō potest dici q̄ celum sit in loco fm istum modum. Dicit ergo aliter alexāḡ q̄ celum nō est aliquo mō in loco nec simpliciter nec fm partes et maxime p̄mū celum de quo hic loq̄mur quia locus nō est de diffinitione corp̄is et ideo potest recipi aliquod corpus sc̄ p̄mū celum absq̄ loco. Nec etiam dicit celum moueri p̄pter diuersitatem p̄uentem ex diuerso ortu astrorum sicut nobis app̄et si dicit ipsam diuersitatem p̄uenire ex motu terre circulari et ista opinio reprobatur in sc̄o celi. Est autem ista positio impossibilis quia p̄uis motus diurnus ortus et occasus solis possit nobis apparere ex motu terre tamē motus planetarum in zodjaco nō potest salua ei ex motu terre quia aliqui planete citius p̄tā seūt zodjaci sicut luna que p̄transit zodjacum in vno mense alij autē in vno anno sicut sol et sic d̄ alijs. Et pp̄ h̄ alij dicit ut auicēna q̄ motus celi sit fm situm et nō fm locum sed h̄ iterum est impossibile quia ad sitū p̄ se nō est motus sed ad locum. Cuius rō est quia motus situs est quedam forma que cōsistit in indiuisibili ergo nō potest esse motus ad situm. Et ideo alij ponentes motum in celo dixerūt locum celi esse terram quia circa ipsam mouetur sed h̄ est cōtra modum loquēdi arist. q̄ dicit aliquid ē in loco quia cōtinetur a loco sed manifestum est q̄ centrū nō cōtinet sed cōtinetur a celo ergo terra vel centrū nō est locus celi et ad istam opinionem videtur declinat dñs albertus qui dicit celum esse in loco eōe ceteri que positio p̄t intelligi quo ad nos quia nos accipim⁹ diuersas p̄tes celi fm cōp̄ationem ad diuersas plagas terre sed impossibile est locum sic assignari fm naturam rei. Et iō fm veritatem dicendū est omnib⁹ istis

temoris q̄ celum est in loco analogice quia fm partes est em̄ de natura analogatorū q̄ vltima analogata p̄cipiant rōnem analogi imperfecte sicut accūs dicitur ens analogice q̄ imperfecte rōnem entis habet q̄ suba. sic etiā d̄ celum esse in loco analogice q̄ p̄mū celū h̄ imperfecte eōdem cōndi in loco q̄ p̄bat q̄ eo mō aliq̄ ē in loco quo mō mouet fm locū sed celum mouetur localiter fm p̄tes ergo fm p̄tes ē in loco et ideo p̄uis locus nō sit de ratione corp̄is ut p̄t dicitur em̄ ē tñ de rōne corp̄is moti fm locū cū ergo celū moueat fm locū fm p̄tes etiam est in loco fm p̄tes. Et iō que fm totū mouent fm locum illa fm totū et p̄fecte sunt in loco. Est tñ hic cōtētiō q̄ fm veritate quā tradūt theologi ista q̄stio nullā h̄ difficultate q̄ ipsi ponūt p̄mū celū mobile de q̄ arist. loq̄tur ēē p̄ se in loco et dicit p̄mū celū simple esse in loco et hoc iō quia p̄mū celū mobile p̄tinet ab aliq̄ celo immobili sc̄ a celo empirico et iō tale celū p̄mū mobile ē p̄ se in loco q̄ p̄tinet ab alio corp̄e extra se sed p̄mū celū simple sc̄ empiricū nullo mō ē in loco sed qui est q̄ ordinat ad q̄tē brōy et iō p̄hi naturales nō cognoscētes illā beatitudinē ponebāt oē celū esse mobile. Et sic arist. dicebat p̄mā sperā celestē etiā esse mobile et p̄ hoc dicebat ista q̄stio.

Arguitur ^{co} Hoc corp⁹ ē in loco q̄ h̄ corp⁹ extra p̄tines ipm̄ sed p̄mū celū etiā motū nō h̄ corp⁹ extra se q̄ nō ē in loco. Dñm q̄ dupl̄ aliq̄ ē in loco. Vno mō p̄ se et pp̄ie et q̄ sic ē in loco h̄ corpus extra se et sic p̄mū celū etiā motū supposito q̄ sit p̄mū simple nō habet corpus extra se p̄tines q̄ nō est in loco. Alio mō aliq̄ ē in loco analogice fm p̄tes et fm p̄tiam et sic celū ē in loco supposita opinione aristotelis.

Arguitur ^{co} Celū p̄ se mouet in loco q̄ p̄ se mouet p̄ se in loco q̄ moueri p̄ se est moueri fm totum sed q̄ mouet circularit̄ nō mouet fm totū sed fm partes et ideo fm partes etiā est in loco et nō fm totum q̄ em̄ p̄ se id est fm totum mouetur in loco hoc etiam p̄ se est in loco.

Arguitur ^{co} Omne p̄ se est prius illi lo quod est p̄ accidens s̄ celum est p̄mū mobile ergo erit p̄ se in loco et nō p̄ accidens. Dicendū q̄ p̄ accidens et p̄ se p̄t dupl̄ apparē vno in eodē genē et sic p̄ p̄ se ē p̄us eo q̄ ē p̄ accidens. Alio in diuisib⁹ generib⁹

Quartus

ad potentiam et inferius ad superius sicut potentia ad actum. Minor patet quia unumquodque qui est in illo in quo conservatur sed pars conservatur in toto ergo.

Arguitur Superius elementum non est plus in actu quam inferius. nec inferius est plus in potentia quam superius. quia sunt equaliter ad invicem transmutabilia ut patet secundo de generatione. Dicendum quod elementa prout dupliciter capiuntur. Uno modo absolute ex parte materie et sic unum elementum est in potentia ad alterum et cetera. quia materia superioris elementi potest subiacere forme inferioris elementi. Alio modo capiuntur elementa quantum ad intentionem nature que generat unum ex alio et sic inferius elementum est in potentia ad superius. et non e contra. quia natura semper intendit quod melius est. sed melius est superius elementum generari ex inferiori quam e contra. Et hoc est quod dicit aristoteles in primo de generatione. quod tunc est generatio tristici sue forme quod quando generatur inferius elementum ex superiori. quia tunc imperfectum generatur ex perfecto. sed tunc est generatio dulcis et simpliciter. quoniam superius elementum generatur ex inferiori. quia tunc perfectum generatur ex imperfecto.

Queritur Utrum iste appetitus sit bene assignatus. Dicendum quod sic. et ratio est. quia unumquodque quod naturaliter appetit perfectum et ideo in omnibus rebus creatis est appetitus naturalis. quia ergo locatum accipit suam perfectionem et conservationem ex loco. ideo naturaliter tendit et movetur ad suum locum. Et quia eiusdem rationis est moveri ad terminum et quiescere in termino. ergo sicut aliquid naturaliter tendit in suum locum. ita naturaliter quiescit in eo. et quia natura non deficit in necessariis. ideo rebus indita est inclinatio naturalis ut moveantur ad suum locum. et quiescant in suo loco. Ex quo sequitur quod ex prima appetente sit inferius secunda. quia enim res naturaliter fertur ad sua loca. ideo quiescunt naturaliter in suis locis.

Arguitur Quia aliquid est in proprio loco per violentiam. ergo non est verum quod aliquid naturaliter est et conservatur in proprio loco. Ans. probatur de lapide sursum projecto et ibi conservato ab aere. Dicitur quod dupliciter dicitur aliquis locus proprius. Uno modo capiendo locum materialiter scilicet ex parte superficies circumscriptentis. et sic potest aliquid esse in loco proprio per

violentiam. quia sit in illo loco precise circumscribi. et sic non est intelligenda propria appetentia. Alio modo dicitur aliquis locus proprius ex parte virtutis conservative. et sic semper aliquid quiescit in loco proprio naturali. et etiam movetur ad locum proprium natura licet sic cum aere non potest esse locus proprius ipsi lapidis sed terra.

Arguitur Locus proprius est conservari ipsi locato ergo non conservatur locatum. Ans. probatur. quia unum elementum locat alterum. et tamen elementa conservantur

Dicendum quod elementa prima prout capiuntur dupliciter. Uno modo secundum contrarias qualitates. et sic alterat se mutuo et non locant se. sicut ignis conservatur aeri in siccitate. Alio modo accipiuntur elementa secundum quod habent ad invicem aliquam proportionem vel convenientiam. et sic locant se mutuo. Illa autem proportio accipitur ex quatuor. primo ex forme substantialibus elementorum. quia sicut res habent ordinem naturalem. ita forme substantiales rerum. cum ergo elementa habeant ordinem naturalem etiam forme substantiales habent ordinem naturalem. Secundum est sicut et naturalis ordo prout unumquodque. quia ex institutione autoris nature superiora semper conservant inferiora. Tertium est virtus influxa a primo locante scilicet celo. quia virtus illa accepta in superiori elemento locat inferius elementum. Quartum est qualitas symbola. quia quibus elementa alterant se secundum qualitates contrarias. non tamen secundum qualitatem symbolam. id est. venientem. Exempli gratia ignis et aer locant se. et comunit ignis cum aere in una qualitate scilicet in caliditate et aer comunit cum aqua in humiditate. et aqua locans terram. venit secum in frigiditate.

Arguitur Nihil movetur quod est in proprio loco. sed multa entia naturalia sunt in proprio loco. ergo male dictum est in appetente quod unumquodque ens naturale fertur naturaliter ad suum locum. minor patet de terra que est in loco proprio. Dicitur quod in appetente dicitur quod unumquodque ens naturale fertur naturaliter in suum locum. ubi fertur dat significare aptitudinem. quia alias non esset proprietas. ex quo accipitur quod secundum aptitudinem ens naturale fertur ad suum locum quibus ergo terra non fertur secundum actum ad locum. tamen secundum naturalem aptitudinem.

Arguitur Dicitur quod etiam secundum naturalem aptitudinem terra non movetur ad locum. quia dicit aristoteles secundo celi. quod

et per appetitum appetit bonum et malum et bonum

et elementa prima sunt ignis aer aqua terra

terra est immobilis & habet rationem centri etc
go n mouet. Dm q terra capitur duplicet
Uno mo fm pres et sic manifestum est q terra
est mobilis pmo sepe mouet. Alio mo accipit ter
ra fm totu et tuc accipit adhuc dupl. Uno mo
fm se et absolute et sic utiqz terra e mobilis qa
dicit aristo. pmo celi q si essent plures mundi
terra un? mudi mouetur ad terram altera? mu
di. Alio mo accipit terra in rone centri quia est
centru mudi et sic utiqz est immobilis. si em mo
uere tur no maneret centru. quia de rone centri
est q equalit distet ab onni pte circiferentie si
ergo tota terra moueret tunc plus acceret ad
vna ptem circiferentie q ad aliam.

Arguitur Aqua qnz ascendit extra
sua locum vtz in generari
ore fontiu malitudine montiu. ergo videtur q
no uniuoqz naturaliter feratur ad sua locu

Dm q est duplex motus aque aliquis est q
tornit sibi fm natura ppriam. i. fm ppria for
ma substantialem. et sic aqua semp dndit et no
ascendit quia ex ppria natura habet locum sua
terra terram qui est locus deorsum. Alius e mo
tus aque q puenit sibi preter ppriam natura et
fm naturam csem. et sic aqua qnz a: e: no die si
cut patet i motu effluxus maris ille em motus
aque puenit ex hoc q aqua obedit lune ad mos
tu eius. et is in augmto lune effluit et in decre
mto lune refluxit. Qnz fit ille motus ad replē
dum vacuu sicut fit in generatōe fontiu. quia o
q aqua cōtinue fluat ad aliu locū montis etiā
ascendendo ne in mote vacuū pmitat.

Arguitur Celum est in pprio loco &
naturali. quod est pta scda n pprietatem. Di
ctum q dupl aliqd est in loco pprio. Uno mo
fit quia acqsiuit talem locum p motu. et sic qnia
et leuia sunt in pprijs locis et quod sic e i loco p
prie quiescit in loco. Alio mo aliqd est in loco p
prio que no acqsiuit p motum. et sic celum e in
pprio loco. et quod sic est in pprio loco no oportet
q quiescat in eo. Ratio diuersitatis est. qz vbi q
es acqsiuit p motum ibi quies e pfectio finalis
mobilis. Sed vbi quies no acqsiuit p motu. ibi
quies no est pfectio mobilis sed ipse motus. Sic
autē est de celo qz p motum celi celum ordiatur
ad cōsuadu et ad generadu gñabilia & corporalia

Arguitur Ignis i sua speta mouet
circulariter et tñ acqsiuit

locum p motum sursum. Dm q est duplex
motus in aliquo corpe. aliquis est motus q orit
ex ppria natura mobilis et talem motum no hy
corpus in pprio loco. si tale corpus acqit locum
p motum sicut dictum est. alius est motus ptes
naturam ppriam qui tñ fit fm natura vlem &
sic ignis mouetur in pprio loco circularit. quia il
le motus puenit sibi ex quo subditur ifluxui cor
porum celestium.

Arguitur Terra quiescit sup aqua
et tñ naturalis locus ter
re est ista aqua. ergo no uniuoqz quiescit
in suo loco naturali. Dm q est duplex locus
ipsius terre. vnus est q puenit sibi fm natura
sua ppriam et tuc terra quiescit sub aquis si
cut pbat argumentum. Alius est locus terre q
debetur sibi ex puidetia nature vlis que nasa
intendit bonū totius & mouet et omniu ptiū ei?
et sic necesse est terram fm aliquas ptes eleua
tam esse sup aquas quia sunt aliqua animalia
in vniuerso que no pnt viuere sub aquis. et ppe
illa animalia necesse fuit aliqua ptem terre esse
eleuatam supra aquas. sicut sunt animalia te
spirantia que no pnt viuere in aquis.

Arguitur Si uniuoqz est in pprio
loco tuc mixtum deberet ee
in quatuor locis. quia habet in se naturam qua
tuor elementoz. Dm q mixtum no mouet
fm quolibet elementum. sed solum fm elemen
tum pdominans in mixto quod est terra. Cons
tra hoc arguit in mixtione debet esse equalitas
elementoz ergo vnu elementū non pdominat
alijs. Dm q est duplex pportio. arismetria
ea que sumit fm candē qritatem et sic no est p
portio elementoz in mixto. quia si eē tñ de qri
tate igs sicut tñ. ignis statū puenit tñ aqm
et aerem. Alia est pportio geometrica que sumit
fm equalitatem virtut. et sic est equalitas ele
mentoz in mixto quia est tñ de igne i mixto q
tum sufficit ad terrā ex tem in mixto. Sed cō
tra ergo no debet mixtu plus moueri deorsū q
sursum quia elementa sunt equalis virtutis in
mixto. Dm q motus localis no sequit dnu
tem elementoz sed qritatem et quia est plus de
qritate terre in quolibet mixto saltem pfecto.
ergo omnia mixta pfecta mouentur deorsum.

Eodem autē modo.

Postq aristo determinauit de loco. Consequen

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'et sic aqua' and 'et sic ignis'.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like 'et sic aqua' and 'et sic ignis'.

si nihil dicitur de spatio...
Vnde dicitur in philosophia...
Vnde dicitur in philosophia...

ter determinat de vacuo et ratio ordinis est quia
locus habet se ad vacuū sicut habitus ad p̄ua
tōnem quia spaciū plenū corpore vocatur loc⁹
et spaciū sine corpore vocatur vacuū. Dicit ergo
aristo. q̄ ad naturalem p̄m spectat determinatē
de vacuo sicut de loco. secūda rō quia locus ⁊ va
cuū s̄nt idem s̄m rē q̄ spaciū non habens in se
corpus vocatur vacuum. sed spaciū habens in se
corpus dicitur locus. cum ergo sit idem spaciū
quod quādoq; habet in se corpus et quod q̄q; ē
sine corpore ergo sunt idem s̄m rē sive subiecto.

Incipere aut oportet.

Hic ostendit quo ordine determinandū est de va
cuo et dicit q̄ oportet incipere ex ratiōibus eorū
qui dicūt vacuū esse et etiam qui dicūt vacuum
non esse. Et etiam oportet dicere quid s̄m cōmu
niter opinantes ad ratiōem vacui p̄neat. et
hoc facit aristo in tertio arēq; veritatem det̄m
nat. quia primo ponit ratiōes eorū qui ponūt
vacuū non esse. Et secūdo ponit ratiōes eorū
qui dicūt vacuū esse. Et sic ponit opinantē p̄
ratiōicorū qui innaturaliter locuti sunt de va
cuo.

Alij quidem igitur.

Hic ponit ratiōem eorū qui ponebant vacuum
non esse et de numero eorū fuit anaxagoras. et
arguebant sic aer aliquid est ergo vacuū nō est
p̄na tenet quia illa que dicuntur cōmuniter va
cua sunt plena aere. Antecedens p̄bat duple.
primo p̄ vesicas inflatas aere quia vesice infla
te aere sustinent magnū pondus in aqua quod
nō sustinerent nisi essent inflatē aere. sed q̄ quid
sustinet pondus hoc est aliquid ergo aer aliquid
est et p̄ cōsequens vacuū nō est. Secūdo sic p̄o
bant antecedens quia hoc est aliquid quod imp
dit introitū aque ad vas sed aer inclusus in ali
quo vase impedit introitum aque nisi aer prius
creat sicut patet in clepsidris quibus nō potest
repleri aliquod vas nisi aer prius creat.

Queritur.

Vtū ista ratiō sit s̄fficiens
ad p̄bandum vacuū nō ē
Dicendum s̄m aristotilem q̄ ista ratiō nō est
sufficiens quia aliqui ponebant vacuū extra ce
lum extra quod nullum est corpus. ad sufficientē
ergo p̄bandum q̄ vacuū non est oportet ostēde
re q̄ nō sit aliquid spaciū absq; sensibili corpo
re. tūc enī sufficienter p̄batur q̄ vacuū non est.

Sed affirmantes eē.

Hic ponit aristo. ratiōes ponentū vacuū esse
Et sic quod s̄cōdū q̄ ponētes vacuū esse sunt de
iustificati. quia aliqui ponebant vacuū separatū
a corpibus sicut si diceremus aerem qui distat a
corpibus esse vacuū. Alij dicebant vacuū esse im
bibitum corpibus sic q̄ non distaret a corpibus
nisi s̄m situ; sicut si diceretur q̄ corpora haberēt
int̄ta se quasdam vacuitates sicut nūc spongea
habet multa foramina que vidēt esse vacua. Isti
tamen in hoc p̄ueniūt q̄ sunt naturaliter loci
si quia p̄cedebant ex ratiōibus naturalib⁹ ⁊ na
turalibus motibus corporum. Ponit ergo primo
ratiōem ponentū vacuū esse separatū a corpibus
Et est ista si mot⁹ localis est vacuū ⁊ separatū
a corpib⁹ si motus localis ē. q̄ vacuū est separatū a
corpibus p̄na tenet ⁊ maior probatur quia qd
mouetur localiter vel mouetur ad spaciū vacuū
et sic habetur p̄positum vel ad spaciū plenū. sed
hoc est impossibile. quia sic duo corpora essent in
vno loco quia corpus quod p̄fuit et corpus qd
aduenit essent simul sed hoc est impossibile quia
tūc puissimus. i. minimus locus reciperet maximū
locatum quia ex ratiōe qua duo corpora essent in
eodem loco possunt etiam esse tria corpora in eo
dem loco et centum et mille et sic locus non ē
equalis locato.

Mellissus q̄dem igit.

Hic aristo. subdit quomō mellissus arguebat v̄t
do predicta ratiōe et dicit q̄ mellissus concere
bat predictam cōditionalem sc; si motus localis
est vacuū est. sed arguebat ex opposito cōsequen
tis ad oppositum antecedētis sic sc; si motus lo
calis est vacuū est sed vacuū non est. ergo mot⁹
localis non est. et sic ipse posuit totum ens im
mobile.

Alio vero modo quia

Hic ponit ratiōes dicentū vacuū esse imbibitū
corpibus et sunt tres ratiōes. prima est cōden
satiō est ergo vacuū est imbibitum corpibus p̄na
tenet quia in cōdensatiōe partes cōueniūt ⁊ vni
untur vel ergo in illo in quo cōueniunt fuit pars
vacuū et sic habetur p̄positum vel fuit ibi plenū
et sic duo corpora essent simul in eodem loco. q̄
ille partes aduenientes essent simul cum corpo
re quod p̄cedebat. exemplū ē in spungia q̄

Ita modo dicitur de gaudium
Vnde dicitur in philosophia...
Vnde dicitur in philosophia...

Queritur...
Vnde dicitur in philosophia...
Vnde dicitur in philosophia...

Quartus.

hoc corpus qd est cum aliis in eodem loco sepat a tali situ et sic corpus xpi in ascensu ad celos fuit simul cu corpibus celestibus. Et hoc id qd corpus celeste est indimibile ergo no pot erdere corpon qd aduenit sibi oportet ergo qd corpus xpi fuit fil cum corpore celesti sic etiam xps exiuit vte cum dignis atqz intravit ad discipulos ianuis clausis.

Arguitur Deus no pot separe ppria passionē a suo subiecto sicut de pōtamento positionis est ppria passio corporis ergo no pot a corpore separe. Dm qd est duplex passio quedā est qd oritur p̄tate ex p̄ncipiis intrinsecis aliarum nature sicut visibile dicitur passio hoīs et sic est vey qd talis passio nūq̄ potest separe a suo subiecto p̄ aliquā potētiā. Cuius rō est quia talis passio est naturalis subiecto et ex p̄ncipiis subiecti fluit et p̄ncipiis materibus no pot talis passio no esse. Alia est passio aliarum qd orit in aliquo subiecto p̄ p̄tationem ad aliqd extrinsecū sicut visibile dicitur passio coloris qd oritur ex colore p̄ p̄tationem ad potentiam visivā et eo mō sicut dicitur esse passio p̄tatis qd oritur a p̄tate p̄ p̄tationem ad locū extrinsecū et talem passionē pot deus separe a subiecto quia no oportet tūc subiectū variari absolute si sufficit ipm variari in ordine ad extrinsecū et hoc fit p̄ ablationem illius extrinseci. Ex quo ulterius patet scda p̄s scz qd no pot esse duo corpora in eodem loco p̄ potētiā naturā suē creatā qd potētia creatā no pot immutare naturā p̄tatez rei cū ergo situs naturalis oriat ex p̄tate non pot immutari p̄ potētiā creatā. Potest tamē immutari p̄ potētiā increatā scz diuinā qd sicut potētia diuina ē instituta nature ita pot etiam mutare ea qd sequuntur naturā et id p̄ potētiā diuinā pot fieri qd sunt duo corpora in eodem loco.

Arguitur Si duo corpora eēt in eodem loco tūc eēt p̄tatis dimētionū. scd illa est impossibilis ergo duo corpora no pot esse in eodem loco. Dm qd dimētionēs siue p̄tates pot capi duplici. Uno mō fm qd ex eis orit situs de pōtamento p̄tatis et ulterius situs de pōtamento positōis et sic impossibile est dimētionēs se penetrare et eē simul. Alio mō accipiuntur dimētionēs siue p̄tates fm qd ab eis absoluit situs de pōtamento positōis et sic pot dimētionēs se penetrare sine aliquo incōueniētiā qd repugnātia penetratōis dimētionū ex hoc

est qd tales dimētionēs hnt ordinē ad locum. Si ergo ille ordo absoluat no est incōueniētiā dimētionēs esse simul et hoc pot fieri p̄ potētiā diuinā sicut dictū est et sic possibile est deo facere pene itatōnem dimētionū et no est possibile potētie create.

Arguitur Radij solares fil sunt cum alijs corpibus ergo duo corpora sunt fil. Dm qd radij solares non sunt corpora sed sunt actūs qd radij solares sunt eiusdem nature cū luce sed manifestū est qd lumē est actūs sicut patet in scdo de anima.

Arguitur Duo puncta pot esse fil similes et due superficies ergo duo corpora sunt fil. Dm qd non pot vny duo p̄tates esse fil fm qd hnt dōi sed bñ pot esse fil extrema p̄tatis et id duo puncta pot esse fil quia sunt extrema duarū linearū et due linee pot eē simul qd sunt extrema duarū superficieū et due superficies pot esse simul qd sūt extrema duorū corporum. Et no pot duo corpora eē simul qd corpora no sunt extrema aliq̄ū p̄tatis et id si duo corpora eēt simul eēt eēt simul fm eē dimētionē et p̄ hnt fm p̄funditatez qd est impossibilē fm potētiā nature sicut dictum est.

Arguitur Si duo corpora pot eē in eodem loco qd totū vniuersū pot esse in vno grano mlij p̄bat qd qua rōe duo corpora sunt in eodem loco eadem rōe et mille milia et sic deinceps. Dm qd corpora vniūsi capiunt duplici. Vno mō p̄tum ad materiā acceptā absolute et sic no repugnat totū vniūsum esse sub p̄tate qd materia de se nec ē qualis nec p̄tate seprimo metaphisice et id habere magnā p̄tatem vel p̄tā no repugnat materie. Alio mō capiuntur corpora vniūsi fm formas substantiales et sic repugnat corpora vniūsa esse sub quacūq̄ p̄tate qd forme rez no p̄seruantur nisi in determinata materia hnt certam p̄tate.

Arguitur Si duo corpora eēt in eodem loco tūc idē actūs etiā numero eēt in duobus subiectis sequela patet qd locus cū vbi qd idem locus cū vbi si qd sūt duo corpora in vno loco tūc eēt vniū vbi in illis duobus corpibus. Dm qd illud corpus qd recipit in eodem loco cū alio corpore no hnt in se vbi. Et rō ē qd absoluit a loco et hnt locū alterius corporis in qd recipit et id illud corpus in qd aliud recipit ē in loco et hnt in se vbi. Expli gra. si corpus humanū

est in eodem loco eum corpe est: si tunc corpus
lest est in loco et non corpus humani quod reas
puit penetratiue in corpus celeste: sic corpus
celeste habet in se ubi et non corpus humani.

Arguitur In ferro igneo est simul
ferreus et ignis et sic duo
corpa: ergo sunt duo corpa simul in eodem loco.

Dm q in ferro igneo no sunt duo corpora
sed est tm unu corpus substantiali scq ferreu et
aliud corpus virtualiter tm et no substantiali
scq ignis. Et si dicatur ferreu igneum generat ig
nem ergo habet in se substantiali ignem q in
hil generatur nisi a suo simili. Dm q dupliciter
aliquid generat igne scq principaliter et instrumē
tali. Et ergo q illud qd generat principaliter
est ignis. sed qd generat igne instrumentaliter p
esse calor in q saluat virtus ignis et pcedit de fer
ro igneo q calor extrinseco in ferro igneo generat ig
nem in stramine vel in alia materia. no pncipali
ter sed instrumentaliter et simile est de semine
defeo ab aliquo animali q semē no est animal
et tm generat aial quia in semine est virtus ipi
us animalis a quo defundit et gra illius virtu
tis semen instrumentaliter generat.

Queritur Veru idem corpus pōt eē
m diuersis locis per quā
ūqz potentiam. Dm q no pmo hoc simple
est impossibile implicans contradicōem qd sic pa
ter q si idem corpus sit i diuersis locis tunc hoc
corpus erit idem et no idem q sit idem corpus
supponit in qnto et tm si est in diuersis locis tunc
hoc idem corpus erit duo corpa pbat. q locus
circūscriptiue locatum qā qntatis q n d quanta
no sunt in loco circūscriptiue ergo ubiqz sunt
diuersa loca sunt diuersa qntitates. si qntitas ori
tur ex pte mat: rie ergo ubi sunt diuersa loca ibi
est alia et alia materia. sed m materia est pncipa
um m diuiduationis ergo ubi est alia ma: ia ibi
est aliud corpus individualiter. si ergo idem cor
pus est in diuersis locis erit idem corp⁹ et non
idem qd implicat contradicōem. Est tm hic cōsi
derandū q aliqui dicūt ubi solū esse relatōem lo
cari ad locū sicut Scotus. et ille dicit. vltim⁹ q
no sit impossibile idem corpus esse in diuersis lo
cis. q idem corpus pōt vtrqz habere relatōem ad
diuersa loca. sed istud suppositū est falsū qz ubi
no dicit tm relatōem de pōicamento relatōis.
quia sic no esset ubi nouū pōicamentū. s ubi dī
at unam absolutam et realem formā causatam

ex circūscriptōe loci extrinseci sicut tradit autor
ser pncipio: et ideo sic capiēdo locum impo. si
bile ē idem corp⁹ esse in diuersis locis.

Arguitur Corpus xpi est i diuersis
altariibus. ergo id corpus
est in diuersis locis. Dm q dupl est aliqd
in loco. Uno mō localiter et circūscriptiue et sic
corpus xpi est in celo empirio solum. Alio mō
aliqd est in loco sacramentaliter. i. substantialiter
ad modū quo aīa est in corpe et sic corpus xpi ē
in diuersis locis. Cōpatur em sic ad locū non p
se sed p accōis rōne spū sacramentaliū. et illud
contingit ex hoc q corpus xpi sit in loco p con
uersionē panis in ipsum qz ergo plures ptes pa
nis cōuertuntur in idem corpus xpi ideo xps ē in
diuersis locis substantiali. Et est simile si cen
tum ligna tran substantialiter in unū lapidē tūc
idē lapis ē in diuersis locis lignoꝝ. exēpli g ā
ponamus q sint sex ligna et si de cōuertentur il
la sex ligna in unū lapidē tūc ille lapis erit in
vno loco localiter. sed in diuersis locis substantia
liter si talia ligna sint in diuersis locis.

Ad quale autē se ha.

Postq posuit opimon: s de vacuo hic pnt pseq
tur cōes opimones de ipō vacuo. et primo ponit
opimōnem cōtē: loquentiū. scdo ponit opimōnē
plōnis. quo ad primū dicit q o: pmo accipe qd
significat nomie vacuū dicit ergo q antiq pone
bāt tres diffinēdōes de vacuo. prima est vacuum
est in quo nihil est. scda vacuū est i quo no ē cor
pus. tertia vacuū est in quo no est tangibile cor
pus. Et cōsiderandū est q iste diffinēdō: s fm opi
monē antiquoꝝ cōicidit fm tm qz scda se qtur
ex pma et t. ia ex scda. et hoc sic pty qz fm anti
quos dō qd ē corpus. et id idem ē dicere in q ni
hil ē et in q no est corp⁹ et qz antiq no ponebāt
relū distingui a qtuor ele mētis dicebāt q omne
s corpus ēē corp⁹ tangibile.

Sed incōueniens ē.

Hic aristō: rē pbat tertiā diffinēdōem qz illa ex p
bata rē pbat etiā alie. et vū ē si vacuū est in q
no est corp⁹ tangibile q pūctū erit vacuū qz ubi
est pūctū ibi no est corp⁹ tangibile s hoc ē incōue
niēs. Et qz vacuū dī pūctiue g⁹ necesse fuit ad s
dere q hoc ē vacuū in q no est corp⁹ aptū natū
tū ē esse corp⁹. et ex hoc soluit dubitacō in textu
vtrqz spaciū in q est color vel sonus sū vacuū et

dicit qd nō qd hoc spaciū nō est aptū natū suscipere corpus.

Alio at modo in quo

Hic ponit aliā significatōem vacui sū vsū pla tonicorū et dicit qd plō dixit vacuū eē in q̄ nō ē h̄ aliq̄d et ex hoc dixit materiā sine forma esse vacuū qd materia absq; forma nō est localit̄ q̄a sit localit̄ p̄ formā et isti etiā dicebant materiā esse locū s̄ om̄e qd materia sub forma eēt locus et materia sine forma eēt vacuū. s̄ istud in cōsuetudine dicitur ut dicitur aristoteli qd oēs querūt locū et vacuū tanq̄ aliq̄d separatū a rebus q̄ nō p̄t dici qd vacuū sit materia eo qd ipsa ē p̄t rei et rebus cōiuncta. s̄ hic est considerandū qd ista opinio p̄t intelligi p̄ similitudinē qd materia sine forma p̄t dici vacuū metaphoricē qd est aliq̄d indeterminatum.

Deinde ponit aliā opinionē dicens qd iō aliq̄d videbat eē vacuū qd locus est quia sicut locus est spaciū cū corpore ita vacuū ē spaciū sine corpore et isti dicebant vacuū eē p̄ter motum localem.

Sed neq; secundum.

Postq̄ aristoteli posuit opiniones de vacuo et diffinitōes sū opinionē antiquorū hic p̄t excludit vacuū esse et p̄mo facit hoc de vacuo separato a corporibus. sc̄do de vacuo imbitō corporibus ibi sunt autē quidā. Circa p̄mū p̄mo excludit eōs p̄ditas ponentiū vacuū esse. et hoc facit non p̄ modum vere solutiōnis. s̄ p̄ modū instancie. Soluit ergo p̄mo rōnem ponentiū vacuū eē separatū q̄ erat ista motus ē q̄ vacuū est. quā rōnem excludit dupl̄. p̄mo qd nō est necesse qd iō ois motus excludat n̄ ponēdo vacuū qd p̄t aliq̄d plenū alteri ergo ad min⁹ alteratio q̄ est motus p̄t fieri sine vacuo. sc̄do etiā nō excludit omnis motus localis qd p̄t fieri qd corpora subintrēt se p̄ motū localem p̄ modū inspissatiōnis sicut apparet in calcamentibus aque. et sic aliquid mouetur etiam plenū et non vacuū.

Cōtingit autem deinde.

Hic excludit rōnes ponentiū vacuū eē imbitō corporibus. et p̄mo soluit rōnem de densitatiōe et dicit qd nō oportet ponere vacuū p̄ter densitatiōem quia p̄t dici qd ille locus in quē veniūt pres p̄ densitatiōem fuit prius plen⁹ corpore subtiliori sed p̄ densitatiōem elabit corpus subtilius et intrat corpus grossius. sicut p̄t de spungia q̄ exiit in aere

et habet foramina sua plena aere. sed posita in aqua illa foramina replētur aqua.

Et augmentatio non.

Hic excludit rōnem de augmentōe et dicit qd non oportet augmentatiōem fieri s̄ p̄ viciōne corporum admixtiōem. sed sit q̄nq; augmentatiō p̄ alteratiōem sicut aqua calefacta augmentat p̄ calorem sine additiōe alius extremi. Et ē cōsiderandū qd iste sunt solutiōnes ad homines quia eō de motu locali postea veracit̄ soluit.

Omniū autem et.

Hic excludit rōnem de cineribus et dicit qd illa rōne impedit seipsam qd si vas plenū cinerib⁹ tñt reciperet de aqua q̄tū habet de cinerib⁹ tñt sequitur qd illud vas plenū cineribus eēt totaliter vacuū qd recipit tñt de aqua q̄tū habet de cineribus.

Queritur

Quare vas plenū cineribus recipit multū de aqua. Dōm qd hoc est p̄ter tres causas. Prima p̄ter exhalatiōem humidi aquei qd cineres de natura sunt calidi et ideo sit cōtinua exhalatiō aqua imposita p̄ter calorem cinerū. Sc̄da causa ē p̄ter siccitatē cinerū ex quo tñt sunt relictī ex calore ignis sic h̄nt maximā siccitatē inter corpora nō ignea vel ignea et q̄ sumunt multa aqua in cinerib⁹. Tercia rōne est porositas cinerū qd cineres h̄nt poros amplios s̄ forma h̄ poros obliquos et ergo ibi statim p̄ infusiōne aque claudunt et sic nō recipiūt tñt de aqua sicut cineres.

Quoniam autē non

Hic aristoteli inquit veritatē de vacuo et ostendit vacuum nō eē separatū et hoc p̄mo ex consideratiōe motus. sc̄do sine consideratiōe motus. Et consideratiōe motus ostendit dupl̄. Primo considerando motū absolute. Sc̄do ex pte velocitatis et tarditatis in motu. Circa p̄mū ponit sex rōnes. Prima statim in hoc natura ē causa motus localis qd non oportet ponere vacuū p̄ter motū localem. Si qd vacuū esset cā motus localis. tñt ois motus localis eēt violent⁹ qd fieret a principio extrinsecō qd ē vacuū

Amplius si est aliq̄d

Sc̄da rōne est si ponat vacuū tñt nō erit rōne assignandi cā motus naturalis vel q̄eris. p̄t quia corpus naturale mouet ad aliquē locū p̄ter cōuenientiam quā h̄ cū tali loco sicut quia viciū

vacuum est motus sicut dicitur in 2o p̄te

Hic dicitur qd vacuū est motus sicut dicitur in 2o p̄te et motus est motus sicut dicitur in 2o p̄te et motus est motus sicut dicitur in 2o p̄te

Sanctus am 3.

in loco Dicendum q̄ duplex est mediū scilicet corpale et tale mediū nō est inter corpus natale quē suū locū posito vacuo. Aliud ē mathēmaticale et sitiale et hoc ē mediū distātie. et tale ē inter corpus naturale et suū locum q̄ lapis suffū detentus in vacuo non est simul cum terra ad quā naturalitē mouetur lapis. et ideo oportet q̄ mobile successiue relinquat tēminū a quo et successiue deueniat ad tēminū ad quem quia in illo instanti in quo graue est in tēmino a quo nō est in tēmino ad quem.

Arguetur. Lumen ab instanti mouetur ab oriente in occidentem ergo etiam graue simplex positum in vacuo mouebitur in instanti. Consequētia tenet a simili.

Dicendum q̄ nō est simile de lumine et de corpore quia lumen est actūs non habens situm. et ideo nō repugnat ipsum diffundi ab instanti. si corpus h̄ ex sua natura situm. et ideo repugnat ipsum in instanti moueri. quia nō potest in ista habere oppositos situs quādo enī lumen diffunditur a corpore luminoso tūc nō est ordo tempis inter lumen et diffusionem eius. sed solum ordo nature. Sed in successione corporū necesse est esse successione tempis.

Et per se autē consi-

Postq̄ ostendit p̄s non esse vacuū ex pte motus et ex pte velocitatis et tarditatis motus. Hic iam pbat vacuū nō esse sepatum absq̄ consideratione motus ponēs tres rationēs. Prima ē si vacuū esset tūc plures dimēsiōnes essent ad invicem penetratiue pbatur. quia si corpus cubicū id est habens sex superficies quadratas imponit ad aliud corpus tūc illud corpus cederet corpori cubico ne duo corpa sint simul. sed vacuū nō potest cedere alicui corpi imposito. ergo si corpus cubicum ponatur ad vacuū tūc manebūt dimēsiōnes vacui cū dimēsiōnibus corpis cubici.

Amplius autem ma-

Consequētia ponit scđam eōdem ad idē et ē ista si vacuū esset tūc sequeretur q̄ essent eōdem dimēsiōnes vacui et corporis impositi in vacuo. q̄ illa sunt eadem que nō dūnt fm situm. sed est un⁹ situs dimēsiōnū vacui et corpis impositi. et si sūt eōdem dimēsiōnes. ergo dimēsiōnes vacui nō distinguūt a dimēsiōnibus corpis et p̄ p̄s corp⁹ positum ad vacuū et vacuū sunt eadē.

Amplius oportet ma-

Tertia rō est ista si vacuū est tūc manifestaretur aliquo mō sensui sed nūq̄ apparet vacuū fm aliquē sensum ergo vacuū non est. Et circa hoc remouetur vna obiectō q̄ fm cōter opinantes pleniū aere est vacuū. et tūc aer nō manifestat p̄ aliquē sensum. hoc remouet p̄s dicens quōs aer nō manifestetur iudicio visus papimus tūc aerem iudicio tactus quia seigus circūstans homines nō potest esse nisi in aere. et sic papim⁹ aerem quādoq̄ frigidū et q̄q̄ calidum et illa frigiditas nō potest esse sine subiecto ergo ē i aere. Et potest simile de piscibus quia si pisces in aqua essent ferrei non esset dñia piscū et aque fm visum quia haberent eōdem colorem pisces et ferri positū q̄ ferrum sit politum tūc esset dñia q̄ ad tactum q̄ pisces sunt duri et aqua mollis.

Sunt autem q̄dam.

Postq̄ p̄s ostendit q̄ vacuū non est sepatum a corporibus hic iam vult ostendere q̄ non ē vacuū imbitum corporibus. et circa hoc primo ponit motuū illorum qui ponebant vacuū imbitum corporibus. et hoc ideo ut illam eadē p̄stea soluat fuit ergo ratio illorū si condensatō alicuorum corporum est tūc vacuū est. quia condensatō non potest fieri nisi p̄ hoc q̄ aliq̄ corpus prius habuit poros vacuos qui per ingressū alterius corporis replentur et sic fit condensatō. Et q̄ necesse est condensatōnem fieri ex parte aliorum motuū patet. quia nisi esset condensatio non erit motus localis nec motus generatiōnis nec alteratōnis. primū patet quia si est motus localis tunc mobile localiter venit ad pleniū cōtes sicut prius dictum ē hoc ergo corpus cedens mouet aliud cedens et illud mouet aliud corpus proximū sibi et facit hoc cedere. et hoc corpus cecidit facit tertium cedere et tertium quartum usq̄ ad celum et tandem oportet etiam cedere celum. et per consequens mota mixta oportet totum vniuersum moueri quod est impossibile nisi fiat condensatō. Item ex parte motus generatiōnis et alteratōnis quia nisi esset condensatio oporteret q̄ equale generaretur cum fieret generatio ex aere in aquam et ex aqua in aere quod tamen falsum est quia si aq̄ mutetur in aere tūc accipiet maiorē locū et tūc ex alia pte aerē etiā rēferari alias tot⁹ mūd⁹ capet maiorē locū.

Itgo si generatio est condensatio est. et si condensatio est vacui est.

Si quidem igitur ra

Consequenter aristoteles destruit opiniones ponentium vacuum esse. et primo destruit opinionem. scilicet do soluit rationes. et primo ponit duos modos quibus antiqui ponebant vacuum esse in corporibus. primus est quod in corporibus sunt multa foramina vacua sicut in spongia que etiam distans sunt secundum se. et per se sunt aut pleni. secundo ponebant vacuum non separatum a partibus plenis secundum se. sed divisiones quas ipsi ponebant vacuum penetrare dimensiones corporis pleni. sicut etiam prius dictum est de loco apud eos que ponebant tres dimensiones loci. Aristoteles autem non probat primum modum vacuum quod primum satis est expressum. sed probat opinionem ponentium vacuum secundum intellectum secundum et hoc quatuor rationibus. Quarum prima est. Si vacuum sit quasi penetrans corpora plena tunc vacuum non est causa cuiuslibet motus localis sed solum motus localis sursum. quod secundum antiquos vacuum penetrans est causa raritatis sed ratio est levis et levis movetur sursum. Secunda ratio est si vacuum sit dispositum in corporibus quasi deserens corpora sursum tunc erit vacuum in loco quod omne quod movetur secundum locum est in loco sed vacuum movetur cum corporibus secundum locum quod est in loco sed hoc est inconveniens quod secundum antiquos vacuum et locus idem sunt. si ergo vacuum est in loco tunc locus erit locus et vacuum vacuum. Tertia ratio sumitur ex insufficientia dictorum ab antiquis quod si vacua deserant corpora sursum non videtur causa motus deorsum et sic illi antiqui insufficienter loquuntur de vacuo. Quarta ratio est si vacuum est causa motus sursum ergo hoc quod est omnino vacuum velocissime movetur sursum quod habet plus de causa motus. sed hoc est impossibile quod est omnino vacuum omnino non potest moveri quod motus pleni et vacuum sunt incompatibiles sed motus factus in pleno est in tempore. ergo motus factus in vacuo est simpliciter in non tempore. et hoc est impossibile quod omnino motus est in tempore.

Quoniam autem vacuum

Hic reperit rationem antiquorum et hoc id quod statim intendit esse solvitur et sic non est superfluum. et primo ponit istam rationem absolute. et secundo secundum quod habet ordinem ad solutionem. et tota vis rationis antiquorum in hoc struitur quod rarefactio et condensatio non potest esse absque vacuo et ideo aristoteles iam vult ostendere quod illa potest fieri absque vacuo.

Hoc autem dicimus ex.

Hic aristoteles intendit probare quod non est vacuum esse ad salvandum rarefactionem et condensationem corporum. Et ad probandum illud premitteit quatuor ex quibus solvere intendit rationem antiquorum. et dicit quod ista quatuor supponuntur in naturali philosophia. et est primum quod eadem est materia contrarietatum quia contraria habent fieri circa idem subiectum. si subiectum est materia contrarietatum. Secundum est quod illud quod est in actu fit ex illo quod est in potentia sine alicuius extrinseci additione. quia naturale est ipsis rebus quod mutantur de potentia ad actum ab agente sine hoc quod aliquid coniungatur potentie sicut dicitur secundo de anima quod non oportet querere medium inter actum et potentiam. Tertium est quod materia non est separabilis a partibus que proprio modo intelligitur secundum suppositionem simplicem sic scilicet quod materia non separatur ab omni partibus est tamen materia separata ab uno contrarietatum quando scilicet stat sub altero contrarietatum. Quartum est quod materia que quod dicitur est sub uno contrarietatum et quandoque sub alio non est alia et alia sed una et eadem sub diversis contrarietatis. Ex istis ulterius probat aristoteles quod rarefactio potest fieri sine vacuo et sumitur ratio illud quod attribuitur materie non dicitur attribui vacuo sed dicitur a denso in tarum per rarefactionem et a raro in densum per condensationem est a materia ergo non est a vacuo. materia est nota quia materia non est vacuum. minor patet quia ex hoc quod materia existens sub densitate habet naturalem potentiam ad raritatem fit rarefactio in materia quia prius dictum est in una suppositione quod aliquid movetur de potentia ad actum sine alicuius extrinseci additione tunc ergo materia existens sub densitate est in naturali potentia ad raritatem et contra potest materia moveri ad raritatem in a densitate et e contra absque vacuo extrinseci. Et probat aristoteles istud per simile in generatione et iteratione et quantitate. In generatione quia aliquid potest transmutari de una forma ad aliam sine vacuo sicut quando aer transmutatur in aquam. sed per tale transmutationem fit condensatio ipsius aeris ergo condensatio fit sine vacuo. et si contra aqua mutetur in aerem tunc fit rarefactio absque vacuo quia oportet aquam rarefieri si dicitur generari. Ita aer ex aqua. Istud ergo contingit ex

hoc qd aliqd prius in potentia existens dicit ad illam formam ad quam fuit prius in potentia. Secundo probat qd simile in alteratione quia materia existens in potentia ad frigidum mutat qd frigidum ex calido ex natura ipsius materie quia materia est in potentia ad frigidum. Tunc consequenter ponit aliud exemplum circa quantitates quia aliqua circumsferentia maioris circuli potest fieri minor et contra absque extrinseci additione sed ex hoc solum qd talis circumsferentia minor curua fit magis actua vel ex magis curua fit minus curua ergo potest aliquid recipere maiorem vel minorem quantitate sine vacuo extrinseci ut patet de circulo.

Et autem densum.

Hic probat idem p effectus rari et densi scilicet qd condensatio et rarefactio non sunt p vacuum et hoc sic quia effectus rari est mouere sursum et effectus densi est mouere deorsum sed mouere sursum et deorsum non veniunt ex vacuo sed ex eodendo materia quia enim densum habet multum de materia ergo mouet deorsum sed rari habet parum de materia ergo mouet sursum et ex hoc concludit qd male dicit illi qui dicunt qd condensatio et rarefactio sunt causa vacui et ulterius motus localis quia maior quantitas accepta sine gravitate et leuitatem est causa motus localis que oriuntur ex natura materie et non ex vacuo.

Queritur Utrum possibile sit vacuum esse. Dicendum qd dupliciter dicitur aliquid possibile vel impossibile scilicet. Uno modo absolute et sic non videtur impossibile vacuum esse quia sicut deus conseruat corpora inferiora p superiora ita posset conseruare corpora inferiora p seipsum sine medijs corporibz quia deus non alligauit potentiam suam causis sedis. Alio modo dicitur aliquid possibile vel impossibile supposito hoc statu quem nunc habet vniuersum et tunc dicendum est qd impossibile est vacuum esse quia hic status vniuersi quem deus ordinauit non posset conseruari existente vacuo quod sic patet qd corpora que sunt in vniuerso ex quibus constituit vniuersum conseruat p hoc qd vniuersum tanquam agit alterum quia p talem contactum vniuersi corpus conseruat aliud sibi propinquum sed posito vacuo non haberent propinquitatem sine tactum et p consequens virtus conseruatiua non posset deseri ad inferiora corpora per medium. Unde patet qd vacuum esse omnino contra intentionem nature vniuersalis que ita

tura intendit conseruare totum vniuersum quod tamen in vacuo conseruare non posset. Secundo est repugnantia ex parte nature particularis que natura particularis suo naturali appetitu appetit sui conseruationem sed ille appetit totaliter frustratur posito vacuo quia natura particularis conseruari non posset. Tertio patet idem multis experimentis quia nature particulares mouentur contra naturam propriam et se ipsas naturaliter corrumpunt ut emittunt vacuum sicut patet de liquore ascendente in vase si non permittat introitus aeris et ratio illius est quod natura particularis mouentur contra naturam propriam et corrumpunt se quia maior est inclinatio vniuersi cuiusque rei particularis ad conseruandum totum quam partem sicut patet in membris hominis que naturaliter et sine deliberatione si homo timeat lesionem capitis retrahunt manum quia ex lesione capitis totus homo corrumpetur et ex parte quilibet pars sic quia in posicione vacui totum vniuersum corrumpetur id quod libet natura particularis plus appetit se ipsam corrumpi quam totum vniuersum perire et hoc ideo quia p corruptionem totius partis manere non potest quousque huiusmodi et ideo pars magis appetit conseruationem totius cum ex toto dependat esse simpliciter sed esse est quod omnia appetit.

Arguitur De vacuo est scientia ergo vacuum est vel potest esse scientia tenet quia de subiecto presupponit quod est et quod habet esse vel non habet esse prohibendum. Dicendum qd dupliciter de aliquo est scientia. Uno modo simpliciter et proprie quia scilicet habet aliquas passiones sibi conuenientes que demonstrantur de ipso p principia eius et de quo sic est scientia hoc est vel habet esse non prohibetur et ratio illius est quia hoc habet aliquas passiones reales ergo realiter est et etiam habet realia principia. Alio modo de aliquo est scientia in parte et sine quibus non est et sic de vacuo est scientia et de quo sic est scientia hoc non oportet esse quia sufficit de tali se habere agnoscent quid non minus.

Arguitur Si motus localis est ergo vacuum est si motus localis est ergo vacuum est. Quia tenet quod quod mouet vel mouetur in vacuo et sic habetur appositum vel in plenum et sic sunt duo corpora in eodem loco quod est impossibile. Quod mouet in plenum et si dicatur ergo duo corpora sunt simul. Negatur quia quod plenum corpus est certum. Item dicitur quod recedit adueniente alio corpore. Et si dicatur quod seque quod celum mouet ex aliis

Handwritten marginal notes in the top right corner, including phrases like 'K. uelut patet dicitur et dicitur qd sci' and 'De motu et p. qd'.

Handwritten marginal note on the right side: 'H. ut qd mouet localit' mouet'.

ratio stat in hoc necesse est cuiuslibet diuisibilis aliquas ptes esse. sed nulla ps tps e ergo tps no est maior pbat ex diffinitioe zenui qz. Ceteri nuu est cuius ptes copulant ad aliquo terminu eodem et sic habebit ptes. minor patet qz nihil ha temus de tpe nisi nuu et nuu no est ps integral tps quis bene fit ps formalis.

Querit Quare pps no soluit istas rones. Dm q satis ex diffi mtioe tps agnoscat. pnt i sic solui primo di cendū est ad pma rōnem q duplices sunt ptes tps quoda sunt subiectie quales sunt pns pteri tum et futur et ille ptes no sunt vt pbatū est. Alie sunt ptes integrales sicut annus mensis hora et tales sunt. et ex illis pponit aliqs rōtū conti nuū. Secūdo dōm q licet ptes tps integrales pnt se no sunt. sūt enī in zenuatōie pntis nuu sicut annus. q esse ppter pns nunc quod zenuat ptes anni aduicem. Tercio dōm est q e duplex tota eum quoddā est totū pmanēs qd hz ptes pte manētes sicut homo domus. Et ibi oportet pas tes ee simul et pmanētes sicut ad existentiā ho minis requirunt q caput pectus et pedes sint. Ali ud est totū successiuū et in illo toto sufficit q p tes sint fm successione. sicut q ebrius fit a i colo riam sufficit q vna ps nuu sit ibi postea alia. et sic est de tpe. Hic soluitur sēda rō qz quis tps no habeat ptes pmanētes habet in ptes succes siuas qd sufficit in toto successiuo.

Amplius aut ipm

Hic mouet qstione de nunc tps q od est ps for malis tps. et est ista an sit vnu nuu in toto tpe vel aliud et aliud. et arguit ad vltimā ptem. primo q sit idem et hoc vna rōe ista. scilicet pas tes tps no pnt ee simul nisi vna zimeat aliam vnae due hore no sunt simul q vna non zimet aliam. sed hora et dies sunt simul q dies conti net hora. sed vnu nuu no zimet aliud nuu quia vnu indiuisibile no zimet aliud indiuisibile. qz eodem erit maior cōtēto. nō indiuisibile nō est maior alio indiuisibili. et zō no zimet ipm. Hi igitur in tpe sunt duo nuu et no pnt esse fil tunc necesse est vnu corūpi alio aduenēte. sed hoc ē impossibile ergo no est nisi vnu nuu. minor pbat qz vel corūpuit in seipso vel in alio nuu non in seipso qz nihil corūpuitur dū est. Nec pte corūpi pi in alio. in posteriori nuu qz inter hoc nunc et sequens ē tps mediū sicut pbatū sexto huius.

et sic sequeret q illud nuu qd corūpuitur esset si mul cum omnibus nō intermedijs qz sem p ali quid est quousqz corūpuitur.

At vero neq; nunc se.

Hic ponit duas rōnes in oppositū. Prima stat in hoc cuiuslibet eodem finit sunt ad minus duo termini qz est terminus incipias et terminas. sed est dare finitū tps ergo hoc tps habebit duos tms nos. sed nuu est terminus tps ergo in illo tempe te it admus duo nuu qz erūt plura nuu in tpe. ma ior pbatū ex similitudine linee. qz sicut linea fi nita habet duo pūta terminatia. ita et tps finit tum habebit duo nuu terminatia tūc ibi. Am plius si simul. Tangit sēda rōem q stat in hī si esset vnu nuu in toto tpe. tūc illa q sunt scā ante mille ānos pnt dici nuu facta. sed hoc ē sa sum igitur illud ex quo sequitur.

Quid autem est tem

Inquisito an tps est. Cōsequenter inquit disputat tūc quid sit tps. primo ponēs opmōes antiqz scōo veritatez ibi accipiendū autē. Dicit igit pā mo q quid sit tps nō est manifestū ex hīs q dis cta sunt ad antiquos qui nō habebant oēs an tiqui vnam opmōnem de tpe quia aliq dicebāt tps esse motum celi vel circularē. alij dicebāt tps esse sream celestem. Cōsequenter in pbat dictas opmōes. Et primā duab' rō nō. Prima stat in hoc illa nō sunt eadem que hnt diuersas conditōnes. sed tps et circularis habet diuersas eoditōnes quia qlibet ps tps est tps. sed non q libet ps circularis est circularis quia ps mo tus circularis nō est motus circularis.

Amplius si plures.

Sēda rō stat in hoc si tempus eet circularis sequ eretur q plura tpa essent simul. sed hoc est incon ueniens. ergo illud ex quo sequitur. Sequela patz quia multe circularis. i. multi motus circula res multoz mobiliū sunt simul.

Totus autem spera.

Hic oit quomō antiqui pbat scōam opmō nem. Et est pbatō talis in vltimā srea sūc vna ma. sed i tpe sunt oia ergo tps est vltimā srea quasi sic argueret que habet eāstem aditōes sūc eadē. sed sic est de tpe et vltimā srea ergo vlt et dicit aresto. q ista opmō est ita stulta q nō

Handwritten marginal notes at the top of the page, including a reference to 'Philicorum' and 'fo. lxxxvij'.

Handwritten marginal notes on the left side of the page.

Handwritten marginal notes on the right side of the page.

Handwritten marginal notes on the left side of the page.

Handwritten marginal notes on the right side of the page.

114 ff. man. of St. ...
et ff. Albo ...

Quartus.

oporteat aliqua impossibilia circa ipsa ...
et qd manifeste precat penes tres fallacias ...
ibi virtualit fallacia equocationis qd e iuorat et m
dicitur esse aliquid est in vltia speta et i tpe qd m
vltima speta sunt oia sicut ptea m cōmencē s
aliquid est in tēpore sicut mensuratum in mēsurā
qd oia sunt mēsurata tēpore saltē corporalia et
illa que hñe succēssione scdo est ibi fallacia actū
tis qd arguit ex puris affirmatiuis in scda figu
ra tēpō ē ibi fallaciā pñtis qd virtualit sic argui
tur si aliquid est tps in ipso sunt oia ergo si in
aliquo sunt omnia tpm est tēpō.

Quonia aut videtur

Hic quia aristoteles dixit qd motus nō est tps vult
in qd te quō se habeat tpus ad motū et circa hoc
primo ponit duas rōnes qd tps nō ē motus dēms
te oñt qd qñ tpus est semper cū motu. Prima rō
stat in hoc motus ē in mobili vel vbi est mobile
et iō est dēminatū ad mobile vel ad locū vbi ē
mobile sed tps est vbiqz et apud omnes ergo tē
pus non est motus.

ueritur

Quare aristoteles ponit illā
disiunctiūz et videtur qd
dnc pars sufficiat. s. qd ois motus est in mobili
Dm qd illam disiunctiūz addit pte motum
localem qd motus localis accipit duple. Uno mō
qñtum ad illam formā que ēminat motū. s. vbi q
est in ipso mobili et tūc etiā motus localis ē in
ipso mobili qd vbi est in ipso qd mouet. Alio mō
accipit motus localis qñtum ad illud a quo de
nominat motus localis qd denominat a loco et
sic motus localis nō est in mobili sed vbi ē mo
bile quia locus nō est in eo qd mouet fm locum
sed in locante. Scda rō est ois motus est ve
lox aut tardus et sic dñt motus sunt velox et tar
dū sed iste dñt nō pñt cōuenire tpi ergo temp
nō est motus minor pbat qd velox et tardū mē
surat tpe s. tempus nō mensurat tempore ergo
tps nō pñt dici velox et tardū et sic alie sūt dñt
tps et motus ergo nō sūt rō.

Atuero neq; sine mo

Probat qd tps nō est motus pñter pbat qd tps
nō est sine motu et hoc sic qd si homies nō mu
tant fm corpus aut fm animā aut si mutētur
et lateat eos tūc non apparet fieri tps. Ex qd sic
potest argui qñ percipimus motū seu mutatiōnem
tūc percipimus tps ergo tempus est aliquid motus

et sic simul cū motu. An pbat qd vñl exēplū
de illis qd dormiebant apud sardos qd tales ex
gefacti copulabant tūc in quo incipiebāt dormi
te ad hoc nunc in quo exgefacti fuerūt ergo in
t dormitiōne qñ nō percipiebant motū etiam nō p
cipiebant tempus ergo tempus fit cū motu vñ
de cōcludit aristoteles qd quīs tempus nō est motus
non tamen est sine motu

Accipiamus autem

Consequenter dēminat de tpe quid est et primo in
uestigat pñctualis diffinitōis. scdo addit dā pu
mo ergo inuestigat qd tēpus est aliquid motus et
potest sic sumi rō quicqz ē cū omni motu hoc ha
bet ordinem ad motū tanqz aliqd ipsius motus
sed tēpus est cū omni motu ergo tempus hō ordi
nem ad motū tanqz aliqd ipsius motus maior pñ
qd si nō haberet tps ordinē ad motū tūc nō pos
set dari cā quare eēt cū omni motu minor pbat
qd nō percipiēdo motū aliquid fm cognitiōem vel
p̄maginatiōem nec etiā motū alteratiōnis corpo
rum tūc non percipimus tps et cōtra si fiat ali
quis motus in aia fm agitiōnem vel fm motū
corpalem statim percipimus tps qd sequitur qd tps
ē cū quilibet motu qd percipit percipiēdo quilibet motū

Arguit

Si tps est cū oī motu qd sunt
plura tpa simul qd tps est pas
sio motus qd dēbet distingui ad distīctiōem mo
tus. Dm qd duple pñt et se tps cū motu. Uno
mō sic qd tps sit passio et actus motus et sic ē so
lū cū motu pmo pmi mobilis qd illius motus tps
est passio et hō tps vnitatem a tali motu. Alio
mō tps est cū motu sicut mēsurā cū mēsurato
et sic tps est cū quolibet motu qd cū quolibet motus
tps est mēsurā vñ patet qd nō oī plura tpa eēt si
mul qd nō sunt plus qd pmi motus ē in vñ qd p
cipiēdo quicūqz motū virtualit etiā percipit p̄
mus motus qd tā percipit virtualit in suo effectu
sed motus istoz inferiorz sunt effectus pmi mo
tus qd in istoz inferiorz motibus percipitur motus
pmi mobilis virtualiter.

ueritur

Dez omnis motus anime
mensurat tpe. Dm qd
anima rōnalis pñt capi duple. Uno mō fm potē
tiā intellectiūz et volitiūz et sic motus anime
nō mensurat tpe quia tūc potest anima habere
opatiōnes in instāti. Alio mō accipit anima rō
nalis fm potētiā inferiorē. s. sensitiūz et ve
getatiuā et tūc motus anime mensurat tpe

et sic dicit hic aristoteles qd in anima percipimus
successionem cognitionu ymaginationu et affe-
ctionu tunc percipimus tps. hoc autem no cōtingit in
qualibet operatione anime qz operatio intellectiva
potest esse in instanti. est in vey q operatio intel-
lectiva in nobis est successiva ppter fantasmas
in quibus vivit in sua intellectu.

Quoniam aut quod.

Hic p̄terea inuestigat alias p̄tulas. scilicet qd
tempus p̄sequit motu vel est aliquid motus et
vult finalit̄ qd tempus p̄sequit motum fm qd in
motu inveniunt prius et posterius. Et ad hoc ostē-
dendū p̄mittit tria que p̄bat. Primum est qd cōtin-
uitas est in motu tpe et magnitudine. Secundum
est qd etiam in tempore et motu est prius et po-
sterius. Tertium est qd prius et posterius tpe sūt
simil̄ cū p̄ori et posteriori motu. Circa primum oī-
dit qd cōtinuitas est in motu ex magnitudine. et
in tpe ex motu. et hoc sic p̄bat quia cōtinuitas
repiit̄ in motu quia est de quodā in quodā. sicut
in motu locali cōtinuitas inveniunt q̄a est de uno
loco in aliū locū et quia talis motus ē in magni-
tudine que est cōtinua ergo motus est cōtinuus.
et q̄a op̄ortz t̄m̄ esse de tēpe sicut de motu ergo
oportet tempus habere suā cōtinuitatem a motu
Tunc p̄bat qd etiam prius et posterius in motu se
ex magnitudine et in tpe ex motu quod sic patz
quia in illo repiit̄ primo prius et posterius in quo
repiit̄ primo post̄. sed sic est de cōtinuo quia pos-
sitis in cōtinuo dicit ordinē priū in cōtinuo. et ex
hoc sequit̄ in cōtinuo prius et posterius. sed in ma-
gnitudine repiit̄ primo post̄ in cōtinuo quia illa
est p̄titas p̄ se et in motu nō repiit̄ primo post̄
in cōtinuo. ergo sequit̄ qd prius et posterius in mo-
tu sunt ex p̄ori et posteriori in magnitudine.

Verit̄ Utrum tempus habeat cōtinui-
tatem a motu. et videt̄ qd nō qd
tempus est p̄titas p̄ se ergo nō habet cōtinuita-
tem ab alio sed a seip̄o qd a suo t̄m̄o. D̄m̄
q̄ est duplex cōtinuitas quedam est intrinsec̄
formalis. et illā habet tps a nūc sicut quelibet
p̄titas cōtinua a suo t̄m̄o cōi et ab illa cōtinui-
tate habet p̄titas cōtinua suam sp̄m̄ et naturā
in signū cuius t̄m̄ cōis ponit̄ in diffinēde p̄-
titaris cōtinue ut denotet̄ qd t̄m̄ cōis est sub-
stātia formalis cōtinua. Alia est cōtinuitas ex-
trinsec̄a et materialis. et illam cōtinuitatem ha-
bet tempus a motu et motus a magnitudine. et

hoc est qd alij sic dicūt qd tps habet suam cōtinui-
tatem p̄ se. i. formaliter. sed non a se. i. efficiēte
et materialiter.

Queritur Quōd se h̄nt prius et po-
sterius tempus ad motu

D̄m̄ qd prius et posterius tempus sunt sp̄
simul cum p̄ori et posteriori in motu et prius et
posterius motus non dicit̄ fm esse a p̄ori et po-
steriori tempus sed solum eōe. Et arguit̄ qd nō
quia prius et posterius motus sunt motus et p̄-
us et posterius tpe sūt tps. sed tempus et motus
nō sunt idē ergo nec prius et posterius in vey qd
D̄m̄ qd duplex est p̄titas quedam est cōtin-
tialis fm qd illa dicit̄ur eadem que sunt eiusdē
cōtri. et diffinēdis. et sic prius et posterius tem-
poris nō sunt prius et posterius motus. Alia ē
p̄titas numeralis fm qd idē dicit̄ur accūs
et subiectum vel mensura et mensuratum. et sic tē-
pus et motus sunt idē sub ista t̄m̄ d̄m̄ qz tem-
pus est idē cū p̄ori et posteriori motus primi
mobilis sicut accūs et subiectum et est idē cum p̄-
ori et posteriori aliorū motū sicut mensura est
eadem cum mensurato

Advera et tēpus con.

Hic ostē fm qd ipsius motus tempus p̄sequit̄ mo-
tum et vult qd tempus p̄sequit̄ motum eōe p̄-
oris et posterioris. et hoc sic p̄bat quia fm illud
tempus p̄sequit̄ motum quo cogit̄o in motu co-
gnoscit̄ tempus sed cogit̄o p̄ori et posteriori in
motu agnoscimus tempus et distinguim̄ tēpus
ergo tempus p̄sequit̄ motum eōe p̄oris et poste-
rioris. Circa quod sciendū est qd in motu sūt duo
scz substantia motus. i. forma fm quā est motus.
sicut in motu calefactōis substantia sive cōtia
motus est calor. Aliud est in motu. s. successio fm
prius et posterius sicut in motu calefactōis suc-
cessio acquirē p̄tior calor. Vult ergo aristoteles
qz tempus non consequit̄ motum gratia sue sub-
stantie quia sic motus habet quādam indivisi-
bitatem et tempus est quoddā successiuū. sed tps
consequit̄ motum fm successionem que est in mo-
tu quia sic tempus potest mensurare motum et
notus est mensurabilis tpe.

Determinamus aut.

Hic inuestigat tertiam p̄tulam quia iam d̄m̄
est qd tempus est aliquid motus nūc vult ostē-
dere quid ipsius motus est tempus et vult qd tē

duplex t̄m̄ ademptio

Grandy 7 q in motu sicut

puisset numerus motus. et hoc pbat eoe signo
 et distinctioe. Et sic hoc est tempus quod pri
 mum percipiendo tempus. sed percipimus tempus
 numerando prius et post: et us in motu. ergo tem
 pus e numerus motus fm prius et posterius. ma
 or patet quia uniuersum quod est illud quod agnoscitur
 cognoscendo ipm. sicut distinctio ut al rona
 le est idem quod homo quia cognoscitur cognos
 cendo hominem minor patz quia actus percipitur
 ad preceptionem subiecti in quo e. cum ergo temp
 sit in motu primi mobilis subiecti. ergo tempus
 percipimus percipiendo motum et p consequens tem
 pus e numerus motus. Hecdo pbat hoc a signo
 et stat signu in hoc illud quo aliquid iudicamus
 esse maius vel min? hoc est numerus eius. si mo
 tum iudicamus maiorem vel minoz tpe. ergo te
 pus est numerus motus. maior patet quia hoc e
 numerus quo numeramus aliqu d. minor patet
 p experientiam quia motus un? hore e maior mo
 tu medio hore. Tertio manifestat p distin tidem
 quia numerus accipit dupliciter. Uno mo p nu
 mero quo numeramus ut uniu duo. et sic temp
 non e numerus. Alio mo p numero numerato
 et continuo. et sic tps est numerus. s. cotinu? . Quid
 autem tps pmo mo non e numerus patet quia
 tuc numerus cuiuslibet rei eet tpus. et sic essent
 plura tpa simul. oportet ergo q sit numerus co
 tinu? . Concludit ergo distinctio tps. s. q tempus e
 numerus motus fm prius et posterio?

Queritur Verum distinctio temporis
 sit bona. Dm q sic qa
 actus ppiu habet distinctio p suu subiectu. sed te
 pus est actus ppiu motus pmi mobilis ergo ha
 bet distinctio p motum. sed dicitur est qru ad modu
 distinctioe in actus in concreto et in abstracto qz
 actus in concreto distinctio p subiectum positu loco
 co generis et p aliquid ppiu generis positu loco
 dicitur. sed actus in abstracto distinctio p subiectu
 loco dicitur positu in obliquo et p aliquid ppiu ge
 neris loco generis positu in recto ut symitas
 est curuitas nasi. Et eo istius diuersitatis sumi
 tur ex duobus. pmo ex significatioe nois quia co
 cretum significat subiectu habens in se forma si
 cut album e idem q res alba. Sed abstractu sig
 nificat forma absolute. et significat illud quo sub
 iectum informat. Oportet ergo q in concreto sb
 iectum ponat loco generis sicut pncipalis pars
 distinctioe quia distinctio explicat illud quod p
 nome significat. Alia eo est quia actus in concre

to habet modu substantie. sed in distinctioe sub
 stantiaru genus sumitur a materia ergo distinctio
 endo actus in concreto debet etiam poni subiectu
 quod habet modu materie. et actus in abstracto
 h? se p modu actus siue forme id debet poni lo
 co generis ponit illud qd e forma et actus. Ex q
 bus sic arguit. Tempus est actus in abstracto et
 tpeale est concretum. ergo debet distinctio p aliquid
 ppiu generis positu in recto quod e numer? . qa
 numerus idem e quod mensura iam patet quod
 mensura est genus ad tps. et dicitur magis q tps
 est numerus q mensura. quia tps est mensura
 continua fm ordinē ad qritate discretam sicut
 bipedate significat numeru no discretu sed conti
 nuu siue potentialem. hoc autē significat per nu
 meru. Hecdo addit motus quia motus e obliqu?
 et est subiectum ipsius temporis. Additur etio fm
 prius et posterius. quia tpus non couenit omni
 motui fm suam substantia. r. rone finiti ad que
 a quo habet substantia sed eone pous et posteri
 oris. quia in motu sic e successio. et tps mensura
 motu fm successione.

Arguitur Illud quod no est no diffi
 nitur sed tps no e ergo q
 minor patet quia ptes tps no sunt ergo tpus
 no est. Dm q quis ptes integrales tps no
 sint simul fm act. y sunt en in successione. et hoc
 sufficit ad exniam totius successiui.

Arguitur Si tps e. et tuc esset in ip
 so nuc quia nihil habem?
 de tempore nisi nuc sed hoc e impossibile ergo te
 pus no est. Dm q tps esse in ipso nuc pe du
 pliciter intelligi. Uno mo substantialiter. et sic est
 veru q tota substantia tps dependet ex immo
 coi. nuc sicut substantia cuiuslibet pmiu depen
 det ex suo termino coi. hoc em e substantia alicui
 us qd significat p eius distinctioe. sed qdlibet
 cotinuū distinctio p suu terminu cotem. ergo qdlibet
 cotinuū habet suam substantiam ex termino coi
 Est em substantialiter cotinuū ex suo termino
 coi. Aliud e esse integrale temporis et tale e no
 habet tempus ex ipso nuc sed ex ipsis pibus p
 oribus et posteriorib? . sic autem tps dependet ex
 preterito et futuro que habent esse p cotinuatio
 nem ad presens nuc. et hoc e qd dicit aristot. q e
 idem nuc substantialiter in toto tpe. et hoc e de
 tum de nuc cotinuate.

Arguitur Numerus e qritas discre
 ta et tps est numer? ergo

Definitio tps
 Definitio tps
 tps est numerus motus fm prius et posterio
 et distinctioe. Et sic hoc est tempus quod pri
 mum percipiendo tempus. sed percipimus tempus
 numerando prius et post: et us in motu. ergo tem
 pus e numerus motus fm prius et posterius. ma
 or patet quia uniuersum quod est illud quod agnoscitur
 cognoscendo ipm. sicut distinctio ut al rona
 le est idem quod homo quia cognoscitur cognos
 cendo hominem minor patz quia actus percipitur
 ad preceptionem subiecti in quo e. cum ergo temp
 sit in motu primi mobilis subiecti. ergo tempus
 percipimus percipiendo motum et p consequens tem
 pus e numerus motus. Hecdo pbat hoc a signo
 et stat signu in hoc illud quo aliquid iudicamus
 esse maius vel min? hoc est numerus eius. si mo
 tum iudicamus maiorem vel minoz tpe. ergo te
 pus est numerus motus. maior patet quia hoc e
 numerus quo numeramus aliqu d. minor patet
 p experientiam quia motus un? hore e maior mo
 tu medio hore. Tertio manifestat p distin tidem
 quia numerus accipit dupliciter. Uno mo p nu
 mero quo numeramus ut uniu duo. et sic temp
 non e numerus. Alio mo p numero numerato
 et continuo. et sic tps est numerus. s. cotinu? . Quid
 autem tps pmo mo non e numerus patet quia
 tuc numerus cuiuslibet rei eet tpus. et sic essent
 plura tpa simul. oportet ergo q sit numerus co
 tinu? . Concludit ergo distinctio tps. s. q tempus e
 numerus motus fm prius et posterio?

tempus est q̄ritas discreta. Dm̄ q̄ duplex ē numerus quidam est numerus quo numeramur ut unū duo tria. et sic tempus nō est numerus. Alius est numerus numeratus. i. applicat̄ aliis cui cōtinuo et p̄ibus eius. et talis numerus est q̄ritas cōtinua et sic tempus est numerus sicut patz̄ extra p̄positum de bipedale quod significat numerū numeratum. i. numerū actualiter exiētē in aliquo cōtinuo. et ideo bipedale solum dicitur se aliquo habere cōtinuitatē duoz̄ pedū. et hoc ē quod alij sic dicūt q̄ duplex est numerus. i. actualis et potentialis. Numerus actualis ē qui ē per actualem distīctōnem et discrectōem p̄tū sicut numerus talem casū. Numerus potentialis ē q̄ nō est p̄ actualem distīctōnem p̄tū sed p̄ potē tīalem. sicut bipedale significat vīū lignū cōtinuum quod ē possibile diuidi p̄ duos pedes. sed tps̄ est numerus potentialis quia in tpe est cōtinuitas fm̄ ordinem ad numerū sicut unū tps̄ cōtinuo nullū habet in se multas horas dies et annos. n̄ ille hore nō sunt ab invicem actualiter distīcti in ordine ad tps̄. sed q̄tinuo sibi invicē succedūt.

Arguitur Si tempus est numerus cum motu cōsequencia p̄bat quia prius ē idēz̄ eius in motu sicut numerus numeratus. Dicendum q̄ motus et tps̄ ex alio habent suas s̄b stantias. q̄a substātia motus non attendit fm̄ ordinem p̄tū motus. sed fm̄ term. iū ad quē cuius motus ip̄e est substātia. sed substātia temporis attenditur fm̄ successione p̄ioris et posterioris in motu nō sic q̄ prius et posterior motus sicut tps̄. sed sunt s̄biectū tps̄. Accipiūtur em̄ p̄ us et posterior in motu dupliciter. Uno mō fm̄ q̄ sunt ipsius motus. i. fm̄ q̄ spectant ad motū et sic sunt s̄biectū temporis et nō temp̄. Alio mō fm̄ cōnem mensurę. et illo mō spectant ad ratōnem tps̄. unde patet q̄ tps̄ est etiā numerus numeratus. quia tps̄ est applicatum motui q̄tinuo et ex illa applicatōne habet cōtinuitatem.

Arguitur Tempus etiam est mensura quietis ergo non solum motus. Dm̄ q̄ tps̄ etiam est mensura quietis p̄ ordinem tñ ad motū. Ex quo em̄ quies est privatio motus et privatio cognoscitur ex suo habitu. ergo quies agnoscitur ex ipso motu. quod etiam videmus exemplariter q̄ sicut p̄ motum celi et p̄ horas sumptas ex motu celi sumit̄ mensura motus istoz̄ inferiorū. ita etiam sumitur mensura

quietis ex motu istoz̄ inferiorū. quia dicimur aliquid quieti se ad tātū. vel tātū tps̄ p̄ quo natum fuit moveri.

Arguitur Mobile etiam mensuratur tpe et tñ non est motus.

Dm̄ q̄ mobile accipit dupliciter. Uno modo fm̄ sua p̄ncipia et essentialia. et sic existit eius cō in indivisibili. et p̄ q̄is nō mensuratur tpe sed nūc tps̄. q̄ quod nō habet successione tpe mensuratur non p̄. Alio mō accipit mobile fm̄ p̄ncipia cōplexionalia. et sic fm̄ duratōnem successivaz̄ ē eius mensuratur tpe. q̄ sic etiam habet successione. est em̄ manifestus q̄ p̄ncipia complexionalia in rebus viventibus tendant in p̄ncipio ad perfectōnem et in fine deficiūt a p̄fectōne. patet ergo q̄ in talibus p̄ncipijs est successio motus et hoc est quod dicit aristot. in textu q̄ nūc correfpondet mobili sicut tps̄ motui.

Arguitur Et aliquis motus q̄ fit in nūc sicut generatō. Dm̄ q̄ generatio capitur dupliciter. Uno mō p̄ instantanea introductione forme substāntialis in materia et tñ non dicitur generatō proprie motus. sed potius mutatio. Alio mō accipitur generatō fm̄ q̄ cōtingitur tali introductioni p̄via dispositō materie. et sic generatio etiam est motus et non fit in instanti sed in tpe.

Arguitur Tempus est met̄ motus ergo nō est numerus motus. Aliis p̄batur q̄ dies est tempus. et est latio solis supra nēm hemispheriū. sed latio ē motus ergo dies est motus. Dm̄ q̄ illa p̄dicatō seu diffinitō est causalis. et est sensus q̄ dies causatur fm̄ suam qualitatem sc̄z̄ ex parte luminis ex latōe solis supra nostrum emispheriū. et tñ dies capitur formaliter. Alio dies potest capi materialiter. p̄ tpe quo sol movet supra nostrū hemispheriū capiēdo diem p̄ die artificiali. vel p̄ tempore viginti quatuor horaz̄. et sic capit̄ p̄ die naturali. et utroq̄ mō est causalis p̄dicatō. q̄a dies tam quo ad tempus quod materialiter est dies q̄ quo ad lumen quod formaliter est dies causatur ex latōne solis.

Arguitur Totum nō debet diffiniri p̄ suas p̄tes sed prius et posteriorius sunt partes temporis ergo nō potest tēpus per ea diffiniri. Dicendū q̄ in diffinitione non accipiūtur prius et posterior p̄ priori et posteriori temporis. sed p̄o priori et posteriori mo

Handwritten marginal note: In quibusdam... dicitur... quod tempus est numerus...

Handwritten marginal note: Tempus est metus motus... quod nō est numerus motus...

tus ut sit sensus tempus est mensura motus hinc
 quod in motu inuenitur prius et posterius. quia te-
 pus mensurat aliquod successiuum. et motus est suc-
 cessiuus hinc prius et posterius.

Et sicut motus sem-

Postquam prius ante diffinitionem temporis mouit questi-
 onem de nunc temporis hic determinat illam quoniam
 onem scilicet verum sit unum nunc in toto tempore. et
 primo proponit quod intendit scilicet quod nunc in to-
 to tempore est quoddam idem et quodammodo non
 idem. quia est idem subiecto siue hinc rem et est al-
 terum ratione. quod sic probatur. quia tempus ha-
 bet continuitatem a motu. sed partes motus sunt
 alie et alie hinc rationem manente etiam uno mo-
 tu. ita etiam partes temporis sunt alie et alie
 hinc prius et posterius quous sit unum nunc.

Queritur

Verum tempus habeat suam
 continuitatem a motu. et vi-
 detur quod non. quia tunc haberet suam continuitatem
 ab alio. et non per se. Dicendum quod tempus habeat
 suam continuitatem per se. sed non a se vel ex se.
 Circa quod considerandum quod duplex est continui-
 tas quedam formalis et intrinseca quam habet
 continuum ex suo termino communi et talem continui-
 tatem habet tempus a nunc quod est terminus com-
 munis temporis. et per illud terminum commune est
 formaliter continuum. Cum ergo per dicat circumstan-
 tiam esse formalem hinc dicitur a quod tempus habeat con-
 tinuitatem per se. Alia est continuitas materialis
 vel effectiua et extrinseca. et illam habet tempus
 a motu et motus a magnitudine. Cuius ergo a et
 ex dicant circumstantiam esse materialis et effectiua
 sic patet quod tempus non habet continuitatem a se vel ex se

Sequitur enim sicut

Probat principale propositum quod dictum est. et
 statim in hoc sicut se habet mobile ad motum ita
 se habet nunc temporis ad tempus. sed est unum mo-
 bile in toto motu hinc rem et aliud hinc rationem
 et est ergo etiam est unum nunc in toto tempore hinc
 rem et alterum hinc rationem et esse. Maior pa-
 tet quia sicut nunc mensurat mobile scilicet substan-
 tiam mobilis ita tempus mensurat motum sicut
 ergo per hoc quod mobile aliter et alie se habet nos
 cognoscimus motum ita per hoc quod nunc alie et alie se
 habet cognoscimus tempus. Et addit aristoteles quod sophiste di-
 cunt hominem esse alterum in foro et alterum in thea-
 tro quod non est verum hinc rem sed hinc rationem

Ita etiam hic dicendum est de nunc temporis et
 Per hoc soluitur argumentum prius in contrarium
 motu. quia illa probant quod non est idem nunc hinc
 esse. quia si sit tunc illa que nunc esse facta esse
 simul cum illis que facta sunt ante mille annos
 quia est idem nunc simpliciter.

Queritur

Verum sit idem nunc
 in toto tempore. Di-
 cendum quod est idem nunc hinc substantiam et alte-
 rum hinc esse quod probari potest ratione et simi-
 litudine. Ratione sic quia unus rei est tantum
 una substantia. sed tempus est una res. ergo habe-
 bit tantum unam substantiam quous propter conti-
 nuum fluxum mutetur hinc esse. Similitudine sic
 probatur quia sicut in linea substantia linee sum-
 tur ex punctis et substantia cuiuslibet continui ex
 termino communi ita etiam substantia temporis su-
 mitur ex suo termino communi quous est nunc. necesse
 est igitur unum nunc esse in toto tempore ut sit una
 substantia. sicut in linea est tantum unum punctum
 continuans in uno superficie est tantum una linea
 continuans et in uno corpore est tantum una su-
 perficies continuans.

Et notum autem maxime

Postquam determinauit de nunc hinc substantiam
 eius consequenter ostendit unde habet nunc quod est
 mensura. et deinde determinat de conditioni-
 bus eius. Et primo dicit quod duo sunt scilicet de ratione
 mensure que ueniunt ipsi nunc. primum est quod mensura
 debet esse aliquid maxime nouum. Secundum quod de-
 bet esse minimum. sic autem est de nunc temporis
 quia tunc nunc sit prius et existens actualiter ipsi
 magis cognoscatur quod alie partes ipsi temporis. quod
 etiam sit minimum per quia est indivisibile.

Manifestum autem est

Hic ponit aristoteles conditiones ipsius nunc. et sunt
 tres quarum prima est. Quod de tempore nihil habe-
 mus nisi nunc. et hoc sic probatur motus non est sine
 mobili quous contra. ergo mensura motus non
 est sine mensura mobilis. sed tempus est mensura
 motus. et nunc est mensura mobilis. ergo non est
 tempus sine nunc. Et deinde notanter quod motus non
 est sine mobili et non eodem modo quod mobile potest esse sine mo-
 tu. et ideo a se non potest esse tempus sine nunc quod
 fuit probandum.

Arguitur

Indivisibile non potest me-
 surare diuisibile. sed nunc

est indiuisibile ergo non potest mensurare diuisibile scilicet tempus. quia mensura et mensuratum debet proportionari. Dicendum quod est duplex mensura quedam est quantitas sicut quod aliquid mensuratur quantitate et sic tempus non mensuratur nisi quia mensura quantitas debet correspondere mensurato sicut vni vasi. Alia est mensuratio notificatiua eo modo quo forma dicitur mensurare illud cuius est forma et sicut talis mensurat deus ipsum nisi mensurat tempus. et hoc patet ex parte rationis tertius ubi dicitur quod magis notum mensurare minus notum quod est verum de mensuratione notificatiua.

Et continuū iam tem

hic consequenter ponit alia duo que dicuntur de ipso nisi quorum primum est quod tempus diuiditur et continuatur per nisi. Secundum est quod nisi non est pars temporis. Primum probatur dupliciter. Primum sicut se habet mobile ad motum. ita nisi ad tempus sed continuatur motus est ex mobili. ergo continuatur tempus est ex nisi. Et sicut motus diuiditur ad diuisionem mobilis. ergo etiam diuiditur tempus ad diuisionem nisi. Secunda ratio sumitur ex parte linee et puncti. quia sicut se habet punctum ad lineam. ita nisi ad tempus sed punctus continuatur et diuidit lineam ergo nisi continuatur et diuidit tempus. Circa quod sciendum quod punctus in linea accipitur dupliciter. Uno modo sicut in linea in potentia. et sic continuatur lineam quia punctus continens non est in linea sicut actum puncti. Alio modo punctum continuatur capitur sicut quod assignatur actu in linea et sic diuidit lineam quia ex hoc quod actu sit punctum in continuo sic sumuntur plures partes linee. Similiter est dicendum de nisi temporis. quia nisi continuatur in tempore et sic continuatur tempus. Alio modo accipitur sicut quod assignatur sub actu alitate ipsius temporis. et sic diuidit ipsum tempus. Est tamen differentia inter punctum et nisi quia punctum est quoddam stans et permanens sicut etiam linea. et ideo possumus idem punctum bis accipere et vni eo ut duobus. sed ipsum nisi non est stans sicut nec tempus ideo oportet alteri nisi capi sicut rationem in quo incipit motus et in quo terminatur. Unde tempus non mensurat hoc modo motum quod aliquid idem accipitur ut principium vnius et finis alterius sicut contingit quandoque

in puncto. sed tempus magis mensurat motum accipiendo duo vltima temporis sicut duo nisi que tamen non sunt partes temporis. Secundum est quod nisi non est pars temporis quod sic probatur. sicut se habet momentū vel mutatum esse ad motum. ita nisi ad tempus. sed momentū vel mutatum esse non est pars temporis. ergo nisi non est pars temporis. minor patet quia momentū est aliquid in diuisibile. sed quelibet pars motus est diuisibilis.

Minimus autē nūme.

Hic ponit ea que dicuntur de tempore et sicut quatuor. Primum est quod in tempore inuenitur minimum. Secundum est quod in tempore inuenitur multum et paucum breue et longum. non autem veloci et tardum. Tertium est quod tempus est simpliciter vni nomen. et sicut quid sunt plura tempora. Quartum est quod tempus cognoscitur motu et contra. Deinde ponit etiam illorum que dicuntur de tempore. Vnde de ratio primum est. quia tempus est numerus. sed in numero reperitur minimum quia vnicuique. ergo etiam in tempore reperitur minimum. Est tamen verum quod quodammodo in tempore non reperitur minimum. quia tempus est continuū et continuū est simpliciter diuisibile in infinitum. et in eo non reperitur minimum. Et quando dicitur quod ista repugnant ad invicem. Dicendum quod tempus accipitur dupliciter. Uno modo sicut quod habet ordinem ad numerum. et sic reperitur minimum in tempore scilicet vna hora inter horas et vna dies inter dies. Alio modo accipitur tempus sicut se et sic in tempore non datur minimum sicut partes integrales. et ideo vna hora est minima in ratione hore sed ex parte temporis est diuisibilis in infinitum. sic similiter est in quolibet alio continuo. quia quodlibet continuum comparatur ad numerum potest esse minimum sicut vni lignum ratione illius quod est vni sicut est minimum. sed non ratione illius quod est continuū.

Manifestum est autē

Hic consequenter ponitur ratio secunda et est quod tempus est numerus et etiam est numerus continuus. Et hoc ergo quod tempus est numerus in eo reperitur multum et paucum. quia illa reperitur in numero est enim aliquis numerus paucus et aliquis numerus multus. Sed ex eo quod tempus est aliquod continuū sic in tempore reperitur longum et breue. quia longitudo et breuitas sunt

116 velox et tardus. vniuersus motus. vniuersus
pauca sicut sicut non in parte 116

Quartus.

condiciones cōtinui sed in tpe nō inueniuntur ve-
lor et tardiū. cuius rō est quia de ratione velocis
et tardi est esse numeratū et mensuratū tpe qz
velox est quod in puo tpe multū ptransit. et tar-
diū est quod in longo tpe paucū ptransit. sed tē-
pus nō est aliquid numeratū sed ē ipse met nu-
merus.

Et idem autē ubiqz.

Hic ont quōd tempus sit idem et nō idem et dicit
qz simpliciter est unū et idem tps ubiqz. respectū
omniū. et hoc sic pbat quia tps ē numerus mo-
tus nō cuiuscūqz sed p m motus. tam p m motus
est vnus etiā numero et simpliciter ergo tē-
pus est unū numero et simpliciter. Tempus em̄
primo mensurat motū p m mobilis et p illum
motum etiā mensurat omnes alios motus. mi-
nor patz quia totus motus celi acceptus fm su-
am totalitatem est vnus numero. sicut patet
octavo phisicor. Non em̄ inter duos motus ar-
culares oportet interuenire quietem ut ibidē di-
citur. unde patet qz si tempus diuersificaret fm
diuersitate motus absolute tūc nō esset idem tē-
pus omniū quia nō est vnus motus omniū. Ex
quo etiā fundamento ostenditur qz capiēdo tps
fm eius partes tps nō est unū. quia sicut motus
celi variatur fm diuersas reuolutiones que reuo-
lutiones a seinuicē distinguunt numero. potētia
li simile est de tempore quia totū tempus ē unū
numero actuali. sed ptes tps reiterātur fm nu-
merum potentialem et nō fm numerū actualē
sicut etiā ptes motus.

Queritur Vtrqz tps possit idem nu-
mero reiterari. Dicitur qz tempus est reiterabile in spē sed nō in nume-
ro. Circa quod sciēdum qz due ptes tps dnt ab
inuicem numero potentialem quous sunt vnus nu-
meri actualis. sicut em̄ dictū est totum tempus
est unū numero in sua totalitate. sed ptes tps
possunt inhilomin⁹ a seinuicē distingui. querit
ergo an tps sit reiterabile quod dupliciter potest
intelligi. Primo an tps quod fuit in pterito po-
test adhuc semel resumī sicut dies qz heri fuit po-
test p diuinā potentia adhuc semel fieri et resu-
mī. Dicitur qz illa dies nō p̄t resumī fm numerum
sed tene fm spēm scz fm qz dies sed non fm qz il-
la dies. Et rō istius est quia impossibile ē aliqd
succesiuū idem numero redire etiā p diuinā
potentia quia implicat contradicōem. sed tps est

aliquid succēsiuū. ergo non p̄t idem numero res-
dire etiā p diuinā potentia. et idē quis de p̄t
repare angelū annihilatum qz est aliquid pma-
nens in sua natura nō potest tū reparare idē tem-
pus numero. nec eūdem motū numero. Et rō istius
est quia in ipsis rebus succēsiuus ē tātia reu-
olūtiō influxu et p̄tinuitate penes fluxū. deficiē-
te ergo tali cōtinuitate nō potest illa res eadez
numero redire.

Non solum autē mo-

Hic p̄ter pbat quaterū duabus rōnibus. Qua-
rum p̄ma scz i hoc tps est numerus. sed nume-
rum cognoscimus p numerabilia et numerabi-
lia p numerū. ergo cognoscit tps motu. et motus
tempore. minor patet exemplariter p numerū eq̄
uum et numerū miliarū. quia dicit aristoteli. qz cog-
noscimus numerū eq̄ uoz ex hoc qz cognoscimus
equū oportet em̄ p̄mo agnoscere unū equū et po-
stea alterū ante qz cognoscamus numerū equoz.
Item cognoscimus numerū miliarū ex uno mili-
ari. Hec rō scz in hoc qz cōsequitur seinuicē
em̄ in q̄ritate ibi unū potest mensurare alterū
et eōtra. sed tēpus et motus cōsequitur seinuicē
em̄ in q̄ritate. ergo unū potest mensurare alte-
rum et eōtra. Minor patet exemplariter qz
quāz unū mēsurat anphora. qz quāz anphora unū
Moro p̄ quia dicimus motum magnū quando
tempus est magnū et dicim⁹ tempus magnū qm̄
motus est magnus.

Arguitur Ex hoc sequeretur qz tem-
pus nō esset magis mensu-
ra motus qz eōtra. Dicendum qz aliquid mē-
surat alterū dupliciter. Vno modo p se et ex sua
ppia natura. et sic tempus mensurat motum.
Alio modo aliquid mensurat alterū quo ad nos
et per accessus. et sic motus mēsurat tempus. et
ideo patet qz nō habent se eōdem modo ad men-
surandum. Et similiter dicitur quous p accidens
unū quandoqz mensurat anphoram tamen per
se anphora mensurat unū. unde contingit qz quā-
doqz motus est nobis notus qz tempus quia sic
quandoqz mensuramus tempus p motum quo
ad nos sicut scriptores quandoqz noscūt horas
ex actionē sciēdū.

Arguitur Tempus causatur ex mo-
tu. et ergo in motu est p̄-
or ratio mensurandi qz in tempore. Dicendū
qz tempus et motus possunt dupliciter adinuicē

*1. p̄m motus est tps mensurabile
2. p̄m motus est tps mensurabile
3. p̄m motus est tps mensurabile
4. p̄m motus est tps mensurabile
5. p̄m motus est tps mensurabile
6. p̄m motus est tps mensurabile
7. p̄m motus est tps mensurabile
8. p̄m motus est tps mensurabile
9. p̄m motus est tps mensurabile
10. p̄m motus est tps mensurabile*

*1. p̄m motus est tps mensurabile
2. p̄m motus est tps mensurabile
3. p̄m motus est tps mensurabile
4. p̄m motus est tps mensurabile
5. p̄m motus est tps mensurabile
6. p̄m motus est tps mensurabile
7. p̄m motus est tps mensurabile
8. p̄m motus est tps mensurabile
9. p̄m motus est tps mensurabile
10. p̄m motus est tps mensurabile*

ius motus. sed motus ex sua natura facit rem distare a sua prima dispositione. cum ergo tempus sequatur motum etiam tempus habet in se illam conditionem motus quod scilicet dicitur aliquid quod emoueri a sua prima dispositione ex tempore.

Quare manifestum

hic ex duabus istis conditionibus concludit oppositum scilicet quod illa que semper sunt non sunt in tempore quia nulla conditio temporis conuenit eis que semper sunt. non prima quia illud quod semper est non exceditur a tempore quia hoc dicitur in infinitum. sed nihil potest excedere infinitum. Neque secunda conditio conuenit eis que sunt semper quia hoc quod semper est non est corruptibile nec dispositibile ad corruptionem quod tunc non esset semper.

Arguitur

Tempus est causa generationis quia multa generantur ex tempore ergo tempus non est causa corruptionis. Dicendum quod tempus per se et secundum suam naturam est causa corruptionis quia facit rem distare a sua prima dispositione. sed per accidens et gratia aliquid quod additur ipsi tempori sicut est labor exercitium et sic de alijs sic et tempus potest dici causa generationis.

Arguitur

Motus est causa generationis ergo ratio tertia non est bene assignata. Dicendum quod motus dicitur dupliciter. Uno modo secundum se et secundum suam propriam naturam et tunc motus est causa corruptionis quia de ratione motus est quod abiciat terminum a quo. Alio modo accipitur motus secundum quod est instrumentum fatale moueris et secundum quod stat sub intentione moueris et sic est causa generationis in quantum scilicet ipsum mouens intendit per motum aliquid producere sicut anima nihil mouens celum intendit producere ista inferiora per talem motum et calefaciens aquam intendit producere calorem in aqua. sed hoc non conuenit motui ex se quia secundum se facit rem distare a sua prima dispositione. quod sic intelligitur quia motus ex sua natura est remouens aliquid forme in mobili quia remouet terminum a quo.

Arguitur

Celum semper est et tamen mensuratur tempore ergo non est verum quod dicit aristoteles hic in textu. Dicendum quod celum accipitur dupliciter. Uno modo secundum suam substantiam et sic mensuratur tempore et non tempore quia semper est. Alio modo accipit

celum secundum eius motum tunc potest adhuc capi dupliciter. Uno modo secundum totum motum eius et sic etiam secundum aristotilem non mensuratur tempore quia semper est. Alio modo accipitur motus celi secundum partes reuolutiones tunc non semper est quia illa reuolutio que huius fuit nunc non est et sic tempore mensuratur.

Arguitur

Mensura non semper excedit mensuratum quia eternitas mensurat deum et non excedit mensuratum quod deum. Dicendum quod eternitas et deus possunt dupliciter capi. Uno modo secundum rem et sic unum non excedit alterum quia utriusque est infinitum. sed unum infinitum non excedit alterum. Alio modo accipitur secundum nomen modum capiendi et tunc etiam eternitas conuenit excedere deum sicut mensuratum unde patet quod ista oppositio habet veritatem tunc mensuratum est finitum sed si sit infinitum tunc non oportet mensuratum excedere mensuratum. Et si dicatur locus est mensura et tamen non excedit locatum quia est ei equalis. Deum quod quod uis locus secundum primam superficiem qua tangit locatum non excedit locatum tunc excedit secundum totum corpus locans. quo modo dicit aristoteles quod superius elementum locat inferius.

Quoniam autem tempus.

hic quod aristoteles supra dixit quod tempus est mensura motus etiam uult ostendere quod tempus est mensura generis et primo apponit intentum scilicet quod tempus est mensura motus primo apponit sed etiam tempus est mensura generis secundario in quantum generis aptum natum est moueri. Deinde excludit argumentum quo possit uideri quod generis non mensurat tempore et est istud diffinitio temporis dicit quod tempus est numerus motus. sed generis non est motus quod uidetur quod generis non mensurat tempore dicit aristoteles quod tempus est numerus motus et non est motus. si autem esset motus tunc generis non possit mensurari tempore sed quod est numerus motus uero potest etiam tempus esse numerus generis quod oporteret quiescere natum est moueri per tempore in quo quiescat. Tunc probat aristoteles principale oppositum quod etiam quiescens mensuratur tempore et stat in hoc esse rei mobilis mensuratur tempore ut ex diffinitione temporis. sed id est esse rei mobilis et esse rei quiescibilis ergo etiam est rei quiescibilis mensuratur tempore. minor pro quod huius et per uariam hinc fieri circa idem si generis est partio motus quod circa unum et idem esse hinc fieri generis et motus. Unde patet quod sicut mobile mensuratur tempore secundum ad durationem et non substantiam sic etiam quiescens si generis mensuratur tempore tamen secundum substantiam quod secundum suam durationem eius sicut etiam motus.

Handwritten marginal notes at the top of the page, including 'Philicorum' and 'Fo. lxxxij'.

Philicorum.

Fo. lxxxij.

Handwritten marginal notes below the headers, including 'Philicorum' and 'Fo. lxxxij'.

Manifestum igitur.

Hic quia superius dixit q̄ illa que sūt semp nō mensuratur tempore vult ostendere vtrū illa q̄ non sunt vel nūq̄ sunt mensurantur tēpore. Et circa hoc est sciendū q̄ duplicia sunt non entia nam aliqua dicuntur nō entia quia impossibile ē ea esse et talia nō entia nō mensurantur tēpore cuius ratio est quia tēpus est numerus motus vel quietis. et ideo que mensurantur tempore vel sunt mobilia vel quiescibilia. quod patet ex hoc quia generabilia et corruptibilia que sunt mobilia mensurantur tēpore. sed que impossibile ē eē nō sunt mobilia. ergo nō mensurantur tempore. Alia sunt nō entia que quādoq̄ creantur vel fiunt ut adam et antirp̄s. et talia non entia mensurantur tēpore quia que fiunt in preterito mensurantur tempore preterito. et que erunt in futuro mensurantur tempore futuro. Unde patet q̄ ea que semp sunt nō mensurantur tempore. et ea que impossibile est esse etiā non mensurantur tēpore.

Quæritur.

Utrū omnium rerum temporalium et motuum sit unum tempus. Dicendum q̄ sic quod patet primo auctoritate aristotelis in textu dicentis q̄ tempus simpliciter est unum et sicut quid variatur sicut partes temporis. et ratio est quia accidens habet numerum a suo subiecto cum ab ipso individuetur. subiectum temporis est unum numero scilicet motus primi mobilis. ergo etiam tempus est unum numero. Unde sicut talis motus variatur sicut diversas revolutiones sic scilicet q̄ ille revolutiones a se invicem distinguuntur numero potenciali. et tamen totus motus est unus numero. sicut patet in octavo huius. ita etiam est de tēpore. quia totum tēpus est unum numero. et tamen diverse partes temporis correspondentes illis diversis circularibus motus sunt diverse numero non actuali. quia ab invicem distinctionem nō habent actualem sed potentialem. et simile potest inveniri in quolibet continuo etiam permanente. quia manifestum est q̄ lignum decem pedum est unum numero et tamen primus pes in ligno non est decimus sed q̄ritas primi pedis distinguitur a q̄ritate ultimi pedis nō numero actuali sed potenciali. q̄ q̄ritas primi pedis dividit a q̄ritate ultimi pedis.

Arguitur.

Si tēpus est passio motus. ergo sunt plura tē-

pora. quia sunt plures motus. Dicendum q̄ tēpus dupliciter potest comparari ad aliquem motum. Uno modo sicut accidens ad subiectum. et sic nō comparatur ad quemlibet motum quia sic essent plura tempora. sed solū ad unum motum scilicet primi mobilis quia est in illo sicut accidens in subiecto. Cuius ratio est quia in omni genere simplicissimi et primi illius generis est mensura aliorum sicut patet decimo metaphisice. sed inter omnes motus motus celi est simplicissimus. quia perfectā sit maius spatium in minori tempore. ergo oportet omnem alium motum mensurari per illū primū motum et per consequens per tempus quod est accidens primi motus. Alio modo comparatur tempus ad alium motum sicut mensura ad mensuratum. et sic tempus comparatur ad quemlibet motum quia cuiuslibet motus tēpus est mensura.

Arguitur.

Omnis mensura debet esse unita mensurato. sed tēpus est in primo mobili. ergo non potest esse applicatum motibus istorum inferiorum. et per consequens nō potest mensurare motus istorum inferiorum. Maior patet quia si mensura nō applicata vbi nō nō mensurat unum. Dicendum q̄ tēpus potest esse alicui dupliciter applicati. Uno modo actualiter sic q̄ est forma actualis illius cui applicatur et sic tantum applicatur primo motui. Cui applicatur tempus dupliciter. Uno modo ut propria passio. et sic applicatur ei sicut suam totalitatem. quia sic nō excedit nec exceditur ab ipso ut dictum ē. Alio modo applicatur tempus primo motui ut mensurans ipsum. et sic applicatur primo motui sicut suas partes. quia sic tempus excedit partes primi motus. Alio modo applicatur tēpus alicui virtualiter. et sic tempus applicatum est omnibus motibus. Cuius ratio est quia motus primi mobilis est causa omnium motuum aliorum. Cum ergo quilibet causa virtualiter est in suo effectu ille motus primi mobilis semper manet virtualiter in motibus omnium aliorum secundorum motuum. Et si dicatur si ergo tempus est in alijs motibus a motu primi mobilis solū virtualiter ergo mensurat tantū virtualiter. Respondeo negando. sequenti quia aliquid assistens alicui virtualiter potest illud mensurare. sicut per exemplum sic si aliquid vna que actualiter est in aliquo loco tunc si quis capiens filum habens similem longitudinem vna potest per filum mensurare partem

Vertical marginal notes on the left side of the page.

Quartus

non existente vna etiam actualiter. Cuius ratio est quia in tali filo est vna virtualiter. unde patet quod primo et principaliter tempus mensurat motum primi mobilis scilicet secundum suas partes et deinde per illum motum mensurantur alij motus per hoc scilicet quod ille motus applicatur ad alios motus. quod iterum patet exemplariter quia mensuramus dies per horas. et horas sumuntur secundum motum celi. quia quando est semimotus celi tunc sunt 12 horas. et quando est totus motus celi tunc sunt 24 horas. ergo omnia per motum celi mensurantur gratia temporis quod est in motu celi.

Arguitur Iam non potest esse accidens alicuius et mensura extrinseca. sed tempus est accidens motus. ergo non est mensura extrinseca. Dicendum quod motus celi potest dupliciter capi. Uno modo secundum suam totalitatem. et sic est accidens motus primi mobilis. Alio modo accipitur motus celi secundum partes reuolutiones. et tunc tempus non potest esse accidens motus. sed est mensura eius. Ex quibus dictis respondentur opinionibus aliorum. quia quidam accipiunt causam unitatis temporis ex numero. quia est vnus numerus per multis rebus numerabilibus. ergo est vnus tempus. quia tempus est numerus et arguebant sic est vnus numerus in ordine ad multa numerabilia. ergo est vnus tempus in ordine ad multa temporalia. Sed dicendum est quod argumentum non valet quia bene procederet de numero absoluto quo numeramus. quia ille est vnus. sed non est verum de numero numerato. quia numerus numeratus variatur secundum res numeratas sicut dicit aristoteles in fine huius tractatus de tempore. quia decem canes et decem boues sunt bene vnus numeri sed non est vnus denarius. Alij ergo assignabant causam unitatis temporis ex unitate materie vel ex unitate eternitatis. et arguebant sic tempus est in rebus corporalibus sicut mensura vel accidens. et res corporales conueniunt in materia ergo etiam tempus quod consequitur corpora gratia materie erit vnus. sed istud non valet. quia illa que sunt eadem materia non sunt simpliciter eadem. quia sic omnia ista inferiora essent eadem. Alij autem assignabant unitatem temporis ex unitate eternitatis. quia tempus est eternitas precipitata. sed hoc non valet. quia a principio effectio remota non potest aliqua res distinguere. quia si sic tunc omnia ista inferiora essent eadem propter unitatem

tatem primi mobilis.

Arguitur Mensura et mensurata debent esse vngentia. id est vnus nate et forme. sed sunt diuersa mensurabilia scilicet motus. ergo etiam erunt diuersa tempora. Dicendum quod mensura et mensuratum possunt capi dupliciter. Uno modo secundum species naturas. et sic est verum quod sunt plures motus. et sic non correspondet eis tempus. Alio modo accipiuntur motus secundum quod in eis inueniuntur aliquod commune scilicet successio secundum prius et posterius. et sic tempus conuenit motui ut mensura eius. et ideo est vna ratio mensurandi in omnibus motibus. Simile est de liquoribus quia sunt liquores diuersi facti specierum qui tamen possunt mensurari per vnicam mensuram. quia ratio mensurabilitatis in illis liquoribus non conuenit eis secundum speciem et proprias naturas. sed conuenit eis ratione liquoris. et sic etiam motus in quantitate qualitate et ubi mensurantur tempore secundum aliquod commune quod est successio. et etiam quies mensurat tempus.

Arguitur Tempus reperit in substantiis separatis in quibus non est motus ergo tempus non est numerus motus. Antecedens patet quia augustinus dicit super genesim quod deus mouet spirituales creaturas per tempus. Dicendum quod tempus accipitur dupliciter. Uno modo pro tempore continuo secundum quod tempus conuenit ipsis corporibus. et sic tempus non inuenitur in separatis cuius ratio est quia tale tempus mensurat motum continuu. sed motus continuus non inuenitur in substantiis separatis nisi forsitan per accidens gratia magnitudinis vel operationis quam facit substantia spiritualis in magnitudine. sicut substantia separata dicitur habere motum continuu. quia continue operatur sicut angelus subuertens iodomam dicebatur continue moueri non gratia sui. sed gratia operis. quia continue subuertebat. Aliud est tempus discretum. et sic loquitur augustinus quod deus mouet spirituales creaturas per tempus. cuius ratio

Quartus.

ficut elementa vel fm totū sicut mixta.
Arguitur Motus celi mensurat tem-
pore et tñ tempus nō exce-
dit illum motū. Dñm q̄ motus celi p̄r dupli-
cite capi. Uno mō fm suam totalitatem. et sic
motus celi nō mensurat tempore quia tēpus est
sic a cōs motus et nō mensura eius. et sic est ve-
rum q̄ motus non excedit a tempore. Alio mō
accipitur motus ille fm p̄tales reuolutōnes. et
sic tempus excedit motū et habet se ad motū ve-
mensura.

Ipsū autem nunc.

Postq̄ aresto. determinat de tempore quid est et
quomō est p̄ cōparationem ad ea que sunt in tem-
pore hic determinat de tempore p̄ cōparationem ad
illa que nominant fm tempus. s. de istis dictōm
bus nūc. tūc. iam. olim. repente et modo. et dicit p̄
mo q̄ nūc potest capi dupliciter. Uno mō p̄rie-
put significat indivisibile tempus. et sic nūc ha-
bet tres condiciones. quarum prima est q̄ nūc
cōtinuat tempus. Cuius rō est quia sicut se ha-
bet p̄ctum ad lineam ita nūc ad tempus. s. p̄n-
ctum cōtinuat lineam. ergo nunc tempus. Secūda
cōditō est q̄ tempus dividit p̄ntis ipm nūc qui
si nūc accipitur ut unū in actu tūc cōtinuat ip-
sum tēpus. et si accipitur ut duo in actu tūc di-
uidit ipsum tps idē tñ est nūc quod est unū in
actu et multa in potentia. Simile ē de p̄cto in
linea quod accipitur ut unū cōtinuat lineam et in
q̄tum accipitur ut duo in pōtia est p̄ncipium di-
uisōis linee et ut duo in actu dividit lineam.
Tertīa cōditō est q̄ hoc nūc sic dividens et cōti-
nuas tps ē unū fm tē et subiecto quīs est mul-
ta tōne. Deinde ponit scđam acceptōem ipsi
nūc dicens q̄ nūc accipitur p̄ quolibet tpe quod
est p̄inquū p̄nti nūc. et tūc non accipitur. p̄rie-
quia nūc p̄rie est indivisibile. sed isto mō accep-
tū ē diuisibile. significat em̄ nūc isto modo tēpus
p̄inquū p̄nti nūc sicut dicimus nūc venit iohā-
nes. i. in p̄terito tēpore p̄nti p̄nti nūc.

Deinde determinat de ipsis que habent respe-
ctum ad nūc. et primo determinat de ip̄o tūc
et dicit q̄ tūc ē aliquid p̄teritum tempus co-
pulat. in ad p̄sens nūc fm aliqua certam di-
stantiam. exempli gratia ut tūc destructa ē tro-
pa ibi tūc significat tēpus p̄teritum quod ē mul-
tum remotum a p̄senti nūc. Quandoq̄ em̄ p̄
significare tempus p̄teritū quod non ē multum

distans a p̄senti nūc sicut si diceremus tunc ve-
nit iohannes. Et quo patet duplex differentia
inter tunc et nūc. Prima ē inter nūc fm alterū
et tunc quia nūc scđo modo acceptū quod ē nūc
fm alectū significat solū tēpus p̄inquū p̄senti
nūc. sed tunc potest etiam significare tempus di-
stans a p̄senti nūc si tamen habet certam di-
stantiam. Secūda differentia ē quia nūc scđo
modo acceptū habet se indifferē ad p̄teritū et
futurum. sed tūc significat solū p̄teritū tem-
pus.

Si vero neq; tēpus.

Hic aristoteles et hoc mouet unam dubitacōem
et intendit tale argumentū de quocunq; potest
dici tūc hoc ē finitum. sed de quolibet tēpore ve-
sus p̄teritum potest dici tūc. ergo quodlibet tē-
pus versus p̄teritum ē finitum quod est contra
aristotilem octauo phisicorum q̄ ponit motū et
tēpus esse infinita. Maior patet ex dictis. quia
tūc dicitur aliquid tempus p̄teritum quod ha-
bet distantiam certam ad p̄sens nūc. sed quod
habet certam distantiam non ē infinitum. De-
inde ostendit impossibilitatem consequentis. et
minor ē p̄supposita ex diffinōne ipsius tūc et di-
cit q̄ impossibile est tempus p̄teritum esse fini-
tum quia tempus non potest accipi sine nūc sed
dato quocunq; nūc datur prius tempus quia de
ratione nūc est q̄ sit finis p̄teriti et incipium
futuri q̄ dato quocunq; tempore versus p̄teri-
tū dabitur prius tempus. et sic tempus versus
p̄teritum est infinitum. Sed ista ratio soluit
quia concludit contra fidem quia non est verum
q̄ omne nūc est principium et finis. sed aliquid
est nūc quod est tantum principium scilicet su-
turi ut est primū nūc in quo incipit mundus et
tempus et omnia alia. et erit unū nūc quod est
tantum finis p̄teriti scilicet in fine mundi. Ad
principale argumentum dicitur ad maiorem q̄
quodlibet tempus finitum potest significari p̄e-
tunc. et ideo fm veritatem cum omne tempus sit
finitum quodlibet p̄e tunc significari potest. sed
fm opinionem aristotelem non est verum q̄ quodli-
bet tempus potest significari p̄e tunc nisi sit fi-
nitum. Deinde determinat de alijs. et primo de
tam quid significet et dicit q̄ iam dicitur esse p̄-
p̄inquū indivisibili nūc siue sit in p̄terito si-
ue in futuro. et ergo coincidit cum ip̄o nūc scđo
p̄o mō accepto. Et deinde describit istū finitū mō q̄

De 202 p̄nti et finit et 22 p̄nti

dicat q̄ modo est tempus p̄teritū p̄p̄nquū
p̄nti nūc sicut dicimus quando venit iohannes
encl̄ m̄. i. in tpe p̄terito p̄p̄nquo p̄nti nūc. Et
olim significat tēpus p̄teritū sicut m̄ s̄ remotū
a p̄nti nūc et olim h̄ s̄m̄ ē. Et tēp̄re significat tē
pus indiuisibile q̄d est insensibile p̄p̄ p̄uaretem

Queritur Quōd dicitur olim et quōdā
Dicitur q̄ sic q̄ olim res
feret ad viuentes et quōdā in ad mortuos ut iste
olim fuit p̄or in tali claustro.

Mutatio autem ois.

Hic p̄terit̄ areso. manifestat aliqua sup̄ius dōā
vel sup̄posita et sunt duo p̄ncipaliē. Primū ē q̄
tempus est cā corruptōnis. Scdm̄ est q̄ ois mo
tus et mutatio est in tēpore. Primū ergo probat
rōne et signo rōne sic q̄ tempus cōiungit motū
sicut passio eius. sed motus ex sua natura habz
q̄ facit tē distare a sua p̄meua dispositōe. p̄ hoc
autē q̄ res distat a sua dispositōe p̄meua dispo
nit ad corruptōnem. ergo tps̄ gr̄a motus ē causa
corruptōnis. Unde ex tēpore patz q̄ illorū op̄im̄
est falsa qui dicebant tps̄ esse cām generatōnis
et cōsapientissimū. Cām q̄d generatōnis quia
generatōes fiunt in tēpore. et cō sapientissimū
quia generatō scie fit in tpe. Sed cōtra est di
cendū sicut dixit quōdā p̄tagoncus nomie phz
con qui dixit tēpus indisciplinabile q̄ p̄pter tē
pus accidit obliuio. Contingit enī generatōnem
fieri in tpe p̄ accōis inq̄tū. s̄ in tpe fit aliquis la
bor. Deinde p̄bat a signo sic q̄a nihil videt ge
nerari nisi app̄reat aliquid agens et mouēs p̄
generatōem. s̄ app̄reat q̄ aliquid corrupat abs
q̄ exteriori agente sicut aliq̄s qui est senex mo
et ex semo. et in illo casu app̄reat q̄ corruptio
ialis fiat ex tpe ergo tps̄ est cā corruptōnis.

His autem nobis sic

Hic p̄bat duabz rōnibus q̄ motus est in tempo
re. quia mensurat tpe. Et stat prima rō in hoc
in omni mutatioe repit̄ velocius et tardius que
sunt p̄p̄ietates motus. sed velocius et tardius
determinant p̄ tempus ergo omnis mutatio est in
tpe. maior patet quia velocius et tardius sūt p̄
p̄ietates motus. et subiectū nō repit̄ sine p̄p̄ie
tate. minor patz ex diffinitōne velocius. q̄a ve
lous ē quod in equali tpe plus p̄transit de spa
ciū vel q̄d in minori tpe p̄transit equalē spaciū.

Scda rō stat in hoc q̄ in omni motu repiunt p̄
us et posterius. sed prius et posterius nō sunt si
ne tēpore. ergo omnis motus est in tēpore. et enī
p̄ omni successione ponere aliquā mensurā p̄p̄i
am aut mensurā rep̄ successiuarū que in conti
nua est tempus.

Dignum autem con.

Hic mouet aliquas dubitatōes et primo mouet
duas circa existentiā tps̄. quarū prima est quō
se habeat tempus ad animā rōnalem. i. utrū tē
pus possit esse sine anima. Scda est quare tps̄
videt esse vbiq̄. et primū soluit scdam dubitatio
nem quia est facilior. Et dicit q̄ tēpus est
vbiq̄ q̄ tempus est numerus motus ergo vbiq̄
q̄ est motus s̄m̄ actum vel s̄m̄ pōiam ibi etiā
est tempus sed motus localis est vbiq̄ in omibz
rebus corp̄alibus s̄m̄ actum vel s̄m̄ pōiam. ergo
vbiq̄ est tempus in omnibus rebus. dictū est
enī supra q̄ quicūq̄ mouent̄ tēpore non s̄m̄
actū s̄m̄ sufficit q̄ moueant̄ s̄m̄ pōiam. De p̄
ma dubit̄. tē primo obicit arguens q̄ nō exi
te anima nō est tēpus. et hoc sic quia si impos
sibile est aliquid esse potens numerate imp̄possi
bile est aliquid esse numerabile. et si imp̄possi
bile est esse numerabile imp̄possiibile est esse numerū ergo
si anima non est que est potens numerate ergo
nec erit tempus q̄d est numerū. Maior patet q̄a
potens numerate et numerabile habent adinu
cem quēdam respectū et relatōnem. et sic remota
vno remouet̄ reliquū. scda pars p̄ quia numerū
nō est nisi aliquid actu numeret̄ vel sit numera
bile. Tūc soluit dubitatōnem motam et dicit sic
q̄ si anima nō sit tūc tempus nō est simple aut
si sit tūc est ens octauū. id est ens imperfectum
quod sic p̄ quia de tēpore nō habet nō nisi nūc
et manifestū est q̄ nūc nō est tempus. De rōe er
go tēpore est prius et posterius. sed ē manifestū
q̄ prius et posterius nō sunt sine anima. ergo nō
est tempus perfectum sine anima compare pu
us et posterius.

Queritur

Utrū tempus s̄m̄ tēp̄e
dependeat ab aia. De
tendum q̄ ista questio potest dupliciter intelli
gi. Uno modo de anima nobili que est mouens
celum et sic dependet tempus ab illa anima esse
ctiue q̄a aia nobilis sicut ē causa motus ē etiā
cā tēpore iuxta regulā amētoris octauo phi
sicoz dōs formā dat aseq̄ntia formā cū q̄ tps̄

Utrū tempus s̄m̄ tēp̄e
dependeat ab aia. De
tendum q̄ ista questio potest dupliciter intelli
gi. Uno modo de anima nobili que est mouens
celum et sic dependet tempus ab illa anima esse
ctiue q̄a aia nobilis sicut ē causa motus ē etiā
cā tēpore iuxta regulā amētoris octauo phi
sicoz dōs formā dat aseq̄ntia formā cū q̄ tps̄

Quartus

consequatur motum naturaliter id sicut anima nobilis est causa motus ita est etiam causa temporis sed ad istam intentionem non movet aristot...

multitudo ex unitatibus aggregata hoc autem quod est causa distinctiois et diversitatis in aliis quo est tria in eo causa numeri sed invenit duplici...

Arguitur Omne obiectum actionis dependet ab agente sicut numerus est obiectum anime numerantis ergo dependet ab ea...

Arguitur Si impossibile est aliquid esse potens numerare impossibile est esse numerabile ergo si non est numerans non est tempus...

Marginal notes on the left side of the page, including 'et cognoscit' and 'et cognoscit'.

Marginal notes on the left side of the page, including 'et cognoscit' and 'et cognoscit'.

Marginal notes on the right side of the page, including 'et cognoscit' and 'et cognoscit'.

Handwritten marginal notes at the top of the page, including phrases like 'et non est in genere' and 'et non est in numero'.

Deum q prima condicionalis no est da quia si possibile est esse aliquod potes numerare tuc impossibile est esse aliquod numeratu sed no numerabile quia actus et actus proportionant et potetia et poia Sedo potest dici q etia nis scz q no exite anima no est tps est aliquatit cococem dum quia no exite anima no est tps fm ee qtu tatiuu in simul. te priu et ideo no est numerata tu sine numerus fm similtate priu est en absqz anima numerus fm successione priu licz no fm similtate. et hoc est qd dicit auicena q prius et posterius motus sunt tps materialie quia subie ctatur tps in priori et posteriori motus sed pus et posterius in motu no sunt absqz anima s fm actu. ergo etia sic est iudicandu de tpe.

Dubitabit ac aliquis

Hic mouet vna dubitatione de vnitare tempis et dicit q dubiu videt au? vel qualis motus tps fit numerus quia si tps fit passio cuiuslibet motus tuc erit plura tpa simul. Ponit ergo falsaz solutionem istius questionis. et dicit q tps spectat ad qucuqz motum sic q est passio cuiuslibz motus qa omnis motus mensurat tpe. sed ista solutione re pbat quia si tpus esset passio cuiuslibet motus tuc duo tpa equalia essent simul. qa duo motus equalis sunt simul. Sicut ergo duo motus sunt simul ita duo tpa quoz motuu tps e passio sed impossibile e duo tpa ee simul quia tuc aliquod idz esset vnu numero et no vnu numero qd implicat pteadictem pbatio. quia tps quod est simul e vnu numero sicut tota dies et totus annus. sed illa tpa que no sunt simul sunt vnu spz sicut duo dies. si ergo duo equalia tpa essent simul ex hoc q sut simul erit vnu numero. et ex hoc qd sunt duo tpa equalia erit tantu vnu spz. ergo idem tps erit vnu numero et non vnu numero qd implicat pteadictem.

Quoniam autem loci.

Hic pter ponit vream solutionem et intendit si naliter q est vnu tps. et tempus non est passio cuiuslibet motus. sed motus pimi mobilis qui e vnus numero. et ideo pmo mensurat illum motum et ex pnti alios motus. et ad hoc inducens du premittit etia. Quoz pmiu est q inter omes motus motus localis est po: et magis simplex et inter motus locales pimus motus est circula: tis qa est magis regularis. Sedm est vnu qd s

Handwritten marginal note: 'et non est in genere'.

q mensuratur minimo sui generis. sicut numeri vnitare et tempa quodam tpe. Tertiu est q tepus mensurat motu et eodera ex qbus concludit qd intendit. s q tps est solu passio motus pimi mobilis. Quod sic pbat illud qd est minimu co: timuu certu et regulare hoc e mensura alioz q sut min? certa et magis difformia. sed motus pimi mobilis est cotinu? certissim? et vniformis. ergo debet ille motus geatia tps mensurare omnes alios motus. ergo tempus est in illo pmo motu pimi mobilis q est vnus. quare tempus e tantu vnu. maior patet quia de ratione mensure est q sit minima decimo metaphisice et q sit certa. quia mensura decimat mensuratuu. ergo oportet q sit certior. et debet esse vniformis q difforme mensuratur p vniforme.

Vnde et videtur et te.

Hic consequenter approbat istam solutionem scz q tps no est in quolibet motu sed in motu pimi mobilis. et hoc dupliciter. primo p opinionem antiquoz. scdo p vsu coter loquentiu. Antiqui em dicebant q motus spe celestis esset tpus. ex quo patet fm eos q tpa maxime habent ordinez ad motum circulare. ergo sequitur q tps illi? motus erit passio et no cuiuslibet motus. Sedo p batur ex vsu cotumie loquentiu. quia coter consuevit dici q omnia redeit circulo quasi dicere q ista tgalia que mensurant tpe regunt fm motum circulare. pmi mobilis. Tuc manifestat vnu quod prius supposuit. ibi dicit autez recte. q prius dictum fuit q idem est numerus absolut? sed no est idem numerus applicatus ad numerosa sicut decem canes et decem oues habet vnu numeru sed no vnu denariu. Cuius ratio est. qa illa sunt eade que no dnt dntijs sicut hs et a: nus sunt eade in animali. q no dnt dntijs in animali. sic etiam decem canes et decem oues no dnt in rone numeri s dnt i rone numeri applicati ad oues et canes ex quo pt sumi q oes spes pnt dici vnu in genere quis inter se dntiant.

Queritur

Deu tps dntat ab eternitate et ab euo. Dm q sic. quia in hoc pordat oes plji et rheologi eo q diuersa mensurata regunt diuersas mensuras. s manifestu est q deus substantie separte et tpa lia sunt diuersa mensurata. ergo regunt diuersas mensuras. sed in assignado dnam est diuersitas. Cuius quida sic assignat dnam. na eternitas est

Handwritten marginal note: 'et non est in numero'.

Handwritten marginal note: 'et non est in genere'.

tas & tempus no differit. Antecedens pbatur quia veritas est indivisibile. Dm q quis in hoc conveniant q veritas est indivisibile tm in als quo dnt q nre emittatis est simpliciter stas taz subiecto q rone. sed nre rps est fluens ad min fm esse quis pmaneat rem subiecto. et hoc e qd dca solet q nre stans cat eternitate. qd verum est fm nrm modu cociendi. et sic etiam nre fluens cat rps fm nostram coceptoem.

Arguitur Sicut est unu rps ppter unitate pmi mobilis ita etiam erit vna mensura omnis ee ppter unitatem pmi esse. Dm q e duplex mensura reru quedam em est transcens et talis. et sic deus dicitur mensura omnium reru. quia fm voluntate dei omnes res dantur sua em calitate et cōservatōne omnia pmanent in ee. Alia est mensura ad equata iphis rebus mensuratis. et tales mensurae sunt diverse in diversis rebus mensuratis. Tempus autem et eum sunt mensurae spales que accipiuntur in rebus pter mensuram cōm causalem et transcensentē. Si em res deant dēminare mēsurari oportet q habeat mēsuras pportionatas et ergo oportet pter mensuram cōm ponere mēsuras spales.

Arguitur Multa sunt eterna que no sunt pmanētia in esse et opati. ut ignis eternus. beatitudo eterna. ppositōnes eterne. montes eterne. Dm q eternitas accipit dupliciter. Uno mō ppter et fm eius difinitōem. et sic venit soli deo qz in rebus creatis no est opatio tota simul. Alio mō dicitur aliquid ē nū ptiapativē. quia habet aliquā dntēdem vere emittatis. et hoc fm diversos gradus ptingit. qz primo aliquid est eternū quia ptiapat hoc qd ē vere eternū. et sic beatitudo eterna est. quia fit p ptiapatōem dei fm eēnam. scdo mō aliquid dicitur eternū quod habet ppetuam duratōem. et sic in intelligentia dicitur ptiapativē eternitati in libro caru. Tertio mō aliquid dicitur eternū qm mēminabile est. et sic ignis infinitus est eternus. vltimo dicitur aliquid ē nū rōne dntēne duratōis. et sic montes dicuntur eterni.

Arguitur Eum est totum simul sicut eternū. ergo non differet ab eternitate. Dm q aliquid dicitur totum simul dupliciter. Uno mō fm esse tūquā non habet successione in pmanētia eēntie. et sic eum est totū simul sicut eternū. Alio modo aliquid est totum si

mul. quia no habet successione nec i eēndo nec in opando. et sic eēntas est tota simul et no eum quia in euo succedūt sibi opatōnes mutuo qm no est successio in esse.

Queritur Vnū sit unū eum sicut est unū tēpus. et videtur q n quia eum na dnt spē. ergo etiam sunt multa eua. Ans pbatur q omnes substātie sepate dnt ab invicem spē. Dm q quis habent diversa spē cū habent tm adinvicē cū distinctōe naturalē ordinem fm maiorem et minore simplicitate et pfectōem. et ergo pfectissimū in eis potest ee mensura omnium alioz sequentium et simile est de motu celi ex quo em motus celi est sumus et pimus. ad hoc habet in se tempus. Sed fuerūt aliqui dicentes q essent tot eua quot eūternā. et argue eūt sic tempus ex hoc est unū quia est in motu pmi mobilis qui est causa aliorum motuū. sed p mū eum no est causa aliorum eūternōz. ergo in eo no est eum subiectivē. Dicendum est q maior est falsa. quia ex hoc primus motus no habet in se tempus subiectivē quia est causa aliorum. sed quia est simplicissimus. et ideo sufficit q primus eum sit simplicissimū ad hoc q sit mensura aliorum. Est igitur eum substātia pmi eūternū cū relatōibus duabus scilicet cum relatōe ad eēnitatem. quia est participata eternitas. et cū relatōne ad posteriora eūternā quoz est mensura. Et si aliquid eūternū de novo creetur sicut nūc creantur anime rātionales. tūc de novo incipit mensurari p eum quod est in primo eūternō quia acquirit novam relatōnem ad primū eūternū quam relatōnem prius non habuit. Unde patet q eum etiam no potest esse in lucifero etiam si lucifer sit primū eūternū. quia prima relatō ex casu suo no potuit in ipso manere scilicet relatō ad deū qz quis naturalia no sunt simpliciter delecta in iphis angelis cadentibus sunt tamē imposita. et ideo no potest pimus angelus qui cecidit in se habere eum. sed mansit in primo angelo stante in quo est talis duplex relatō.

Explicit quartus physicor.

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible]

termini non hnt se eque eentialiter in motu qa
 motus debz eentialie denoiari a termino ad que
 et no a termino a quo. Cuius eo est qz termin⁹ a
 quo abijctur in motu et termin⁹ ad que acqrit
 sed unuquodqz debet denominari ab eo quod est
 et no ab eo quod no est. sed emin⁹ ad que est. et
 go motus debet ab eo denoiari eentialie. Ex q
 sume hic illa cois autoritas qz motus est eiusde
 sentie cu suo termino ad que.

Arguitur Mobile qnqz plus habet
 de imino a quo qz de emi
 no ad que sicut patet de aqua pmo applicata ig
 m que pl⁹ hz s frigiditate qz caliditate g⁹. videt
 qz mobile debet denoiari a imino a quo plus qz
 a termino ad que. Dicendu pmo qz motus mobi
 le plus posset denoiari a termino a quo tm mot⁹
 non debet denoiari a termino a quo. qz de ratide
 motus e qz abijct terminu a quo. Sed dicitur fa
 cilius qz in casu posito adhuc no est motus cale
 factiois anteqz tm frigidum expellat est bn dis
 posito ad calefactioem. sed no est adhuc ibi cale
 factio nisi frigidum sit expulsu. quia sicut dom
 est in ticio huius motus significat forma fluenti
 in motu anqz ergo est forma fluens in motu sic
 no est motus. No e ergo motus calefactiois in
 aqua anqz sit ibi calor. et tunc etia habet mobile
 plus de imino ad que qz de imino a quo.

Arguitur Corruptio denominat a ter
 mino a quo. quia e motus
 pterens ab esse ad no esse. Dm qz motu de
 nominari a imino ad que intelligit de motu ac
 quisitio. de motu ubi acquirat forma. sed cor
 ruptio no e motus acquisitio. qa no acquirat ce
 Et simile est de denoiatione puiationis. quia pui
 tio no habet pprie denoiatione. sed denomina
 ab habitu sicut certitas sz puiatio visus cuius
 est puiatio.

Quicquid igitur mo.
 hic soluit vna dubitatorz que pt oriri ex dictis
 et supponit duo. pmiu quod sit motus. scdm qz
 sps qualitates et locus et passiones no mouen
 tur sicut dictu est. Dubitatio est an hmoi qualita
 tes et passiones pnt dici motus cu tm eis no in
 Arguit phus qz no. quia si albedo vel frigus vel
 cofimilis forma eet motus sequeretur qz termin⁹
 motus eet motus quia illa sunt termini mot⁹
 Determinado ergo veritatem dicit qz albedo for
 tassus no est motus sed dealbatio. et hic st for

tassus quia nodu pbauit motum non esse in suo
 termino sicut patet in sexto hu⁹.

Est autem et in illis.

Hic exemplificat ex parte terminoy ad quos de
 diuisione pdicta. Intendit ergo qz si aliquid sub
 iectum albedinis sit album tuc motus terminat
 in album p se primo et terminatur motus in co
 lozem p se scdo. quia album est ps colous. s. subie
 ctina. et terminat ille motus in illud quod itelli
 gitur p accidens. quia accidit termino motus qz
 intelligatur. Et est considerandū qz no exempli
 ficat de termino a quo et de tempe. quia illa hnt
 se magis extmsecu ad motum quia terminus a
 quo abijctur. et tempus est mensura extmsecu.

Scdm quid igitur.

Postqz aristot. posuit vna diuisione motus siue
 eoz que transmutant. Cosequenter dicit de quo mo
 tu est agendu. dicens qz transmutatio p actus e
 dimittenda. qz illa mutatio reperitur in omni tpe
 in omni imino et in omni subiecto. et ideo quod e
 p actus est indeterminatu. sed qd est indeterminatu
 no potest cadere sub aliqua sciencia. qz sciencia pce
 dit p certa principia. Cu ergo mutatio p se e ex
 determinatis in determinata. qz est ex pteritis vel me
 dijs. id de illa est ulterius determinadu. Tnc ibi ex
 medijs autē. cosequenter ostendit quod dicitur. qz
 mutatio p se e ex coterarijs vel ex medijs. et stat
 pbatio in hoc. quia motus e eentialiter ex coter
 rijs in coterariu. sed mediu est quodamod coterari
 um utriqz extremoy. ergo potest fieri motus in
 mediu tanqz in coterariu. Mediu tm copatu vni
 extremoy habet eodem alterius. sicut rubu com
 patum ad albu habet tonem nigri et copatu ad
 nigram habet eodem albi. Ex quo ulterius pt su
 mi qz quodamod ite est coterariu sibiipfi no ptea
 coterarietate. sed fm diuersas comparones. sicut
 nuc dictum est de rubo qd hz eodem albi et nigri.

Queritur Vtrum motus eueniret
 diuidatur in motum p se
 et motum per accidens. Dicendum qz sic e ra
 tio est. quia hoc dicitur alicui euenire p se quod
 habet conexione ad ipsum mediatam vel im
 mediatam. et sic comprehendit sub se duos mo
 dos Quia dicitur aliquid vno modo p se. ient
 ee alicui. quia habet immediatam conexione ad
 ipsum. et tuc sumitur p pmo mo. fm quem coue
 nit aliquid alteri p se primo quia. s. non couenit

non subiecto in subiectum. de subiecto in subiectu
et de subiecto in non subiectu.

Que eni est ex non

Hic excludit unam obiectionem quia posset ali-
quis dicere qd sint quatuor species mutatio-
nis. scilicet etiam una de non subiecto in non subiectum
sicut ponebatur in diuisione mutationis. Respon-
det qd ille modus procedendi non facit speciem mu-
tationis. et hoc sic probat quia omnis mutatio
est inter opposita vel contrarie vel contradictorie
sed mutatio de non subiecto in non subiectum
non est inter opposita quia opposita non possunt
verificari de eodem sed due negationes possunt
de eodem verificari dicendo lignu e non homo et e
non agnus. sequitur ergo qd mutatio de non subie-
cto in non subiectum non est species mutationis. di-
cit tamen philosophus qd aliquid p accidens po-
test mutari de non subiecto in non subiectum. sicut
si aliquid transmutetur de albo in nigrum tunc p
accidens mutatur de non dulci ad non amarum. s
quod p accidens est non facit aliquam speciem.
ergo talis mutatio non continet in se spes mutationis

Et non subiecto quod

Hic manifestat membra p dicit diuisionis. et dicit
qd mutatio de non subiecto in subiectum vocatur
generatio et est inter contradictoria. est autem du-
plex generatio una est generatio simpliciter di-
cta que est ex non ente simpliciter in ens sicut est
generatio substantialis. Alia est generatio fm
quid que est ex non ente fm quid ad ens sicut ge-
neratio accidentalis.

Arguitur. Generatio non est inter con-
tradictoria quia contradicto-
ria se habent sicut affirmatio et negatio. sed
priuatiue opposita quia generatio presupponit
et corruptio relinquit subiectu. Dicens qd du-
plex est contradictio quedam est extra genus. et
p talia contradictoria proceditur in creatoe et an-
nihilatone. Alia est contradictio in genere siue co-
tradictio fm quid. et talis contradictio est etiam
inter priuatiue opposita quia priuatio negat for-
mam non simpliciter. sed in subiecto apto nato.
Per hoc dicendum est qd generatio est mutatio
inter contradictoria fm quid. et illa comeditur cum
priuatione.

Que vero ex subiecto

Hic excludit unam obiectionem quia posset ali-
quis dicere qd sint quatuor species mutatio-
nis. scilicet etiam una de non subiecto in non subiectum
sicut ponebatur in diuisione mutationis. Respon-
det qd ille modus procedendi non facit speciem mu-
tationis. et hoc sic probat quia omnis mutatio
est inter opposita vel contrarie vel contradictorie
sed mutatio de non subiecto in non subiectum
non est inter opposita quia opposita non possunt
verificari de eodem sed due negationes possunt
de eodem verificari dicendo lignu e non homo et e
non agnus. sequitur ergo qd mutatio de non subie-
cto in non subiectum non est species mutationis. di-
cit tamen philosophus qd aliquid p accidens po-
test mutari de non subiecto in non subiectum. sicut
si aliquid transmutetur de albo in nigrum tunc p
accidens mutatur de non dulci ad non amarum. s
quod p accidens est non facit aliquam speciem.
ergo talis mutatio non continet in se spes mutationis

Hic manifestat aliam ptem diuisionis. et vult
qd mutatio de subiecto in non subiectum vocatur
corruptio et est inter contradictoria sicut genera-
tio. et iterum duplex est corruptio. scilicet simpliciter da-
cta que est forme substantialis. et fm quid que e
corruptio forme accidentalis

Si igitur quod non

Hic ostendit adesto qd nulla predictarum ptem est motus
et hoc probat primo de generatione duabus rationibus
scilicet de corruptione una ratione. Prima ratio de genes-
tatione est. illud quod generatur non mouetur. et
ergo generatio non est motus. consequentia tenet p lo-
cum a coniugatis. Ans probatur quia quod non e
simpliciter in actu hoc non mouetur. sed quod generat
non est simpliciter in actu sed in potentia. ergo quod
generatur simpliciter non mouetur. Pro de corruptio-
ne maioris notandum qd non ens accipit tripl
iter. Uno modo dicit non ens fm qd hoc verbum est
dicat compositionem extremorum. et sic veru dicit ens
et falsum non ens. et sic manifestu est qd non ens non
mouetur. Alio modo dicitur aliqd non ens quod est i
potentia ad ee simpliciter. et hoc etiam non mouetur
qd non est ens in actu. Tercio modo dicit aliquid non
ens quia h potentia ad ee fm qd sicut homo d
esse non albus vel non niger. et tale pot moueri qd e
ens in actu non tñ mouetur fm qd non ens sed fm
qd ens in actu. Et ratio est qd motus est actus cum
sit eiusdem tenie cu termino. sed actus presupponit
sui subiectu. ergo motus presupponit ens in actu.
et sic verum est qd illud quod non est in actu non pot
moueri cu actus scilicet presupponat actu primu. sic
etiam compositio scda q est subiecti cu accide presup-
ponit aposte de; prima que e positio ptem subiecti

Et si omne quod mo

Hic ponit scda ratio que est omne quod mouetur est in
loco. sed quod non est non est in loco. ergo quod non est
non mouetur. s quod generat non est ergo quod generat
non mouetur. Maior patet quia motus localis e primus
motuu. et sic omne quod mouetur natu est fm lo-
cum moueri. et ergo e in loco. Minor patet quia
esse in loco presupponit ee.

Neq; iam corruptio.

Hic probat una ratione qd corruptio non est motus
et e ista. Si aliqua duo sunt eadem inter se tunc
quicqd est contrariu vni est contrariu alteri. sed cor-
ruptio et motus habent contraria diuersa. qd mo-
tus est in loco et corruptio non est in loco.

Ita quidem e motus

Arguitur Subiectū est materia
 et materia non est ens
 in actu sed est ens in potentia. Dicendum
 q duplex est transmutatio quedam est substan-
 tialis. et ibi verum est q subiectum illius trans-
 mutationis nō est ens in actu. et id hoc nomen
 subiectū nō trāsumit sūm similitudinē illi subiecti
 Alia ē trāsmutatio accidentalis et illius subiectū
 est totū ppositū et ēs in actu. et ad similitudinē illi-
 us subiecti trāsumit hic subiectū. Cuius rō ē q
 ille motus siue trāsmutatio ē nob notior. et itē
 hoc subiectū ē nobis notius. sū trāsumptio fit sū
 sū aliq notius. vñ p q subiectū dī hic ens in
 actu ad similitudinē subiecti in trāsmutationibus
 accidentalibus.

Arguitur Generatio ē de subiecto
 et ente in actu. ergo illa
 descriptio est male posita. Antecedens probatur
 quia ex aere generatur ignis. ut patet secundo
 de generatione et ex ligno generatur ignis qd
 est ens in actu. Dm q emm in generatōne
 sū a q p̄t duple assignari. vno p se. alio mō p
 accūs Dm est g q quis emm a quo p accūs
 in generatōe pot sit ēs in actu tū emm a q
 p se in generatōe est sū ens in pōia. Qd sic p-
 bat q tū p se p̄supdat de oī vt dī p̄ posterior
 hoc erit emm p se in generatōe ex quo fit sū ta-
 lis generatio. semp at fit generatio ex non ente
 qd generat. sū nō fit sū ex ente illo vel illo. vt sū
 ignis generat ex nō igne. sed non sū ignis gene-
 rat ex aere sic accidit generatōi ignis q fiat ex
 aere ligno vel oleo. et g nō generat p se ex illis
 sed p accūs quia nō semp.

Arguitur Omnis mutatio ē de cōtra-
 tio in p̄tariū. sū p̄taria sē
 subiecta. q oīs mutatio ē de subiecto in subiectū
 p̄taria p q p̄taria sūt entia in actu Dm
 q p̄tarietas accipit duple. vno p̄tē put ē op-
 pōitō duarū formarū positivarū circa idē subiectū
 simul se nō p̄mittentū. et sic maior ē falsa et im-
 nor vera. q illo mō accipitō p̄tarietas tūc cō-
 traria sūt subiecta. i. entia in actu. sū nō ē tūc ve-
 rū q oīs mutatio ē de p̄tario in p̄tariū. q nec
 generatio nec corruptio ē de p̄tario in p̄tariū
 Alio accipit p̄tarietas cōiter put etiā se extē-
 dit ad p̄tariā oppositiōnē. et sic est verū q oīs
 mutatio ē de cōtratio in cōtrariū. sū non ē tūc
 verū q dīa p̄taria sūt subiecta. q p̄tariū nō est
 ens in actu. sū negatio forme in subiecto. Prope

ergo loquendo motus proprie dictus est de cōtra-
 trario in contrariū et non omnis mutatio. et sic
 patet q est fallacia equiuocationis in isto argu-
 mento.

Arguitur Sunt plures spēs motus
 q iste. quia ambilatio crea-
 tio et trāsubstantiatio sūt motus. et tū nō p̄phen-
 dūt sub p̄dicta diuisione. Dm q duplex
 sunt mutationes quedā sūt naturales et phisice
 et de talibus mutationibus loq̄tur hic aristot. et
 nō inueniē aliqua mutatio talis q̄t cōprehēdat
 sub aliquo p̄dictorū mōy mutationis. Alie sūt
 mutationes excedētes facultatē nature et natu-
 ralia agentia que etiā vocantur mutationes cō-
 nomine et nō p̄p̄t. et tales nō oportet hic com-
 prehēdi sub ista diuisione et h̄mōdi sunt trāsmu-
 tationes p̄dictē. quia creatio est p̄ductio totū
 entis ex nihilo. sed omnis actō naturalis fit ex
 aliquo p̄supposito. ergo nō p̄t est dici q crea-
 tio sit mutatio naturalis. Et ambilatio etiā nō
 fit sū naturalis in motū quia in mutatione natu-
 rali manet materia incorrupta. sed in ambila-
 tione nihil manet ergo ista non est trāsmutatio
 naturalis. De trāsubstantiatio dicitur q etiā
 excedit facultatem nature. quia tota substantia
 nō mutatur in totam substantiam nisi p̄ autos-
 tem nature. agēs em̄ naturale inducit tū formā
 in materiam et non p̄ducit totam substantiam
 rei.

Arguitur Creatio est de non subiecto
 in subiectum et ambilatio
 de subiecto in non subiectum. ergo debent hic cō-
 prehendi. Dicendum q creatio excluditur per
 expositionem aristotelis quam facit exponēdo
 subiectum. quia exponit subiectum pro termino
 accepto affirmatiue et non subiectum pro em̄io
 accepto negatiue in genere. sed in creatione non
 est terminus acceptus negatiue in genere sed ē
 pura negatio in termino a quo Similiter in an-
 nibilatione ex parte termini ad quem non est
 terminus acceptus negatiue in genere. sed pura
 negatio. Ex quo em̄ aristoteles dicit q in muta-
 tione debet esse terminus acceptus affirmatiue
 per quod significatur q in quolibet termino trā-
 smutationis debet aliquid esse.

Arguitur Illuminatio est motus
 naturalis et tamen nō
 p̄pheniē sub aliq̄ sū istarū mutationū q ē mu-
 tatio istantanea. et sic p̄phenet sū ḡnatio. et de

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or correction, partially overlapping the main text.

subiecto in subiectum ergo apprehendit sub tertia
spe mutatiois. Dicitur qd illuminatio e generatio fm
qd et pprie consequitur veru motu. localis illumina
tio et id ex pnti est mutatio. qd sequit veru
motu localem. et id pnti qd simpliciter reducit
illuminatio ad eam spem qm fm quid ad p
mam qd est generatio fm qd. Et id si accipiat
illuminatio fm se sine ordine ad motu localem
que consequit pnti dicit qd pprie no est mutatio. sed e
quodam diffusio luminis in corp illuminabile.

Arguitur Generatio est motus ut
tercio huius ergo e de subie
cto in subiectu. Dicitur qd motus accipit duplici
ter. Uno mo generalit sicut accipiebatur in scio hu
ius et tunc generatio e motus. sed tunc no est veru
qd aliter motus e de subiecto in subiectu. Alio mo
accipit motus pprie p exitu successiuo de forma
in forma. et sic accipit hic. et sic generatio non est
motus nisi fors accipiat generatio siml cum
alteratione sibi iuncta.

Arguitur Alteratio vocat genera
tio octavo huius et ecora
sed alteratio e motus pprie dicitur ergo etia gene
ratio. Dicitur qd generatio accipit dupl. Uno
mo pprie p generatione simple dicta. et sic altera
tio no est generatio. Alio mo accipit generatio
coiter put se extendit ad generatione simple et
fm quid. et sic qlibet motus accipit alicui fors
me pnti dicitur generatio. et sic alia tio est generatio
fm qd. qd ea accipit esse acntale. Potest tñ ali
ter dicit qd alteratio accipit dupl. Uno mo p qua
cuqz alitate. et sic etia ois motus pnti vocari al
teratio qd in oi motu e alteritas eminoz. qd un
termo alteri succedit. Alio mo accipit alteratio
p alteritate que e inter qualitates tñ. et sic al
teratio est spes motus distincta contra genera
tionem.

Arguitur Generatio e actus ergo e
ex subiecto. Ans pbat qd
est de predicamento actus. Dicitur qd generatio ac
cipit tripliciter. Uno mo actus. et sic significat
actione generatis de e et predicamento actus. et sic
generatio e ex subiecto effectiue qd est ex toto co
posito faciente tale generatione. Alio mo accipit
passiue. et sic e in subiecto qd i toto proposito. Terc
tio mo neutrale p motu vel mutatione. et sic e
de predicamento sube reductiue. qd reducte ad p
mētū sui emim. Et isto tertio mo accipit h et tunc
est ex non subiecto. qd est ex materia pma que no

Quarta ratio

est ens in actu sed in potentia tñ.

Si igitur predicamen

Postq atest. posuit duas diuisiones pambula
tes ad diuisione pncipalem motus. hic pnter po
nit ipsam pncipale diuisione. et deinde in fine
ponit spes immobilis. Et pmo ponit istam p
ncipalem. Si predicamenta sunt diuisa in decem gene
ra tñ. ergo necesse est tres ee spes motus. Ista
pncipalis pnter qd solū in tribus generibus sicut po
stea pbat expre motus p se. in pnteritate qlica
te et vbi. Et ratio ista extra textu est qd sicut di
ctum e motus e de subiecto in subiectu. subiectum
autē significat ens in actu qd est de aliq predi
camento. ergo necesse est qd spes motus distinguant
fm genera predicamentoz. si genera predicamentozum
sunt tria ad que e motus ergo tñ est sunt tres
species motus.

Secundum ac substantia

Hic declarat p singula predicamenta qd in alijs nō
est motus qd in tribus et pmo pbat qd in suba nō
est motus tali rōne. Dis motus e de pnteratio in
pnteratio. sed sube nihil e pnteratio. ergo fm subam
non e motus. maior pnter ex supradictis qd eadem
est pnteratio pnteratio et eminoz motus. minor pnter
qd subiecto pnteratio nihil e pnteratio. qd si sic tunc
esset pnteratio in infimū. qd de rōne pnteratio e qd
sunt in aliquo subiecto qd si sube e aliq pnteratio
tūc ee in alia suba. et illa itep i alia et sic de ali
is. Et de rōne pnteratio e qd successiue in sunt vni
Sed hoc est pnter ratione sube.

Neq; est in ad aliquid

Hic oñt qd etia non est motus in pnter ad aliq
et hoc sic. in illo genere nō est per se motus vbi
forme talis generis acquiruntur sine motu. sed
forma relatiua acquiruntur quandoq sine motu
ergo in relatione nō est per se motus. Maior pa
tet quia ad hoc qd in aliquo genere sit motus
requiritur qd forme illius generis acquirant per
motum. sicut ad qualitatem e motus quia quali
tates acquiruntur p motum alterationis. minor
pater quia aliquid sit simile alteri ipso non mu
tato s mutato altero extremo. ut si fortes sit
triger et plato albus. et si plato albus fiat mger
fortes sit similis plato sine sui mutatioe.

Neq; agētis neq; pa

et quod pnter Sed 2 pnter pnter et d. m. l. l. l.

Ita dicitur qd pnter 2 pnter

Hic probat ulterius qd in actōne et passione non est motus. et stat rō in hoc ad motum non ē motus. ergo ad actōem et passiōē nō est motus. An tētes pbat postea in textu. Consequētia tenet qd motus actio et passio sūt idē realiter. ergo qd quod sūm rem quēnt om etiam sūm rem cōuenit alteri. Si ergo ad motū nō est motus ergo ad actōem nō est motus. Qd actio passio et motus sunt idē patet qd sicut dicitur est in cōio huius vna forma in numero essentiali vocat actio passio et motus. Nam dicit motus sūm qd pcedit ab eē in pfecto ad eē pfectum. et actio dicit eādem formā sūm qd pcedit ab agente et passio in quātū suscipitur in patiēs. sed manifestū est qd eādē forma in numero pcedit ab agente et suscipit in patiēs et pcedit ab eē in pfecto ad eē pfectū. sicut calor in aqua pcedit ab igne et suscipit in aqua et pcedit ab esse in pfecto ad eē pfectum.

Primum quidē igitur

Hic probat aīis sex rōmbus et pmo distinguit istā ppositiōem. ad motū est motus. qd ista ppositiō p̄ dupliciter intelligi. Uno mō qd ipsi motus est motus sicut subiecti sic. qd vni motus subiectus in alio motu. et istud nō p̄ dicit qd motus cū sit actus nō est de genere subiecti. illud em̄ qd est subiectum ē hoc aliquid et substantia qd nō p̄ dicitur de motu. Alio mō p̄ intelligi qd ipsius motus est motus sicut termini sic. qd vnus motus sit terminus alterius motus. ac si dixeret qd generatio est terminus alteratiōis. qd semp sequit alteratiōem. sed istud eē in cōueniēs pbat dupl̄. Uno mō sic qd de eō motus ē qd sit a determinato termino in determinatū terminū. si vnus motus terminaret aliū nō eēt a determinato termino in determinatū terminū ergo nō p̄ dicit qd ipsi motus ē motus sicut termini. Maior pbat inducitur qd generatio et corruptio sunt in cōtradictoria que sunt determinati em̄. et motus ē inter cōtraria que oīa sunt determinata. Minor patet qd p em̄ natione vnus motus p̄ indistincte incipit q̄libet alius motus. et idē iste p̄mus motus nō haberet determinatiōē in suo genere. exēpl̄ grā post motū calefactionis q̄libet p̄ sequi motū augmentatiōis sicut aqua augmentat post calefactionē. et tūc sequitur motus rarefactionis et motus localis. Si ḡ isti motus em̄naret motū calefactionis tūc talis motus nō eēt in cōueniēs. Secūdo pbat idē. Si ipsi motus eēt motus ut em̄ tūc sequere

tūc qd idē mobile moueret actu cōtrariis motibus sequela patet qd attingit qd mobile post finem primi motus mouet motu p̄tratio ad p̄mū motū. cōueniēs p̄li grā. attingit qd post qd aliquis ē motus ad similitudinem qd statim iter egrotat. si ergo vnus motus terminaret aliū. sic motus egrotatiōis em̄naret motū sanatiōis. et qd mobile semp tendit ad vltimo termino motus. ergo mobile in principio dicitur moueri ad similitudinem et ad egritudinem.

Manifestum autem.

Hic p̄ter p̄mā scōa rō p̄ncipalis. et ē si ipsius motus eēt motus et mutatiōis mutatio sequitur etiā qd generatiōis eēt generatio. et si generatiōis em̄ generatio tūc eēt p̄cedē in infinitū. qd eādē ratione qd vni generatiōis ē generatio etiā alteri generatiōis erit generatio. qd qd generat non est. si ḡ generatio generat ḡ generatio generat ab alia generatiōe. et sic in infinitū. Si istud ē in cōueniēs qd tūc q̄libet generatio p̄cedet ab infinitis generatiōibus. Si in infinitū nō attingit p̄tratiō. ḡ non p̄t aliq̄ generatio fuisse facta quod est in cōueniēs.

Adquid illa posita ē p̄cedē in infinitum in generatiōe. Qd em̄ qd vna generatiōe sequi ad alia p̄t intelligi dupl̄. Uno p̄ se sic qd q̄libet generatio sit p̄ se et necēria p̄supposita an alia generatiōe. et illud h̄ ab actus p̄bat. qd sic vna generatiō nō sequit ad alia. p̄ actus em̄ ē qd fortes generat p̄ter. qd si p̄ter fuisse forte generat forte. Alio vna generatio sequit ad alia p̄ actus. et sic posita em̄tate m̄di sp̄ generatiōe p̄cedit generatio. si non ē in cōueniēs sic generatiōe p̄cedere in infinitum.

Amplius eiusdē mo.

Tertia rō. si generatiōis eēt generatiō tūc generatiōis eēt corruptio. cū p̄tratiō sūt nata fieri circa idē. Si impossibile ē qd generatiōis sit corruptio quia qd generat nō ē. et qd corripit ē. si ḡ generatio corripit ḡ idē eēt et nō eēt qd est p̄tra p̄mū p̄ncipii. Circa istā rōem ē p̄siderādū qd generatio accipitur dupliciter. Uno modo p̄t includit p̄ter am alteratiōem ante introduciōe forme substantialis. et sic generatio comprehendit in se motum. et tūc est verum quod hic dicitur qd quicquid generatur non est. sed tendit ad esse. sicut quicquid mouetur non est in termino sed tendit

ad eminu. Alio mo accipit generatio pprie fm q significat instantaneam introductionem forme substantialis. et sic significat mutationem pprie di-
ctam. et tuc est dsm qd quicquid generat hoc est. si-
cut patet sexto et octavo huius qd in instantaneis
idem sunt fieri et factum esse.

Amplius oportet ma

Quarta res stat in hoc. Si mutatio sit muta-
tio vel intelligitur sicut subiecti. et tuc mutatio
no habebit determinatum subiectum qd qlibet mutatio
est in dicitur aliam pcedere. Vel intelligitur sicut emi-
ni. et sic mutatio no habebit determinatum eminum
quia in dicitur est quocumque mutatio se qd aliam mu-
tationem. Sed ista sunt inconuenientia. qd mutatio
habet determinatum subiectum et determinatum eminu.

Simulat et quomodo

Hic ponit quarta res et est. Si mutatio esset mu-
tatio ergo doctrinatio esset doctrinatio. sed hoc
est inconueniens qd doctrinatio no generat doctri-
nationem sed scientiam. multi em hnt scientiam p do-
ctrinationem aliam qui no hnt doctrinationem qd
alios docet no possunt.

Amplius si tres sic.

Hic ponit sexta res et stat in hoc. si mutationis
esset mutatio tuc loci mutationis esset alteratio.
Ite loci mutationis esset loci mutatio. sed ista sut
inconuenientia quia loci mutatio no potest alterari
nec loci mutatio potest moueri fm locum.

Omniino aut quonia.

Hic omne quod ipse motus est motus et mutatio
mutatio. et vult qd p accens et extrinsece mutati-
onis est mutatio. p accens ex parte subiecti quia vna
mutatio est subiectum p accens alterius mutationis
et vna mutatio est eminu extrinsece alterius mu-
tationis. sicut motus calefactionis dicitur p accens auge-
ri ut qd aqua que calefit augetur.

Quoniam autem ne

Hic ex pccatis eludit diuisionem motus in partes sub-
iectivas. dicit qd qd no est motus in subiecto neq in
adaliqo neq in age neq in pati. reliquit ergo qd
solum est in quantitate qualitate et vbi. qd sic pro-
bat quia cum motus sit de contrariis in contrariis
et in his tribus predicamentis est solum contrarietas
ergo in his solum est motus.

Arguitur.

Ista inductio est insufficientis qd sunt plura predicamenta qd
suba adaliqo actus et passio. qd no vult dsm qd
ista ppositio est implicite da fm hoc qd alia pphen-
ditur sibi istis modis. videtur enim de his tria pnta in
quibus no probatur qd i eis no est motus. s. situs qd et ha-
bitus. s. probatio illa qd posset probari qd in qd no est
motus pphenditur sibi illa qd probatur qd ad motum non est
motus. qd qd significat esse in tempore. s. tempus est mensura
motus et ad motum no est motus qd nec ad qd. et proba-
tio de situ et habitu pphenditur sibi probatio de adali-
qo. qd si adaliqo no est motus qd nec i situ et habi-
tu qd pstitit in quadam habitudine. vbi patet qd
ista probatio est implicite sufficiens.

Motus quidem igitur.

Dicit specialiter ad ostendendum quod motus recipit in tribus
partibus dictis. et primo quod recipit in quantitate. qd in
quantitate recipit motus principaliter qd ibi principaliter
recipit contrarietas in qua fundatur motus. Intendit qd
q motus in quantitate facit vocat alterationem. et huius ratio
qd altera dicitur aliquid ab alio quod distat ab eo fm quali-
tatem. et accipit huius qualitas non p quantitate subali-
qo qd sic dicitur qualitate illa dicitur eternaliter. Sed acci-
pit qualitas huius fm qd refertur ad eam speciem quali-
tatis qd est possibilis qualitas.

Qui vero secundum quan

Hic dicit de motu qd est in quantitate. et vult qd motus
qui est in quantitate non est noial fm vnu nomen si-
cut motus pnti qualitatis s. noial fm spes qua-
ritatis qd vnu motus denoial augmentatio qd est fm
magna quantitate. Alius dicit vocat diminutio qd est
fm vna quantitate sive ipsa. Deni ibi qd autem
et fm locum. omne quod inuenit motus i vbi dicitur qd
motus fm locum nec huius esse nomen generis sicut de
pnto quantitate nec etiam denoial fm spes vbi. sed
denoial motus fm aliqo extrinsece qd a loco qd
est de alio pnto qd motus i vbi de motus localis
Et si dicitur ille motus fm huius esse nomen. s. latio
dsm qd latio non est proprium nomen ad locale motum
s. illa ppe dicitur fieri fm locum qd intra se non hnt
partem ut qd dicitur. sicut ignis et leuis qd no quietus
nisi veniant ad propria loca.

Queritur.

Que est ratio qd est vnu nomen i mo-
tu qd est in quantitate et huius est vnu
nomen i quantitate. et i vbi est solum vnu nomen extrinsece
dicitur qd ista qd eodem i aliqo pnto recipit motus qd motus
i eo recipit contrarietas qd motus est de contrariis i contrariis

Handwritten marginal notes in the left margin, including "Fundamentum motus est..."

Fundamentum motus est ztarietas. sed cōtra-
rietas recipit in qualitate fm pprias rōes spēs
fm quas cōtinent sub genere. et id in pōdicamētis
dicit aresto. q̄ qualitati est aliqd ztarietatis. qua
si diceret q̄ ztarietas p̄uenit q̄litati in rōe sua
generis. et id ibi ē aliqd nomē cōe genericiū qd ē
alcatio. Sed in p̄nto q̄ritatis inuenit ztarietas
tas nō fm q̄ spēs ztarietas absolute sub genē q̄
ritatis. q̄ sic q̄ritas nō habet maximū nec minū
mū. et p̄ q̄s nō est maxima distātia in q̄ritati
bus quā requirit ztarietas. s̄ est ibi ztarietas
fm q̄ spēs q̄ritatis referūt ad spēs rōe natura
liū. q̄ sic q̄ritas habet maximū et minimū sicut
S̄ primo h̄ u. et id in q̄ritate assignat̄ duo no
mina q̄ a maximo instituit nomē augmētatiōis
et a minimo nomē diminutiōis. In p̄nto ubi repi
tur ztarietas p̄ cōparatōem ad hoc qd est oio ex
trinsecum. s̄ ad locū qui ē de pōdicamēto q̄ritatis
q̄ p̄enes maximā distātiā locorū sumit ztarietas
tas in ubi. et ista est cā quāc̄ ḡlbtus portitan
in pōdicamēto ubi dicit q̄ ubi nihil ē ztarietas. et id
est unū nomē qd dāe p̄ extrinsecū. s̄ locum qd
est motus localis.

Que autem est in eadē.

Hic soluit quoddā dubiū quod p̄t moueri circa
predicta. s̄ ad quam spēm debet reduci motus fm
magis et min⁹. et dicit q̄ ad alterationē. Cuius
ratō est q̄ magis et min⁹ pprie rep̄unt in qua
litate. Dupliciter em̄ est motus i ztarietate. Uno
mō in ztarietate simple. et sic ē mot⁹ fm magis h̄
est in p̄fectū. Alio mō est mot⁹ in ztarietate imp̄e
ctū. et sic ē mot⁹ fm min⁹. et dicit notant̄ fm ma
gis et min⁹. q̄ mai⁹ et min⁹ fm extēsiōe rep̄un
tur in quāritate et q̄ mot⁹ fm mai⁹ ē mot⁹ aug
mētatiōis. et fm min⁹ extēsiue ē mot⁹ diminutiōis

Immobile autem est

Postq̄ aresto. posuit spēs motus fm tria predi
camēta. hic p̄nt ponit mōs imobilis q̄ opposito
euz ē eadē disciplina. et vult q̄ immobile dicit̄ tri
bus modis. Uno mō p̄tadiatoriē. et sic dicit̄ imo
bile qd nullo mō habet ordinē ad motū sicut de
dicit̄ imobilis. Alio dicit̄ imobile q̄ habet in se
cōtarietiam dispositiōnem ad hoc q̄ moueat. sicut
mōs vel magn⁹ lapis dicit̄ imobilis. Tercio mō
dicit̄ imobile p̄tatiue quod aptū natū est mo
ueri etiā de facili et tū nō mouet. et quod sic ē im
mobile dicit̄ pprie q̄scere. q̄ quies cōtarietatis mo

ui p̄tatiue. Et ideo cū p̄tatiue est solū in subie
cto apto nato. quies est solū in illo quod de faci
li potest moueri.

Queritur Utrū motus cōueniēt
diuidatur fm tria pōica
mēta. Dicit̄ q̄ mot⁹ accipit dupl̄. Uno ge
neraliē put se extēdit etiā ad mutatōnem. et sic
accipit mot⁹ p̄ q̄cūq̄ exitu de cōmō in cōmō si
ue fiat successiue sive instātane. et sic diuidit̄ mo
t⁹ in postp̄ticiōis in sex spēs. quia due sūt spēs
de p̄nto subie sicut generatiō et corruptiō et due
de pōdicamēto quātitatis. s̄ augmētatiō et dimini
tiō. q̄ spēs sumit̄ vel fm accessū vel recessū ab eo
de cōmō. et sic sunt generatiō et corruptiō vel fm
p̄fectā q̄ritate et imp̄fectā. et sic ē augmētatiō et
diminutiō. Quinta spēs ē alcatio q̄ habet unum
cōe nomē sicut dān ē. Sexta spēs motus ē mot⁹
localis. Alio accipit mot⁹ pprie put distinguitur
p̄tā mutatōnem. sic em̄ accipit h̄. et sic mot⁹ signi
ficat̄ exitū successiū de cōmō in cōmō. et tunc
p̄nt spēs mot⁹ dupl̄ accipit. Uno fm noia q̄bus
noiant̄. et sic sunt quatuor spēs mot⁹ q̄ augmētati
ōis diminutiō alcatio et loci mutatō significane
dūctos mot⁹. et sunt diuersa noia motū. et illo
mō uerū distinguūt̄ hic spēs mot⁹. Alio distim
guūt̄ spēs motus fm p̄nta ad q̄ intrinsecē cōmō
tur. et sic sunt tria spēs motus. s̄ mot⁹ ad q̄
ritate ad q̄ritate et ubi. et sic distinguitur spēs
motus h̄. et id ista ē principalis diuisiō quā are
sto. h̄ mēdit̄ quā. s̄ motus diuidit̄ fm tria pōica
mēta etiā in p̄nt subiectiue. et sic i hoc loco di
stinguit̄ mot⁹ p̄tā mutatōnem. et hoc ex eo q̄ mu
tatiō h̄ sp̄ale nomē ipositū et mot⁹ stat p̄ alcā
parte.

Arguitur Mot⁹ nō est in aliq̄ p̄nto ergo
male diuidit̄ fm diuisiōe p̄nti
top. Ans̄ p̄nt q̄ quod d̄t rē in p̄nto d̄t rē ens
in actu. s̄ mot⁹ ē ens in pōnta. Dicit̄ q̄ dupl̄
aliqd ē in pōdicamēto. Uno pprie et p̄ se q̄. s̄ ge
nus vel spēs aliat̄ pōdicamēti. et sic mot⁹ nō ē in
aliq̄ p̄dicamēto. q̄ quod sic ē in pōdicamēto est
ens cōpletū et p̄fectū. s̄ mot⁹ est ens imp̄fectum.
Alio aliqd est in pōdicamēto fm rēductiōem q̄. s̄
reduci ad ge⁹ vel spēs. alio p̄nti et sic mot⁹ ē in
p̄nto q̄ reduci ad genus sui cōmō ad quem. et
id ponit̄ in eodē pōdicamēto cū eo. et sic mot⁹ etiā
diuidit̄ fm terminos ut dicit̄ est cōe hui⁹

Arguitur Motus habet spēs. ergo ē
genus. Dōm q̄ gen⁹ et

Handwritten marginal notes on the right side, including "Utrū motus cōueniēt..."

spēs capiunt dupliciter. Uno modo pprie fm qd aliquid dicitur genus quod est totum potabile de multis spēsus. et spēs est aliquod ens totum et pfectū subiectum ipsi generi fm qd loquitur Porphyrius de genere et spēs. et sic motus nō est gen⁹ nec spēs eius assignare pprie sunt spēs. Alio mō accipiuntur genus et spēs cōiter fm qd aliquid generale dicitur gen⁹ et aliquid speciale dicitur spēs sicut tale generale habet rōnem totius et entis in actu sicut entis in potentia. et tūc etiam motus vocatur genus. quia habet species. s. alterationem loci mutationem etc.

Arguitur Si motus est in potestate to grā sui tūc in ergo in oī predicamento est motus. Cōsequētia pbat̄ quia motus potest terminari ad omnia potestata.

Dōm qd dupliciter aliqd ēminat motū. Uno modo directe p se et immediate. et sic solū forme de tribus potestatis ēminat motū. s. q̄ritatis q̄ritatis et ubi. Et dicitur h̄ pprie ēminare motū qd denominat mobile in motu. exemplū calor dicitur p se terminare calefactōem. q̄a calor denominat id quod calefit. Alio mō aliqd ēminat motum indirecte et p accūs et ex sequenti. et sic h̄ dicitur ēminare motum qd sequitur terminū q̄ immediate terminat motum ut ad calefactōem aque sequitur calefactō aq̄. raritas ḡ nō immediate terminat motum sed sequitur motum. et isto mō omnia p̄dicamenta p̄nt terminare motū. Quod patet exemplariter primo de substantia q̄ substantia sequitur motum alterationis embryonis. et relatio sequitur motum ad qualitatem sicut q̄n similitudo sequitur motum alterationis. et iterum actio et passio sequitur motum calefactōis. q̄a q̄n aqua est calefacta sicut calefacit aliqd aliud positum in aqua. Simile est dicendū de situ q̄ situs q̄nq̄ sequitur motum localem p̄tū in toto. similis habitus sequitur motum localem vestriū circa corpus. Et sicut q̄n sequitur motū localem q̄ fit in tpe.

Arguitur Motus est de genere substantie ergo etiam ē in aliis potestatis a tribus. Ans pbat̄ q̄a motus est actūs et actūs est in substantia. Dōm qd dupliciter aliqd ē in alio. Uno modo sicut in subiecto. et sic utiq̄ motus ē in substantia. Alio mō aliquid ē in alio sicut in termino. et sic motus pprie dicitur nō est in substantia q̄ substantia nō terminat motū pprie dicitur intrinsece quōis possit sequi substantia ad motū pprie dicitur.

Arguitur In substantia ē raritas ergo ibi ē motus pprie dicitur. Ans pbat̄ qd p̄ncipia substantiarū sūt substantie et sūt cōtraria. Dōm qd p̄ncipia substantie nō sūt cōtraria pprie dicitur. sed rarietas rarietate cōiter accepta que ē in p̄ncipio et habitu.

Arguitur Quicquid corrumpit a suo rario corrumpit s̄ substantia corrumpit ḡ a suo rario corrumpit. ergo ē ibi vera cōtrarietas. Dōm qd dupl̄ aliqd corrumpit. Uno mō p se et sic qd sic corrumpit a suo cōtrario corrumpitur. Et dicitur p se corrumpi qd immediate ab alio corrumpit sicut frigidum immediate corrumpit a calido. Alio mō corrumpit aliqd p alterū. q̄. s. ipsius corruptio sequitur ad corruptionē alterius. et sic non dicitur qd aliqd tūc corrumpit a suo cōtrario. et sic substantia corrumpitur q̄ substantia corrumpit ad corruptionem alius qualitatis q̄ p̄tinet ad eē corporis ipsi substantie.

Arguitur In substantia ē p̄ncipiū corruptionis. ergo etiam ibi corruptio p se sequitur p̄ncipiū ē sicut a quo nō sequitur p̄ncipiū. Ans pbat̄ q̄a p̄ncipio ē p̄ncipiū corruptionis. Dōm qd in substantia. in potestate substantie manēdo reperitur p̄ncipiū corruptionis aptitudinalis sicut corruptibilitatis. q̄a h̄ p̄ncipiū ē p̄ncipio s̄ nō ē ibi p̄ncipiū actus corruptionis. q̄ talis actus corruptionis ē ex q̄litate. et id ē aliqua substantia p se corruptibilis q̄ tūc p se nō corrumpit sicut p̄t̄ circa p̄ncipiū p̄ncipiū huius.

Arguitur Quicquid ē in effectibus h̄ dicitur etiā reperitur in causis. s̄ in accūsib⁹ reperitur rarietas. q̄ etiā ī suba. Dōm qd maior intelligit de illo qd ē p̄fectōis. q̄ si h̄ reperitur in effectu tūc etiā dicitur reperitur in cā. s̄ h̄ rarietate ē aliqd ip̄fectōis. cui⁹ signū ē qd in reb⁹ p̄fectis min⁹ inuenit de rarietate sicut in subijs sepatis et in corpib⁹ celestib⁹. Ex ar̄ ī subijs et in formis subalib⁹ nō reperitur rarietas sicut p̄ba. et q̄ ad hoc qd aliq̄ sūt rarietas duo requirunt. primo qd sit maxima distātia fm p̄tū p̄cessū vni⁹ in altero et contra. Sed a rario qd tales forme suscipiāt magis et min⁹. qd in tali cōtinuo exitu de vno t̄mino in aliū dicitur qd plus capiatur de vno termino q̄ prius habebatur. sed nullum illorum p̄t inueniri in substantia nō primū quia quōis sit cōtinuus p̄cessus a vegetatio in sensitivū et intellectivū nō potest tūc exōra naturalit̄ fieri p̄cess⁹.

ab intellectu i sensitiuū et vegetatiuū quod tri
requiritur ad cōtrarietatem. Sed manifeste
patet qz substantie nō suscipiūt magis et minus
et sic nō potest eē motus in substantia etiam p
verāqz cōtrarietatem dicitur.

Arguitur In adaliquid est motus et
ergo nō solum in rebus pō
camentis. Antecedens pbat quia nulla forma
realis potest alicui aduenire ex nouo sine muta
tōne. sed adaliquid potest alicui aduenire et est
forma realis. ergo aduenit per motum. Di
cedum qz realis relatio potest alicui aduenire p
motum non sic qz relatio intrinsece terminat ac
tum. sed quia sequitur ad terminū intrinsece ac
quisitum p motum. Et si dicatur aliqua relatio
aduenire alicui sine omni motu. Dicendum qz tri
plices sunt relationes quedā sunt relationes p
dicā ex parte vtriusqz extremi que nō addūt ali
quam realem rem supra subiectum. sicut relatio
eiusdem ad seipsum. Alia est relatio realis ex p
te vnius extremi sicut est relatio scientie ad sc
ibile que relatio est realis ex parte scientie et nō
ex parte scibilis. Alia est relatio realis ex parte
vtriusqz extremi. sicut relatio patris ad filium si
milis ad simile equalis ad equalē. Tūc est dicen
dū qz in pmissis duabus relationibus nō est incōue
niens relationem alicui aduenire sine omni mo
tu. quia ibi relatio nō est ens reale vel ex parte
nullius extremi vel ex parte vnius tantū. Sed
in tēta relatione potest aduenire alicui relatio abs
qz noua sui mutatione. sūmodo in ipso presuit
fundamentum relationis. oportet tamen muta
tōnem esse in altero extremo. exempli gratia. si
plato longo tempore fuit albus tūc in ipso ē fū
damentum relationis. s. similitudinis. potest er
go in platone fieri similitudo p mutationem for
tis qz factus ē albus et prius fuit niger. Et ratio
istius est quia quīs in isto qui acquisiuit relatio
nem sine sui mutatione nō est mutatio facta nūc
habet tamen fundamentum relationis quod fuit
damentum alē acqsiuit p nouā mutationem.

Arguitur In actione et passione est
contrarietas. ergo motus
Dicendum qz actio et passio capiūtur duplici
ter. Uno modo sū se. et sic in actione et passio
ne nō est contrarietas nec etiam est motus. Alio
modo accipiūtur actio et passio sū qz fundantur
in aliquibus qualitatibus. et sic in actōe et passio
ne est motus et cōtrarietas. et itō consequit dī

ci qz in actione est extrinsece motus. et p modū
sequel. quia ad contrarietatem qualitatum sequitur
etiam contrarietas actionū quia calidi est calefa
ctio et frigidus est frigidificatio. Et sic etiā soluitur
argumentū quo posset argui qz vnus motus se
quitur ad alium motum. quia generatio sequit ad
alterationem. Dicendū qz hoc fit extrinsece et cōse
cutiue et nō intrinsece sicut prius dictū est.

Arguitur In p̄tate nō est cōtrari
etas. ergo ibi nō est motus
Ans patet in p̄dicamentis. Dm qz p̄tate ac
cipit duple. Vno loqte. i. sū se et absolute i p̄
p̄uo genere nō cōspando eā ad aliqua corpā. et sic
nō est cōtrarietas in p̄tate quia contrarietas
attendit penes maximū et minimū. Sed in p̄tri
tate sic accepta nō est maximū nec minimū quia
et sic data quacūqz p̄tate potest adhuc dari
maior et minor. Alio modo accipit p̄tate sū qz
cōspat ad corpā reū naturalū et sic capit p̄tate
et tūc in p̄tate est contrarietas et motus. et
sic dicit aristō in primo huius qz entia natura
lia sunt determinata ad maximū et minimū. et mō
tus fit in hoc maximū et hoc minimū.

Arguitur In p̄tate solum est motus
quia ibi solum ē maior et
min⁹ ergo nō in alijs p̄dicamentis. Dm qz
duple dicit aliquid suscipere magis et min⁹. Vno
modo extensue. et tūc p̄tate aliquid suscipit ma
ius et min⁹ nominalit. et sic solus in p̄tate repe
riunt. Alio modo accipit magis et min⁹ intensue
et sic inuenit magis et min⁹ in qualitate qz vna
qualitas est p̄fectior alia qualitate qz tū ad mō
dum essendi.

Arguitur In vbi nō est motus. qz in
relatione nō est motus. sed
vbi est relatio ergo et. Dm quīs illi p̄dica
mēto vbi cōiungat qdam relatio sū dicit tū vbi
non significat illā relationē sed quādā entitatē
realem in locato distinctā a loco. et illa entitas
potest imitari realem motum.

Arguitur Motus localis ē de p̄dicamēto
p̄tatis. ergo p̄tate sub motu
qui ē ad p̄dicamētuū qualitatis. Ans pbat quia
ēminat ad locum qz est p̄tate. Dm qz quīs
vbi denominat a loco nō tū ēminat intrinsece ad
locū. ratio primi ē qz locus ē notior qz vbi cōtū a
loco. sed ex notiorib⁹ nobis nos imponim⁹ notior
Ratio scdī ē qz tūc nō debet p̄tate motus
sed debet acquiri per motum sed locus p̄tate

motu locali ergo locus nō est terminus motus localis. Sed ubi acquirat p motum localem ubi p̄tē dē dōū q̄ n̄ s̄ m̄ s̄ ubi i motu locali s̄m actū q̄ alias essent multi motus locales s̄m actum cū x̄bi in actu s̄t terminus motus sed solū sunt multi ubi s̄m potentiam quē nō sunt t̄m motū s̄ referentia ad vltimū terminū. In cōtinuo autē motu locali est tantū vñ ubi vltimū terminas illum motum.

Arguitur Sunt multe circūscriptio- nes in vno motu locali. et go sunt multa ubi in eodem motu locali. Dicē dum quis ibi sunt multe circūscriptōnes tñ q̄a in illis nō est status id nō s̄nt ubi in actu ex ill' circūscriptōnibus. sed in potentia tantū. Ultima autē circūscriptio in qua est status facit ubi in actu et p̄fectum. vnde illa media ubi habet se ut imperfecta ubi defectiva ad ubi p̄fectū.

Arguitur Si deus moueret totum mundū localiter tūc mun- dus nō moueret ad ubi. quia nō est aliq̄s locus extra mundū. et p̄ n̄s nec ubi qd̄ catur ex loco.

Dōm q̄ si sic fieret tūc crearet nouū locus ad quem mūdus moueret. Quis nūc nō est aliq̄s locus extra mūdum posset tamen esse p̄ diuinam potentiam.

Arguitur Augmentatō et diminitō nō sunt motus diuersarū sp̄s. p̄batur quia si fiet augmentatō ad longitu- dinem et diminitio a longitudine tūc t̄m illo tū motū sunt vñ sp̄s q̄ et motus. Dicēdū s̄m quosdam q̄ q̄ritas magna et p̄a duplicē p̄nt accipi. Vno mō s̄m se et sic sunt vnius sp̄s sicut q̄ritas t̄m p̄dum et decem p̄dū in longitudine. Alio mō accipiunt p̄ cōpationem ad numerum qui est in illis quātitatibus. et sic distinguūt sp̄s quia trinitas et denarius distinguuntur specificē sed illud nō videt̄ et verū. quia tūc esset solū di- stinctō q̄ritatis cōtinue p̄t q̄ritatem discretā. Sed augmentatō et diminitio p̄p̄ie respiciunt q̄ritatem cōtinuam. ergo nō distinguēt̄ specie in p̄p̄io genere q̄ritatis cōtinue. Et ideo meli⁹ dicitur q̄ sp̄s accipitur duplicē. Vno mō p̄ na- tura specificā. et sic q̄ritas magna ad quam est augmentatio et p̄a ad quā est diminitio non distinguūt̄ sp̄s. Alio mō accipitur sp̄s s̄m q̄ extendit se ad distinctōem s̄m p̄fectum et imper- fectum. et sic etiā augmentatō et diminitio disti- guūt̄ sp̄s. et sic etiā ipsarū t̄m. et q̄ a t̄m

motus sic accipiat q̄nq; sp̄m patet ex eo qd̄ dicitur n̄ est supra in eodem q̄ mediū cōpatum vñ extremorū habet tōnem alterius extremi. sed ma- ior est q̄ extrema motū s̄ p̄taria. q̄ vñ et idem quodāmodō h̄ in se p̄taria. sed p̄taria dicitur sp̄s. ergo ideo est dicitur a seipso sp̄s. ergo mltō ma- ior p̄ sum distinctio specificā inter p̄fectum et imperfectum.

ost hec autem dica

Postq̄ in primo tractatu posuit diuisionē motus in p̄tes subiectiuas h̄ p̄ter vult determinate de vntate motus et p̄uisq̄ hoc faciat. Premittit descriptōnes nouem terminorū qui sunt simul. se- p̄atum. tangere. mediū. cōtinue moueri. cōtaria s̄m locū. consequenter habitū et cōtinuū. et hoc id facit quia vñ istis t̄m in principio s̄t ubi p̄bat q̄ t̄m nō est ex indiuisibilibus p̄positū cū indiuisibilis nō p̄nt esse p̄m̄ta i cōtinuo nec p̄ modū cōtactus nec p̄ modū p̄ter se habentū nec p̄ modū cōtinuitatis. Sed id q̄ adesto in- f̄a p̄bat q̄ idem est motū esse vñ et cōtinuū oportet ergo scire qd̄ sit t̄m et quia p̄tatum et p̄ter p̄supponitur a cōtinuo sicut ab inseti- on. ideo etiā determinat de illis.

Simul quidē dicunt

Hic exequitur intentū diffiniendo illos t̄m et primo diffinit simul et sep̄atum. et ideo hoc fa- cit quia principalit̄ intendit h̄ determinare de tan- gere. sed simul ponitur in diffinitione tangere. q̄ p̄ius determinatū est de simul. Dicitur ergo cō- simul que sunt in vno loco primo. i. p̄o. Et p̄ op- positū dicitur sep̄ata que sunt in alio et in alio loco. Et tāgere dicitur quorum vltima sunt fil.

Arguitur Duo corpa nō p̄nt esse si- mul naturalit̄. ergo non sunt aliq̄ simul. Dōm q̄ duo corpa esse simul potest dupliciter intelligi. Vno mō s̄m totū id ē s̄m oēs dimensiones. et sic est impossibile duo cor- pora esse simul naturalit̄. sicut p̄batur est p̄- us in quarto libro de vacuo. Alio mō aliqua pos- sunt esse simul s̄m vltima. et sic quilibet partes duarū q̄ritatum p̄nt ē. se simul quia duo vltima corpis. s. due superficies. p̄nt esse simul. duo vltima superficies sunt due l̄m̄e et p̄nt esse simul. duo vltima linearū sunt duo puncta et p̄nt esse simul. et sic dicimus q̄ locus et locatū s̄t simul. quia sup- f̄cies corpis locantis et locati nō d̄nt q̄ ad h̄m

Arguitur Duo corpa sunt simul fm rotum. quia simul sunt in una domo. Dm q duo corpa nly pnt dici simul ppe loquido de simul sicut pus diffinitu e quia no sunt in vno loco ppo sed bn sunt i ons loco. et hoc est im ppe simul ee. quia si hoc sufficeret ad ee simul eic oia pnt dici simul que concludit in celo. Ex eodem no dicitur aliqua simul tpe. quia tuc etia multa pnt dici sil tpe

Arguitur Aresto dicit q moues et motu sunt simul et illa se corpa ergo duo corpa pnt esse simul in vno loco. Dm q sil capitur dupl. Vno mo fm q sig nificat indistantia. et sic dicitur illa simul q no habent aliqs medium. quod facit ea distare. et sic capit arest. sil in septimo hu. quo mo moues et motu sunt sil. Alio mo dicitur sil que sunt in eodem loco ppo. et sic ta pnt hie.

Medium vero in qd.

Hic diffinit mediu qd ponit in diffinitoe iphi co sequer dices q mediu est illud in qd pnu apu natu est puenire illud qd pnu mutae fm natura q in vltimu terminu motus. et sic vbi e mediu ibi inueniuntur tria. s. duo extrema et mediuz qnqz tñ inter duo extrema sunt multa media si aut inter albu et nigru. *Et nota hie se ut apu*

Arguitur Snt multa media in que no puenit p motum sicut mediu syllogismi et mediu i numeris. Dm q hic no diffinit mediu generalit acceptu. qz sic iue me mediu in syllogismis et numeris. sed diffinit mediu spialiter acceptu p medio physico in motu. quia sic neesse est primo mediu attingere q vltimu terminu.

Arguitur Qnqz pte die de emino in termi nu absqz medijs vt in tinctura pannoz vbi pcedit ab albo in nigru p vnu me s. dilu. s. rubeum. Dm q ista diffinitio magis intelligitur de medio in motu locali qz ibi oportet oia media necessario ptransire. Etiam pnt intelli gi de motu alteratōis si fiat fm natura vt in fructibus. natura em pcedit in ceruis de albo in viete colore; de vieti in glaucu de glaucu in rubeum de rubeo in nigru

Continue autem mo

Hic pnter ostidit qd est cotinuc moueri qz ponit in diffinitoe medijs. Vñ continue moueri e qñ in

motu nihil aut paucissimū deicit rei non tepis Pro intellectu hu? sciem ū q ad hoc q mot? sit cotinu? duo requiruntur. pmo q no sit aliqua me ruptio in tpe. l. q tps sit cotinuū. sedo q n. n. sit incruptio i magnitudine siue in spacio supra qd sit motus. Est tñ dñia in istis conditionib? ista sq quia si aliqd deficiat de tpe tuc omnino impe dit continuitas motus. sed si motu deficiat in cotinuitate magnitudinis supra qua sit mot? no impedit pmitas eius. qz ille motus sonatōis est cotinu? vbi post ppatim. i. post corda hntem lenē sonū tangit vltima corda. et hoc est qd dicitur q in pnuo motu no pt aliqd tps deficere qz uis motu pt deficere in magnitudine. sicut aliqs p passus ambulās p aliquā viā pnuo tpe non tangit oēs ptes pnuas spacijs siue magntudinis et tñ dicitur motus pnuus qz nihil tps deficiat

Contraria autē scdm

Hic diffinit cotraria fm locū. et hoc ideo qz si inter loca no est pterietas sic no est motus localis cū motus sit inē pterietas. et tollit ipm quod e cotinuc moueri. dicit ergo q pterietas fm locū dicitur que plurimū. i. maxime distat fm lineam rectam. quia distantia fm lineā circularē. non est certa nec maxima quia potest dari maior qz si inē duo pñcia trahat circulus tuc ille pt pter et semp esse maior.

Arguitur Ex ista diffinitoe sequeret qd scdm motus elemētoz haberet pterietatē. qz ille hz maximā distantiaz fm lineam rectā. Dm q illa distantia fm lineā rectam no debet intelligi de distantia simplici ter dicta. qz tuc motus istoz inferior no haberet maximā distantia. s. debet intelligi ppariue ppari do motores ad mobilia.

Consequenter autē;

Hic diffinit pnter et vult q pnter dicitur qñ vnu est post aliud inē que nihil mediat eiusde generis et sic ad pnter duo requiruntur. pmo q ipm qd dicit pnter sit post aliud. et id vnu non est pnter ad duo. hoc at ptingit vel fm positōez sicut vnu corpus e post aliud. vel fm spem sicut vñ nune tus e post aliū. vel fm dignitatē sicut miles est post regē. vel fm pntēdem sicut hō est p am mal. Sedo requirit qz inter ipm et illud qd dicitur pnter nihil mediat qd sit eiusdem generis. et id due dōm? dicit hie se pnter vbi n mediat aliq

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including phrases like 'medu' and 'pnter'.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like 'pnter' and 'medu'.

alia domus licet aliquando aliud mediet fiat ho-
mo vel apinus.

Querit Dicit vnu sic pnt ad duo Ddm
q n qz quis scda pntio queme
vni qz int vnu et duo nihil mediat eiusde generis
no en sibi queme pma qz vnu no est p' duo
et ideo duo dicunt pnter ad vnu et tria ad duo.

Habitum autem est.

Hic diffinit habitum quod est sps ipsius pnter di-
cens qz habitum est qd est pnter cu tangit. habi-
tum ergo supaddit pnter pntu et ideo me habi-
ta nihil debet mediae neq eiusde generis neq al-
terius generis. Et ex illis eludat qz oē medium
est inter pntaria et hoc idem quo me in semp est
in motu vt dictū est. s' motus ē int pntadictoria
vel pntaria et qz int pntadictoria nō est medium
ergo mediu est solū int pntaria.

Continuum quidem ha-

Hic manifestat aliu terminu principalē intēti
sq qd sit cōtinuu et vult qz pntua dicitur quos
vū ultima sunt vnu qd pbat ex noie cōtinuita-
tis qz pntuu dī cōtinuado siue ab vno. est
ergo cōtinuatio in his que hnt vltimū vnu. Pa-
tet etiā idē ex ordine cōtatis istoz termi noz qz
sicut pntu addit supra pnter simultatē ita con-
tinuu addit supra pntu vntatē qz cōtinua sūt
quoz vltima sunt vnu id ex quib' nō est natuz
fieri vnu illa noz pnt adinātē pntuari. sic em
diuersimode vnu ex multis qnqz p implantatio-
nem sicut fuculus inserit arbori qnqz ppter natu-
ralem generatōem sicut ram' arboris

Et si quidem conti-

Hic pnter compat ista tria adinuitē. s' pnter con-
tactum et conemuu et vult qz pnter est pus via
generatōis vntē pntu vntē pntuu et om-
ne cōtinuu est pntu et oē pntu est pnter. s'
nō eōntera. Adit em pntu supra pnter simulta-
tē et pntuu addit supra pntu vntatē qz illa
sunt cōtinua quoz vltima sunt simul et vnu
habent em se sicut supius et inferius.

Quare si ē vntas et

Concludit quoddā correlatiū ex dī. is. et est qz si
vntas et pntus sunt sepata fm esse a materia
adhuc vntas nō erit pntus qd pbat duab' rōz
inbus. quaz prima est quēcūqz sunt eadē vna cō-

dictō reperitur in vtrifqz sed alia pntio reperitur in
pntis. s' cōtactus qz duo pnta pnt se tangere qz
sunt extrema lineaz et ē alia pntio motuati-
bus. s' pnter qz in numeris vnu ē pius alio fm
ordinē et idē me ea nihil mediat eiusde generis. n'
autē tangūt se. qz nō sunt extrema pntatis cō-
tinue. Hōda rō stat in hoc me duo pnta necesse
est mediae aliqz mediu qz linea mediat mē duo
pnta sed mē duas vntates nō est necesse esse ali-
quod medium.

Arguit Dicitū est pus q' duo pnta se
tangūt sed q tangūt se nō hnt
mediū Ddm q' duo pnta accipiūtur duplici-
ter. Vno mō fm q' reperiunt in vna linea. et sic in
possibile ē pnta se tangē absqz medio sicut patz
ferro hui'. Alio mō accipiūt duo pnta in diuer-
sis lineis pnt sūt termini diuersaz lineaz et sic
pnt se duo pnta tangē. exempli grā. si qz pnta
gimeē lineā cadere p aere et aquā cōtinue. tunc
in pntu aeris et aque pntū ipsi aeris i lineā
aeris tāget pntū aque in lineā aque.

Vnus autem motus

Postq' pntis aliquas diffinitōes valentes sibi
in sequētibz. Cōsequē dēminat de vntate et di-
uersitate motuū et qz pntarietas ē sps diuersi-
tatis etiam postea dēminat de pntarietas mo-
tuū. Circa pntū dīstinguit triplicē vntatē ipsi
motus et vult qz quādoqz motus dī vni genere
quādoqz vnus sps et quādoqz vni numero. Illi
autem motus dicitur vnus genere q' termināt
ad idē genus pntamētale sicut augmētō et
diminutio ad q' nātē et cōtractio et frige factio
sunt vnus motus genere quia līnātur ad qli-
tatem. Itē motus localis rectus et circularis sē
vnus genē qz termināt ad vnu pntamētū. s' vbi-

Arguitur Corruptibile et incorrupti-
bile dicit plus qz genere. s'
motus articularis ē incorruptibilis. et motus re-
ctus est corruptibilis ergo rē. Ddm qz genus
accipitur duplici. Vno mō p genere pntico qd
est materia vel subiectū et sic est vni qz corrupti-
bile et incorruptibile differūt plus qz genere qz
materia et ideo ē alia materia compoz celestium
et inferior. Alio mō accipit genus p genē loz
co siue pntamētalē et sic corruptibile et incorru-
ptibile sunt vni generis quia possunt esse de vno
pntamēto sicut corpus celeste et corpa inferiora
sunt de pntamēto substātic. et motus celi et

Hand qz hnt et qz p hnt mediet dicitur
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu

Adm hnt 2 qz p 2 vntas qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu

Adm hnt qz pntu hnt no pntu et pntu hnt
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu

Et pntu hnt qz pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu
pntu hnt no pntu et pntu hnt qz pntu

motus locales recti sunt de predicamento ubi.

Specie autem vnus.

Hic ostendit q̄ motus dicitur vnus sp̄s Et vult q̄ illi dicitur vnus specie q̄ terminatur ad vnā sp̄m specialissimā. sicut motus dealbationis est eiusdem sp̄i cum qualitate dealbationis quia albu ē sp̄s specialissima ē tñ vtz q̄s fm q̄o mot⁹ dicitur vnus sp̄s q̄ sunt ad vnā sp̄m subalēnā sicut motus albefactionis et nigrefactionis qui eminantur ad colorem nō tñ sunt simple vnus sp̄s sicut nec sp̄s subalēna ē simple vna sp̄s.

Dubitat autem ali

Hic mouet vnā dubitationē circa dicta. vtrum plures motus q̄ sunt ab eodē ad idē sunt vnus sp̄s et videt q̄ sic qz ad motū vnus sp̄s requirit termin⁹ vnus sp̄s. Arguit tñ q̄ nō qz tūc mot⁹ rectus et motus circularis essent eiusdē sp̄i. q̄a pnt esse ad vnū terminū nō solū vn⁹ sp̄i. s̄ etiā eiusdem numeri. sed hoc ē incōueniēs ergo nō est semp vnus motus sp̄s qñ idē mobile mutatur ab eodem ad idē.

Aut determinatum ē

Hic soluit dubitationē dicens q̄ si multoties ali quid mutat ab eodem ad idē fm spaciū eiusdem sp̄i tūc est vnus motus sp̄s. exēpli grā. qñ aliq̄s sepe mutat fm spaciū rectū ad vnū terminū tūc motus est eiusdē sp̄i. s̄ qñ mutat ab eodē ad idē fm spaciū alterius sp̄i. sicut sunt spaciū rectum et circularē tūc motus sunt alterius sp̄i. Vñ ad hoc q̄ motus sit vn⁹ sp̄i etiā requirit. Primū q̄ illoz motū em̄ sit sp̄s specialissima. Scdm q̄ spaciū sit eiusdem sp̄i. et idē motus ad eūdem terminū p̄ lineam rectā et p̄ lineā circularē sunt diuersaz sp̄z. Tertiū q̄ sunt ab eisde principijs et idē motus ignis sursum et motus terre sursum nō sunt vn⁹ sp̄i. qz q̄uis sunt ad eūdem em̄ etiā numero et etiā p̄ spaciū eiusdem sp̄i. nō tñ fiūt ab eisdem principijs. qz motus ignis sursum est ex principio naturali. s̄ motus terre sursum est a principio violento. et illā tertiā aditionē arest. cōprehendit implicite sub p̄na. qz in oi motu termin⁹ corōndet principijs. si ḡ em̄ sūt vnus sp̄s oportet etiā p̄ncipia esse vn⁹ sp̄i.

Arguitur Termin⁹ dat sp̄m motui. s̄ hic est vnus em̄us qñ ali quid mouet p̄ spaciū circularē et rectū. ergo mo-

tus est vnus sp̄i. Scdm q̄ q̄uis in alijs motib⁹ sic ē qz sp̄s sumit a em̄o ad quē tñ tñ in motu locali etiā circuloq̄mur sp̄m ex spaco et ex termino ad quē. Cuius rō est. qz in alijs motib⁹ spaciū habet se ad motū p̄ accūs. s̄ in motu locali spaciū habet se ad motū p̄ se. qz illū motum fieri supra spaciū. et idē motus rectus et circularis dicitur sp̄s etiā si habeant eūdem em̄. Ex q̄ bus vltterius elicitur qz motus volatōnis voluntōnis ambulatōnis et natatōnis sunt vnus sp̄i. si fiant fm spaciū vnus sp̄i. qz q̄uis differant fm p̄ncipia et organa illa tñ organa nō dant sp̄m motui. qz alia organa requiritur ad natatōem q̄ volatōnem.

Simpliater autem.

Hic ostē quis motus s̄ vnus numero. et vult qz etiā requiruntur ad hoc qz motus sit vnus numero. s̄ vntas mobilis vntas tēpis et vntas forme fm quam est motus. Cuius rō est quia motus est accūs. sed omne accūs habet numerum a suo subiecto. ergo ad vntatē motus requiritur vntas mobilis. Et similiter tempus incūptum etiā impedit vntatē motus. qz est mensura motus. Alia etiā forma facit aliam vntatē mot⁹.

Excludit etiā aresto. d. os mōs vntatis ip̄i mobilis qui nō sufficit ad h⁹ qz motus sit vn⁹ numero. Primus est vntas mobilis fm accūs sicut choruscus et album sunt vnū numero. s̄ per accidēs. et ideo motus choruscus et motus albi nō sūt vnus motus fm numer⁹. qz motus choruscus est motus localis. sed motus albi est nigrefactio. Sed s̄ modus est vntas mobilis fm gen⁹ et specie et nō fm numer⁹. Requiritur etiā ad vntatēz numeralem motus qz mobile sit vnū numero.

Socrate at scdm alte

Interponit quādam dubitationē vtz. s̄ est vn⁹ motus numero qñ vna forma bis acquirē sicut si quis bis sanetur de opthalmia. i. infirmitate oculor. et circa hoc mouet quādam aliā dubitationē vtz vnū et idē accūs p̄tue p̄seēt in eodē s̄ recto. et quibusdam videt qz nō qz exactus opinabatur qz nō est; vna forma de matre et de vespere in eodem subiecto. p̄pter zēnuā mutatiōem rez. Hanc at dubitationē aresto. hic nō soluit p̄pter duo. primo q̄a solutio istius spectat ad metaphisicaz qui habet dēminare de vno et multo scdo idē quia ista dubitatio inuenitur falso scda

mento. s. q. res sunt in continuo motu. et nihil unquam quiescat. quod exprimitur octavo huius ubi aristoteles ponit divisionem circa dispositiōem tēti.

Eadem enim ratio ē.

Hic determinat veritatem circa primam dubitationem et vult q. si motus sit unus numero. necesse est terminū ad quē esse unū numero. si tñ hoc queritur. q. nō necesse ē q. si terminus ad quē est unū numero q. etiam motus sit unū numero. sed preter hoc requiritur q. ille terminus unus numero acquiratur absq. interruptiōe tēpōis. quia nisi sic contingeret unū et idē multoties corripi quod est impossibile. Quod igitur p. solutiōe q̄stionis q. si q̄s bis sanet de optalmia nō est idē motus. s. sūe duo motus. q. talis forma nō acquiritur p̄tinue in tēpōe sed p. interruptiōem. Considerandū etiā ē q. ex isto textu elici p̄t q. si res aliqua p. motum p̄ducatur tñ illa res nō p̄t esse una que est p̄us corrupta et postea generata. quia est interruptiō in tēpōe sed si aliqua res sine motu p̄ducatur. s. p. creatiōnem tñcōna res numero p̄t p̄ducī. sicut patet in resurrectiōe mortuorū que fit sine motu p. potentiam diuinam.

Quoniā autē cōtinuus.

Hic p̄bat aristoteles qd̄ prius dixit. s. q. tria requiruntur ad unitatem numeralem motus. s. unitas mobilis tēpōis et forme sicut quā est motus. et hoc p̄bat sic quia motum esse unū est motum esse p̄tinuū. qd̄ patet ex tribus modis capiendi unū. q. motus nō dicitur unus indivisibilitate nec tēpōe ergo cōtinuitate. sed ad p̄tinuitatē motus ista tria requiruntur. Primo requiritur q. forma sit unū sicut quā est motus. quia diversa sicut sicut nō p̄t cōtinuari cū continua sunt quorū ultima sunt unū que autē sunt diversa sicut sicut nō habent ultima unū. Secundo requiritur unitas subiecti sicut numerū quia diversa subiecta p̄t se bene habere inter se nō continue. Tercio requiritur unitas tēpōis quia si interruptiatur quies. impeditur unitas motus.

Amplius autem dicitur.

Hic ponit duos secundarios modos unitatis motus. et dicitur secundarius quia nō spectant proprie ad ipsam unitatem motus. sed ad modum unitatis motus quia ad perfectiōem unitatis motus. Primus est q. motus sicut unus. quia perfectus. sicut etiam in aliis rebus totum et perfectum p̄tinent ad eandem

unitatis. Et est istius est quia unū p̄t dupliciter capi vel unitas p̄t dupliciter accipi. Uno modo sicut unitatem. et sic sufficit sola continuitas ad unitatem. Alio modo p̄t capi sicut forma substanti al. in que est perfectio totius. et sic sicut aliqd̄ unū q. p̄fectū. et isto modo motus sicut unus qui ē proprie tēpōi nū ad quem. q. ibi motus capit suam perfectiōem q̄tum ad modum essendi.

Amplius aliter preter.

Ponit secundum modum secundarii unitatis motus. et ē q. motus sicut unus quia regularis et uniformis et hoc id quia motus regularis ē magis unū q. diffinis et irregularis. ergo in illo motu deficit magis unitas q. in motu regulari. exempli gratia ille motus q. fit p. spatium rectū et circulare ē unū q. ille qui fit p. spatium curvate tñ vel rectū tñ. Et p. intellectu illius aristoteles. onit in quibus motibus inveniuntur regularitas et irregularitas. et vult q. in omni specie motus inveniunt regularitas et irregularitas. Sūt tñ duo modi irregularitatis sicut aristoteles. primus ē ex parte rei. s. spatij. et sic motus sicut irregularis ubi spatium est distinctū sicut rectum et circulare. q. una pars est recta et alia irregularis. et tñc irregularitas extenditur ad diffinē. Alio modo sicut motus irregularis ex parte modi motus. s. ex parte tēpōis. et hoc contingit quādo nō ē eque velox p. totum tēpōis sicut fit in motu gravium et levium. q. talis motus ē velocior in fine. Et quo p̄t capi dicitur inter regularē et uniformē sicut q. proprie accipiuntur. q. regularē in motu accipit ex parte tēpōis. et id ille motus sicut regularis qui est eque velox p. totū tēpōis. sed motus sicut uniformis ex parte spatij q. spatium est dispositū sicut sicut gratam unū sicut speciei. et id aliqd̄ motus est regularis qui nō est uniformis et cōtra. motus est sicut sicut et levium est uniformis q. fit p. lineam rectā tñ. q. ex parte spatij nō est cōsecutus nec ex parte tēpōis mobilis. sed nō ē regularis. quia ē velocior in fine q. principio. motus autē celi cōtra ē regularis sed nō uniformis. quia eque velox est p. totū tēpōis. ergo est regularis. sed tamen partes celi circa medium celi velocius mouentur q. partes circa polos. ergo in illo motu nō est uniformis sicut proprie loquendo.

Unde neq; sic motus

Hic concludit ex predictis duo correlativa quorū primū est q. velocitas et tarditas non sunt dif-

Handwritten marginal note: Hic p̄bat aristoteles qd̄ prius dixit. s. q. tria requiruntur ad unitatem numeralem motus. s. unitas mobilis tēpōis et forme sicut quā est motus. et hoc p̄bat sic quia motum esse unū est motum esse p̄tinuū. qd̄ patet ex tribus modis capiendi unū. q. motus nō dicitur unus indivisibilitate nec tēpōe ergo cōtinuitate. sed ad p̄tinuitatē motus ista tria requiruntur. Primo requiritur q. forma sit unū sicut quā est motus. quia diversa sicut sicut nō p̄t cōtinuari cū continua sunt quorū ultima sunt unū que autē sunt diversa sicut sicut nō habent ultima unū. Secundo requiritur unitas subiecti sicut numerū quia diversa subiecta p̄t se bene habere inter se nō continue. Tercio requiritur unitas tēpōis quia si interruptiatur quies. impeditur unitas motus.

Handwritten marginal note: Hic ponit duos secundarios modos unitatis motus. et dicitur secundarius quia nō spectant proprie ad ipsam unitatem motus. sed ad modum unitatis motus quia ad perfectiōem unitatis motus. Primus est q. motus sicut unus. quia perfectus. sicut etiam in aliis rebus totum et perfectum p̄tinent ad eandem

ferentie specificæ nec species motus quod sic probatur quia nulla differentia consequitur omnem speciem alicuius generis. sicut dicitur de velocitate et tarditate sequitur omnem speciem motus. ergo non sunt diverse motus. Secundum correlativum est velocitas et tarditas non sunt idem quod gravitas et levetas quia gravitas habet se ad unam determinatam speciem motus. sicut motum desolum et levetas ad motum sursum. sed velocitas et tarditas respiciunt qualiter speciem motus moventer.

Unus quidem igitur

Hic probatur quod prius dixit. scilicet quod motus irregularis est minus unus quam regularis et hoc sic probatur omne illud quod est minus tale est minus tale per admixtionem contrarij sed motus irregularis est minus unus quam regularis ergo habet aliquid quod de multitudine quia habet aliquid de contrarij. ex quibus concluditur finaliter quod diversi motus sunt speciem non possunt connumerari et sic motus compositus ex diversis motibus sunt speciem non potest dici regularis.

Queritur

Ad unum tria requiruntur ad unitatem numeralem motus. Dicendum quod sic. Ratio est quia motus est accidens et accidens habet numerum a suo subiecto. ergo primo requiritur unitas mobilis. Secundo motus est de numero continuo. et ex hoc adhuc duo requiruntur ad unitatem motus. primo unitas forme et in motu locali unitas spatij a quo est unitas forme motus localis. Tertio requiritur unitas temporis. sicut enim ad unitatem remensurabilis requiritur unitas mensure sic ad unitatem motus requiritur unitas temporis. Est tamen considerandum quod unitas temporis non causat unitatem motus. sed solum a posteriori indicat unitatem motus. unitas autem mobilis est propria causa unitatis numeralis motus.

Arguitur

Quandoque motus est unus ubi non est unitas temporis quia duo motus ad alterum possunt esse unus in diversis temporibus in eodem mobili in numero. Dominum quod quis sit unus species non tamen est unus numero si fiat in diversis temporibus.

Dicitur arguitur non requiritur etiam unitas terminum ad quem ad unitatem motus. probatur quod septem motus ab albo in nigrum per multos medios colores qui tamen est unus motus quia fiat per multos terminos. Dominum quod dupliciter contingit per

terete de extremo colore in extremum per medios. Uno modo sic quod in medijs sit status et sic tales motus sunt diversi species quia habent terminos specificos distinctos. Alio modo contingit procedere de extremo in extremum sic quod in medijs nullus sit status sed sit continuus processus et tunc medijs colores non habent eandem terminos sed medijs ipsum subiectum ad ultimum terminum motus deservit et sic est unus motus numero.

Arguitur

Aristo octavo philicorum accipit unitatem motus ex unitate mouentis. ergo male hic pretermittit illum modum. Dominum quod motus accipitur dupliciter. Uno modo secundum suam naturam absolute et sic motus non habet aliquam unitatem vel distinctam ex mouente quia sic capiendo motum mouens est sibi totaliter extrinsecum. Alio modo accipitur motus secundum quod stat sub intentione mouentis. et secundum quod habet aliquid causa est in mobili et sic habet etiam unitatem a mouente. sicut quodlibet in se suis intentionem habet unitatem vel diversitatem per compositionem ad principale mouens. et sic accipitur octavo huius.

Arguitur

Si aliquid animal putatur carnis privatur ab alto loco et moriatur in medio tunc est unus motus numero et non est idem mobile quia non est idem carnis numero. Dominum quod argumentum presupponit falsum. scilicet quod est unus motus numero sunt enim ibi duo motus consequenter se habentes et hoc propter diversitatem mobilis quia carnis mortui est aliud mobile quam carnis vivus et quous tempus est continuus hoc tamen non sufficit ad unitatem numeralem motus. sed requiritur promptitas mobilis. Est tamen considerandum quod quidam dicunt unam formam substantialem manere in generatione et corruptio. sicut formam cooperitatis et illo stante non est inconveniens dicere quod sit idem motus numero. quia est idem mobile numero. sed hoc est impossibile. sicut probatur primo de generatione et secundo de anima quia non potest eadem forma manere in genito et corrupto. Etiam sic non fieret resolutio usque ad materiam primam et sic non corrumperetur res simpliciter sed secundum quid. Similiter dicendum est de virga pro media parte atque da et pro media parte viridi quia in motu talis virge non est motus unus cum sint duo mobilia sed sunt duo motus qui tamen incipiunt et terminantur in eodem tempore.

Handwritten marginal note: ad unitatem in motu... non est idem mobile... ad unitatem in motu...

Handwritten marginal note: ad unitatem in motu... non est idem mobile... ad unitatem in motu...

Arguit Duo corpora dura nō possunt se tangere sine medio. si ergo i virga p vna pte anda et p alia vtridi erūt duo corpa tūc tangerent se p mediū quod non videt

Dōm q̄ ibi est mediū. s. humor aq̄us. quia vi ea cuiuscūq̄ animati cōsistit in quodam calido et humido.

mplius autem de

Postq̄ determinavit de vnitae mot⁹ iaz intendit psequi de diuersitate motus. et quia in genere loquendo diuersitas potest sumi in motibus ex vnitae. cum tot modis dicatur vniū op̄ positoy quot modis et reliquū. ideo nō determinat de diuersitate motus in genere sed de quadā specie diuersitatis. s. de contrarietate. Et cetera hoc distinguit q̄nq̄ modos quibus potest alicui videri q̄ motus sunt adinuicem cōtrarij. Hi q̄ motus sunt cōtrarij adinuicem hoc ptingit vno q̄nq̄ modoy. Vel quia p̄arietas at̄ditur p̄nes accessum et recessum ab eodem termino sicut si diceremus q̄ motus ab esse p̄ariatur motui qui est ad esse. Vel sumitur contrarietas mot⁹ p̄nes cōtrarietatem terminoy a quibus. Vel sumit cōtrarietas motus p̄nes p̄arietate terminoy ad quos. vt si diceremus q̄ motus ad album cōtrariatur motui in nigru. Aut accipit cōtrarietas motus fm cōtrarietatem terminū a quo p̄ ordinem ad finem ad quem. sicut si dicerem⁹ q̄ motus ab albo cōtrariatur motui qui est in nigru. Aut accipit cōtrarietas motus fm cōtrarietatem tam terminoy a quibus q̄ terminoy ad quos. vt si diceremus q̄ motus ab albo in nigru cōtrariatur motui qui est de nigro in album. et q̄a nō contingit alio mō motus adinuicem contraponere necesse est q̄ vno istoy modoy vel plurū sumatur cōtrarietas.

Est autem qui quidē

Hic excludit duos p̄dictoy modoy. s. q̄ru et scdm et quartus fuit q̄ cōtrarietas sumitur fm p̄arietatem terminū a quo p̄ habitudinē ad terminū ad quem. et q̄ ille modus nō est adueniens p̄batur quia idem nō est contrariū sibi ipsi cū contraria debent maxime distare. sed est idem mot⁹ qui est ex contrario in cōtrariū sicut est vn⁹ motus qui est de sanitate in egritudine. sed est dissimilis rōne. q̄a quādo dicitur motus esse ex sanitate ē habitudo ad terminū a quo. et q̄n dicitur

in egritudinem est habitudo ad finem ad quem

Neq̄ quidē ex contra.

Excludit scdm modum. s. q̄ nō potest capi p̄arietas motui p̄nes cōtrarietatem terminoy a quibus. Et ad hoc ponūtur tres rāōnes. prima est illi motus qui in idem tendūt nō sunt cōtrarij sed motus qui capiūt a contrarijs terminis quādoq̄ in idem tendūt. ergo non sunt contrarij minor patet quia quādoq̄ est motus ab albo et a nigro et terminatur in tubu. maior patet q̄a cōtraria maxime distant ergo nō possunt terminari in idem.

Sed magis in cōtra.

Hic rāō nihil denominatur ab eo quod ab eo inducitur sed terminū a quibus remouent a motu. ergo p̄nes tales terminos non debet motus denominari. Maior patet quia denominatio fit a forma inherente. quod autē abijciatur nō inheret. Minor patet q̄a omnis termin⁹ a quo in motu abijciatur. Tercia rāō ab eodem a quo aliqd̄ recipit speciem etiam recipit cōtrarietatem. quia cōtrarietas est differentia fm speciem termino metaphisice. sed motus nō recipit speciem a termino a quo. igitur etiam nō debet capere cōtrarietate a termino a quo. sed a termino ad quem.

Reliquitur ergo qui.

Hic concludit duos modos positos in ista diuisione tāq̄ veros ex quibus cōtrarietas sumitur sc̄z tertiū et q̄rtum. cuius fuit q̄ cōtrarietas sumitur fm cōtrarietate terminoy ad quos. Cuius fuit q̄ cōtrarietas in motu sumeretur t̄z p̄nes cōtrarietatem terminoy a quibus q̄ ad quos. Et addit q̄ isti modi sunt vnus mod⁹ subiecto. sed differūt rāōe quia quod in vno modo. quinto ponitur explicite. hoc in tertio ponit implicite. quia cōtrarietas terminoy ad quos implicat cōtrarietatem terminoy a quibus. Et q̄z posset quis dicē q̄ ista conclusio est incoueniens q̄a dimittit vniū modū accipiēdi cōtrarietate sc̄z p̄nes accessus et recessum ab eodem termino. Rōdit p̄hs q̄ ille modus valet p̄ p̄arietate mutatio nū et non motuū.

Quoniam autē diffe.

Hic concludit quo mō p̄prie accipiēda est p̄arietas in motu. et intendit q̄ p̄prie p̄arietas acci

præda e fin pteietate vtroiq; eminoz. et h' p
bat rone et motuone. Rone sic cōtrarietas su
meda e fin ppiā et specificā eodem eo q sunt cō
traria. et hoc pti ex diffinēde pteietoz. qz cōtra
ria solū sunt spēs sub eodē genē repugnātes. Sz
ppia rō specificā motus e q sic mutato de subie
cto in subiectū. i. de emino affirmato in eminū qz
firmatiū. ergo etiā ad pteietatē motus requirē
cōtrarietas ex pte vtroiq; termini. et hoc est vñ
explicitē sicut in qnto modo vel implicite sicut in
tercio.

Manifestum e autē.

Hic pbat idē inductiue et inducit tā in alteratō
nibus corp'alibus q' spū'alibus q' etiā i motu lo
cali qz sanatio que e alteratō corp'alis cōtrarietate
egrotatōi et sanatio et egrotatio hñe oppositos
terminos tā a quibus q' ad quos. Etiā in alte
ratiombus aie qz decipi ab alio e pteietatē ei qd e
adversere et decipi a se ipso e pteietatē ei qd est in
uenire sciam sciētia em duple acq'itē. Sz p ppiam
inuentione. et illo mō opponē ei decipi a seipso.
Alio mō acq'itē scia ab alio p doctrinā. et illi
opponē decipi ab alio. qz qui decipiē ab alio non
accipit ab eo sciētiā. ita etiā est in motib' locali
bus q' sursum opponē deorsum. et opponunt sur
sum et deorsum ex pte vtroiq; eminoz.

Qui at in contrariū.

Hic onē quō inueniē pteietas i mutatiomb' in
quibus nō est ppiā dicta pteietas. et pmo di
stinguie duplices mutatiōes. sūt em aliq' accēta
les sicut mutatio ad albū et nigrū. Alie sūt subs
stantiales sicut mutatiōes ad esse subale ut ge
neratio hois et eq' vult q' q' pteietas sumē i
mutatiomb' accētalibus penes pteietatē em
noz ad q's. Sz in mutatiomb' subalibus sumis
pteietas penes accessū et recessum ad eū. qz ter
minū vel ab eodem emino sicut generatio oppo
sitē corruptōi. qz generatio e ad esse corruptio e
ab esse et remotio opponē accessiōi.

Queritur Vex sufficiat in motibus
accipi pteietatē penes
terminos ad quos. Dm q' motus p' duple
capi. Vno mō p modū motus. et sic oz sumē pte
rietatē ex vtroq; emino qz de rōne motus e cē de
subiecto in subiectū. et hoc vel explicitē vel impli
cite. Alio mō accipiē motus p modū mutatiōis
et tūc sufficiat pteietas eminoz ad q's. qz muta

tio fm q' hmoi nō hz in se pteietatē termino
tum. qz vel est ex nō eē ad eē vel ab esse ad nō eē
et hoc est quod dicit p' huius q' materia
potest facere mutatiōem p alterū contrariū. i. pte
vñ eminū positiuū ad quē acc' dicit et a q' recedit

Qui autē in medium

Hic remouet vnā dubitatōem quia possit aliq's
dicere q' quādoq; motus est de pteietate ad medi
um vel de medio ad extremū. ergo nō inueniunt
in quolibet motu cōtrarietas terminoz. Rōdit
arresto. q' motus qui terminantur in medio sunt
etiā quodāmodō cōtrarij. quia mediū comparatū
vni extremoz habet rōnem aliterius. quia ruberū
comparatū albo habet rōnem nigri. Ex quo sequit
tur q' in motibus reperitur cōtrarietas fm anas
logiam. pmo em et pncipaliter illi motus sūt
cōtrarij qui sunt de contrario in cōtrariū sicut
motus ab albo i nigrū et eōcēra. Secō illi mot'
sunt pteietatē qui sunt a medijs in cōtraria quibus
nō sunt ex contrarijs sicut motus de rubeo in ni
grū et de rubeo in album. In tercio gradu motus
sunt cōtrarij qui sunt ex contrarijs in media
sicut motus qui sunt ex albo in ruberū et ex ni
gro in ruberū. In quarto gradu sunt motus cō
trarij qui sunt ex medijs in media sicut motus
a rubeo in blauū.

Quonia autem mo

Postq' determinauit de cōtrarietate motuū adm
uicē hic consequēte determinat de cōtrarietate mō
tū ad quietē. et deinde quietū ad quietē. m. di
cit pmo q' nō solum motus motui cōtrariatur
sed etiā quieti. et hoc pbat quia q's est p'iuatō
motus. sed p'iuatio est quodāmodō pteietatē. et
go etiā quietē quodāmodō cōtrarietate motui. Mas
ior est nota. minor p' q' in oibus cōtrarijs salua
tur rō p'iuatōis dūmō onū cōtrariōiū e pfecti'
alio tūc em inspectū hz rōnem p'iuatōis. Dicit
tamen quodāmodō quia pfectius motus cōtrariatur
motui q' quieti.

Qualis at quali ut ei

Hic onē q'lis q's pteietatē motui. e em duplex q'
es. s. in emino a q' et in emino ad quē q' s. mot'
e plet'. Est q' ista q'stio in textu vtr' q's i aliq'
emino pteietatē motui q' e ad illū terminū. vel mo
tū qui est ad oppositū terminū ut verum qui
es in albo cōtrarietate albatōi que est motus ad

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including the name 'Lampy' and some numbers.

albo in vel remigatōm que est motus ad oppo-
situm terminū. s. nigri. Soluendo questionē di-
cit q. quies in aliquo termino contrariatur motui
qui est ad oppositum terminū sicut quies in albo
opponitur remigatōm cōtrarietatis. i. nō albificatio
m. et hoc etiam sic probatur extra textum q. mo-
tus est eiusdem essentia cum termino ad quē ubi
ergo terminus cōtrariatur altero termino ibi eti-
am motus cōtrariatur illi termino. quia ergo al-
bedo et nigredo cōtrariatur sic etiam cōtrariatur
quies in albo et motus ad nigri.

Simul aut et adinui.

Interponit de cōtrarietate quietum adinuiem
et vult q. ille quietes sunt cōtrarie adinuiem q.
ex cōtrariis terminis sunt sicut quies in albo et
quies in nigro. quia tales quietes sunt eiusdem
nature cum terminis sub quibus quiescunt. sicut ex
ergo terminis cōtrariatur sic etiam quietes.

Motui autem ei qui.

Hic ostendit quod prius dixit. s. q. quies in aliquo
termino nō opponitur motui ad eundem terminū
et hoc sic probat. Illud quod est perfectio et consumma-
tio aliquid hoc nō cōtrariatur sibi. Sed quies
in termino ad quē est consummatio et perfectio ipsius
motus. ergo nō cōtrariatur motui. Maior patet
quia cōtraria nata sunt se expellere mutuo. sed
perfectio est cū illo cui est perfectio ergo nō sunt cō-
traria. Minor patet q. quies in termino sic simul
cum motu. quia moueri ad aliquē terminū ē in
tali termino quietē fieri. Ex quo patet q. bene dicitur
in diffinitōe nature. natura est principium mouē-
di et quiescendi. s. in termino ad quē.

Arguitur Hic nō est perfectio motus
quod nō manet cū motu
sed quies in termino ad quē nō manet cū motu et
ergo nō est perfectio motus. / Dicitur q. motus acci-
pitur dupliciter. Uno modo quod tum ad suam essen-
tiam. et sic quies est consummatio motus. q. in ter-
minis siue in quiete que est in termino ad quē mo-
tus est simpliciter perfectus. Alio modo accipit motus
quod tum ad modum essendi. et tunc in termino mo-
tus nō est motus. et sic quies in termino ad quem
remouet in termino. exempli gratia. q. si facta ca-
lescens a que tunc in quiete calcificationis calor qui
est esse. alii motus est simpliciter perfectus sed mo-
tus essendi motus cessat simpliciter in termino
quia calor nō est amplius imperfectus que imperfe-

ctio spectat ad modum motus.

Quibus aut non sunt

Hic determinat de cōtrarietate quietum in mu-
tationibus. et primo resumit quod sumitur in eis
contrarietas. et vult q. cōtrarietas sumitur in
eis penes accessum et recessum. s. ab eo dem termino
quo ad cōtrarietatem mutationis ad mutationem
et immutationem adiuuunt. Arist. intendit hoc p.
exclusione q. eodem modo sicut motus cōtraria-
tur quieti et quies quieti ita mutatio cōtrariatur
mutationi et immutatio immutationi. quies enim
nō habet ordinem ad mutationem sed ad motum
et ideo oportet mutare nomen quietis in nomen
immutationis. Est ergo sic dicendum q. mutatio
que est in aliquo termino cōtrariatur immutationi
que est in opposito termino. Unde patet q. muta-
tio que ē in esse opponitur immutationi que est
in nō esse. et mutatio que est in nō esse opponitur im-
mutationi que est in esse. Et quia posset quis dice-
re q. nō esse nō potest esse terminus mutationis
ergo nō potest alicui cōtrariari. ergo dicit philosophus
q. nō esse est quedam corruptio et nō annihilatio
et sic nō est nō esse simpliciter. sed esse nō esse ha-
bens subiectum. i. nō esse primitiuum.

Si autem hoc non.

Hic ostendit quod prius supposuerat. s. q. mutationem
nō opponitur quies sed immutatio. et hoc sic pro-
bat. quia sic sequeretur q. nō omnis quies esset cō-
traria motui quia quies que est cōtraria gene-
rationi nō ē cōtraria motui. oportet q. dicitur q. mu-
tationem opponit immutatio. et similiter est dicendum
de immutationibus adiuuicem.

Dubitabit autem alii

Hic ponit aristotelem tria dubia q. postea soluit. pri-
mū est quod in genere motus localis solū inueniuntur
motus et quietes secundum naturam et extra naturam
et nō in alijs motibus. s. in alteratione augmentatione
et diminutione generatione et corruptione. Quod autem
in illis nō inueniuntur probatur per locum maiorem sic. Si
illud quod magis videtur inesse nō inesse illud quod minus
si si esset alijs motibus extra naturam maxime esset cor-
ruptio. s. corruptio ē etiam secundum naturam quod sic patet quia
senescere ē secundum naturam. s. matrem et senescere ē dispositio
ad corruptionem. q. etiam corruptio ē secundum naturam.

Arguitur Dicitur scdo alii q. omnes desunt
se prout natura q. male dicitur h

q̄ corrupto est fm naturam. Dicendū q̄ natura accipit duplici. Uno mō p̄ natura vbi que intendit consistentiam et p̄manentiam totius vniuersi. et tunc corruptio est omnino fm naturam. quia oportet multa corrumpi in vniuerso si debz totum vniuersum p̄sistere sius necesse ē ali qua indiuidua coherere vt saluetur alia in specie. Alio mō accipitur natura p̄ natura p̄ticulari et sic accipit dupliciter. Uno mō p̄ natura forme. i. p̄ natura que ē forma. et sic corruptio ē cōtra naturā. q̄ forma fm q̄ h̄mōi dat speciem. sep̄ corruptio tollit eā. Alio mō accipit natura p̄ natura materiae. et sic itez corruptio ē naturalis. q̄ si tunc materia h̄z naturā habitudinē ad formam ita etiam ad p̄matōem. Sed p̄uatio est p̄ncipiū corruptōis. ergo corrupto est fm naturam.

Aut si est q̄ violentia

Hic soluit predictam dubitādem p̄ interemptōnem. i. p̄ negatōem. et vult q̄ hoc quod supponit in questione ē falsum q̄ solū in motu locali inueniuntur naturale et violentū. p̄mo etiam inueniuntur in oībus alijs motibus. Et hoc p̄bat idē. quia aliquae sunt corruptōes naturales sicut ille que fiunt fm p̄ncipia nature ab inereis. sicut q̄n aliquis moriē ex senectute. Aliae sunt corruptōes violente que fiūt p̄ter dispositiones ipsius rei que corrūpit. sicut cū aliq̄s gladio interficitur. Hic ē de generatōe q̄ sunt aliquae generatōes fatate. i. p̄cedentes fm ordinē cāz vniū salū sicut rose generant in estate. Aliae sunt generatōes nō fatate. i. nō p̄cedentes fm ordinē causaz sup̄ior sicut q̄n generat rose in h̄peme in stuphis. Similit̄ est de augmētatōe. q̄ aliqua ē augmētatio violenta sicut q̄n semia ex humoribus multū crescit. et aliqui hoies citius veniunt ad ānos pubertatis. i. discretōis p̄ter variatōem nutrimentū. q̄s t̄ps naturalē ē i decimo q̄to āno quo ad viros. q̄a tūc p̄t̄ trahere mātmo mū. Et similiter aliq̄ sunt alteratōes violente sicut q̄n aliquis sanāe aī dies ceticos. si em̄ aliq̄s sanāe in die cetica est sanatio naturalis si autē nō est violenta. Si autē dies cetica dies iudicij sup̄ infirmitate. habet em̄ q̄libet infirmitas vna die in qua vel infirmitas vincit naturā. et seq̄tur mors vel natura vincit infirmitatē. et seq̄tur sanitas. Si ergo aliq̄d aī illū die sanetur ē alteratō violenta et p̄t̄ naturā. Est igit̄ dīna inter has diatōes crescis acrisis. q̄ crescis iō

est q̄s iudicium. crescis idē est q̄ natura. crescis idē est q̄s auz. vnde vsus. Iudicium crescis natura crescis crescis auz.

Queritur Quid sit facti. Dōm q̄ est explicatō diuine p̄vidētie p̄ cās vniūsales medias. et si facti a for factis. i. loquor. q̄ deus p̄ tales cās. sedas vicitat nobis loqui. sicut em̄ p̄ locutionē hominis p̄cipimus q̄d homo velit. ita p̄ effectus scōtarū cāz p̄cipimus q̄d deus velit. hoc ergo dī fatatū quod fit fm naturalem influentiam cārum sup̄ior. et idē q̄ rose generat̄ in h̄peme nō est fatatum quia est p̄ter ordinē causaz sup̄ior.

Diffinitio facti

Erūt ergo corruptio.

Hic obijcit p̄tra dicta q̄ nō sunt aliquae generatōes fm naturam et extra naturam. q̄ si sic t̄nc sequerēt q̄ vni multa opponerentur q̄s ē m̄cōueniens. quia corruptio est p̄traria generatōi. Si ergo est etiam aliqua corruptio extra naturam. ergo corrupto erit p̄traria corruptōi. Hic aresio. q̄ non est inconueniens vniū cōpōni multis fm diuersas rōnes. quia generatio et corruptio opponitur fm rōnem generis. sed corruptio opponitur corruptōi fm rōnem speciei. sicut corruptio tristis contrariatur corruptōi dulci. et generatio tristis contrariatur generatōi dulci. Dicit autem generatio dulcis quādo ex minus nobili generatur magis nobile. sicut quādo ex aqua generatur aer. Sed generatio tristis ē quādo ex magis nobili generatur minus nobile vel potest dici q̄ generatō dulcis est que ē fm causas vniūsales. et generatio tristis est que est p̄ter talem naturam sicut generatō non fatata.

Omnino quidē igit̄.

Hic ponit principale quod intēdebat ex ista dubitatione. scilicet q̄ motus et quies nō solum opponitur penes terminos sicut dictum est. sed etiam fm naturale et violentum. dicit ergo q̄ non solum generatō contrariatur generatōi et corrupto corruptōi penes naturale et violentum sed vniūsaliter omnes motus et quietes sunt hoc mō contraria. quod probat exemplat̄ in motu locali. quia ibi est magis manifestum. quia motus ignis sursum p̄trariat̄ quieti ignis deorsum penes naturale et violentū. ex quibus possumus sumere talem conclusionem q̄ motus et

*Quod dicitur q̄ tunc
crescis raris et dicitur*

quies pnt tripliciter generari. Uno mō penes terminos tm̄. ut motus ignis sursum et motus terre deorsum. scđo cōtrariā penes naturale et violentum tm̄. sicut motus ignis sursum et motus terre sursum. tertio generat penes utriq; s. penes imino: et naturale et violentū. sicut motus ignis sursum et motus ignis deorsum. qz ibi sunt generari tm̄. s. sursum et deorsum. et un⁹ est naturalis et alius violentus.

Habet autem dubi.

Hic mouet scđam dubitatōem. qz cū adest dixit de q̄te violenta q̄ opponit quieti naturali mouet dubitatōem. vtz cuiuslibet q̄tis q̄ nō semp̄ fuit sit aliqua generatio. i. vtz generat quies violenta. sicut generat quies naturalis. Et vocat generatōem quietis hic stare. qz stare ē ad quietem tenēre sicut infra patebit. et pbat duabus rōnibus p̄em̄ negatiuā. quarū prima stat i hoc. Si cuiuslibet quietis que nō semp̄ fuit ē generatō. ergo etiā quietis extra naturā esset generatō. sed hoc nō p̄t dici. qz q̄n p̄ m̄ tm̄ generat quies tunc quāto mobile plus accedit ad iminū in quo accipitur quies tanto velocius mouetur. s. generatō est in motu violento. qz quāto magis accedit ad terminū in quo accipitur quies violenta tāto tardius mouet. sicut patet de lapide p̄cto sursum q̄ quanto plus recedit a manu p̄cientis tāto tardius mouetur.

Amplius videt stare

Hec rō stat in hoc generare quietē vel est motus naturalis vel sit cū motu naturali. s. quies violenta nec ē motus naturalis nec sit cū motu naturali. q̄ nō est generatio quietis in motu violento.

habet ac dubitatōne

Hic ponit tē. etiā dubitatōem que ē. ex quo dcm̄ ē qz dū aliquid mouet tūc nō statim abijcit terminū a quo s. aliqd̄ retinet de illo. sic seq̄tur si q̄s in imino a quo cōtrariā motui qui ē ab isto termino in generatō terminū. tūc seq̄it qz contrariā sunt simul. quia terminus a quo sit est cū motu q̄a nō statim abijcit. Istā tē. etiā dubitatōem primo soluit dicens qz nō est incōueniēs generatō esse simul s̄m̄ cō imp̄fectum et s̄m̄ q̄. s. simpliciter duo generatō nō pnt ēē s̄m̄ in motu ergo p̄m̄stentur duo generatō s̄m̄ cō imp̄fectum.

Dubitabit autē vtz.

Hic soluit scđam dubitatōem. s. qz incōueniens videtur dicere qz nō fiat generatō quietis violenta. qz hoc qd̄ q̄tis nō est et q̄tis est hoc videt generari cū generatio sit p̄gressio a nō esse ad esse sed manifestū est q̄tem violentā q̄tis nō esse et postea esse. ergo videt fieri generatio h̄m̄ quietis. s. qz hoc generatō est ei qd̄ dictum ē. ergo est distinguendū qz duplicat aliqd̄ generat. Uno mō p̄e. i. p̄rie et p̄ cām eff̄ctiuā. et sic q̄s violenta vō generatur. sed q̄s naturalis generat et naturali motu q̄ eff̄ctiuē p̄ naturā et p̄ p̄q̄ns ei⁹ quies. Alio mō d̄t aliqd̄ generari p̄ cām defectiuā. et sic q̄s violenta d̄t generari. qz talis quies generat p̄ defectū virtutis violentāis aliqd̄ mobile. exēpli grā in p̄ctōne lapidis sursum deficiat motus. qz deficiat otus p̄cientis. et sic sequit quies lapidis sursum.

Quoniam autem est.

Hic p̄ter aristō. addit alia duo ad declarandū primā quēstionē. dicit tū quidā qz iste textus nō fit de mente phi. Primū est qd̄ addit vtz motui naturali ignis sursum generatur motus ignis violentus deorsum vel motus naturalis tē deorsum. Et dicendū est qz utroq; mō. quia primū motus generant adinuicem s̄m̄ naturale et violentū. et s̄m̄ iminos. Sed alij duo generantur s̄m̄ iminos tm̄. q̄a ambo s̄m̄ naturales. Scđm̄ qd̄ addit aristō. ē qz motus opponit aliquantū quieti nō p̄fecte sicut motui opponit. et hoc id̄ q̄a motus opponit motui p̄rie generat. sed mot⁹ opponit qui. et solum p̄uatiue.

Queritur

Utz autē assignatur contrarietas mot⁹ penes terminos et naturale et violentū. Dcm̄ qz p̄ p̄ria et p̄ncipalis contrarietas sumenda est in motibus penes terminos. sed quedam scđōdāca analogā et min⁹ p̄ncipalis cōtrarietas sumit penes naturale et violentum. Primū patet quia cōtrarietas est d̄m̄a s̄m̄ specie. t̄cimo metaphisice. ab illo ergo aliquid habet contrarietatem p̄rie dictam a quo habet speciem. sed motus habet speciem ex termino. ergo ex illis etiā habet cōtrarietatem. sed naturale et violentum sunt in motu ex parte mouentis et mobilis. sed illa sunt extrinseca motui. dicitur em̄ motus naturalis p̄rie p̄ncipiū naturale.

Querit Vtq; natale et violentū eōdē
 repianē in oibus motib⁹ Di
 tendū q; ibi inueniūt s; non eōdē q; naturale et
 violentū simple et ppe repiūt in motu locali sed
 fm qd in alijs motib⁹ qd sic pz q; quis aliq; ge
 neratio posset dici violenta vel pta nataz ex p
 te epis ⁊ ex pte mōi fēdi vel ex causis vlib⁹ qz
 est pter ordmē tāz vlm. sicut quādo generatē rose
 in hyeme ē tam tal generatō natalis ex pte na
 ture ptiularis et ex pte matie qz dispositio ma
 terie naturalē inducit formā q; seqē ex tali dis
 positōe. H; in motu locali pte eē violentū simple
 quādo s; aliq; mobile h; motū locale ad quē mo
 tū ipm mobile nullā h; naturalē habitudmēz et
 sic talis motus ē simple violentus qz violentū ē
 qd ē a pncipio extrinseco passo nō pterē vtm
 exercio ethicoz. quādo in matia nō ē naturalis
 aptitudo ad talē formā. Et piciat⁹ pz q; nulla
 generatio ē absolute violenta qz passum a matia
 cōfert vim i h; naturalē aptitudmē ad formā q;
 recipit in matia. Et rō istius differētie ē qz mo
 tus localis nō ē motus ad formā q; oriē ab item
 seco s; ab extrinseco. s; loco et iō pte tal' sōz simple
 ab extrinseco aduenire m q; pstitit rō violenti. In
 alijs at motib⁹ forme adueniūt ab intrinseco qz ex
 aptitudine matie et iō non pte in eis simple in
 nemē violentum.

Explicit liber Quintus physicoz

I autē est continuū.

Queritur que sit ratio ordinis huius libri

ferti ad quintam. Dicendum q; ista quia in
 quinto determinatum est de diuisione motus in
 partes sbiectiuas et in hoc sexto determinatur
 de diuisione motus in partes q; tractatiuas et integra
 les. sicut q; partes sbiectiuas se cōnalioēs q; partes in
 tegres ita etiā dīsiō in partes sbiectiuas pcedit diu
 sionē in partes integres. Et rō ordis hui⁹ ad septi
 mū est qz in septimo determinat de motu p pparō
 nē ad mouētia q; sūt extrinseca motui. partes at in
 tegres sūt aliq; mō intrinsece motui. Potest
 autē iste liber diuidi i tres partes pncipales In pī
 ma ponit pambulatōē qdā q; de sūit ad diuīsi
 onē mot⁹. In sēda ponit diuīsiōē mot⁹. In etiā
 ponit tres opmiones antiq; de motu. Quo ad
 primā pmo oit q; mot⁹ ē diuisibil' sicut oē pti
 um. et circa hoc pmitit q; nullū cōtinuū ē cōpo
 sitū ex indiuisibilib⁹. et hoc pmo pbat de ptiuo
 in magnitudine. sēdo in tpe. tēto i motu. Quo ad
 pīmū pmo pmitit q; sda diffinitōes positas in
 qnto et dē q; si diffinitō ptiui pbat⁹ et pter
 sit bene posita tūc verum erit q; nullum con
 tinuum componē ex indiuisibilib⁹ quasi dicēt q;
 necē sit ex illis diffinitōibus pbatē propo
 sitionem

Neq; vnum sunt vlti.

Hic pbat ppositū duab⁹ pncipalib⁹ cōmb⁹ qua
 rum vna sumē ex diffinitōib⁹ cōmnoz dictoz
 sēda sumē ex diffinitōe ptiui posita in tēto hu
 ius. Prima rō stat in hoc si cōtinuū est cōpositū
 ex indiuisibilibus tūc indiuisibilia erūt vnta in
 cōtinuo. vel ergo habebunt se p modū cōtinuari
 omis cōtractus siue p modū cōsequēter. sed nullū
 istoz est dōm. ergo non possunt vnta ēē in cōri
 nuo. Maior pbatue a sufficienti diuisione quia
 nō possunt plures modi vntatis inueniri. Mi
 nor pbatue p ordinem. et pmo q; indiuisibilia
 nō possunt habere vntationem p cōtinuatōnem. et
 hoc sic. Quēq; sunt vnta p cōtinuatōnem illo
 rum vltima sunt vnta. sicut patet ex diffinitōe
 cōtinui. sed indiuisibilia nō habēt vltima vnta
 ergo non possunt esse vnta p cōtinuatōnem. mi
 nor pbatue quia vbicunq; est vltimū ibi est vlti
 mū et alterum ab vltimo. quia vltimum dicitur
 relatiue ad pīmū. Si ergo indiuisibile habet vlti
 mū etiam habet pīmū. ergo indiuisibile erit
 diuisibile qd est impossibil'.

Amplius necesse est.

Hic probat secundam partem scilicet quod indivisibilia non possunt uniri per modum tractus. et hoc sic probat quia si indivisibile tangeret indivisibile. vel hoc fieret secundum totum vel secundum partem. non potest dici quod secundum partem quod tunc indivisibile haberet partem et partem. et sic non esset indivisibile. vel secundum totum. et sic ex ratione indivisibilitatis non fieret continuum. quia ex ratione continui est quod habeat partem extra partem. sicut patet ex diffinitione eius. sed quoniam totum tangeret totum tunc non esset distantia partium. et sic non fieret continuum.

Actuero neque consequentem.

Hic ostendit tertiam partem scilicet quod non possunt indivisibilia uniri in continuo per modum partium. et stat ratio in hoc quia partem dicitur inter que nihil mediat eiusdem generis. sed inter duo puncta assignata in una linea mediat aliquid eiusdem generis. quia linea ergo non possunt se habere consequenter. et similiter duo nunc non possunt habere se necesse in tempore. quia mediat tempus quod infra probatur.

Amplius dividet in.

Hic ponitur secunda ratio principalis sumpta ex diffinitione continui que est. Continuum est divisibile in semper divisibilia. Ex quo sic arguitur. Ex quibuslibet aliquid componitur in eadem resolvitur et dividitur quia eadem sunt principia divisionis et compositionis. Si ergo continuum componatur ex indivisibilibus ergo dividetur in indivisibilia. et sic non dividetur in semper divisibilia quod est contra diffinitionem continui.

Aliud vero genus nunc

Hic manifestat duo que supra dixerat. primum est quod inter quelibet duo puncta est linea media. et inter quelibet duo nunc est tempus medium. quod verum est si capiatur puncta in eadem linea et nunc in eodem tempore continuo. probatio stat in hoc quia si duo puncta sunt in eadem linea tunc oportet quod illa distat secundum situm si sunt duo. et hoc ideo quia non possunt esse duo ex parte subiectorum sicut quoniam sunt in diversis lineis. si ergo distant ab invicem secundum situm ergo medietate aliquid mediat. vel ergo hoc medium est divisibile vel indivisibile. non potest esse indivisibile. quia indivisibilia non possunt se tangere in eodem continuo sicut dictum est. ergo hoc medium est divisibile quare linea est inter duo puncta et tempus inter duo nunc.

Si enim in indivisibili.

Hic manifestat secundum quod suppositum fuit quod si continuum sit divisibile in semper divisibilia et hoc sic probat quia si continuum esse divisibile in indivisibilia sequeretur quod duo indivisibilia se tangere. quia si continuum dividatur in indivisibilia. tunc oportet in divisibilia prius esse unita in continuo. quia unum quodque dividitur in ea ex quibus prius componitur. Sed hoc est impossibile quod sint unita quia nullo modo unum possunt esse unita sicut probatum est prius.

Arguitur. Contra suppositum ultima qualiter probatur non est simul sicut supra dictum est. sed duo puncta sunt vel una duarum linearum. ergo non esse simul. et sic iterum ea non est medium. Sed quod duo puncta non dupliciter capiuntur. Uno modo in diversis lineis. et sic non repugnat quod iterum sit aliquid medium. sicut patet si imaginetur in aere et aqua due linee tunc in contactu aeris et aque essent duo puncta quorum unum est in aere et aliud in aqua. et distinguuntur ex se subiectorum quia habent diversa subiecta sed habent unum situm. Alio modo accipiuntur duo puncta in eadem linea. et sic necessarium est inter duo puncta esse lineam mediam. et sic loquitur hic aristoteles in textu.

Arguitur. Si tangunt se duo puncta in diversis lineis vel totum tangit totum vel pars partem. sed nullum istorum est dicendum. Sed quod tangunt se secundum totum. et incommensurabile in textu illatum conceditur. quod non sit communitas ex talibus indivisibilibus. et hoc est verum quia quoniam sunt puncta in diversis lineis tunc ex illis nulla potest fieri communitas.

Eiusdem autem rationis

Quia probatur prius quod magnitudo non componitur ex indivisibilibus hic ulterius intendit probare quod si tunc dictum est de magnitudine ita etiam dicendum est de motu et tempore scilicet quod motus non componitur ex momentis nec tempus ex nunc. prout quod suppositum quod intendit probare. et dicit sic. Si magnitudo componitur ex indivisibilibus tunc etiam motus qui fit supra talem magnitudinem est compositus ex indivisibilibus momentis equalibus numero illis indivisibilibus ex quibus componitur magnitudo. et ratio est quod ex motu et spatio proportionati.

Si igitur punctis.

Premittit duo necessaria ad pbandum ppositū quoz primū est qd si altui inest motus hoc mo- uetur. et cetera si aliquid mouet illi inē motus. Tu- ius ratio est quia motus ē actūs qd denominat suū subiectum. scdm est qd necesse ē illud qd mo- uetur nō simul moueri et motū esse. Cuius ratio est qd motus ex sua natura est successiuus. ergo nō potest aliqd simul moueri et motū esse. quia tūc nō esset successiuus. Tunc pbat ppositum ex istis. et dicit qd si magnitudo cōponatur ex indi- uisibilibus ptribus uel mobile mouēt sup qlibet ptem illius magnitudinis uel supra totam ma- gnitudinē. nō p̄t dici primū. quia p scda suppo- sitionem aliqd nō mouetur simul. et etiā motum ē. Si ergo mouet supra quālibet pte ergo non est motum supra quālibet ptem. et sic quālibet pars ē diuisibilis. Si hoc est cōtra suppositum qd suppo- nebatur qd magnitudo cōponeret ex indiuisibili- bus. Sed si dicat moueri supra totā magnitudi- nē tūc sequeret etiā in cōuenientia. Primū qd ali- quid ēē motū qd nūq̄ mouebat qd est cōtra p- mā suppositionem. qd quicqd est motū illi mouet motus. sequela tū patet qd ponitur qd aliqd nō moueat supra ptem magnitudinis cōposite ex in- diuisibilibus et tū esset motū supra totā magni- tudinē. Scdm in cōueniens ē qd p̄tinue quiescens mouere. pbat qd illud q̄stat qd nō mouet et aptum natum est moueri. sed mobile nō mouet supra quālibet ptem magnitudinis. qd quēlibet ē indiuisibilis ergo q̄stat in quālibet pte magnitu- dinis. et tū cōtinue mouet. qd puenit ad terminū motus. qd p̄tinue quiescens mouet. Tercū in cōue- niens est. Quia si motus pponat ex momentis tūc uel illa momenta sunt motus. et sic seq̄t qd motu p̄tē adhuc mobile nō dicitur moueri qd est p̄tra primā suppositionem. Si uero illa momen- ta non sint motus seq̄t qd motus cōponat ex nō motibus. qd est in cōueniens quia simile ex si- mili cōponitur.

Similiter autem ne

Hic ostē qd eadem rō est de tēpe sicut de motu et magnitudie. s. qd tps non pponit ex indiuisibili- bus. Et ad hoc ponit tres rōnes. Quarū prima sumpta est p eque uelocia. scda sumit p uelocia et tardia. Tercia sumit ex equali diuisione ma- gnitudinis et motus. Et stat prima rō in hoc eq̄ uelox p̄t̄sit minorē magnitudinē in minori tpe et maiorem in maiori tpe. equalē in equali tēpe

ergo equalit̄ diuiditur magnitudo et tps. Sed magnitudo nō p̄t cōponi ex indiuisibilibus ut p- batur ē. ergo nec tps p̄t pponi ex nūc.

Quoniam autem om.

Hic intendit scda rō que inferius ponitur et su- mitur p uelocius et tardius. et circa h̄ p̄mittit tres diffinitōes uelocius. Prima est uelocius ē quod in equali tpe p̄t̄sit maius spaciū. Scda qd in minori tpe p̄t̄sit maius spaciū. Tercia est uelocius est qd in minori tpe p̄t̄sit equas le spaciū.

Quoniam igit̄ uelo.

Hic pbat primam diffinitōem uelocitatis qd ue- locius est qd in equali tēpe p̄t̄sit maius spa- ciū. Et stat ratio in hoc. quia uelocius in equali tēpe p̄t̄sit aliquam terminū magnitudinis a quo distabat tardius motum in equali tpe. er- go uelocius in equali tempore p̄t̄sit maius.

At uero et in minori.

Hic ostē scdam diffinitōem. s. qd uelocius est quod in minori tēpe p̄t̄sit maius spaciū. Et stat rō in hoc qd distantia qua distat tardi- us mobile a termino magnitudinis illius quam p̄t̄sit uelocius est diuisibilis in duas ptes. s. primā ptem mobile uelocius p̄t̄sit in minori tēpe qd tardius mobile eandem ptem spaciū. er- go sequit qd hoc est uelocius quod in minori tē- pore p̄t̄sit maius spaciū.

Manifestum aut̄ ex.

Probat t̄tiam diffinitōem duabus rōnibus. Prima est omne mobile fm se cōsideratū p̄t̄m sit in maiori tempore maiore magnitudinē. Si ergo tale mobile est uelocius contingit qd tardi⁹ mobile p̄t̄sit s. lū unā ptem magnitudinis p illo tpe p quo uelocius p̄t̄sit totam magni- tudinē. Scda rō stat in hoc illud quod est tardi- us mouetur p equalē magnitudinē in maiori tē- pore. et quod est eque uelox mouet p equalē ma- gnitudinē in equali tpe. ergo uelocius mouet per equalē magnitudinē in minori tpe. et istud ar- gumentum ualeat ex p̄portōne magnitudinis ad motum.

Quoniam autem om.

Hic ex istis uult p̄bare ppositum p̄mittens t̄tiam

Prima diffinitio uelocitatis

Exponit qd diffinitio

primū est q̄ omnis motus est in tempore. sc̄m̄ est q̄ in omni tempore possibile est aliquid mo- ueri. tertiū est q̄ omne quod mouetur cōtingit tardius et velocius moueri. et loquitur plus in tertia suppositōne s̄m̄ cōm̄ tōnem motus mouē tiū et mobiliū. applicando ergo illam supposito- nem ad determinata mobilia tūc tertia supposi- tio est falsa. quia si applicetur ad celum tūc est falsa cum celum nō possit velocius et tardi⁹ mo- ueri q̄a motus eius est v̄m̄iformis et regularis sicut p̄batur sc̄do celi. Et ex his ponit sc̄dam tō- nem que stat in hoc. ex quo velocius p̄transit ma- ius spaciū in minori tempore et diuidit tempus in minus sed tardius in equali tempore p̄transit mi- nozem magnitudinē. sicut ergo magnitudo non cōponitur ex indiuisibilibus ita nec tempus po- test cōponi ex indiuisibilibus.

Amplius autem; et ex.

Hic ponitur t̄cia tō principalis que sumitur ex p̄portione magnitudinis ad tēpus et stat in hoc Tempus et magnitudo equaliter diuidūtur. sed magnitudo nō p̄ponitur ex indiuisibilibus. ergo tempus nō cōponitur ex nūc. Maio: patet quia sicut mobile in toto tempore p̄transit totam ma- gnitudinem ita in pte tempis p̄transit pte magnitudinis ergo equaliter diuidūtur magnitudo et tempus.

Et si quodcūq; infi.

Postq̄ aresto ostendit q̄ magnitudo motus et tē- pus equaliter se habent q̄rum ad hoc quod ē cō- p̄oni ex indiuisibilibus. hic ostē q̄ equaliter se ha- bent ad finitum et infinitum. quia sicut in vno inueniuntur finitum et infinitū ita etiam in alio. et hoc p̄ponit dicens q̄ si temp⁹ est infinitū in vlti- mis id est s̄m̄ extensionē tūc etiam magnitudo erit sic infinita. et si tempus sit infinitū diuisiōe tūc etiam magnitudo erit sic infinita. si autem tempus sit infinitum verōq; modo etiam sic ma- gnitudo erit infinita.

Arguitur Motus celi est infinitus et similiter tēpus et tamē magnitudo est finita. ergo nō oportet sumere di- uisionem tēpis p̄portōnabiliter ad diuisiōne ma- gnitudinis. Dōm q̄ iste textus intelligitur de magnitudine recte mota. quia si magnitudo rē- mota sit infinita necesse est tempus respiciēs ta- lem motum esse infinitum. hoc autē nō oportet

magnitudine circulari in qua fit reiteratio p̄ti- um motus in mobili. et tūc potest motus esse in- finitus et similiter tēpis in magnitudine finita. si- cut patet octauo hui⁹ quia tūc eadem magnitudo sepe reiteratur. sed magnitudo recta non p̄t reiterari in motu absq; quiete mobilis.

Unde et zenonis rō.

Ex predictis soluit tōnem zenonis qui dixit q̄ nullus esset motus localis. et arguebat s̄i mo⁹ localis necessario sit supra spaciū. sed quodlibet spaciū est infinitum quia est continuū et infinitū nō contingit p̄transiri. ergo nō contingit p̄tran- siri aliquod spaciū q̄tūcūq; puū. et sic tolleretur omnis mot⁹ localis. R̄ndet arest. q̄uis tale spa- ciū sit infinitū s̄m̄ diuisiōnem in ptes eiusdem p̄- portōnis nō tamen est infinitum s̄m̄ ptes eius- dem q̄ritatis et ita etiam tempus in quo p̄trā- situr illud spaciū est infinitum. et ergo istud spa- ciū infinitum potest p̄transiri tpe infinito. Ita autem solutō est solum ad hominē et nō ad tem- sed vera solutō ponitur in octauo hui⁹.

Neq; iam infinitum

Hic ostēdit duabus rōnibus q̄ nō potest tēps esse infinitum si sit magnitudo finita. et stat prima in hoc. vbiq; sunt ptes finite ibi nō p̄t totū tē- infinitum quia totū dependet ex p̄tibus. sed par- tes tēpis cōrēndentes magnitudinē sunt finite. er- go nō p̄t constituerē tempus infinitū. minor p̄- quia cū magnitudo sit finita aliqua ps tēpis cor- rēndet alicui p̄ti magnitudinis. cum ergo ptes magnitudinis ponūtur esse finite oportet q̄ par- tes tēpis cōrēndentes p̄tibus magnitudinis sint etiam finite. Tūc ibi āplius si nō. ponit sc̄da ra- tio que remouet vnā cauillatōnem q̄ posset ali- quis dicere q̄ ptes magnitudinis finite p̄rāscā- tur tpe infinito. dicit aresto. q̄ ad min⁹ est dare aliquā ptem magnitudinis finite que p̄transca- tur tempore finito. et illa ps aliquotiens accepta facit totū. et sic tota magnitudo p̄transcitur tē- pore finito quod fuit p̄bandum. Et similiter are- sto. p̄bat q̄ nō p̄t dici q̄ tempus sit finitum et magnitudo infinita.

Manifestum igit̄ ex.

Hic resumit cōclusionē prius probatam circa p̄- cipium. et est omne continuū est diuisibile. et p- batio illius valet sibi infra ad ostendendum q̄

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'et tunc dicitur qd' and 'et tunc dicitur qd'.

motus diuiditur. quia si continuū est indiuisibile non oportet querere diuisionem motus. Et potest ad hoc duas rationes principales. Prima est. Si continuū esset indiuisibile sequeretur quod in diuisibile diuideretur. Sequela patet quia de ratione continui est quod habeat multas partes copulatas ad aliquē terminū cōm. sicut patet ex definitione eius. Sed quod habet partem et partem est diuisibile in illas. ergo indiuisibile erit diuisibile quod implicat contradietionem.

Quoniam autem in

Hic intendit ponere secundam rationem ducentem ad impossibile in qua presupponitur reia quozū primū est quod in omni tempore contingit aliquid velocius et tardius moueri. secundum quod velocius pertransit plus de spacio in equali tempore. tertium est quod in singulis motibus contingit esse proportionem velocitatis ad velocitatem secundum omnes modos proportionis sic quod unus motus excedit alium in proportione duplici. et alius motus excedit alium in proportione sexquialtera. Ex his sumitur talis ratio. Si esset aliqua magnitudo composita ex tribus indiuisibilibus. et ponantur duo mobilia supra illam magnitudinē sic compositam quozū unū moueatur velocius quod alterum in proportione sexquialtera tūc sequitur quod medium indiuisibile diuideretur. quod sic patet quia quāto tardius mobile pertransiit unū indiuisibile tūc velocius mobile pertransiit unū indiuisibile cū medio indiuisibili. Non enim potest dici quod velocius pertransiit duo indiuisibilia. quia tūc velocius excederet tardius in proportione duplici. Sed suppositū ē quod velocius mobile excedat tardius in proportione sexquialtera. Dicē enim proportio sexquialtera ubi aliqū excedit alterum in toto et in altera parte eius. sicut reia excedit duo et sex quatuor. quia sex cōtinēt semel quatuor et alteram eius partem scilicet duo. Hec queretur ergo ex dictis quod hoc indiuisibile cōtinetur diuisibile quod est inuoluentem.

Necesse autē est et ip.

Postquam aristoteles ostēdit quod continuū nō est cōpositum ex indiuisibilibus. et per consequens ē semper diuisibile. Nūc consequenter intendit probare et ponere diuisionem motus in partes quantitativas que diuisio hic principaliter intenditur. Et ante hoc premitur quedam necessaria ad propositum quod

potest unū capitulum de nūc tempore. et hoc id quia infra dicitur quod motus diuiditur ad diuisionem temporis. oportet ergo primo ostendere quod in nūc non est motus nec quies. quia si in nūc esset motus tūc nō diuideretur motus ad diuisionem temporis quia nūc est indiuisibile. Distinguit ergo primo et dicit quod nūc est duplex. aliquid est nūc secundum se et aliquid est nūc secundum alterum. Nūc autem secundum se est indiuisibile tempus. sed nūc secundum alterum est tempus propinquū presenti nūc siue in preterito siue in futuro.

Est enim aliquid vlti.

Hic probat consequenter quod nūc secundum se est indiuisibile et hoc sic. Cuiuslibet cōtinui finiti est aliqū terminus indiuisibilis. Sed est dare tempus finitum in preterito et in futuro ergo terminus eius est indiuisibilis. Sed terminus eius ē nūc. ergo nūc est indiuisibile. Maior probatur quia oportet omnem terminū esse indiuisibilem quia nisi esset in diuisibilis non esset terminus. Est enim de ratione termini quod omnia rei comprehendatur infra terminū. sic terminus nō potest esse pars rei quantitativa et aliqū rei secundum quantitatem.

Necesse igitur ē et idē

Hic ostendit consequenter quod si nūc est indiuisibile tūc oportet esse idem nūc quod est finis preteriti et principii futuri. Quod sic probat quia si non esset idem nūc sed duo nūc tunc illa haberent se consequenter et immediate. quod sic patet quod inter preteritū et futurum nō est aliqū medium ergo etiam inter illa nūc nō est aliqū medium sed duo nūc non habere medium est impossibile. hoc patet ex duobus. primo quia prius probatum est quod infra duo nūc est tempus medium. Secundo si dicatur quod est tempus medium iterum non valet quia omne medium inter preteritum et futurum dicitur nūc. Si ergo tempus est medium inter preteritum et futurum ergo tūc est nūc sed nūc est indiuisibile. ergo etiam tempus est erit indiuisibile quod est contra rationem temporis.

Si autem diuisibile.

Hic redit ad probandum quod prius dictum est scilicet quod nūc est indiuisibile. Et hoc probat tribus rationibus quarum prima est. Si nūc est di-

nihil tunc diuiditur in preteritum et futurum et tunc sequitur quod aliquid preteriti sit in futuro et aliquid futuri in preterito quia omne extremum est in eo cuius est extremum. sed nunc est extremum siue terminus preteriti ergo est in preterito et est extremum futuri quia principium futuri ergo est in futuro. Si ergo diuidatur in preteritum et futurum ergo aliquid preteriti est in futuro et aliquid futuri est in preterito. supposito tamen quod sit idem nunc sicut probatum est. Secunda ratio est. Si nunc est diuisibile tunc non erit nunc secundum se sed nunc secundum alterum quia hoc est tempus. Tercia ratio stat in hoc. Si nunc diuidatur in preteritum et futurum tunc ipsum nunc non erit sibi ipsi idem quia preteritum et futurum non sunt idem. ergo etiam nunc quod diuiditur in preteritum et futurum.

Quod autem nihil.

Hic ostendit quod principaliter intendit in hoc capitulo scilicet quod in nunc non est motus neque quies. primo ergo probat quod in nunc non est motus et hoc sic quod prius suppositum est quod omne quod mouetur contingit velocius et tardius moueri sed in nunc non potest esse motus velocius et tardior quia quod mouetur velocius citius destitit maius spatium quam quod mouetur tardius. Si ergo in nunc esset motus ergo esset aliquid minus tempus ipso nunc dabile quod est impossibile.

Atuero neque quiesce.

Hic ostendit de quiete tribus rationibus. prima est nihil quiescat nisi quod aptum natum est moueri. et quo quies est privatio motus. sed prius probatum est quod nihil aptum natum est moueri in nunc. ergo nihil aptum natum est quiescere in nunc. Secunda ratio si aliquid quiescat in nunc sequitur quod idem simul mouetur et quiescat. quia quando aliquid mouetur in tempore aliquo tunc etiam mouetur in qualiter parte illius temporis cum ergo nunc est aliquid temporis quia est terminus temporis sequitur etiam quod aliquid mouetur in nunc temporis. et quia iam supponitur quod aliquid aptum natum est quiescere in nunc. si prius probatum est quod idem est nunc preteriti et futuri. si ergo natum est quiescere in illo nunc ergo quiescet in illo nunc et per consequens simul quiescet et mouetur. Tercia ratio stat in hoc illud di-

ctur quiescere quod habet se eodem modo nunc et prius sicut illud dicitur moueri quod aliter se habet nunc quam prius. ergo tam in quiete quam in motu est accipere nunc et prius. si ergo in nunc esset motus et quies ergo in nunc esset nunc et prius. et sic nunc esset diuisibile.

Quod mutatur autem.

Hic probat ulterius quod omne quod mutatur est diuisibile. et stat ratio in hoc omne quod mutatur est partim in termino a quo et partim in termino ad quem. sed quod habet partem et partem est diuisibile. ergo omne quod mutatur est diuisibile. Maior patet quia quando est aliquid in termino a quo tunc non mutatur. et quando est in termino ad quem tunc est mutatur. ergo mutatur quando est in medio inter terminum a quo et terminum ad quem.

Motus autem est diuisibilis.

Postquam posuit quedam preambula valentia sibi ad diuisionem motus. Hic consequenter ponit duos modos quibus motus diuiditur secundum partes quantitatiuas. Intendit ergo quod motus diuiditur secundum partes mobilis et secundum partes repositi. et hoc probat per ordinem in textu.

Sic igitur ipsius qui.

Hic ponit tres rationes quod motus diuiditur ad diuisionem mobilis quarum prima est ista. quia moto toto mouentur partes et motus unius partis non est motus alterius partis. ergo motus totius diuiditur per partes mobilis sicut actus diuiditur ad diuisionem sui subiecti. Secunda ratio. Totalis motus alicuius mobilis vel est omnium partium simul vel est alicuius partis tantum vel est alicuius extrinseci. non est alicuius partis tantum. quia pars mobilis mouetur secundum partem motus. nec alicuius extrinseci quia tunc non esset in eo quod motus denominat. motus enim denominat sui mobile et non extrinsecum. sequitur ergo primum scilicet quod totalis motus est totalis mobilis id est omnium partium. et sic motus diuiditur ad singularium partium diuisionem. Tercia ratio est quia motus totius vel est maior motus partium vel minor vel equalis non potest dici maior quia tunc erit aliqua pars mobilis que non erit motus. quod dicitur implicare scilicet quod

mobile non moueatur. Nec potest dici minor quod tunc pars excederet totum. relinquatur ergo tertium quod motus totius sit equalis motui partium et sic motus diuiditur ad diuisionem partium mobilis.

Alius autem secundum tempus

Hic probat secundum quod scilicet in motu diuidatur secundum diuisionem temporis et hoc tali ratione. Omnis motus est in tempore et omne tempus est diuisibile et minor motus fit in minore tempore ergo omnis motus diuisibilis est secundum diuisionem temporis. Ratio extra textum est quia motus est actus succedens mensurabile per tempus sed mensuratum diuiditur ad diuisionem mensure. ergo diuiditur motus ad diuisionem ipsius.

Quoniam autem omnia

Ex quo aristoteles dixit quod mobile motus et tempus simul diuiditur addit adhuc duo alia que etiam equaliter diuiduntur scilicet ipsum moueri id est esse in motu. et illud in quo est motus id est spatium. Ex quo habemus quod quinq; sunt que equaliter diuiduntur scilicet motus. mobile. tempus. ipsum moueri et spatium in quo est motus. Est tamen differentia inter ista. quia aliqua ex eis sunt per se diuisibilia que habent per se quantitatem sicut mobile tempus et spatium gratia cuius conuenit alicui diuisio quantitativa. sicut motus et moueri habent quantitatem per alium. et ideo hoc quod dicitur equaliter debet intelligi secundum equalitatem diuisionis in se. et non de equalitate que est in modo diuidendi. quia alium modum diuidendi habent sicut dictum est quibus equaliter diuidantur.

Accipitur enim tempus.

Probat que dicta sunt per ordinem. primo quod scilicet ad diuisionem temporis diuiditur motus. quia si aliquid mouetur per aliquod eorum tempus per aliquam magnitudinem tunc in parte temporis mouetur per partem magnitudinis primo mouetur etiam per mediam magnitudinem in medieta te temporis.

Similiter autem et.

Hic ostendit quod eodemo tempore diuiditur ad diuisionem motus. quia quod per totum motum ha-

bet aliquod tempus hoc per medium motum habet medium tempus. Similiter dicendum est de moueri quia secundum medium motus est medium moueri et secundum totum motum est totum moueri. Similiter est de eo in quo est motus. quia illud spatium diuiditur ad diuisionem temporis. Et ad id quod non solum predicta se habent sic equaliter ad diuisionem sed etiam ad finitatem et infinitatem. Ordo tamen est inter ista quia finitum et infinitum prius inueniuntur in mobili. deinde in motu. et consequenter in alijs iam dictis.

Queritur Verum continuum sit compositum ex indiuisibilibus. Dicendum quod non. quod sufficienter probatum est in textu.

Arguitur Sicut se habent unitates ad numerum ita puncta ad lineam. sed unitates constituunt numerum. ergo puncta possunt constituere continuum. Dicendum quod quibus unitates et puncta in hoc conueniant quod unumquodque est indiuisibile. differunt tamen in duobus. Primo quia quelibet unitas habet per se esse. ergo quelibet unitas potest per se uenire ad compositionem. sed puncta non habent esse per se sed solum in continuo. ergo puncta non possunt per se uenire ad compositionem continui. et sic ex punctis nihil potest componi sicut ex unitatibus. Secunda differentia quia partes numerum componentes sunt indiuisibiles quod est de ratione unitatum. sed partes continuum constituentes non possunt esse indiuisibiles. Cuius ratio est quia in numero partes numeri habent esse sub actu proprio cum ex eis fiat quantitas discreta. i. quantitas que est cum diuisione partium. sed partes continuum non habent esse sub actu proprio sed sub actu totius continuum. oportet ergo quod partes in continuo habeant unionem que non potest esse inter puncta.

Arguitur Totum componitur ex suis partibus sed puncta sunt partes linee. ergo continuum componitur ex punctis. Dicendum quod duplices sunt partes que dam sunt integrales et quantitatie. et ex illis aliquis componitur integraliter. sicut homo componitur ex capite et alijs membris integraliter et sic puncta non sunt partes linee. et hoc modo loquitur aristoteles in textu quod continuum non componitur integraliter ex indiuisibilibus. Alie se

ptes formales siue diffinitive quales sunt in rebus materialibus materia et forma et sic totus componitur ex partibus essentialibus diffinitivis et formalibus et illo modo puncta sunt partes linee quia puncta sunt partes diffinitive et hoc est verum tam de puncto continuante inicante quam etiam terminante quod sic patet quia punctum continuans vult partes sed vult est conditio forme. Item terminare etiam concurrens forme quia forma terminat potentiam materie et sic etiam puncta terminantia ad lineam comparantur in ratione forme.

Arguitur. Si continuū non componeretur ex indivisibilibus ergo indivisibilia ponitur frustra in continuo.

Dicendum quod indivisibilia ponuntur in continuo quod terminent continuū et ex hoc quia terminant continuū scilicet lineam ponuntur in diffinitōe continui scilicet linee. Et quando dicitur quod quantitas debet terminari per partem integram falsum est quia impossibile est quod terminus continui sit pars eius quod sic patet quia tria requiruntur ad hoc quod aliquid sit terminus. Primum est quod sit ultimum eius cuius est terminus. Secundum est quod extra ipsum nihil inveniatur ipsius rei. Tertium est quod omnia illius rei infra illum terminum contineantur. Quis ergo due prime conditiones possunt aliter valiter convenire parti integrali in continuo non tamen potest tertia conditio convenire parti integrali quia non omnia ipsius continui continentur infra talem partem integram.

Arguitur. Puncta possunt auferri a linea per potentiam divisi-
nam et tunc linea videtur esse terminata et sic non requiruntur puncta ad hoc quod linea terminetur. Dicendum quod est impossibile omnia puncta a linea auferri quod sic patet quia quod est de diffinitōe alicuius non potest ab eo separari per quantitatem potentiam quia hoc implicat contradictionem. Sed punctum continuans est de diffinitōe et essentia linee sicut quilibet terminus communis est de diffinitōe illius cuius est terminus communis dictum est etiam tertio huius quod non potest esse aliquid corpus infinitum cum ergo linea non est nisi in corpore sic non potest esse linea infinita sed de ratione linee finite est quod terminetur punctis sic etiam puncta terminantia sunt de ratione linee finitae et sic patet quod nec punctum

etiam continuans nec puncta terminantia puncta a linea separari et sic suppositum est falsum

Arguitur. Tempus est aliquid continuū et tamen componitur ex indivisibilibus quod ex nunc quod nihil habemus de tempore nisi nunc. Dicendum quod est duplex constructio quedam est integralis sicut aliquid componitur ex partibus integralibus et sic tempus non constituitur ex nunc et sic loquitur Aristoteles in textu. Alia est constructio essentialis sicut aliquid constituitur ex partibus essentialibus diffinitivis et sic tempus componitur ex nunc quia sicut terminus communis in quolibet continuo est substantia continui ita etiam nunc in tempore est substantia temporis.

Queritur. Vtrum motus dividatur ad divisionem mobilis et temporis. Dicendum quod sic. Cuius ratio est quia motus est quedam dispositio mobilis existens in mobili sicut in subiecto sed accidens divisibile dividitur ad divisionem subiecti ergo motus dividitur ad divisionem mobilis sicut albedo dividitur ad divisionem parietis. Et quia motus est accidens successivum sic etiam dividitur ad divisionem temporis quia divisio cuiuslibet mensurari attenditur secundum ordinem ad suam mensuram quia tamen prior est habitudo accidentis ad subiectum quam ad mensuram extrinsecam ideo motus primo et principaliter dividitur ad divisionem subiecti deinde ex consequenti ad divisionem temporis et sic derivatur ista divisio partium integralium in motu a mobili ad motum sicut in littera dictum est.

Arguitur. Non est eadem ratio rei successivae et permanentis sed motus et tempus sunt successiva mobile autem est de genere permanentium ergo etc. Dicendum quod ratio potest dupliciter capi. Uno modo pro essentia sicut existentiā rei et sic est verum quod non est eadem ratio permanentium et successivorum. Alio modo accipitur ratio pro ratione divisibilitatis et sic potest esse una ratio in permanentibus et successivis quia in eis potest reperiri una ratio divisibilitatis scilicet continuitas et ideo motus tempus et mobile habent eandem divisionem.

Arguitur. Ab eodem aliquid habet essentiam et divisionem sicut motus habet essentiam a termino ad quem et non

et ceteris quibus in similitudine si ipse motus assignat
in similitudine et linea huiusmodi a puncto et dicitur
phases a phisio mighlita

a tempore vel mobili ergo debet habere diuisionem a termino. Dicendum qd est duplex diuisionis quedam est essentialis fm quaz aliquid eēntialiter distinguitur ab alio et sic verum est qd ab eodem res habet distinctōem et essentiam qd talis diuisionis sit per ultimam differentiam et ab illa res etiam habet essentiam. Alia est diuisionis fm partes integrales et sic non habet res ab eodem essentiam et diuisionem quia sic res habet diuisionem ex partibus integralibus et non ex partibus essentialibus.

Arguitur Tempus est unū et infinitum sed magnitudines sūt plures et finite sed non equaliter diuiduntur finitum et infinitum ergo tempus et magnitudo non equaliter diuiduntur. Dicendum qd tempus potest ad duo comparari. Uno modo ad motum primi mobilis in quo est tempus subiectiue et tunc est infinitum fm successione. sicut motus et magnitudo fm successione partium sūt etiam infinita non autem absolute. Alio modo accipitur tempus fm qd est applicatum istis inferioribus in eade mensura. sic tempus est finitum motus est finitus et magnitudines sunt finite.

Arguitur Illa que distant predicamēntaliter non possunt habere eandem rationem diuisionis sed motus mobile et tempus distant predicamentaliter ergo non possunt habere eandem rationem diuisionis. Dicendum qd aliqua que sunt diuersorum generum et predicamentorum et diuersarum naturarum possunt habere eandem rationem diuisionis si in eis iuratur una cōmuni ratio diuisibilitatis sicut patet de liquidis quia liquida sunt diuersarum naturarum et tamen mēsurantur una mēsurā ppter humidum quod in eis reperitur sicut etiam est in proposito de omnibus istis in eis enī reperit una cōmuni ratio diuisibilitatis scilicet continuitas.

Arguitur Dicitur qd motus et mobile non equaliter diuidantur quia partes mobilis simul mouentur et partes motus sibi succedunt. Dicendum qd partes mobilis accipiuntur dupliciter. Uno modo fm qd comparantur ad mobile absolute et sic partes mobilis simul mouentur. Alio modo comparantur partes mobilis ad aliquod determinatum si

gnū signatum in spaciō supra quod sit motus et tūc etiam partes mobilis successionem habent sicut partes motus quia una pars mobilis prius oritur supra illud signū qd alia pars sicut patet de ligno tracto sup lapidem.

Arguitur Non est verum quod dicit aristoteles qd omne quod mouetur est partem in termino a quo et partem a termino ad quem quia generatio fit in instanti et sic non habet partem et partem. Dicendum qd ista propositio cōuenit speciebus motus fm ordinem prioris et posterioris quia habet principaliter veritatem de motu locali quia ibi aliquid ipsius mobilis recessit a termino a quo in motu et nondum accessit ad terminū ad quem. Deinde intelligitur in motu alterationis quia ibi est etiam successio fm intensiōem forme et ultimo intelligitur in motu generationis non quidem accipiendo generationem pro instantanea mutatione quia tūc non habet partem et partem sed accipiendo generationem fm qd sibi alteratio preuia cōiungitur sic enī est eade ratio successiōis in alteratione et generatione.

Quoniam autē om.

Postq̄ determinauit de diuisione motus in partes integrales. hic consequenter determinat de ordine partium motus et primo premitit aliqua ex quibus sumitur probatio et intellectus illorum q̄ infra dicentur quorum primū est qd necesse est qd omne quod mutatur quando mutatum est esse in termino ad quem mutatum est. Secundum qd tale mutatum sit indiuisibile quo ad primū partem duas rationes quarum prima est particularis quia solum respicit mutationes pprie dictas et stat in hoc. Si illud quod mutatum est non ē in termino ad quem mutatum est tūc erit medium inter esse et non esse. Exempli gratia. Si aliquid mutatum est a non esse ad esse tunc de fiat a non esse et cum contradictoria non sint in eodem sic necessario habet esse et sic est in termino ad quem mutatum est quod erat probandum.

Amplius autē scdm.

Hic ponit secundam rationem que est vniuersalis quia respicit omnes motum et stat in hoc. Si illud quod mutatum est non sit adhuc in termino ad quem mutatum est. sed. circa illum terminum sequitur quod quando mutatum est finem quod huiusmodi adhuc mutatur. quod sic patet quia tunc diu mobile mutatur donec est in termino ad quem ergo quando aliquid mutatum est et non est in termino ad quem oportet quod adhuc mutetur. Ex quo concluditur quod illud quod factum est quando factum est est ens et illud quod corruptum est quando corruptum est est non ens.

In quo autē primo.

Hic ponit secundam scilicet quod primum mutatum esse sit indiuisibile quod sic probat. Quia si aliquid mutatum est in aliquo diuisibili vel ergo in utraque parte illius diuisibilis mutatum est quod est impossibile quia oportet solum unum terminum motus esse qui dicitur hic mutatum esse. ergo due partes non sunt mutatum esse. vel est mutatum in una parte et non in alia sic habetur propositum quia tunc vltima est indiuisibilis quod sicut probandum.

Dicitur autē in quo.

Hic ex predictis soluit unam questionem istam scilicet verum sit dare primum mutatum esse in motu. Et pro solutione distinguit quod dupliciter potest aliquid dici primum mutatum esse quia primum mutatum esse potest vno modo significare terminum motus in quo mutatio est perfecte terminata primo. et sic est dare primum mutatum esse in motu quia est dare terminum motus indiuisibilem ubi motus terminatur in quo amplius non est motus. si statim ante hoc fuit motus. Alio modo accipitur primum mutatum esse pro prima parte in qua primo incepit motus. et sic non est dare primum mutatum esse in motu. quia non est dare aliquam partem integram motus quam non precedit alia pars prior. et hoc probat aristoteles ex tribus. Primo ex parte temporis. Secundo ex parte mobilis. Tertio ex parte spatij. Ratio ex parte temporis stat in hoc quia si posset dari primum tempus in quo primo aliquid mutatum est id est in quo primo motus incepit vel hoc est in

diuisibile et tunc sequuntur duo inconuenientia. Primum est quod tempus componatur ex indiuisibilibus. et sic indiuisibilia habebunt se consequenter in tempore. Secundum est quod aliquid simul moueatur et quiescat. probatur quia in indiuisibili non potest esse motus ergo est quies. et tamen dicitur quod in illo indiuisibili incepit motus ergo ibi est motus. Si autem dicitur quod illud tempus in quo incepit motus est diuisibile. tunc totum tempus non potest esse primum in quo incepit motus. quia illa pars temporis in qua dicitur primo motus incepisse habet adhuc priorem partem in qua prius motus incepit. Et simile iterum posset capi in linea in qua semper vltimum est indiuisibile et sunt duo puncta extremalia. sed non potest dari primum punctum continuatum ita similiter ante omne mutatum esse est mutari. et sic non potest dari primum mutatum esse in quo. si incepit motus. et hoc id est quod mutatum esse est pars motus que est quoddam continuum si pars cuiuslibet primi spatio est diuisibilis. potest tunc dari primum mutatum vltimum quod est terminus motus. si sit primum a quo in quo non est motus. Et quod non sequitur si non est primum mutatum tunc non incepit motus. sicut non sequitur non est dabilis prima pars lineae quod linea non habet principium quod linea habet terminum a quo si per imaginatorem incepit linea et sicut in motus terminus a quo. post quem statim est motus.

Sic enim primum in.

Hic ostendit idem ex parte mobilis et ex parte spatij ex parte mobilis sic quia motus ille primo pertransit aliquem punctum spatij finem minorem partem quam finem maiorem. data ergo quacumque parte mobilis adhuc prior pars precedit illam. Similiter probatur idem ex parte spatij quia in puncto spatij siue in indiuisibili non est motus. Incepit ergo motus in aliqua parte spatij quodcumque sit continuum est dabilis prior pars. ergo non est dabilis primum ubi motus incepit.

Quoniam autē om.

Hic ostendit ordinem eorum que in motu inueniuntur. et primo premitit unam distinctionem scilicet quod dupliciter aliquid dicitur mutari in aliquo tempore. Vno modo primo et per se. Alio modo finem alterum id est ratione partis. Et quia diuisione elicit talem regulam quod si aliquid primo mutetur in aliquo tempore tunc etiam mutatur

in qualibet parte illius temporis. et illa regula
deseruit ad probationem sequentium. Probat
ergo illam regulam dupliciter. primo ex diffinico-
ne eius quod est primum. quia illud primo dicitur
aliqui cōuenire quod cōuenit sibi sicut quilibet
patrem. secundo probat eam ratione et hoc sic.
Quia diuidatur tempus in quo aliquid moue-
tur vel ergo in neutra parte mouetur et tunc eti-
am non mouebitur in toto quia totum est sue
partes. vel in vtraque parte mouetur et tunc non potest
primo moueri in vtraque sed primo in vna et pos-
tea in alia. et tunc iterum habetur propositum
quod si aliquid moueatur in toto tempore mouetur
in qualibet parte. Si autem in vna moueatur
et non in alia tunc non potest dici quod primo mo-
uetur in toto. quia quod quiescat in vna parte tē-
poris non mouetur per toto tēpore sed primo per

Ostendo autem hoc.

Hic ostendit tribus rationibus quod omne moueri
precedit mutatum esse scilicet ex parte mobilis
ex parte temporis et ex parte spacij. Prima ra-
tio stat in hoc. Si aliquid mobile moueatur per
aliquod spacium in aliquo tempore tunc eque ve-
locitate mouebitur per medietatem spacij in
medietate temporis igitur mobile quod ponitur
moueri per aliquam magnitudinem sicut prius
motum in medietate temporis per medietatem
magnitudinis. sed in illa medietate est mutatum
esse ergo mutatum esse precedit moueri. Secun-
da ratio tempus in quo aliquid mouetur est diui-
sibile sicut aliquid nunc quod est terminus pro-
teris et principium posterioris. In illo ergo nunc
mobile est motum. et cum sit probatum quod non
habent se consequenter duo nunc oportet quod tē-
pus precedat illud nunc. et in illo tempore ali-
quod est mutatum. ergo mutatum esse precedit moue-
ri. Tercia ratio est in ipso nunc non est mutatum
sed mutatum esse. et in tempore sunt infinita
nunc sicut potentiam. igitur quod mutatur in ali-
quo tempore sicut prius mutatum in ipso nunc
tempus illius

Arguitur Mutatum esse est termi-
nus indivisibilis motus
ergo non potest talis precedere moueri. quia om-
ne moueri est esse in motu sed terminus non po-
test precedere esse in motu. Dicendum est quod
mutatum esse accipitur dupliciter. Uno modo per

mutato esse in actu. et sic mutatum esse dicitur
ultimus terminus indivisibilis motus ubi iam
motus est terminatus. et sic accipiendo mutatum
esse nunquam potest precedere ipsum moueri. sicut
probat argumentum. et sic aristoteles supra ac-
cepit mutatum esse cum dixit omne quod muta-
tur quando mutatum est est in termino in quem
mutatum est. Alio modo accipitur mutatum esse
pro mutato esse in potentia. et sic omne illud di-
citur mutatum esse in motu ubi potuit illud
fuisse terminatus quia iam non sit terminatus
et sic aristoteles bene loquitur hic quod omne moue-
ri precedit mutatum esse. et precedit aliquid ubi mo-
tus potuisset fuisse terminatus. et hoc potest su-
mari ex fundamento in textu quia si motus non
incepit in indivisibili. sicut prius probatum est
necesse est quod moueri sit in continuo tempore. Sed
hoc continuū tempus habet adhuc unam partem
ante se scilicet suam medietatem. et ibi est mu-
tatum esse in potentia quod precedit totum mu-
tatum. Simile est de punctis in linea. quia in linea
sunt duplicia puncta aliquid. ad eum est punctum
in actu in linea et illorum sunt tamen duo scilicet in-
itians et terminans. Sed puncta in potentia sunt
infinita. Similiter de motu dicendum est quod
ad mutatum esse.

Non solum autem quod

Hic ostendit quod reuerso ante omne mutatum
esse est moueri. et ad hoc manifestandum suppo-
nit quod omne quod mutatur mutatur in tempo-
re. quod sic ostendit quia mobile non mouetur in
termino a quo nec in termino ad quem nec est si-
mul in termino a quo et ad quem. ergo sunt ad-
mitus duo nunc in motu quorum unus est in ter-
mino a quo et alterum in termino ad quem sed
inter duo nunc est tempus medium. sic necesse
est quod omne quod mouetur mouebitur in tempo-
re. Tunc ponit principalem rationem primo ex
parte temporis. secundo ex parte magnitudinis.
Et stat prima ratio in hoc quicquid mutatur est
in tempore hoc prius mutabatur in medietate
illius temporis. ergo mutatum esse in toto tem-
pore precedit mutari in medietate temporis. et
ergo ante omne moueri est mutatum esse. et si-
militer probatur de magnitudine. quia si ali-
quod est mutatum supra totam magnitudinem tunc
prius mutabatur in parte illius magnitudinis.

Eadem enim demon

struunt aristoteles q non solum istud est verum in motu locali quous ibi plinius apparet. sed etiam est verum in alijs motibus scilicet in alteratione que est inter contrarias qualitates. et etiam in generatione et corruptione accipiendo illas sicut q includunt priuam dispositionem et alterationem. et hoc sic ostendit quia in istis mutationibus est aliquod tempus diuisibile in quo si mutatio dato ergo tempore diuisibili potuit dari prius tempore qz meritas illius tempis.

Queritur

Utrum sit dare primū et ultimū in motu. Dicendum q cum primū et ultimū accipiantur in illis que habet partes sic primū et ultimū in motu possunt attendi penes tria sicut triplices partes motus. quia vel penes partes subiectiuas vel penes quantitatiuas vel penes terminos. si penes partes subiectiuas tunc est simpliciter ultimū et primū in motu. quia est dabile sicut species motus et ultima. ut patet octauo huius. Sed sicut partes quantitatiuas est distinguendum. quia vel accipiuntur partes in motu sicut in equalem diuisionem id est sicut partes eiusdem quantitatis. et sic est dabile primū et ultimū in motu sicut in qz liber alio continuo. exempli gratia in ligno habet decem pedes prima pars est primū pedale et ultima pars est ultimū pedale. Similiter in tempore prima hora dicitur est prima pars illius temporis et ultima hora est ultima pars illius temporis. Simile est in motu quia motus factus in primo pede magnitudinis est prima pars motus et factus in ultimo pede est ultima pars motus. Vel accipiuntur partes quantitatiue sicut eandem proportionem. et sic nec est dare primū nec ultimū in motu. quia sicut dictum est oportet motum esse in tempore diuisibili in spacio diuisibili et in mobili diuisibili. sicut ergo continuū diuiditur in infinitum ita data quacūqz parte versus principium vel versus finem motus dabitur prior pars versus principium vel posterior pars versus finem. Sed sicut terminos est dare ultimū in motu. sed non primū quia datur mutatum esse in actu quod est terminus indiuisibilis motus et non pars motus. Non autem datur primū ex parte termini. Cuius ratio est quia quous in continuo permanētibus terminus est in actu utrobique scilicet ex p

et principij et finis. sicut linea habet duo puncta terminata. hoc tamen non oportet in continuo successiuo. quia in successiuo sic processus de potentia ad actum. et ideo actus est solum in termino ad quem id est in termino finali. et ideo ex parte finis est dabile ultimū indiuisibile in actu. Et si dicitur q est etiam dare aliquid indiuisibile ubi non est motus ex parte principij sicut ex parte terminij. Dicendum q tale indiuisibile datum in principio non habet ordinem ad motum quia non est incipit motus. sed indiuisibile in termino ad quem est terminus motus. et hoc ideo qz motus bene terminatur in indiuisibili. sed non incipit in indiuisibili.

Arguitur

Si non est dare primū et ultimū in motu tunc erit motus infinitus. Dicendum q hoc quod non habet primū et ultimū nullo modo hoc est quantitatiue infinitum. sic autem non est de motu quia motus habet primū et ultimū accipiendo in motu partes eiusdem quantitatis. et hoc sufficit ad hoc q motus sit finitus. Si autem sumatur partes sicut eandem proportionem in tunc nec dabitur primū nec ultimū. et tamen non est motus infinitus. quia quous tunc motus non habeat terminos proprios quantitatiuos intersecos. terminatur tamen et incipit per terminos quantitatiuos extrinsecos. quia est aliquis ultimus terminus ubi non est talis motus tam prius inceptum qz desinens. aliquid autem terminatur ad terminos extrinsecos sicut liquoris terminatur ad terminū uasis.

Arguitur

Utrum est dicere q motus incipit et desinit. vel ergo incipit in mutato esse vel in mutari. Si in mutari tunc ante illud mutari non est mutatum esse. Si in mutato esse tunc ante illud non est mutari. Dicendum q nec motus incipit in mutato esse nec incipit in mutari quia motus ut prius dictum est non incipit in mutato. nec certam est ubi mutari quia mutari est esse in motu. sed esse in motu presupponit inceptum motus. sic inceptio motus esset ante mutari. Ex quo patet q inceptio et desinitio in motu non debent capi affirmative sed negatiue. Circa quod sciendum q illorum que incipiunt quodam incipiunt per mutationem successiuam sicut motus proprie dicitur. qz dā incipit per mutationem instantaneam sicut illa q

acquiritur per generationem et corruptionem. In his ergo que incipiunt successive datur inceptio per ultimū non esse ex parte inceptiois. exempli gratia motus incipit id est motus iam non est et statim post hoc erit. Ex parte autem definitionis datur definitio per primū non esse. quia in ultimo indivisibili termino motus non est motus et prius fuit motus. exempli gratia motus definit esse id est motus iam non est et prius ante hoc fuit. Alia sunt que incipiunt et definiunt in instanti et in illis mutatur expositio quod tunc ad inceptiois nem. quia inceptio datur per primū instans esse et sic affirmatiue. exempli gratia homo incipit esse debet sic exponi homo iam est et immediate ante hoc non fuit. et hoc probatur auctoritate aristotelis in octavo huius et etiam ratione. Auctoritate quia dicitur octavo huius quod mutatio tenet se cum passione posteriori id est cum forma posteriori que acquiritur. ab illa ergo debet denominari mutatio. et ideo quando embryo corrumpitur et homo generatur tunc debet esse denominatio a posteriori passione scilicet ab homine. et ideo debet exponi per primū instans esse. Ratio istius est quia quando aliquid fit in instanti tunc pro illo instanti simul fit et factum est. Pro cuius intellectu notandum quod quando producit aliquid per instantaneam mutationem tunc per totum tempus procedens ultimū instans est prior forma que corrumpitur vel abicitur. et in ultimo instanti est sub forma que acquiritur. et ideo optime exponitur per primū instans esse. quod hoc ultimū instans est primū esse noue forme quod prius per totum tempus non fuit illa forma in materia sed in materia fuit forma que abicitur. Sed ex parte definitionis est differentia quia quando definitur aliqua forma per corruptionem sequitur noua forma positiua in materia. Sicut quando homo corrumpitur generatur forma cadaveris que est forma positiua. quandoque ad corruptionem prius forme non sequitur forma positiua sicut quando lumen corrumpitur. quia tenebre non sunt noua forma. Si ergo in definitione non sequitur noua forma tunc definitio exponitur affirmatiue per ultimū instans esse. exempli gratia lumen definit esse. id est lumen iam est in aere et statim post hoc non erit. Si autem in definitione sequitur noua forma tunc definitio exponitur negatiue per primū non esse. Exempli gratia fortis definit esse id est fortis iam non est et immediate ante hoc fuit

Quis ratio est quia in eodem instanti est generatio et corruptio quia nisi sic tunc materia staret nuda quod est impossibile. Sequela patet quia quando abicitur aliqua forma in instanti. si ergo in alio instanti noua forma introducat manifestum est quod inter duo instantia est tempus medium. ergo esset aliquod tempus in quo materia nullam haberet formam. non enim habet priorē formam quia corrupta est nec posteriorem quia nondum introducta est. Probatur ergo quod in vno instanti fiat generatio et corruptio tunc patet appositum. dictum est enim quod in illo instanti nescit forma que acquiritur per generationem. cum ergo due forme substantiales non sunt in eodem non potest pro eodem instanti inesse forma que abicitur et sic oportet definitionem dare per primū non esse. Ex istis patet quomodo debent exponi inceptioes et definitiones in generatione et corruptione quia si capiuntur secundum quod includunt prius altera rationes. sic debet in eis fieri expositio sicut in motibus successiuis scilicet per ultimū non esse ex parte inceptiois et per primū non esse ex parte definitionis. Si autem capiuntur pro illis instantaneis introductionibus formarum tunc debet expositio fieri in eis per primū instans esse ex parte inceptiois et per primū non esse ex parte definitionis quod sequitur noua forma.

Quoniam autem om-

Postquam aristoteles ostenderit quomodo inuenitur primū et ultimū in motu. hic consequenter dexterminandum est de finito et infinito quomodo se habent ad motum. et primo supponit quod finitum et infinitum inueniuntur in magnitudine motu et tempore. Et circa hoc ostendit quod equaliter inueniuntur in magnitudine motu et tempore. Et supponit duo. primū est quod omne quod mouetur est in tempore. Secundum est quod in maiori tempore pertransitur maior magnitudo. Ex his suppositis probat quod intendit scilicet quod non requiritur tempus infinitum ad pertransiendum magnitudinem finitam. et hoc probat sic. Si daretur mobile eque velociter motum moueri per totam magnitudinem tunc tale mobile pertransiret aliam quam partem magnitudinis in tempore finito secundo pertransiret aliam partem eiusdem quantitatis etiam in tempore finito. sed multe partes accepte in aliquo corpore finito reddunt

Sextus.

magnitudinem finitam. ergo sicut unam partem
pertransit tempore finito ita etiam pertransit totam
magnitudinem tempore finito. exempli gratia. Si
aut magnitudo finita habens centum partes ad
quam pertransire non oportet esse tempus
infinitum quia una pars pertransitur tempo-
re finito scilicet in anno sic tota magnitudo per-
transitur in centum annis. ergo non requiritur ad
hoc tempus infinitum. Deinde addit aristoteles
quod idem sequitur si dicitur mobilia non eque ve-
lociter mota. quia etiam partes temporis sunt in-
equales in motu. quia in una parte mouetur ve-
locius et in alia tardius. sunt tamen finitae sin-
multitudinem. et sic non potest ex eis constitui
tempus infinitum.

Eadem autem ratio.

Hic probat contra si tempus est finitum etiam
oportebit magnitudinem esse finitam. quia capi-
endo aliquam partem temporis pertransit ali-
qua pars magnitudinis. sed illa pars magnitu-
dinis aliquotiens sumpta reddat totam magni-
tudinem. Et hoc sic arguitur. Nullum mensura-
tum est infinitum sed ista magnitudo que dicitur
esse infinita mensuratur per tempus finitum. er-
go etiam magnitudo non est infinita.

Demōstratis autem his.

Hic consequenter aristoteles ostendit quod mobile
non potest esse infinitum si tempus et magnitu-
do sint finita duabus rationibus. Et stat prima
in hoc partes mobilis et temporis proportionant
quia in parte temporis pars mobilis pertransit
sic aliquod spacium. ergo etiam habent proportio-
nem. et sic si unum est finitum alterum erit finitum.
Secunda ratio stat in hoc si mobile infinitum per-
transit spacium finitum tunc etiam mobile fini-
tum pertransit spacium infinitum. quia ex quo
tam mobile est quantum quod etiam spacium nihil
refert dicere quod illorum moueatur aut quiescat
quicquid autem quiescat habetur pro spacio et quod
mouetur habetur pro mobili. Similiter aristoteles
ostendit quod non potest esse mobile infinitum
spacio existente finito et tempore finito. Et simi-
liter dicitur quod eadem est demonstratio. si dicitur
prout tempus finitum et spacium finitum mo-
bili existente infinito. Et sic concluditur ex omni-
bus istis quod tempus motus magnitudo et mobi-

le equaliter se habent ad finitum et infinitum.

Queritur Verum eodem modo ista
quatuor habeant se ad fi-
nitum et infinitum scilicet spacium tempus mo-
bile et motus. Dicendum quod sic. Et ratio est
quia finitum et infinitum sunt passionibus quan-
tatis. ex hoc sic arguitur ubique sunt eadem
principia ibi sunt eadem passionibus quia passio-
nes oriuntur ex principibus. sed ratio quantitates m-
qua fundatur infinitas est una in istis. quia de-
rivatur quantitates a magnitudine ad motum et
ad tempus. ergo habebunt easdem passionibus si-
licet finitum et infinitum.

Arguitur Potest quandoque mobile
esse finitum et tamen mo-
tus et tempus sunt infinita. ut patet de motu
celi. Dicendum quod sententia aristoteles intelligi-
da est de mobili quod mouetur motu recto et non
de mobili quod mouetur motu circulari. Cuius
ratio est quia quod mouetur motu recto hoc ha-
bet semper novas partes spacii circa quas mou-
etur quas prius non habuit et non reiteratur ea-
dem pars sicut in motu circulari. et ergo in mo-
tu recto sic est quod si motus sit infinitus etiam
spacium erit infinitum. In motu autem circula-
ri non accipiuntur semper noue partes que nun-
quam erant prius accepte. ergo potest talis motus
esse infinitus mobili existente finito.

Arguitur Aliquod mobile potest
moueri per potentiam
diuinam per spacium finitum partes eiusdem propor-
tionis. et ille partes sunt infinitae ergo mouebi-
tur mobile finitum per spacium infinitum. Di-
cendum quod hoc est impossibile quod moueatur ali-
quod mobile per partes eiusdem proportionis in
continuo que sunt in potentia. sed oportet quod per
super quam mobile mouetur sit in actu. quia actu
tangitur per mobile. Si ergo moueretur ali-
quod mobile finitum partes eiusdem proportionis tunc ille
partes essent in actu quia per eas fit motus. et
non sunt in actu quia sunt partes eiusdem pro-
portionis. et sic aliquod idem esset simul in actu
et non in actu quod implicat.

Arguitur Cuius infinita non requi-
rit subiectum infinitum.
ergo nec motus infinitus requirit mobile et spa-
cium infinita. Dicendum quod non est simile quia ter-
ta in infinitum quiescat. et tamen ipsa non est

et sic non oportet ad motum finitum partes

11720 ff. 101a m. 12a 2a m. 13 ff. 101a 101b

infiniter. quia quod quiescit per totum manet in eodem loco. sed quod mouetur mutat continue locum et ex illa mutatione surgit diuisio in partes tam mobilis quam temporis quam spatij. Cum ergo partes hinc inde debent proportionari sic scilicet si unum est infinitum etiam alterum erit infinitum ergo si partes mobilis sunt infinite oportet motum esse infinitum.

Quonia autem omne

Postquam aristoteles determinauit de diuisione motus. et quomodo se equaliter habent ad finitum et infinitum motus tempus et mobile. hic consequenter determinat de his que spectant ad quietem. et circa hoc primo determinat de stare. scilicet de quiete. Stare autem ut hic accipitur est tenere ad quietem. primo ergo probat quod omne quod stat mouetur et hoc tali ratione. Illud quod stat aptum natum est moueri sed non quiescit ergo mouetur. Maior patet quia si privatio et habitus comparantur ad idem subiectum tunc necesse est unum illorum inesse subiecto. ideo ergo quod aptum natum est moueri vel mouetur vel quiescit. Maior patet quia stare est ad quietem tendere et sic nonnumquam quiescit. Secundo probat quod omne quod stat in tempore stat et hoc duabus rationibus. Prima est omne quod mouetur mouetur in tempore. sed omne quod stat mouetur ergo omne quod stat in tempore stat. Secunda ratio est. in quo mouentur velocius et tardius hoc potest mensurari tempore quia velocius et tardius mensuratur tempore. sed omne quod stat stat velocius et tardius ergo omne quod stat in tempore stat.

In quo autem tempore.

Hic aristoteles vult ostendere quod non est dare primum nec ultimum in statione nec in quiete. Et primo ostendit qualiter dicitur aliquid stare in toto tempore et dicit quod hoc dicitur stare in toto tempore quod stat pro qualibet parte illius temporis quia si non staret in qualibet parte tunc staret solum in vna parte. et quia stare est etiam moueri ideo potest hic eadem probatio que prius data fuit de motu ubi probatum fuit quod si aliquid mouetur primo in aliquo tempore tunc mouetur in qualibet parte illius temporis.

Sicut autem quod.

Hic ponit principale quod intendit scilicet quod non est dare primam partem in statione. quicquid enim stat in aliquo tempore prius stetit pro medietate illius temporis et hoc sic ostenditur. quia quod stat in aliquo tempore stat pro qualibet parte illius temporis. cum ergo stat non potest esse in indiuisibili. sic stat solum datur in tempore. sed dato tempore continuo datur prius tempus. et ergo non est dare primum in statione. Deinde ostendit quod non est accipere primum in quiete et primo resumit duas rationes prius positas quibus probatum fuit quod non est quies in indiuisibili temporis quatenus prima fuit. motus non est in indiuisibili temporis ergo nec quies quia in eodem contingit semper aliquid qui scilicet et moueri. secunda ratio hoc dicitur quiescere quod habet se eodem modo nunc et prius. sed in indiuisibili non est nunc et prius ergo oportet quietem esse in diuisibili quod habet nunc et prius. Ex quo sic arguitur quod quies non est in indiuisibili temporis sed in tempore. dato ergo illo tempore in quo est quies dabitur adhuc medietas illius temporis. et sic fuit prius quies. et ideo totum fundamentum istius materie stat in hoc quod in indiuisibili non est quies.

Quoniam autem omne.

Hic ponit quandam considerationem per quam distinguitur illud quod mouetur ab eo quod quiescit. et hoc ideo quia in secunda ratione dictum est prius quod quiescere est se habere eodem modo nunc et prius. Intendit ergo quod quando aliquid mouetur per se dum mouetur semper se habet per totum tempus in alia et alia dispositione. et sic non est per aliquod tempus in eadem dispositione. sed hoc dicitur quiescere per se quod se habet per totum tempus in eadem dispositione. et sic non est per aliquod tempus in alia.

Queritur Utrum in quiete sit dabile primum et ultimum.

Respondendum quod non. et ratio est quia quies fit semper in tempore sicut dictum est et non in instanti dato ergo tali tempore dabitur prior pars in eodem tempore. Et eadem ratio quo ad hoc est de stare. quia enim stare et quiescere apud nos videtur esse multum. primum in significato non tamen apud grecos a quibus sunt isti termini non translata. nam stare est ad quietem tendere. et ideo stare est moueri.

Handwritten marginal notes in the right margin, including phrases like "quiescere est se habere eodem modo nunc et prius" and "in indiuisibili non est nunc et prius".

Handwritten marginal notes in the top left corner.

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like "quiescere est se habere eodem modo nunc et prius".

Handwritten marginal notes in the left margin, including phrases like "in indiuisibili non est nunc et prius".

duplū et dimidiū. pbatue quia ponantur mo-
 bilia moueri eque velociter sic q̄ vñū moueatur
 supra spacium quiescens et aliud mobile mouea-
 tur supra spacium simul motum cum mobili tūc
 illud mobile quod ponitur supra spacium simul
 motum in eodem tempore pertransit duplex spa-
 cium pro quo tempore aliud mobile positum su-
 pra spacium quiescens mouetur supra dimidiū
 spacium sed ad descendendum duplex spacium re-
 quiritur duplex tempus. ergo idem tempus est
 duplum et dimidiū. est duplum quia in illo tē-
 pore pertransitur duplex spacium ab illo mobili
 quod mouebatur supra spacium motum. et est di-
 midium quia describitur dimidiū spacium per aliud
 mobile quod mouetur supra quiescens spacium. Po-
 nit autem solutōnem illius ratiōis. Et dicit q̄
 ista ratiō presupponit falsum quia non semp̄ re-
 quiritur tempus duplex si describat duplex spa-
 cium. sed hoc oportet si cetera sint paria id ē eo-
 dem modo se habeant mobilia ad spacium sic q̄
 spacium vñūq̄ quiescat vel vñūq̄ moueatur. sed
 hoc non est hic quia vñū spacium quiescit et ali-
 ud mouetur. et iteo vñūq̄ verum est si duo mobi-
 lia eque velocia ponuntur moueri super spacium
 quiescens tūc ad descendendum duplex spacium re-
 quiritur duplex tempus.

Neq; igit̄ scdm̄ muta

Ponit aliam ratiōem p̄ quam excluderat motū
 inter contradictoria et stat in hoc. Illud quod mu-
 tatur non est in aliquo termino. quia quando ē
 in termino a quo nō mutatur sed mutabitur. et
 quando est in termino ad quem non mutatur s̄
 mutatum est. ergo solum mutatio est in medio
 inter terminū a quo et ad quem. sed inter cōtra-
 dictoria non est mediū ergo inter cōtradictoria
 non est mutatiō. Respondit aristo. in textu po-
 nendo solutōnem ad hominem. Quis nō est me-
 diū inter contradictoria quo ad totum tamen
 bñ quo ad partes. cōtingit enī q̄ inter album et
 non album est mediū quo ad partem. et hoc con-
 tingit quādo vna pars subiecti sit nigra et alia
 alba tūc hoc subiectum non pprie est album nec
 nigrum. Solutō vera est ista q̄ ista ppositio as-
 sumpta in maiore scilicet q̄ motus est in medio
 duorum terminorum est vera in motibus pprie
 dictis scilicet successiuis. quia ibi est tempus me-
 diū sed in mutatiōibus pprie dictis nō est ve-
 rum quia mutatiōes sūnt in instanti.

Itē in circulo et in spe

Ponit ratiōem yononis per quam dicebatur de-
 struere motum circulem et est ista. Si aliqd̄
 mouetur circulariter sequitur q̄ idem mouetur
 et quiescit quod est impossibile. Sequela patet
 quia hoc quiescit quod non mutat locum. sed qd̄
 mouetur circulariter non mutat locum. quia ma-
 net in eodem loco. non potest ergo dici q̄ aliqd̄
 moueatur sperice vel circulariter. Hanc ratiōem
 soluit aristoteles dupliciter. primo q̄uis corpus
 spericum manet in eodem loco s̄m totum. et quā-
 tum ad hoc verum est q̄ s̄m totum non moue-
 tur. mutat tamen locum s̄m partes. et ergo s̄m
 partes mouetur. Secōdo sic soluit quia quodāmo-
 do totum procedit de loco in locum inq̄ tum sc̄i-
 licet mutatur corpus spericum s̄m diuersas arcu-
 latōnes quarum vna succedit alteri sic quodam
 modo mouetur de vna circulatōne in aliam. et
 sic adhuc quodāmodo mouet s̄m totū.

Stelis autē dicimus

Hic ponit secūdam opinionem erroneam de mo-
 tu que fuit democriti qui dixit indiuisibilia mo-
 ueri. posuit enī democritus multa corpora atho-
 malia id est indiuisibilia que dicebantur corpora
 s̄m eum. quia sunt principia corporum. et quia
 illa corpora vniuntur adinuicem per congregati-
 onem et diuiduntur per segregatiōem iteo neces-
 se est q̄ moueantur localiter. dixit enim q̄ ho-
 mo esset compositus ex atomis differētib; in
 positōne figura et ordine. Est ergo intentō ar-
 stotelis q̄ indiuisibile s̄m quātitatem sicut ē pū-
 ctus non potest moueri per se licet per accidens
 dicebatur notante indiuisibile s̄m quātitatem
 quia indiuisibile ratiōe est per se mobile sicut ho-
 mo et azinus. addebatur vltimus licet p̄ accidens
 quia indiuisibile etiam s̄m quātitatem potest p̄
 accidens moueri ad motū illius in quo est sicut
 punctum mouetur per accidens ad motum linee
 aliquid tamen dupliciter mouetur per accidens.
 Vno modo sic q̄ ipsum natum est per se moue-
 ri sicut pars integralis in toto mouetur cum to-
 to et tamen est apta nata moueri per se. quia
 potest diuidi a toto. et sic mouebitur per se. Vltio
 modo mouetur aliquid per accidens. quia nō po-
 test per se moueri nec aptum natum est per se
 moueri sicut accidens ut albedo. et sic etiā est de
 pūcto. et hoc phat aristo. infra tributatōib;.

*He ratiōe et duo poli ut poli ratiōe et
 ita ma dicitur supra q̄ mobili*

*formā hanc
 ad id quod
 dicitur in
 textu*

Hic ponit eodem pbante maiore et stat in hoc m
 hl qd qesit a motu suo ad quiete alius mouet
 p se pmo sed oē qd mouet qesit a motu suo ad
 quiete alterius. s. sue pris. ergo nihil mouet a se
 primo. Maior p q qd quiete alius p se primo
 hoc nō remouet ab eo p hoc qd remouet a quiete
 alio. et id hoc qd remouet ab aliquo ex hoc q te
 mouet ab alio non quiete sibi p se pmo. exempli
 grā. Si rōnale remoueat ab hoie q: remouetur
 a pte hois. tūc nō quiete hoie p se pmo. Si g
 motus remouet ab aliquo q: remouet a pibus
 mobilis. g quiete pibus pmo. et hoc intēdit a
 minor pbat q: p quiete pris totū nō mouet p se
 primo cū mot? totius dēbeat ex motu ptiū.

Querit Vt omne qd mouetur ab alio
 mouet. Dm q sic videt tū
 q nō q aialia mouent a seipsis g nō ab alio.
 Dm q aliqd moueri a seipso pte duple mcllis
 gi. Vno mō pmo. i. grā totius sic. q totum mo
 ueat totū. et sic nō pte dicit q idē moueat seipsuz
 q tūc idē fm idē ēēt in actu et in poia. q qd mo
 uet fm q hndi ē in actu et qd mouet fm q hu
 iusmodi ē in poia. Alio pte intelligi q aliquid
 mouet a seipso sedo. i. grā pris sic. q vna res
 hcat duas ptes q vna ē mouēs et alia mota
 et sic aialia dicūt mouē seipsa q: grā forme mo
 uent et grā matie mouent. et aresto. intendit q
 nō deuenit ad aliqd mouens seipm totū sive q
 nō sit aliqd mouēs corporeū cui p se pmo. quiete
 at motus. s. mouēt corporeo cōuenit mot? grā p
 tis. et sic nō quiete toti p se pmo qd hie mēdit
 Et si dicat aresto. dē qnto h? q aliqd transmū
 tat p se pmo. Dm q sic tūc ibi dicitū est aliqd be
 ne trāsmutat p se pmo. s. nō a se pmo. q aliqd
 totū ē cui quiete mot? formalitē qd ē moueri p se
 primo. s. nō ē aliqd totū cui quiete mot? a se pri
 mo effectiue qd significat p ppositōem a.

Acquitur Spirituاليا mouent et
 non ab alijs g a seipsis.
 Ans pbat quia spūalia intelligūt et intelligē ē
 moueri. Dm q intelligē sive intelligi nō sūt
 motus nisi silitudinariē dicit mot? at realis et
 phisicus ē solū in corpibus. q: corpa pte trāsmu
 tant de loco in locū. Et si dicat etiā subē separte
 trāsmutant de loco in locū. Dm q subē separte
 nō sunt in loco p circūscriptōē s. solū p applica
 tōem virtutis et id nō describūt zinuū spaciūm
 qn mouent de loco in locū sicut corpa. et sic non
 habent motum phisicum qui sit fm continuitatē

Anne quod mouetur.

Querit que sit rō ordinis istius libri ad sextū
 Dm q ista q post q aristoteles dēmiavit
 de motu fm se et de pibus motus in qnto et in
 sexto nūc dēminat de motu p ppatōem ad mo
 torem extrinsecū. et q: pres motus sive subiectie
 sive ptritatie hnt se centialius ad motū q mo
 tor extrinsecū. idē prius dēmiatū est de moti
 bus fm pres q de ppatōe ad motōē. Dēminat
 igitur in hoc septimo de motu p ppatōē ad mo
 torē in cōi. In octauo at ptealiter dēdit quis sit
 prim? motor et qualis. Habet igitur iste liber du
 os tractat? in pmo dēminat q nō est. pcessus
 in infinitū in mouētū et motis. In sedo agit de
 cōpatione motuū. Intendit g p pmo tractatu
 talem eōem. Omne qd mouet ab alio mouet. sed
 nō est pcedere in infinitū in mouētū et in mos
 tis. ergo deueniendū est ad aliqd primū mouens
 Probat pmo maiore dēmit minore. Maiorem p
 bat inductive et idē. Inductive sic. Omne qd mo
 uet vel mouet violētē vel naturalit. Si mouet
 violente tūc manifeste ab alio mouet vtz ex diffi
 nitōe violenti. q: violentū est qd est ab extrinse
 co passo nō pserente vim. tūc ethicoz. Maior na
 turalis ē duplex q: aliqua mouentur a seipsis si
 cut aialia. alia mouent ab alijs sicut quia et le
 nia. In his ergo q mouent ab alijs manifestū ē
 in aialibus at dōm ē q quis animal non mo
 uet ab aliquo separte ab ipso mouet tū ad aliq
 cōiuncto sibi quod ē ps eius.

Amplius qd a seipso

M. id q p se no mouet mouet qd p se mouet

M. id q p se no mouet mouet qd p se mouet. Si illud mouet p se p se mouet qd p se mouet. Si illud mouet p se p se mouet.

contingit vel tractioe pulsione vel vertigine. Si ergo in pulsu et tractu mouens et motum sunt simul. ergo vniuersaliter sunt simul in omnibus alijs motibus.

Hoc autē manifestuz

Probat aristoteles duabus rationibus q̄ in pulsa et tractu mouens et motum sunt simul. prima est pulsus est motus quo pellens mouet pulsum a se. ergo ad minus in pulsione mouens et motum sunt simul in principio. quia nihil mouet alterum a se quod non sibi cōiungitur. Tractio est quando aliquid mouet alteruz ad se. ergo ad minus quod trahitur cōiungitur trahenti in fine. Secūda rō sumitur ex nominibus quia fm geocos pulsio est dyesis id est disgregatio vel diuisio. sed tractio est synesis id est congregatio vel unio. Sed non potest aliquid congregari vel disgregari nisi assit huic ad quod congregatur vel disgregatur.

Proiectio autē quan

Excludit obiectionem quādam que accidit circa pulsionem. apparet enim q̄ in pulsione pellens et pulsum non sunt simul. quia lapis proiectus a manu non est simul cum manu. Respondit aristoteles q̄ in proiectione est duplex mouens scilicet mouens primū et remotum. Remotum est manus. et p̄pinquū est aer motus a manu. Dicendum est ergo q̄ mouens p̄pinquū scilicet aer est simul cum motu sc̄ lapide.

Acuero neq; alterati

Probat idem de alteratioe scilicet q̄ alterans et alteratum sunt simul. et hoc primo probat inductiue secūdo ratione. Inductiue sic quia in omnibus que alterantur vltimū alterans id est p̄mū et alteratum sunt simul. sicut patet de igne et aqua in calefactione.

Quale enī alteratur.

Ponit rationem ad itē q̄ in omni alteratione alterans et alteratum sunt simul. et stat ratio in hoc omnis alteratio est similis alterationi que est fm sensum. sed in alteratione fm sensum alterans et alteratū sunt simul. ergo sic est in omni alteratione. maiorem probat tripliciter. Primo quia solū fm qualitates sensibiles de tertia spe cie est alteratio sicut probatur infra in sequenti

capitulo. Secūdo quia omnia corpora tam amata q̄ mamata q̄ naturalia alterantur fm istas qualitates quibus hoc fiat differenter. quia corpora naturalia mamata alterantur soluz naturaliter per istas qualitates et per consequens alterantur alteratione corruptiua. Sed anima ea alterantur p̄ istas qualitates etiam alteratione perfectiua et animaliter. Exempla gratia lignū alteratur per calorem alteratione corruptiua. quia p̄ calorem disponitur ad corruptionem sed homo alteratur per calorem etiam perfectiue quia p̄ficatur tactus per sua obiecta. Tertio sic probatur q̄ fm illas qualitates corpora nata sunt agere siue alterari fm quas corpora differunt. si corpora naturalia per istas qualitates ab inuicē differunt. ergo etiam p̄ illas nata sunt alterari. ergo alteratio fit fm qualitates sensibiles. Maior patet in primo de generatione capitulo de actōne ubi dicitur q̄ causa actōnis est cōuenientia in materia et diuina in forma.

Arguitur Contra minorem corpa naturalia differunt ab inuicem per suas differentias. ergo non differunt per qualitates sensibiles. Dicendum q̄ corpora naturalia possunt dupliciter capi. Uno modo q̄tū ad suas naturas essentielles. et sic est verum q̄ non differunt accidentibus sed formis siue differētijs substantialibus. Alio modo accipiuntur corpora naturalia fm q̄ sunt actiua et passiua ad inuicem. et sic differunt per istas qualitates. quia sic p̄ suas qualitates agūt in se mutuo. igitur enī agit in aquam p̄ calorem. et similiter dicendum est de alijs qualitibus. et sic accipiēdo corpora naturalia i eis est alteratio mutua. et sic aristoteles hic cōuenēter dicit q̄ corpora naturalia distinguuntur p̄ istas qualitates.

Huic quidem igitur.

Hic probat minorem premise rationis scilicet q̄ in alteratione fm sensum alterans et alteratuz sunt simul. et hoc p̄ locum a minori sic. Si illud quod min⁹ videtur esse inest. et illud quod magis sed minus videtur q̄ visibile est simul cuj visu et tamen visibile est simul cum visu. ergo sic ē in alijs sensibilibus et in seo magis. minor p̄ q̄ primo visibile immutat aerem sibi proximū. et ille aer immutat proximū aerem circa visum. et ille aer immutat visum. et sic visibile quod est in p̄p̄inquo aere circa visum est simul cū visu.

Arguitur Aristoteles dicit in de sensu et sensato qd visus immutat in instanti. ergo non primo immutatur mediu. et tunc mediu immutat sensum. Dicitur qd duplex est prioritas. scilicet temporis quod si aliquid est prius alio tempore et sic visibile non immutat prius mediu qd organu. sed fit simul in instanti. Alia est prioritas nature qua aliquid est prius altero etiam si fiat in eodem instanti tempore et sic visibile prius immutat mediu qd organu. Cuius ratio est quia causa est ante effectum sed immutatio medij est causa immutacionis organi. ergo immutatio medij naturaliter precedit immutacionem organi. et hoc est quod dicitur consuevit qd non est motus mens qd in uno instanti tempore sunt plura instantia nature.

Et quod augetur et.

Hic aristoteles probat principale. scilicet qd motus et motus sunt simul in motu augmencacionis et diminucionis. et stat ratio in hoc quia augmencacionem fit per appositionem aliquid qd et decrementum per subtractionem aliquid qd. sed in subtractione et appositione mouens et motu sunt simul. quia nihil subtrahitur ab alio nisi quod fuerit sibi iunctu et quod apponitur coniungitur sibi. ergo in augmencacione et decremento mouens et motu sunt simul.

Querit Veru in omni motu mouens et motum sunt simul. Dicitur qd sic cuius ratio est qd secundum aristotelem ratio huius motus est quia effluxus a mouente in mobile quia est actus mobilis a mouente sed nihil potest effluere ab alio nisi per contactu eorum. oportet ergo qd mouens et motu sunt simul secundum contactum. sed est duplex contactus. Quidam est secundum quantitate molis sicut corpora tangunt se que habent quantitate. Alius est tractus virtualis. et illo modo spiritus tangit corpus. et sic etiam anima nobilis dicitur tangere celum non enim potest tangere celum secundum ultimam quantitate. quia non habet quantitate.

Arguitur Magnes mouet et trahit ferru. et tunc non est simul cum ferru. Dicitur qd in tractu ferru ad magnetem est duplex mouens. scilicet primum quod est magnes et tale non est simul cum motu. aliud est mouens proximu et est quedam virtus alteratiua que derivatur a magnete in aerem vel aqua que sunt prope ferru. et illa virtus alteratiua est simul cum ferru. Quod autem talis virtus alteratiua procedit ex magnete potest tribus signis declarari. Primum quod si tra-

heret magnes sine alteratiue ferru tunc traheret in quacumque distantia quod est falsum. Secundum signu est quia si ferru linatur alio tunc ferru non attrahitur a magnete quia talis virtus alii impedit virtutem alteratiua magnetis. sed si magnes iteru purgetur cum pelle capna tunc iter trahit. Tertiu signu est quia nisi magnes fricat sic quod calefiat tunc non trahit ferru. signu ergo est quod ex tali calore acquirit virtutem alteratiua.

Arguitur Contristans mouet et trahit statum et tunc non sunt simul quia contristans multu distat a contristato. Dicendum qd duplex est mouens. scilicet mouens finale sicut appetibile mouens appetitu. et non oportet hoc mouens esse simul cum motu. Aliud est mouens effectiuu quod executive mouet et hoc est simul cum motu. Et sic soluedu est de tractu que est duplex. scilicet finalis et effectiuus. unde in tractu finali non est mouens simul cum motu quo modo appetibile trahit appetitum sed in tractu effectiuo.

Arguitur Est quidam piscis qui dicitur sturpator in magna distantia. ergo non omne mouens et motu sunt simul. Dicendum qd in illo motu primum mouens et motu sunt simul. quia primum mouens est quedam virtus alteratiua que infunditur a tali pisce ad manum piscatoris. et quia homo non est capax illius infusio sicut pes homo. sed manus ideo tremet manu solum. Similiter dicitur est de incantatione mulieris sorilice quod incantatrix quod alterat aliquid per incantationem. Et quia illa non est simul cum illo qui patitur incantationem tunc virtus demons ad cuius invocacionem hoc opus perficitur est simul cum illo qui patitur incantationem quia demones applicat actiua passiuus. sic ergo per virtutem corporu naturaliu facit talem effectum. Hic est dicendum de muliere mestruosa inficere speculu quod oculi talis mulieris non inficiunt speculu primum. sed aer alteratus ab oculo mulieris procedens circa speculu inficit ipsum speculu.

Arguitur Superiora corpora mouent inferiora. et tunc non sunt simul cum inferioribus. Dicitur qd licet superiora non sunt simul cum inferioribus secundum quantitate molis. sed magnitudinis sunt tunc simul secundum quantitate virtutis. quia lumine astroy et planetaru quo celum agit est coniunctu istis inferioribus. Et quod corpora celestia motu non alterant alteratiue corruptiua hoc non contingit ex parte celi sed ex parte corporu que non sunt re-

De vno & altero ad p[ro]p[ri]etate[m] s[ecundum] q[uod] dicitur in 1o p[ar]te q[ui]nta[m] p[ar]te[m] altero

Philosophorum.

Folio. cxx.

De vno & altero ad p[ro]p[ri]etate[m] s[ecundum] q[uod] dicitur in 1o p[ar]te q[ui]nta[m] p[ar]te[m] altero

ceptibilia talium impressionum. Si vltim[us] argua-
tur de experimento auicene qui dixit quendam pro-
sternatum esse de camelo p[er] visum mulieris. Dicit q[uod]
visio mulieris fuit causa p[er] accidens casus vici et non p[er]
se et ideo non est p[ro]p[ri]etas dicit q[uod] visio mulieris mouebat
vix sed forsa[m] p[er] imaginatio[n]e[m] p[ro]p[ri]a vici e[st] impediuit.

Arguit Augens non est simul cu[m] aucto-
ergo mouens non est simul cum
moto. Ans[er] p[ro]bat q[uod] totu[m] corpus augmetat[ur] et
en[im] alimentu[m] solum additur vni p[ar]ti stomacho.

Dicit q[uod] alimentu[m] accipit duplici[ter]. Vno mo-
do in principio q[uo]niam coniungit[ur] animali et sic non vocat[ur]
p[ro]p[ri]e alimentu[m] quia sic non alit et tunc verum est
q[uod] alimentu[m] non coniungit[ur] cuilibet p[ar]ti alii quia co-
iungit[ur] solum stomacho. Alio mo-
do sumit[ur] alimentu[m] s[ecundum] q[uod] est in fine decoctionis et sic alimentu[m] est co-
iunctu[m] cuilibet p[ar]ti alii et hoc est p[ro]p[ri]e alimentu[m].
Illa en[im] materia que est prepa[ra]ta p[er] vltimam digesti-
one[m] vni cuilibet p[ar]ti corporis virtute[m] aie nutritiue.

Quoniam autem que-

Post[er] in p[ri]mo capitulo p[ro]bat q[uod] motus et mo-
tu[m] sunt similes in singulis motibus. Hic p[ro]bat vnu[m]
q[uod] sup[er]ius p[ro]bandu[m] q[uod] alterans et alteratu[m] se-
nt[ur] h[oc] s[ecundum] q[uod] ois alterans sit s[ecundum] q[ui]ntitates sensibiles.
p[ri]mo q[uod] ponit in[te]r[ro]gatione[m] sua[m] et dicit q[uod] ex sequen-
tibus p[ro]cedendu[m] erit q[uod] illa que alterant[ur] alterant[ur]
s[ecundum] q[ui]ntitates sensibiles et p[er] q[ui]ntitates se[nt]e q[uod] solu[m] illis
p[ro]p[ri]e alterari q[uod] p[er] se patiunt[ur] ab h[uius]m[od]i q[ui]ntitatib[us].

Aliorum enim maxi-

Hic p[ro]bat p[ro]p[ri]etate[m] et dicit q[uod] si in alijs quali-
tatibus p[ro]p[ri]e in qualitatibus sensibilibus e[st] e[st]
s[ecundum] q[ui]ntitates sit alteratio hoc maxime erit in qualitatibus
p[ri]me s[ecundum] q[ui]ntitates vel quarte sed in istis non est altera-
tio ergo solu[m] est in tertia s[ecundum] q[ui]ntitates maiore[m] p[ro]
bat quia ois forme que acquirunt[ur] p[er] motum vel
p[er] alteratione[m] de nouo adueniunt q[uod] adueniunt de
nouo p[er] motu[m] qualitates aut de p[ri]ma et quarte s[ecundum] q[ui]ntitates
adueniunt de nouo sicut p[er] se scia[m] q[uod] ad p[ri]ma[m] et de
figura quo ad quarte[m] et sic poss[unt] apparere q[uod] ad
illas qualitates esset alteratio et ideo hoc infra
re p[ro]bat. Sed non p[ro]t hoc appare[re] in qualitatibus
s[ecundum] q[ui]ntitates que qualitates de s[ecundum] q[ui]ntitates non adueniunt de
nouo sed cu[m] natura accipiunt[ur] et cu[m] natura re-
mouent[ur] sicut patet de risibilib[us] et similib[us] qua-
litatib[us] minor p[ro]bat q[uod] qualitates de p[ri]ma s[ecundum] q[ui]ntitates se-
quunt[ur] motu[m] et de quarte acquirunt[ur] p[er] motum
consecutiu[us] sicut samesas consequit[ur] motu[m] s[ecundum] quali-

tates p[ri]mas quia si alijs est in firmis ex frigi-
da causa si mouatur ad calorem sequit[ur] samesas.
Hic etiam figure de quarte s[ecundum] q[ui]ntitates consequitur al-
terationes vel motus locales.

Alteratio aut non est.

Hic p[ro]bat quod prius dixerat s[ecundum] q[uod] in p[ri]ma et q[ui]nta-
ta s[ecundum] q[ui]ntitates non est alteratio et p[ro]bat de quarte
s[ecundum] q[ui]ntitates duab[us] rationibus. Prima stat in hoc q[uo]niam
aliqua forma est que acquirit[ur] p[er] alteratio[n]e[m] tunc
s[ub]iectu[m] illius forme potest ponari de tali forma
in p[ri]ncipali et in abstracto. exempli gratia nos
dicimus calidum est res et hoc non potest fieri in
formis quarte speciei quia non dicimus archa[m] esse
lignu[m] sed denominatiue archa[m] est ligneam ergo
ad formas quarte speciei non est alteratio. Ma-
ior fundatur in comuni modo loquendi quia co-
muni[us] modus loquendi habet origine[m] ex natu-
li conceptu et naturalis conceptus h[ab]et origine[m] ex
reb[us] ideo p[ro]t bonu[m] argumetu[m] sumi ex co[m]muni modo loquendi

Queritur

Quare in formis quarte
s[ecundum] q[ui]ntitates s[ub]iectu[m] non predicat[ur]
de formis in abstracto sicut i[n] alijs formis de s[ecundum] q[ui]ntitates
s[ecundum] q[ui]ntitates. Dicit q[uod] hoc est ideo q[uod] tales forme de q[ui]nta-
ta s[ecundum] q[ui]ntitates h[ab]ent magna[m] p[ro]p[ri]etate[m] ad formas subales in
en[im] q[uod] antiq[ue] dicebat[ur] illas formas esse formas sub-
stanciales. sicut q[uod] s[ub]iectu[m] forme subalis non p[ro]d-
cat[ur] de forma subali in abstracto sicut non dicim[us]
hoc est terra sed hoc est terra ita etia[m] s[ub]iectu[m] ista
en[im] forme non predicat[ur] nisi in p[ar]te et denotiati-
ue dicendo archa[m] est lignea et colear est argenteu[m]

Arguit

Ille sunt forme subales q[ui]ntitates res
ab invicem distinguunt[ur] s[ecundum] q[ui]ntitates penes
istas formas de quarte s[ecundum] q[ui]ntitates distinguim[us] res ab invicem
et iudicam[us] res esse dist[inct]as natura[m] penes illas igitur

Dicit q[uod] duplici[ter] res ab invicem distinguunt[ur]. Vno
p[er] natura[m] rei et sic distinguunt[ur] p[er] formas subales et
dicitur p[ro]p[ri]as. Alio[quin] res distinguunt[ur] ab invicem q[uod] ad
nos et sic distinguim[us] res p[er] actio[n]e[m] q[uod] nos q[ui]ntitates non
agnoscim[us] dicitur res. Et si q[ui]ntitates tunc q[ui]ntitates res p[ro]
distinguunt[ur] p[er] ista actio[n]e[m] q[uod] p[er] alia. Dicit q[uod] ideo q[ui]ntitates
figura est p[ro]p[ri]a signu[m] s[ecundum] q[ui]ntitates et ideo videtur q[uod] illa q[ui]ntitates distin-
guunt[ur] figureis distinguunt[ur] s[ecundum] q[ui]ntitates non aut alia actio[n]e[m] s[ecundum] q[ui]ntitates
signa s[ecundum] q[ui]ntitates et ideo possum[us] auerentius p[er] ea circum
loqui specifica[m] differentia[m] rei.

Amplius et aliter in

Hic ponit s[ecundam] ratione[m] et est ista s[ecundum] illas
qualitates aliqua res non alterat[ur] s[ecundum] quas p[er]

De vno & altero ad p[ro]p[ri]etate[m] s[ecundum] q[uod] dicitur in 1o p[ar]te q[ui]nta[m] p[ar]te[m] altero

De vno & altero ad p[ro]p[ri]etate[m] s[ecundum] q[uod] dicitur in 1o p[ar]te q[ui]nta[m] p[ar]te[m] altero

fiatur sed aliqua res p̄ficiat p̄ qualitatem quare
sp̄i-ergo p̄ illas non fit alteratio. Maior patet
quia alteratio fm se remouet a substantia rei-qua
p̄ alteratorem res dicitur fieri altera. Minor pa-
tet quia p̄ figuram aliquid accipit complementum
sue speciei. aliquid enim dicitur p̄fecte habere sp̄m
quod habet p̄fectam figuram sp̄i-sicut p̄fectus ē
equus qui habet p̄fectam figuram equi.

Neq; enim in habitu.

Hic sequitur ostendit q̄ in prima sp̄e non fit al-
teratio-re primo probat hoc quatum ad habitus
corporales qui sunt sanitas egritudo et pulchri-
tudo. Secundo in habitibus anime. Quo ad pri-
mū n̄ intendit talem rationem. Illud non acquirit
p̄ motum siue alterationem cuius ratio consistit
in ordine ad alterum. Sed ratio habitus corpo-
ralis consistit in ordine ad alterum-ergo nō acq̄-
ritur p̄ motum. Maior patet quia prius p̄batū
est q̄ ad relationem nō est motus. Minor patet
quia qualitates corporales sunt quedam virtu-
tes vel malicie. sed virtutes vel malicie consistunt
in ordine ad alterum-quod patet ex diffinitione
virtutis. Quia virtus ē dispositio in natura ad
optimū-i. virtus est quedam p̄fectio dispositio ad
optimū quod est finis vel opatio-sic virtus habet
ordinem ad opationem et p̄ consequens eius esse
consistit in relatione. Deinde p̄bat exemplari-
ter de sanitate quia sanitas dicitur fm comens-
urationem corū que sunt intra sc̄q̄ humorū et ad
comens sc̄q̄ extrinsecū.

Arguitur Sanitas et egritudo nō
sunt virtutes. quia p̄ du-
ces laudamur vel vitupamur secūdo ethicorum

Dicendum q̄ virtus capitur dupliciter. Uno
modo p̄pue fm q̄ est habitus originaliter depe-
dens ex voluntate-et sic virtutes morales dicitur
solum virtutes-et sic est verū q̄ ex illis du-
tibus laudamur et vitupamur. Alio modo acci-
piuntur virtutes cōiter prout omne illud dicitur vir-
tus quod disponit ad bene vel male opandū-et
sic sanitas est virtus quia disponit hominem ad
bene opandū et egritudo est malicia quia dispo-
nit ad male opandū.

Neq; itaq; circa ani.

Hic p̄bat item de habitibus anime-s. q̄ habitus
anime sc̄q̄ virtutes et scientie nō acquiruntur per
alterationem-et hoc primo ostendit de virtutibus

et vicijs que spectant ad p̄tem appetitiuā que di-
cuntur virtutes morales Deinde ostendit item de
virtutibus spectantibus ad p̄tem intellectuam
primū sic p̄bat-quandocūq; aliquid p̄ficiatur vel
simpliciter corrumpitur hoc non alteratur. sed per
virtutes morales aliquid simpliciter p̄ficiatur sc̄q̄
ipsa potentia et p̄ vicia ipsa potentia corrumpitur
ergo ad illas formas non est alteratio. Maior ē
nota ex predictis. Minor patet quia cū appetit^o
nihil aliud sit q̄ inclinatio in bonū sic p̄ficiatur ta-
lis inclinatio p̄ virtutem que etiam inclinat ad
bonū et corrumpitur talis inclinatio p̄ viciū quod in-
clinat ipsam potentiam ad malum-exempli gra-
tia voluntas ē inclinatio in bonū vniuersale et ius-
ticia que est habitus voluntatis etiam inclinat
ipsam potentiam ad bonū quia ad iuste operan-
dū. sed iniusticia corrumpit talem inclinationem. q̄
inclinat ad malum. s. ad opationem iniustam.

Arguitur Appetitus est potentia in
intellectu al anime-et sic est
incomptibil ergo n̄ corrumpitur p̄ viciū. Dm
q̄ appetitus capitur dupliciter. Uno modo fm
se et absolute in sua essentia-et sic non corrumpit
p̄ viciū quia manet essentia appetitus. Alio mō
accipitur appetitus fm finem vel opationem-et sic
appetitus corrumpitur p̄ viciū quia nō manet illa
inclinatio ad bonū q̄ fuit i appetitu an̄ viciū

Sic quidem igitur cū.

Hic implicite remouet vnā cauillatōem-qr̄ posset
aliquis dicere q̄ q̄ virtutes et vicia de nouo acquirunt
q̄ videt q̄ acquirunt p̄ alterationem. Hinc q̄ virtutes
et vicia nō acquirunt p̄ alterationem s̄ tñ sequuntur
alterationem-et hoc p̄bat duplici. Primo q̄ virtu-
tes aut sūt q̄dā impassibilitates fm stoycos. i.
remouentes oim passionū ab aia. vel sunt q̄dā mo-
derantes passionū aie fm pyrotheticos. s̄ n̄ p̄tin-
git passiones remoueri vel moderari nisi p̄ altera-
tionem. q̄ virtutes et vicia sequuntur aliquā altera-
tionem in passionibus. exempli grā māuetudo ē q̄dā
virt^o circa irā dicebat q̄ stoyci q̄ vñs virtutē mā-
uetudinis aptius nō tenet passionē ire nec itaq;
s̄ remouet irā a māuetudo simplici. s̄ accidit q̄
māuetudo adhuc et irā s̄ nō h̄ immoderatā iram

Querit Que illarū opinio est vera
patet in exemplo p̄dicto-qr̄ māuet^o adhuc p̄ tam
mansuetudine aliquam iram seruare p̄mo nisi
seruaret irā non esset mansuetudo sed mollis fuit

muliebris debet ergo mansuetus quandoq; irasci
sed p m debitas circumsantias salicet sicut oportet
et quando oportet.

Et moralē virtutem

Hic probat idem secūdo et stat ratio in hoc omni
ms virtus moralis habet quandam seam dele
ctationem et omnis malicia moralis habet seuz
quādam tristitiam. Sed delectatō et tristitia fi
unt cum alteratōne ergo virtus moralis etiam
habet alteratōnem cōiunctam. Maior patet q̄
nullas habet virtutem nisi dilectet in operibus v
tuosis. sicut dicitur secūdo ethicorum q̄ delectatō
in opere est signū virtutis. si minor patet quia in
delectatōne alteratur pars sensitiva et cor dila
tatur et ex illa dilatatōne cordis fit etiam de
lectatō in parte sensitiva et dicitur nocenter q̄
virtus moralis facit delectatōnem in sensu et
hoc ppter virtutes intellectuales quia virtutes
intellectuales non habent contrariū in intellectu
sicut virtus sensitiva in sensu sicut pbatur la
te dicitur ethicorum.

Acvero neq; in intel.

Hic pbat q̄ nō est alteratō in prima specie qua
litatis quātum ad partem intellectualem et p̄
mo facit hoc in generali secūdo in speciali. In ge
nerali sic quia ad illud nō est alteratō quod dis
citur ad aliquid sed scientia dicitur ad aliquid er
go ad scientiam non est alteratō. Maior proba
tur quia ad relatōnem non est motus. Minor
patet quia scientia dicitur relative ad scibile p
batur quia de nullo genere preterq̄ d̄ genere re
latōnis potest aliquid advenire subiecto suo si
ne mutatōne sui sed scientia advenit intellectui
absq; mutatōne sui sed per mutatōnem sensus
vel fantasie ergo scientia spectat ad genus rela
tōnis. Et hoc em̄ advenit scientia intellectui q̄
aliter disponitur sanctasmata apud sensum q̄
ex sanctasmatis aliter dispositis elicitur alia
scientia et ita docentes alics instruit eos per
multa exempla quia illa exempla ordinant debi
te in eis sanctasmata.

Acquitur Quandoq; fit mutatio ad
scientiam ex cōterario erro
re ergo ad min⁹ tūc scientia acquiritur per alte
ratōnem quia tūc remouetur vna forma scilicet
error ab intellectu et alia forma acquiritur scilicet
et scientia. Dicendum q̄ actio h̄c loquitur de

scientia fm q̄ per se acq̄ritur quia sic acquiritur
per dispositōnem sanctasmata apud sensum. Et
tingit tamē quādoq; p accidens q̄ in intellectu
fit error contrarius scientie et sic scientia genera
tur ex opposito errore p accidens

Neq; igitur alicuius

Hic ostendit idem in speciali et primo ostendit q̄
confideratō fm scientiam non fit fm aliqua al
teratōnem. Secūdo q̄ etiam acceptō scientie nō
fit per alteratōnem. primū sic patet p quālibet
alteratōnem aliquid pducitur sed p confiderati
onem scientie nihil pducitur ergo confiderati
o scientie non fit per alteratōnem. maior patet
quia alteratō est quidam motus sed omnis mo
tus pducit aliquid terminū alias non esset mo
tus minor probatur quia in confideratōne p̄sup
ponitur aliquid productum quod est scientia que
scientia est principium illius confideratōnis. pa
tet ergo q̄ confideratō non fit p alteratōnem.

Que autē ex principio

Hic ostendit q̄ generatō scientie non fit per al
teratōnem et hoc tali ratōne quicq; advenit ali
cui p sciam quietatōnem corporaliū motū et p
residentiam passionū sensibiliū hoc non advenit
alicui p motum suū p alteratōnem sed scientia
que est cognōs speculativa et prudentia que est
ratō practica advenit anime p quietatōnem cor
poraliū motū ergo non advenit per alteratio
nem. Maior probatur quia omnis alteratō est
in aliquo per motum et per inquietatōnem corpo
eis et passionū sensibiliū. Minor probatur quia
eo modo acquiritur scientia quo modo est usus
fm scientiam quia scientia per usum conserva
tur et etiam per usum suū actum acquiritur sed
non potest aliquis uti scientia si habundans in
eo passiones sicut patet in iratis. Nec etiam si
in eis habundent corporales motus sicut in ebrijs
quia usus suū iudiciū impeditur per tales passio
nes ergo etiam sic est in adquisitōne scientie. Et
quo concludit arest. tales q̄ anima secūdo q̄ qui
escendo fit prudens. Et quo infert vltimus cora
elatiū q̄ pueri non sunt dispositi ad studiū si
ue ad acquiritū scientiam quia in ipsis ha
būdant multi humores corporales perturbātes
cerebrum et ppter multitudinem humorū circa
sensus interiores impediē usum sensuū interiorū
sine quib⁹ nō p̄t esse acceptō scientie

14 n r h m o u d r u b i l m o t u q u a d r i m o
h d b o m b i d

A
D i m p e d i t a c i o n e m p o s s i
D u s v e n i t

Arguitur In isto textu est supposita
 tas. quia quies et residen-
 tia sunt idem: quod quiescit hoc refidet. Di-
 cendum quod ille vitale refertur ad diversa quia
 quies refertur ad turbationem corporalis motus
 et sic in sensibus aduemente statu etatis est qui-
 es. quia amplius non est motus humorum secundum aug-
 mentationem corporalem. Sed refidetur refertur
 ad passiones et sensus sensitivae que dicitur refidete
 quando non sunt in suis operantibus. Nec omnino
 verum est quod idem sunt refidete et quiescere. quia
 quiescere dicit omnem absentiam motus. Sed re-
 fidentia dicit quietem que est in aliquo prius mo-
 to sicut aqua dicitur habere refidentiam quando
 separatur purum ab impuro. sic etiam in homine
 dicitur passiones refidete quando subditur domi-
 no sive imperio rationis. et quia per virtutes mo-
 rales passiones perfecte subditur domino ratio-
 nis. Ideo addit sanctus thomas quod exercitium vie-
 tutum moralium multum valet ad acquisitionem sci-
 entie. quia per tales virtutes refidentur passio-
 num motus quibus impeditur acquisitio scientie si-
 cut dictum est. Ex istis patet quod quando aristoteles
 dicit anima serendo fit prudens non est intelli-
 gendum de sessione corporali. sed de sessione que
 est secundum motum motuum corporaliu et passionu
 passiuu sensitivae.

Arguitur Si scientia est in nobis et
 fit in nobis per solam quie-
 rationem. ergo scientia est in nobis per concreatorem
 sicut dixit plato. Dicitur quod dupliciter potest
 intelligi scientia nobis aduente per quietatem
 Uno modo sic quod nullus motus fiat in acquiren-
 te scientiam. et hoc est saltem quod ad motum fit mutatio
 in sensibus interioribus et ista fuit opinio plato-
 nis. Alio modo potest intelligi quod scientia adue-
 nit per quietatem. quia scilicet intellectus non fit
 alius motus sed in sensu et hoc verum est. illa
 enim alteratio que est in fantasmatibus non est proprie
 in subiecto scientie quod est intellectus.

Queritur Item solum in eadem spe-
 cie qualitatibus fit altera-
 tio. Dicitur quod sic. Arguitur quod non quia ac-
 quisitio qualitatis de nouo fit per alterationem. si
 qualitates de prima specie acquiruntur de nouo et
 ergo acquiruntur per alterationem. Dicitur quod alte-
 ratio accipitur dupliciter. Uno modo pro quatuor
 et acquisitione qualitatis de nouo. et sic etiam in
 prima specie qualitatis est alteratio. quia in illa

specie et in quarta quandoque acquiruntur de nouo
 qualitates. Alio modo accipitur alteratio proprie
 et sic duo requiruntur ad alterationem. Primum est
 quod talis forma eminet intrinsece alterationem id
 est quod talis forma immediate acquiratur per alte-
 rationem et non consequatur alterationem. Secun-
 do requiritur quod talis forma sit talis quod sit eam-
 des dicatur altera. et ideo requiritur quod sit forma
 que oritur ex natura subiecti. sed nulla conditio
 nisi conueniens formis de prima et quarta speciebus.
 Primum quia tales forme non immediate acquiruntur
 per alterationem. sed sequuntur alterationem. Sa-
 cram in eadem specie qualitatibus. Exemplum patet de
 sancta scientia et virtute. quia sanctas conse-
 quuntur ad alterationem quatuor qualitatibus. Scien-
 tia consequitur alterationem fantasmatum. et
 virtus consequitur alterationem passionum. De fi-
 et etiam secunda conditio qualitatibus prime et
 quarte specierum. quia secundum illas qualitates res
 non dicitur proprie altera. quia non oritur ex prin-
 cipio subiecti sed aduenit ab extrinseco. sicut pa-
 tet de scientia et figura artificiali. et sic solum
 tunc facillime arguuntur. Primum quando dicitur se-
 cundo de anima quod scientia acquiratur per alteratio-
 nem a didasculo. Dicitur quod ibi accipit alteratio pro
 modo modo et non secundo modo. Secundo soluitur ar-
 gumētum quod sic posset argui edificatio est motus
 et terminatur ad quartam speciem quia terminatur
 ad domum. Dicitur quod domus que est forma de
 quarta specie non intrinsece terminatur illum motum
 sed consequitur motum localem lignorum et lapidum
 vel potest dici quod argumentum loquitur de motu con-
 ter accepto.

Ubiabit utique alii

Postquam in primo tractatu huius septimi libri dixi-
 tum est quod non est preter in infinitum in motibus et mo-
 tibus sed est deuenire ad aliquod primum hic con-
 sequitur in secundo et ultimo tractatu ponit pro-
 prietas motuum aduicem. Et hoc ideo quod ea que sunt vni-
 us ordinis sunt aduicem comparabilia. quod ergo dictum
 est de ordine mouentium et mobilium ponit que sunt
 aduicem comparabilia. Mouet igitur primo
 istam dubitationem utrum scilicet omnis motus
 sit cuiuslibet motui comparabilis vel non. Arguitur
 quod non quia si omni motui est omnis motus con-
 parabilis tunc sequeretur quod motus rectus es-
 set comparabilis motui circulari et iterum motus al-
 terationis et localis. Sed istud est inconueniens quod illud

*144 Arguitur non de alio
 alio modo per 2o 2o 63
 inquitur 2o*

ex quo sequitur minor pbatue pmo s alteratōs et motu locali quia si alteratio et loca mutatio sūt adinuicē pparabiles tūc passibil q̄litas erit eq̄lis q̄ritati sequela p̄ q̄a loci mutatio fit fm̄ q̄antitatem spacij et alteratō fit fm̄ passibilem qualitatē quod est falsum quod sic patet quia quod nō habet q̄antitatem nō potest alteri esse equale sed passibilis qualitas non habet q̄antitatem ergo nō potest esse equalis q̄ritati.

In circulo autem et

Hic psequitur dubitationē de motu circulari et recto et primo obijcit q̄ p̄nt adinuicē comparari et hoc sic motus localis sursum et deorsū p̄nt cōparari ergo etiam motus rectus et circularis. Consequētia patet a simili q̄ oēs sunt motus locales. Anteq̄ h̄c argumentū soluat excludit unā causā latētem q̄ aliquis posset cōcedere q̄ motus circularis esset vel velocior vel tardior motu recto si nō equalis. Rōdit aresto q̄ h̄c nō potest dici q̄ ubiq̄ velocius mouet aliquid altero vel tardius ibi etiam potest secū equalit̄ moueri. Pro solutōne autē dubitationis quo ad motum rectum et circularē aresto vult q̄ illi motus s̄ circularis et rectus nō sunt cōparabiles in velocitate q̄a sic linea recta et linea circularis que est p̄fecta si ma eēt comparabiles. Ad argumentū autem p̄dictum ē dicendū q̄ nō est simile q̄ motus sursum et deorsum sūt p̄ spacij vni sp̄i et ideo habent velocitatē vel tarditatē vni sp̄i sed motus circularis et rectus nō habent spacij vnius sp̄i et ideo etiam nō habent velocitatē vni sp̄i et sic nō p̄nt adinuicē comparari.

Sed quocūq; n̄ equi

Hic soluit dubitationē et p̄mo dicit generalit̄er que requiritur ad comparationē sc̄do applicat illa ad singulos motus. Circa primū tria ponit que requirūt ad h̄c q̄ aliqua sunt cōparabilia. Primū q̄ illud in quo fit comparatio sit vniuocū et ideo ista est bona cōparatio homo est albius equo quia licet homo et equus sint diuersarum sp̄i tū albedo in qua cōparantur in eis vniuocē et ex hoc patet q̄ ista comparatio nō valet stilus ē acutior vino quia illud in quo comparantur s̄ acutū est equo cum dicitur tū acutū in stilo quia pungit tactū et dicitur acutū in voce q̄ pungit auditum et acutum in vino quia pūgit gustū patet ergo fm̄ primā conditionē q̄ illud in quo aliqua cōparantur

delet esse vniuocum.

Aut primū quidem.

Hic obijcit p̄tra istam conditionē pparationis p̄dictā et hoc sic quia aliqua cōueniūt in nō equo eo in quo tū nō sunt adinuicē cōparabilia sicut aqua et aer non comparantur in multitudine et tamen multitudo non dicitur equiuoce de eis. Et si dicatur q̄ multū est equocū p̄pter suā cōtatem addit aresto p̄ si nō poterint pparari in multo tū bñ in duplo quod nō dicitur equo de eis in quo tū nō pparantur quia non est aer duplū ad aquā nec cōtra. Rōdit aresto ad obiectōnem istam dicens q̄ multum et duplū sunt eq̄ uoca quod pbat̄ de multo quia multū dicitur tantū de siue equalē et adhuc plus mō nō ē vna ratio equalitatis in aere et in aqua quia nō est eadem rō q̄antitatis quod vērū est de q̄antitate p̄sice capta quia naturalit̄ aer excedit aquam in duplo sicut patet sc̄do de generatōe. Et similiter dicendū est de duplo.

Quoniam propter.

Hic confirmat obiectionē prius motam et hoc sic. Si aliqua q̄ cōueniūt in nō equo sunt cōparabilia et aliqua nō tūc manet maior q̄stio q̄re quedam eorū sunt pparabilia et alia nō et illa questionē soluendo ponit sc̄dam conditionē requiritam ad pparatōem. Et est ista q̄ ad hoc q̄ aliqua comparantur adinuicē requirit q̄ illud in quo comparantur habeat item eōdē subiectum in pparabilibus. exempli gr̄a albedo in equo et albedo in homine habent item primū subiectū s̄ superficiem ideo sunt pparabilia i albedine sed vox et aqua nō p̄nt pparari in magnitudine q̄ primū subiectū magnitudinis aq̄ est sūba et primū subiectū magnitudinis vocis est sonus quia magnitudo vocis p̄ime fundat̄ in magnitudine soni.

Aut manifestum est.

Hic ostendit q̄ neq; hoc sufficit et hoc duabus rationibus. prima quia si sic tunc omnia possent dici comparabilia que habent aliquod cōmune subiectum sed hoc est falsum quia etiam multa equiuoce dicta habēt vniū subiectum. Secūda ratio est si aliqua duo habeant vniū proximū subiectum etiam sequitur q̄ habent eandem speciem quia subiectum et species debent correspondere eū quodlibet non suscipiat q̄libet.

12° dicitur

14. dicitur. Est color. Sicut p̄terea.

ppietates eoz. Vel intelligit formalit fm pnie
tate. et sic ppositio e vera fm antiqs quoz qda
dicebat deum ee vitam et anima mudi. et sic mo
tus fuerat a deo qui esset anima mudi sicut nuc
opatoes in animatis fuit ab ipso. i. iatis. Hic
fm veritate ista locutio e falsa qz motus qui e in
corpibus naturalibus no fuit in ipsis ab aia s
a natura que in eis est. quia qn lapis mouetur
no habet in se anima fm qua mouetur.

Esse quidem igitur.

Hic rñdit tacite questionē qz aliqs querē posset
an motus sit. Rñdit aristoteli. qz hoc non fuit du
bitatū apud antiqs. qz omēs antiqui naturales
dicebant mūdū esse genitū. sed generatio nō po
tuit esse absqz motu. et sic ipm motū esse presup
ponitur in scientia naturali.

Sed aliquatū quidem.

Hic arguit ad vtrāqz ptem qstionis p opinōes
antiquoz. et primo ponit opiniones eoz qui dice
bant motū semp esse. Hicō ponit opiniones p
pte cōtraria. Duo ad primū dicit qz quidaz qri
i. famosi posuerūt infinitos mūdōs sicut democri
tus et alij qui dicūt motū semp esse. Et hoc iteo
quia qñqz p segregatōem corpōz athomaliū cor
rūperēt vnus mundus in vna pte tori. vniuersi
et generaret nō. mundus in alio loco vniuersi
p cōgregatōem corpōz athomaliū. et tū talis ge
neratio et corruptio mūdōz non fiat sine motu
necesse est dicere qz motus semp est. Ista at opi
nio differt ab opinione arist. quā infra ponit qz
Aristo. ponit vnū mūdū in quo dicit motū p
petuari. sed democritus dicit motum perpetuari in
multis mūdīs.

Quicūque at vnum.

Hic ponit opiniones ad ptem cōtrariā et dicit
qz aliq ponebat solū vnū mūdū et illū nō pone
bant sempiternū sic etiā necesse habuerūt dicere
qz motus nō esset sempiternus. Et de ista opinione
ponit a duos phos. s. anaxagorā et empedoclem
Empedocles dicit qz p immixciā mūdō generare
tur qui prius p amixciā corruptus est. Et sic tpe
amixciē elementoz nō ē aliqs motus. sic motus
qñqz nō est. Anaxagoras at dicit qz mundus in
cepit de nouo et motus p hoc qz aliqs intellectus
qz esset extra chaos cōsiliū segregaret ptes vni
uersi extra chaos. et sic qñqz oia quiescūt in chaos.
illus p qñqz oia quiescūt in chaos.

os p fuso. et sic motus nō semp fiat. Ex istis p
dicia inter opinione empedoclis et anaxagore q
uis in hoc cōueniāt qz motus incepit posuit tam
empedocles multos mūdōs sibi inuicē succedētes
sic. qz qñqz vnus mūdus generaret. et iterū cor
rūperetur et iterū cō generaret. Hic anaxagoras
posuit tm vnū mūdū quē dixit incepisse p intelle
ctum segregantē sic qz nō posset fieri plures mū
di nec vnqz fuisse.

Queritur.

Hic opinio anaxagore p
aliquo mō ee vera. Dicit
dum est qz mē oēs phos anaxagoras maxie con
cordat fixi catholice de incepōne mūdī qz dixit
qz cēs res qñqz cōmiserent in vno chaos p fuso et
p vnū intellectū qui hiet altiore naturā qz res
contine in chaos ipse res a chaos segregantē
hoc at fm veritate p similitudinē intelligit sic qz
p chaos intelligit ipm nihil et p intellectū altiore
intelligit intellectus diuinus. Sic tm intellectus
diuinus res segregauit ex chaos. i. ex nihilo. hoc
autē nō pē dici qz res pexistēret i chaos indistin
cte qz tūc oia cōtia mūdī pexistēret fm substā
tiam an pstitutiōem mūdī qd est alienū a fide si
cut tm dixit ipse anaxagoras.

Cōsiderādum igitur.

Hic oñe necessitatez de mūdō hanc questionē
et dicit qz scite veritate qstionis illi nō ē solū ne
cessariū ad absolutā cōsideratōnem de rebus na
turalibz s multū v. ad sciam de pmo pncipio qz
si motus fuit sempiternus facile elucē qz etiā mo
tor pmo ē sempiternus. vti ē arist. in hoc octa
uo ppetuitate motus ad pbandum ppetuitatē
primi motoris.

Queritur.

Hic aristoteli moueat istā qstio
motu in cōi. Dicit qz istā questionē mouet de
motu in cōi et nō de pmo motu. qd ex tribz pbat
Primo ex verbis textus mouedo em qstionē mo
uet eā sic vtz motus aliqñ incepit ee ita qz pus
nihil fuit motū qz qstio dat expisse s motu i gene
te. Hicō ex rōmbz qz ponit arist. qz in nulla il
lay rōnū aliqñ ponit qd spectat ad pmiū motoris
sicut infra patebit. loquitur qz de motu in cōi. Ter
cio qz inferi in scdo tractatu pbabit qz est vnus
primus motor sempiternus. Si qz hoc prius pbatur
esset tūc frustra pbaret idem de nouo.

Incipiamus autē ex.

*Empedocles dicit qz p immixciā mūdō generare
tur qui prius p amixciā corruptus est.*

illus p qñqz oia quiescūt in chaos.

*Hic autē
motus ē sempiternus
qz nō pē esse mū
di nec vnqz fuisse.*

... motu esse sempiternu. Ad hoc ponens duas rōes...

Postq̄ posuit opinionēs antiq̄ de sempiternitate motu. Hic p̄ter ponit p̄ria opinionē. et ont motū esse sempiternū. Ad hoc ponens duas rōes...

Alia quidem enī mo.

Hic remouet vnā ratiōē q̄ posset aliq̄ dicere q̄ p̄tingit aliq̄ q̄nq̄ q̄scere et q̄nq̄ moueri absq̄ hoc q̄ p̄existat tā quietis q̄ remouet. et hoc videt maxime eē in agēte p̄ intellectu. q̄ videtur in illo agēte q̄ hoc agēs posset magis de nouo mouē mobile absq̄ hoc q̄ mutet. Intendit q̄ aristoteli. h̄ p̄bat q̄ in nullo agēte nec naturali nec intellectu aliq̄ agēs p̄ de nouo agē nisi mutet. Hūc em̄ duplicia agētia s̄m aristoteli. q̄dā mouēt singularit̄. ad vnū t̄m sicut agētia naturalia. Alia mouēt s̄m p̄terios motū vt agētia p̄ intellectu. In agētibz at̄ naturalibz si debeat de nouo agē oz q̄ in illis mutet situs. Ignis em̄ nō agit in aqua de nouo nisi applicet aque. et sic motū calefactōis p̄cedit motus localis ipsi? mouētis. calefactōis. H̄ agētia p̄ intellectu agūt ad opposita oportet q̄ q̄ ant̄ tale agēs possit agere q̄ deliberet de vno opposito q̄ deliberatio n̄ fit nisi p̄ aliquā mutatōem. et sic nō p̄ agens p̄ intellectu de nouo agere nisi mutetur.

Adhuc autem prius.

Hic ponit aliā rōem q̄ sumit ex pte t̄pis ad probādū q̄ motus ē sempiternus et p̄mittit duo. Prīmū est q̄ p̄us et posterius nō p̄nt eē nisi sit t̄pis. H̄c em̄ ē q̄ t̄pis nō p̄t esse nisi sit motū. Et tō p̄m suppositi ē q̄ t̄pis nihil aliud ē nisi p̄us et posterius motus numerata. etiā p̄us et posterius

ponitur in diffinitōe t̄pis. Ad sc̄dū suppositi est q̄ t̄pis est p̄ria passio motū s̄ subiectū nō ē sine passione. Istis suppositis sic arguit. Si t̄pis est p̄petuū necesse ē motū esse p̄petuū. Sed t̄pis ē p̄petuū q̄ motus ē p̄petuū. Cōsequētia t̄z a tota cōditionali cū positōe ant̄cedētis ad positōem p̄ntis. Alis p̄bat duple. s̄ autoritate et rōe. Autoritate o im phoz q̄ oēs antiqui ponebāt mūdū eē in gemitū excepto platone q̄ solus genuit mūdū. dixit solus mūdum eē gemitū. Rōne sic q̄ si t̄pis incipit tūc incipit in ipso nūc. sed nō p̄t incipere in ipso nūc. ergo t̄pis non incipit. minor p̄bat q̄ dato quocūq̄ nūc semp̄ dabit prius nūc. Cō sic p̄batur quia de rōne nūc est q̄ sit finis p̄teriti et initū futuri. dato ergo quocūq̄ nūc habebit aliquod prius quod est finis p̄teriti. Et p̄ hoc idem p̄batur q̄ nō deficiat mūdus quia nūc est initū futuri dato ergo finali nūc adhuc dabitur posterū nūc quod est initū futuri. Similes et rōnes adducit aristoteli. q̄ motus est semp̄ futurus quia alias post vltimū motum non esset posterū oz motus.

Queritur

Quomō debent solui iste ratiōes cum concludant contra fidem. Dicendū q̄ prima sic soluitur q̄ in ea supponitur aliquod falsum hoc. s̄ q̄ quicq̄ incipit hoc incipit p̄ motum. sed hoc est falsum q̄ totus mūdus et principales ptes mundi incipit eē nō autem p̄ motum sed p̄ creatōem et t̄p̄ motus incipit p̄ hoc q̄ mouentia et mobilia incipit. sed non est verum q̄ oportet illa mouentia et mobilia incipit p̄ motum. Ex quo patet q̄ ista ratiō p̄cedit contra ratiōem aristoteli et aliorū antiquorū qui t̄cedebant mūdū incipisse p̄ naturalem motum et hoc nō est contra fidem. Secūda ratiō sic soluitur quia cōcedit q̄ mūdus incipit in nūc. et quādo tūc arguitur de ratiōe nūc est q̄ sit finis p̄teriti et initū futuri. Dicendum q̄ est triplex nūc in tempore sicut triplex p̄ctum in linea scilicet nūc incians nūc cōtinuans et nūc terminans. Dicendum ergo est q̄ de ratiōe nūc continuantis est q̄ sit finis p̄teriti et initū futuri. Sed hoc nō est verum de nūc inciante et terminante quia nūc incians ē solum principiū futuri. et nūc terminans est solum finis p̄teriti. Dicendum est ergo q̄ mūdus incipit in nūc inciante quod non habet ante se t̄p̄us. Est tamen considerādum q̄ si mūdus esset p̄petuus et tempus p̄petuū tūc omne nūc eēs

continuant quia non esset dare primū nūc si fm
veritatem est dare primū nūc quod nō habet ali
quod aliud nūc aut tempus ante se.

Arguitur Si esset primū nūc tūc an
te hoc nihil esset. sed ante
dicit tempus. ergo ante primū nūc est tempus.

Dicendum q̄ ante accipitur dupliciter. Uno
modo affirmatiue. et sic significat tempus sicut
dicimus iohānes uenit ante petrum id est in tē
pore ante petrum. et sic primū nūc non diffinitur
q̄ ante. Alio modo accipitur ante negatiue fm
q̄ negat tempus. et sic ponitur ante in diffini
tione primū nūc quod nūc est initium totius tem
poris. Similiter dicitur de extra quo ad locum
quia extra accipitur dupliciter. Uno modo nega
tiue. et sic accipitur in primo de celo ubi dicitur q̄
extra celum nihil est. Alio modo accipitur affir
matiue. et sic significat locum et cum dicitur io
hannes est extra domū id ē in loco extra domū.

Sed non aliquando

Postq̄ posuit aristoteles rationes ad suam pro
prium opinionem consequenter reprobabat illos phi
losophos qui contrariū ponebant. et dicit q̄ po
nere q̄ motus aliquādo sit et aliquando non. sic
cut aliqui philosophi posuerūt hoc assimilatur si
gnificatio. et h. c. ideo quia hoc uidetur esse fictum
ad quod nulla ratio adducitur. Sed isti philoso
phi dicebant istam opinionem absq̄ rōe.

Arguitur Ex hoc sequeretur q̄ articia
li fieri essent figmenta. q̄a
non habent aliquam rationem.

Dicendum q̄
quod illa que fide tenemus non p̄bantur ratōe
naturali. tamen veritas illorum immititur auto
ritati diuine que autoritas maior est qualibz ra
tione naturali etiam demonstratiua. quia ratio
humana p̄pter debilitatē sui luminis potest m̄
ultipliciter deficere non autem ratio diuina. quia
deus nec fallere nec falli potest. Item illa que fi
de tenentur miraculis immituntur et solum op̄ati
bus illis que solus deus facere potest. et ideo ma
nifeste patet q̄ illa sunt reuelata a deo quia ope
ra diuina dant et stimolū illis que fide tenentur.

Similiter autem et.

Obijcit contra ratōem empodocles et anaxago
re qui uerbant rēe q̄uis non fuit uera et efficax
rō. Dicebat em̄ motū q̄uis ēē et q̄uis n̄ ēē eo q̄ sic
nātū est esse. sed h. c. dicere nō sufficit q̄ p̄bandū

est quare sic nātum est esse. quia illa que sunt a
natura habent causas. et ideo nō potuit ista ra
tio esse quare quādoq̄ motus est et quādoq̄
non est.

Atuero nihil inordi.

Hic p̄pat opinionē anaxagore ad opinionē em
pedocles. et uult q̄ cōmentius opinatur et ute
batur ratōe predicta empodocles q̄ anaxago
ras. quia anaxagoras dixit q̄ postq̄ res in infi
nito tempore quiescerūt in chaos confuso tūc in
reperūt iterum moueri per infinitum tempus. si
empodocles dixit q̄ uniuersum in aliqua parte
temporis corrumpetur et in aliqua alia parte
temporis generatur. et sic dixit res aliquo tem
pore finito quiescere et aliquo tēpore finito mo
ueri. Cum ergo finiti et infiniti nulla est p̄por
tio sic opinio anaxagore omnino est innaturalis.
Quia que in natura sunt ordinata sunt. infini
tum autē non habet ordinem ad finitum. et ideo
empodocles qui posuit motum fieri tempore fini
to et quietem tempore finito cōmentius dixit

Sed habet dicētem.

Hic ostendit q̄ nec etiam empodocles quemēter
usus est ista ratōe. quia ipse non posuit causas
quare in aliqua parte temporis res quiescerūt et
quare in aliqua parte temporis inreperūt moue
ri. quia non assignauit causam quare in una par
te temporis generatur. et in alia parte tē
poris amicitia. et sic est ibi petitio principij. quia
in istis inferioribus non sunt motus et quietes
fm equalia tēpora. et tamen si hoc fieret in istis
inferioribus adhuc tamen non apparet q̄ sic ēēt
in toto uniuerso.

Omnino autem ex cōci.

Hic excludit philosophus quādam falsam respō
sionem istorum ariq̄uorū. quia posset aliquis di
cere q̄ illud quod semper est non habet causam
et ergo democritus dixit q̄ motus semper est. et
sic non esset danda causa sempiternitatis motū.
Respondit philosophus q̄ in hoc non tene estimā
bant salicet q̄ sempiterna non habent causam.
Quod sic probatur quia conclusio demonstratōis
est sempiterna ueritatis. et tamen habet causā
quia premissa sunt causa cōclusionis. ut patet ex
emplariter ista em̄ conclusio triangulus h̄ tres
angulos equales duobus rectis est perpetue ue

titatis et tamē habet causam. s. principia que de
monstrant passionē inesse subiecto. Ex ista cō
clusiōe phi potest patere q̄ quis aristoteles po
suit mūdum eternū tamen dixit eum esse cām
mūdū. Similiter ponit augustinus exemplum
ad pbandum q̄ perpetuū potest habere causam
hoc sc̄ si pes ab eterno stetit in puluere tūc ve
stigiū pedis esset effectus eternus. et tamē vesti
giū haberet causā. s. pecem. quia pes esset cā effi
ciens illius vestigiū sicut nūc deus est causa effi
ciens mundi.

Arguitur. Perpetuū nihil habet an
te se. ergo mūdus existēs
perpetuus non habet ante se deum. Dicendū
q̄ aliquid habet causam ante se dupliciter. Uno
modo fm̄ tempus et sic perpetuū non habet ali
quid ante se. Alio modo fm̄ naturam. et sic per
petuū potest habere aliquid ante se. quia si deus
ab eterno fecisset mūdum adhuc fuisset ante mū
dum naturaliter. Similiter etiam est de homine
et risibili quia homo et risibile sunt simul tem
pore tamen naturaliter homo est ante risibile. q̄ om
nis causa naturaliter est ante suū effectum sed
non semp̄ tempore.

Cōtrarium autē; in

Hic aristoteles ponit tres ratiōes in contrariū
pb̄ntes q̄ motus non semp̄ fuit. sed q̄ incepit
Prima ratio est nulla mutatio determinata est per
petua. quia perpetuū est quod caret termino. sed
omnis mutatio est determinata quia est de quodā
m̄ quoddam inter determinatos terminos. ergo
nulla mutatio est perpetua. Et quia minor nō vī
detur esse vera de motu circulari. ideo pb̄at sp̄ci
aliter de motu circulari sic. Nihil mouetur ad il
lud ad quod p̄tingere non potest. sed impossibile
est aliquid motū esse in infinitum quia si cēt mo
tus tūc haberet terminū motus. sed in finitū ca
ret termino. ergo impossibile est aliquid moueri
in infinitum. Secūda ratio eadem est ratio de to
to vniuerso et de p̄ticulari mobili. quia totum et
pars debent p̄portionari. sed de p̄ticulari mobili
videmus q̄ quādoq̄ mouetur et quādoq̄ non. et
ergo etiam sic erit de toto vniuerso. Tercia ratio.
Sicut est in microcosmo. i. in minori mundo ita
erit in macrocosmo. i. in maiori mundo. Sed in mi
crocosmo sc̄ in homine sic est q̄ in eo incepit mo
tus sic q̄ prius non fuit. sicut patet in vigilia p̄
somnia. q̄ sic erit in macrocosmo. i. in maiori mūdo.

Querit̄. Quare homo dicitur microcos
mus. Dicendum q̄ ad simile
tudinem maioris mūdi. Et illa similitudo atten
ditur quo ad corpus quo ad animam et quo ad
motum. Quo ad corpus quia sicut in toto vni
uerso sunt quatuor elementa. s. ignis aer et ex qui
bus est constitutum vniuersum. sic etiam homo
componitur ex quatuor elementis et quāuis quin
tum corpus simplex. s. celum nō intret compositi
onē hominis fm̄ substantiam tamē fm̄ virtutē.
Quo ad animam dicit phīs terciō de anima q̄
anima est quodāmodo omnia. quia quo ad sensū
est sensibilis quo ad intellectū est intelligibilis
quod est verū non fm̄ naturam sed fm̄ similitu
dinem et p̄portionē. Tercō quo ad corporales mo
tus. quia sicut in celo est duplex motus vnus ab
oriēte in occidens qui motus capit secum fm̄ na
turam inferiores species. Alius est motus ab oc
cidente in oriēte cōtra motus p̄mi mobilis. Sic
etiam dicendum est de homine quia in homine
est duplex motus. scilicet ratiōis et sensualitatis
et vnus contrariatur alteri. quia motus sensua
litas contrariatur motui ratiōis. et motus ra
tiōis est ab oriēte in occidens id est ex virtuti
bus s. motus sensualitatis est ab occidēte id est
ex vicijs.

Horum autē; primū

Hic soluit istas ratiōes p̄ ordinem dicens q̄ est
duplex motus quidam est inter vera cōtraria et
talis non potest esse infinitus quia cōtraria de
se sunt finita et determinata. Alius est motus qui
non est inter vera cōtraria sed ab eodē ad idē
sicut motus circularis. et talis potest esse infini
tus p̄ reiteratiōem. Et si dicatur nihil mouetur
ad impossibile. sed impossibile est motum infini
tum esse factum. Dicendum q̄ dupliciter dicitur
motus localis infinitus. Uno modo ex parte spa
cij quia. s. habet spaciū infinitum. et sic est verū
q̄ nō potest motus infinitus esse completus. Alio
modo dicitur motus infinitus fm̄ durationem
qui tamen fit in mobili finito et spacio finito. et
talis motus est infinitus fm̄ successiōem sed nō
fm̄ simultatem. Sic etiam est de motu celi qui
fm̄ p̄m̄ est infinitus. Ad secūdam ratiōem dicitur
dum q̄ nō est simile de toto vniuerso et de p̄ticulari
mobili quia totum vniuersum nō potest ha
bere aliquid mouens extrinsecum a quo incipiat
de nouo moueri. s. quodlibet p̄ticolare mobile po

quando velit opus et effectum pducere.

Arguitur Actio dei est eterna ergo ha
bitur aliquis effectus eternu
et tal effectus e mundus ergo mundus fuit ab
eterno. Dicendum q actio dei potest duplici
capi. Uno modo ex pte principalis significatio
fm q est in deo agente. et sic actio dei est eterna.
Alio modo accipitur actio dei ex parte connota
ti quod est res pducta. et sic actio dei est tempo
ralis. et sic multa dicitur de deo temporaliter ex
hoc quia aliqua acquirunt ad deum nouam rela
tionem vel habitudinem. sicut deus dicitur de no
uo dominus non q in ipso aliquid noui factum est
sed quia res create in quibus est seruatus accepe
rant nouam relationem ad deum. etiam actio dei
est temporalis non q in deo est aliquid tempore
sed aliquid tempore extra deum habet a deo de
nouo realem dependentiam.

Arguitur Agens p voluntatem no
retardat pducere suu esse
ctum nisi ppter mutacoem. quia. s. expectat oport
unitas. quadoq ppter agens ut in bell. tellum
retardatur ppter aduentum populi. quadoq et
iam contingit ex defectu artis. quia artifex no fa
cit artificiatum nisi sit sufficienter instructus et
sic incipit agere. tertio ppter impediencia ut nau
ta expectat bonam auram. quarto ex pte tem
poris sicut rusticus seminat i tempe apto. quin
to modo ex parte finis. sed nullo modo istoz mo
doy potest deus impediri ergo mudo fuit ab et
erno. Dicendum q est duplex agens p volunta
tem. Quoddam est quod agit in tempe p motu
et ex materia. et hoc agens habet necesse expecta
re oportunitatez temporis. quia quadoq potest
materia dispom ad formam intentam et quan
doq non. Aliud est agens vniuersale quod agit
supra tempus pducens simul materia et formam
et hoc agens no habet expectare oportunitatez et
disposiciones materie. quia simul pducendo ma
teria apta ea ad formam. et ideo quado vult tuc
pducit et tale agens est deus. Et si querat quae
deus distulit pducere mundum. Dicendum q ppter
duo. Primo ut manifestetur sua bonitas quia
ex hoc accipitur q deus libere pduxit mundum et
no ex naturali necessitate. Secdo manifestat eius
sufficiencia quia non indiguit creaturas a pma
pio. sed fuit in se sibi sufficiens.

Arguitur Illud quod de nouo ince
pit ee possibile fuit ee ana

teq. incepit. sed possibile significat materiam. et
go p fuit materia an pducem rei. et p coseqns
fuit tota res anteq incepit ee. Ddm q poteri
tia accipit duple. Uno mo ex pte agētis fm q si
gnificat potētia actiua agētis. et sic dicim q po
tētia p fesse mundū. q potētia diuina q est potē
tia pducēs mūdū illa p fuit an pducem mūdū
sed ista potētia nō significat materiam sed poten
tia agentis. Alio mo accipit potētia pnt tenet
se ex pte rei pducē. et sic potētia accipit duple
Uno mo p potētia phisica. i. potētia reali qua
tū quedam est actiua sicut ē potētia de sda spē
qualitatis. quoda est passiuua sicut ē potētia ma
teric. et tūc pte esse verū q potētia significat ma
teria et tūc maior ē falsa. sicut qd de nouo ince
pit ee est in potētia ut fiat. Alio mo capit potē
tia ex pte nō repugnātie terminoy fm q hoc di
sim possibile ubi p dicitū non repugnat subiecto
et sic dicim mūdum ee anq fuit ē possibile. sicut
nūc antixpm ee est possibile. et sic ista potētia
nō ponit aliquā rem a pte rei sed solū habitudi
nē certū et nō repugnantiam ad ee.

Arguitur Relatio realis nō adue
nit aliai nisi p mutacoem
alren? extremi. si mūdus ē creat? q mūdus ad
uenit aliq relatio vel g? talis mutatio tenet se
ex pte mūdū vel dei. Nō ex pte mūdū q mūdū nō
est. nec ex pte dei q deus ē oio inmutabilis ergo
et. Ddm q duplices sunt relatioes quoda sūt
reales ex pte vtriusq extremi. et tales relatioes
adueniūt solū ex mutacoem vtriusq extremi sicut
patetas et filiatio et tal relatio nō ē creatio q
creatio ē tūc real ex pte creature. Alia ē relatio
que est solū realis ex pte vni? extremi et illa ad
uenit p mutacoem vni? extremi. Et qñ arguitur
mūdus nō ē mutat? qd nō ē nō mutat. Ddm
q qñ nō p pte mutat mūdus p creatioem mu
tatione phisica et p pte dicta. sufficit tūc ē mu
tatio cōter dicta fm q pductio totū? entis vo
cat mutatio ut dictum ē in pmo huius.

Arguitur Impossibile ē tps inage g? mūd?
et mo? sūt p pte. Ans pbat q
si inci per tps tūc incipit in nūc. si an qdlibet nūc
est aliud pns nūc. g? dato qñq tpe dat pius
tempus. et sic tempus non incepit. Dicendum
q est triplex nūc scilicet nūc inians continuās
et terminās. Tūc dicendum est q de ratione nūc
cōtinuantis est q sit finis preteriti et incitū su
turi. Sed de ratione nūc iniantis est q sit

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like "Arguitur", "mūdus", and "relatio".

demōstrari non p̄t ex qua dēp̄cet duratō mūdi. Secūdo q̄ demonstrans abstrahit ab hic et nūc sed mūdus est aliquid singulae. ergo mūdum in cepisse non potest demōstrari.

Arguitur Omne p̄ductum habet p̄ncipiū. sed mūdus est p̄ductus ergo habet p̄ncipiū. Tūc sic nullū habens p̄ncipiū est eternū. sed mūdus habet p̄ncipiū quia est p̄ductus. ergo non est eternus. Dōm q̄ duplex est p̄ncipiū. s. effectiū et duratiōnis tūc dicendū est q̄ posito q̄ mūdus sit etern⁹ ad huc habet p̄ncipiū effectiū. s. deum sed nō habet p̄ncipiū duratiōnis quia nō esset aliqua duratō ante mūdum. Ad formā autem argumēti dicendū est q̄ nihil habens p̄ncipiū est cēnū quia si p̄ncipiū capiatur p̄ncipio effectiua tūc maior est falsa et minor vera. si veto p̄ncipio duratiōnis tūc maior est vera et minor falsa. et sic ē ibi fallacia equocatiōnis. Et simile est de sole et lumie et de pede et vestigio quia si sol fuisset ab eterno tūc lumen solis nō haberet p̄ncipiū duratiōnis quia simul fuisset cum sole tamen adhuc haberet p̄ncipiū causalitatis. s. soles. Similiter est dicendū de vestigio pedis. Circa quod est cōsiderandum q̄ est duplex agens quod dam quod agit p̄ motum successiū. et tale necesario precedit suū effectum in tempore. quia oportet esse motum mediū inter effectum et agēs. exēpli gratia. Si edificator fuisset ab eterno nō tamen potuisset domus fuisse ab eterno. q̄a edificator primo p̄ponit ligna anteq̄ constituat domū. Sed causa siue agens instantaneum potest simul p̄ducere suū effectum. ut dictum est de lumine solis et sole. et talis causa est deus. et idē potuit mundum ab eterno p̄duxisse.

Arguitur Nihil quod factum est p̄ creatiōnem est eternū. sed mūdus est factus p̄ creatiōnem ergo nō est eternus. Maior p̄batur quia in creatiōe ē sequitur post nō esse. ergo res que creatur prius est s̄ nō esse et postea sub esse. Dicendum q̄ nō ē preterite esse potest intelligi dupliciter. Uno modo s̄m tempus. et sic maior est falsa quia nō oportet in illo quod creatur nō esse preterite esse s̄m tempus potest etiā causa agens instantanee simul p̄ducere suū effectum. Alio modo aliquid preterite alterum s̄m naturam. et sic in illo quod creatur nō esse preterite ē. Cuius ratio est quia quod creatur prius intelligitur nō creatum anteq̄ creari

et sic nō esse preterite esse. Et hoc nō esse non fundatur in aliquo ipsius creature sed in potentia creatantis quia si potentia creatantis capiatur ab solute tūc prius intelligitur res nō esse q̄ esse. et ideo ista p̄positiō mundus est ex nihilo exponit negative q̄a ante mūdum nō p̄cessit aliqd.

Arguitur Si mundus esset etern⁹ tūc aliquid esset simile dō duratiōne. Dicendum q̄ eternitas capitur dupliciter. Uno modo p̄prie s̄m q̄ est incōminabilis vite tota simul et p̄fecta possessio. et sic nihil creatum potest esse eternū. quia omne creatum habet successione; in suo esse vel ad minus s̄m operatiōnem. quia nullius creature operatiō potest esse simul. Alio modo aliquid dicitur eternū participatiue inquantū scilicet semper durat. Quis ē iam successinam habeat operatiōnem. et sic potuit mundus fuisse ab eterno. et ergo si mund⁹ fuisset ab eterno fuisset deo adequat⁹ in duratiōne. et tamen non haberet p̄fectam duratiōnem eternitatis sed solum participatiōnem eternitatis.

Arguitur Illud est impossibile quod posito sequitur impossibile. sed posita eternitate mundi sequuntur multa incōuenientia ergo mūdum fuisse ab eterno ē impossibile. minor probatur quia tunc non esset deuentum ad hunc diem. quia infiniti dies p̄cessissent hunc diem. modo infinitum non est p̄teribile. Dicendum q̄ iste dies capitur dupliciter. Uno modo ut est determinatus terminus temporis. et sic non fuisset deuentum ad hunc diem posita eternitate mūdi. Alio modo capiuntur iste dies ut est pars infiniti temporis. et sic etiā posita eternitate mundi fuisset deuentum ad hunc diem quia oportet tempus sibi mutem succedere et ideo deuenietur ad aliquam certam partē temporis.

Arguitur Si mundus esset etern⁹ tunc non esset deumine ad primū generans. et tūc nulla esset generatio quod est impossibile. Dicendum q̄ non est incōueniens q̄ procedatur in infinitū in agētib⁹ per accidens. sic autem est in causis generatiōnis. sed aliter est in causis subordinatis. ut dictum est in septimo huius.

Arguitur Etiam sequeretur q̄ actu essent infinite anime rationales. sed nō est infinitū in actu. q̄ nō ē

Handwritten marginal notes in a smaller script, including the word 'Quem' and various philosophical or theological arguments.

Handwritten notes at the top of the page, including "Philicorum" and "folio xxxix".

Philicorum

folio xxxix

possibile mundum fuisse ab eterno. Dm pmo qd si essent infinite anime adhuc no esset infini...

Arguit Nos expimur regiones ee mu- ratas in tpe. ergo mundus ince- pit qd sicut est in pibus uniuersi sic etia...

Querit Veru mundus pt pduci p actio- nem age tis natural. Dm q no. Tuus ro est duplex. Prima ager natura...

Arguit Effectus finitus pt pdua a ca- finita. s mundus est effectus fi- nitus ergo potest pduci a ca finita. Sed causa...

ab aliqua causa naturali. Dm q dupliciter pduitur finitus effectus. Uno mo p naturalem...

Arguitur Partes uniuersi mouetur ab aliquo naturali agere sue mouente. ergo etiam totum uniuersu...

Arguitur Virtus corpoz celestiu po- test agere in animam rati- onalem. ergo multo magis in omnia alia corpora...

Querit Veru aristo. posset dici hereticus in hoc qd posuit mundum esse ab eterno. Et videt q sic qd dixit cetera fide...

Vertical handwritten notes in the left margin.

Vertical handwritten notes in the right margin.

V. Dicitur sit que quot... sit dicitur ad dicitur... Octauis.

Octauis.

optime qd pbat ex primo topicoy ubi dicit q mundu fuisse ab eterno est pblemata neutp. Al bertus tn dicit cum errasse et dicit q homo fuit ergo errare potuit sicut alius homo.

Principiu autez co.

2 tractat

Iste e scds tractatus huius octavi libri in q potest q aristoteli ostendat q est deueniendu ad ali quem primu motu et primu motu. Hic coseque ter ondit editiones pmi motoris et pmi motus vult ergo ostendere q primu motus e sempiternus et primu mouens est immobile ppetuu et vnum. Circa hoc pmo ponit vna diuisione quintimez hie. Deince excludit quatuor puora mebra appro bay: oquinu membru. Est ergo ista diuisio circa dispositiōem entiu qz vel omnia entia sic se habent in vniuerso q omnia qescunt. et sic est pmi membru. Vel sic se habet q oia mouent qd e scdm membru. Vel sic se hnt q quedā semp mouetur et quedā semp quiescit. Et hoc fit tripliciter intelligi. Vno mo q illa que mouent semp mouentur. et illa que qescunt semp quiescunt sic q nō est aliqua res que qng moueatur et qng quiescat et hoc est terciu membru. Vel aliqua qng mouetur et qng quiescit sic q omnia q quiescunt apta natura sunt moueri et omnia que mouentur apta natura sunt quiescere sic q nō est aliqd in vniuerso quod semp mouetur et hoc est quartu. Vel qnto mo aliqua mouentur et aliqua quiescunt sic tam q aliqua semp mouetur et nūq quiescunt. et aliqua sunt immbilia et nunq mouent. et aliqua sunt que qng mouent et qng quiescunt. et istud vltimu membru dicit veram dispositiōem entium quia aliqd in vniuerso e quod semp mouetur sicut celum fm aristoteli. et aliqd est in vniuerso quod e immobile sicut anima nobilis q mouet celu. aliq sunt in vniuerso que qng mouentur et qng quiescunt sicut elemēta et mixta. Et dicit notante q in vniuerso est aliqd quod e immobile. et nō dicitur q est aliqd quod semp quiescat quia pu motor nō pprie quiescit q vis sic immbilis q nō e aptus natus moueri fm ergo istud quintu membru hoc est verum qd ppositum est. q e aliquis motor sempiternus. x q est aliqd mouēs immbile.

Queritur Vtr sit idem que dicitur sit dispositiōes entiu et que sit diuisio circa dispositiōem entiu. scdm q nō quia solum vltimu membru est dispo itio entiu. sed omnia quinque mebra sūt diuisio circa dis

positiōem entiu. Et si querat quot sunt dispositiōes entiu. Dicendum q vna que ponitur in qnto membro. Et si queratur quot sūt membra circa dispositiōes entium. Dicendum q sunt quin qz vt patet

Omnia igitur quies.

Hic excludit aristotiles quatuor membra per ordinem et primo primu. et vult q ad philosophum naturalem non spectat disputare contra istud primu membrum ppter tria. Primo quia non est disputandum contra illum qui indiget sensu sed dicens omnia quiescere indiget sensu. ergo cōtra eum non est disputandum. Maior patet primo topicoy ubi dicit aristoteli q non est disputandum contra positōnes de quibus dubitās indiget sensu vel pena. quia qui indiget sensu id est qui negat aliquod quod est manifestum ad sensum illi ostendendum est ad sensum illud quod ipse negat. Maior probatur quia aliqua moueri ad sensum est manifestum.

Arguitur Contingit quādoqz contra dicere illi quod apparet ad sensum. sicut solem esse bipedalis quātitatis qd tamen est falsum. Dicendum q sensus capie dupliciter. Vno modo fm q est debite pportio natus ad suū sensibile. et sic nō contingit cōtra dicere sensui quia tūc sensus vere iudicat de suo sensibili. Alio modo accipitur sensus fm q est multum distans a suo sensibili. et sic ppter distātam non semper vere iudicat de suo sensibili. et tūc contingit contradicere sensui. sic autem est de iudicio quātitatis solis cuius quātitatem p sensum iudicamus bipedalis figure

Et de toto aliquo.

Hic ponit secundam rationem quia qui concedit istud membrum nō solum destruit scientiam naturalem. sed omnem scientiam. quia qui dicit omnia quiescere negat motum. sed omnis scientia fit per aliquem motum quia p demonstratōem que est ad min⁹ motus rationis. Item qui negat motum tollit omne ens. cum ergo omnis scientia fit de ente ergo negans motum negat omnem scientiam.

Queritur Vtrum qui tollit motum tollit omne ens. scdm q ens capie dupl. Vno mo p ente mobili sicut hic accipit in sbeato istius scie et tūc manifestū ē

Scis

Sprou

et enim ad...

qui tollit motu tollit esse ens. s. mobile. Alio
 modo capitur ens dicitur et tunc est distinguendum de
 motu qui vel accipitur motus dicitur sicut sicut sicut sicut
 actio dicitur motus et sic est verum quod tollit om-
 nem motum in actione etiam tollit omne ens. quod
 non est aliud ens sine operatione cum operatio sit si-
 nis. Alio modo accipitur motus specialiter pro mo-
 tu physico. Et sic potest aliud tolli dupliciter. Uno
 modo ad nostram cognitionem et sic iterum est verum quod
 qui tollit motum tollit omne ens quia omne ens
 cognoscitur a nobis per motum. Alio modo per intelli-
 gi simpliciter et absolute et sic est falsum quod sunt
 multa entia immobilia. Tercia ratio stat in hoc
 nulla scientia disputat contra illas positiones que
 negant principia scientie sed que dicit omnia que se-
 re negat principia huius scientie quia in scientia
 naturali presupponit per principia quod aliqua mouet.

aliqui tollit

ad idem

Secunde autem omnia dicitur
 hic dicitur excludit secundum membra que ponebat ab
 eademo dicitur dicitur omnia semper moueri Et dicitur de
 ac quod suam positionem sustinuit positio autem sic
 reprobatur quia contra negantes principia non est dis-
 putandum sed dicitur omnia moueri negat. princi-
 pia scientie naturalis que presupponit in scientia
 naturali quod natura est principium motus et quie-
 tis. Ad id tamen aristo. quod ista secunda opinio minime
 pugnat scientie naturali que prima quia que est per
 uario motus et quietas est minus manifesta que
 habitus et sic prima opinio repugnat manifesta
 us scientie naturali que secunda.

Et dicunt quidem.

Consequenter ostendit quod istam opinionem ponebant
 antiqui. et dicitur quod motus eorum fuit que
 dicebant hoc latere sensum. s. quod omnia semper mo-
 ueretur. et ideo quod sensum apparat nobis
 quod aliqua que sciant tamen adhuc illa sunt veritate
 mouentur sed dicit aristo. quod non difficile est obijce-
 re contra eos que non specificabant de quali motu
 esset intelligendum. Sed est manifestum de quibus-
 dam motibus quod non semper sunt sicut sunt motus
 grauium et leuium.

Neque enim augeri.

Hic ponit rationes contra predictam opinionem. et pri-
 mo quo ad motum augmenti. secundo quo ad motum
 alterationis. tertio quo ad motum localem. Quod ad
 primum reuertitur positio quod augmentum esset. et dicitur.

un. dicebat enim quod si aliquid augeret in aliquo tempore
 quod etiam augeret per qualiter pre illius. et tunc non sen-
 tiret augmentum quod fieret in modica parte et imperis
 sed aristo. vult quod non oportet quod si fiat augmentum in
 aliquo tempore quod tunc fiat per qualiter pre illius. et sic
 et hoc probatur per tria signa. Primum est de guttis cau-
 tibus lapideis quod prius gutte non cauant lapidem sed
 disponunt ad cauationem sed ultima gutta cauat
 lapidem huius in se videtur primam guttam. Secundum
 est de motu nauis quod quicquid duo prius trahere vna
 nauem sed vna non potest eam trahere sed solum disponit
 ad tractandum et quando alius venit tunc sic trahit na-
 uem. Tercium est de plantis nascentibus in lapidibus
 quod plantę gerunt in lapides diuidunt lapidem ab
 inuicem sed non diuidit lapis in principio sed in fine
 ergo etiam contingit aliud disponit ad augmentum
 et postea augeri.

Similiter autem est in al-

hoc probatur quod non est semper alteratio continua tribus
 modis. Prima stat in hoc in illo non est continua
 alteratio quod simul totum alterat sed contingit simul
 aliud subiectum alterari sicut contingit aquam fil-
 terari ergo non continet congelari sic quod semper fit
 at illa congelatio.

Arguitur

Omnia motus est successus ergo
 non potest aliud simul alterari
 Sed quod ista propositio contingit aliud simul al-
 terari potest dupliciter intelligi. Uno modo sic quod talis al-
 teratio non fiat nisi per aliquam successione et sic non est
 textus intelligitur quod aqua non potest congelari in msta-
 ti. Alio modo dicitur aliud simul moueri per proterem
 ad motum localem quod motus localis preterit per par-
 tes spacii et sic primo est per unam partem spacii
 deum per aliam et sic per aquam congelari sic quod non primo
 una pars et deum aliam successiue congelat et ideo talis al-
 teratio secundum aristo. dicitur velociter. Secunda ra-
 tio stat in hoc quia omnis motus requirit terminum
 naturam terminum sed habito termino cessat motus et
 ergo non potest aliud continue alterari. Maior pars
 quod omnis motus est de alteratione in alterationem sed contra
 tria sunt determinata quod oportet motum esse in terminum
 natura. Minor pars per aristo. dicitur primo de generatione et cor-
 ruptione que dicitur quod habitibus in formis extrinsecis in ma-
 teria cessat omnis motus. Tercia ratio sumitur ex
 quodam experimento quod videtur in rebus que multa sunt
 que non continue mouentur sicut lapis non fit totus ut
 ducitur vel molitur per temporis longitudinem et ergo
 non fit continua alteratio.

Handwritten marginal notes at the top of the page, including 'ad 2' and 'ad 3'.

quod mouet seipsum vel quod est omnino immo-
bilitate primo ergo aristoteles declarat maiorem et illam
delectat mouetur et primo premitte tres diuisio-
nes mouentiu et mobilitu vt ex illis possit decla-
rare maiore. Prima diuisio e mouentiu et mobi-
litu quedam mouet et mouetur p se et quedam p
accidens et accipit hic p accidens fm qd cohibet
dit sub se motu fm prem. Secda diuisio est eoru
que mouetur p se quedam mouent a seipsis sicut
animalia quedam ab alio sicut manimara. Terc-
tia diuisio est illoz que mouetur tam a se ipsis
q ab alijs alia mouentur fm naturam alia ex-
tra naturam a violento.

Quociens enim ipsa

Hic manifestat vltima diuisionem triplis primo
in his que mouentur a seipsis sicut in animalibus
bus et hoc dupliciter scilicet fm totum et fm partes. pr-
mo enim totu animal violento moueri et potest totu
animal naturaliter moueri qm enim animal mo-
uetur sursum tuc totu animal mouetur violento
et qm totu animal mouetur deorsum tuc totum
mouetur naturaliter. Secdo manifestat hoc in pri-
bus quia in partibus animalium alijs est motus vio-
lentus et aliquis naturalis qm enim pars animalis
mouet sicut a natura eius instituta e tuc mouetur
naturaliter sicut qm homo curat ceuta versus
ante et brachia versus retro si aut fieret curata
tura opposita tuc esset motus violentus fm parte
Tercio manifestat hoc in his que mouentur ab alio
quia ignis mouet naturaliter sursum et violento
deorsum

Arguitur Motus animalis sursum
est naturalis ergo male dicitur
q sit violentus. Ans patet qd est natura
le qd aia mouet ad omne diuina positiois // Di-
cendum qd motus animalis capis dupl. Vno mo-
do p comparationem ad totu animal et sic etia motus
sursum e naturalis qd talis motus naturaliter fit
ab anima que mouet corpus ad omne diuina positio-
is. Alio modo comparatur motus animalis ad corpus
animalis tunc et sic motus sursum e contra natura
animalis qd est contra naturam corporis ipsius animalis
mouetur enim corpus animalis naturaliter
fm naturam elementi predominantis sed hoc elem-
tum est terra ergo naturaliter mouet deorsum

Et maxime moueri

Hic aristoteles manifestat ipsam maiore primo se

nis. qd enim quod mouet ab alio mouet. Et primo
dicit in quibus hoc est manifestu. et dicit qd mani-
festu est hoc in illis que mouentur p violentiam. sicut
patet tercio ethicorum ex diffinitione violenti. Quia
violenti est quod mouetur ab extrinseco passo non
conferente vim.

Maxime autem dubi

Hic aristoteles ostendit in quibus est dubiu qd illud quod
mouet ab alio mouet. Et vult qd in grauius et
leuius dubiu est quia grauius et leuius mouentur se
ipsa et tunc mouentur naturaliter quia vt videtur non
apparet a quo extrinseco mouentur. Pro deducto-
ne istius aristoteles probat quatuor rationibus qd grauius
et leuius non mouet seipsa quare. Prima stat in hoc
mouere seipsa pertinet ad eodem vite scilicet grauius et le-
uius non sunt viuencia qd et maior pars quia fm
aristotilem in primo et tercio de anima viuia dif-
ferunt a non viuicibus qd viuia mouet seipsa. Secda
ratio stat in hoc quociens mouent seipsa prout facit se
stare et quiescere scilicet grauius et leuius non prout facit
se stare et quiescere qd solum quiescunt in termino
motus qd et maior patet qd animalia p appetitum
faciunt se mouere et etia stare. Tercia ratio stat
in hoc illud quod mouet seipsum non habet determina-
tum motum et hoc ideo qd illud determinat sibi mo-
tum ex fantasia et appetitu scilicet grauius et leuius hinc
determinatum motum qd grauius mouent deorsum et
leuius sursum ergo non mouet seipsa. Quarta ratio
stat in hoc nullu perfectu continuu mouet seipsum scilicet
grauius et leuius sunt perfecte continua ergo et. Ma-
ior patet qd quod mouet seipsum diuidit in mouens et
motu et sic non est perfecte continuu.

Arguitur Animal e perfecte continuu qd
male dicebat oppositum in
vltima ratione. Dicitur qd aliqdo dicitur continuu dupl-
Vno modo formaliter qd partes eius copulantur ad ali-
que terminu eodem et sic animal e perfecte continuu.
Alio modo aliquid dicitur continuu formaliter et si-
naliter simul dicitur enim aliquid finaliter continuu
in ordine ad motum et sic animal non est perfecte co-
tinuu tunc enim dicitur perfecte continuu quia vna parte
mota totum mouetur sicut patet in ligno fm qd
dicit aristoteles duodecimo metaphisice. Continuus e au-
tius motus est vnu et sic animal non e perfecte conti-
nuu quia potest vna parte moueri alia non moueri

Sed accidit hoc semper

Quia aristoteles supra dixit qd grauius et leuius non

und mouet p ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid

Octauus.

non est primū quod mouet illa instrumenta nul-
lus erit motus.

Juxta autē hec dicta.

Hic cōsequitur p̄bat qd nō omne mouēs mo-
uetur. et id aliqui hic faciūt scdaz principale rati-
onē qz si esset p̄cessus in infinitū in mouētib⁹ et
motis tūc omne mouēs moueret si nō est primū
sed solū primū mouens ē qd nō mouet. sed hoc ē
impossibile. qz si omne mouēs moueret vel moue-
ret p se vel p actūs. Nō p actūs qd pbat tribus
rōmbus. Prima ē. Si omne mouens moueret p
actūs tūc zingereet qnqz nō esse motū. sed hoc est
prius rē pbatū qz pbatū est qd motus ē sempitē-
nus. Sequela p̄ qz qd p actūs est sit nō esse cū
nō sit necessariū. Si ergo oī mouēs moueret p
actūs tūc p̄ nō mouet sed mouēs nō mouet m̄
si moueat. ergo zingit hoc mouēs nō mouere. et
sic tollit omnis motus. Et ē hic notandū qz ac-
sto. hic loq̄tur fm opinionē antiquorū q̄ dicebant
qz solū illud mouet qd remouetur qd est verū de
mouentib⁹ corporis sicut celū mouet ista inferi-
ora p suū motū. Antiq̄ em̄ nō nouerūt immate-
rialia.

Itē p̄bat motū dū p̄bat qd motus ē sempitē-
nus. Sequela p̄ qz qd p actūs est sit nō esse cū
nō sit necessariū.

Et rationabiliter ac.

Hic ponit scdām eōdem q̄ stat in hoc in p actūs
cōbimatis si unū inueniatur sine alio tunc aliud
potest inueniri sine ipso sicut homo et albedo. si
mouens mobile et instrumentū sunt p actūs cō-
binata. ergo sicut muenit qnqz mobile sine mouē-
te. sicut patet de terra que ē mobilis sic qz tñ nō
mouet ita cōtra inuenit aliqd mouēs quod nō
est mobile. et sic erit aliqd mouēs immobile qd p
accidens non mouetur.

Unde et anaxagoras.

Tertio pbat idem testimo. nō anaxagorē qui po-
nebat intellectū impassibile et immixtū ut ipse
moueret omnia alia exiūta in chaos cōfuso. cum
ergo iste intellectus fm anaxagorā est immobilis
sic ad m̄ est aliqd immobile quod non moue-
tur per accidens.

Acuero si non scdm.

Hic pbat duabus rōmbus qz nō omne mouens
mouetur p se. Et stat p̄ma ī hoc. Si mouēs mo-
uetur p se vel hoc esset eadē sp̄ motus qua mo-
uet. sed hoc est incoueniens qz tūc p̄tētes p̄tēte

tur et docens doceret. Vel hoc fieret fm aliā sp̄
ciem motus. s. qz mouens moueret vna sp̄ mor⁹
et moueret alia sp̄ et tūc qz sp̄s motus nō sunt
infimite oportet qnqz deuenire ad illā sp̄ n mot⁹
qua mouēs moueret. et sic sequitur idem incoueni-
ens quod prius.

Amplius at magis.

Hic ponit scdām eōdem que stat in hoc. Si omne
mouēs p se mouet. ergo idē erit in actu et in po-
tentia. qz unūquodqz est in actu fm qz mouet et
in potētia fm qz mouetur. Si ergo idem mouet
et mouet ergo idem ē in actu et in potētia. Nul-
tergo p̄bat ex omnib⁹ istis qz si nō est p̄cessus ī in-
finitū in mouētibus et motis ergo deuenire ad
aliqd quod mouet a se primo et nō ab alio.

Queritur.

Utrū sit deuenire ad aliqd
mouēs seipm. Ddm qz
sic qua nō est p̄cere in infinitum in mouētibus
et motis sicut in textu est dictum. ergo oportet
deuenire ad aliquod qd nō mouetur ab alio.

Arguitur.

In septimo dictum est qz
omne quod mouetur ab
alio mouetur. ergo nihil mouetur a seipso. Di-
cendū qz aliqd moueri a seipso potest dupliciter
intelligi. Uno mō a se p̄mo. i. fm se totum. et h⁹
est impossibile. quia sic idem dēt in actu et in po-
tētia respectu eiusdē. Alio mō potest intelligi qz
aliquid moueat seipm fm p̄m. et sic animal di-
citur mouere seipm quia anima mouet corp⁹. et
sic est in p̄posito. quia illud mouēs seipm de quo
aest hoc loq̄tur est ipm celum quod dicit anima
tum p assistentiam anime nobilis. et celum mo-
uet seipm grā aie et mouet grā corpis celestis.

Arguitur.

Celū solū mouet ergo male
si qz mouet seipsum. q̄ntia
tenet qz qd solū mouet nō mouet. Ddm qz ce-
lū cap̄t duplē. Uno mō absolute et fm se. et sic
celū nō mouet seipm sed solū mouet ab aia no-
bili. Secūdo mō accipit celū cū inclusionē aie nobi-
lis. et sic hoc totū ē mouēs seipm. Nūc ē de corp⁹
aialis qd nō mouet seipm si capiat p se. i. fm ex-
clusionē aie. si mouet seipm si includat anima.

Arguitur.

Ex istis sequet qz celū eēt anima
tū. pbat qz p̄riū est animatorū
qz moueant a seipis. et hoc nō uenit maiatis
qz lapis nō mouet a seipso. Ddm qz duplē ali-
quid mouet seipsum. Uno mō sic qz p̄s mouens
inest toti p formalē inherentiā. et sic aia aialis

11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 instrumentū
11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 sunt 2 mouēs 2 qd p̄t qz 2 qd et mouet
et p̄t motū
11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid

11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 instrumentū
11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 sunt 2 mouēs 2 qd p̄t qz 2 qd et mouet
et p̄t motū
11 mouēs se ipm 2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid
2 rlo et dicitur qd p dicitur gaurid

nobili est mouens seipm iam a resto. vult pbare q vna ps mouentis seipm est immobilis. s. amna nobilis. Circa hoc primo pbat q totum mouens seipm no mouet seipm fm totum. et hoc duabus rationibus. Prima est Si totu moueret et totu moueretur tuc idem moueret eo motu quo moueretur quia vna ps mouet et illa ps mouetur. ergo idem mouet et mouetur. Secunda ratio quia tuc idem erit in actu et in potentia respectu eiusdem quia moues fm q huiusmodi e in actu et motu fm q hmodi est in potentia sed id esse in actu et in potentia respectu eiusdem implicat contra dictam quia quod est in actu habet formam fm quam est in actu et quod est in potentia non habet formam fm qua e in potentia.

Questio 100

Quod aut non con.

Hic a rest. excludit illos motus quibus possit aliquid opari q ps mouens etiam moueretur. h. em potest dupliciter capi. Uno mo q ps mota moueret ptem n. ouentem et e contra reciproc. sicut si dicerem q anima nobilis moueret celum. et celum iterum moueret anima nobilem. vel sic q illa ps moues moueret seipm. Istos errores excludit. pmo primu quatuor rationibus. Prima stat in h. quia si sic tuc no esset primu mouens. quia illud dicit primu moues quod est ppinquius primo immobili simpliciter. Sed si quelibet ps istius mouentis esset eque ppinqua primo immobili. sic no esset aliquid istoz primu mouens. Secunda ratio si ps moues moueretur hoc sic p actus sicut nuc contingit in animalibus ubi anima p actus mouetur sed quod p accidens e contingit no esse. ergo contingeret illa non moueri. et tuc erit ad minus aliquid immobilis. Tercia ratio e. Si moues iterum moueretur ab alia pte mota tuc quoz nullus erit motus. quia cu illa ps no mouet nisi moueretur et contingit ipam no moueri. ergo etiam quando non mouet. Quarta ratio stat in hoc. Si idem moueret et moueretur fm eundem motu tuc idem esset in actu et in potentia qd est impossibile.

Atuero neq; primo.

Hic ostendit alia ptem. s. q ps mouentis immobilis no mouet seipm. et hoc duabus rationibus. Prima stat in hoc qd si anima nobilis moueret seipm ipsa tuc separata a toto etiam moueret seipsa qd quid conuenit alicui naturaliter hoc conuenit sibi semper. sed hoc est impossibile. qd tuc totu no esset primu

mouens seipm sed vna ps. qd est extra predicta. Secunda ratio est nullu totu pot mouere seipm nisi gratia pris sicut pbatu est. sed ps separata a toto est quoddam totu. ergo non potest mouere seipm. sed oportet illa ptem etiam diuidere in ptem mouentem et motam. et sic ps illius pris ad minus esset immobilis vel erit processus in infinitu.

Quoniam autem mo.

Hic ostendit quod se hnt ptes mouentis seipm ad invicem. et primo ostendit q snt tui due. scdo quod ad invicem combinantur. Quo ad primu dicit q tui due sunt ptes mouentis seipm scz ps moues tui que e immobilis et ps mota tui que no est ex necessitate mouens aliqd aliud. quia si sic tuc illa ps esset mouens seipsam.

Arguitur

Celum est moues ista inferiora et est motum ab anima nobili. ergo ps mota est vltimus moues. Sed q aliqua ptem celi no mouere intelligitur dupliciter. Uno mo quia non mouet alia ab eo separata. et sic est falsum. Alio modo quia non mouet aliam ptem sibi coniunctam. et sic est veru quia ista inferiora quous moueantur a celo tam celu no est pars istoz inferioroz sicut anima nobilis est pars celi capiendos celi cu inclusione anime nobilis.

Contacta autem.

Hic ostendit pte quomodo ad invicem coniungatur et vult q no possunt coniungi p continuationem quia tunc uno moto etiam moueretur alterum quia continuu est cuius motus est vnus. sed habet se ad invicem p contactu. et hoc si ambe ptes habeant magnitudinem tuc est contactus qritatis et si vna habeat qritate alterum no tuc est contactus fm virtute et no fm qritate.

Dubitatione autem ha.

Hic consequenter pte ponit circa predicta vna dubitationem. Ex quo enim dictum est q mouens seipsum diuiditur in ptem mouentem et motam. queritur si auferatur aliqua pars p diuisione a parte mouente utrum residua pars posset mouere. Rndit aristoteles q no. quia si pars moues diuideretur tuc no seruaret eandem virtutem nec eandem naturam qua prius habuit. qd potentia naturalis sequitur naturam sed subtracta aliqua parte mouentis no manet natura ergo nec vlt.

Hic aristoteles ponit illos modos quibus opariunt qd non mouet

Quo hnt ad mouet ad

die

contacta autem

quod hnt ad mouet ad

tus. quibus enim virtus mouentis mathematica est
diuisibilis in infinitum non tamen physice.

Manifestum igitur est.

Hic inferet conclusionem principaliter intentam
scilicet quod necesse est ponere aliquid mouens omni-
no immobile siue hoc sit pars mouentis seipsum
siue aliquid aliud.

Quoniam autem oportet.

Hic philosophus postquam inquisiuit quod est deum
dum ad unum primum mouens consequenter inquirit
conditiones eius et ponit hic principaliter duas
in hoc reuere scilicet quod primum mouens est perpe-
tuum et quod est unum et primo refert quedam que di-
cta sunt et primo dicit quibus non omne mouens
immobile sit perpetuum quia anime animalium sunt
mouentia immobilia quia per se non mouentur
et tamen non sunt perpetua mouentia quia mo-
uentur per accedens ad motum corporum. Hoc er-
go mouens quod non mouetur per accidens erit
omnino perpetuum sicut anima nobilis.

Manifestum est hoc

Hic intendit probare quod dixit scilicet quod primum
mouens est perpetuum excludens primo unam ra-
tionem que non valet ad probandum illud et ista
quicquid non generatur nec corrumpitur est perpe-
tuum. sed primum mouens non generatur nec corru-
pitur ergo est perpetuum. Dicit philosophus quod ista
ratio secundum formam non valet eo quod multa sunt non
perpetua que tamen nec generantur nec corrumpuntur
sicut est punctum vel albedo quia quod per
partem mouetur hoc est corpus sed punctum non est
corpus nec albedo ergo nec generatur nec corru-
pitur. Unde oportet adde in ratione quod nec per
se nec per accidens generatur nec corrumpitur hoc
est perpetuum.

Manifestum enim est.

Hic ponit veram rationem ad probandum propo-
situm et est ista motus per quem aliqua sunt et ali-
qua non sunt est perpetuus sed effectus perpetuus
non potest esse nisi a causa perpetua ergo etiam oportet
primum mouens esse perpetuum consequentia tenet
quia effectus non est diuini sui causa. Maior
patet quia generationes et corruptiones rerum
perpetuantur posita perpetuitate mundi quam philo-
sophus probat. Et non potest dici quod multa mouentia
sunt in mundo et sic est et non mouent perpetua loca.

etiam consequenter se habentia sunt causa talis mo-
tus in finitum quia tunc idem esset causa sui ipsius
ex quo enim ista mouentia succedunt sibi sic sunt
mobilia et ista succedentia mobilia sunt causa om-
nis motus ergo causarent illum motum in se ipsis
et ideo his positus tunc adhuc oporteret ponere
unam aliam causam que esset causa illorum mobilium.

Si quidem igitur perpe-

Hic consequenter ostendit secundam conditionem scilicet
scilicet quod hoc mouens perpetuum est unum et hoc probat
duabus rationibus quarum prima est ista. In his
que sunt secundum naturam semper accipiendum est il-
lud quod est nobilius et melius quia natura sem-
per facit aliquid secundum quod melius est sed melius est
unum esse perpetuum mouens quam multa ergo natura
ordinauit unum perpetuum mouens et non multa
minor patet quia peccatum est fieri per plura quam
potest fieri per pauciora. Sed unum perpetuum suf-
ficit ad omnem motum igitur et est.

Manifestum est igitur.

Hic ponit aliam rationem que est ista motus qui
fit a diuersis mouentibus non est unus sed mo-
tus qui fit a primo mouente est unus ergo non
fit a pluribus mouentibus. Maior patet quia
quando unum mouens corrumpitur et aliud gene-
ratur tunc oportet interuenire quietem inter cor-
ruptionem primi mouentis et generationem secun-
di mouentis et pro illo tempore non erit motus
quia non est mouens. Minor est manifesta quia
motus celi est unus quia circularis.

Ex quibus est scire.

Hic ex predictis inferet unam aliam conditionem
que est ista quod primum mouens nec est mobile per
se nec per accidens. Et stat ratio in hoc quicquid
mouet motu sempiterno hoc nec mouetur per se
nec per accidens sed primum mouens mouet motum
sempiterno ergo nec mouetur per se nec per acci-
dens probatur quia quod per se mouetur vel per ac-
cidens hoc fatigatur sicut patet de animalibus ani-
malium. Sed quod fatigatur necesse est quandoque
desicere a mouendo quia per fatigationem virtus di-
minuitur si ergo mundus debet manere in uno sta-
tu vel in una dispositio ergo primum mouens sit
omnino immobile sic quod nec per se nec per acci-
dens moueatur dispositio enim inferiorum mobilium dependet ex
motu celi et ergo si motus celi non maneret in

De motu primi mouens in causa motus quod est deus et ideo mouet celum per quod causat ista inferis ora. Unde sequitur qd anima nobilis adhuc mouetur ab aliquo appetibili quod est deus.

Philicorum

folio xxxv

Bit vnu oris. toto vno

mobili extra genus in causalitate quod est deus et ideo mouet celum per quod causat ista inferis ora. Unde sequitur qd anima nobilis adhuc mouetur ab aliquo appetibili quod est deus.

Arguitur Non oportet ponere mouens omnino immobile quia primum mouens seipsum sufficit ad saluandum omnem motum. Dicendum qd primum mouens seipsum accipit dupliciter. Uno modo secundum se secundum quod non habet ordinem ad primum immobile et sic non mouet quia ab lata prima causa auferretur omnes posteriores et dicitur supra. Alio modo accipit primum mouens seipsum secundum quod subicitur influxui primi immobilis et sic est verum quod mouet omnia alia posteriora et sic patet quod tale mouens seipsum nullo modo mouet subterfugio primo mouente quia primum mouens seipsum mouet propter aliquod appetibile quod est primum mouens simpliciter.

Primum mouens seipsum in d

Arguitur Anima nobilis intelligit se esse et mouet se et similiter potest argui de primo mouente. Dicitur qd motus accipitur dupliciter. Uno modo proprie primo motu physico secundum quod corpora mouentur ut dicitur sexto huius et sic intellectus non mouetur quia non est corpus. Et sic intelligere non est moueri. Alio modo accipitur motus generaliter prout se extendit ad quamcumque operationem et sic intelligere est moueri sed primo modo accipitur hic motus.

Arguitur Primum mouens extra genus applicat suam virtutem celo in mouendo ipsum sicut anima nobilis. Sed anima nobilis in mouendo celum videtur moueri per accidens ad motum celi ergo et deus. Dicitur qd nec anima nobilis nec primum mouens immobile extra genus mouetur per accidens. Est tamen ista differentia in istis mouentibus quia mouens immobile extra genus non est in circumferentia primi mobilis sicut differentie sicut anima nobilis quia primum mouens immobile extra genus est infinitum et ubique et quousque anima nobilis applicat suam virtutem solum ad unam partem celi tamen quia illa pars est continuata alijs partibus sic ad motionem illius partis sequitur motus omnium partium et sic influxus anime nobilis semper fit in una parte celi sicut in oriente. Est ergo illa influentia semper in una parte secundum situm sed non secundum subiectum quia anima nobilis semper est in oriente et sic est in uno situ tamen influat in aliam et aliam partem sibi precise suppositam que partes sibi succedit ad finem orientis.

Queritur Verum sit unum oriens in toto universo vel sint plura oriens. Dicendum quod oriens accipitur dupliciter. Uno modo formaliter ex parte situs que habet anima nobilis et tunc est unum oriens quia ille situs anime nobilis non variatur sed manet in oriente. Alio modo accipitur oriens materialiter ex parte partium celi que sunt in tali situ et sic est aliud et aliud oriens quia partes sibi inuicem succedentes non sunt eadem.

Ut motus effectus primo mouens in toto mundo est effectus primo mouens in toto mundo. Et sic patet quod motus effectus primo mouens in toto mundo est effectus primo mouens in toto mundo.

Arguitur Aristoteles in sua probatione presupponit falsum quia presupponit perpetuitatem motus quod est falsum. Dicendum quod non impedit quod quandoque ex falso inferatur verum iuxta illud ex falso verum ex vero nisi verum hoc tamen verum potest inferri alijs modis probari sicut prius tactum est.

Regula de

Arguitur Physicus non habet determinatum ex de primo motore sed metaphisicus. Dicitur quod quousque sunt idem primus motor extra genus et prima causa secundum eam tamen differentie secundum formalem rationem in consideranda quia primus motor refertur ad motum et ideo de ipso secundum quod huiusmodi physicus tractat qui tractat de ente mobili. Sed de prima causa secundum quod huiusmodi tractat metaphisicus qui determinat de ente et de causis entis. Unde patet quod metaphisicus tractat de primo motore sub ratione prime cause et non sub ratione primi motoris.

Primo mouens in toto mundo est effectus primo mouens in toto mundo.

Tuero aliud facie

Postquam philosophus in priori tractatu probauit quod est aliquod primum mouens immobile perpetuum et unum et quod primus motus est perpetuus nunc in hoc tertio tractatu et in sequenti vult determinare quis sit primus motus et hoc in isto tractatu et quale sit primum mouens in sequenti tractatu primo ergo proponit intentum secundo exequitur propositum dicens primo quod oportet considerare utrum sit aliquis motus quem contingit esse infinitum et continuum et quia talis motus est sempiternus tanquam a mouente immobili factus ideo est necessario primus quia ante sempiternum nihil est.

Ut vult metaphisicus quod sit primum motus et quale sit primum mouens

Tribus autem existit

Hic exequitur propositum et primo probat quod motus localis sit primus sed probat quod motus localis sit primus primum quod probat tribus rationibus primo per se probat

Ut primo probat quod motus localis sit primus et quod motus localis sit primus

*Etiam dicitur quod motus localis est prior motu generati-
 onis et motu augmentati-
 onis. Sed hoc non est verum. Et motus localis est posterior motu generati-
 onis et motu augmentati-
 onis. Et motus localis est posterior motu generati-
 onis et motu augmentati-
 onis.*

Octauus *Explicit aliquid de esse huius et hoc*

3° perfectio

*Legimus quod duo sunt in uno et quod sit in
 de die duo in se et sit in se
 sit in se et sit in se*

motu. Secundo per distinctionem prioris et po-
 sterioris. Tercio ex ordine mouentiu et mobiliu
 Circa primu ponit duas rationes. prima stat i hoc
 probatum est prius qd aliqd motus est sempiternus
 ergo est aliqd motus primus. Sed talis motus non
 potest esse augmentatio qd augmentatio presupponit
 alteratiorem cu oporteat prius alimentu alterari
 et anq iungat alio alteratio at presupponit mo-
 tu localem qd si alterans semp fuisset eque prin-
 quu alterato tunc semp fuisset facta alteratio. si
 ergo fiat alteratio de nouo qd de nouo iungat
 tur alterati alteranti. hoc at fit p motu localem
 ergo ille motus est primus.

Et ponit secundam rationem

Amplius omnium patet
 Hic ponit secundam rationem qd stat in hoc ois altera-
 ti fit p motu localem. ergo motus localis est prior al-
 terati. Et sequentia probat qd alteratio fit fm qua-
 litates sensibiles s fm opinionem antiqua pncipia
 pia omnium qualitate sunt raritas et densitas. Et
 raritas et densitas sunt p motu localem. qd in rare-
 factioe est motus ad maiore locu in densatiioe est
 motus ad minore locu. sicut qd augetur accipit
 maiore locum qd illud quod dimminuitur.

*Et dicitur quod motus localis est prior motu generati-
 onis et motu augmentati-
 onis.*

Arguitur Prius dictu est de vno qd
 rarefactio et densatio sunt
 sine motu. s locali ergo male dicitur qd sunt cum
 motu locali. Sed motus rarefactio et densatio
 accipiuntur duplici. Vno modo put sunt in
 actu preexistens sicut farina condensat aqua
 et sic semp sunt per motum localem qd oportet s
 eina localem moueri ad locum aq. et sic loquitur hic
 philosophus qd loquitur sicut antiq q dicebat q densitas fie-
 ret p congregatiorem corporum et raritas per segrega-
 tiorem corporum. Alio modo accipiuntur rarefactio et co-
 densatio fm q absolute se tenet ex parte materie
 et sic pot fieri p solu motu alteratiiois vt in aq.
 calefacta q fit rare p solam alteratiioem.

Amplius et hoc consi-
 Hic probat idem qd motus localis est primus. distin-
 guens modos prioris et posterioris. et vult qd aliqd
 si prius alio repleat qd tunc sufficit. Vno modo illud
 est prius quo non exite non exire alia s illud sine
 alijs. ita q non exiret subsistendi prima. et sic al est
 prius hie. Sed modo aliqd dicitur prius tpe qd tunc
 illud si prius qd est remotius a pnti nunc. Tercio
 modo aliqd dicitur prius fm substantiam
 sive in perfectioe sicut actus est prior potentia

et perfectum est prius imperfecto.
Quare quonia motus *hic probat qd motus localis est prior fm ois istos
 motus prioris. et primo fm primu modu. et hoc sic
 Illud est prius primo modo a quo non aueritur sub-
 sistendi prima. Sed sic est d motus localis est. et bene
 sequitur si alteratio est tunc motus localis est. et ite-
 rum. si augmentatio est motus localis est. sed
 non eadem si motus localis est alteratio est qd la-
 pis potest moueri localiter absq hoc qd alteretur
 v. l. augmentetur.*

Adhuc etiam tempore. *hic probat qd motus localis sit po: alijs motib
 tempe et hoc sic. Omne perpetuu est prius tpe no
 perpetuo. sed motus localis est perpetuus et prius
 motus celi. ergo est prior tpe alijs motibus. Na
 io: patet quia perpetuu habet in se omne tps. ergo
 est prius quocunq non perpetuo. Sed patet qd
 motus localis circularis potest etiam continuari
 in magnitudine finita sicut in sexto dictu est et
 nullus alius motus.*

Sed in vno quidem
 Hic consequenter excludit quadam obiectioem que
 est. motus localis videtur esse posterior in tempore
 sicut patet in animalib' que primo generantur de-
 inde augmentantur et tercio alterantur in humo-
 ribus et ultimo mouent localiter. Respondit philosophus qd
 qd motus localis et motus generatiiois in vno
 subiecto concurrunt tunc motus generatiiois et aliq
 motus precedit motum localem. vt dictum est in
 animalibus. Sed quando in diuersis separatim
 experiuntur tunc motus localis est prior alijs
 motibus. sicut patet in celo in quo non concurrerit
 generatio quia est factum p creatioem. et sic in
 illo motus localis precedit omnes alios motus
 quia ille motus est causa omnium aliorum motu-
 um.

Omniuo at videtur. *hic probat tertium scilicet qd motus localis est
 prior omnibus alijs perfectioe. et hoc duab' prin-
 cipalibus rationibus quarum prima habet in se
 virtualiter duas. prima illud quod est posterioris
 generatiioe est prius perfectioe. s motus localis est
 posterior generatiioe qd est po: perfectioe. maior p
 qd in naturali generatiioe fit pressus ab imperfecto*

ad perfectum minor patet quod generata prius generatur antequam localiter moveatur sicut dictum est de animalibus animal enim solum incipit motum localem postquam perfectum est. Hec sic illud est perfectius quod reperitur in perfectioribus hoc motus localis reperitur in perfectioribus ergo ille motus est perfectior. Maior patet quod perfectio et perfectibile debent proportionari ubi est ergo altius perfectibile ibi est altior perfectio. Minor patet quod solum motus localis reperitur in animalibus perfectis quod animalia imperfecta sunt immobilia.

Arguitur Prima intelligentia est prior generatione et tamen non est imperfectissima sed perfectissima. **Respondetur** quod prima intelligentia est bene prior creatione sed non generatione quod non generatur sed creatur. In illa ergo que accipitur per generationem non est quod illa que sunt priora generatione sunt imperfectiora.

Et quia nequaquam hic tangitur secunda ratio principalis que stat in hoc ille motus est perfectior qui minus remouetur a mobili sed motus localis est huiusmodi ergo etc. Maior patet quod remotio forme significat imperfectiorem. Minor patet quod motus localis solum remouet ubi sed ubi non pertinet ad substantiam rei et ideo per motum localem nihil abijatur quod spectat ad substantiam mobilem per diminutionem autem remouetur quod pertinet que oritur ex natura rei quod ex materia per alterationem remouetur qualitas que etiam oritur ex natura rei quod ex forma sed per motum localem nihil abijatur quod est ex natura rei.

Maxime autem manifeste

hic patet tertio quod motus localis est prior ex parte mouentium et mobilium et stat ratio in hoc ordo motuum sumitur ex ordine mobilium quod prima subiecta habent prima accidentia sed mobile quod mouetur motu locali solum scilicet celum est primum inter mobilia ergo etiam motus localis est primus.

Queritur Vtrum motus localis sit primus motuum. **Respondetur** quod sic. Cuius ratio est quod omnes alij motus ad minus presupponunt unum motum localem scilicet celi que sine tali motu non est aliquis alius motus possibilis.

Arguitur Generatio est prior motu locali. **Respondetur** quod motus localis et generatio possunt dupliciter comparari. Uno modo ad illud in quo simul inueniuntur.

et sic motus generationis est prior et tempore. Et tamen motus localis est perfectio prior quod est ultimus generatio et ratio illius est quod oportet rebus prius generari antequam moueatur localiter. Alio modo comparantur in diuersis et in vniuersali et sic motus localis est simpliciter primus unde absolute dicendum est quod motus localis est prior omnibus alijs motibus que alij motus presupponunt motum localem ipsius celi cum ergo causa sit prior effectu sic motus localis est simpliciter prior omnibus alijs motibus. Et causa illius est quod celum est ingenerabile et ideo in ipso non possunt esse generatio et motus localis.

Arguitur Motus generationis est perfectior motu locali cuius tamen oppositum dictum est probatur quod motus habet suam perfectiorem et termino suo ad quem sed terminus generationis est perfectior scilicet forma substantialis que terminus motus localis que est ubi. **Respondetur** quod est duplex perfectio motus quaedam est perfectio intrinseca et illa sumitur per comparationem ad terminos qui sunt eiusdem rei cum motibus et sic motus generatio est perfectior motu locali et ista perfectiorem attendit loquens et ideo in postpositam est motus generatio ponit ante motum localem. Alia est perfectio in motu extrinseca que sumitur per proportionem ad mouens et mobile et istam perfectiorem attendit philosophus et sic motus localis est perfectior quod est perfectioris mouentis scilicet anime nobilis que est insarigabilis et etiam huius perfectius mobile quod est celi quod est incorruptibile.

Arguitur Posteriora via generatio nis non sunt perfectiora ergo probato est invalida. **Respondetur** quia senectus est posterior via generatio nis et tamen non est perfectior.

Respondetur est duplici primo quod senectus non est vltimum in generatione sed potius vltimum in corruptione. Cuius ratio est quia secundum aristotelem in fine de generatione in rebus generabilibus equalis est tempus generationis et corruptionis est ergo in animalibus vniuersale tempus generationis et vltimum illius est perfectissimum et hoc tempus fortassis est in tricesimo quinto anno iuxta phalmsam que dicit quod numerus annorum ipsorum in ipsis septuaginta et si autem in poteratibus id est in hominibus completis octuaginta et sic hoc tempus est in tricesimo quinto aut quadraginta anno et tempus sequens est tempus corruptionis quod tunc alii declinat a perfectione nature usque ad finem. Senectus ergo aduenit in fine circa tempus corruptionis. **Secundo dicendum**

Secundo 371

Secundo 371

Octavus.

¶ Sicut dicitur deo metaphisice q duplex est pfectio. Una est pfectio in bono. alia est pfectio in malo: sicut aliq dicitur pfectus fur vel latro tunc est dicendum q q uis seneca non est aliq pfectum in bono est in aliq pfectum in malo.

Arguitur Generatio inferiorum est finis celi. Sed finis est pfectio: et his que sunt ad finem ergo motus istorum inferiorum est pfectio: q motus celi. Dicitur q est duplex finis motus celi. Unus est finis proximus qui est notus apud philosophos et est generatio istorum inferiorum et talem finem non oportet esse pfectionem illius que sunt ad finem. Alius est finis ultimus est assimilatio ad deum sive plenitudo numeri electorum et talem finem non mouerit philosophi. et ille finis est melior his que sunt ad finem. et ex illo fine ultimo potest sumi ratio quare quandoq motus celi desinet esse. qm erit numerus electorum completus.

Arguitur In isto libro philosophorum determinat de motu in celo ergo male descendit ad unum specialem motum scilicet localem.

Dicitur q est duplex species alicuius. Una est que virtualiter includit totum genus. et tunc scientia tractans de genere potest descendere ad talem speciem. et talis species est motus localis inter species motus. quia motus et motus localis sunt eiusdem coitatis. qd omne qd non potest moueri localiter non potest alio modo moueri. Alia est species que non includit virtutem licet totum genus. sicut est motus generationis. qd non omne qd mouetur generatur. et a tali non licet descendere in scientia tractante de genere ad species. Sic etiam aristoteles dicit duodecimo metaphisice ad determinandum de substantia que est principalis species entis quodammodo virtualiter in se continens actus. sic etiam in libro de generatione descendit philosophus ad generationem elementorum. quibus tamen vniuersalibus determinat de generatione in illo libro.

Queritur Quis motus inter motus locales sit prior. Dicitur q motus localis circularis est celi. probatur quia ille motus localis est prior qui est regulator. et perfectior. et quo alij motus regulantur et que est vniuersalis. et pfectus. sed motus circularis est solum regulator. et ipso alij motus mensuratur et est vniuersalis et perfectus sicut patet in textu. ergo ille est prior alijs motibus.

Arguitur Ordo motuum attenditur secundum ordinem magnitudinum ut patet primo celi. sed linea recta est prior linea

circulari. ergo motus rectus est prior motu circulari. minor patet quia linea recta est simplex et linea circularis est composita ex recto et curuo quia habet ordinem ad centrum. circa quod sumit concavitatem eius. Dicitur q linea circularis accipitur duplex. Uno modo secundum se et absolute et sic non est composita ex recto et curuo. quia linea circularis est simplex ut patet primo celi. Alio modo accipitur linea circularis per comparationem ad centrum. et tunc in ipsa assignantur rectum et curuum quia illa pars que respicit centrum est concava et que respicit superiorem partem est convexa. sed non accipiuntur concavum et curuum in linea circulari nisi quo ad nos. id signum cuius hoc qd est concavum sit etiam fieri curuum linea enim per vnam reuersionem habet concavum et per oppositam habet convexum ut patet de obliqua flexibili.

Arguitur Totum est prius partibus sed motus rectus sit secundum totum et motus circularis secundum partes. quia celi non mouetur totaliter sed secundum partes. sed ista inferiora que mouentur recte mouentur secundum totum ergo motus rectus est ante motum circularem.

Dicendum q non est simile de toto et de parte et de motu totius et partes. quia quicquid sit ante partes via pfectionis tamen motus totus non est ante motum qui sit secundum partes. quia motus secundum partes se habet ut actus in ordine ad motum qui sit secundum totum. et hoc ideo est quia quanto aliquid minus habet de mutabilitate tanto minus habet de potentia et plus de actu. cum ergo motus secundum partes habet minus de mutabilitate ergo habet plus de actu. et sic ex illa ratione motus qui est secundum partes precedit motum rectum qui est secundum totum.

Queritur quidē iuritur motus.

Postquam ostendit q motus localis est primus motus. hinc consequenter vult ostendere quis sit ille primus motus localis. et quia necesse est illud motum esse perpetuum et continuum ostendit quis motus possit esse continuus. et tunc ostendit q nulla mutatio potest esse perpetua nisi circularis ibi. Et autem contingit. Primo igitur preponit q hinc intendit scilicet q nullus motus potest esse continuus perpetuus et perfectus preter motum localem. et hoc sic probat. Nullus motus inter contraria potest esse perpetuus. Sed omnis motus preter motum localem est inter contraria. ergo

nullus motus præter localem potest esse perpetuus
 consequentia tenet in telarent. Maior probatur quia
 quoniam motus est inter contraria tunc est semper quies
 sub altero contrariis ex quo contraria adinvicem
 continuari non possunt sicut dicitur quanto huius ex
 plura gratia quoniam aliquid movetur de nigro in albu
 tunc est quies in albo quoniam non possunt adinvicem con
 tinuari motus alterationis et migrationis. Ma
 ior patet quia omnis motus præter motum loca
 lem habet terminum ad quem contrarium termino a
 quo sed motus localis præcipue circularis potest esse
 ab eodem ad idem ergo ille potest semper continuari

Similiter autem et in.

Hic ostendit quod idem est in mutationibus quod di
 ctum est in motibus. si oportet etiam mem
 re quietem inter duas contrarias mutationes quia
 inter duas contrarias generationes eiusdem specie
 ai necesse est interuenire tempus medium in quo res
 corripatur et circa hoc excluduntur tres obiectiones
 nes prima est quod terminus generationis non sunt con
 trarij cum contraria sint termini positivi sed unus
 terminus generationis est non ens. s. terminus a quo
 vult ergo aristoteles quod quibus terminus non sunt appie
 contrarij sufficit in quod sunt privative oppositi. Se
 cunda obiectione est quia ratio principalis predicta
 non videtur concurrete mutationem quod illud quod non
 movetur non quiescit cum solum quies opponatur mo
 tu sed quod mutatur non movetur. Respondit philosophus quod
 quibus cessatio a mutatione non vocetur quies vocat
 tur tamen immutatio et hoc sufficit. Tercia obiectione
 est. Si motus inter contraria essent contrarij tunc
 motus contrariaretur motui et etiam motus contra
 rietur quieti. et sic vni essent multa contraria.
 Respondit quod motus opponitur motui simpliciter. contra
 rietur sed motus opponitur quieti quodammodo con
 trarietate scilicet privative

Amplius in generati

Hic ostendit quod impossibile est quod due opposite mu
 tationes sibi invicem succedant nisi mediis tempore
 quod sic probatur quia si illud quod generatur statim
 corripitur tunc generatio esset frustra quia res
 generatur ut sit. si igitur res statim generata corripitur
 peritur. sic talis res frustra esset generata sed impos
 sibile est aliquid esse frustra in re ipsa natura quia de
 et natura nihil facit frustra.

Quod autem contingit

Hic sequenter aristoteles ostendit quod nulla loci muta
 tio potest esse continua aut perpetua nisi circularis. et
 hoc probatur primo demonstrative. Secundo loquitur ibi. co
 nabiliter autem. Primo probatur apositivo. secundo soluit
 tres dubitationes ibi unde et dubitabit. Circa pri
 mum ergo dicit quod si aliquid motus sit perpetuus. s. lo
 calis. Vel ille motus est circularis vel rectus vel
 compositus ex utroque. si ergo motus circularis et
 rectus non sunt perpetui vel continui. ergo nec compositi
 tus ex his. ideo dicit philosophus quod motus compositus est
 relinquendus. restat ergo solum probare quod motus re
 ctus non est perpetuus. et hoc probatur sic quia si sic tunc sic
 ret per magnitudinem finitam vel infinitam non super
 magnitudinem infinitam quia talis magnitudo non
 est ut patet ex hoc huius. si ergo est super magnitudi
 nem finitam tunc non potest esse motus perpetuus nisi
 si per reflexionem. sed motus reflexionis non est un
 cum priori motu. ergo non est aliquid motus rectus
 perpetuus. minor probatur duabus rationibus. s. quod mo
 tus reflexionis non est unus cum motu directo quia
 tunc prima stat in hoc. Illa que dicitur finem spiritum non
 faciunt aliquid unum continuu. sed motus reflexi
 onis differt a motu principali scilicet recto finem spiritum
 ergo non est unus cum principali motu. Maior probatur
 quia veritas specifica est veritas nature. si
 que dicitur natura simpliciter dicitur. Minor probatur
 quia motus rectus et reflexus habent terminos
 specificos distinctos ergo sunt specificos distincti. si
 cut patet de motu sursum et deorsum per eandem lineam.
 Et iterum illi motus sunt contrarij. ergo dicitur
 specificos. et quod hoc posset aliquid negare. s. quod illi mo
 tus sunt contrarij. ideo probatur hoc aristoteles sic. quocumque
 mutuo se impediunt habent contrarietatem ad invicem
 sed motus rectus et reflexus se mutuo impediunt
 si fiant per idem spatium ergo non possunt esse unus
 motus sed contrarij motus.

Quod autem necesse est sta.

Hic ponit secundam rationem et stat in hoc impossi
 le est aliquid mobile in eodem instanti accedere
 ad aliquem terminum et recedere ab eodem. sed per
 motum directum mobile accedit ad aliquem ter
 minum a quo recedit per motum reflexum. ergo non fi
 unt in uno instanti sed in diversis. Sed tamen duo
 instantia semper est dare tempus medium. ut patet
 sexto huius. ergo mediat quies inter primum mo
 tum et secundum. sed ubi est quies media ibi non
 est unus motus ergo non est unus motus dice
 ctus et reflexus. Maior principalis rationis po
 11

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or correction, partially overlapping the main text.

bet quia alias duo contradictoria essent simul ne
ta. quia quod accedit ad aliquem terminum nondum
est nec fuit in illo termino. Et quod recedit ab ali
quo termino hoc est vel fuit in eo. et hoc est quod
dicit philosophus in textu quod quoniam mobile videtur vno pun
cto signato in spacio ut duobus in actu tunc ne
cessesse est interuenire quietem. sic autem fit quando
vno punctum est terminus motus directi. et tunc pu
ctum est principium motus reflexi

Unde et ad dubitatio

Hic soluit philosophus tres dubitationes. prima est
ista ponantur duo spacia equalia. et signentur pu
cta in medio cuiuslibet spacij. et sint duo mobilia
eque velocia quorum vnum adueniat medio vni spa
cij et continuo moueatur ad finem quando alteru
recedit a medio illius spacij tunc queritur quod il
lorum prius peringeret terminum spacij. Et est dice
dum quod simul veniunt ad terminum. et ratio est quia
secundum mobile quod aduenit ad medium spacij duz
alterum recedit a medio spacij non videtur medio
sine actu sed solum sine potentiam. et ideo si il
lud secundum mobile veniens ad medium iterum accede
ret ad principium spacij a quo exiit tunc tardius
veniret ad principium illius spacij quam alterum ad
finem eiusdem quia tunc videtur secundum mobile vno
puncto in spacio ut duobus in actu.

At vero non olim di.

Hic consequenter ponit secundam dubitationem que
fuit ipsius zenonis qui sic arguebat omne quod mo
uetur localiter prius pertransit medium ante quam p
uenit ad terminum. sed in medio sunt infinite par
tes spacij. ergo nunquam contingit spaciū pertransiri
et sic nunquam potest mobile peruenire ad terminum mo
tus. Circa istam dubitationem philosophus resumit solu
tionem prius positam in sexto ubi dictum fuit quod
omne spaciū in motu locali est in finitum sine po
tes. et ideo pertransitur tempore infinito. quia tale
tempus etiam habet partes infinitas quia est con
tinuum sicut spaciū. Sed dicit philosophus quod ista solutio
est solum ad hominem et obuiat interroganti. sed
non satisfact de dubitatione.

Sed verum dicendum

Hic ponit veram solutionem et vult quod quoniam in
spacio continuo sunt infinita media in potentia
non tamen in actu. sed ipsius mobile non videtur
illis punctis in continuo existentibus nisi sine pres

actuales et ille sunt finite. Hic etiam dicendum
est quod non oportet omnia puncta signari in spacio
sine actu. sed quedam signantur in actu sicut
in motu reflexionis. quedam sine potentia; sicut
quando non est motus reflexionis sed vnus con
tinuus motus.

Manifestum autem est

Hic ponit tertiam dubitationem que sic inadi
quia enim dictum est quod est idem punctum sine po
tentia in omni motu quod est finis preteriti et
initium futuri. Similiter potest dici de tempore quod
est idem nunc quod est principium futuri et finis pre
teriti. cum ergo generatio fiat in aliquo instanti. et
in eodem instanti fit corruptio. sequitur quod aliquid
simul est et non est. Respondit aristoteles quod quoniam sic
idem nunc in substantia differt tamen ratione. quia
aliter comparatur hoc nunc ad illud quod corruptum est
et ad illud quod generatur. quia hoc nunc se tenet cum
posteriori passione. illud nunc tenet se cum illo
quod generatur. Exempti gratia si in instanti se
men corruptatur et homo generetur tunc debet fie
ri denominatio sine vltima forma scilicet formam hu
manam que generatur et non sine formam feminis
quod semen corruptum. Est ergo oppositum sic ex
ponenda homo generatur. homo iam est et ime
diata ante hoc non fuit.

Si autem quod erat.

Hic offert correlatiuum ex potentia. scilicet quod tempus non diuidi
tur in indiuisibilia tempore. quod si poneretur tempore indiui
sibilia tunc in eodem tempore aliquid fieret et factum esset
sed hoc est falsum quia res fit per toto tempore et per vltimo
illius tempore est facta. sicut nunc patuit in expositio
ne inceptio in mutationibus que mutationes
exponuntur per primum instans esse. exempti gratia homo ge
neratur. homo iam est et ante hoc per totum tempus
non fuit sed fuit semen.

Rationabiliter autem.

Hic ostendit idem quod dictum est rationibus conibus et
lopat. scilicet quod motus reflexus non est continuus et di
cuntur rationes loyce. quod procedit ex quibusdam pri
etariibus corrationem. in hoc enim oes fundantur quod co
traria non possunt esse in eodem. primo ergo ar
guit de motu locali. secundo de alijs. Circa primum
ponit duas rationes. quarum prima stat in hoc. Si
motus localis reflexus esset vnus cum motu dire
cto tunc sequeretur quod idem simul moueretur contrarijs

termino cum in termino motus nō sit motus. s. motus circularis nunq̄ est in principio vel in fine minor p̄batur q̄ nō est maior rō quare unū p̄tatum signatum in circulo sit principiū q̄ alterum et sic quodlibet p̄tatum signatū in circulo p̄t̄ indūtere e. se principiū et fins motus. cū omnia p̄tata circūferentie equaliter distēt a centro. Et ex hoc elicitur a. se. q̄ celum quodāmodo mouet semper et quodāmodo semper quiescat. q̄ quiescat fin totum et mouet fin p̄tes. et ergo ponitur ista auctoritas in textu. Celi quiescat totus et mouetur omne capiēdo totū cathedrāmatic.

Arquitur In motu circulari est principium et fins. ergo male dicitur hic q̄ nec habet principium nec finem. Ans̄ probatur q̄ oriens est principium motus celi. et occidens est eius fins. Dm̄ q̄ motus circularis potest capi dupliciter. Uno mō fin se. et sic in motu circulari nec est principium nec medium nec fins quia quodlibet punctum in magnitudine circulari potest indūtere e. se principiū vel fins. cū omnes p̄tes simul moueant. Alio mō accipit fin ordinē ad influentiam ipsi mouentis. s. anime nobilis. et sic in celo est principium motus. et hoc ideo quia anima nobilis est diffinitive in celo. q̄ determinat se ad unū certum locum in quē influit. In illo ergo loco in quo est anima nobilis diffinitive ibi ē principium motus. et in p̄te opposita est terminus motus. in linea at̄ recta sumit principium et fins etiā fin ordinē ad lineam. et hoc non fit in linea circulari.

Accidit autem conuer

Hic ponit secundam eadem que p̄bat motum circularē eē primū. et stat in hoc quicquid ē mensura aliorum hoc est principium vel primū. sed motus circularis est omnium motuum mensura. quare est primus. Maior patet q̄ ista se habet conuersim esse mensuram et eē primū. quia semper primū in uno quoque genere est mensura omnium aliorum decimo metaphisice. Minor patet quarto huius ubi dicitur q̄ motus circularis celi ē mensura omnium aliorum motuum.

Amplius autem regula

Hic consequenter ponit tertiā eōdem. et stat in hoc ille motus est primus inter alios motus qui solum est regularis. sed solus motus circularis est regularis inter alios motus. ergo ē primus. Maior patet quia motus regularis est magis vnus q̄

irregularis. ut patet quinto huius. Sed vnū ē prius multitudinem sicut simplex composito. Minor ostendit. s. q̄ omnis alius motus preter circularē est irregularis. Est cū triplex motus. Aliquis est naturalis. aliquis est animalis. et aliquis est violentus. motus autē naturalis est in principio tardior et in fine velocior sicut motus lapidis deorsū. Sed motus violentus est in principio velocior et in fine tardior. quia in principio est fortis impulsio ipsius mouentis. Sed motus animalis est velocior in medio. quia anteq̄ membra animalis aptentur ad motum motus est tardus et postq̄ membra sūt fatigata tūc iterum ē tardus. et sic in medio ē motus velocior in ipsis animalibus. Cum ergo ille motus sit irregularis q̄ nō est eque velox per totū tempus. patet q̄ omnes isti motus sunt irregulares.

Quod autem secundum lo

Hic p̄bat q̄ motus localis est primus omnium motuum per opiniones antiquorum. et primo per opinionem empedoclis qui posuit principia terrę et licem et amariā. et per licem dixit res ab inuicem segregari et per amariā congregari. cū ergo segregatio et congregatio sint motus locales. patet q̄ motus localis est primus motuum. Secundo ostendit idem per opinionem anaxagore qui posuit unū intellectum segregantem res a chaos confuso. et sic segregatio est primus motuum et est motus localis. Tertio ostendit idem per opinionem democriti qui dixit omnia moueri per naturam vacui. Sed motus qui fit per vacuū aut est loci mutatio aut similis loci mutationi. Quarto ostendit idem per opiniones ponentium unū principium materiale. q̄ tales dicebant generatōdem fieri per condensatōdem et rarefactōnem. sed condensatio et rarefactio sunt motus locales. Quinto ostendit idem per opinionem platōnis ponentis principium motus esse animā nobilem. et animā principaliter mouet localiter. Sexto ostendit idem per ea que cōter et vulgariter dicuntur. q̄ apud vulgares hoc solum dicitur moueri quod mouetur localiter. quia nō dicunt aquam moueri quando calefit. sed quando mouetur de loco in locum.

Queritur Vtrum solum motus localis circularis sit continuus et perpetuus. Dicendum q̄ ille p̄tate scilicet ē continuus et esse perpetuus possunt dupliciter capi. Uno modo cōiunctim. et sic solum conueniunt motui locali circulari. quia motum esse continuū et

teruenire quietem. quia quous sit reditus ad ita a quo fuit exitus hoc tamen non est p eandem viam sed p aliam. s. p. aliu semicirculum. Sed re iteratio in motu recto semp fit p eandem viam.

Arguitur a secunda numero sicut vnus dies differt ab alia. ergo no est vnus motus. Dicendū q motus celi accipitur duplici. Vno modo fm suam totalitatem. et sic est vn^o motus numero ad modū quo lignū vel aliquid continuū dicitur vnū. Alio modo accipitur motus celi fm diuersas et priales reuolutōnes celi. et sic ille pres differit ab inuicem numero potenciali sed nō actuali. quia abinuicem non habent distmctōnem actualem. Simile est d vno ligno decem pedum. quia hoc vnū lignū quous sit vnū fm actum tamē pres eius distinguitur ab inuicem numero potenciali. et sic possumus vere dicere q prim^o pres ligni nō sit vltimus quous tamen ille pres ab inuicem non sint actualiter distmcti. Similiter dicitur de vrbus motus celi q sit vn^o mot^o numero. et tū vna ps mot^o nō ē alia pars. et eo modo quo motus celi est vn^o sic etiam tempus est vnū.

Quid autem necesse ē.

Iste est quartus tractat^{us} et vltimus hui^{us} octauū libri physicorū in quo postq̄ determinauit phs q motus est ppetuus q̄tum ad primū tractatum. et q est deuenire ad primū mouens in mobile quod est ppetuū et vnū. et q est mot^o sempiternus q̄tum ad scōm tractatum. et q ē vn^o prim^o motus. s. localis circularis qui est cōtinu^{us} et ppetuus q̄tum ad terciū. Hic consequēter determinat quale sit primū mouens et premitit suaz intēndōnem dicens q primū mouens est indiuisibile nullam habens magnitudinem. et ideo est aliter primū mouens indiuisibile et punctum. q̄ punctum est de genere diuisibilū non autē primū mouens.

Horum autem vnū.

Hic exequitur ppositum et primo premitit quedam necessaria ad ostēdendum ppositum. scōdo ostēdit ppositum ibi. de determinatis autem. Circa primū vult ostēdere primū motorem esse infinitū. scōdo ostēdit primū motorem esse vnū ibi. de his at Circa primū adhuc tria pmitit. primū est q ad motum infinitum requiritur potentia infinita.

scōm est q in magnitudine finita nō potest esse potētia infinita. terciū est q in magnitudine infinita non potest esse potentia finita. Primū sic pbat quia si mouens finitū moueret in tempōe infinito sequeretur q idē mouens moueret tpe finito et infinito quod est impossibile. quia impliat contradicōnem. quia quod mouet tempore finito illius motus habet finē et quod mouet tēpore infinito illius motus nō habet finem. ergo motus vnus haberet finem et non haberet finē. quod est inconueniens. Antecedens pbat quia si sit mouens finitum tūc tpe finito ps mouētis mouebit ptem mobilis si auferatur. sed multe ptes mouētis finiti reddūt totū mouens finitū. ergo ptes virtutis mouētis pportionētur tempōi. sequitur etiam q tempus sit finitum. si ponebatur infinitum. ergo erit tempus finitum simul et infinitum.

Quid autem omnino.

Hic pbat scōm. s. q in magnitudine finita non ē potentia infinita et premitit duas suppositōes. Prima est q maior potētia pficit equalem effectum in minori tempore q minor potentia. Secūda suppositio q omne quod mouetur in tempore mouetur. Ex istis sic arguitur. Si in magnitudine finita sit potētia infinita aut ergo illa potentia infinita mouebit in nō tempore. et hoc est contra scōm suppositōem. vel mouebit in tēpore. et sic finita virtus et infinita mouebit in equali tempore quia ad virtutem finitam potest tūc addi q adequetur virtuti infinite. exempli grā si virtus infinita moueat in vna hora vnū mobile et virtus finita in centū horis tūc si ad datur centuplex virtus virtuti finite tūc etiam mouebit in vna hora sicut virtus infinita. et hoc est contra primam suppositōnem.

Hand 2 m. apud 6. f. 204. h. 20. p. 20. 224

Non ergo a finito.

Hic pbat terciū. s. q in magnitudine infinita nō est potentia finita. et hoc duabus rationibus pōmittendo tamen aliquid quo videri possit alicui q in magnitudine infinita esset potentia finita. Quia videm^{us} quādoq̄ q minor ignis habet maiorem virtutem q multus aer. et sic magnitudines et virtutes siue potētie non pportionātur. Rūdit phs q quous in magnitudine aeris sit minor virtus tamen in infinita magnitudine oportet esse maiorem potētiā q in aliqua quacūq̄

Et sic patet quod virtus in infinito non potest esse in actu nisi per se ipsum et non per alium. Et sic patet quod virtus in infinito non potest esse in actu nisi per se ipsum et non per alium.

Octavus.
Virtus in infinito non potest esse in actu nisi per se ipsum et non per alium. Et sic patet quod virtus in infinito non potest esse in actu nisi per se ipsum et non per alium.

Alia finita magnitudine. Quia finitum et infinitum nulla est proportio. Et ideo licet ignis excedat aerem in virtute si sumatur in eadem quantitate in nullo modo potest finitum aer esse minoris virtutis quam finitum ignis.

Sic igitur in quo est
Hic ponit ad oppositum duas rationes. Scilicet quod in maiori magnitudine infinita non potest esse potentia finitae. Prima est quia si sic tunc virtus finitae alicuius corporis possit esse equalis virtuti corporis infiniti. Sed hoc est impossibile ergo illud ex quo sequitur minor patet quia virtus oritur ex natura rei sicut ergo corpus finitum et infinitum non potest habere unam naturam ita nec unam virtutem. Sequela patet quia si in corpore infinito est virtus finitae tunc virtus finitae alicuius corporis finitae aliquotiens sumpta potest adequari virtuti corporis infiniti. Exempli gratia si sit corpus finitum habens virtutem in centum et sit corpus finitum habens virtutem in uno tunc si tunc ad corpus finitum addantur partes nonagintanove tunc erit virtus equalis in corpore finito et infinito et si dicatur ubi tunc accipiuntur tales partes que sunt adde de finito corpore. dicendum quod debent dividi a corpore infinito ex quo enim hoc corpus est infinitum sic potest quodcumque corpus abstrahi et ad hoc manebit infinitum. Ex quo ulterius sequitur si corpus finitum et infinitum possunt habere eandem quantitatem vel virtutem quod etiam finitum corpus possit habere maiorem virtutem quam corpus infinitum. quia sicut addebat corpus finito ut addebat corpus infinito in virtute ita potest etiam plus addi.

Est autem hoc demō
Hic ponitur secunda ratio que est eadem cum priora in virtute inferendi. Sed differt in hoc quod prima concludebat de potentia finitae existente in maiori magnitudine infinita alicuius generis. Sed ista concludit de potentia finitae existente in maiori magnitudine eiusdem generis. Ex istis potest nunc elici principale oppositum. Scilicet quod virtus primi moventis est infinita quia movet tempore infinito. et hinc probata movens finitum non potest movere tempore infinito sic requiritur quod movens tempore infinito sit infinite virtutis. quale est movens celum secundum Aristotelem. Aristotelis ut infra latius patebit.

Queritur An primus motor sit in finitae virtutis. Dicitur
An primus motor sit in finitae virtutis. Dicitur
An primus motor sit in finitae virtutis. Dicitur

Et sic et hoc debet intelligi de infinitate formali et non materiali de quibus in primo et tertio huius dicitur est. Quod autem primus motor sit infinitus in infinitate formali hoc probatur sic illud est infinitum formaliter quod nullo modo potest esse contractum. quia contractum impedit infinitatem. Sed primum movens nullo modo est contractum. ergo est infinitum formaliter. minor probatur quod dupliciter. Aliquid terminatur. Uno modo per esse quod recipit in essentia determinate speciei. et illo modo omnis creatura est terminata contracta et finita. quod omnis creatura habet essentiam determinate speciei. quod est in predicamento. et sic substantie separate sunt etiam finite. Alio modo aliquid terminatur per materiam sicut forme ree materialium terminant ad individuale esse per materiam. et tali terminatione non est omnis creatura terminata. Sed solum creatura que habet formam in materia. et ideo substantie separate dicuntur infinite ex parte illius terminationis. et sic possunt dici infinite secundum quod. per comparationem ad materialia. Per hoc ergo dicitur est quod duplex est primus motor. scilicet extra genus et est ipse deus. Alius est primus motor in genere et est ipsa anima nobilis. Si ergo loquimur de primo motore extra genus et simpliciter tunc primus motor simpliciter est infinite virtutis. quia nulla habet terminationem vel contractionem et dicitur est. et ideo tam secundum esse est infinitus quam secundum posse quod consequitur esse quod etiam secundum operari quod sequitur ad veritatem. Si autem loquimur de primo motore in genere tunc ille est infinitus secundum quod. quod ille non est contractus ad materiam. Itaque ille motor est in finitae virtutis non simpliciter quod non est infinite essentie sed in ordine ad operari. et sic dicitur extrinsece infinitus sed non intrinsece quod per operationem ad opus. scilicet ad motum sempiternum quod potest sempiterno motu movere quod est movens instigabile. Ex quibus patet solutio si queratur veritas hic loquat de primo motore extra genus vel in genere. dicitur quod sit de utroque intelligitur quod primus motor extra genus est infinitus simpliciter et infinite virtutis. et primus motor in genere est infinitus secundum quod sit secundum quod movet per infinitum tempus.

Arquit Omnis virtus infinita habet effectum infinitum. sed non est aliquis effectus infinitus. ergo nulla erit virtus infinita. Dicitur quod duplex est virtus quod dicitur est virtus agentis per naturam et sic est veritas quod si virtus esset infinita quod tunc haberet effectum infinitum. Et

Marginal notes on the right side of the page, including the word 'Arquit' and other commentary.

Augustinus solum si dicitur
 impit si unus ueris causa dyllet una
 Sol parit fac fery et moratur illi
 Cetera prout uisita luna dicit
 Septimus q sub maxit quatuor dicit

Octauus.

In Considera di. Arco e pars uote h
 S. Centu di. mediu uote h pnd motus
 q i ato h d ad ferra

mota mouet aliam donec cessat uirtus pmi mo-
 uentis sic etiam est in aere quous no ita manse-
 ste apparet ad sensum.

Quonia autē in his

hic arsto. cōcludit ex istis qd intenebat sc q
 motus pectorū nō est unus quia sit a diuersis
 mouētibz cōsequētē se habentibus. Et ex hō cō-
 cluditur q si non esset unus primus motor tunc
 nō e set unus primus motus. ideo p oppositū
 si primus motus est unus sicut uerum ē ergo ne-
 cesse est eū eē unū primū motorem. et sic primus
 motor est unus quod fuit pīnapale ppositū

Queritur

Quare arsto mouet hic
 istam questionē de motu
 pectorū. Dicendū q illa questio est hic inci-
 dentalis. quia pīs intendit hic pbare q unitas
 motus deficit ppter diuersitatē mouentū. et hoc
 pbat ex motu pectorū qui ideo nō est unus. si er-
 go est unus motus pmi motoris tūc cōcludit q
 necesse est esse unū primū motorem. alias nō eēt
 unus motus.

Arguitur

Motus celi etiam dēpēdet
 ex diuersis mouentibus si
 ergo motus nō est unus ppter diuersitatē mo-
 uentū. ergo nec motus celi erit unus ppter ean-
 dem causā. Dōm q aliquis motus potest du-
 pliciter dēpendere ex diuersis mouentibus. Uno
 modo fm subordinatōnem mouentū sic. s. q mo-
 uentia sint subordinata. et sic unus motus potest
 dēpendere ex diuersis mouentibus. Et cō illius ē
 quia tūc scdm mouens mouet uirtute pmi mo-
 uentis. Alio modo dēpendet motus ex diuersis
 mouentibus nō subordinatis. et tūc ex diuersita-
 te mouentū impeditur unitas motus. et sic ē de
 motu pectorū. quous omnino acōntale est q una
 ps aens plus mouet aliam q alia ps priorem
 sic autem non est in causis essentialiter subordi-
 natis quia semp uniuersalior causa mouet eēt
 tialiter pncipalem et non eōtra. sic q pncipales
 eēs cause moueant uniuersalem.

Queritur.

Utz pīcta moueantur
 a pluribus consequēter
 se habentibus Dōm fm aristotilem q sic. Et
 ratio illius est quia quāto aliqua uirtus est for-
 tior tanto distantius se diffundit in opatione.
 sic tamen q primū mouens semp sic simul cum
 proximo moto. cum ergo uirtus pīctiua sit que-
 dam uirtus. ergo diffundit se primo in primū

mobile quod est aer primus. et ille aer mouet ali-
 um aerem primū et etiam pīctum. ille autē aer
 primus ulterius mouet remotiorem aerē. et hoc
 fit donec cesset uirtus pīctiua. quia tūc etiaz
 cessat motus. et sic primū mouens est semp si-
 mul cum moto. quia ille aer qui est immediate cir-
 ca pīctum est primū mouens ut pbatum est de
 circularitōnis ipsi. aqut in quibus una ps aq
 mouet aliam. Ex quibus patet q in motu proie-
 ctorum est etia assignare. Unū quod est motum
 tūc. s. pīctum. Dōm quod est motus et mouēs
 simul sicut est aer medius q talis aer mouetur
 a uirtute pīctiua. et mouet ulterius ipsum pī-
 ctum. Tertū est mouens tūc ut pīctiua. Et q
 bus patet tūc ad questum. quia eū sic est q
 una ps aeris mouet aliam donec cessat uirtus
 pīctiua. sic patet q pīctiua moueantur a plu-
 ribus mouentibus cōsequēter se habentibus. q
 a pīctiua aeris habentibus se cōsequēter.

Queritur.

Cuius nature sit uirtus
 pīctiua. Dōm q in
 mouente est naturalis potentia que ouit ex pī-
 cipijs subiecti sed in aere moto ista uirtus non
 est in aliquo predicamēto. quia nō potest esse in
 aere moto actualiter. quia tūc in aere moto cēt
 actualis potētia motiua. et sic semp aer mouet
 pīctum absqz extrinsecō mouēte sicut nūc facit
 pīctiua. oportet ergo dicere q ista uirtus sit in aē
 moto potentialiter et dūaliter. et illa uirtus salua ē
 in motu locali aeris qui motus ē de pōicamēto
 ubi. Unū dicit pī q uirtus pīctiua i aere accipitur
 duplī. Uno mō quo ad eius fundamentū. et sic ē
 de pōicamēto ubi q ē motus localis aeris. Alio
 mō quo ad actū et tūc nō est in aliquo pōicamē-
 to. q nō est ens reale actuale sed solū virtuale.

Arguitur.

Si nō ē actu uirtus pīctiua i ae-
 re moto tūc aer nō ulterius p-
 ierēt pīctum. Dōm negando psequētia quia
 sufficit ad hoc q moueat q etia moueat a pīcti-
 ente. et in illo motu salua ē ulterius uirtus mouē-
 di fm uirtutē et non fm actū. Et hoc fit pbati
 p duo similia. Primū est de motu locali q baculo
 moto et ulterius mouēt lapidem. quous moueat
 lapidem nō tūc fit dicit q baculus habet in se po-
 tētia mouendi fm actū q tūc baculus p se mo-
 uēt lapidē. q oīs potentia pīctiua obicō opat. et
 ideo baculus solū habet in se uirtutē mouēdi fm
 potētia. Dōm simile ē de motu alteratōnis de
 aqua calefacta. q aqua calefacta ulterius cale-

Tabula.

Incipit directorium

in octo libros physicoꝝ Aristotilis ad breuitate
inueniendum titulos questionū iuxta numerū
folioꝝ anotatos.

Questōes prohemia.

Utrū necesse sit hominem habere scientiā. solo.	ij.
Quomodo diffiniatur philosophia.	ij.
Utrū naturalia et physica comprehendantur
sub rebus diuinis vel humanis.	ij.
Quomodo diuiditur ista philosophia.	ij.
Quō diuiditur philosophia naturalis.	ij.
Utrū de rebus naturalibus sit scientia.	ij.
Utrū sufficiat dicere q̄ de rebus naturalibus sit
scientia fm̄ q̄ sunt in suis causis.	iij.
Utrū de rebus physicalibus sit una scientia.	iij.
Unde sumatur formalis rō considerandi.	iij.
Quid importet formalis rō considerandi.	iij.
Utrū phia naturalis sit una scientia.	iij.
Quot sint libri phie naturalis.	v.
Utrū naturalis philosophia sit specialis scientia
vel generalis.	v.
Quare non est aliqua scientia specialis de ente
rationis in cōi sicut de ente mobili in cōi.	v.
Quid sit subiectum libri physicoꝝ.	v.
Quare corpus mobile non potest esse subiectum
libri physicoꝝ.	v.
Utrū ens quiescibile posset esse subiectum.	vi.
Utrū dñs Alterius sit isti opinioni cōtrarius sci
licet q̄ ens mobile est subiectum.	vi.
Utrū idem sit querere de causis libri et de causis
scientie libri.	vi.
Qualis sit diuisio materie.	vi.
Prohemii textus. vi	
Que sit ratio ordinis istius libri physicoꝝ ad
alios libros phie naturalis.	vi.
Utrū cōmentator exponat sic istos tēnos.	vij.
Utrū materia prima posset dici elementū.	vij.
Quare ponit istas p̄tulas disunctiue in ma
iore.	vij.
Quare metaphisicus procedit per tres causas
tū.	vij.
Quare phisicus p̄cedit p̄ quatuor causas.	vij.
Quare dicitur in maiori p̄positiōe oportet sci
re et intelligere.	viij.
Utrū in phia naturali sit procedendum a p̄ncipi	

phis causis et elementis r̄.	viij.
In quo genere cause p̄ceditur a p̄ncipijs causis
fis et elementis ad p̄ncipia causa et elemē
tata.	viij.
Et dicitur hic notiora nature et quare sic di
cuntur.	viij.
Que dicantur notiora nobis.	viij.
Que dicuntur in textu magis confusa.	viij.
Utrū non eadem i nulla eadem sint nobis notio
ra et nature.	viij.
Utrū vltia sint notiora singularibus.	ix.

Primus liber. ix.

Quare phi ponentes plura p̄ncipia non sunt
sic diuersificati penes mobile et immobile sicut
ponentes vñū.	x.
Utrū q̄ dicit vñū esse neget p̄ncipium scientie
naturalis.	x.
Utrū scientia habeat disputare contra negantē
sua p̄ncipia.	x.
Utrū equaliter cōueniat tribus scientijs cōibus
disputare contra negantes p̄ncipia.	xi.
Utrū ens sit equiuocum.	xi.
Utrū ponentes deum in predicamento sint h̄re
tia sicut moderni.	xi.
Utrū impossibile sit actiōis esse sine subiecto.	xi.
Utrū substantia in genere substantie manendo
sit diuisibilis vel indiuisibilis.	xi.
Utrū infini ratio quantitati cōueniat.	xi.
Utrū actiō differat a substantia.	xi.
Utrū ens sit vniuersū ad substantiā r̄ actiō.	xi.
Quare ens non habet se ad deum et ad creatu
ram pure equiuocē.	xi.
Quotplex est ordo analogie.	xi.
Secūndum quod genus cause ens dicitur analo
gie.	xi.
Quot sunt analogata entis.	xi.
Utrū totum sit sue p̄tes.	xi.
Utrū indiuisibile posset esse quale vel p̄tum.	xi.
Utrū ista p̄positio sit vera tū vñū est.	xi.
Utrū quelibet diffinitio diuidatur in plura quoz
vñūquodq̄ est illud quod vere est.	xi.
Quō debet solui ratio anaxagore.	xi.
Utrū ista p̄positio quodlibet est in quolibet pos
set aliquo modo verificari.	xi.
Utrū ista p̄positio sit vera ex nihilo nihil fit.	xi.
Utrū creatio sit impossibilis.	xi.

Quis significet creatio. xx
 Qualem circumstantia dicit ex dicto ex nihilo
 aliquid fit. xx
 Vt creatioem esse posset cognosci naturali lu
 mine. xx
 Vt infinitum sit nobis ignotum. xx
 Vt enea naturalia sint determinata ad maxi
 mu et minimu. xxi
 Vt dato maximo igne posset addi stappa. xxi
 Quare Aristoteles non dicit aliquid de optimo
 ne anaxagore et empedoclis. xxi
 Vt conditioes principiorum sint bene posite. xxi
 Vt tria sint principia teru naturaliu. xxi
 Quomodo differunt ista tria principia. xxi
 Que ordinem habent ista tria principia. xxi
 Quare necesse e ponere priuatoem in materia. xxi
 Vt materia omnium istorum inferiorum habeat
 annexam priuatoem ad omnes formas substan
 tiales istorum inferiorum. xxv
 Vt in omnibus factionibus siue mutacionibus
 naturalibus sint illa tria principia. xxv
 Vt priuatio et forma possunt simul stare. xxv
 Vt priuatio priedicta inueniatur in omnibus
 corporibus celestibus. xxv
 Vt materia prima posset p se subsistere. xxv
 Vt illud quod generat fit totu ppositu. xxvi
 Vt priuatio supaddat aliqd materie. xxvi
 Vt materia sit cognoscibilis p analogiam et
 quot modis intelligit ista ppositio. xxvi
 Quot sunt vie cognoscendi ipsa materia. xxvii
 Vt omnium corporaliu sit vna materia. xxvii
 Vt sit vna materia omnium corporu celestiu. xxvii
 Vt forma ante generatoem habeat aliquod ee
 in materia p inchoatoem. xxvii
 Vt sit vna potentia in materia. xxvii
 Vt materia coeuret ad pductoem forme. xxvii
 Vt aliquid posset appetere suiipsius corruptio
 nem. xxvii
 Vt priuatio sit causa corruptiois et generato
 is in rebus naturalibus. xxvii
 Vt phs in primo physicoum diffinat materia
 et formam. Et vtr diffiniciones materie et for
 me sint bene assignate. xxvii

Secundus phico. xxxv.
 Quare Aristoteles determinat in hoc secundo de
 quatuor causis et in primo tri de duab. xxxv.
 Quare Aristoteles ponit hic diffinicionem na

ture. xxxv
 Vt diffinitio nature sit bene assignata. xxxv.
 Vt graua et leuia habeant intra se principiu
 actu sui motus. xxxv.
 Vt motus ignis circularis in sua speta sit na
 turalis. xxxv.
 Quare medicato denominatur a principio et ge
 ratio a termino. xxxv.
 Vt natura bene diuidatur in materiaz forma
 et priuatoem. xxxv.
 Vt forma sit magis natura q materia. xxxv.
 Duplex est materia scilicet sensibilis et ymagia
 bilis. xxxv.
 Vt coeuenter hic assignat diffinicionem inter
 mathematicam et physicam. xxxv.
 Quotuplex sit motus diffinendi. xxxv.
 Vt scientie mathematice sint magis phisice q
 mathematice. xl.
 Quare est aliqua scientia media inter mathe
 maticam et physicam. xl.
 Vt scientia considerans formam habeat consi
 derare materiam. xl.
 Vt ars imitetur naturam. xli.
 Vt anima rationalis sit de consideratione phisice
 naturalis. xli.
 Vt sol et homo generant hominem. xli.
 Vt quatuor sint genera causarum. xli.
 Quomodo distinguantur cause. xli.
 Quis sit ordo causarum. xli.
 Vt diffiniciones causarum sint bene date. xli.
 Vt tres conditiones earum sint bene posite. xli.
 Quot modi causarum sumantur ex istis diuisi
 onibus. xli.
 Vt in causis sit aliqua subordinatio. xli.

 De casu et fortuna. xli.
 Vt intellectus diuinus posset dici fortuna. xli.
 Vt de casu et fortuna sit scia phisicalis. xli.
 Diffinitio fortune. l.
 Vt ista diffinitio sit pro casu et fortuna suffi
 enter assignata. l.
 Vt vnus homo posset esse melius fortunatus
 alio. li.
 Quare casus et fortuna non possunt reduci ad
 alias causas. li.
 Vt illud poema de fortuna quod dicit fortuna
 esse deam immortalis sit veru vel no. li.
 Vt philosophus naturalis habeat demonstra

de per omnia genera causarum. liij.
 Vtz physicus semper demonstrat p omnes causas. liij.
 Quare naturalia semper agunt eodem modo et intellectualia multis modis. liij.
 Vtz natura agat ppter finem. lv.
 Vtz natura eodem modo agat ppter finem in singulis. lv.
 Quotupliciter fiunt monstra. lvi.
 Vtz nata vltis vel particularis interdat mestu. lvi.
 Vtz necessitas in rebus naturalibus sumat ex materia forma vel fine. lvij.
 Vtz sit aliquid necessarium absolute in rebus. lvij.

Tercius phisico. lvij.

Vtz ignorato motu etiam ignoret natura. lvij.
 Vtz cognitio motu etiam cognoscatur nata. lvij.
 Vtz xniuersali sit verum q si ignorato aliquo ignoretur alteru. ergo cetero cognito altero cognoscitur alterum. lvij.
 Quae ordinem habet motus ad istas tres diuisiones. lix.
 Quare alia predicamenta non habent fundamenta sicut relativa. lix.
 Vtz motus sit eiusdem essentie cui termino ad quem. lx.
 Quis sit motus essentialiter. lx.
 Vtz percussus ab esse imperfecto ad esse perfectum aliquid addat supra formam. lx.
 Vtz motus sit in aliquo predicamento. lx.
 Vtz motus sit fluxus forme supadditus. lxi.
 Unde datur difficultas cognitionis motus. lxi.
 Vtz due distinctiones motus sint bene assignate. lxi.
 Vtz actio et passio sint motus. lxiij.
 Vtz actio et passio sint virtus motus. lxiij.
 Vtz actio sit in agente vel patiente. lxiij.
 Vtz motus sit aliqua res in natura preter rationem nostram. lxiij.

Tractatus scds de Infinito. lxiij.
 Vtz iste conditiones de infinito date ab antiquis sint bene assignate. lxiij.
 Vtz esse et posse differant in ppetuis. lxiij.
 Vtz sit aliquid infinitum actu in rebus natura. lxiij.
 Vtz sit possibile aliquid corpus esse actu infinitum. lxiij.

Vtz inueniatur infinitum in communi sicut diuisionem et in numeris sicut appositionem. lxiij.
 Vtz vnum sit diuisibile. lxiij.
 Vtz diffinitio infiniti ad Aristotile sit bene assignata. lxiij.

Quartus phi. lxxij.

Quis percat argumentum antiquorum probans qd omne quod est in loco est. lxxij.
 Vtz omne quod est sit in loco. lxxij.
 Quotupliciter sumatur differentie positionum in rebus. lxxij.
 Vtz locus corporis sit aliud a corpore et loci puncti aliud a puncto. lxxij.
 Quomodo valet argumentum antiquorum probans qd locus est forma. lxxij.
 Vtz valeat ratio platonis. lxxij.
 Que sit sufficientia dato modo essendi in. lxxij.
 Qualis sit ista diuisio modorum essendi in. lxxij.
 Vtz idem posset esse in seipso. lxxij.
 Vtz diffinitio loci sit bene assignata. lxxij.
 Vtz vltima species sit in loco. lxxij.
 Vtz due proprietates loci sint bene assignate. lxxij.

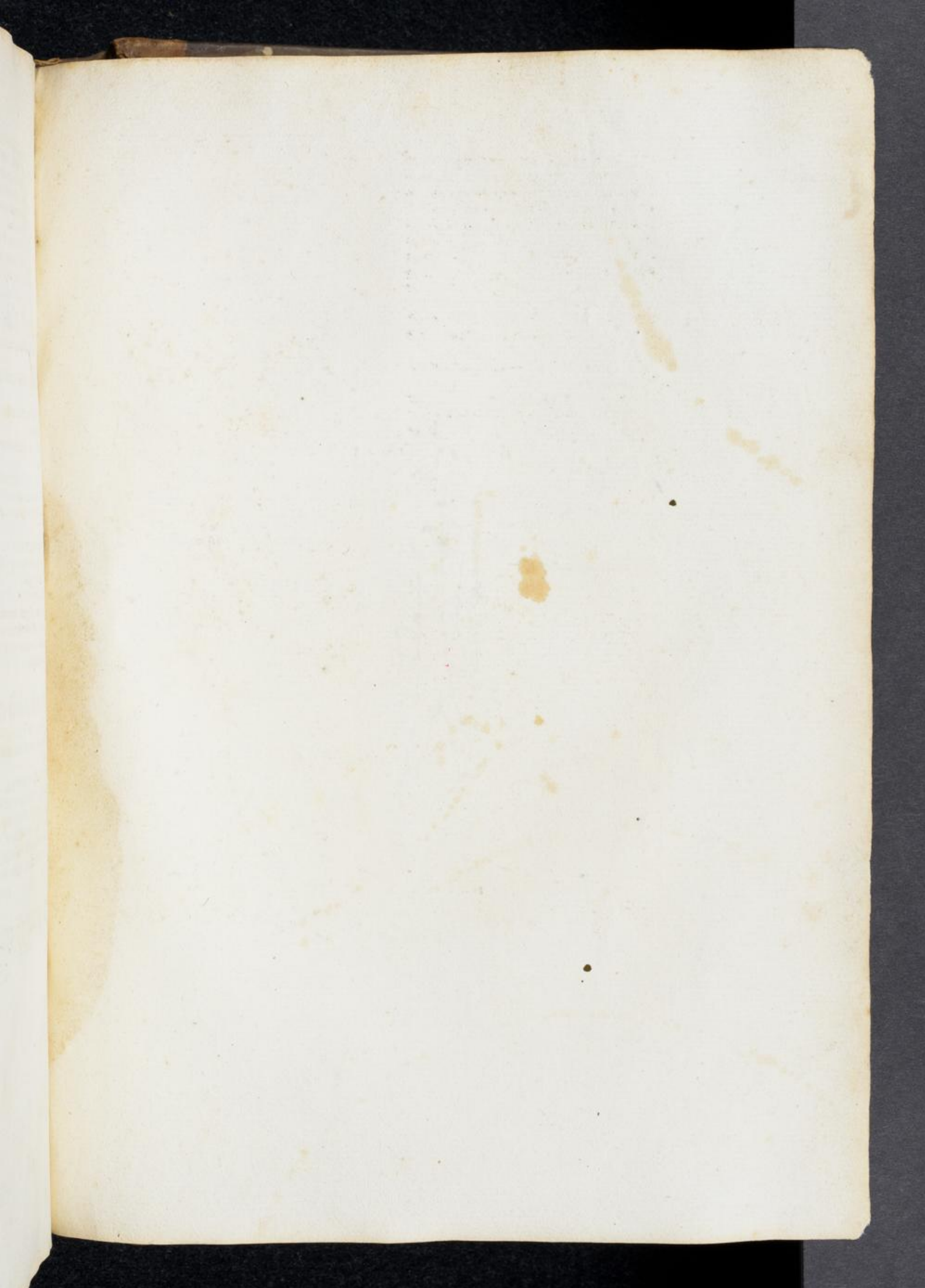
Tractatus scds de Vacuo. lxxij.
 Vtz ista ratio sit sufficientis ad probandum vacuam non esse. lxxij.
 Vtz positio pithagore de vacuo possit aliquo modo sustineri. lxxij.
 Vtz impossibile sit duo corpora esse in eodem loco. lxxij.
 Vtz idem corpus posset esse in diuersis locis. lxxij.
 Quare vas plenum de cineribus recipit multum de aqua. lxxij.
 Vtz graue simplex positum in vacuo moueatur subito vel successiue. lxxij.
 Vtz possibile sit vacuam esse. lxxij.

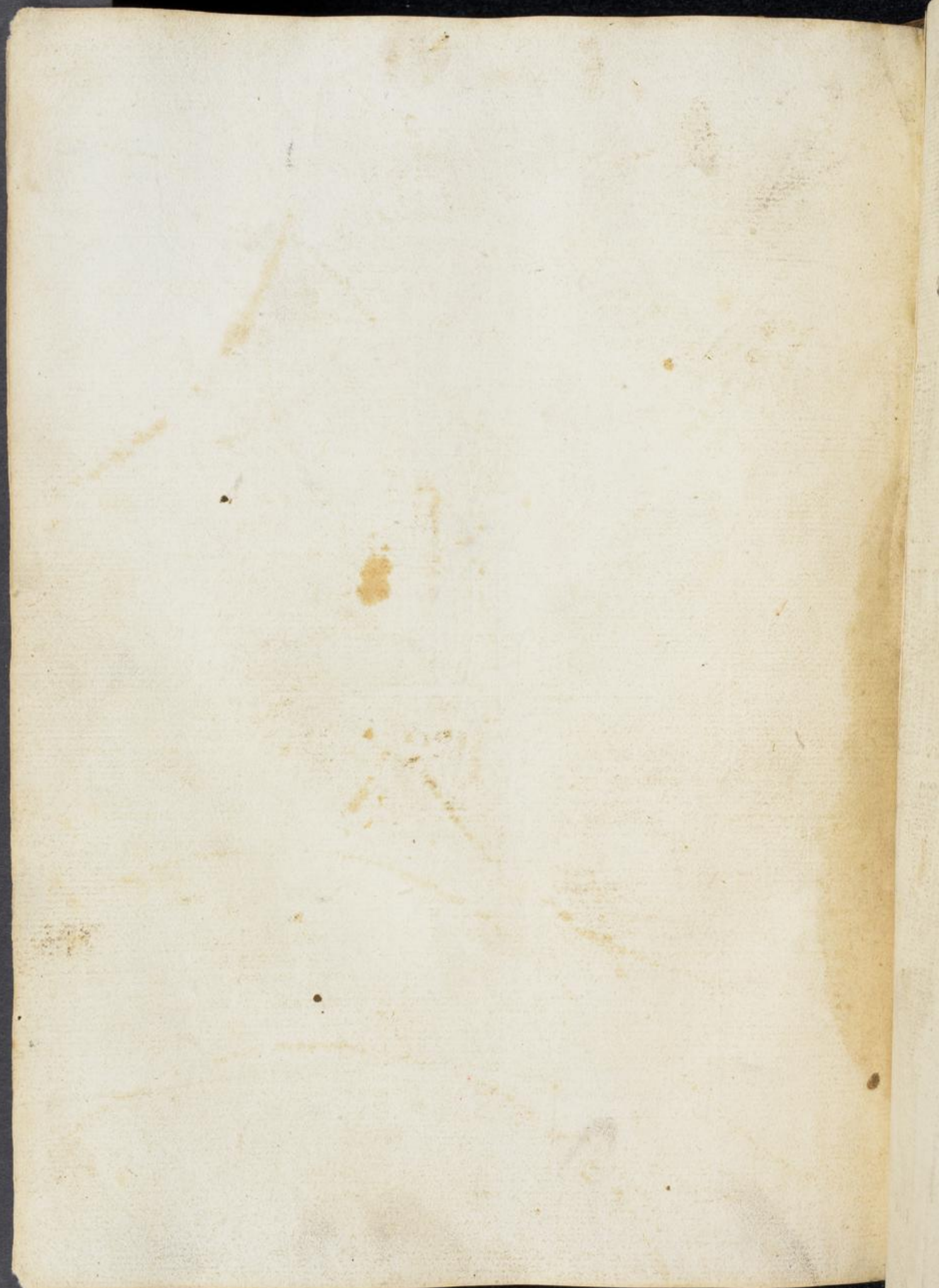
Tractatus tertius de Tempore. lxxij.
 Quare philosophus non soluit rationes probantes locum non esse. lxxij.
 Quare pponit illam distinctionem de motu. lxxij.
 Vtz omnis motus anime mensuretur tempore. lxxij.
 Vtz tempus habeat xmitatem a motu. lxxij.
 Quomodo se habent prius et posterius tempus ad motum. lxxij.
 Vtz diffinitio tempus sit bona. lxxij.

Tractatus tertius in quo ostendit quis sit
 primus motus. cxxxv.
 Vt motus localis sit primus motus cxxxvi.
 Quis motus inter motus locales est prior. cxxxvi.
 Vt necesse sit mobile in puncto reflexivus qui
 est. cxxxvii.
 Vt solus motus localis circularis sit continuus
 et perpetuus. cxxxix.
 Tractatus quartus in quo ostendit qua
 le sit primum mouens. cxxxix.
 Vt primum motor sit infinite virtutis. cxxxix.
 Quare Aristoteles mouet hanc questionem de
 motu pietorum. cxli.
 Vt pietra moueatur a pluribus consequenter se
 habentibus. cxli.
 Cuius nature sit virtus pietina. cxli.
 Vt primum motor sit indivisibilis et incorporeus
 us. cxliij.

Explicit tabula.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Gray	Black
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Gray	Black

TIFFEN Gray Scale © The Tiffen Company, 2007

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19
		R	G	B			W	G		K				C	Y	M			